МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

StrikePlagiarism.com
ORIGINALITY IS A VALUE

ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ

AD ORBEM PER LINGUAS

ЛЮДИНА І ЦИФРОВЕ СУСПІЛЬСТВО:

КОГНІЦІЯ – МОВА – ОСВІТА – ДИСКУРС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

15–16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

AD ORBEM PER LINGUAS
ДО СВІТУ ЧЕРЕЗ МОВИ

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЛЮДИНА І ЦИФРОВЕ СУСПІЛЬСТВО:
КОГНІЦІЯ – МОВА – ОСВІТА – ДИСКУРС

15–16 травня 2025 року

Київ
Видавничий центр КНЛУ
2025

«Ad orbem per linguas. До світу через мови». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції *“Людина і цифрове суспільство: когніція – мова – освіта – дискурс”*, **15–16 травня 2025 року**. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2025. 484 с.

Друкуються за рішенням вченої ради
Київського національного лінгвістичного університету
Протокол № 16 від 28 квітня 2025 року

Матеріали друкуються в авторській редакції. За достовірність фактів, статистичних даних та іншої інформації відповідальність несуть автори. Усі матеріали перевірено на унікальність із використанням інформаційної онлайн-системи «StrikPlagiarism».

© Видавничий центр КНЛУ, 2025

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО. ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ

ФРАЗЕОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ

Авдєєв Я. І.
Київський національний лінгвістичний університет

Фразеологія є одним із ресурсів, який репрезентує історичний досвід, побутові реалії, ментальні домінанти, культурні цінності, стереотипи і колективний досвід певного народу.

Її одиниці – фразеологізми відображають уявлення народу про світ і є конденсатом народної мудрості, культурних кодів та мовної гри. Саме у зв'язку з цим фразеологія активно залучається до вивчення питань лінгвокультурології – міждисциплінарної науки, що досліджує взаємозв'язки між мовою та культурою крізь призму мовних одиниць, зокрема й фразеологізмів.

Лінгвокультурологія передусім розглядає фразеологізми як носії культурної інформації, які дозволяють відтворити національно-специфічні концепти.

Наприклад, в українській мові концепт Доля широко представлений у фразеології: *мати щасливу долю*, *не втекти від долі*, *шукати своєї долі,* мотивом для яких є фаталістична установка, витоки якої сягають фольклорної моделі світу. В англійській мові ця установка виражається інакше: "to be destined for something", "the hand of fate", де актуалізований мотив індивідуалізму, характерного для західної культури. Це свідчить про культурно зумовлені відмінності в сприйнятті тотожних понять та їх фразеологічне відтворення у концептуальних структурах.

За Ф. Шаріфяном, концепт є одиницею колективної свідомості, що поєднує в собі мовний, когнітивний та культурний шари. Фразеологізми як репрезентанти культурного шару концепту відображають менталітет етносу. Через це фразеологія стає важливим інструментом дослідження в лінгвокультурології, бо дозволяє вивчати мовні механізми концептуалізації культурних феноменів.

Важливість вивчення фразеології у контексті лінгвокультурології зумовлена тим, що ці одиниці часто є безеквівалентними в інших мовах, хоча іноді й мають універсальну основу. Наприклад, англійське a "piece of cake" та іспанське "ser pan comido" мають спільну мотивацію (легкість виконання, або випічка як нескладний процес), але реалізовані на основі різних культурно зумовлених артефактів (торт / хліб). Це вказує на потенціал фразеологізмів як мовних універсалій, які формуються у відповідь на

спільні когнітивні потреби представників лінгвокультур, але знаходять різні символи й образи для вираження.

У підсумку, фразеологія надає для лінгвокультурології образних матеріал, на основі якого розкриваються глибинні когнітивні й символічні структури людської свідомості. Саме через фразеологічні одиниці лінгвокультурологія забезпечує 1) розуміння національно-специфічних уявлень про світ, 2) міжкультурну інтерпретацію концептів і 3) реконструкцію ціннісних орієнтирів мовної спільноти.

ЛІТЕРАТУРА

Sharifian, Farzad & Palmer, Gary B. (eds.) (2007). *Applied cultural linguistics: Implications for second language learning and intercultural communication.* John Benjamins Publishing.

Sharifian, Farzad. (2011). *Cultural Conceptualisations and Language: Theoretical Framework and Applications*. John Benjamins Publishing.

ЗАСОБИ ВІДТВОРЕННЯ СТРАТЕГІЙ ВВІЧЛИВОСТІ У КОРЕЙСЬКИХ ЕТИКЕТНИХ ФОРМУЛАХ ПОДЯКИ

Аліменко О. С.
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка

Теорія П. Браун і С. Левінсона (1987) трактує ввічливість як механізм захисту "обличчя", що полягає у знаходженні балансу між прагненням людини отримати схвалення від співрозмовника та бажанням зберегти особисту автономію й свободу дій. У межах цієї теорії виокремлюються три основні групи стратегій: позитивна ввічливість, негативна ввічливість і використання непрямих мовленнєвих актів. Застосування цих стратегій – як безпосереднє, так і опосередковане – сприяє побудові ефективної комунікації, дозволяючи при цьому зважати на власні інтереси співрозмовників.

Особливий інтерес становить дослідження стратегій ввічливості, що вербалізуються в корейських етикетних формулах подяки, оскільки вираження вдячності є невід'ємною складовою лінгвокультурного концепту ВВІЧЛИВІСТЬ. Трактування цього концепту варіюється залежно від мовної картини світу, що зумовлює відмінності у поведінкових моделях носіїв різних культур та впливає на вибір мовних засобів для його реалізації. Аналіз корейських формул подяки в контексті етнокультурних та комунікативно-прагматичних аспектів дозволяє глибше зрозуміти механізми взаємодії мови й культури, а також сприяє усвідомленню специфіки міжкультурної комунікації, підвищуючи її ефективність.

За Сергієнко К. П. (2017) вираження вдячності покликані задовольнити "позитивне обличчя" адресата шляхом озвучення схвалення його дій. Таким чином реалізується *стратегія 1* "Стався з розумінням до інтересів, потреб і бажань слухача", *стратегія 2* "Перебільшуй інтерес, схвалення,

симпатію до слухача", *стратегія 15* "Показуй розуміння і симпатію до слухача" (с. 83).

Аналіз лексичного складу прямих етикетних формул подяки дає нам такі результати.

Для прямої вербалізації подяки в корейській мові можуть використовуватися прикметники 감사하다, 고맙다, дієслова 감사드리다, 감사하다 та іменник 감사 (Аліменко, 2024).

Лексема 감사하다 може виконувати функцію як дієслова, так і прикметника залежно від граматичного оформлення, однак прикметникова форма є більш поширеною в мовленні. Слова 감사하다 та 고맙다 виступають частковими синонімами, проте їхня взаємозамінність обмежена певними контекстами: у формальному й офіційно-діловому спілкуванні частіше вживається 감사하다, оскільки воно має гонорифічний відтінок та підкреслює ввічливість і дистанцію між співрозмовниками, особливо якщо вони перебувають на різних щаблях соціальної ієрархії. Натомість 고맙다 характерне для менш офіційного спілкування та використовується у стосунках між людьми, які перебувають у більшій соціальній близькості, як-от друзі, колеги чи члени родини (Аліменко, 2024).

Якщо розглядати 감사하다 у функції дієслова, то його гонорифічна форма 감사드리다 має ще вищий ступінь ввічливості й вираження пошани до адресата. Хоча ці лексеми є частковими синонімами, їх взаємозамінність можлива лише за певних умов: у конструкціях із причинно-наслідковими граматичними формами в теперішньому часі, коли подяка зумовлена подіями, що відбулися в минулому. Якщо ж вдячність стосується ситуацій у теперішньому чи майбутньому часі, використання 감사드리다 стає некоректним (Аліменко, 2024).

Окрім того, іменникова форма 감사 використовується в контекстах, де предикатами виступають інші дієслова, окрім 하다 чи 드리다, що надає мовленню різноманітності у вираженні вдячності (Аліменко, 2024).

Синтаксичні засоби вербалізації стратегій ввічливості у виразах подяки у корейській мові демонструють різноманітність структур, які дозволяють не лише виразити вдячність, але й надати їй додаткових відтінків значення залежно від контексту. У мовленнєвій практиці можна виокремити кілька основних типів синтаксичних конструкцій, що використовуються для формулювання подяки:

а) Прості односкладові речення з присудком у формі теперішнього часу**.** Ці конструкції є найбільш прямим і лаконічним способом вираження вдячності. Як правило, вони складаються лише з одного предиката.

б) Складні синтаксичні конструкції з дієприслівниковими зворотами причини**.** У таких конструкціях подяка не лише прямо вербалізується, але й супроводжується вказівкою на причину або обставини, що її зумовили. Це створює більш розгорнутий вислів, у якому увага акцентується на мотивації вдячності, додаючи їй глибшого контексту.

в) Синтаксичні конструкції з дієприкметниковими зворотами, що мають тенденцію до субстантивації**.** Ці звороти дозволяють деталізувати подяку

через опис дій чи якостей адресата, за які висловлюється вдячність. Такий підхід надає висловлюванню більшої формальності та урочистості, особливо в ситуаціях, де важливо підкреслити повагу до співрозмовника.

г) Іменникові фраземи із конотаціями вдячності, інтегровані у ширшу синтаксичну структуру речення. Використання іменникових конструкцій дозволяє створити складніші мовленнєві одиниці, у яких подяка може бути лише частиною загального повідомлення. У таких випадках іменник 감사 може бути включений до складу формулювань, що містять інші предикати, формуючи стійкі вирази вдячності у більш розгорнутій формі.

Отже, аналіз лексичних і синтаксичних засобів вираження подяки у корейській мові свідчить про гнучкість та різноманітність мовних інструментів, що дозволяють не лише передати вдячність, а й надати їй додаткових відтінків ввічливості, шанобливості та контекстуальної доречності відповідно до комунікативної ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

Аліменко, О. С. (2024). Засоби вербалізації подяки у корейській етнокультурі. *Закарпатські філологічні студії*, *33, Т. 1,* 110–114. https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.33.1.19

Сергієнко, К. П. (2017). *Засоби етнокультурного відтворення стратегій ввічливості в україно- та англомовній діловій кореспонденції* [Неопубл. дис. канд. філол. наук]. Київський національний лінгвістичний університет.

Brown, P., Levinson, S.C. (1987*). Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge University Press.

ВІДТВОРЕННЯ ЗАСОБІВ НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ПЕРСОНАЖІВ ІЗ КОГНІТИВНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ТА МЕНТАЛЬНИМИ РОЗЛАДАМИ У ПЕРЕКЛАДІ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ

Алімова А. Ю.
Київський національний лінгвістичний університет

Сучасне суспільство приділяє значну увагу когнітивним порушенням та ментальним розладам, що знаходить відображення у художніх текстах. Ще у ХХ ст. з'явилась низка культових персонажів із розладами психічного здоров'я, як-от: посттравматичний стресовий розлад Септімуса з роману В. Вулф "Місіс Делловей" (1925 р.), інтелектуальна інвалідність Ленні з повісті Дж. Стейнбека "Про мишей і людей" (1937 р.), заїкання і самоушкодження Біллі з роману К. Кізі "Над зозулиним гніздом" (1962 р.), депресія Естер з роману С. Плат "Під скляним ковпаком" (1963 р.), дисоціативний розлад оповідача з роману Ч. Поланіка "Бійцівський клуб" (1996 р.) тощо. У XIX ст. цей список продовжує розширюватись і включає велику кількість головних і другорядних персонажів.

Для відтворення засобів невербальної комунікації таких персонажів перекладачі вдаються до низки тактик і прийомів. Зокрема, поширені приклади додавання, зниження стилістичного регістра та збереження метонімічності номінацій засобів невербальної комунікації.

Додавання певних елементів допомагає моделювати ставлення персонажів до реальності та оточення, рівень їх уваги, залученості тощо. Наприклад, ПТСР Септімуса в "Місіс Делловей" робить його відірваним від реальності, і Т. Бойко відтворює це в перекладі роману шляхом підкреслення раптовості його реакції на спроби дружини залучити його до спілкування: "*jumped, started*" – "***аж*** *сіпнувся,* ***аж*** *здригнувся*", "*He started violently*" – "*Він* ***аж*** *здригнувся*", "*why, when she sat by him, did he start*" – "*Чому він, коли вона сіла біля нього,* ***аж*** *кинувся*". Натомість у перекладі роману "Над зозулиним гніздом" Н. Тисовська додає частку "аж" для позначення самотності Біллі та його бажання отримати схвалення: "*she flustered him so with her bright smile and her* "*Thank you, Billy,* " *that he took to opening cans for all of us*" – *"вона так збентежила його яскравою усмішкою і своїм* "*Дякую, Біллі*"*, що він* ***аж*** *кинувся відкупорювати бляшанки для нас усіх"*.

Одним із маркерів ментального розладу оповідача "Бійцівського клубу" стає його зосередженість на конкретному предметі, який зазнає руйнування від дій його альтер-его Тайлера. Перекладач І. Стронґовський вдається до прийому додавання задля посилення значущості такого спрямування уваги: "*We just totally forget about Tyler's whole murder-suicide thing while we watch another file cabinet slip out the side of the building*" – "*Ми геть забули про всі ці тайлерівські вбивчо-самогубні речі,* ***зосереджено*** *споглядаючи, як іще одна офісна шафа вивалюється з будинку*".

Важливу роль у формуванні образу персонажа з когнітивними порушеннями або ментальними розладами можуть грати його "іншість" стосовно решти персонажів та загрозливість для оточення (Lawrence, 2020). Іншість персонажа може бути виражена збереженням у перекладі метонімічності засобів невербальної комунікації – "переміщення реалізації засобу невербальної комунікації з персонажа як ініціатора дії на частину тіла, що її виконує, за принципом їхньої суміжності" (Алімова, 2023, с. 170). Це явище менш поширене в українськомовних текстах порівняно з англійськомовними, тож рішення перекладачів зберегти метонімічність певних засобів невербальної комунікації додає відтінок специфічності невербальному портрету персонажа.

Яскравим прикладом цього явища стають переклади невербальної комунікації Ленні в одній із перших сцен повісті "Про мишей і людей", виконані С. Снігуром ("*Його* ***руки*** *швидко перевірили бокові кишені куртки*", "***Рука*** *його знову полізла в кишеню*", "*Стиснутий* ***кулак*** *Ленні повільно підкоривс*"") та Н. Михаловською ("*Його* ***рука*** *знову помандрувала до бічної кишені*", "*Стиснута* ***долоня*** *Ленні повільно підкорилася*"). Варто зазначити, що у цій же сцені обидва перекладачі нейтралізують метонімічність засобу невербальної комунікації нормативного персонажа – Джорджа – чим підкреслюють більшу контрольованість його поведінки порівняно з Ленні:

"*George's hand remained outstretched imperiously*" – "*Джордж усе ще тримав владно простягнену руку*" / "*Джордж далі владно простягав руку*".

Загрозливість Ленні найпомітніше реалізована у відтворенні його зорової поведінки в перекладі С. Снігура, який вдається до зниження стилістичного регістра: "*had been following the conversation back and forth with his eyes*" – "***зиркаючи** на них, стежив за розмовою*"; "*looked over his shoulder*" – "***зиркнув** через плече*"; "*watched him with wide eyes*" – "*дивився на нього, **витріщившись***".

Окрім загрозливості, зниження регістра може вказувати на відстороненість (або алієнацію) – один із основних проявів ментального розладу, зокрема, персонажа Естер Ґрінвуд з роману "Під скляним ковпаком" (Axelrod, 2010, p. 135): "*She stared at me, and I stared back*" – "*Вона **тупо** дивилася на мене, а я – на неї*", "*and I lay back, staring into the sky*" – "*а я лежала на спині й **тупо** дивилася на небо*".

Отже, переклад засобів невербальної комунікації персонажів із когнітивними порушеннями та ментальними розладами нерідко відбувається шляхом додавання слів, збереження метонімічності та зниження стилістичного регістра для відтворення іншості, загрозливості, залученості чи відстороненості.

ЛІТЕРАТУРА

Axelrod, S. G. (2010). Alienation and Renewal in *The Bell Jar*. *Plath Profiles, 3* (Summer), 134–143.

Lawrence, C. (2020). Is Lennie a monster? A reconsideration of Steinbeck's *Of Mice and Men* in a 21st century inclusive classroom context. *Palgrave Communications*. Vol. 6. https://www.nature.com/articles/s41599-020-0393-8

Алімова, А. Ю. (2023). Відтворення засобів невербальної комунікації персонажа з ментальними порушеннями в українських перекладах повісті Дж. Стейнбека "Про мишей і людей". *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 59*(1), 168–171.

ГОЛОВНІ ТА ДРУГОРЯДНІ МОРФЕМИ У КИТАЙСЬКОМУ СЛОВОСПОЛУЧЕННІ: СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ

Ан Дон

Київський національний лінгвістичний університет

У китайській мові широко використовується偏正结构 (відносно-підпорядкована конструкція), що передбачає наявність двох основних компонентів: означального та центрального. Означальний компонент передує центральному та виконує функцію уточнення, обмеження або характеристики основного слова (Ross et al., 2024). Дана структура є одним із фундаментальних принципів побудови не лише слів і фраз, а й цілих речень у китайській мові.

Центральна морфема найчастіше представлена іменником, рідше – дієсловом або прикметником, тоді як означальну роль можуть виконувати слова різних лексичних категорій. Саме центральний компонент визначає граматичну природу всього словосполучення (兰, & 王, 2021).

Структурні типи偏正结构

1. Іменникові конструкції

1.1 Прикметник + іменник

Центральною морфемою в цих словах є іменник, тоді як прикметник виконує функцію означення. Приклади: 黑海 (Чорне море), 黄海 (Жовте море), 红海 (Червоне море).

Усі наведені конструкції мають спільну центральну морфему "海" (море), а означальні компоненти визначають його колір.

Інші приклади: 西餐 (західна кухня), 中餐 (китайська кухня), 快餐 (фастфуд), 寒假 (зимові канікули), 暑假 (літні канікули).

1.2 Іменник + іменник

Центральна морфема в цих словах є іменником, а перша морфема виконує означальну функцію. Приклади: 饭店 (їжа + магазин → ресторан), 药店 (ліки + магазин → аптека), 鞋店 (взуття + магазин → взуттєвий магазин)

У певних випадках порядок складових змінює значення: 蜜蜂 (бджола) ≠ 蜂蜜 (мед), 牛奶 (молоко) ≠ 奶牛 (корова).

Крім того, для уникнення двозначності може використовуватися частка 的:

中国朋友 (китайські друзі) ≠ 中国的朋友 (друзі Китаю)

1.3 Дієслово + іменник

Ця структура передбачає, що дієслово пояснює функцію або призначення предмета. Приклади: 飞机 (літати + машина → літак), 打印机 (друкувати + машина → принтер), 救护车 (рятувати + машина → швидка допомога).

1.4 Числівник + іменник

Числівники можуть уточнювати кількість або значущість об'єкта. Приклади:

四季 (чотири пори року), 一生 (одне + життя → усе життя), 千金 (тисяча + золото → великі гроші).

1.5 Займенник + іменник

Займенники можуть виступати означальними морфемами в偏正结构. Приклади: 他人 (інша людина), 我方 (наша сторона).

2. Дієслівні конструкції

У цьому типі слів центральною морфемою є дієслово, а означальний компонент виконує функцію прислівника. Приклади: 严查 (строго перевіряти), 重击 (сильно бити), 直升 (підійматися вертикально), 慢行 (рухатися повільно)

У деяких випадках ці слова можуть перекладатися як іменники (герундій): 严查 (сувора перевірка), 重击 (сильний удар).

3. Прикметникові конструкції

Якщо центральною морфемою є прикметник, вся конструкція також є прикметником. Приклади:

飞快 (дуже швидкий), 深蓝 (темно-синій), 雪白 (білосніжний), 冰冷 (крижаний, дуже холодний).

Функціональне значення偏正结构

偏正结构 виконує в китайській мові важливу модифікаційну функцію, забезпечуючи:

Точність висловлювання: Наприклад, “红苹果” (червоне яблуко) вказує на колір яблука, а просто “苹果” (яблуко) – загальну категорію.

Змістову виразність: У вислові “非常重要” (дуже важливий) частка “非常” підсилює ступінь важливості.

Граматичну структурованість: Словосполучення “深蓝毛衣” (темно-синій светр) демонструє вкладену структуру偏正结构.

Відмінність модифікативно-предикативної структури від інших словосполучень: Словосполучення, подібні до атрибутивно-предикативної структури, включають спільну структуру (паралельні словосполучення), суб’єктно-об’єктну структуру (дієслівно-об’єктні словосполучення) тощо. Основні відмінності:

Атрибутивна структура: передня частина модифікує задню, наприклад, гарний пейзаж (美景) (Ross et al., 2024).

Спільна структура: два компоненти розміщені паралельно без будь-якої різниці між первинним і вторинним, наприклад батьки (父母 “батько” і “мати” знаходяться в паралельних відносинах).

Суб’єктно-об’єктна структура: дієслово стоїть першим, а об’єкт – другим, наприклад 吃饭 (吃 – це дієслово, а 饭 – об’єкт).

Таким чином, 偏正结构 (модифікативно-предикативна структура) відрізняється від інших словосполучень тим, що має головне слово та уточнювальну частину (兰, & 王, 2021). Вона виконує функцію атрибуції або уточнення, тоді як:

联合结构 (спільні конструкції) – два рівноправних елементи.

主谓结构 (суб’єктно-об’єктні конструкції) – описують дію.

动宾结构 (дієслівно-об’єктні конструкції) – показують відношення між дієсловом і об’єктом.

Модифікативно-предикативна структура є ключовою граматичною конструкцією китайської мови, яка дозволяє уточнювати, деталізувати та модифікувати значення слів та фраз. Вона широко використовується в різних сферах – від повсякденного мовлення до наукових текстів. Розуміння її структури та функцій сприяє більш точному засвоєнню китайської мови, покращує навички перекладу та допомагає формувати грамотне мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

Ross, C., Ma, J. H. S., Chen, P. C., He, B., & Yeh, M. (2024). *Modern Mandarin Chinese grammar: A practical guide*. Routledge.

兰, 宾汉, & 王, 欣彦. (2021). 语法知识和运用. 商务印书馆国际有限公司.

РОБОТА ЛАБОРАТОРІЇ З СИНХРОННОГО ПЕРЕКЛАДУ

Анохіна Т. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Студенти КНЛУ долучаються до перекладу усних текстів завдяки аудіобібліотекам, створеним для навчання синхронного перекладу. Для досягнення фахової мовної компетентності студенти, які вивчають англійську мову, підвищують рівень володіння мовою за допомогою аутентичних аудіовізуальних матеріалів. Під час навчання синхронному перекладу ми створюємо бібліотеки сучасних медіа, услід за теоретиками перекладу ми використовуємо доступні ресурси, технології, тести, неадаптовані відео- та аудіофрагменти для рівня *Proficiency* в режимі онлайн та оффлайн (Fantinuoli, 2018).

Метою роботи нашої лабораторії є забезпечення студентів сучасним матеріалом різного рівня складності, що дозволяє поступово збільшувати складність завдань з усного перекладу.

На часі учасники лабораторії в Київському національному лінгвістичному університеті та Сумському державному університеті мають можливість готувати студентів для рівнів A1, B1, C1, C2, C3 і рівня *Proficiency* (Анохіна, Кобякова & Швачко, 2024).

Розвиток інформаційних технологій сприяв появі нових інструментів для навчання перекладачів, зокрема можливостей текстового супроводу, що знайшов можливості для викладання синхронного та усного послідовного перекладу через також можна описати як переклад з опорою на текст (1), суфлер (2), автоматизований переклад без редагування (3). Ці методи передбачають використання субтитрованого тексту як допоміжного засобу для тренування навичок синхронного перекладу. Завдяки інтеграції аудіовізуальних матеріалів із текстовою підтримкою студенти можуть покращити розуміння контексту, термінології та стилістичних особливостей мовлення (Gillies, 2013). В нашій лабораторії досліджуються переваги перекладу з опорою на текст (від англ. *Simultaneous Interpreting with Text)* (далі – SIMTXT) та його практичне застосування в освітньому процесі. SIMTXT – це метод, який поєднує усний переклад із текстовою підтримкою, що може включати попередню обробку текстів (підготовка скриптів), субтитри або інші текстові матеріали. Опора на текст допомагає перекладачам покращити точність та швидкість, особливо під час роботи з технічними або складними матеріалами.

Для роботи з SIMTXT використовуються програми, такі як *Subtitle Edit, Aegisub* та *InqScribe*. Вони дозволяють створювати й редагувати субтитри, що відповідають вимогам навчальних завдань. Також пропонуються онлайн-платформи для тестування й аналізу перекладів. SIMTXT забезпечує поступове введення студентів у процес синхронного перекладу. Поєднання тексту й аудіо сприяє розвитку когнітивних навичок та автоматизації мовних структур. Особливу увагу приділено адаптації матеріалів для різних рівнів володіння мовою за шкалою CEFR. Загальноєвропейська система оцінювання

знань іноземної мови (CEFR) поділяє рівень володіння англійською мовою на кілька рівнів, кожен з яких характеризується певними мовними ознаками, зокрема тривалістю пауз у мовленні.

Важливо диференціювати рівні слухання та адаптації для учнів рівнів A1 і B1, з подальшим нашаруванням до рівнів C1, C2 і C3. Для створення диференційованих рівнів ми можемо використовувати автоматичні мовні інструменти, такі як *Elevel Labs* або аналогічні, які мають платну підписку та можуть забезпечити ідеальні результати. Для мовної підготовки, особливо для перекладачів, часто необхідно обробляти аудіофайли, щоб включити паузи або розділити їх на менші сегменти. Це може допомогти студентам ефективніше практикувати навички слухання та мовлення.

Розвиток інформаційних технологій сприяв появі нових інструментів для навчання перекладачів, зокрема текстового супроводу. Цей метод передбачає використання субтитрованого тексту як допоміжного засобу для тренування навичок синхронного перекладу.

SIMTXT забезпечує поступове введення студентів у процес синхронного перекладу. Використання програм для обробки, аналізу та підготовки для перекладу дозволяє обробляти пошукову інформацію в режимі тезаурусів та словників, що сприяє розвитку когнітивних навичок та автоматизації мовних структур (Семеріков, Тарасенко, & Амеліна, 2021). Особливу увагу приділено адаптації матеріалів для різних рівнів володіння мовою за шкалою CEFR.

Для роботи з SIMTXT використовуються програми, такі як *Subtitle Edit, Aegisub ma InqScribe.* Вони дозволяють створювати й редагувати субтитри, що відповідають вимогам навчальних завдань. Також пропонуються онлайн-платформи для тестування й аналізу перекладів. Використання технології перекладу з опорою на текст передбачає поетапне навчання: від підготовчих вправ до повноцінного синхронного перекладу. Ефективність методики підтверджується покращенням швидкості та якості перекладу студентів, що було відзначено під час експериментальних занять.

ЛІТЕРАТУРА

Anokhina , T., Kobyakova, I., & Schvachko, S. (2025). THE EDUCATIONAL AUDIO LIBRARY FOR EFL LEARNERS. *Philological Treatises*, *16*(2), 250–258. Retrieved from https://tractatus.sumdu.edu.ua/index.php/journal/article/view/1187

Fantinuoli, C. (2018). *Interpreting and technology*. Language Science Press.

Gillies, A. (2013). *Conference interpreting: A student's practice book*. Routledge.

Gillies, A. (n.d.). Simultaneous with text. *Interpreter Training Resources*. Retrieved January 7, 2025, from https://youtu.be/N14D01Dj8yA

Семеріков, С. О., Тарасенко, Р. О., & Амеліна, С. М. (2021). *Conceptual aspects of interpreter training using modern simultaneous interpretation technologies*. Криворізький державний педагогічний університет. https://doi.org/10.31812/123456789/6972

РИТОРИКА ТА НАРАТИВИ АРАБСЬКИХ ЗМІ У КОНТЕКСТІ ВИСВІТЛЕННЯ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Бастун М. В.
Київський Національний Лінгвістичний Університет

Арабські засоби масової інформації (ЗМІ) відіграють важливу роль у формуванні громадської думки в країнах Близького Сходу та Північної Африки. У контексті російсько-української війни їх дискурс значною мірою визначається геополітичними інтересами, історичними зв'язками та економічними факторами. Дослідження риторики та наративів арабських медіа дозволяє зрозуміти особливості їхньої інформаційної політики та впливу на суспільні настрої.

З перших днів повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 р. тема воєнних подій в Україні зайняла перше місце у випусках новин більшості телеканалів світу. Арабські журналісти активно висвітлювали ситуацію, знімаючи репортажі безпосередньо з місця подій. Важливу роль відігравали експертні дискусії у студіях, де висловлювалися представники різних країн, зокрема арабських, європейських, українських та російських. Учасники таких дискусій демонстрували різні погляди, що формувало неоднорідний інформаційний ландшафт.

Аналізуючи контент арабських ЗМІ, так чи інакше пров'язаний з темою російсько-української війни, можна виділити головні присутні у них наративи:

Нейтралітет та баланс. Значна частина арабських медіа намагається подавати конфлікт із позиції "нейтральності", використовуючи обтічні формулювання на кшталт "криза в Україні" або "конфлікт між Росією та Заходом", уникаючи таких формулювань як "російсько-українська війна", "російська агресія" тощо. Це спричинено прагненням підтримувати рівновіддаленість у міжнародних відносинах.

Антизахідний дискурс. Частина ЗМІ, особливо ті, що мають тісні зв'язки з російськими інформаційними кампаніями, просувають наративи про Захід як головного винуватця війни. США та НАТО зображуються ініціаторами конфлікту, які "втягують" Україну у війну.

Підтримка російської позиції. В окремих країнах, зокрема в Сирії, Алжирі чи Єгипті, простежується риторика, що виправдовує дії Росії, представляючи її як силу, що протистоїть "гегемонії" Заходу. В таких публікаціях часто використовується термінологія "спеціальна військова операція" замість "війна".

Гуманітарний вимір. Арабські ЗМІ широко висвітлюють наслідки війни для цивільного населення, фокусуючись на гуманітарних аспектах. Водночас акценти можуть зміщуватися: одні видання наголошують на стражданнях українців, інші – на економічних наслідках війни для країн Глобального Півдня.

Також на риторику арабських ЗМІ значною мірою впливає географічний чинник.

Зокрема, мова учасників дискусій та тональність висвітлення війни значною мірою залежала від країни їхнього перебування. Так, учасники, що перебували на території РФ, використовували термінологію російської пропаганди: "денацифікація", "спеціальна воєнна операція", "звільнення від нацистів" тощо. Це були переважно араби, які мешкають у РФ, або російські дипломати, що володіють арабською мовою.

Українську позицію представляли здебільшого українські дипломати та науковці, які говорили про військові злочини РФ, окупацію, обстріли та гуманітарні катастрофи.

Араби, що перебували в Європі та США, демонстрували широкий спектр поглядів – від підтримки України до сумнівів у стійкості західної допомоги.

Аналіз дозволяє виділити низку факторів, що впливають на риторику арабських ЗМІ:

Політична орієнтація держави. Країни, що мають тісні відносини з Росією (Сирія, Алжир), демонструють більшу схильність до відтворення російських наративів.

Енергетичні та економічні інтереси. Експорт нафти й газу, а також залежність від російського зерна впливають на тональність висвітлення подій.

Вплив соціальних мереж. Арабська молодь дедалі частіше отримує інформацію з незалежних ресурсів, що коригує офіційні наративи.

Вищесказане дозволяє зробити висновок, що арабські ЗМІ демонструють широкий спектр риторичних підходів у висвітленні російсько-української війни. Від нейтральності та гуманітарного фокусу до антизахідної пропаганди та підтримки російських наративів – інформаційний ландшафт відображає складну мережу політичних та економічних зв'язків регіону. У процесі війни, яка триває, в арабському медіадискурсі сформувались певні позиції, що мають своє лінгвістичне вираження у вживанні певних лексичних, стилістичних та граматичних засобів. Подальше дослідження цієї теми сприятиме глибшому розумінню глобальної інформаційної війни та її впливу на міжнародну політику.

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Березенко В. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Тлумачення сутнісних характеристик повідомлення як репрезентації у свідомості мовця відрізку об'єктивної дійсності здійснюється у суб'єктивно-модальному плані. Модальність пронизує будь-яке висловлення і надає йому особливого звучання та значення.

Визначення загальної універсальної категорії модальності є нелегким завданням. Існує точка зору, згідно з якою **модальність** – це відношення висловлення до дійсності та ставлення мовця до висловлення (Кулєшова, 2001, с. 184). За іншою версією, модальність визначається як оцінка мовцем вірогідності свого повідомлення (Скибицька, 2001, с. 195). Перше розуміння модальності дозволяє включити ще цілий ряд ознак суб'єктивного характеру: вираження відношення висловлення до дійсності, ставлення мовця до слухача чи до самого себе, стилістичні та логічні пояснення, уточнення відносно форми викладення інформації та змісту повідомлюваного факту. Обидві точки зору правомірно подають модальність як суб'єктивну категорію.

Суб'єктивність відображення дійсності зводиться до подання мовцем повідомлення про деякий факт дійсності як вірогідний, можливий, бажаний, необхідний, як такий, що викликає жаль, задоволення, сумнів, впевненість, припущення тощо. Суб'єкт висловлення оцінює ступінь відповідності змісту висловлення дійсності, виходячи з міри обізнаності про об'єктивні зв'язки.

Змістом категорії модальності є рівень наших знань про об'єктивну дійсність. Процес **пізнання** складається з ряду послідовних сходинок, на кожній із яких відбувається збагачення наших знань про світ. Початковою сходинкою процесу пізнання вважається такий момент, коли об'єкт пізнаний недостатньо, тому на цьому етапі знання про нього характеризується як проблематичне. Коли об'єкт пізнаний повністю, знання про нього носить категоричний характер.

Необхідно зазначити, що для проблематичної та категоричної модальності властива **градація модальних значень**, тобто значення модальності висловлення співвідноситься зі значенням його інтенсивності і відображається через призму таких понять, як "знання", "думка", "віра", "переконання". Так, думкою є свідоме визнання допустимості чогось істинним. Якщо визнання істинності судження має достатньо засад із суб'єктивного боку і в той же час вважається об'єктивно недостатнім, то воно називається вірою. Суб'єктивно і об'єктивно достатнє визнання істинності судження є знання. Суб'єктивна достатність називається переконанням (лише для однієї людини), а об'єктивна достатність – вірогідністю (для кожного).

Відмінність між ствердженням знання та припущенням полягає в тому, що вони знаходяться в різних логічних системах. ''Знати'' як виразник знання представляє ствердження про світ, в якому знаходиться мовець, в той час як висловлення з ''вважати'' як виразником припущення відповідає існуванню одного з можливих світів, де відповідне ствердження є істинним.

Як припущення, так і знання відбивають **суб'єктивне бачення** описуваної мовцем ситуації об'єктивної дійсності. Процес репрезентації знання про події/явища є суб'єктивно-зумовленим у силу того, що можливі, дійсні та необхідні зв'язки можуть бути відображені у висловленні з різною мірою вірогідності залежно від міри пізнаності цих зв'язків суб'єктом. Модальність завжди пов'язана з уявленням дійсності суб'єктом мовлення. Суб'єктивний момент у ході будь-якого пізнавального акту виявляється у формулюванні

мовцем змісту повідомлення, який здійснює відбір мовних засобів з метою передати своє активне ставлення до того, про що він повідомляє.

Активність суб'єкта виявляється у тому, що з усього арсеналу мовних за-собів мовець вибирає ті, які найкращим чином відображають його комунікатив-ний намір. Модальне значення проблематичності знання в сучасному англомовному дискурсі, наприклад, мовець може передати, наприклад, за допомогою модальних слів *perhaps, probably, certainly, for sure* тощо або лексико-граматичних засобів типу *I do not doubt, I am sure* (Karamysheva, 2012), не кажучи вже про інтонацію, яка передає гаму відтінків верифікаційного та емоційного ставлень до повідомлення (Сальникова 2007, с. 44). Якщо ж знання є категоричним, у висловленні вживаються інші маркери. Однак є висловлення про загальновідомі істини, котрі взагалі не потребують засвідчення мовцем.

Отже, модальність є вагомою складовою висловлення, котре при верифікації знання оцінюється комунікантами по-різному залежно від багатьох чинників. У результаті, висловлення набуває різного лексичного, лексико-граматичного та синтаксичного оформлення. Відповідно, залежно від міри пізнаності явища та власне характеристик самих комунікантів, висловлення набуває ознак суб'єктивної модальності, яка поділяється на: власну (немарковану), проблематичну (марковану, наприклад, маркерами припущення) та категоричну (марковану маркерами знання чи впевненості, до прикладу).

ЛІТЕРАТУРА

Кулєшова, Л. М. (2001). Veritas de re і veritas de dicto: що є істина? (модальні значення істинності в науковому дискурсі). *Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія "Філологія", 4*(1).

Сальникова, О. О. (2007). Засоби вираження зменшеності / оцінності / експресивності. *Лінгвістичні дослідження*. Харків, 22, 44–49.

Скибицька, Н. В. (2001). Модальність та достовірність висловлювання. *Проблеми семантики слова, речення та тексту, 6*. Вид. Центр КДЛУ.

Karamysheva, I. D. (2012). *Contrastive Grammar of English and Ukrainian Languages.* – Retrieved from: https://www.scribd.com/doc/182083997/Karamysheva-I-D-Contrastive-Grammar-of-English-and-Ukrainian-Languages

ЛЕКСИКО-СКМАНТИЧНІ ПАРАЛЕЛІ В ПРИСЛІВ'ЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І МОВИ ГІНДІ

Бєсєдіна В. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Вже не одне десятиліття паремії різнобічно досліджуються в традиційних мовознавчих студіях, результатом чого є сотні праць, що висвітлюють

особливості їх структури, семантики, стилістики та функціонування на матеріалі різних мов.

Своїм мовним багатством і змістовим розмаїттям власне паремії охоплюють усі сторони людського життя, суспільні явища, громадські й родинні взаємини, світовідчуття й світорозуміння. Вони спираються на традиції конкретного народу, його етичні й естетичні норми, духовний досвід нації, ідеали прекрасного, що пов'язані з фольклорними уявленнями і природними реаліями. Крім цього пареміологія розкриває лінгвокультурну специфіку мови, мовної свідомості й національну ментальність.

Прислів'я і приказки розглядаються лінгвістами як особлива група мовних одиниць комунікативного типу в межах фразеологічного рівня мови. Прислів'я – це стійкий стислий влучний образний народний вислів, переважно фольклорного походження, часто римований за будовою, що має повчальний, настановчий, філософський характер. Прислів'я, на відміну від приказок, є самостійними судженнями, інтонаційно й граматично оформлені як прості або складні речення, що відтворюються, а не створюються в процесі мовлення.

На думку І.Р. Голубовської, прислів'я ідентифікується як певна семантична цілісність, структурована у вигляді узагальнено-образного, національно-культурного повчального висловлення, здатного передавати соціальний досвід через віддзеркалення світоглядних уявлень і моделювання стереотипів поведінки конкретної мовленнєвої спільноти. Вони втілюють у собі афористичне, усталене, узагальнене та повчальне відтворення інформації про традиційні цінності та погляди і базуються на життєвому досвіді кожного народу. Прислів'я містять у собі настанову, відображають соціальне бачення подій, спонукаючи, переконуючи та застерігаючи нащадків від негативних результатів.

Прислів'я наділені низкою базових функцій: інформативною, соціальною, дидактичною, застережною, спонукальною та гумористичною.

У різних мовах рідко зустрічається повна смислова та формальна тотожність паремій. Більш поширеною групою є паремії, що перебувають у відношеннях повної змістової, але часткової образної та експресивно-стилістичної еквівалентності.

Наявність міжмовних паремій підтверджує те, що частина символів у паремійному фонді будь-якої мови є спільними, так як прислів'я і приказки слугують основою для виявлення загальнолюдських або ідіоетнічних констант мовної свідомості.

Універсальність паремійних комплексів зумовлена загальнолюдськими особливостями мислення, тенденцією до образного передання уявлень про світ, а також історією взаємовпливів і запозичень. Ці особливості є причиною існування різномовних паремійних еквівалентів, які виникли на основі подібних форм мислення в аналогічних життєвих ситуаціях.

Давайте розглянемо прислів'я з однаковим змістом в українській мові та мові гінді.

Ag bina dhua nahi (без вогню немає диму) – *Де нема вогню, там не куриться;* Ma ke pet se koi sikhkar nahi nikalta (ніхто не народжується

розумним) – *Мудрим ніхто не вродився, а навчився;* Suniye sab ki, kariye man ki (вислухай всіх, а зроби по розуму) – *Людей питай, а свій розум май;* Pehle toli, pichhe boli (спочатку подумай, потім кажи) – *Подумай двічі, а тоді скажи;* Kaman se nikla tir phir vapas nahi ata (випущену стрілу не повернеш) – *Випущене слово як стрілу не завернеш;* Talvar ka ghav bharta, par bat ka ghav nahi bharta – *Від меча рана загоїться, а від лихого слова ніколи;* Jeisa karoge, veisa bharoge (як вчиниш, те й отримаєш у відповідь) – *Як ми до людей, так і люди до нас;* Ghore ko lat, admi ko bat *(коню батіг, а людині слово) – Коня керують уздами, а чоловіка словами;* Lal gudri me nahi chhipta (рубін не сховаєш в лахмітті) – *Золото і в рогожі видно;* Dudh ka jala chhach ko phunk phunkkar pita he – *Хто опарився на молоці і на воду дує;* Jaka kora, taka ghora – *Чий батіг, того і кінь; Хто сильніший, той правіший;* Jiska khaiye uska gaiye – *За чиїм столом сидиш, того і пісню співай;* Dan ki bachhiya ke dant nahi dekhe jate (дарованому теляті в зуби не дивляться) – *Дарованому коневі в зуби не дивляться;* Khilaye ka nam nahi, rulaye ka nam yad he (пам'ятають не того, хто нагодував, а того, хто образив) – *Добро довго пам'ятається, а лихо ще довше;* Thes lage, buddhi barhe (відчуєш удар, зробиш висновки) – *Біда гострить розум;* Dukh kasht lekar ata he (горе веде з собою біду) – *Біда біду тягне; Біда не сама ходить, а з собою ще й горе водить;* Bin gharni ghar bhut ka dera (без господині вдома безлад) – *Дім без господині схожий на смітник.*

ЛІТЕРАТУРА

Голубовська І. Р. (2004). *Етнічні особливості мовних картин світу*. Логос.

LA NIÑA DE SEIS AÑOS CELEBRA SU SEXAGÉSIMO CUMPLEAÑOS

Бігич О. Б., Єган Т. О.
Київський національний лінгвістичний університет

29 вересня 2024 року персонаж аргентинського мальопису Mafalda відсвяткувала шістдесятий день народження. Цю шестирічну дівчинку вигадав і намалював Joaquín Salvador Lavado Tejón (1932–2020), більш відомий у світовій спільноті карикатуристів під псевдонімом Quino.

Mafalda та її родичі й друзі часто-густо фігурують у зарубіжних іспанськомовних навчальних матеріалах. Так, у дидактичному матеріалі "El mundo del cómic: una propuesta didáctica para el aula de ELE" два завдання присвячено саме їй: у форматі альтернативного тесту "ejercicio de verdadero o falso sobre el cómic de Mafalda" та заповнення мовленнєвих бульбашок в адаптованих віньєтках мальопису "Mafalda y la Democracia" ("rellenar los globos de las viñetas en las que aparece Mafalda, sus padres y su hermano").

Аж ніяк не применшуючи контент цих навчальних матеріалів, вважаємо доцільнішим залучення персонажів саме іспанськомовних мальописів (на кшталт Mortadelo y Filemón) натомість згаданих López (2023) персонажів американських, французьких і німецьких мальописів.

Дидактичні матеріали “Reflexionemos con Mafalda” передбачають попередню коротку розповідь викладача іспанської мови про Mafalda й презентацію її зображень, з опертям на які студенти висловлюють свої враження про цей персонаж. На допомогу їм пропонується перелік фраз на кшталт “me parece que…”, “creo que…”, “opino que…”, “pienso que…” з прикладами висловлювань у presente de indicativo.

Жодним чином не занижуючи вагомість цього завдання, пропонуємо певну його модифікацію – презентуючи зображення Mafalda на етапі precalientamiento, викладач попередньо запитує студентів, чи відомий їм цей персонаж та її автор. Можливо серед них є ті, хто ще в школі читав текст про Mafalda в підручнику іспанської мови (Редько & Береславська, 2018).

Наступне завдання передбачає опертя на десять висловлювань Mafalda, обравши з-поміж яких два, студенти відповідають на запитання ¿Qué creen que significa la frase? і ¿Por qué creen que Mafalda dijo esto?

У випадку потенційних труднощів студентів щодо переносного сенсу цих висловлювань чи іронії викладачеві пропонується організувати групове обговорення й прикладами унаочнити висловлювання Mafalda.

Також викладачеві рекомендується презентувати світлини, які ілюструють проблеми сучасності (глобальне потепління, економічна нерівність, війна, кліматичні катастрофи тощо), з-поміж яких студенти добирають змістовно найдотичніші ілюстрації до пропонованих висловлювань Mafalda.

У дидактичних матеріалах “Viñetas con subjuntivo” Mafalda присвячено одну з віньєток з метою формування навички вживання цього граматичного явища.

Принагідно зазначимо, що два останні навчальні матеріали запропоновано викладачами іспанської мови мовної школи Tía Tula в Саламанці (Іспанія).

Згадані вище завдання із залученням Mafalda займають гідне місце на аудиторних заняттях задля формування у студентів різних складників іспанськомовної комунікативної (передусім лінгвосоціокультурної, а також мовної і мовленнєвої) компетентності, безумовно, з урахуванням рівня володіння ними іспанською мовою.

Нас ці дидактичні матеріали надихнули на розроблення позааудиторного заходу для студентів різних спеціальностей, які вивчають іспанську мову як першу / другу іноземну. Зазвичай, назва заходу “La niña de seis años celebra su sexagésimo cumpleaños” викликає у студентів подив.

Обсяг цієї публікації унеможливлює наведення чотирьох варіантів повного сценарію позааудиторного заходу з орієнтацією на майбутній фах студентів (філолог, перекладач, учитель / викладач іспанської мови, менеджер туризму). Наразі обмежимось узагальненим планом з виокремленням його фахових пунктів для студентів. (У реальних планах позааудиторного заходу кожен пункт супроводжує дотичне покликання).

- Назви мальопису в іспанськомовних країнах (для майбутніх філологів).
- Історія створення персонажу Mafalda.
- Публікація мальопису протягом 1964 – 1973 років.

- Mafalda в кампаніях захисту дитинства, на користь освіти й демократії (для майбутніх учителів / викладачів іспанської мови).
- Цитати Mafalda (для майбутніх перекладачів).
- Quino про Mafalda. Його нагороди.
- Скульптури Mafalda (для майбутніх менеджерів туризму).
- Mafalda Digital.
- Інші формати Mafalda.

Студенти обирають обов'язково один фаховий і за вподобанням один-три загальних пункти плану та готують невелику (3-5 слайдів) презентацію. Після оприлюднення презентацій на позааудиторному заході й за необхідності їх корекцій студентам пропонується об'єднати їхні презентації й модифікувати їх у формат колективного професійно зорієнтованого проєкту.

Таким чином, Mafalda й наразі залишається активним персонажем зарубіжних і вітчизняних дидактичних матеріалів, націлених на формування як мовних, мовленнєвих і лінгвосоціокультурної, так і фахової компетентностей студентів різних спеціальностей.

ЛІТЕРАТУРА

Редько, В. Г. & Береславська, В. І. (2018). *Іспанська мова*: *підручник для 5 класу ЗЗСО.* Генеза.

Profesores de ELE. (2024). *Reflexionemos con Mafalda (B1-C1)*. https://profesoresdeele.org/2024/11/22/reflexionemos-con-mafalda-b1-c1/

López, M. (2023). El mundo del cómic: una propuesta didáctica para el aula de ELE. *RedELE,* (35), 212–243. https://www.educacionfpydeportes.gob.es/dam/jcr:fb2d12e3-a163-43d0-a9cd-479b54d2171c/comic.pdf

Profesores de ELE. (2025). Viñetas con subjuntivo. *Enseñar español como lengua extranjera.* https://profesoresdeele.org/2025/02/27/vinetas-con-subjuntivo/

ТУРЕЦЬКА ХУДОЖНЯ ЛІТЕРАТУРА В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ 2024–2017 РОКІВ: ПЕРСОНАЛІЇ ТА ЖАНРОВО-СТИЛЬОВЕ РОЗМАЇТТЯ

Бондар М. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Українська література XXI століття, незважаючи на складні умови воєнного часу, активно збагачується перекладною літературою, яка не лише відкриває українському читачеві нові персоналії, знайомить з реаліями життя інших народів, їхнім лінгвокультурним простором, а також сприяє розвою перекладацьких шкіл в Україні, виробленню глибоких традицій. Особливо це актуально для школи перекладу турецьких художніх творів, зважаючи на специфіку цих текстів, наявність великої кількості безеквівалентної лексики, зумовленої різницею світоглядів та способу життя.

У попередніх наукових дослідженнях ми вже висвітлювали питання історії перекладів турецьких художніх текстів українською мовою попередніх періодів. Проте за останні роки інтерес до турецьких художніх творів лише посилився, українськими видавництвами у співпраці з відомими перекладачами з турецької мови була проробленa велика робота і світ побачило багато перекладів. Серед українських видавництв, які активно друкують переклади творів класичних та сучасних турецьких письменників: "Фоліо" (Харків), "Алемак" (Дніпро).

Видавництво "Фоліо" продовжує свою традицію видання інтелектуальних бестселерів Нобелівського лауреата Орхана Памука у перекладах різними перекладачами з турецької мови: "Рудоволоса жінка" ("Kırmızı saçlı kadın", 2016) у перекладі Олеся Кульчинського (2020 рік), "Химерність моїх думок" ("Kafamda bir tuhaflık", 2014) у перекладі Наталії Третякової (2021 рік), "Чумні ночі" ("Veba geceleri", 2021) у перекладі Наталії Талалай (2023 рік), "Нове життя" ("Yeni hayat", 1994) у перекладі Олеся Кульчинського (2024 рік).

Також у видавництві "Фоліо" вийшов ще один твір класика турецької літератури Решата Нурі Гюнтекіна "Женоненависник" ("Kadın düşmanı", 1927) у перекладі Олександра Кучми (2017 рік).

Видавець знайомить українського читача і з новими персоналіями: "турецький Маркес" Маріо Леві з його романом-оповіддю про три покоління турецьких євреїв "Стамбульська казка" ("İstanbul bir masaldı", 1999) у перекладі Олеся Кульчинського (2017 рік), Іскендер Пала, нагороджений премією спілки письменників Туреччини у 1989 році, чиї твори перекладені багатьма мовами, та його твір "Смерть у Вавилоні" ("Babilde ölüm İstanbukda aşk", 2013) у перекладі Олеся Кульчинського (2019 рік).

Видавництво "Алемак", що спеціалізується саме на перекладах з турецької мови, за останні сім років презентувало українському читачеві галерею турецьких авторів різних періодів, різної тематики та проблематики: перший роман турецької письменниці Ханде Алтайли "Усе зіпсував шайтан" ("Aşka şeytan karışır"), написаний у 2006 році й шалено популярний у Туреччині, у перекладі Ольги Чичинської (2018 рік); роман турецької письменниці Оя Байдар "Котячі листи" ("Kedi mektupları", 1993), перекладений десятьма мовами та нагороджений престижною літературною премією імені Юнуса Наді, у перекладі Ольги Чичинської (2020 рік); роман метра сучасної турецької літератури Маріо Лєві "Я зробив вам пандіспанью" ("Size pandispanya yaptım", 2013) у перекладі Ольги Чичинської (2020 рік); детективний роман неперевершеного майстра турецьких детективів Ахмета Уміта "На згадку про Стамбул" ("İstanbul hatırası", 2010) і перекладеного двадцятьма сімома мовами (переклад Ольги Чичинської, 2021 рік); оповідання класика турецької літератури Сабахаттіна Алі ("Kısa hikayeler") у перекладах О. Чичинської, О. Кучми, К. Телешун, В. Афшар, Т. Найманової, Н. Талалай, Є. Стрижак, Л. Глави, 2021рік), у яких висвітлюються гострі соціальні проблеми Туреччини 1930-1940-их років; постмодерний роман "східного Кафки", "постмодерністського модерніста" Хасана Алі Топташа "Безтінні" ("Gölgesizler", 1995), присвячений темі самотності, межам

реальності та марення, медиативний твір, текст-споглядання, нагороджений престижною літературною премією імені Юнуса Наді та перекладений українською Ольгою Чичинською (2024 рік).

Твори турецьких авторів у перекладі українською мовою також з'являються і в інших видавництвах. Зокрема, у 2017 році харківське видавництво "Клуб Сімейного Дозвілля" презентувало роман найвідомішої турецької романістки, твори якої перекладені понад сорока мовами, лауреатки французького Ордену Мистецтв та літератури Еліф Шафак "Учень архітектора" ("Ustam ve Ben", 2013) (переклад з англійської Ганни Яновської); у 2019 році вийшов друком у харківському видавництві "Фабула", шпигунський роман турецької письменниці Міне Г. Кирикканат "Ніхто" ("Hiç kimse", 2016) у перекладі Олександра Кучми; у 2023 році у київському видавництві "Нора-Друк" побачив світ сучасний любовний роман Кемаля Їлмаза "Елефтерія зі Стамбула" ("İstanbullu Elefteria", 2016), присвячений трагічним подіям 5-6 вересня 1955 року, а саме – погромам в Стамбулі, перекладений українською Людмилою Главою.

Як бачимо, здебільшого перекладаються твори у жанрі роману, класика турецької літератури, світові бестселери, або ж такі, що здобули популярність у турецького читача та відзначені престижними літературними преміями. Турецькі автори роблять особливий акцент на хронотопі, що викликає неабиякий інтерес в українського читача. Наприклад: місце дії – мегаполіс Стамбул, час – важливі історичні події (від османських часів до сьогодення), єврейське, грецьке, курдське питання, інтертекстуальність – суфізм, містицизм, філософізм, психологізм, детективний сюжет тощо.

Літературознавчий та перекладознавчий аналіз турецької художньої літератури у перекладах українською мовою має велике значення в контексті українського літературного процесу як його важлива складова, а саме – перекладна література, а також в контексті перекладознавства, оскільки презентує основні способи та засоби перекладу турецьких художніх текстів, виробляє загальні підходи, розвиває традиції перекладацької школи з турецької мови. Отримані результати дослідження можуть бути використані при написанні курсів нових дисциплін, присвячених історії турецької літератури, літературному процесу Туреччини, а також специфіці перекладу турецьких художніх текстів.

ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Борис Д. П.
Київський національний лінгвістичний університет

Лінгвістичні підходи до вивчення емоцій є інтердисциплінарними за своєю суттю і спираються на взаємодію між психологією, фізіологією, філософією, семіотикою, лінгвістичною антропологією, з одного боку, та

лінгвістикою, з іншого. До основних емотіологічних підходів належать: 1) гібридний підхід Редді; 2) концептуальнометафоричний підхід; 3) критичнофеноменологічний підхід Дежарле; 4) лінгвосоціалізаційний/ онтопрагматичний підхід; 5) підхід GRID; 6) підхід природної семантичної метамови; 7) політекономічний підхід.

В основі гібридного підходу Редді лежить транссеміотизація емоцій шляхом звернення до емотивів як середовища, в якому активуються та передаються емоції. Його перевага полягає в контекстуалізації емоцій (Reddy, 2004, с. 63–111).

Концептуальнометафоричний підхід вивчає картування емоцій як концептуальних доменів, що розуміються в плані інших концептуальних доменів. Серед емотіологічних підходів концептуальнометафоричний виділяється завдяки встановленню взаємозв'язків між емоціями, когніцією та втіленим досвідом (Soriano, 2013, с. 63–79).

Критичнофеноменологічний підхід Дежарле тлумачить емоції як чуттєві акти, "занурені" в систему політичних відносин, прагматичних ситуацій та риторичних позицій. Із-поміж інших цей підхід вигідно вирізняє зміщення уваги із семіотичного символізму та референційності на семіотичну феноменологію, що аналізує втілений досвід та засоби його вираження (Desjarlais, 1997, с. 237–249).

Лінгвосоціалізаційний/онтопрагматичний підхід ґрунтується на дослідженні вираження емоцій у дітей, що є результатом паралельного набуття ними референтної та експресивної мовних функцій. Його перевагою є інтегроване звернення до мови та емоцій, які перебувають у постійній узаємодії в природному онтогенезі людини (Ochs and Schieffelin, 2012, с. 1–17).

Підхід GRID спирається на деконструювання емоцій до приблизно 100 значущих ознак, що охоплюють різноманітні аспекти емоційного досвіду, а саме оцінку події, тілесний досвід, вирази обличчя, голос і жести, схильність до певних дій, суб'єктивні відчуття та регуляцію емоцій. Із-поміж інших емотіологічних підходів GRID виділяється статистичною вимірюваністю даних, отримуваних виключно від носіїв конкретної мови (Soriano, 2013, с. 63–79).

В основу підходу природної семантичної метамови покладена розробка визначень лексичних одиниць для позначення емоцій на основі обмеженої метамови семантичних універсалій. Серед інших указаний підхід вирізняє застосовуваність до всіх мов, що є результатом відсутності в ньому будь-яких етноцентричних обмежень (Wierzbicka, 1996, с. 9–16).

Політекономічний підхід зосереджений на соціалізації розуміння мови та емоцій у контексті процесів ідентифікації та дезідентифікації. Його найважливішою перевагою є процесуалізація раніше здебільшого реіфікованого тлумачення культури та її атрибутів, що включає соціальну регуляцію емоцій, яка здійснюється через мову та виражається нею (Wilce, 2009, с. 55–66, 109–118).

Таким чином, усі розглянуті підходи до вивчення емоцій становлять глибоку, багату й водночас монолітну теоретико-методологічну базу сучасної емотіології.

ЛІТЕРАТУРА

Desjarlais, R. (1997). *Shelter blues: Sanity and selfhood among the homeless.* University of Pennsylvania Press.

Ochs, E., & Schieffelin, B. B. (2012). The theory of language socialization. In A. Duranti, E. Ochs, & B. B. Schieffelin (Eds.), *The handbook of language socialization* (pp. 1–21). Wiley-Blackwell.

Reddy, W. M. (2004). *The navigation of feeling: A framework for the history of emotions.* Cambridge University Press.

Soriano, C. (2013). Linguistic theories of lexical meaning. In J. J. R. Fontaine, K. R. Scherer, & C. Soriano (Eds.), *Components of emotional meaning: A sourcebook* (pp. 63–79). Oxford University Press.

Wierzbicka, A. (1996). *Semantics: Primes and universals.* Oxford University Press.

Wilce, J. M. (2009). *Language and emotion.* Cambridge University Press.

МОНІТОРИНГОВИЙ ЖАНР BBC: ХАРАКТЕРИСТИКИ

Бостанджи О. В., Потапенко С. І.
Київський національний лінгвістичний університет

Одним з найдинамічніших напрямів розвитку медіалінгвістики є дослідження жанрів, серед яких важливе місце посідає моніторинг. Його тексти пропонують огляд джерел, що включають радіо, телебачення, друковані й онлайн-видання, призначені для інформування, аналізу й виявлення дезінформації у поведінці ЗМІ (BBC Monitoring. Essential Media Insight), допомагаючи реципієнтам орієнтуватися в тому, які суспільні наративи домінують.

Моніторинг розглядаємо як *гіпержанр*, оскільки він охоплює широкий спектр *різноманітних медійних жанрів*, тобто шаблонів організації змісту (Enos & Fahnestock, 2007, с. 57): новинні / інформаційні (news), аналітичні / інформаційно-аналітичні (information and analytical) та факт-чекінгові / верифікаційні (fact-checking/verification).

Аналіз текстів BBC Моніторингу дозволяє виявити основні характеристики відповідного гіпержанру із застосуванням риторичних канонів текстопобудови як критеріїв: добору аргументів (*інвенція*), їхньої текстової організації (*диспозиція*), мовного оформлення (*елокуція*), а також запам'ятовування та відтворення (Sloane, 2007, p. 111). Внаслідок розвитку сучасних технологій два останні канони об'єдналися в *перформацію,* тобто розташування матеріалів на сайті (Потапенко, 2021, с. 23).

Перша група характеристик моніторингу пов'язана з *інвенцією*, тобто з добором аргументів, а також з усвідомленням риторичної ситуації, в якій задіяні продуцент (writer), реципієнт (audience) та актуальна тема (subject повідомлення) (Jory, 2016). Перша інвенційна характеристика моніторингу полягає у визначенні тематики повідомлень, які широко висвітлюються в ЗМІ та соціальних мережах. Моніторингові тексти

узагальнюють зображення подій, які висвітлюють різні медіа-ресурси. Другою інвенційною характеристикою моніторингу є роль продуцентів, тобто експертів, які перебуваючи на території своїх країн та/або отримуючи інформацію з відкритих джерел, надають мовну, регіональну та культурну експертизу (BBC Monitoring. Our experts). Третя інвенційна характеристика – роль реципієнтів, які включають науковців, аналітиків, уряди, неурядові організації, транснаціональні корпорації та міжнародні організації (BBC Monitoring Portal 2022-2024).

Друга група характеристик моніторингу пов'язана з каноном диспозиції, який полягає в текстовій організації інформації, що сприяє ефективному донесенню думки до реципієнта. Моніторингові тексти поділені на вступну, основну і завершальну секції, або на рівноправні тематичні секції, кожна з яких висвітлює окрему тему, має заголовок, який є результатом взаємодії диспозиції й елокуції, а також підзаголовки до кожної з секцій, що полегшує читачам стеження за логікою викладу й аргументацією. Остання включає цитати, які висловлюють контрастні погляди медіа на подію.

Третя група характеристик моніторингу, підпорядкованих етапу елокуції, на якому думкам надається словесне оформлення, полягає у нейтральному, фактологічному або безособистісному стилі текстів, у яких відсутня експліцитно висловлена думка автора. Іншими словами, моніторинговий текст є засобом узагальнення і максимальної об'єктивації того, як ЗМІ певної країни зображають ту чи іншу подію, для чого його автори послуговуються нейтральними та безоцінними одиницями, серед яких багато посилань на цитовані джерела: *The website estimates that, according to The Bell business news website, hardline Fars News Agency reported, the conservative Qods Daily questioned, the sociologist argues, Iran's judiciary issued a statement, the pro-presidential blogger commented on Facebook.*

Четверта група характеристик моніторингу пов'язана з перформацією. тобто розміщенням текстів на інтернет-сторінці. Відповідно, тексти моніторингу відзначаються мультимедійністю, тобто супроводжуються фотоілюстраціями, картами й інфографікою на офіційному вебсайті BBC Моніторингу. Частина текстів представлена серією тематичних імейл-розсилок. На вебсайті компанії також розміщені коментарі журналістів та експертів у відео-форматі, в яких аналізуються актуальні події та їхнє висвітлення у ЗМІ відповідних регіонів.

Таким чином, моніторингові тексти мають такі характеристики: узагальнене представлення актуальних подій, значна роль продуцентів і реципієнтів; важлива роль цитат в організації текстів; нейтральний, фактологічний або безособистісний стиль викладу текстів; мультимедійна організація сторінок.

ЛІТЕРАТУРА

Потапенко, С.І. (2021). *Когнітивна медіа-риторика: буття конфлікту-кризи в англомовних інтернет-новинах* [монографія]. Видавничий центр КНЛУ.

BBC Monitoring. *Essential Media Insight*. https://monitoring.bbc.co.uk/
BBC Monitoring Portal 2022–2024. https://bit.ly/4kr5uBt
Enos, R. L., & Fahnestock J. (2007). Arrangement. *Encyclopedia of Rhetoric*. Ed. Thomas O. Sloane. Oxford University Press, 49–61.
Jory, J. (2016). The Rhetorical Situation. Rhetoric: How We Examine Writing in the World. Texts on Writing, Language, and Literacy. Open English@SLCC. *Pressbooks.pub*. https://pressbooks.pub/openenglishatslcc/chapter/the-rhetorical-situation/
Sloane, Thomas O. (2007). Ciceronianism. *Encyclopedia of Rhetoric*. Ed. Thomas O. Sloane. Oxford University Press, 103–125.

ФРАНЦУЗЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Бугайчук О. В.
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Французька мова мала великий вплив на німецьку, особливо в період з XVII до XIX століття, коли Франція була однією з провідних європейських держав у галузі культури, науки і військових справ. Французькі військові терміни проникали в німецьку мову в основному через армійські зв'язки, культурний обмін і через практичне використання французької мови у військових структурах. До важливих аспектів французьких запозичень у військовій термінології німецької мови можна віднести наступні:

1. Термінологія командування та структури армії:

Французька армія була одним із найсильніших прикладів організації, і багато термінів, пов'язаних з командуванням, стали популярними в інших країнах, зокрема в Німеччині:

- General (нім. *General*) – цей термін походить від французького *général* і використовується для позначення високого військового чину;
- Korps (нім. *Korps*) – слово, яке походить від французького *corps*, що означає "корпус" або "військове з'єднання".

2. Оборонна техніка та стратегія:

Зі збільшенням кількості французьких військових інструкторів, які працювали в інших країнах Європи, в Німеччині поширювались і французькі терміни, що стосуються стратегії та тактики:

- Fort (нім. *Fort*) – французьке *fort*, що означає фортеця, часто використовувалося в німецькому військовому контексті для позначення фортифікаційних споруд;
- Bataillon (нім. *Bataillon*) – термін, що походить від французького "*bataillon"* і позначає батальйон, основну одиницю військової структури (Чепурна & Лисенко, 2015, с. 307).

3. Армійське екіпірування:

Франція була відома своїми нововведеннями в армійській техніці, і багато технічних термінів потрапляли до німецької мови:

• Uniform (нім. *Uniform*) – слово, яке походить від французького "*uniforme"*, що означає форму.

• Cavalier (нім. *Kavallerie*) – французьке слово "*cavalier"* стало основою для німецького терміна, що позначає кавалерію.

4. Тактичні терміни:

Французька військова стратегія була предметом вивчення у багатьох європейських країнах, тому й багато французьких термінів збереглися в німецькій мові:

• Taktik (нім. *Taktik*) – походить від французького "*tactique";*

• Strategie (нім. *Strategie*) – термін, що прийшов із французької через латинське "*strategia"*;

• Garantie (нім. Sicherheit) (Französische Wörter im Deutschen, 2022).

5. Культ військового звання та етикету:

В арміях багатьох країн, у тому числі в Німеччині, почали поширюватися французькі моделі військового етикету:

• Maréchal (нім. *Marschall*) – французьке слово "*maréchal"* означає маршал, вищий військовий чин, аналогічно в німецькій мові.

6. Зв'язок через Наполеонівські війни:

Одним із найбільших каналів для військових термінів стала епоха Наполеонівських війн. Французька армія мала величезний вплив на військові структури інших держав. В цей період французька мова була мовою дипломатії і військових команд. Під час війни з Наполеоном до німецької мови потрапляють численні запозичення з французької мови у військовій галузі (Кійко & Кійко, 2021, с. 189). Тому багато термінів, таких як *bataillon*, *régiment*, *armée* та інші залишилися в багатьох мовах Європи, включаючи німецьку. Такі військові терміни французького походження, як, до прикладу *Armee, Artillerie, Avantgarde, Brigade, Batterie, Infanterie, Kanonade, Regiment, Offensive, Kommandeur, Front, Stab, Bord* та інші не сприймаються в німецькій мові в даний час як чужорідні, тому що вони створені згідно правил німецької граматики, мають відповідну вимову та написання. Їхній переклад не викликає істотних труднощів (Чепурна & Лисенко, 2015, с. 307).

7. Культурний обмін та освіта:

Завдяки французьким військовим навчальним закладам, багато німецьких офіцерів проходили навчання у Франції, що сприяло розповсюдженню французьких термінів в німецькому армійському середовищі.

Отже, військові терміни французького походження стали невід'ємною частиною німецької мови через військову та культурну взаємодію, а також через політичні обставини, такі як домінування Франції у Європі в період Наполеонівських воєн. Ці запозичення відображають високий рівень французької військової організації та стратегії, що справила значний вплив на багато європейських країн, у тому числі й на Німеччину.

ЛІТЕРАТУРА:

Кійко, С. В., & Кійко, Ю. Є. (2021). Вплив сучасних романських мов на німецьку мову. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. *Серія: Філологія. Журналістика, 32*(71), № 1, Ч. 1, 189–194.
DOI: https://doi.org/10.32838/2710- 4656/2021.1-1/33

Чепурна, З. В., & Лисенко, Г. Л. (2015). Особливості функціонування німецьких військових термінів та їх переклад українською мовою. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна",* (54), 306–308. Вилучено з: https://core.ac.uk/download/pdf/32258767.pdf

Französische Wörter im Deutschen (11.01.2022). https://www.phase-6.de/magazin/rubriken/fakten-der-sprache/franzoesische-woerter-im-deutschen-gallizismen/ (Дата звернення: 12.03.2025)

КУЛЬТУРНІ УПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПЕРЕКОНАННЯ ЯК ПРОБЛЕМА ПРИ ФОРМУВАННІ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Буднікова Г. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Формування лінгвосоціокультурної компетентності – важливий аспект вивчення мови. Студентам, які вивчають мову на професійному рівні, навчання цієї компетентності є обов'язковим етапом, адже без її опанування неможливо досягти успіху у всебічному розвитку філолога. Процес формування ЛСКК передбачає навчання не лише мовленнєвим умінням, а й розумінню культурного контексту, комунікативним стратегіям та соціальним нормам. Проте існують перешкоди при навчанні ЛСКК, такі як культурні упередження, переконання та стереотипи, які нав'язуються масовою культурою, вихованням, соціальними нормами рідної культури, політичними та історичними підтекстами, застарілими судженнями і, загалом, поверхневими знаннями про культуру, мова якої вивчається.

Культурні упередження – це стереотипи, упереджені судження та обмежені погляди, які люди мають щодо інших культур, базуючись на власному культурному досвіді, традиціях, цінностях та переконаннях. Такі упередження можуть впливати на особисте сприйняття, формувати соціальні стереотипи і навіть призводити до дискримінації.

"Походження етнічних стереотипів глибоко укорінене в історичній пам'яті народу, а їх стійкість забезпечується передаванням із покоління в покоління у ході етнокультурної трансмісії через різні форми" (Семашко, 2020, с. 29).

Культурні упередження та стереотипи істотно впливають на формування ЛСКК, адже вони обмежують здатність спеціаліста адекватно сприймати,

а також інтерпретувати особливості культури та її представників, що перешкоджає побутуванню міжкультурного діалогу. Викривлене сприйняття іншої культури може бути спричинене некоректними порівняннями та співставленнями власних культурних норм та інших.

"Беззаперечним є твердження про те, що ефективність спілкування з представниками іншої культури прямо пропорційна проявленій повазі до їх культурних норм. Етнічні стереотипи розглядаються як явища, що опосередковують процеси міжкультурного сприйняття, діалогу та взаємодії" (Врайт, 2022, с. 57).

Результати культурних упереджень можуть проявитися в таких аспектах, як:

1. *непорозуміння співрозмовників*

через неглибоку культурну обізнаність філолог може зіштовхнутися з некоректною інтерпретацією слів, виразів, жестів. Інтонація, притаманна тій чи іншій культурі, може мати негативний вплив на перебіг розмови та її подальший результат;

2. *бар'єр до побудови крос-культурного діалогу*

для філологів, які працюють з міжнародною аудиторією, це може призвести до перешкоджання взаєморозуміння з представниками обох культур;

3. *проблеми при перекладі текстів та при синхронному перекладі*

переклад без урахувань культурного контексту призведе до спотворення змісту, та, як наслідок, стане на заваді адекватного перекладу. Для синхронних перекладачів ця ситуація може мати серйозні наслідки, адже вони безпосередні провідники, які будуть діалог-культур;

4. *конфліктні ситуації*

без урахування культурних особливостей інтеракція між представниками різних культур може перерости у суперечки та навіть образи, що може мати небезпечні наслідки, особливо в професійному середовищі.

Шляхами подолання проблеми культурних переконань та упереджень при навчанні майбутніх філологів слугують:

- використання автентичних матеріалів під час навчання;
- заохочення до міжкультурного спілкування, що включає навчання за обміном;
- навчання толерантності та емпатії;
- навчання невербальної комунікації;
- розвиток критичного мислення, навчання саморефлексії;
- консультування з носіями мови щодо культурних нюансів.

Отже, проблема культурних упереджень та переконань доволі розповсюджена, адже на розвиток майбутнього філолога впливає багато факторів, такі як виховання, стереотипне мислення, вплив медіа-ресурсів і тд. При формуванні ЛСКК необхідно звертати увагу на ці аспекти та навчати іноземної мові з урахуванням всебічного розвитку майбутнього філолога.

ЛІТЕРАТУРА

Врайт Г. Я. (2022). Етнічні стереотипи в міжкультурних комунікаціях. *Методологія та технологія сучасного філософського пізнання : збірник*

матеріалів VI Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців, присвяченої 30-річчю створення кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності та 205-річчю Університету Ушинського, 57–60.

Семашко, Т. Ф. (2020). Етнічні стереотипи та їхня роль у міжкультурній комунікації. *International Journal of Philology, 11*(3), 27–32. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/intjouph_2020_11_3_6

Психологічний портал. (н.д.). Культурні упередження – це. Retrieved from https://www.psykholoh.com/post/культурні-упередження-це

СИНЕРГЕТИЧНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ МОВЛЕННЄВИХ ЯВИЩ

Валігура О. Р.
Київський національний лінгвістичний університет

Вітчизняні методологічні праці, спрямовані на вирішення важливих питань сучасної лінгвістики, теорії пізнання та енергетики мовлення (див., напр., Калита та ін., 2024; Valigura et al., 2024), переконливо доводять, що жодна галузь наукового пізнання не може претендувати на абсолютну автономність, оскільки кожна наукова дисципліна вирішує свої завдання, залучаючи результати досліджень суміжних областей, та постачає корисний матеріал для інших сфер знання. Завдяки цьому і виникають нові міждисциплінарні дослідницькі поля, яким притаманний комплексний розгляд визначеного об'єкта, систематизація даних різних наук про нього, встановлення його специфічності та загальнонауковий статус.

Саме тому сьогодні набула статусу найефективнішого теоретичного інструментарію синергетична парадигма, покликана вирішити складні комплексні проблеми у багатьох галузях наукового знання і сприяти розвитку міждисциплінарних досліджень. Її органічне поєднання з провідними положеннями теоретико-методологічного апарату когнітивної лінгвістики, спрямованої на пояснення стійких кореляцій і зв'язків між мовою, мовленням і мовними продуктами, з одного боку, і структурами знань, операціями мислення та свідомістю індивіда, з іншого, уможливлює дослідження когнітивних особливостей фонетичних явищ, зокрема дозволяє аналізувати й інтерпретувати з погляду синергетики причини виникнення вимовного акценту та фонетичної інтерференції та механізми її реалізації в мовленні білінгвів.

Синергетичне підґрунтя інтеграції сучасних мовознавчих досліджень пропонується для синтезу когнітивного й функціонально-комунікативного підходів до аналізу мовленнєвих явищ. Принципи синергетики постулюють погляд на мову й мовлення як на складну, відкриту, нелінійну, неврівноважену синергетичну суперсистему, що функціонує за рахунок взаємодії власних підсистем і детермінованого впливу інших зовнішніх систем середовища

(етносу, культури, свідомості, соціуму) та перебуває у стані переходу від хаосу до порядку й далі – до нового порядку через взаємодію деструктивних тенденцій і параметрів самоорганізації цієї системи.

У межах синергетичної парадигми двомовна особистість розглядається як складна, незамкнена, дисипативна система, інтегрована в навколишнє середовище, що і є джерелом мотивації її вербальної (дискурсивної) та невербальної поведінки. Поглиблюючи ідеї синергетики, А. М. Приходько (2008, с. 204) зазначає, що мовна особистість є не просто системою, що саморегулюється і гнучко володіє тактико-стратегічними навичками спілкування, але ще й саморегулюючою інтелектуальною системою, що володіє різними типами знань, які активізуються у процесі (де)кодування мовленнєвих повідомлень. При цьому уточнимо, що мовленнєво-мисленнєві процеси відбуваються під контролем свідомості і, відповідно, підпорядковані діалектичній логіці, а екзистенціальні акти реалізуються у сфері позасвідомого відповідно до законів хаосу, що саморозвивається.

Реалізація синергетичної парадигми лінгвістичних досліджень спрямована на висвітлення глобальних проблем мовленнєвої діяльності білінгва і дозволяє простежити перехід від вивчення іманентної системи мови до всебічного дослідження особливостей її прояву у сфері комунікації. За цих обставин у фокус уваги синергетичного підходу до розгляду мовленнєвих явищ, зокрема феномену вимовного акценту і фонетичної інтерференції, потрапляють не тільки комунікативні проблеми інтерактивності (акомодація, перемикання кодів, дисипація, мітигація), але й проблеми когнітивного характеру – когнітивна ентропія (дисонанс), когнітивний консонанс, лінгвокогнітивний алгоритм гармонізації дискурсу.

Отже, оцінюючи стан теоретичних та експериментальних розробок когнітивних аспектів загальної проблеми прояву вимовного акценту і фонетичної інтерференції в мовленні білінгва, неважко спрогнозувати пріоритетні напрями вирішення її актуальних питань. До цих напрямів доцільно, на наш погляд, віднести насамперед: розробку несуперечливої парадигми засобів теоретичного опису механізму когнітивної інтерпретації фонетичних явищ; виявлення психічних та нейрофізіологічних механізмів кодування і декодування комплексів фонетичних засобів на сегментному та надсегментному рівнях у процесі породження і сприйняття мовлення білінгвом; з'ясування синергетичної природи мисленнєвих актів ментального буття білінгва під час продукування ним мовлення; формування у вигляді чотирьохреберної піраміди просторової узагальненої когнітивної моделі розумово-мовленнєвої діяльності білінгва, обґрунтування та опис узагальненої моделі інтерферованого мовлення та низки інших не менш важливих вихідних методологічних конструктів.

Перспективи дослідження вбачаються нами в подальшій розробці низки фоносинергетичних ідей, основаних на самопороджуваному хаосі та теоретичних підвалинах синархічної систематизації отриманих результатів експериментально-фонетичного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

Калита, А. А., Клименюк, О. В. & Тараненко, Л. . (2024). *Маніпуляція в мовленнєвій комунікації*. Тропеа.

Приходько, А. М. (2008). *Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики*. Прем'єр.

Valigura, O. R., Babchuk, Yu. Y., & Barbarić, P. (2024). Foreign Accent as a Dynamic Speech Phenomenon. *Messenger of Kyiv National Linguistic University*. *Series Philology, 27*(2), 32–40.

СОЦІОЛІНГВІСТИКА ЦИФРОВОГО ПРОСТОРУ: РОЛЬ СЛЕНГУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ У РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНИХ НОВАЦІЙ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Василевська Т. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Актуальність. У сучасному цифровому світі соціальні мережі відіграють значну роль у мовному розвитку суспільства, впливаючи на комунікативні практики, мовні норми та словниковий запас користувачів. Завдяки динамічному та інтерактивному характеру онлайн-комунікації, нові слова, вирази та стилістичні конструкції швидко поширюються та закріплюються у мові. Одним із найяскравіших прикладів цього явища є сленг соціальних мереж, що часто стає джерелом лексичних інновацій в англійській мові.

Мета. Аналіз соціолінгвістичної динаміки у процесі цифрової комунікації на платформах соціальних мереж в англійському мовному середовищі, зокрема дослідження виникнення лексичних інновацій.

Матеріали та методи. Інформація, зібрана на основі огляду та детального аналізу корпусних досліджень мовної варіативності, іноземних та вітчизняних наукових джерел, матеріалів періодичних видань, вибірок з тлумачних, двомовних, етимологічних словників, а також вивчення контенту соціальних медіа та інтернет-платформ, таких як: Reddit, Facebook, Instagram, X, Threads, YouTube, TikTok, аналіз мемів, емодзі, GIF-файлів (частина мультимодальної комунікації).

Результати. За допомогою загальнонаукових та спеціальних методів аналізу встановлено, що в англійській мові з'явилася значна кількість лексичних одиниць, фразеологічних сполук та неологізмів, частина яких уже внесена до онлайн-словника "Urban Dictionary" та має відповідні українську мову. (2017, с.124; 2021, с.56).

Переклад англійського сленгу супроводжується низкою труднощів, серед яких:

- Розрив поколінь. Різні вікові групи по-різному сприймають та інтерпретують вираз сленгу, що ускладнює передачу їх точного значення та взаєморозуміння між поколіннями.

- Динамічність сленгу. Сленг швидко змінюється під впливом попкультури та сучасних тенденцій: нові терміни постійно з'являються, а старі – виходять із вживання. Це вимагає від перекладачів постійного поновлення знань.

- Відсутність формальної документації. На відміну від стандартної лексики, сленг рідко фіксується в офіційних словниках. Тому перекладачі часто стикаються з нестачею надійних джерел і змушені спиратися на власні лінгвістичні навички та знання культурних контекстів.

- Різні рівні формальності. Сленг зазвичай використовують у неформальному спілкуванні, тоді як переклад може вимагати другого рівня стилістики. Перекладач повинен зберегти суть виразу, адаптуючи його до доречного контексту.

- Використання місцевих діалектів. Деякі сленгові терміни походять з конкретних регіональних діалектів, що ускладнює їхнє розуміння та адекватний переклад. Перекладачі повинні знати походження таких слів, щоб коректно передати їх зміст у цільовому мовленні (2019, с.78).

Переклад англомовного сленгу соціальних мереж є складним та трудомістким процесом, оскільки часто має глибокий культурний контекст, відрізняється творчістю та може бути багатозначним. У зв'язку з цим перекладачі зазвичай застосовують такі основні способи перекладу, як: *транслітерація, транскрипція, калькування, адаптація, описовий переклад, скорочення або абревіації, контекстуальний переклад.*

Як зазначають Я. Низенко та Н. Григоренко (2012), для перекладу сленгу найдоцільніше застосовувати такі методи: 1) *пошук української нестандартної лексичної одиниці*. Для передачі сленгізму та вульгаризму доцільно знаходити аналогічні вирази українською мовою, які відповідають рівню експресивності оригіналу; 2) *описовий переклад чи тлумачення значення*. У випадках, коли жаргонізми чи арготизм не мають прямого аналога в українській мові, використовується пояснення їхнього значення чи описовий підхід.

- **Транслітерація** – *meme – мем, sefie – селфі, like – лайк, blog – блог, stream – стрім, spam – спам, post -пост, troll – троль, story – сторі, hashtag – хештег, flex – флекс (від англ. flexible – "гнучкий") – хвастощі, вихваляння.*

Окремо можна виділити сленг, який перекладається за допомогою транслітерації й позначає сучасні привітання в соціальних мережах: наприклад, *хай! (Hi!), Хелоу! (Hello), файн (fine), Бай! (Bye!), ноу проблемс (noproblems), чірс (cheers), найс (Nice.*

- **Калькування** – *like – вподобайка (або лайк), friend request – запит у друзі, news feed – стрічка новин, followers – підписники, unfriend – видалити друзів.* (2021, с. 4).

Також при використанні кальки в перекладі часто вживаються українські афікси, зокрема суфікси:

• суфікси *-ер, -аст: хейтер (hater), чіліш (калька, дієслово, утворене від слова чіл – chill (озноб, тремтіння, застуда, розчарування, амер.*

англ.“ігнорувати”), кринжовий (кринж – кринжовий – від англ. слова cringe – сіпатися чи смикатися від страху чи відрази. калька, прикметник, суф. -ов), флексер (флекс – флексер – калька, іменник – суф. -ер);

• суфікс *-інг: хейтерінг – явище молодіжне. В його основі лежить максималізм, а з роками ми його втрачаємо, булінг (bullying – цькування, англ. bully – залякувати, цькувати, задирати.* Це явище яке широко поширене в соціальних мережах: Instagram, Twitter, Facebook.

3. **Адаптація** – *throw shade – кидати тінь*, *наводити наклеп, cancel culture* – культура скасування, бойкот/

4. **Описовий переклад** – *Ghosting – припинення спілкування без пояснень, FOMO (fear of missing out) – страх пропустити щось важливе*.

5. **Скорочення** – *BRB (Be right back) – ЗЗП (зараз повернусь), IDN (I don’t know) – НЗ (не знаю).*

6. **Контекстуальний переклад** – *Lit – круто, весело, чудово (залежно від ситуації), savage – безжальний, класний.*

Висновки. Переклад англомовного сленгу соціальних мереж є складним процесом, що вимагає не тільки знання мови, а й глибокого розуміння культурного та соціального контексту. Швидка еволюція сленгу, його багатозначність та неформальний характер створюють низку труднощів для перекладачів. Крім того, важливу роль відіграє облік платформи, на якій використовується той чи інший вираз, а також його стилістичні особливості. Таким чином, успішний переклад сленгу вимагає не тільки мовної точності, але й здатності адаптувати його до культурних особливостей цільової аудиторії, зберігаючи оригінальне значення та емоційне забарвлення.

ЛІТЕРАТУРА

Галай, М. (2017). Молодіжний сленг як сучасне мовне явище. *Knowledge, education, law, management, 1*(17), 123–131.

Низенко, Я., Григоренко, Н. Основні труднощі адекватного перекладу нестандартної лексики англійської мови. http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2012/Philologia/6_111668.doc.htm

Палагута, І. (2021). Особливості молодіжного сленгу в англійській мові. Наукові пошуки молоді у XXI столітті. *Ad linguas et culturas per cognitionem (до мов і культур через пізнання): матеріали міжнар. наук.-практ. конф.*, (с. 2–8).

Lutviana, R., & Mafulah, S. (2021). The use of slang words in online learning context of EFL class. *EnJourMe (English Journal of Merdeka): Culture, Language, and Teaching of English, 6*(1), 55–62. DOI: https://doi.org/10.26905/enjourme.v6i1.6118

Rezeki, T. I., & Sagala, R. W. (2019). Slang words used by millennial generation in Instagram. *Jurnal Serunai Bahasa Inggris, 11*(2), 74–81. DOI:10.37755/jsbi.v11i2.162

СЕМАНТИЧНА МОДУЛЯЦІЯ КВАНТИТАТИВА *TWELVE* У ФРАЗЕМАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Васько С. Р.
Київський національний лінгвістичний університет.

Квантитативи у фраземному контексті англійської мови зазнають змін як на рівні компонентного складу їх значень, так і на рівні самих значень. Коли зміни відбуваються у компонентному складі значень, такий процес називають семантичною модуляцією, для якого характерними є механізми адаптації сем в образно-символічному значенні готової фраземи, делімітації і актуалізації.

У семантичному сценарії квантитатива *twelve* зафіксовано всі три механізми семантичної модуляції у процесі його функціонування у складі фраземних знаків: 1) *адаптацію* сем – інтегральних (далі – ІС), диференційних (далі – ДС) і градуальних (далі – ГС), виділених для лексикографічного значення квантитатива *twelve*, до нового контексту його образного вживання, 2) перерозподіл семних ознак – *делімітацію* з висвічуванням меж символіки фраземного значення і 3) *актуалізацію* – продукування нових фразеосем (інтегральних: ІФС, диференційних: ДФС, градуальних: ГФС) з тенденцією до утворення нових значень (в разі семантичної трансформації архісеми ‘кількість’), не характерних для лексикографічного значення, проте час від часу виявлених для інших значень квантитативів із числового ряду від 1 до 12.

Матеріалом для аналізу обрано два словники: 1. Dictionary of Contemporary English (2009). Second edition. London: Pearson Longman, 2082 p. і 2. Oxford Dictionary of Idioms (2004) (Second edition. Edited by Siefring J. Oxford, New York: Oxford University Press, 340 p.).

Лексикографічний сценарій числівника *twelve* (на основі даних словника 1.) представлений архісемою ‘кількість’ і одним значенням “dozen” – дюжина, для якого виділено ІС ‘поштучна лічба (набір) предметів, речей, людей з 12 одиниць’ і ДС ‘поштучна лічба однорідних предметів, груп людей з 12 одиниць / персоналій’, які в процесі фразеотворення зазнали семантичної модуляції. Результатом дії згаданих вище когнітивних механізмів є образно-символічне значення фраземи як готового відтворюваного знака носіїв англійської мови. Окрім того, спостерігається трансформація архісеми ‘кількість’ в архісему ‘вимір’ і архісему ‘лічба’ шляхом **актуалізації** (тобто спостерігається тенденція до утворення нового значення) та її комбінації з іншими механізмами.

Актуалізація архісеми ‘лічба’ і одночасно **делімітація** ІС ‘вказівка на сукупність’, ІС ‘вказівка на подібність’, ІС ‘одиниця поштучної лічби об’єктів, людей з 12 одиниць’, ІС ‘вказівка на досконалість’, ДС ‘вказівка на сукупність людей в їх однотипності’, ДС ‘вказівка на групу людей’ виявлені в ІФС ‘Суд присяжних з 12 чоловіків’ і ДФС ‘Суд присяжних з 12

благородних і справедливих чоловіків' зафіксована в образно-символічному значенні "A jury in a court of law was traditionally composed of twelve men" фраземи *twelve good men and true* – дванадцять благородних і справедливих чоловіків.

Актуалізація архісеми 'лічба' і **адаптація** ІС 'одиниця поштучної лічби об'єктів, предметів з 12 одиниць', ІС 'вказівка на сукупність', ДС 'поштучна лічба однорідних предметів, груп людей із 12 одиниць / персоналій', ГС 'вказівка на ступінь прояву великої кількості' (градуатор *a full*) – в образно-символічному значенні "a full dozen; complete, entire, whole, full" – повна дюжина, цілий / повний комплект – фраземи *a round dozen* – кругла дюжина.

Актуалізація архісеми 'лічба' і архісеми 'вимір' і **делімітація** ІС 'вказівка на велику кількість', ІС 'одиниця лічби об'єктів', ДС 'поштучна лічба однорідних предметів з 12 одиниць' – в ІФС 'користь', ДФС 'користь при купівлі великої кількості предметів в комплекті по 12 одиниць', характерної для образно-символічномго значення "in large quantities" – у великій кількості – фраземи *by the dozen* – дюжинами.

Актуалізація архісеми 'вимір', ІФС 'вимір розмови', ДФС 'вимір швидкості / тривалості розмови', ГФС 'максимальний ступінь прояву швидкості / тривалості розмови' (градуатор *without stopping*) – в образно-символічному значенні "talk incessantly, to speak rapidly and without stopping" – говорити, не зупиняючись, говорити швидко і без зупинки – фраземи *talk nineteen to the dozen* – говорити від дев'ятнадцяти до дюжини.

Також зафіксовано приклади **адаптації** ІС 'вказівка на сукупність', ДС 'вказівка на групу людей' – в образно-символічному значенні "a group of six" – група з шести – фраземи *half-dozen* (*also half a dozen*) – півдюжини; ІС 'мала / невелика кількість', 'мало значуща / не дуже значима', ДС 'вказівка на малозначиму особу чи річ', ДС 'вказівка на сукупність об'єктів / людей в їх однотипності', ДС 'вказівка на групу людей', ГС 'вказівка на ступінь прояву великої кількості' (градуатор *very common*) – в образно-символічному значенні "very common and of no particular value; "experts in this field are a dime a dozen" – дуже поширений і не має особливої цінності; "експертів у цій галузі безліч, але гріш їм ціна" – фраземи *a dime a dozen* – дюжина копійок / гріш ціна в базарний день.

З проаналізованого матеріалу можна зробити попередній висновок про те, що квантитатив *twelve* у фраземному контексті демонструє здатність як до семантичної модуляції інтегральних, диференційних і градуальних сем, виділених для його лексикографічного значення, так до семантичної трансформації архісеми 'кількість' в архісеми 'лічба' і 'вимір', актуалізованих в образно-символічних значеннях фразем.

ЛІТЕРАТУРА

Dictionary of Contemporary English (2009). Second edition. London: Pearson Longman.

Oxford Dictionary of Idioms (2004). Second edition. Edited by Siefring J. Oxford, New York: Oxford University Press.

АМЕРИКАНСЬКІ "МАКБЕТИ": НОВОСВІТНІ ДРАМАТУРГІЧНІ ВЕРСІЇ ШЕКСПІРОВОГО АРХЕТИПУ

Висоцька Н. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Один із напрямів сучасного шекспірознавства, що розвивається напрочуд стрімко, – це вивчення творчості великого британця у світовому контексті як "міжнародний" або "планетарний" феномен (global Shakespeare). Як і будь-яка національна версія мінливого першообразу, "американський Шекспір" має низку специфічних рис, найістотніша з яких полягає, мабуть, у безпрецедентно важливій ролі, яку ренесансний драматург відігравав у формуванні національної картини світу від початку і протягом усієї відносно короткої історії країни. Через низку причин Шекспір "сприймався як один із центральних складників американської ідентичності" (Dickson, 2016, p.135), щонайменше з часів батьків-засновників.

Як доводить Ст. Грінблатт, для Барда характерний "глибокий скепсис щодо будь-яких спроб сформулювати якийсь моральний закон, незалежний від реальних соціальних, політичних та психологічних обставин, і підкорятися йому" (Greenblatt, 2010, p. 85), в результаті чого моральний стрижень і жадоба влади ніколи не уживаються у нього в одному персонажі. Нерозв'язана (і, мабуть, нерозв'язна) проблема (не)сумісності етики і влади робить Макбета універсальним у його архетиповості. Саме найбільш узагальнене й водночас найпроникливіше дослідження руйнівної дії влади на людину робить "Макбета" найпопулярнішою трагедією Шекспіра в часи потужних суспільних пертурбацій, про що свідчить театральна статистика.

Зважаючи на фантастичну популярність Шекспіра в Америці XIX ст., не дивно, що його твори стають в цій країні (так само, як і в Англії) об'єктом переробок і пародій, травестій та бурлесків. Поряд з іншими славнозвісними трагедіями Шекспіра, "Макбет" був однією з улюблених мішеней пародистів. Наприкінці 1850-х років вистава за цією трагедією йшла у таборі шукачів золота в Каліфорнії, де головний герой виступав у подобі та вбранні сучасного забіяки з Заходу, тоді як видана у 1863 р. травестія "Справа містера Макбета" показувала звитяжного шотландця під каблуком у владної та сварливої жінки.

У турбулентну для Америки історичну добу цю традицію з цілком іншими цілями було продовжено у гротесковому "Макберді!" Барбари Гарсон (1967). Драматичний конфлікт у пародії різко екстерналізується: фатальне протиборство Макбета з собою і з долею поступається місцем зіткненню між Макбердом (карикатура на Л. Джонсона) та кланом О'Дунк (клан Кеннеді) у боротьбі за владу. Зміна природи конфлікту тягне за собою принципово інший засіб типізації. Високому ладу почуттів шекспірівських героїв протиставляється у Гарсон їхнє навмисне зниження. Збережені головні фабульні вузли "Макбета", але фінал демонструє принципову зміну інтенцій: якщо у Шекспіра повалення Макбета сигналізувало про

відновлення порушеного його злочинами світового порядку, то у Гарсон воно знаменує лише заміну однієї правлячої кліки іншою.

Натомість "Трагедія Макбета, частина ІІ. Сім'я Банко" (2008) Ноя Люкмана має цілком серйозну мету – заповнити прогалини, які, на думку автора, залишаються в уяві читача/глядача через "провисання" деяких сюжетних ліній та деталей в оригіналі. Автор дійшов висновку, що оптимальним шляхом для втілення його задуму буде якомога точніше слідування шекспірівській драматургічній моделі. Результат – більш-менш вдала стилізація, автор котрої активно черпає з різних творів свого славетного натхненника не лише сюжетні повороти, мотиви, образи, а й цілі репліки та сцени. В сиквелі Люкмана трагедія одержимості владою, яку легше захопити, ніж утримати, і яка вимагає дедалі нових кривавих жертв, програється ще у кількох варіантах, з братовбивством включно, і закінчується воцарінням у Шотландії сина Банко Флеанса, що аж ніяк не убезпечує сюжет від наступних циклів насильства. Здається, що смисл не зведених докупи сюжетних елементів шекспірівського "Макбета" полягає якраз у принциповій неможливості завершити цю історію, приречену повторюватися до нескінченності. Щодо змін, запропонованих Люкманом, вони стосуються, передусім, розвитку системи жіночих образів – адже на сцені з'являються дочка Макбетів, життя якої підкорене ідеї спокутування гріхів її батьків; чарівна Фіона, кохана Флеанса, що стає жертвою вбивць; амбітна придворна дама, яка хоче стати королевою; підступна мамка, зосереджена на ідеї помсти родині Макбетів. Проте чоловіча жадоба влади, нерозривно пов'язана з танатологічним мотивом, бере гору над еротичним компонентом, і жодна з любовних ліній не отримує щасливого завершення. Ще одним принциповим моментом люкманового проєкту є неодноразовий наголос на тому, що гріхи батьків не передаються у спадок, як твердив Шекспір. Згідно з теперішніми нормами політкоректності, ідея успадкованого зла, зла, що передається через "кров", є неприйнятною, оскільки після теоретичних побудов націонал-соціалізму сама концепція "крові" як носія моральних якостей виведена з ужитку як есенціалістська та антигуманна. Отже, у п'єсі дочка Макбетів виявляється чистою душею, а син зрадливого Кавдорського тана – вірним союзником, адже "Не можна таврувати сина за те, що батько зрадник був" (Lukeman, 2008, p. 135).

Вочевидь, розмаїті, бодай недосконалі, спроби продовжити життя шекспірових персонажів засвідчують невмирущу значущість акумульованого в них суспільного й індивідуального досвіду для людської спільноти початку третього тисячоліття.

ЛІТЕРАТУРА

Dickson, A. (2016). *Worlds Elsewhere. Journeys Around Shakespeare's Globe*. Henry Holt & Co.

Greenblatt, S. (2010). *Shakespeare's Freedom.* The University of Chicago Press.

Lukeman, N. (2008). *The Tragedy of Macbeth. Part II. The Seed of Banquo.* Penguin.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ОКАЗІОНАЛІЗМІВ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ТА УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДАХ РОМАНУ К. С. ЛЬЮЇСА "СРІБНЕ КРІСЛО"

Вітомська Н. М.
Київський національний лінгвістичний університет
Гольцова М. Г.
Національний університет біоресурсів і природокористування України

У сучасній художній літературі авторські неологізми, або оказіоналізми – це важливі засоби творення унікального стилю. Вони передають індивідуальний авторський світогляд, створюють нові образи, які часто не мають усталених відповідників у цільовій мові. Переклад таких одиниць, особливо у крос-культурному контексті, викликає значні труднощі у перекладачів. Дослідження присвячене аналізу перекладацьких прийомів та особливостей відтворення авторських оказіоналізмів у романі К. С. Льюїса "Срібне крісло" у французькому та українському варіантах перекладу.

Оказіоналізми, або індивідуально-авторські новотвори, у художньому тексті відіграють одразу кілька функцій: номінативну (позначення нових понять і явищ), стилістичну (створення особливого авторського стилю), гумористичну (гра слів, іронія), естетичну (формування унікальної атмосфери твору).

Тактики перекладу – системно-організовані сукупності перекладацьких операцій, які спрямовані на вирішення конкретних задач у процесі перекладу. Такі дії дозволяють обирати формальні чи смислові характеристики мовних одиниць для адекватного відтворення їх у цільовій мові. У перекладі книги Льюїса "Срібне крісло" використовувалися різні перекладацькі тактики, серед яких: модуляція, калькування, адаптація, компенсація, голофразис.

Модуляція передбачає зміну перспективи або значення у перекладі залежно від контексту. Наприклад, вираз "UNDER ME" (буквально – "піді мною") в українському варіанті подано як "ПІД ЗЕМЛЕЮ", що розкриває прихований символізм підземного царства як потойбічного світу. У французькій версії цей оказіоналізм передає голофразис "le Monde-Souterrain", додаючи просторової та символічної конотацій. Модуляція допомагає наблизити значення до культурного контексту цільової аудиторії.

Калькування – це буквальний переклад лексичної або словотвірної структури. Наприклад, англійський термін "co-educational school" перекладено українською як "сумісно-освітня школа". Такий переклад передає форму, але водночас дозволяє закріпити гру слів – "сумісно" переходить у "несумісно" й утворює оказіоналізм "несусвітяни", який влучно передає негативне ставлення автора до цієї школи. Пейоративне забарвлення у назвах "ces-gens-là", "dans cette école-là" зустрічаємо у французькому перекладі – ось такі *недОвчИтелі*.

Адаптація – це пристосування тексту до культурних реалій цільової мови. Наприклад, створене Льюїсом слово "Marsh-wiggle" у перекладі звучить як "Трясогуз". Це не просто описова передача значення, а творча адаптація,

яка зберігає ідею незграбної болотної істоти і водночас додає звучання, яке зрозуміле українському читачеві. Французький варіант "Touille-marais" також містить додаткові конотації "копирсати", "толочити", "м'яти" болото.

Ще одним важливим прийомом перекладу є ***компенсація***, яка полягає у перенесенні інформації, втраченої у процесі перекладу якогось фрагменту, до іншої частини тексту, використовуючи засоби, які зберігають смисловий та емоційного вплив оригіналу. Неминучі втрати гри слів, відтінків гумору чи емоційного забарвлення у буквальному перекладі тлумач надолужує в подальшому.

Голофразис – це неузуальний спосіб словотворення, що полягає в зрощенні слів, виразів або речень в одну фразу з використанням, зокрема, дефісу. Такий прийом дозволяє передати не лише зміст, але й стилістичне або емоційне навантаження, додаючи експресії та унікальності всьому вислову. Наприклад, "the Lady of the Green Kirtle" українською відтворено як "Пані-в-Зеленому", а французькою – "Celle-à-la-robe-verte". Такі експресивні конструкції відтворюють оригінальну стилістику Льюїса.

Окремо варто згадати власні назви-оказіоналізми. Наприклад, "Underland" звучить "Підляндія" в українському тексті та *le Monde-Souterrain, le royaume des Profondeurs, la mer Sans-Soleil* – у французькому. Такий варіант не лише передає зміст ("підземна країна", "потойбіччя"), а й зберігає іронічний підтекст та словотвірну гру. "Overland" передано як "Білий світ" та *ce pays d'En-Haut, le Monde-d'En-Haut, le pays Vraiment-Profond* з метафоричним, символічним та есхатологічним звучанням: світ, де панує Вічне Світло і Вічне Життя.

Перелічені тактики дозволили передати не лише зміст, а й стилістику, атмосферу, гумор і культурні конотації оригінального тексту. Завдяки цьому обидва переклади зберігають індивідуальний стиль Льюїса та адаптовані до мовних і культурних особливостей української та французької авдиторій.

Оказіоналізми як важливий елемент мовної творчості відображають індивідуальний стиль автора та додають тексту унікального стилістичного забарвлення. Переклад оказіоналізмів потребує творчого підходу та поєднання, як бачимо, кількох перекладацьких тактик. У перекладах твору К. С. Льюїса "Срібне Крісло" використання модуляції, калькування, адаптації, компенсації та голофразису дозволяє зберегти не лише зміст, а й стилістичну виразність оригіналу. Обидва переклади не лише відтворюють задум автора, а й збагачують українську та французьку мови новими образними найменуваннями.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка універсальних стратегій перекладу оказіоналізмів, які забезпечили б максимальне збереження стилістики та змісту оригіналу.

ЛІТЕРАТУРА

Маслова, С. Я. (2020). Експлікація як спосіб збереження культурної складової неологізмів в англо-українських перекладах. *Львівський філологічний часопис*, 7, 67–70.
http://philologyjournal.lviv.ua/7-2020

ВИВЧЕННЯ СЛЕНГУ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Водоп'ян Г. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Формальна мова традиційно посідає центральне місце під час освітнього процесу, який вибудовується довкола набуття навичок формулювання правильних та граматично коректних конструкцій та розширення знань про лексичний склад мови. У той самий час сленг часто залишається поза освітньою увагою та розглядається зрідка в якості додаткової, специфічної лексики, або ж і зовсім сприймається, як небажане явище, що може негативно вплинути на мовну культуру. І хоча певний шар сленгової лексики дійсно можна класифікувати як ненормативний, сленг виконує важливу комунікативну функцію, збагачуючи мовлення виразними засобами, сприяючи соціальній ідентифікації та адаптації мовців у певних групах. Його вивчення може бути не менш важливим і корисним для студентів, адже він є природнім елементом мовної культури, що відображає соціальні, культурні та комунікаційні реалії носіїв.

Дослідження лексичних інновацій свідчать, що сленгові одиниці часто стають джерелом розвитку загальновживаної мови, поповнюючи її новими значеннями та стилістичними відтінками. Саме це слугує одним із аргументів на користь надання сленгу збільшеної уваги в освітньому процесі, адже сленг, як індикатор мовних змін, спричинених соціокультурними та технологічними чинниками, допомагає зрозуміти тенденції, що переважають у сучасному мовному середовищі. Вивчення сленгу як динамічного мовного явища є важливим аспектом лінгвістичних досліджень, що дозволяє глибше зрозуміти закономірності еволюції мови та механізми її функціонування в сучасному суспільстві.

Ще однією перевагою активнішого вивчення сленгу є здатність покращити вміння студентів влучно використовувати різні мовні форми (наприклад, димінутиви), які використовуються в тому числі й під час створення сленгових слів. Знання та вміння застосовувати сленг у відповідних контекстах дозволяють студентам стати більш гнучкими у спілкуванні та поліпшує здатність відчувати мову в її повсякденному контексті, як на лінгвістичному рівні, так і на рівні культурному, що є невід'ємно важливою навичкою. У результаті людина, яка вивчає мову, стає здатною не лише відтворювати граматичні структури, але й вловлювати тонкощі соціокультурних аспектів мови, що, безумовно, сприяє кращому розумінню та спілкуванню з носіями мови.

Вивчення сленгу може також мати практичне значення, оскільки багато сленгових виразів є актуальними в розмовах зі знайомими, однолітками та в неформальних ситуаціях. Це надає додаткову мотивацію до опанування іноземної мови, оскільки учні бачать реальні перспективи

використання отриманих знань у повсякденному житті. Вміння використовувати сленг робить комунікацію більш автентичною, а також відкриває можливості до нових соціальних взаємодій й ефективним засобом самовираження.

Незважаючи на численні переваги, сленг часто залишається на периферії мовного навчання через традиційний акцент на формальній мові. У навчальних програмах іноземних мов сленгу часто не приділяють належної уваги, що обмежує можливості для розвитку реального мовного досвіду. Тому слід приділяти більше уваги інтеграції сленгу у навчальний процес, розробляючи програми, що поєднують формальну та неформальну мову (розмовну), а також забезпечують навчання в різних соціальних контекстах, що дало би змогу студентам краще розуміти процес комунікації в більшому спектрі його проявів у житті.

Отже, вивчення сленгу є важливою складовою освітнього процесу, яка сприяє розвитку мовних здібностей, розширює розуміння еволюції мови, дозволяє краще відчути мову як інструмент спілкування, а також несе практичну цінність у реальному житті. Активніше включення сленгу в навчальний процес не лише покращило би мовленнєві навички студентів, але й зробило би навчання більш цікавим та надавало би студентам більшої мотивації.

ЛІТЕРАТУРА

Pongsapan, N. P. (2022). An analysis of slang language used in English students' interaction. *Jurnal Onoma: Pendidikan, Bahasa dan Sastra, 8*(2), 917–924. https://doi.org/10.30605/onoma.v8i2.2359

Возняк, І. (2024). Сленг як форма існування мови в контексті соціолінгвістичних досліджень. У О. В. Білецька, Д. Є. Ігнатенко, О. С. Бойван, І. В. Гарбера, Л. С. Данцл, Н. М. Жукова, А. П. Загнітко, О. О. Залужна, В. І. Калініченко, І. В. Ковальчук, Л. М. Коваль, Е. К. Коляда, Т. А. Космеда, К. А. Лут, К. І. Мізін, В. А. Просалова, І. В. Пянковська, Л. Г. Шайд, О. В. Шарагіна, М. М. Юрковська, G. Drews-Sylla, D. Kumar, N. Lazebna, H. Sytar (Ред.), *Актуальні питання вивчення германських, романських і слов'янських мов і літератур та методики викладання іноземних мов* (с. 49-52). Видавництво ДонНУ імені Василя Стуса. https://www.researchgate.net/publication/385212019_Sleng_ak_forma_isnuvanna_movi_v_konteksti_sociolingvisticnih_doslidzen

Загребнюк, Ю., & Веремюк, Л. (2021). Аналіз особливостей молодіжного сленгу в процесі вивчення англійської мови у закладі вищої освіти. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, *2* (22), 64–69. https://doi.org/10.31499/2307-4914.2(22).2020.219411

ПРОМОВИ ДО ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У НАВЧАННІ ПЕРЕКЛАДУ: НА ПРИКЛАДІ ЩОРІЧНИХ ПРОМОВ ПРЕЗИДЕНТА ДО РІЧНИЦІ ПЕРШОБЕРЕЗНЕВОГО РУХУ

Водяницька Т. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Публічні звернення голів держави до громадян до свят чи пам'ятних дат мають однією з цілей прямо чи непрямо інформувати їх про актуальні виклики та вектор поточної внутрішньої та зовнішньої політики держави. Для уряду та громадян Республіки Корея важливою пам'ятною датою є зокрема річниця Першоберезневого руху 1919 року за звільнення від японського панування, незалежність та становлення суверенної держави на території Корейського півострова. Не дивлячись на те, що рух зазнав поразки і японська окупація тривала до 1945 року, події весни 1919 року є ключовими для формування та вираження національної самосвідомості громадян.

Відповідно, щорічна пам'ятна промова президента є інструментом, за допомогою якого голова держави інформує про поточний стан та задає напрям майбутнього розвитку у розрізі стосунків з сусідніми державами та інших дій Республіки Корея як незалежної та суверенної держави.

Навчання перекладу студентів закладів вищої освіти має найкращі результати за умови використання текстів, цікавих та актуальних не тільки з лінгвістичної точки зору, а і з точки зору інформації, яка у них міститься. Такі тексти можуть слугувати джерелом знань про поточний контекст ситуації всередині держави, що в свою чергу є важливою основою підготовки до реальних перекладів усіх видів, починаючи від переговорів членів уряду або представників бізнесу і закінчуючи текстами сучасної літератури та культури.

Порівнюючи промови до річниці Першоберезневого руху різних років, можна зрозуміти, як змінювалися державні пріоритети у внутрішній та зовнішній політиці з плином часу. Окрім інформації, яка повідомляється безпосередньо, також можна звертатися до непрямих повідомлень, вміщених у тексті, застосовувати аналіз частотності використання певної лексики, визначати метафори, вжиті для опису певних подій та явищ, а також ту лексику, яка у поточній ситуації вважається прийнятною для опису певних контроверсійних подій.

ОСОБЛИВОСТІ ЯПОНСЬКОГО ХУДОЖНЬО-СТИЛІСТИЧНОГО ПРИЙОМУ УТА-МАКУРА

Вознюк Г. А.
Київський національний лінгвістичний університет

"*Ута-макура*" (歌枕) – це традиційні топоніми-зачини (назви місцевості, гір, річок, долин тощо), які використовуються в традиційній японській

поезії (танка, хайку) та мають на меті викликати у читачів сформовані пісенно-поетичною традицію асоціації, емоції та уявлення. Традиційно цей художньо-стилістичний прийом розміщувався на початку вірша й утворював перший п'ятискладовий рядок. Згодом традиція була порушена й топонім міг розміщуватися в будь-якому рядку. У період Середньовіччя укладалися цілі збірки *ута-макура* з докладними поясненнями. Найдавнішим збірником, що містив перелік *ута-макура* та зберігся дотепер, є книга, укладена поетом Ноіном (988-?).

Цікаво, що, як зазначає американський філолог-дослідник Едвард Каменс, термін "*ута-макура*" вперше з'явився наприкінці X століття та спочатку стосувався не лише топонімів: так називали книжки-довідники для поетів, у яких ці та інші слова, що часто вживаються в поезії, були перелічені та інколи пояснені чи проілюстровані через приклади їх використання у класичній поезії. Виглядали вони як стос переплетеного паперу та, на думку дослідників, мали слово "*макура*" ("подушка") в назві через те, що іноді слугували подушечками. (Kamens, 1997)

Утвердившись як художній засіб у поетичному каноні ута-макура виступає в ролі означення, вводячи в текст слово, яке несе важливе смислове навантаження. Ута-макура як спеціальний прийом варто відрізняти від звичайних топонімів, які активно використовувалися японськими поетами у віршах. Оскільки ута-макура виступають у реченні як означення, то зазвичай вони вживаються з формантами родового відмінку "но" та "нару", проте бувають випадки, коли граматичні закінчення не вживаються.

Як один з яскравих прикладів вживання *ута-макура* Камо-но Чьомей у своєму трактаті наводить вірш відомого середньовічного поета Фуджівари-но Шюндзея (Тошійорі) (1114-1204). Свою популярність поет отримав завдяки укладенні антології "*Сендзай вакашю*" (яп. 千載和歌集, "Збірка тисячі років", 1187 р.) на прохання відставного імператора Ґо-Шіракава. Складалася вона з двадцяти томів, що містили 1285 віршів.

夕されば野辺の秋風身にしみて鶉鳴くなり深草の里

(Фуджівара-но Шюндзей)

Вже вечір настає.
Пронизує осінній вітер
із полів.
З села Фукакуса
лунає плач перепелів.

深草 **("*Фукакуса*")** – місцевість в районі Фушімі міста Кіото. Назва, що дослівно означає "глибока трава" буквально описує цю трав'янисту місцевість. Тут знаходилося багато гірських вілл, що належали аристократам. Цей топонім часто з'являється також у вигляді 深草の里 ("Фукакуса-но сато") – "село Фукакуса", а також у парі зі словом 鶉 **("*удзура*")** – "перепілка". Образом жінки, що плаче за своїм коханим. (Kamens, 1997)

Вперше ця пара художньо-стилістичних засобів з'явилася у 123-му дані (розділі) віршованої повісті епохи Хейан – "*Ісе моноґатарі*" (伊勢物語 – "Повість про Ісе"). Авторство повісті, як і описані в ній пригоди, приписують

принцу за походженням, правнуку імператора Камму (737–806), поету і художнику Арівара-но Наріхіра (825–880).

“Давним-давно, був собі чоловік. Якось вирішив він покинути жінку, що жила в Фукакусі, місцевості з густими травами, і написав їй вірша:

Якби покинув я село
Фукакуса, Високі Трави,
де я прожив років чимало,
чи стали б трави вищими тоді,
мов дике поле все б позаростало?

Жінка ж відповіла йому:

Як стане полем диким –
перепелом стану
і буду в нім співати.
Хіба не прийдеш ти
сюди пополювати?

Такий вірш вона склала, а він був настільки зворушений, що перестав навіть думати про те, щоб піти”.

(“Ісе моногатарі”, 123 дан)

Ці вірші вважаються вихідною точкою – початком активного застосування пари “Фукакуса” – “перепілка”. Варто зазначити, що їх використання разом є необов’язковим проте досить частим.

Яскравими прикладами *ута-макура* є слова: ***Наторігава*** (名取川) річка північного регіону Тохоку та пов’язаний з цим місцем предмет-образ “***уморегі***” (埋もれ木) – букв. “поховане дерево” – морене дерево; 生駒 (“***Ікома***”) – гора Ікома, заввишки 642 м, з давнини була важливим об’єктом поклоніння.

Підсумовуючи, варто сказати, що *ута-макура* є унікальним художньо-стилістичним засобом, що дозволяє розширити тло лаконічних японських поетичних жанрів *танка* і *хайку*, спершись на асоціації японського народу.

ЛІТЕРАТУРА

Kamens, Edward. (1997). *Utamakura, Allusion, and Intertextuality in Traditional Japanese Poetry*. Yale University Press.

Weblio. (2024). 辞典・百科事典の検索サービス. Weblio辞書国語辞典. https://www.weblio.jp/

ВИКОРИСТАННЯІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Гавриленко А. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Використання штучного інтелекту у повсякденному житті збільшується з кожним днем, що сприяє його вдосконаленню, яке можна використати

у вивченні іноземних мов. Штучний інтелект виявився корисним для створення різних вправ, що допомагають закріпити, перевірити знання. Але як є багато переваг, так є і недоліки використання ШІ, що можуть ускладнити можливість вивчити іноземну мову в досконалості.

За допомогою ШІ ми можемо створювати детальні плани уроків, плани заходів, тестові запитання, анотації статей, ілюстрації та презентації за лічені хвилини, що є звісно великим плюсом. Нам не потрібно самостійно шукати джерела, відбирати найважливішу інформацію з них або розташовувати їх в алфавітному порядку.

Водночас, через особливості самої технології, результати цього сервісу часто бувають неадекватними та неправдивими – адже алгоритми таких моделей базуються на передбаченні наступного слова, словосполучення чи речення на основі попереднього.

У світі сучасних технологій штучний інтелект стає ключовим елементом у багатьох сферах, включаючи освіту. Використання штучного інтелекту не лише полегшує процес навчання, але й перетворює парадигму освіти, сприяючи інтелектуальному розвитку учнів.

Даниленко Ю. (2023) зазначає, що одне з недавніх досліджень платформи LinkedIn показало, що для 84% користувачів цього сервісу технології генеративного штучного інтелекту вплинуть принаймні на чверть їхніх ключових навичок. Тобто людям потрібно зосереджуватись на тих аспектах своїх професій, які менше піддаються автоматизації. І, ймовірно, це означатиме все більше навчання, спеціалізації, уваги до деталей та особистісного залучення. Потрібно розвивати такі вміння, як гнучкість та адаптивність, вміння вчитися.

Таким чином бачимо, що штучний інтелект приносить в освіту не лише сотні інструментів, здатних згенерувати тексти, зображення, презентації чи інші інформаційні продукти, але й привертає нашу увагу до важливих наскрізних умінь, які виходять далеко за межі цифрової грамотності.

Однак важливо зберегти людський фактор у вивченні мов та не тільки. Незважаючи на технологічний розвиток, вчителі та викладачі все ще залишаються невід'ємною частиною навчального процесу. Штучний інтелект може змінити їхню роль як наставників, але він не може повністю замінити людський вплив, що якісно впливає на вивчення нового матеріалу. Взаємодія між викладачами та студентами чи між вчителями та учнями досі ще залишається ключовим фактором успішного освітнього процесу. Бо враховуються думки студентів, учнів, самих викладачів та вчителів, відбувається залучення усіх можливих джерел інформації та виступи різних професорів, носіїв мови тощо.

Великим мінусом у вивченні японської мови та мови загалом є той факт, що усю інформацію, що нам генерує ШІ треба перевіряти, бо є вірогідність того, що надаючи нам інформацію ШІ може взяти за основу помилкові дані зі статей в інтернеті. Через цю помилку ми можемо неправильно зрозуміти та вивчити правило, граматику, ієрогліф тощо.

Також ключовим моментом у вивченні мови, особливо східної, є правильне пояснення граматики, послідовності слів в реченні. Бо через те, що людина може через необізнаність сформувати неправильний запит, що може призвести до видачі неправильної інформації, яка може тільки більше заплутати людину або до запам'ятовування пояснення чи правила, що не відповідає тому, що хотіла дізнатися людина.

Тож, враховуючи усі переваги та недоліки, ми можемо прийти до заключення, що використання ШІ для вивчення іноземних мов є можливим, але для того щоб нам ШІ видав правильну інформацію(пояснення, вправу на закріплення граматики, лексики тощо) треба правильно підібрати питання, що повністю буде відображати запит.

ЛІТЕРАТУРА

Даниленко, Ю. (2023, 20 грудня). Від Ш до І: що таке штучний інтелект та як він трансформує світ. *Speka.media*. https://cutt.ly/OwDG5xIl

КОГНІТИВНИЙ АСПЕКТ ЗНАЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ВИКЛАДАННІ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Геворгян К. Л.
Київський національний лінгвістичний університет

Фразеологія є самостійною системою, що входить до складу мовної структури, у межах якої вона взаємодіє з лексикологією, семасіологією, граматикою та стилістикою. Особливий інтерес викликають фразеологізми китайської мови, оскільки вони в лаконічній, образній формі передають історичні події, культурні особливості, ставлення до різних явищ, природи, міжособистісних стосунків, людських емоцій, досягнень і розчарувань. Вони містять у собі історичні відомості, народну мудрість, гумор і винахідливість представників того етносу, мовою якого були створені. У китайському суспільстві знання та правильне використання фразеологізмів свідчить про високий рівень освіченості людини. Кожна група фразеологічних одиниць, що входить до багатого фонду китайської мови, має свої структурно-семантичні та функціонально-стилістичні особливості.

Когнітивна лінгвістика, зосереджується не стільки на мовній формі та її значенні, скільки на самій ідеї, яка може виражатися різними мовними засобами. Формування фразеологізмів у процесі творчої мовної діяльності базується на сукупності фонових знань людини, що надходять із її особистого та суспільного досвіду. Таким чином, фразеологізми, на відміну від окремих слів, безпосередньо відображають когнітивну діяльність мовного колективу, його уявлення про світ і соціальні взаємозв'язки. Це стає можливим завдяки механізмам, закладеним у самій мовній системі.

В сучасній синології фразеологію визначають терміном шуюй (熟语), в якому виділяються п'ять груп: чен'юй (成语), яньюй (谚语), сєхоуюй (歇后语), ґуаньюнюй (惯用语), суюй (俗语). Шуюй мають різні джерела походження: від класичної літератури, класичних канонів, філософських трактатів, історичних хронік, художньої літератури, які в більшості випадків стали джерелом походження для чен'юй, яньюй, сєхоуюй, до живого розмовного мовлення, в межах функціонування якого була створена чимала кількість ґуаньюнюй, суюй та ліюй. Серед китайських мовознавців до джерел походження чен'юїв також прийнято відносити філософські притчі, легенди, міфи, крилаті слова, афоризми, прислів'я, запозичені з інших мов.

Викладаючи китайську мову, дуже важливо звернути увагу на такі питання як: історія та джерела походження, структурно-граматичні особливості, особливості функціонування в реченні, структурно-семантичні особливості, варіативність, наявність синонімів та синонімічних рядів як в межах одного фразеологічного розряду, так і між ними.

З точки зору когнітивної лінгвістики, є необхідність зосередитися на поясненні як граматичної функції ідіом, так і їх буквального та метафоричного значення. Тлумачення ідіом слід обговорювати з комплексної точки зору, а не вивчати кожен окремий компонент. Тобто метафоричне значення фразеологізмів зазвичай виходить за межі буквального значення його компонентів, хоча існує і немало фразеологічних одиниць, метафоричне значення яких не виходить за межі його буквального значення. Не менш важливим у викладанні китайської мови є також висвітлення структурно-граматичних особливостей фразеологізмів, особливостей використання та обговорення граматичної функції фразеологізмів з точки зору категорії, до якої вони відносяться в залежності від їх структури і будови. Наприклад, буквальний переклад чен'юя "旗开得胜"– "перемогу було досягнуто, щойно прапор було відкрито і битва почалася". Але здебільшого ми використовуємо її в метафоричному значенні – це означає "досягнення хороших результатів із самого початку чогось". Якщо проаналізувати кожен компонент цього фразеологізму, то: метафоричне значення слова "旗" – "прапор" вказує на ту справу, дію, або подію, про яку йде мова (це може бути будь-що), "开" – "відкритий" трансформується з буквального значення дії "відкривати" в абстрактне значення "починати", "得胜" – "отримати перемогу, перемога" трансформується з "перемоги в битві" на загальне значення досягнення хороших результатів у тому, про що йдеться. Таким чином, метафоричне значення всієї фразеологічної одиниці можна добре проаналізувати і вивести з буквального значення її складових компонентів, тому під час викладання китайської мови ми повинні наголошувати на метафоричному значенні ідіом, а не на їх буквальному значенні, навіть якщо вони тісно пов'язані одне з одним.

Не менш важливим, з точки зору когнітивної лінгвістики, також є структурно-граматичний аналіз фразеологізмів, а також аналіз особливостей їх функціонування у мовленні. Вивчення граматичних функцій китайських фразеологічних одиниць в основному включає аналіз структури,

морфологічних особливостей, граматичної функції, граматичного сполучення та інших аспектів. З точки зору граматичної форми фразеологізми китайської мови можуть функціонувати в мовленні і як самостійне речення (яньюй, більшість сєхоуюй), і як окрема лексема, тобто може виконувати роль того чи іншого члена речення (чен'юй, деякі сєхоюй, ґуаньюнюй).

Підсумовуючи наведене вище, ми можемо зазначити, що фразеологічний склад будь-якої мови відображає менталітет народу, його історичний досвід, культурну спадщину та традиції. Тому для правильного розуміння та інтерпретації фразеологізмів необхідно володіти культурологічними знаннями, характерними для певної етнічної та мовної спільноти, а також вміти правильно аналізувати та використовувати відповідні фразеологічні одиниці в живому мовленні в залежності від семантичних, стуктурно-граматичних та функціональних особливостей, які є обов'язковою складовою у процесі викладанні китайської мови.

КОГНІТИВНО-СЕНСОРНА ПРИРОДА СИНЕСТЕЗІЙНИХ МЕТАФОР: ВАРІАТИВНІСТЬ МОДЕЛЕЙ У ПОЕЗІЇ УКРАЇНСЬКИХ ТА ГРЕЦЬКИХ СИМВОЛІСТІВ

Герасімова І. А.
Київський національний лінгвістичний університет

Когнітивна поетика, згідно з Пітером Стоквеллом (Stockwell, 2020), – це міждисциплінарна галузь, яка досліджує ментальні механізми породження, структурування та інтерпретації художнього тексту. Одним із ключових понять у цьому контексті є когніція, яка за визначенням Маргарет Фріман (Freeman, 2009), є процесом осмисленого сприйняття та поєднує сенсорну перцепцію, пам'ять, емоційну реакцію, асоціації та концептуалізацію досвіду. Сенсорні модальності – зір, слух, дотик, смак, нюх – виступають як первинні канали сприйняття, які взаємодіють у межах складних когнітивних процесів формування синестезійних метафор.

Когнітивно-сенсорна природа синестезійних метафор у поезії українських та грецьких символістів розкриває глибинні механізми взаємодії мови, чуттєвого досвіду та образного мислення. У фокусі перебувають процеси, за допомогою яких поетичне мовлення трансформує багатоканальні сенсорні враження у складні образи, що не лише передають досвід, а й активізують емоційну пам'ять і перцептивне співпереживання читача. Синестезія, згідно з підходом Дж. Лакоффа та М. Джонсона, характеризується когнітивною здатністю, яка автоматично поєднує різні сенсорні модальності. Її метафоричне втілення (синестезійна метафора) виступає результатом концептуальної інтеграції, асоціативної синтези, семантичного перенесення чи крос-модальної переробки, у результаті чого формується новий ментальний простір – поетичний бленд. Саме на цій когнітивній основі

розгортаються метафоричні образи в символістській поезії, що тяжіє до передання "позаслівного", надчуттєвого досвіду.

В українській поезії межі XIX–XX століть (Микола Вороний, Михайло Драй-Хмара, рання творчість Павла Тичини) простежується активне використання синестезійних метафор, у яких *зорові* враження поєднуються з *дотиковими, слуховими або емоційними*. Домінантною модальністю виступає зір, який часто слугує точкою перетину для інших сенсорних сфер. Так, у рядку Миколи Вороного *"холодні хмари залягли блакить"* візуальний образ (хмари, блакить) поєднується з тактильною (температурною) характеристикою ("холодні"), що викликає фізичне відчуття прохолоди, підсилене зоровим враженням. Михайло Драй-Хмара в поетичному образі *"сонцем бризка клечальна неділя"* використовує накладання зору, дотику й смаку, де сонячне світло метафорично сприймається як рідина, що *"бризкає"*, викликаючи асоціації з тілесним досвідом.

Використанні синестезійні метафори постають як прояв когнітивно-сенсорної обробки досвіду, що дозволяє мові моделювати перехід між різними каналами сприйняття. Вони втілюють здатність поетичного мислення інтегрувати зорові, слухові, дотикові та інші враження у єдиний семантичний образ, через який ментальний і тілесний досвід набуває вербального втілення. За допомогою таких метафор поети трансформують конкретні сенсорні враження в символічні образи, що викликають у свідомості читача багатошарову перцепцію. Концептуальна структура таких метафор базується на принципі проєкції з однієї сенсорної сфери в іншу, що відображає ментальну здатність до перенесення чуттєвого досвіду. Сама когнітивна природа таких образів проявляється у створенні ментального простору, в якому злиття модальностей забезпечує глибину естетичного сприйняття. Характерне для українських поетів-символістів тяжіння до зорово-дотикових і зорово-емоційних синестезійних моделей можна пояснити кількома чинниками. По-перше, це глибока укоріненість у фольклорній традиції, де образи природи мають не лише описову, а й емоційно-інтуїтивну функцію. По-друге, український поетичний текст цієї доби тяжіє до "живописної" метафори, в якій ландшафт та явища природи виступають фокусом сенсорної чуттєвості. По-третє, характерне для символістського світовідчуття прагнення до гармонізації зовнішнього і внутрішнього світу, матеріального та духовного, часто реалізується через синестезійні перенесення, де зір поєднується з внутрішніми переживаннями або тілесним сприйняттям.

У грецькій поезії символістів (Костіс Паламас, Константінос Хадзопулос, Ангелос Сікеліянос) переважають моделі слух-зір та дотик-емоція. Так, у рядках Константіноса Хадзопулоса, *"ἡ ζωὴ μία δροσιὰ εἶναι, ἕνα κῦμα"* метафора *"життя як прохолода та хвиля"* базується на накладанні температурного, акустичного й емоційного досвіду. Рядок *"σοῦ εἶναι ὁ πόνος μου χάδι"*, у якому біль наділяється властивістю ласки, створюючи парадоксальну, проте емоційно глибоку образність, що передає трансформацію страждання в акт емоційної близькості.

У грецького символіста Ангелоса Сікеліяноса синестезія проникає в релігійно-містичний досвід: *“ἡ σιγὴ τῆς λαμπρότητας”* (мовчання сяйва) апелює одночасно до слуху, зору та внутрішнього емоційного стану.

Порівняльний аналіз засвідчує, що обидві поетичні традиції демонструють багатство когнітивних стратегій у моделюванні синестезійних образів. Утім, якщо в українських символістів простежується тяжіння до пейзажної образності, прив’язаності до природи як доносителя сенсорних вражень, то грецькі поети частіше апелюють до тіла, емоцій та духовної трансцендентності. Це корелює з культурно-ментальними домінантами – українським фольклоризмом, природним космізмом і грецькою тілесною експресивністю в культурній традиції.

Таким чином, синестезійні метафори в українській поезії функціонують не лише як стилістичний засіб, а як складний когнітивний механізм, що моделює світ як багатоканальний сенсорний простір, тісно пов’язаний із національною ментальністю, природною чуттєвістю та фольклорною образністю. У грецькому контексті синестезійна образність, хоча й так само багатоканальна, частіше зосереджується на внутрішніх переживаннях тіла, інтимному емоційному стані та символічних рефлексіях, пов’язаних із духовним піднесенням. Вона тяжіє до слухо-зорових та дотиково-емоційних метафор, що відображає тілесно-експресивну чуттєвість грецької культури. Порівняння синестезійних моделей в українській та грецькій поезії символізму дає змогу виявити не лише поетичну варіативність у межах однієї естетичної течії, а й глибинні ментальні відмінності у способах чуттєвої концептуалізації світу.

ЛІТЕРАТУРА

Вороний М. Бібліотека української літератури. Вороний Микола – повні тексти творів автора https://www.ukrlib.com.ua/books/author.php?id=40

Драй-Хмара М. Бібліотека української літератури. Драй-Хмара Михайло – повні тексти творів автора https://www.ukrlib.com.ua/books/author.php?id=199

Freeman, M. (2009). Poetry and the Scope of Metaphor: Toward a cognitive theory of literature. Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective / ed. by A. Barcelona. Mouton de Gruyter. 253–281.

Lakoff G., Johnson M. (2003). *Metaphors We Live*. Chicago.

Stockwell, P. (2020). *Cognitive poetics: A new introduction* (2nd ed.). Routledge. (Original work published 2002). https://doi.org/10.4324/9780367854546

Παλαμᾶς Κ. Κωστὴς Παλαμᾶς – Ποιήματα http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/kwsths_palamas/poihmata.htm

Σικελιανός Α. Ὕμνος τοῦ μεγάλου Νόστου http://users.uoa.gr/~nektar/arts/tributes/aggelos_sikelianos/ymnos_toy_megaloy_nostoy.htm

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА МОВУ (НА ПРИКЛАДІ ПОРІВНЯННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ)

Голдинська К. Ю.
Київський національний лінгвістичний університет

За останні десятиліття мережа Інтернет стала невід'ємною частиною нашого повсякденного життя. Особливою популярністю користуються різні соціальні мережі, які надають можливість користувачам вивчати щось нове, спостерігати та спілкуватися з людьми з будь-якого куточку світу. Вони є найпростішим засобом спілкування і несуть, у першу чергу, інформативний характер, адже найперше завдання соціальних мереж це повідомляти про будь-які події в країні чи світі – політичні, соціальні, економічні тощо. Таким чином вони є чудовим інструментом впливу на розвиток мови. Вони формують новий стиль комунікації, розширюють словниковий запас, а також спрощують граматику. Однак цей вплив різний для кожної мови. Серед українських дослідників впливу соціальних мереж на мову можна виділити С. Воропай (2016). У своїй роботі "Лінгвістична креативність та її реалізація у мові користувачів соціальних мереж (на прикладі соціальної мережі Фейсбук)" дослідниця розкриває проблему вивчення явища лінгвістичної творчості (Воропай, 2016). Вона виділяє такі поняття як "креативність" та "лінгвокреативність", адже саме соціальні мережі є постійним джерелом дослідження виникнення неологізмів, оказіоналізмів тощо. Відомо, що будь-який текст, опублікований в соціальних мережах, є відкритим для всіх користувачів, окрім особистих повідомлень користувачів, а від так використана лексика набуває популярності та швидко стає вживаною.

Важливим є факт, що більшість користувачів соціальних мереж спілкуються англійською мовою. З одного боку, це є прекрасним способом вивчення мови для тих, кому англійська не є рідною мовою, з іншого боку вона може мати вплив на мови різних країн на різних рівнях. І, якщо для одних такий вплив може мати незначний вплив, то для інших це може бути негативний вплив, адже рідна мова засмічується англіканізмами, сленгом тощо (Синюта, 2020).

Англомовні користувачі активно створюють нові слова, які швидко входять у розмовну і навіть літературну мову. Так, наприклад, популярності набули *інтернет-сленг* YOLO (You Only Live Once), що з англійської означає "живеш лише раз", FOMO (Fear of Missing Out) – "страх пропустити щось важливе"; *гібридні слова:* binge-watch – безперервний перегляд серіалів або телепередач, як правило, від шести епізодів, hangry – злитий через голод, від hungry + angry; *скорочення:* BRB (Be Right Back) – "зараз повернуся", DM (Direct Message) – "особисте повідомлення", OMG (Oh My God) – "о, боже", IMHO – (In My Humble Opinion) – "на мою скромну думку", LOL (Laugh Out Loud) – "дуже смішно, сміюсь", IDK (I Don't Know) – "я не знаю", FR (For Real) – "чесно, справді"; *запозичення з англійської*: "лайкати" (to like – подобатися), "шерити" (to share – ділитися), "фоловити"

(to follow – слідкувати), “забанити” (to ban – заборонити), “юзати” (to use – використовувати), “фейл” (від fail – невдача); мемна лексика: кріндж (cringe) – “щось незручне, соромне”, сас (sus) – “підозрілий” (від англ. suspicious) “краш” (crush) – об’єкт закоханості), “ріп” (RIP) – спочивай із миром, “ізі” (easy) – легко, “бумер” (boomer) – людина старшого покоління, “ок” (okay, o’kay, ok) – добре, згода, “сторіз” (“stories”) – короткі фото- та відео-історії, які публікуються в соціальних мережах і несуть інформативний характер про життєві події користувачів та інші. Нові слова легко входять у словники, наприклад, selfie і tweet вже офіційно визнані. Англійська мова має гнучку структуру, що дозволяє легко формувати нові слова та адаптувати їх до вжитку. Але на відміну від англійської, українська менш адаптивна до запозичень і частіше викликає дискусії щодо доречності використання таких слів. Через історичні фактори українська мова зазнає впливу інших мов, зокрема російської. Однак останнім часом зростає рух за збереження чистоти мови. Наприклад, соцмережі популяризують українізацію, меми про “мовні приколи” та обговорення фемінітивів (“авторка”, “редакторка”).

Навіть без впливу англійської мови українська сама по собі зазнає змін. Так в українській мові є тенденція до спрощення слів, наприклад, інфа – “інформація”, дяки – “дякую”, норм – “нормально”; найчастіше їх використовують у приватному спілкуванні та коментарях (Маковецька-Гудзь, 2014). Активно спостерігається тенденція до зниження грамотності письма, відхилення від орфографічних норм літературної мови. Так, у своїй роботі В. Шпитальний зазначає, що часто інформація подається без розрізнення великих і малих літер (“поїду в київ”, “він в америці”). Оскільки користувачі мереж при написанні повідомлення не мають можливості використовувати голос, тембр чи зміну тональності, вони використовують великі літери на позначення наголосів у словах (прошУ, шкодА, тОму) чи для посилення емоційності та експресивності: АААААааааУУУууу! ПроШШШШу! ДАААААААй! (Шпитальний, 2016). Слід також звернути увагу на поширене використання емодзі у письмовому спілкуванні, які використовуються для заміни слів або надання емоційного відтінку, так як це спрощує спілкування і займає менше часу, щоб підібрати правильне слово. Останнім часом спостерігається часте використання набору букв для заміни емодзі, наприклад, “ахахахаха”, “ іхіххіі”, “пхвхха”, “ ечххахпххвха” та інші. Таке використання надає більше емоційного підтексту.

Соціальні мережі значно вплинули на обидві мови, проте англійська швидше адаптується до нових тенденцій через свою гнучкість. Українська ж, хоч і приймає нові форми, більше схильна до мовних дискусій і збереження традиційної структури.

ЛІТЕРАТУРА

Воропай, С. (2016). Лінгвістична креативність та її реалізація у мові користувачів соціальних мереж (на прикладі соціальної мережі Фейсбук). *Філологічні трактати*, *8*(4), 7–14. http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/49309

Синюта, О. (2020). Роль соціальних мереж у зміненні мов. *International Scientific Servey Journal, 1*(3), 1–13. https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://syniutajournals.com/index.php/ISSJ/article/download/17/15/75&ved=2ahUKEwjB0cfBsKOMAxXwQVUIHVflLKwQFnoECBoQAQ&usg=AOvVaw1TVcUxYiUgkfWrBiTdlASr

Маковецька-Гудзь, Ю. (2014). Українська мова у соціальних мережах. *Мовні і концептуальні картини світу. Збірник наукових праць, 47*(1), 658–663. https://mova.knu.ua/2014-випуск-1/

Шпитальний, В. (2016). Використання української мови в соціальних мережах. Є. І. Сокол (Ред.), *Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес* (с. 60–61). Видавництво Харківського національного технічного університету. https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/22547

ПРИНЦИП ЕМЕРДЖЕНТНОСТІ В СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФІЇ НАУКИ

Голець О. Я.
Київський національний лінгвістичний університет

Звертаючись до історії науки, ми бачимо, що сам спосіб наукової інтерпретації світу не є одноманітним, а проблемою того, як саме змінюється наукова картина світу, займається філософія науки.

Протягом декількох століть (з XVII ст.) в європейській науковій картині світу домінував методологічний редукціонізм. Важливим для розуміння редукціонізму є те, що редукціонізм уявляє собі всі процеси лінійним чином. Тобто, вважається, що якщо ми знаємо з чого процес починається і знаємо його частини, то ми можемо дізнатися і чим він завершиться. Тут ми часто маємо справу з наявністю періодичних закономірностей – досліджуючи їх ми бачимо повторення якихось дій або реакцій, що повторюються за певними правилами. Якщо ми знаємо з чого починається дія і за якими правилами вона розвивається, то легко можемо прорахувати кінцевий стан системи. Типовим прикладом тут є календарна система.

Отже, з точки зору редукціонізму, знання початкового стану дозволяє нам зрозуміти, що станеться пізніше. Тобто, постійно досліджуючи різні частини всесвіту, дослідники повинні наближатися до розуміння його як цілісності. Але часто науковці не отримували тих результатів, на які вони сподівалися, а наукові дослідження показували постійні неточності та відхилення (шум). Дуже довго в наукових колах панувала ідея, що причиною цих неточностей є недосконале знання всіх частин, яке спричинене недосконалістю інструментів. Це призвело до розвитку інженерних наук.

Намагання удосконалити інструментарій досліджень для аналізу складних систем не дали змогу вирішити проблему відхилень. Виявилося, що складні системи розвиваються нелінійно і не можуть бути до кінця передбачуваними

(тобто певні неточності при прогнозуванні неминучі). Такі системи, як людське тіло, всесвіт, людське суспільства або природа не працюють за тими чіткими правилами, які собі уявив редукціонізм. Для хаотичних систем є типовим, що навіть невеликі відмінності на початку процесу призводять до накопичення відхилень в подальшому (ефект метелика). Ці нові уявлення стали основою теорії хаосу, яка вивчає специфіку складних нелінійних систем, які здатні до саморозвитку.

Хаотичні системи мають свої характерні особливості, серед яких є емерджентність. Емерджентні властивості складних систем, з точки зору філософії науки, проявляються, передусім, в тому, що поєднання та взаємодія різних елементів таких систем складається не в просту суму цих елементів, а утворюють нові властивості.

Емерджентність в складних біологічних системах набуває вигляду роботи колективного розуму, де поєднання (часто несвідоме) зусиль багатьох елементів цілого дає кращі результати, ніж можна було очікувати від цієї системи, знаючи можливості самих елементів. Емерджентну поведінку ми бачимо як в біологічних спільнотах живих істот (мурашник, вулик або людське суспільства), так і в таких складних системах як мозок. Головною вимогою для виникнення емерджентної поведінки (поведінки "мудрого натовпу") є наявність великої кількості частинок цілого які взаємодіють за простими правилами (наприклад, правила притяжіння та відштовхування).

Правила взаємодії в складних системах, які формують емерджентні структури, породжують наступний алгоритм розвитку цих систем :

1) перше покоління цих частинок здійснює спрямований пошук, а насиченість сигналу, який вони залишають після себе є показником того, наскільки успішним був пошук випадкових блукачів (мурах, бджіл, нейронних клітин та імпульсів, активуючи які ми намагаємося щось згадати);

2) далі йде друге покоління – це покоління випадкових блукачів, яке притягується або відштовхується сигналами попередників (запах феромонів тощо) і йде по вже заданим шляхам й своїми сигналами підтверджуючи або спростовуючи те, що попередні шляхи працюють. Кожне наступне покоління стверджує, корегує, або відкидає ті знання, що отримало від попередників. Це робота колективного інтелекту.

Результат досліджень : кількість породжує якість. Одна мураха не знає, як йти до мурашника, але коли їх 10000 – то колектив знає, тому що він певним чином узагальнює весь досвід правильних і неправильних рішень. Головне, щоб про них була інформація. Тоді кількість породжує якість, складність і адаптивну оптимізацію за дуже простими правилами.

Висновок: чим простіші елементи, тим краще, а чим складніші елементи, тим гірше буде працювати система. І ще один парадокс: чим більше випадкових взаємодій, тим краще адаптивні мережі, випадковість – це добре. Випадковість та локальні взаємодії додають досконалості мережам.

ЛІТЕРАТУРА

Добронравова, І. (Ред.), Білоус, Т., Комар, О. (2009). *Новітня філософія науки*. Логос.

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ (VR) ТА РОЗШИРЕНА РЕАЛЬНІСТЬ (AR) ДЛЯ ЗАНУРЕННЯ У МОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ: ЯК ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ФОРМУЄ СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ

Голінко А. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Актуальність. Питання про особливості використання віртуальної (VR) та розширеної реальності (AR) для формування мовної компетенції студентів набуває все більшої актуальності у зв'язку з розвитком цифрових технологій та їх активною інтеграцією в освітній процес (Сікора, 2023). Сучасні методи навчання передбачають використання інтерактивних середовищ, які дозволяють зануритися у мовну реальність та покращити комунікативні навички завдяки моделюванню реальних ситуацій. Проте ця проблема на сьогодні не є достатньо вирішеною і потребує подальшого дослідження.

Мета. Метою розвідки є аналіз, виокремлення та дослідження переваг використання віртуальної (VR) та розширеної реальності (AR) у процесі вивчення англійської мови, а також визначення їхнього впливу на формування мовної компетенції студентів.

Матеріали та методи. У процесі дослідження використано теоретичні та емпіричні методи. Теоретичний аналіз наукової літератури, публікацій та сучасних досліджень дозволив визначити основні підходи до застосування технологій віртуальної (VR) та розширеної реальності (AR) у навчальному процесі. Емпіричні методи включають аналіз практичного досвіду впровадження VR/AR у мовну освіту та спостереження за ефективністю їхнього використання у навчальному середовищі.

Результати. Віртуальна реальність (VR) – це технологія, що створює повністю штучне цифрове середовище, у якому користувач може взаємодіяти з віртуальними об'єктами через спеціальні пристрої, такі як VR-гарнітури та контролери (Пристай Д). Ця технологія дозволяє зануритися у комп'ютерно створений світ, повністю відмежовуючи користувача від реального середовища.

Розширена реальність (AR), на відміну від VR, доповнює реальний світ цифровими елементами, такими як графіка, текст, анімація чи інтерактивні об'єкти, які накладаються на зображення реального середовища за допомогою мобільних пристроїв або AR-окулярів (Солдак, 2025).

Спочатку технології VR та AR використовувалися у сферах, що вимагали моделювання реальних ситуацій без фізичної присутності, таких як військова підготовка, медицина та авіація (Волинець, 2023). У військовій сфері VR застосовували для тренувань солдатів у симульованих бойових умовах без ризику для життя. В медицині VR стала ефективним інструментом для навчання лікарів, дозволяючи моделювати хірургічні операції. В авіації VR-симулятори використовуються для навчання пілотів, створюючи реалістичні сценарії польотів та аварійних ситуацій (Слупська, 2023).

З часом, із розвитком цифрових технологій, VR та AR почали активно впроваджуватися в освітній процес. Спочатку вони використовувалися для вивчення природничих наук, інженерії та архітектури, де моделювання складних структур та явищ дозволяло студентам краще засвоювати матеріал. Зокрема, AR-технології допомагали візуалізувати анатомічні моделі в медицині, а VR дозволяла студентам-фізикам проводити експерименти у віртуальних лабораторіях (Климнюк, 2023).

Зі зростанням популярності VR та AR у навчанні постало питання про їхню ефективність у вивченні іноземних мов. Це стало поштовхом до розробки спеціалізованих VR/AR-платформ, спрямованих на створення інтерактивного мовного середовища для занурення у культуру та комунікативну практику.

Для прикладу, можна використати VR-додатки, такі як ***Mondly VR***, які створюють імітацію реальних ситуацій (наприклад, замовлення їжі в ресторані або бронювання готелю) для того, щоб студенти могли взаємодіяти з віртуальними персонажами, що імітують носіїв мови, відпрацьовуючи комунікативні навички (Скрипка, 2023). Можна досліджувати англомовні країни через VR-екскурсії, наприклад, ***Google Expeditions***, які дозволяють відвідати Лондон, Нью-Йорк, Сідней, або будь-яке інше місто, вивчаючи лексику, пов'язану з місцевими пам'ятками (Солдак, 2025). Таким чином, студенти можуть "подорожувати" музеями та галереями, слухаючи аудіогіди англійською мовою. Віртуальні симуляції співбесід для роботи або навчання в англомовному середовищі (наприклад, ***VirtualSpeech***, що імітує інтерв'ю, виступи на конференціях та переговори) надає можливість відтворювати реальні життєві сценарії. Ще одним варіантом інтеграції VR, а також AR-елементів є читання книг із використанням AR-технологій, таких як ***Bookful***, де персонажі "оживають", допомагаючи краще розуміти текст чи навіть спілкуватися з персонажами (це слугує додатковою мотивацією, особливо якщо студенти захоплюються історичними посібниками) (Пристай Д). Використання AR-додатків, таких як ***Quiver*** або ***BlippAR***, дозволяють взаємодіяти з віртуальними об'єктами та вивчати нові слова (наприклад, навести камеру телефону на предмет, щоб дізнатися його назву англійською). Використання ***Engage VR*** або ***Altspace VR*** для створення віртуальних аудиторій, дає студентам можливість навчатися разом, спілкуючись у віртуальному середовищі, проводити інтерактивні дебати та дискусії англійською мовою у VR-просторах. Додатки на основі AI, такі як ***ELSA Speak***, інтегровані з VR/AR, аналізують вимову та надають рекомендації щодо покращення акценту (Слупська, 2023).

Висновки. Віртуальна (VR) та розширена реальність (AR) значно розширюють можливості для вивчення англійської мови, забезпечуючи інтерактивне занурення у мовне середовище, персоналізований підхід до навчання, ефективне закріплення лексичного та граматичного матеріалу, а також розвиток усного мовлення та аудіювання. Попри всі переваги, ці технології потребують подальшого вивчення щодо їхньої ефективності та доступності у широкому освітньому просторі.

ЛІТЕРАТУРА

Волинець, В. (2023). Використання технологій віртуальної реальності в освіті. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1269764

Климнюк, В. Є. (2023). Віртуальна реальність в освітньому процесі. *ResearchGate*. https://www.researchgate.net/publication/325873912_Virtualna_realnist_v_osvitnomu_procesi

Пристай Д. 360° навчання. Як VR та AR допомагають в освіті. https://prjctr.com/mag/vrarinedu

Сікора, Я. Б., Яценко, О. І., & Погребняк, М. Г. (2023). Віртуальна реальність як інструмент адаптивного навчання в цифровому освітньому середовищі. *Академічні візії*. https://dspace.bdpu.org.ua/items/c958e0f6-99cf-4c07-86de-b2e65abda182

Скрипка, Г. В. (2023). Впровадження технології віртуальної реальності в умовах дистанційного та змішаного навчання сучасної школи. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1666

Слупська, Я. О., & Шкуренко, О. В. (2023). Застосування віртуальної реальності (VR) у освіті. *Молодий вчений*. https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/download/5570/5453/

Солдак С. Тренди в освіті 2025 року, застосування технологій AR та VR. https://dreamschool.com.ua/2025/01/17/trendyvosvity/

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МІКРОТОПОНІМІКИ

Гонський А. В., Баган М. П.
Київський національний лінгвістичний університет

Мікротопонімія – це міжгалузеве явище, що рівною мірою стосується і мовознавства, і географії. Мікротопоніми мають точки дотику не лише із цими науками, а й ще з низкою гуманітарних дисциплін, серед яких – історія, етнопсихологія, культурологія, соціологія, етнолінгвістика та ін.

Онімна лексика постійно зазнає змін, безпосередньо реагує на всі історичні процеси, що відбуваються в регіоні й залишають свій відбиток у пам'яті населення. Деякі назви забуваються, виходять з ужитку, інші трансформуються, обростають новими конотаціями, слугують твірною основою для нових назв. У цьому й полягає одна з основних цінностей мови – передавати пам'ять, знання, традиції, самосвідомість народу.

Топоніми – найпоширеніший тип власних назв, тобто онімів. В Україні їх – кілька мільйонів. А якщо облікувати мікротопоніми, то цю кількість можна помножити ще на 30, оскільки в середньому в одному українському селі чи селищі налічують близько 30 вузькорегіональних назв географічних

об'єктів. Просто велетенська кількість мікротопонімів потребує ретельного збору й комплексного дослідження.

Мікротопоніми, на відміну від власне топонімів, найчастіше ніде письмово не зафіксовані, не позначені навіть на великомасштабних картах, в атласах чи путівниках. Ними оперує лише місцеве населення. Із занепадом сіл зникають і численні місцеві назви – назви кутків цих сіл, присілків, полів, лісів, пагорбів, ярів, ставків, річечок. Отже, проблема збору, кодифікації й систематизації мікротопонімів сягає більш глобальної проблеми збереження нашої історії й ідентичності.

Мікротопоніміка відображає культурно-господарські, географічні та історичні зміни конкретного поселення. В. Баньої наголошує, що виокремити мікротопоніми як самостійну групу можна на підставі таких диференційних ознак: вузька сфера вживання (здебільшого в межах одного населеного пункту); утворення переважно на базі місцевої говірки; усне передавання та незафіксованість у письмових джерелах; відносна недовготривалість існування назв, пов'язана зі зміною поколінь мовців, перетвореннями в географічному середовищі; варіативність мікротопонімів (Баньої, 2014, с.9).

Для вивчення топоніміки застосовують різноманітні методи і прийоми: етимологічний, історичний, словотвірний, кількісний, картографічний. Етимологічний та історичний методи дають змогу простежити зв'язки між топонімами та іншими пластами лексики. Топонімна лексика містить закодовану мовно-історичну інформацію, яку можна з'ясувати лише за допомогою спеціального етимологічного дослідження. Як зазначає С. О. Вербич (2008), "процес розкриття походження власних назв ґрунтується на кількох основних засадах: визначенні словотвірної моделі назви; з'ясуванні твірного апелятива (переважно кожна власна назва вторинна щодо ідентичної загальної); виявленні семантичної мотивації оніма, у зв'язку з чим часто виникає потреба етимологізування самого апелятива" (с. 54). Труднощі етимологічного аналізу пов'язані з необхідністю врахування всіх аналогійних утворень, фонетичними трансформаціями назв, втратою певних історичних форм та ін.

Перспективним вважаємо лінгвокультурологічне дослідження мікротопонімів, оскільки вони нерідко набувають символічного, образно-метафоричного, конотативного значення відповідно до світоглядних, ціннісних уявлень мешканців регіону. Важливо враховувати вірування, промисли, історію регіону, адже вони мали безпосередній вплив на закріплення значущих особливостей життя в мікротопоніміці регіону. Як зазначає О. М. Пежинська (2019), "культурно-історичний фон, представлений топонімною лексикою, дає змогу виявити коло джерел топонімів. Цей метод передбачає аналіз усіх обставин, за яких виник топонім, таких як картографічні особливості місцевості, природний фактор, тобто флора і фауна, соціальний, економічний та етнічний статус населення, певні історичні події, час заселення й багато іншого. Лише на підставі дослідження історичних умов і причин народження топоніма можна точно пояснити його значення. Це пояснює той факт що в описі топонімів як одиниць ономастики

увага дослідника повинна приділятися передусім етимології й культурно-історичному контексту. Найважливіша особливість топонімічної лексики полягає в тому, що вона є культурним артефактом, у якому своєрідно відображені історія, шляхи формування та результати розвитку матеріальної й духовної культури" (с.162–163).

Отже, вивчення мікротопоніміки – важливе та відповідальне завдання, яке передбачає врахування специфіки вузькорегіональних назв географічних об'єктів та багатьох факторів, що впливали на їх формування, зокрема історичної, лінгвістичної, культурологічної та географічної інформації.

ЛІТЕРАТУРА

Баньої, В. Ф. (2014). Закарпатські мікротопоніми басейну річки Ужа, мотивовані антропонімами. *Одеський лінгвістичний вісник, 4*, 8–13.

Вербич, С. О. (2008). Сучасна українська онімна лексика: функціональний аспект. *Вісник Національної академії наук України, 5*, 54–60.

Пежинська, О. М. (2019). Аспекти методології ономастичних досліджень. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*, *30*(69), *2*(1), 161–165.

ПРАГМАЛІНГВІСТИЧНИЙ ВИМІР ГІПНОТИЧНОГО ВПЛИВУ В КОМУНІКАЦІЇ

Гориленко І. С., Чхетіані Т. Д.
Київський національний лінгвістичний університет

Питання прагмалінгвістичного виміру гіпнотичного впливу в комунікації залишається актуальним у лінгвістиці на сьогоднішній день. Гіпнотичний вплив – це сукупність методів цілеспрямованого мовленнєвого впливу на психіку людини. Він викликає тимчасову зміну свідомості, що характеризується посиленою концентрацією уваги, глибоким розслабленням і, як наслідок, підвищеною сприйнятливістю до навіювання. В умовах стрімкого розвитку медійного простору, поширення соціальних мереж та еволюції способів спілкування, дослідження прагмалінгвістичного аспекту гіпнотичного впливу стає критично важливим для з'ясування механізмів, які формують нашу свідомість та визначають поведінку. Дослідження у цій галузі також сприяють розробці нових підходів у рекламній, Public Relations та інших комунікативних сферах. Гіпнотичний вплив на комунікантів передовсім пов'язується з фасцинативною функцією, яка передбачає залучення уваги та емоційного зацікавлення аудиторії за допомогою вербальних і невербальних засобів. Використання фасцинативних елементів мовлення підвищує ефективність комунікації, одночасно вимагаючи ретельного етичного аналізу для уникнення маніпуляцій. У комунікативному контексті фасцинація – це сигнал, що викликає потужний емоційний відгук, здатний обходити психологічні захисні механізми та привертати увагу

адресата. Вона стимулює активність мозку, нервової та гормональної систем, провокуючи миттєві реакції різного спектру – від позитивних до негативних. В основі фасцинації лежать такі емоції, як захоплення, страх чи потрясіння, що може призводити як до відчуття задоволення, так і до усвідомлення загрози.

Фасцинативна функція в комунікації, що залучає увагу та викликає емоції, тісно пов'язана з мовленнєвим актом, який складається з повідомлення адресанта та сприйняття його адресом. У цьому контексті, фасцинація стає інструментом досягнення комунікативних цілей. Згідно з теорією Дж. Остіна (Austin, 1970), локуція (формулювання), іллокуція (мета) та перлокуція (вплив) взаємодіють, де фасцинативні елементи підсилюють іллокутивну силу. Це сприяє емоційному відгуку аудиторії, активізує її увагу та підвищує ефективність комунікації. Отже, поєднання фасцинативних структурних компонентів мовлення розширює розуміння мовленнєвого впливу на свідомість і поведінку.

Надзвичайно важливим також є акцентуація уваги на важливості поєднання лінгвістики, психології та нейронауки для глибшого розуміння механізмів мовлення та його впливу на людину (Фрідерічі, 2016).

Аналіз гіпнотичного впливу висловлень з позиції прагмалінгвістики дає змогу проаналізувати, як мовні засоби можуть застосовуватися для формування гіпнотичних станів і впливу на підсвідомість реципієнта. Нижче наводимо кілька ключових аспектів і прикладів цього феномену:

1. Словесна синхронізація передбачає використання повторюваних або ритмічних фраз для викликання відчуття спокою та довіри, що підсилює навіювання. Наприклад, багаторазове повторення фрази "You feel how your muscles become more and more tenseless/relaxed" "Ви відчуваєте, як розслабляються ваші м'язи, все більше і більше" може сприяти введенню людини в гіпнотичний стан. Команди – це приховані вказівки в мовленні, які впливають на підсвідомість. Замість прямого наказу "Зробіть це" "Do this,"використовується непряма фраза на кшталт Вам "може бути цікаво дізнатися… "You may find it interesting to learn..." що спонукає до певної дії, не нав'язуючи її відкрито.

2. Використання паралінгвальних засобів: інтонація, темп, паузи та невербальні сигнали можуть підсилити гіпнотичний ефект, створюючи атмосферу довіри та відкритості.

3. Аналогове маркування – це передача ідей не прямо, а через метафори та образні вислови, що дозволяє викликати емоційні реакції у слухача.

4. Нейролінгвістичне програмування (НЛП) використовує мовленнєві стратегії, щоб зменшити опір навіюванню. Це досягається, зокрема, через використання загальновідомих істин (трюїзмів) та створення відчуття вибору, яке насправді є ілюзією. (Ковалевська, 2010).

Гіпнотичний вплив у комунікації ілюструє, як мова може слугувати потужним засобом маніпуляції свідомістю.

Усвідомлення цих механізмів є критично важливим для досягнення ефективної комунікації та захисту від можливих маніпуляцій. Дослідження

в цій сфері продовжують розвиватися, відкриваючи нові можливості для розуміння зв'язку між мовою та психічним станом людини.

ЛІТЕРАТУРА

Ковалевська, Т. Ю. (2010). Нейролінгвістичні аспекти комунікативного впливу. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Філологія*, *15*(1), 135–142.

Карпенко, М. Ю. (2020). Лінгвістичні аспекти гіпнотичного дискурсу (на матеріалі китайської та англійської мови). *Вісник Одеського національного університету, 25*(2), 45–58.

Austin, J. L. (1970). *How to Do Things with Words*. Oxford: Clarindon Press.

Friderici, A. D. (2016). The Neural Basis of Language. *Trends in Cognitive Sciences*, *20*(10), 715–727.

ЯПОНСЬКА КУЛЬТУРА ЯК ВИСОКОКОНТЕКСТУАЛЬНА: ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ

Грикун Ю. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Міжкультурну комунікацію можна розглядати як діалог культур. Інтенсифікація міжкультурних контактів останнім часом сприяла тому, що міжкультурний складник став невід'ємною частиною сучасної теорії навчання іноземних мов. Адже у процесі міжкультурної комунікації, яка являє собою процес вербальної і невербальної взаємодії між комунікантами, носіями різних мов і культур, його учасники, використовуючи свій лінгвокультурний досвід і свої національно-культурні традиції і звички, намагаються брати до уваги інший не лише мовний код, а й інші звичаї і традиції, інші норми соціальної поведінки, розуміючи при цьому чужорідність останніх (Бігич та ін., 2013, с. 33–34, 36).

Таким чином, спираючись на сказане вище, у контексті навчання японської мови бачиться надзвичайно важливим враховувати специфічні аспекти японської культури. Насамперед, таким її аспектом виступає "високий контекст", що оприявлюється у процесі спілкування, будучи глибко інкорпорованим у японську культуру, адже, як зазначає японський дослідник С. Кумон (2003), базовий шар японського суспільства, складається з носіїв культури *контекстуалізму* (с.126), попри те, що сучасне японське суспільство зазнає певних трансформацій, через які поступово слабшає така його ознака, як традиціоналізм.

Контекст (тут і нижче виділено – ***Г. Ю.***) розуміється як спільна система тлумачення світу (Хіокі, 2003, с. 103) або як спільний інформаційний простір в процесі комунікації, що базується на спільному досвіді та інформації і є "сформованим" заздалегідь (大崎, 2000, p. 88).

Ознаками культур, що розглядаються як ***висококонтекстуальні***, є, передовсім, такі: ***мала вербалізація і формалізація інформації***; *досить жорстка система включення/виключення в спільноті; *вкоріненість індивіда в соціокультурній групі (етнічній, сімейній, професійній тощо); ***активне використання невербальних елементів в комунікації***. Таким чином, ***голос, вираз обличчя, жести, рух очей*** несуть значне навантаження в розмові. Повідомлення вибудовується як точка, навколо якої розміщуються непрямі висловлювання, прикрашання, а саме спілкування розглядається як форма мистецтва, як спосіб привернути увагу співрозмовника. "Неписані" правила вважаються самі собою зрозумілими, але незнайомцями можуть бути легко пропущені (Колінько, 2018). Тож у японській культурі, як зазначає A.Merhazion (2020), сталося так, що комунікація набула непрямого, невербального характеру у межах ***внутрішнього*** кола (мовців), тому можна, за визначенням японського дослідника М. Осакі, сказати, що особливістю висококонтекстуальної культури (японської, зокрема) є те, що інформація має внутрішній характер, а це означає низький ступінь її вербалізації (大崎, 2000, p. 91–92, 94). Останнє знаходить своє відображення у японській традиційній практиці *"харагей"* (腹芸, досл. "гра животом" /"мистецтво живота"), що являє собою досить часте використання методів невербальної комунікації (натяки, замовчування тощо), а також як особливості комунікації можна розглядати *"енрьо"* (яп. 遠慮, стриманість) та *"сашші"* (яп. 察し, здогадка, чуйність).-

Коротко опишемо кожну з вищевказаних ознак.

Харагей являє собою спосіб обміну думками та почуттями прихованим чином. Японці користуються цим способом, коли навмисно роблять спробу або передати приховане повідомлення, або вловити / сприйняти його, тобто це навмисні зусилля, спрямовані на передачу головного (глибинного) повідомлення. Амбівалентність цього прийому полягає у тому, що його позитивною стороною виступає те, що він може допомогти уникнути суперечок, слугуючи своєрідним "пом'якшувачем", а як негативна його сторона розглядається те, що у такий спосіб мовці приховують свої дійсні думки і почуття, щоб стати більш впливовими або підвищити свій рейтинг (здебільшого – у галузі політики і бізнесу, хоча у повсякденному житті такі випадки також трапляються). Цей аспект японської комунікації є важкозрозумілим іноземцям-представникам низькоконтекстуальних культур (Davies & Ikeno, 2002, p. 103, 105).

Енрьо – концепція, що полягає у прояві турботи відносно прохань / бажань інших людей і у стриманому поводженні себе з останніми, що в цілому гармонізує процес комунікації.

Сашші – зусилля слухача, спрямовані на те, щоб зрозуміти / здогадатися, виходячи з промови, виразу обличчя, реакцій мовця про наміри / плани останнього (林　千賀, 2018, p.1).

З того часу, як дослідником С. Ішії 1984 р. було представлено модель комунікації у площині *"енрьо" – "сашші"*, комунікація японців тлумачилася як взаємні дії, спрямовані на декодування (здогадування

“сашші”) висловлювань спрощених і скорочених, пропущених крізь культурний фільтр *“енрьо”*, і це пов’язувалося з тенденцією уникати протистоянь, що є притаманним японській культурі （伊藤, 2023, p. 51）. Вищесказане детально відображається у роз’ясненні японського дослідника Т. Ішігуро (2006), згідно з яким в японській культурі у процесі комунікації повідомлення адресанта (送り手) проходить процес інтерпретації (семіозис), спричинений реакцією *“енрьо”*, що являє собою внутрішньоособистісний процес, націлений на вибір підходящих слів та дій – останнє залежить від співрозмовника (相手). З цієї причини повідомлення мають тенденцію до *скорочення* (減量化), *формалізації* (形式化), а також можуть набувати такої ознаки, як *невизначеність* (曖昧化) (p. 153).

Таким чином, знання описаних вище особливостей, що можуть супроводжувати процес комунікації з представниками японської культури, є важливими для розуміння його нюансів та адекватного його сприйняття, з одного боку, а з іншого – являють собою спробу іноземця долучитися до японського контексту та дешифрувати його.

ЛІТЕРАТУРА

Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., Борецька, Г. Е., Гапонова, С. В., Майєр, Н. В., Ніколаєва, С. Ю., Олійник, Т. О., Писанко, М. Л., Сажко, Л. А., Скляренко, Н. К., Смоліна, С. В., Устименко, О. М., Хоменко, Е. Г., Черниш, В. В., Шерстюк, О. М., & Шукліна, С. І. (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія та практика.* Видавничий центр КНЛУ.

Колінько, М. (2018). Вплив культурних контекстів на міжкультурну комунікацію. *Світогляд-Філософія-Релігія, 13,* 108–116.

Кумон, С. (2003). Представлення японської моделі у контексті поняття “network”. У Е. Хамагуті (Ред.), *Що таке японська модель: переваги та вади в добу глобалізації* (с. 123–133). Вид. дім “Києво-Могилянська академія”.

Хіокі, К. (2003). Особливості розвитку соціумів східноазійського регіону. У Е. Хамагуті (Ред.), *Що таке японська модель: переваги та вади в добу глобалізації* (с. 99–110). Вид. дім “Києво-Могилянська академія”.

Davies, R. J., & Ikeno, O. (2002). *The Japanese mind: understanding contemporary Japanese culture.* Boston, Tuttle Pub.

Merhazion, A. (2020, 18 квітня). *Japan: High-Context Communication Style.* https://sites.psu.edu/global/2020/04/18/japan-high-context-communication-style/

石黒武人（２００６）．多文化関係における日本的コミュニケーションの可能性 一 「察し」に内蔵された肯定的側面一。多文化関係学，*3*，151−160.

伊藤明美（2023）.「あわせ」をめぐる探索的研究 ー 遠慮と察しのコミュニケーションを再考する ー. 藤女子大学文学部紀要 *(60),* 51–75.

大崎正瑠(2000). 日本人の「国際化」感覚. 東京、三一書房.

林千賀 (2018).「察する」とは何か、その発話解釈のメカニズムを探る ー関連性理論からの試みー. 城西国際大学紀要」第２６巻第２号（国際人文学部）, 1–22.

ЛІНГВАРІЙ ГОВІРКИ ЯК ДИСКУРСИВНИЙ ФЕНОМЕН: КОГНІТИВНИЙ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТИ

Громко Т. В.
Національний університет "Одеська політехніка"

Лінгварій як метамовна категорія входить до понять сучасної дискурсології, що охоплює процесуальну природу мовної варіативності та пояснює механізми реалізації мовних одиниць у конкретному соціокультурному та когнітивному контексті. Актуальність вивчення лінгварію зумовлена потребою перегляду традиційних системного й нормативного підходів до мови та переходом до інтегральної, багаторівневої моделі аналізу мовної комунікації, що охоплює когнітивно-дискурсивні, соціолінгвістичні та культурні параметри.

Мовна система постає не як застигла структура, а як динамічна сукупність мовленнєвих ресурсів, що адаптуються до умов спілкування, і в межах лінгвографічного, корпусного та лексикографічного моделювання лінгварій репрезентується як структурований масив кодифікованих і спонтанних одиниць, сформованих під впливом норми, узусу, традиції та соціокультурної практики.

У сучасному лінгвістичному дискурсі лінгварій постає як цілісна, багаторівнева сукупність мовних і мовленнєвих одиниць, що актуалізуються в усній та писемній комунікації, відображаючи стійкі моделі мовленнєвої поведінки, інтенційні стратегії та усталені комунікативні шаблони.

Лінгварій, на наш погляд, може становити і предмет лінгвістичної дескрипції, а відтак є доступним до систематизації засобами аналітичної метамови, зокрема в рамках моноідіомної лексикографічної моделі, що уможливлює фіксацію та інтерпретацію когнітивних, прагматичних і металінгвістичних параметрів говірки. Такий підхід актуалізується в ідіомології – підгалузі лінгвістики, присвяченій вивченню окремого ідіому – створює підґрунтя для подальшого моделювання говіркової мовної системи в термінах говірколінгварію, розбудови регіональних корпусів та аналітичних лексикографічних репрезентацій, здатних відтворити багатовимірну, живу структуру мовлення у його автентичному функціонуванні. Як наголошується в дослідженні дескрипції говірки, мовні системи локальних спільнот формують власні лексико-граматичні парадигми, що є складниками їхнього лінгварію (Громко, 2021a).

Комунікативний аспект лінгварію говірки, акцентований у нашому дослідженні, виявляється насамперед у його соціокультурній зумовленості: мовці формують індивідуальну та колективну ідентичність через вибір мовних засобів, релевантних їх мовній спільноті. Така природа лінгварію підтверджується, по-перше, аналізом взаємодії між офіційним і неофіційним дискурсом у говірці, де відбувається як рецепція літературної норми, так і її варіативне переосмислення в межах локальної мовленнєвої практики (Громко, 2021b); по-друге, концептуалізацією

лінгварію як дискурсивного феномена, що формується під впливом когнітивних механізмів, варіативних мовленнєвих норм, соціокультурних чинників і перехрещень офіційного та неофіційного мовлення; по-третє, актуалізацією поглибленого розуміння мовної варіативності українських говірок і мовної комунікації як багатовимірного процесу на перетині когнітивних, прагматичних та соціокультурних чинників.

Усне мовлення як основне середовище реалізації лінгварію говірки забезпечує актуалізацію мовленнєвих варіантів, релевантних конкретному контексту, а сам лінгварій у цьому процесі функціонує як когнітивно-дискурсивна субсистема, сформована під впливом соціального статусу мовців, прагматичних настанов і ситуативної динаміки спілкування, що зумовлює постійну варіативність мовної поведінки (Громко, 2021b). У структурі лінгварію говірки просодичні й невербальні компоненти підсилюють смислову й емоційну виразність мовлення, а сам лінгварій постає як інтегрована система мовних і позамовних засобів, що формує цілісну модель адаптивної комунікації.

У межах говірки – локальної мовної спільноти – мовна варіативність постає як результат складної взаємодії між нормою, узусом і лінгварієм. Мовна норма, що визначається як сукупність кодифікованих правил функціонування мовних одиниць, співвідноситься з узусом – реальною мовною практикою, яка фіксує регіональні, соціально марковані й ситуативно зумовлені варіанти мовлення. Лінгварій, у цьому контексті, виступає динамічною структурою, яка акумулює як нормативні, так і некодифіковані засоби, що актуалізуються в діалектному мовленні залежно від комунікативної ситуації (Громко, 2021a). Саме через лінгварій фіксується гнучкий баланс між стабільністю мовної системи та її здатністю до варіювання, зокрема під впливом соціокультурної динаміки.

Кодифікація та некодифікація мовленнєвих норм у локальних спільнотах залежать від соціального статусу, мовної політики та ступеня інтеграції в національний комунікативний простір: перша регулюється академічними інституціями, друга формується природно в діалектному, побутовому та фольклорному мовленні під впливом соціальних і територіальних чинників. Діалектологічні дослідження свідчать, що окремі спільноти зберігають некодифіковані норми попри вплив літературної мови, що відображає їхню мовну ідентичність і підтримує локальне різноманіття (Громко, 2021a).

Варіативність мовних засобів у локальних спільнотах охоплює всі рівні мовної системи – від фонетичного й морфологічного до синтаксичного та лексичного – і доказово підтверджує стабільність і системність мовних розходжень, що формують локалізований лінгварій (Громко, 2021b).

Отже, лінгварій постає як динамічний дискурсивний феномен, що формується на перетині когнітивних, соціокультурних та комунікативних чинників і виявляється через варіативність мовленнєвих норм у локальних мовних спільнотах. Перспективним напрямом подальших досліджень є моделювання лінгварію ідіому в межах регіональних дискурсів з урахуванням його когнітивної структури та функціонування в усній комунікації.

ЛІТЕРАТУРА

Громко, Т. В. (2021). *Методологія лексико-граматичної дескрипції лінгварію говірки* [Дис. доктора філологічних наук, одеський національний університет ім. І. І. Мечникова]. https://uacademic.info/ua/document/0522U100056#

Громко, Т. В. (2021). *Методологія та досвід дескрипції говірки: монографія*. Середняк Т. К.

ТРУДНОЩІ НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (НІМЕЦЬКОЇ НА БАЗІ АНГЛІЙСЬКОЇ)

Гутник В. М. , Паршикова О. О.
Київський національний лінгвістичний університет

В останні роки наше суспільство з тривогою спостерігає значне зниження якості навчання як учнів закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), так і студентів закладів вищої освіти (ЗВО) України, яке спричинює недовіру до української освіти та рівня фахової компетентності освітян. Зафіксоване викладачами німецької мови кафедри германських і романських мов Київського національного лінгвістичного університету (КНЛУ) зниження якості навчання майбутніх учителів другої іноземної мови (німецької на базі англійської) спонукало до проведення дослідження щодо причин погіршення якості навчання та встановлення труднощів вивчення цієї мови, а також пошуку ефективних шляхів оптимізації навчання. З цією метою нами було вивчено та узагальнено досвід викладання другої іноземної мови (ІМ) у ЗВО, проведено опитування викладачів, анкетування студентів, проаналізовано освітні програми, робочі навчальні плани, підручники та посібники з німецької мови, провідні наукові публікації з проблеми.

Основні причини недостатнього рівня оволодіння німецькою мовою як другою ІМ після англійської були встановлені у масштабному дослідженні проблем навчання майбутніх учителів та перекладачів граматики німецької мови на базі англійської з опорою на результати анкетування 437 студентів і 37 викладачів дев'яти українських університетів, яке було проведено у 2020 році під керівництвом проф. Н.Ф. Бориско. До них віднесено недостатню кількість сучасних вітчизняних методичних досліджень з проблем навчання другої ІМ у ЗВО, брак навчальних матеріалів, неналежний рівень розвитку навчальної автономії студентів, їхньої здатності усвідомлювати мовні закономірності, низьку мотивацію вивчення другої ІМ, відсутність у більше ніж 60% українських ЗВО курсу методики навчання другої ІМ, що обумовлює нехтування викладачами специфічними принципами навчання другої ІМ, закономірностями взаємодії та взаємовпливу мов, які вивчаються (Borysko et al., 2020, 516–518).

У результаті додаткових, проведених нами у 2024 році досліджень, були встановлені такі об'єктивні причини зниження якості підготовки

майбутніх вчителів до викладання другої ІМ (німецької на базі англійської), як низька ефективність дистанційного навчання ІМ під час пандемії та війни, невпинне скорочення аудиторних годин, передбачених робочими навчальними планами на вивчення у ЗВО другої ІМ як фаху, вилучення з освітніх програм таких філологічних дисциплін як порівняльна граматика, порівняльна лексикологія, порівняльна стилістика, які слугували основою для порівняння лінгвістичних закономірностей рідної, першої та другої ІМ як одного із дієвих прийомів навчання другої ІМ, відсутність типової освітньої програми і стандартних вимог до рівня володіння другою іноземною мовою випускниками закладів вищої освіти, відсутність підручників з німецької мови, що враховують досвід вивчення першої іноземної мови (англійської), недостатня розробленість методики навчання другої іноземної мови у ЗВО. До суб'єктивних причин ми відносимо брак спеціальної підготовки викладачів для навчання другої ІМ, прогалини у філологічній підготовці студентів, недостатній рівень сформованості у студентів відповідної навчально-стратегічної компетентності, необхідної для зіставного вивчення другої ІМ, низьку якість навчання другої іноземної мови у ЗЗСО або відсутність такого навчання, труднощі вивчення німецької мови після англійської.

Аналіз труднощів вивчення другої ІМ (німецької) проводився на основі анкетування 108 студентів першого, другого та третього курсів філологічного факультету освітніх технологій КНЛУ, які вивчають англійську мову як першу ІМ, а німецьку як другу, та вивчення викладачами кафедри типових помилок студентів, що спричинені негативним впливом АМ.

До основних труднощів вивчення німецької мови на базі англійської 25 із 108 опитаних студентів (24%) відносять *граматичний аспект* німецької мови. Викладачами кафедри були досліджені типові граматичні помилки студентів перших курсів та на їх основі узагальнено основні складнощі вивчення граматики. До них слід віднести насамперед порядок слів у німецьких реченнях, особливо у складнопідрядних, відмінювання дієслів, зокрема сильних, вживання зворотних та дієслів з відокремленими префіксами та окремих часових конструкцій (Perfekt, Plusquamperfekt, Futurum). Відмінювання прикметників і артиклів займають в списку труднощів друге місце і є важливим етапом у вивченні граматики німецької мови як другої іноземної. Ці конструкції часто стають причиною плутанини для студентів через численні варіації в залежності від роду, числа та відмінка іменників.

Лексичний аспект також викликає труднощі у 13% студентів, які вивчають німецьку мову після англійської, незважаючи на схожість між цими мовами. Згідно зі спостереженнями студенти можуть стикатися на заняттях з проблемою помилкових аналогій, коли англійське слово схоже за звучанням до німецького, але має інше значення (наприклад, англійське "gift" і німецьке "Gift" – в англійській це "подарунок", а в німецькій – "отрута"). У випадку зіставлення німецького слова з українським може спрацювати трансфер, позитивне перенесення (das Dach в німецькій означає "дах" і в українській), однак вміння зіставляти явища у випускників ЗЗСО,

як правило, несформовані і вони можуть усвідомити спільне походження лексичних одиниць або ж схожість лише після пояснення викладача

Основною причиною фонетичних помилок у німецькій вимові слід вважати наявність звуків, які відсутні в англійській. Зокрема дифтонги часто спричинюють типові помилки у вимові буквосполучень "ei" та "ie". Варіанти реалізації ch як [ç] або [χ], які не мають прямих аналогів в англійській, приголосного r [r] та [ɐ], носового звуку [N] є легкими для диференціації та ідентифікації, проте спричинюють складнощі при їх артикуляції: студенти відтворюють такі звуки неточно, або замінюють на близькі до англійських звуків, що призводить до помилок. Типовими фонетичними є помилки при визначенні та відтворенні словесного наголосу. Вони зумовлені фіксацією німецького словесного наголосу на певній морфемі. Наявність в німецькій мові наголошених відокремлюваних та ненаголошених невідокремлюваних префіксів є черговою перепоною на шляху до нормативної вимови.

Вищезгадане обумовлює, на наш погляд, актуальність розробки спеціальної методики аналізу студентами аналогічних явищ рідної, першої і другої ІМ та стимулювання їх контрастивного зіставлення, опрацювання споріднених мовних одиниць та явищ двох ІМ з метою актуалізації дії позитивного переносу та нейтралізації дії негативного переносу для оптимізації навчання другої ІМ.

Вважаємо, що ключові напрямки удосконалення навчання другої ІМ (німецької на базі англійської) мають бути спрямованими на укладання підручників і посібників з німецької мови на базі англійської, з урахуванням сучасних концепцій навчання; підготовку викладачів і вчителів до викладання другої іноземної мови; збільшення кількості аудиторних годин для її вивчення майбутніми вчителями; розробку методики формування навчально-стратегічної компетентності студентів через зіставне вивчення другої іноземної мови з опорою на першу.

ЛІТЕРАТУРА

Borysko, N., Dolyna, A., Bondarenko, E., & Korniiko, I. (2020). Learning German grammar after English: Let us give Ukrainian students a chance. *Journal Name, 9*(29), 516–529.

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ В ПРОФЕСІЙНОМУ ДИСКУРСІ ПЕРСЬКОЇ МОВИ: СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ

Даліда А. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Фразеологічні одиниці (далі – ФО) є невід'ємною частиною повсякденного побутового мовлення, але дедалі частіше фразеологія проникає й у професійні сфери нашого життя. На відміну від повсякденного, ділове мовлення дуже одноманітне, воно прагне до емоційної нейтральності, що й впливає на

відбір фразеологізмів. Фразеологія ділової мови – це сукупність стійких, цілісних за складом і лексичним значенням словосполучень, наприклад: вузьке місце, питома вага, нагальна потреба, на повну потужність, наводити приклад, з огляду на сказане, класти в основу, громадська думка (Тітова, 2016, 319). Вирази, що можуть мати емоційне забарвлення, замінюються нейтральними стійкими словосполученнями. Наприклад, замість "взятися за голову" використовується "бути здивованим", а замість "вести гру в темну" – "вводити в оману" (Заверющенко, Лухіна, Писарська, 2024, 152). Тут варто зазначити, що фразеологія ділового стилю притаманна лише усному мовленню (переговори, конференції, офіційні виступи), на письмі ФО варто уникати.

Незважаючи на те, що у перській мові вже вивчалися різні аспекти фразеології, фразеологізми ділового стилю залишаються малодослідженою темою. Серед професійних сфер, де можуть використовуватися ФО, відносимо:

1) ***юридичну:*** حکم قطعی صادر شدن (букв. виносити остаточний вердикт, укр. *остаточне рішення суду / винести остаточний вирок*);دست قانون به او نمی رسد (букв. рука закону його не досягає, укр. *для нього закон не писаний*);به عدالت رسیدن(букв. досягнення справедливості, укр. *відновити справедливість*);

2) ***бізнес та економіку:*** بازار داغی دارد (букв. ринок гарячий (тобто є високий попит), укр. *популярний товар / послуга*); سودآور بودن یک معامله (букв. прибутковість угоди, укр. *вигідна угода*);

3) ***політику та дипломатію:*** لب به سخن گشودن (букв. розпочати промову, укр. *порушити мовчання*);

4) ***медичну:*** علائم حیاتی بیمار پایدار است (букв. життєві показники пацієнта стабільні, укр. *стан пацієнта стабільний*).

Як було зазначено вище, офіційно-діловий стиль мовлення дуже формалізований, містить багато стандартизованих правил як у письмовому, так і усному спілкуванні, що також впливає на вживання фразеологізмів. Прийнятним є використання у певних ситуаціях тих виразів, які у діловому мовленні вже набули стійкості та клішованості:

1) ***вступні ввічливі фрази:*** با عرض سلام و ادب (букв. висловлюючи вітання та повагу, укр. *з повагою та шаною*) – офіційне вітання на переговорах; مایه‌ی افتخار است (букв. це предмет гордості, укр. *це честь для нас*) – вживається на початку переговорів для вираження поваги; بسیار سپاسگزارم از توجه شما (укр. *щиро дякую за вашу увагу*) – формальна вдячність;

2) ***дипломатичні стійкі словосполучення для уникнення конфлікту:*** برداشتی متفاوت از موضوع داشتن (букв. мати інший погляд на тему, укр. *мати інше бачення питання*) – нейтральне висловлення розбіжностей;

3) ***заключні фрази та домовленості:*** نتیجه‌ی این مذاکرات ثمربخش خواهد شد (буквальний переклад збігається з українським еквівалентом – *результат цих переговорів буде плідним*).

Проаналізувавши структуру перських ФО ділового стилю, можемо поділити їх на декілька основних груп:

1) **словосполучення (прості речення) із метафоричним значенням**:پل‌های راه یا پشت سر خود را خراب کردن (букв. мости за своєю головою зруйнувати) یا بازگشت را بستن (букв. перекрити шлях до повернення, укр. *спалити мости*) – використовується у політичному та діловому спілкуванні для позначення незворотних рішень; مذاکرات پشت درهای بسته (букв. переговори за зачиненими дверима), тобто без сторонніх осіб; از خود سلب اختیار کردن (букв. позбавлення себе повноважень, укр. *скласти із себе повноваження*) – припинити виконання будь-яких службових обов'язків; شهر را اشغال کردن (букв. захопити місто, укр. *брати місто*) – використовується у військовому чи політичному дискурсах;

2) **терміни-фразеологізми**: спеціалізовані вирази, що мають стійке значення у певній професійній сфері, як-от ورشکست شدن(букв. стати банкрутом, укр. *збанкрутувати*) в економіці; آتش بس (букв. закриття вогню, укр. *припинення бойових дій*, *перемир'я*) у політиці;

3) **кліше і стійкі звороти** – به تفاهم رسیدن (букв. досягти взаєморозуміння укр. *досягнути консенсусу*), що часто вживається у дипломатичному дискурсі; سری تحقیقات (букв. таємниця досліджень, укр. *тайна слідства*); عمل جراحی موفقیت‌آمیز(букв. успішна хірургічна операція, укр. *операція пройшла успішно*) у медичній сфері чи دستور کار (букв. правила / наказ роботи, укр. *порядок денний*) у будь-якій професійній сфері.

Фразеологізми ділового стилю відіграють декілька важливих функцій у професійному дискурсі: *термінологічну* – закріплюють стійкі словосполучення в певній професійній сфері; *комунікативну* – полегшують взаєморозуміння між фахівцями завдяки використанню усталених конструкцій; *експресивну* – додають виразності й стилістичної забарвленості мовленню, водночас, залишаючи мовця емоційно нейтральним, що важливо у дипломатії та переговорах; *когнітивну* – сприяють точній передачі інформації, завдяки використанню термінології та спеціалізованих фразеологізмів.

Отже, дослідження фразеологізмів ділового стилю допомагає глибше зрозуміти механізми професійної комунікації, а також вдосконалити навички усного перекладу специфічних стійких словосполучень ділового мовлення. Подальше вивчення цієї теми може зосередитися на деталізованому порівнянні ділової фразеології української та перської мов.

ЛІТЕРАТУРА:

Заверющенко, М. П., Лухіна, М. Ю., & Писарська, Н. В. (2024). Фразеологія офіційно-ділового стилю: ключові тенденції розвитку. *Вісник науки та освіти*. *6 (24)*, 144–154. https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-6(24)-144-154.

Тітова, К. С. (2016). В. В. Грабко (Ред.) Фразеологічні звороти в мові професійного спілкування. *Матеріали XLV науково-технічної конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету (НТКП ВНТУ–2016),* 319–322.

ПРИЧИНОВО-НАСЛІДКОВІ ВІДНОШЕННЯ В МЕЖАХ ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ КАУЗАТИВНОСТІ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Далте О. Ю.
Київський національний лінгвістичний університет

Вибір засобів передачі каузальних відношень значною мірою залежить від мовної картини світу. Функційно-семантичний погляд на бінарність причиново-наслідкових відношень відображена у численних роботах вітчизняних (І. Вайноренє, Н. Леміш, В. Хоровець, І. Кучман) та іноземних (Б. Комрі, Р. Діксон, М. Шибатані), зокрема китайських (Чжао Юаньжень, Люй Шусян, Дін Сіньфен, Сунь Юйці, Фу Сяолі), науковців (Далте, 2024). Метою цього дослідження є розробка моделі структури функційно-семантичного поля (ФСП) каузативності в китайській мові, зокрема виокремлення його мікрополів та субполів, для подальшої інвентаризації їх ядерних і периферійних конституентів.

У мові семантика каузальності передається в межах функційно-семантичної категорії каузативності, в основі якої лежить бінарний зв'язок між причиною та наслідком, що підкреслює важливість виділення двох мікрополів. Розглядаючи будову складних речень з семантикою каузальності (吕叔湘, 1956) крізь призму гіпотези про топікальність китайської мови (Li, & Thompson, 1989), можна чітко виокремити дві моделі передачі причиново-наслідкового зв'язку:

［1］ 纪效 [jìxiào] – традиційну модель з послідовністю "причина → наслідок", де роль топікальної фрази виконує підстава для настання певного результату, що описано в коментарі. Приклад: 三折肱为良医 [sān zhégōng wéi liángyī] укр. *Досвід – найкращий вчитель*. (Дослівно: тричі зламати руку, щоб стати гарним лікарем);

［2］ 释因 [shìyīn] – зворотню модель "наслідок ← причина", де у ролі топікальної фрази (відомої інформації) виступає результат, а підстави для його настання розкриваються у коментарі. Приклад: 经济下滑，主要由于市场需求减少。[jīngjì xiàhuá, zhǔyào yóuyú shìchǎng xūqiú jiǎnshǎo] укр. *Економічний спад відбувся, головним чином, через зниження ринкового попиту*. (Дослівно: економіка знизилась, в основному з причини того, що ринковий попит знизився).

З популяризацією функційного підходу до вивчення мови та ідей генеративної граматики, китайські дослідники почали виділяти речення з семантикою каузальності 因果类复句 [yīnguǒ lèi fùjù] в окрему макрокатегорію в загальній системі складних речень на ряду з сурядними 并列类复句 [bìngliè lèi fùjù] й протиставними 转折类复句 [zhuǎnzhé lèi fùjù] (傅晓莉, 2021). Хуан Божун і Ляо Сюйдун (2002) розглядають каузальні речення, враховуючи семантику і поділяє їх на:

А. власне причиново-наслідкові речення 因果句 [yīnguǒjù]. Приклад: 这世界就是因为充满了未知，所以才会有趣的嘛。[zhè shìjiè jiùshì yīnwèi

chōngmǎn le wèizhī, suǒyǐ cái huì yǒuqù de ma] укр. *Цей світ власне тим і цікавий, що він повний незвіданого*. (Дослівно: Цей світ з причини повний незвіданого, тому і може бути цікавим);

B. висновкові речення 推断句 [tuīduànjù]. Приклад: 既然许愿就要还愿。[jìrán xǔyuàn jiù yào huányuàn] укр. *Пообіцяв – виконуй*. (Дослівно: Якщо вже дав обіцянку, тоді треба виконувати обіцянку);

C. гіпотетичних 假设句 [jiǎshèjù]. Приклад: 假如你是总统，你会怎么做？[jiǎrú nǐ shì zǒngtǒng, nǐ huì zěnme zuò？] укр. *Як би ти вчинив, якби був президентом?* (Дослівно: Якщо б ти був президентом, ти міг би як зробити?);

D. умовних条件句[tiáojiànjù].Приклад:一旦出了差错，后果将会很严重。[yídàn chūle chācuò, hòuguǒ jiāng huì hěn yánzhòng] укр. *Якщо щось піде не так, наслідки будуть серйозними.* (Дослівно: У випадку якщо виникла помилка, наслідки будуть серйозні);

E. цільових目的句[mùdìjù].Приклад:读书不是为了父母，而是为了自己。[dúshū bú shì wèile fùmǔ, ér shì wèile zìjǐ] укр. *Вчись не для батьків, а для себе*. (Дослівно: вчись не заради батьків, а заради себе).

Вітчизняні дослідниці І. Вайноренє і Н. Леміш (2020) розглядають каузальність як сукупність десяти каузальних домінант (КД), які формують п'ять каузальних бінем (КБ): причина – ефект, підстава – висновок, умова – результат, допуст – наслідок, засіб – мета. Такий підхід узгоджується з макрокатегорію каузальних складних речень, оскільки кожен із зазначених типів речень відповідає каузальній бінемі. Від так, засоби передачі семантики кожної каузальної бінеми слід розглядати як конституенти субполів ФСП каузативності. При цьому варто враховувати дуальність бінем, адже ліва КД входить до мікрополя ПРИЧИНИ, а права – до мікрополя НАСЛІДКУ. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вивчення механізмів акцентування на різних мікрополя в межах кожного з субполів.

Підсумовуючи, ФСП каузативності у сучасній китайській мові структуровано як складна поліцентрична система з предикативним ядром, яка має два переплетені між собою мікрополя ПРИЧИНИ та НАСЛІДКУ. Враховуючи, що рушійною силою каузальності виступає саме перше з них, у китайській мові існують субполя власне причиновості (КБ причина – ефект, кит. 因果), підстави (КБ підстава – висновок, кит. 推断), умовності (КБ умова – результат, кит. 条件), допустовості (КБ допуст – наслідок, кит. 假设) та цільової орієнтації (КБ засіб – мета, кит. 目的). Така класифікація у майбутньому дозволить краще вивчити механізми вираження каузальності в китайській мові та проаналізувати ядерні і периферійні конституенти ФСП каузативності китайської мови.

ЛІТЕРАТУРА

Далте, О. Ю. (2024). Класифікація засобів реалізації семантики каузальності в сучасній китайській мові. *Вісник КНЛУ (Серія Філологічна), 26*(2), 30–43.

Li, C. N., & Thompson, S. A. (1989). *Mandarin Chinese: A functional reference grammar*. University of California Press.

Vainorenie, I. P., & Lemish, N. Ye. (2020). Multidisciplinary aspects of causality as an ontological and epistemological category. *Journal of History Culture and Art Research, 9*(1), 305–314.
傅,晓莉. (2021).汉语复句学说的源流[J].华北电力大学学报, *2*(2), 113–124. (Фу Сяолі)
黄,伯荣,& 廖, 序东. (2002). 现代汉语 （*3*版）[M].北京:高等教育出版社. (Хуан Божун, & Ляо Сюйдун)
吕,叔湘. (1956). 中国文法要略 [M].北京:商务印书馆. (Люй Шусян)

ПРИСЛІВ'Я І ПРИКАЗКИ В МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ НОСІЇВ ІТАЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Данилич Ю. О.
Київський національний лінгвістичний університет

У міжкультурному просторі комунікації носіїв споріднених і неспоріднених мов італійська мова вирізняється своєю яскравістю та експресивністю, широким використанням різноманітних мовних засобів в усній та письмовій формі спілкування, серед яких особливе місце посідають прислів'я, приказки, сталі вирази (фразеологізми) та ідіоми. Головними ознаками цих мовних засобів є гнучкість, крилатість, дотепність, відтворюваність. Про широку вживаність і велику популярність цих мовних засобів у сучасній італійській мові можна судити за частотністю їх використання у заголовках газетних статей та книжок, а також у рекламних текстах.

Відомо, що багато італійських прислів'їв та фразеологізмів за своїм змістом схожі на українські. Їх можна перекласти майже дослівно. Наприклад, вираз *di bocca in bocca* перекладається дослівно *з уст в уста*, а італійське прислів'я *chi cerca, trova* перекладається *хто шукає, той знаходить*. Чому так?

Причини можуть бути різні. Одна з них це міжмовні та міжкультурні контакти, коли одна мова запозичує з іншої певну ідіому, виражаючи її за допомогою власних засобів. Багато європейських мов запозичили лексеми та сталі вирази з латинської мови, що протягом багатьох століть була мовою науки, літератури, освіти та церкви. Такий шлях запозичення не тільки збагачує рідну мову, але і підкреслює спорідненість людських думок та еволюційний прогрес людства вцілому.

Багато італійських прислів'їв та сталих виразів походять з латинської мови і багато з них і досі зберегли латинську форму. Такі як *mens sana in corpore sano*, італійською *mente sana in corpo sano*, українською *в здоровому тілі здоровий дух.* Латинський вислів *homo homini lupus est*, італійською *l'uomo è lupo per l'altro uomo*, українською *людина людині вовк* використовується на позначення ситуації, коли людина у своїй поведінці проявляє жорстокі, хижі, нелюдські якості, тобто поводить себе як хижак, як вовк. Латинський вислів

verba volant, scripta manent, італійською *le parole volano, gli scritti rimangono*, українською *слова летять, написане залишається* використовував у своїх промовах римський сенатор Гай Тіцій. Латинський вислів *si vis pacem para bellum*, італійською *se vuoi la pace, prepara la guerra*, українською *хочеш миру, готуйся до війни* набув сьогодні особливого значення як для українців, так і для європейців, а сполучення *para bellum* стало назвою зброї, пістолету та пістолетних патронів.

Велика кількість фразеологізмів вживається як в оригінальній латинській формі, так і в перекладі італійською і українською мовами. Розглянемо деякі з них.

Vox populi vox dei, італійською *voce del popolo voce di Dio*, українською *голос народу – голос Божий* походить з поеми Гесіода (VIII-VII ст. до н. е.) "Труди і дні". Він був широко відомий уже в епоху античності, а також у середні віки. У сучасній мові вживається як вияв демократичних переконань. Інший латинський вислів *errare humanum est, perseverare autem diabolicum*, італійською *errare è umano, perseverare è diabolico,* українською *людині властиво помилятися, але тільки дурневі властиво наполягати на своїй помилці* . Цікаво, що в наші дні в українській мові вживається і широко відомий переклад тільки першої частини цього вислова, а значення другої його частини недооцінено. Вислів *talis pater, talis filius*, італійською *tale padre, tale figlio*, українською *який батько, такий і син.* Широко відомим є українське прислів'я *яка гребля, такий млин; який батько, такий син,* що за змістом відповідає латинському вислову і говорить про схожість батьків і дітей за характером, здібностями та вчинками та про відповідальність батьків за формування дітей як особистостей.

Прикметно, що сталі сполучення слів, що мають структуру речення, представляють такий мовний пласт, у якому віддзеркалена народна мудрість, результати культурного досвіду народу. Вони утворюються вільним поєднанням слів, але використовуються у переносному значенні.

Наведені приклади окремих прислів'їв та приказок свідчать про цінність та значущість взаємодії духовних культур носіїв споріднених і неспоріднених мов, розширюючи тим самим межі досліджень специфіки міжкультурної комунікації на основі комплексних міждисциплінарних студій.

ЛІТЕРАТУРА

Коптілов, В. В. (1982). *Теорія і практика перекладу*. Вища школа.

Корунець, І. В. (2008). *Вступ до перекладознавства.* Нова Книга.

Петришин, І. І. (1999). *Словник італійських прислів'їв та приказок (з перекладом на українську мову)*. Вид. центр КДЛУ.

Dardano, M., & Trifone, P. (1997). *La nuova grammatica della lingua italiana*. Zanichelli.

Treccani. (s. d.). *Homo homini lupus. In Vocabolario.* https://www.treccani.it/vocabolario/homo-homini-lupus/

Treccani. (s. d.). *Vox populi vox Dei. In Vocabolario*. https://www.treccani.it/vocabolario/vox-populi-vox-dei/

РЕПЕРСПЕКТИВІЗАЦІЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ТРАНЗИТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ ЗАГОЛОВКІВ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ІНТЕРНЕТ-НОВИН

Дейкун О. П., Потапенко С. І.
Київський національний лінгвістичний університет

Морфосинтаксичні конструкції є сталими поєднаннями форми і функції/значення (Croft, 2022; Hoffmann, 2022), що присутні в заголовках. Їх також розглядають як будь-яку лінгвальну модель (*pattern*), доки деякі аспекти її форми або функції не є чітко передбачуваними зі складників або з решти структур (Buchstaller, 2009; Goldberg, 2006, p. 5).

Будучи мінімальними одиницями передачі змісту заголовків і новинних повідомлень, морфосинтаксичні побудови поділяються на три різновиди: *цільні* (item-based), *лексикалізовані* (lexicalized) та *граматикалізовані* (grammaticalized) (Tomasello, 2000), тоді як одним із поширених видів останніх вважаються транзитивні. На прикладі заголовків BBC News (*https://www.bbc.com/news*) і їхніх тлумачень на BBC Україна (*https://www.bbc.com/ukrainian*) за 2021-2025 рр. розглянуто відтворення граматикалізованих транзитивних побудов.

У заголовках обома мовами **транзитивні конструкції** складаються з дієслів як головних елементів і узалежнених прямих додатків-онімів (напр., *ban Bible – прибирають Біблію; watches 'Zombies' – перехоплюють* "*Зомб*"*; backs Trump – підтримав Трампа)*; або додатків-апелятивів на позначення сутностей чи явищ (напр., *returned pictures – надіслав фото; broke the silence – порушила табу; lands crustacean – впіймав омара; trials bottle – тестує пляшку*), пор.: *N Korea **sends troops** to fight with Russia in Ukraine: Seoul says – Північна Корея **відправила** тисячі своїх **військових** на війну з Україною – Сеул* (BBC 18 жовт. 2024). У цитованих заголовках транзитивні конструкції *sends troops – відправила військових*, у яких прямий додаток виражено апелятивом *troops – військових,* фокусують увагу читачів на суті події та є семантично еквівалентними.

Відтворення транзитивних структур оригіналу часто передбачає реперспективізацію їхньої семантики в українському перекладі. *Реперспективізацію* розуміємо як зсунення фокусу з одних речей або відношень в оригіналі на інші в тлумаченні.

Транзитивні побудови оригіналу відтворюють у перекладі зі зміною перспективи аналогічними структурами, вказуючи на наслідки інциденту в тих самих позиціях перекладеного заголовка, пор.: *French iPhone 12 warning: European regulators **examine alert** on radiation levels – iPhone 12 – небезпечний? Чому Франція **призупиняє** його **продажі*** (BBC 14 вер. 2023). У наведених заголовках транзитивну конструкцію оригіналу *examine alert,* яка у відповідній позиції утримує увагу читача через повідомлення про радіяційну загрозу, відтворено аналогічною структурою *призупиняє продажі* у позиції спонукання до прочитання тексту звістки, яка вказує на наслідки розслідування, щоб читачі звернулися до тексту.

Водночас перекладені транзитивні структури можуть позначати причини того, про що ідеться в оригіналі, пор.: *Nazi monument at Swiss cemetery* ***sparks controversy*** *– Великий нацистський* ***пам'ятник виявили*** *в центрі швейцарського містечка. Чому його не помічали раніше?* (BBC 02 квіт. 2023). Транзитивну побудову з позиції спонукання оригіналу *sparks controversy*, котра позначає емоційну реакцію людей, у перекладі подано транзитивною конструкцією *пам'ятник виявили* із семантикою сприйняття, тобто вона вказує на початковий етап події. До того ж побудову оригіналу розміщено в кінці заголовка, щоб читачі звернулися до тексту за додатковою інформацією, а перекладену структуру винесено на початок назви тексту, щоб проінформувати авдиторію про місце події.

Отже, наявні в заголовках інтернет-новин англійські транзитивні конструкції відтворюють з опертям на реперспективізацію. Їх тлумачать аналогічними побудовами зі зміною семантики з початку події на її наслідки або навпаки.

ЛІТЕРАТУРА

Buchstaller, I. (2009). The quantitative analysis of morphosyntactic variation: Constructing and quantifying the denominator. *Language and Linguistics Compass*, *3*(4), 1010–1033.

Croft, W. (2022). *Morphosyntax: Constructions of the World's Languages*. Cambridge University Press.

Goldberg, A. (2006). *Constructions at Work: The Nature of Generalization in Language.* Oxford University Press.

Hoffmann, T. (2022). *Construction Grammar*. Cambridge University Press.

Tomasello, M. (2000). First steps toward a usage-based theory of language acquisition. *Cognitive Linguistics, 11*, (1/2), 61–82.

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКИХ ЗАГОЛОВКІВ НОВИННОГО ДИСКУРСУ

Дейкун П. В.

Відокремлений структурний підрозділ "Ніжинський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України"

Заголовок тексту новини – це окрема його частина, що коротко розповідає про суть повідомлення та спонукає читацьких загал переглянути його повністю (Edgerly, 2020; Potapenko, 2021), а також має певні лексичні й граматичні особливості, які буде розглянуто нижче.

У сучасних англійських заголовках новинного дискурсу часто вдаються до усунення артиклів *a (an),* аби заощадити місце та не відволікати аудиторію від суті повідомлення (Wannakan, 2022), напр., *Several migrants including child die in Channel* (BBC 04 жовт. 2024). У наведеному прикладі іменник *child* на позначення дитини за правилами має уживатися з неозначеним

артиклем, тоді як скорочена власна назва протоки Ла-Манш *Channel* також вимагає вже означеного артикля *the* (повна назва – *the English Channel*), що цілком ігнорується задля збереження місця в заголовку загалом.

Крім того, в англійських заголовках новинного дискурсу подекуди використовують дієслова в інфінітиві на позначення майбутніх подій, напр.: *Notorious Menendez brothers murder case to be reviewed* (BBC 04 жовт. 2024). У цьому заголовку йдеться про майбутній перегляд кримінальної справи відомих злочинців, що втілено у використанні дієслова в інфінітивній формі *(case) to be reviewed.*

Водночас ужиті в англійському заголовку дієслова теперішнього часу можуть позначати вже минулу подію, щоб дати читачам можливість відчути її безпосередню актуальність (Wannakan, 2022), напр.: *Dolly Parton announces $1m donation to Hurricane Helene recovery* (BBC 05 жовт. 2024). Попри вживання дієслова в теперішньому часі *announces (оголошує)* на позначення озвучення пожертви постраждалим від урагану, насправді подія відбулася день тому, у п'ятницю, що вказано вже в тексті звістки одиницею *on Friday: Speaking at an event in her home state of Tennessee on Friday, the 78-year-old said the money would come "from my own bank account".*

Іще одною лексико-граматичною особливістю англійських заголовків також вважається еліпсис. Його широке використання опрянюється загалом унаслідок вилучення допоміжого дієслова *to be*, напр.: *New Bridget Jones film very sad, says Hugh Grant* (BBC 05 жовт. 2024). У наведеному прикладі відсутнє дієслово-зв'язка перед предикативом *sad* за нормативно-усталеної словосполуки "*to be sad*".

Застосування абревіатур в англійських заголовках текстів новин зумовлено тим, що скорочується не лише певна назва, а й звістка загалом (Wannakan, 2022), напр.: *Russia accused of EU and Nato cyber-attacks* (BBC 09 вер. 2024). Абревіатури *EU* і *Nato* суттєво зменшують обсяг наведеного заголовка на противагу їхнім повним назвам відповідно *European Union* та *North Atlantic Treaty Organization*, які подано далі в тексті. До того ж часто вдаються до вживання коротких слів, які також зберігають місце в назві повідомлення (Wannakan, 2022), напр.: *Taxi drivers hail seaside town's new crossing* (BBC 18 вер. 2024). У наведеному заголовку дієслово *hail* на позначення людського схвалення є коротшим за його синоніми *acclaim, salute, welcome* тощо, чим і пояснюємо його використання у вищевказаному прикладі.

Отже, лексико-граматичні особливості сучасних англійських заголовків новинного дискурсу охоплюють усунення в них артиклів чи допоміжних дієслів, предикатів зі вказівкою на минулі/майбутні події, а також уживання абревіатур і коротких спецслів.

ЛІТЕРАТУРА

Edgerly, S., Mourão, R. R., Thorson, E., & Tham, S. M. (2020). When do audiences verify? How perceptions about message and source influence audience verification of news headlines. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, *97*(1), 52–71.

Potapenko, S. I. (2021). Globalising and localising translation strategies from rhetorical perspective: Rendering English headlines into Ukrainian. *SHS Web of Conferences,* 105, 02001. https://doi.org/10.1051/ shsconf/202110502001

Wannakan, S. (2022). An analysis of grammatical characteristics and lexical features of online news headlines in English language newspapers. *International Journal of Science and Research*, *11*(12). https://doi.org/10.21275/SR221222084548

КОМУНІКАТИВНІ ДЕВІАЦІЇ У СУЧАСНОМУ НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ДІЛОВОМУ ДИСКУРСІ

Декало О. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Свідоме і цілеспрямоване дотримання учасниками інтеракції законів і правил комунікативного кодексу, належне володіння ними мовних й комунікативних компетентностей сприяє досягненню запланованого перлокутивного ефекту. Проте у процесі обміну інформацією з різних причин можуть виникати порушення у спілкуванні, що призводить до комунікативних невдач (девіацій). Дослідження таких комунікативних девіацій у різних типах дискурсу дає змогу глибше зрозуміти причини і механізми їхнього виникнення, проаналізувати особливості та розробити способи їх усунення.

Як зазначає Ф. Бацевич (2009), комунікативні девіації це "недосягнення адресантом комунікативної мети; відсутність взаєморозуміння і згоди між учасниками спілкування" (с. 239). Комунікативні девіації мають когнітивну природу і проявляються у порушеннях комунікативної семантики та прагматичних аспектів взаємодії. Також можуть виникати порушення, пов'язані із вербальними засобами. Вони є частиною комунікативних девіацій і свідчать про рівень мовної компетентності учасника дискурсу.

Беручи до уваги основні характеристики та причини виникнення порушень у спілкуванні, Ф. Бацевич (2009) створив комплексну типологію комунікативних девіацій, поділивши їх на власне комунікативні та ті, що пов'язані з мовним кодом. До власне комунікативних девіацій належать: 1) комунікативні девіації, спричинені адресантом; 2) комунікативні девіації, спричинені адресатом; 3) комунікативні девіації, спричинені процесом комунікації (контактом).

Щоб досягти бажаного перлокутивного ефекту, адресант ділового дискурсу має ретельно продумати стратегії й тактики впливу на адресата, а також відібрати й упорядкувати мовні засоби на різних рівнях. При умові, якщо він не приділить цьому належної уваги, його повідомлення міститиме комунікативні девіації, спричинені самим ініціатором висловлення. Цей тип девіацій виникає у випадку: порушення підготовчих умов комунікації, створення адресантом недоречних і несвоєчасних комуніка-

тивних актів, створення адресантом незбалансованого чи дезорієнтованого комунікативного акту.

Адекватне декодування висловлень адресанта ділового дискурсу залежить від інтерпретатора повідомлення – адресата, його психічних, фізичних та інших станів. Комунікативні девіації, спричинені адресатом, виникають в очікуваних та неочікуваних адресатом комунікативних актах. Одним із ключових принципів кооперативного спілкування є принцип добровільної участі у комунікативному процесі. Якщо адресат не виявляє бажання або не готовий спілкуватися, він підміняє пресупозиції адресанта, неправильно інтерпретує його комунікативні наміри, що призводить до комунікативних девіацій, які порушують гармонію взаємодії, що, у свою чергу, веде до образи адресанта і може стати причиною припинення спілкування.

Комунікативні девіації, спричинені процесом комунікації (контактом), називають орієнтаційними, оскільки вони пов'язані з ненормативною поведінкою учасників спілкування. Причинами цих девіацій є: невмотивована зміна комунікативних стратегій учасниками спілкування, недотримання постулатів кооперативного спілкування та етикетності спілкування, порушення комунікантами асертивно-пресупозитивних співвідношень у повідомленнях, створення атмосфери і регістру спілкування, які ускладнюють процес комунікації, порушення тональності спілкування та законів референції, деформація інформації в каналах комунікації.

Розглянемо приклад комунікативних девіацій, спричинених адресатом:

Herr Pfitzer: *Herr Rosner! Entschuldigung!*

Herr Rosner: *Herr Pfitzer, was gibt's?*

Herr Pfitzer: *Wir brauchen ein neues Regal.*

Herr Rosner: *Wieso? Da ist Platz genug.*

Herr Pfitzer: *Aber die ganze Fuhre trägt es nicht mehr.*

Herr Rosner: *Blödsinn! Die Hölzer waren immer hier eingeschlichtet.*

Herr Pfitzer: *Die zehn Achter, ja. Aber nicht die schweren Pfosten.*

Herr Rosner: *Pfitzer, das geht sich locker aus. Und außerdem im Sägewerk sind noch Dachlatten, die müssen ebenfalls da drauf.* (Sämann, 2011, 00:02:31–00:03:17).

У проілюстрованому фрагменті спостерігаємо асиметрію соціально-рольових статусів адресанта *(Herr Pfitzer – Arbeiter im Baubetrieb)* та адресата дискурсу *(Herr Rosner – Chef von Rosner Baustoffhandel)* у висхідному напрямку спілкування: підлеглий → начальник. У ситуації непаритетного спілкування вибір комунікативних стратегій адресанта з нижчим соціальним статусом залежить від готовності адресата сприймати повідомлення. На реакцію адресата впливають його ставлення до співрозмовника, зміст і форма висловлювання, а також особистісні характеристики та вищий соціальний статус. В очікуваних адресатом комунікативних актах чітко прослідковуються такі комунікативні девіації: підміна адресатом пресупозицій адресанта власними, неправильне визначення ілокутичних сил. Крім цього, причинами неуспішної комунікації є й порушення адресатом максим тактовності та згоди.

Успішність комунікації в діловому середовищі залежить від взаємодії всіх учасників дискурсу, оскільки девіації можуть виникати як з боку адресанта,

так і з боку адресата, а також у результаті самого комунікативного контакту. Узагальнюючи проаналізовані фрагменти ділових розмов, уважаємо, що комунікативні девіації в сучасному німецькомовному діловому дискурсі недостатньо вивчені, вони часто виступають індикаторами прихованих проблем у спілкуванні та суттєво ускладнюють досягнення ефективної взаємодії.

ЛІТЕРАТУРА

Бацевич, Ф. С. (2009). *Основи комунікативної лінгвістики.* Видавничий центр "Академія".

Sämann, P. (Director). 2011. *Die Alpenklinik – Notfall für Dr. Guth* [Motion Picture]. Österreich: Mona Film Produktion GmbH.

ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ ЯК ЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ

Деркач І. В.
Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"

У нинішньому світі терміни виконують важливу роль у комунікації та обміні інформацією в різних галузях знань і професійної діяльності. В період інформаційного розвитку важливо, щоб терміни мали однакове значення в різних мовах, що забезпечить ефективну міжнародну комунікацію. У сучасному мовознавстві термінологія займає центральне місце у вивченні спеціалізованих мов і підмов, що функціонують у різних наукових галузях. Українські вчені підкреслюють важливість термінів як основних елементів у створенні та передачі науково-технічної інформації. У мовознавстві термінологія є ключовою ланкою у вивченні спеціалізованих мов і підмов, що функціонують у різних наукових галузях. В. І. Карабан (2004) стверджує, що термін – це основний елемент у створенні та передачі науково-технічної інформації, що забезпечує точну передачу понять у межах певної галузі.

Розвиток термінології є складним процесом, який вимагає постійного аналізу. Це забезпечить точність у спілкуванні та сприятиме розвитку спеціалізованих знань, позитивно впливаючи на якість освіти та наукових досліджень. Аналіз різних визначень показує, що всі автори сходяться на основних характеристиках терміна як спеціального слова, що позначає конкретне поняття у певній галузі. Термін забезпечує точність, однозначність та інформативність у спілкуванні. Важливою рисою терміна є його експресивна нейтральність та здатність формувати системні відношення з іншими термінами.

Важливо окреслити їх основні характеристики, що визначають функціонування терміна в терміносистемі. Ці ознаки мають бути зрозумілими фахівцям у відповідній галузі, незалежно від мовних відмінностей. Термін як спеціалізована мовна одиниця виконує ключову роль у забезпеченні точності та однозначності комунікації в професійних сферах. Основні ознаки термінів: однозначність (Л. М. Томіленко, 2015), системність, точність (О. М. Тур,

2018), наявність дефініції, нейтральність (О.М. Тур, 2018), інтернаціональний характер, контекстуальна незалежність: стисліcть, іменниковий характер (Л.М. Томіленко, 2015). Системність, точність, однозначність та наявність чітких дефініцій формують основи терміносистеми, що сприяє зрозумілості навчальних матеріалів. Нейтральність і міжнародний характер термінів забезпечують їхню універсальність та зрозумілість, підвищуючи якість навчання та ефективність взаємодії між учасниками освітнього процесу. Терміни в наукових текстах і професійному мовленні можуть мати різний ступінь спеціалізації. Деякі з них характерні лише для однієї галузі, інші використовуються в кількох сферах. Терміни поділяються на три основні групи: загальнонаукові терміни: "система", "тенденція", "концепція"; міжгалузеві терміни: "амортизація", "прибуток", "інвестиції", "екологічні витрати": вузькогалузеві терміни "лізинг", "чип", "дренаж", "гемодіаліз".

Сутність терміна як основного елемента забезпечує точну та однозначну передачу науково-технічної інформації. Аналіз різних підходів до визначення терміна підкреслив його роль у професійному спілкуванні, акцентуючи на важливості однозначності, системності, точності та наявності дефініцій. Окреслені характеристики терміна, такі як нейтральність, контекстуальна незалежність та стисліcть, є критично важливими для ефективного використання термінів у наукових сферах.

ЛІТЕРАТУРА

Д'яков А. С., Кияк Т. Р. (2000). *Основи термінотворення.* Видавничий дім КМ Academia.

Карабан В. І. (2004). *Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми.* Нова книга.

Томіленко Л. М. (2015). *Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: монографія. Фоліант*.

Тур О. М. (2018). *Документознавча термінологія: проблеми уніфікації та стандартизації: монографія*. ПП Щербатих.

Фурт Д. В., Дмитрук Л. А. (2020). *Термінологія: навчальний посібник.* ДонНУЕТ.

ЗАГАЛЬНОАРАБСЬКІ ТА ЗАГАЛЬНОСИРІЙСЬКІ ДІАЛЕКТИЗМИ У ЛЕКСИЧНОМУ СКЛАДІ АРАБСЬКОГО ДІАЛЕКТУ ЛАТАКІЇ

Джавад А. Г.
Київський національний лінгвістичний університет

Діалект сирійського прибережного міста Латакія характеризується як типовий територіальний розмовний ідіом арабської мови, лексика якого тісно пов'язана з її словником. Основний фонд лексики сирійських діалектів складають спільні з арабською літературною мовою (АЛМ)

лексеми, які мають семітське походження, спільний корінь і повністю або частково збігаються за своєю фонетичною, морфологічною та семантичною структурою. У кожному конкретному випадку накладаються фонетичні особливості певного діалекту (реалізація звуків, розподіл оголосів, інтонаційна модель, членування мовленнєвого потоку).

Діалект Латакії у цьому відношенні не є винятком. Його основний словарний фонд представлений загальносемітською та загальноарабською лексикою. Зокрема, такі загальновживані лексеми як *samā* "небо", *šams* 'сонце', *ism* "ім'я", *lisān* 'язик', *salām* "мир" мають спільне походження з відповідними лексемами в асиро-вавілонській, ефіопській, давньоєврейській, арамейській мовах (Омран, 1998, с. 10). Важливим для мовної історії сирійського узбережжя був вплив угаритської мови (стародавнє місто Угарит було розташоване біля Латакії; наразі це містечко Рас-Шамра на відстані 11 км), а отже, слід ставити питання про її лексичний вплив на арабський діалект цього регіону.

На лексичному рівні у діалекті Латакії виділяється група лексики, яка становить спільний прошарок для арабських діалектів Машрику (йдеться передусім про споріднені з сирійськими діалектами інші говірки Леванту – ліванські, йорданські, палестинські, а також найвпливовіший серед діалектів Машрику – єгипетський). Ці лексеми можна знайти у відповідних діалектних словниках, і вони є зрозумілими для вихідців з різних частин арабського світу, тому можна називати їх загальноарабськими діалектизмами. До них належать такі слова як: *kamān* "також", *bass* "лише", *ba'dēn* "потім", *šū* "що?", *'imta* "коли?", *šwayy* "трохи", *lēš* "чому?", *šāf* "бачити", *bukra* "завтра", *imbāreḥ* "вчора", *'aywa* "так", *šāl* "нести", *barrā* "зовні", *žuwwā* "всередині", *žāb* "принести", *rāḥ* "йти", *ḥarāmī* "злодій", *ḥilw* у значенні "гарний" та *ktīr* у значенні "дуже" (на відміну від "солодкий" та "багато" в АЛМ відповідно) та багато інших (Elihay, 2004; Furayḥa, 1995).

На основі аналізу зразків мовлення носіїв латакійського діалекту можна помітити такі тенденції:

1) У лексичній системі діалекту Латакії домінує лексика арабського походження та загальноарабські діалектизми. За нашими підрахунками, відсоток загальноарабських діалектизмів у проаналізованих текстах становить близько 60%. До них належать слова різних частин мови:

- прислівники: *ba'dēn* "потім", *māšī* "добре"; *lissa* "досі"; *bukra* "завтра";
- частки та питальні слова: *šū* "що?"; *mīn* "хто?"; *la-mīn* "кому?";
- дієслова: *bitšūf* "ти бачиш"; *ḫallī* (допоміжне дієслово зі значенням "нехай"); *ṭili* '"підніматися; з'являтися"; *iśtannā* '"чекати"; *ḥakā* "розмовляти";
- прийменники та сполучники: *'a-* (скорочена форма *'alā* "на"); *bass* "але";
- вигуки та сталі конструкції: *yallā* "давай-но"; *tāni marra* "знов".

2) Загальносирійські діалектизми (притаманні передусім сирійським діалектам і зрозумілі в інших регіонах Леванту) разом із загальноарабськими формують значний шар лексичного фонду латакійського діалекту. На матеріалі проаналізованих текстів можна помітити, що більшість загальновживаних слів (як службові, так і повнозначні слова) збігаються

з загальносирійськими діалектизмами. Серед них можна виділити за частинами мови:

- частки, питальні слова: *'anū* "який?" (пор. з єгипетським варіантом *'anhī*); *kīf* "як?"; *lēš* "чому?"; *mišān* (*minšān*) "заради";

- прислівники: *halla'* "зараз"; *mnīḥ* "добре"; *hōn* "тут"; *balkī* (від тур. belki "може бути") "а раптом";

- займенники: вказівні займенники *hād* 'цей'; *ha-* "ця" (у препозиції до іменника з артиклем); відносний займенник *yallī* "котрий";

- дієслова: *sāwa* "робити"; *fāt 'alā* "заходити (кудись)"; *ballaš* "починати";

- іменники: *zalame* "чоловік"; *šōb* "спека";

- вигуки та сталі вирази: *lēk* "ти диви!"; *dīr bālak 'a-ḥālak* "бережи себе"; *ṭawwil bālak* "потерпи".

٣) У галузі словотвору в латакійському діалекті діють тенденції, властиві не тільки сирійському, а й сучасним арабським діалектам загалом – наприклад, вживання форми II породи замість IV-ї: *ḫabbar* "повідомляти" замість *'ahbar* в АЛМ (*la-ḥattā n-ḫabbru* "доки ми йому повідомимо").

Отже, лексичною основою діалекту Латакії виступають загальноарабська лексика та загальносирійські діалектизми, значна частина яких становить спільний прошарок лексики арабських діалектів Машрику.

ЛІТЕРАТУРА

Омран, С. А. (1988). *Разговорный язык Латакии (лексико-грамматический очерк)*: Автореф. дис. … канд. филол. наук. 1998.

Elihay, J. (2004). *The Olive Tree Dictionary: A Transliterated Dictionary of Conversational Eastern Arabic (Palestinian)*. Jerusalem: Minerva Instruction and Consultation.

Furayḥa, A. (1995). *Mu'ğam al-'alfāẓ al-'āmmiyya*. Beirut: Maktabat Lubnān.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДІЄСЛІВ НАПРЯМКУ 来 І去 У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.

Дружнова А. Ю.
Київський національний лінгвістичний університет

Важливо знати, що дієслова китайської мови мають граматичну категорію спеціально для позначення напрямку руху, відому як "комплемент напрямку". Варто зазначити, що вивчаючи цю категорію раніше, часто зосереджувалися на її розширених значеннях, таких як вираження результату або способу, приділяючи менше уваги її основному (просторовому) значенню. Комплемент напрямку дії вказує не лише на саму дію або рух, а також на напрямок, у якому ця дія відбувається. В китайській мові для цього використовуються спеціальні дієслова напрямку руху, які функціонують як комплементи напрямку дії. Ці дієслова можуть бути простими або складними. Також

вони поділяються на дві групи, згідно з граматичними та семантичними властивостями. Дієслова Групи I вказують на напрямок стосовно простору: 上 shàng “підійматися”, 下xià “спускатися”, 进jìn “входити”, 出chū “виходити”. Дієслова 来 і 去 входять до Групи II і вказують на напрямок руху стосовно мовця: 来lái “підходити” і 去qù “відходити”. Ці дієслова можуть вживатися як самостійно, так і у якості комплементу. Наприклад: 他们突然跑来了。 Вони раптово прибігли. 跑pǎo – основне дієслово, 来lái -комплемент, що вказує рух відносно мовця. Крім того, дієслова Групи I та дієслова Групи II можуть утворювати словосполучення. У таких випадках, дієслова Групи I виступають як основне дієслово, а дієслова Групи II конкретизують напрямок руху або дії щодо мовця. Поєднуючи слова двох груп можна отримати такі словосполучення, як进来jìnlái заходити в сторону мовця, 起来qǐlái вставати, підійматися, 下去xiàqù спускатися у напрямку від мовця. Наприклад, 他们回来了。 Вони повернулися. 回huí – дієслово Групи I, яке вказує на дію, 来lái дієслово Групи II, яке вказує на напрям (Карпека, 2023).

Розглянемо кілька схем утворення речень з комплементом напряму:

• Коли у реченні додаток виноситься на початок речення і розташований перед підметом.

Прямий додаток + Підмет + Заперечна частка, Службове слово + Присудок (дієслово + комплемент) 这些文件她已经拿进来了。 Ці документи вона вже принесла.

• Комплемент напрямку також може бути доповнений прямим додатком, який вказує на місце чи об’єкт дії. У такому випадку він розташований між основним дієсловом та комплементом. Службове слово 了 le ставимо у кінці речення.

Підмет + Присудок (дієслово) + додаток + комплемент 来/去. Наприклад, 他们回家去了。 Вони пішли додому.

• Наступна схема використовується у реченнях які вказують на дію у минулому, службові слова 了 le та 过 guò ставимо після комплементу. Підмет + Заперечна частка/Службове слово + Присудок (дієслово + комплемент) + 了 + Прямий додаток. 他跑进来了教室。 Вона забігла у клас.

Модифікатори напрямку можуть вказувати на напрямок дії чи переміщення, навіть без конкретної кінцевої точки. У випадку, якщо модифікатор поєднується із дієсловом, яке не вказує на рух, то він вказує на характер досягнення результату, незалежно від переміщення у просторі. Таким чином, більшість модифікаторів напрямку можуть виражати аспектуальні значення результату дії та способу досягнення цього результату.

Розглянемо два приклади вживання комплементу: 请你走下来一下，我有事情跟你说。 Будь ласка, спустися вниз на хвилинку, я хочу тобі дещо сказати.

你可以说下去。 Ти можеш продовжувати (говорити). З огляду на вживання цих комплементів у реченні, можемо зрозуміти, що в залежності від основного дієслова, значення модифікатора змінюється. У першому реченні комплемент 下来 xiàlái вказує на рух вниз у сторону мовця, оскільки вживається після дієслова для позначення руху – 走 zǒu. Щодо другого речення, комплемент 下去 xiàqù, вжитий після дієслова непересування,

вказує на продовження певної дії. У цьому випадку – 说 shuō "говорити". Деякі комплементи у поєднанні з дієсловами непересування мають додаткові значення. Комплемент 下来 xiàlái може також вказувати на закріплення дії, завершення її на певному етапі. Наприклад, 请你们记下来这个句子。 Будь ласка, запам'ятайте це речення. 他们决定把这个计划写下来。 Вони вирішили записати цей план. Комплемент 上去 xiàqù вжитий з дієсловом непересування має значення приєднання. Наприклад: одягнути, повісити, приклеїти. 我把照片贴上去在墙上。 Я приклеїла фотографію на стіну. 她穿上去那件漂亮的裙子去参加派对。 Вона вдягнула ту красиву сукню, щоб піти на вечірку. Також модифікатор 上去 xiàqù може виражати особисту думку, оцінку об'єкта, в залежності від основного дієслова. 他的新发型看上去非常流行。 Його нова стрижка виглядає дуже модною. У цьому випадку виражаємо оцінку об'єкта з аспекту його вигляду. 他的故事听上去很有意思。 Його історія звучить дуже цікаво. Виражаємо оцінку об'єкта з аспекту того, як сприймаємо на слух.

ЛІТЕРАТУРА

Карпека, Д. О. (2023). *Практичний курс китайської мови мови.* Нова Книга.

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У П'ЄСІ БЕРТОЛЬДА БРЕХТА "МАТІНКА КУРАЖ ТА ЇЇ ДІТИ": ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

Дубровська І. Б.
Київський національний лінгвістичний університет

Інтерес мовознавців до творчості Бертольда Брехта пояснюється актуальністю його творів у наші часи, оскільки видатний драматург спонукав глядачів замислитись над основами війни, показав всі її найганебніші сторони. Особливістю мовного стилю автора у п'єсі "Матінка Кураж та її діти" є використання різних за структурою та семантикою фразеологічних одиниць (ФО), аналіз яких є предметом для наукових пошуків як лінгвістів, так і перекладачів.

За структурою у п'єсі можна виокремити ФО від двох лексичних одиниць ("*ins Graß beißen")* до усталених текстових структур (*"Jeder ist seines Glückes Schmied"*). За класифікацією можна виділити такі ФО: 1. Ідіоми (фразеологічні зрощення) ("*einen Rappel haben/на нього набігло/збожеволіти, вийти з себе"*). 2. Часткові ідіоми, напр., "*in Stimmung versetzen/запалити";* кінеграми ("*sich etw. zu Herzen nehmen/брати до серця");* парні словосполучення ("*für nix und wieder/нізащо; "auf und ab/то добре, то погано*"); порівняльні фразеологізми: "*Geld wie Heu/грошей як полови*". 3. Неідіоматичні усталені словосполучення (*"Krieg anstiften/розв'язати війну*". До них відносять комунікативні ("*Maria und Josef/Мати Божа";"es tut leid/шкода"*) та структурні ФО ("*das Wort zugrund legen/покласти в основу розмови*") (Burger, 2007, с. 43).

1. До ФО, які перекладаються без суттєвих трансформацій змісту та форми, належать кінеграми та вирази, фразеологізовані у давні часи (“*durch die Finger sehen /дивитись крізь пальці”*). У німецькій мові ця ФО набула широкої вживаності завдяки перекладу М. Лютера, замість розповсюдженої в інших варіантах біблійного перекладу ФО “*die Augen verschließen*“ (Levitikus 20.4).

Деякі соматизми зазнали у перекладі на цільову мову лексичних трансформацій, напр., вираз “*zum Hals heraus hängen/стати кісткою в горлі*” перекладено як “*набридати, бути вже зайвим*”. Походження іншого соматичного фразеологічного вислову “*auf den Arm nehmen*“ сягає корінням 1850 року і означає ”*ставитись до когось як до дитини, не сприймати когось серйозно*”. У п’єсі вислів перекладено “*заморочити/закрутити голову*”, проте перекладена таким чином ця ФО органічно вписується в загальну канву текста.

До іншої групи ФО перекладач вдало підібрав еквівалентні за своїм значенням україномовні фразеологізми, напр., “*Du hast mich beschissen/Ти мене пошила в дурні”*; “*Hölle und Teufel/Дідька лис*ого”; *“sie machen aus mir Fleisch/мене посічуть на капусту”*; “*Not kennt kein Gebot/Хто в біду попадає, той закон відкидає”*, “*Faxen machen/що за вибрики”,* “*den Laufpaß geben / дати гарбуза”*.

У перекладі на українську мову деякі ФО, які мають виражену національно-культурну своєрідність, є частково дефразеологізованими, що здійснено з метою відповідності стилістичним нормам цільової мови перекладу:“*die Menschheit schießt im Kraut im Frieden/людство переводиться нінащо*”, “*Du hast einen Teufel/Ти хлопець завзятий*”; “*Sie hat das zweite Gesicht/Вона бачить те, що приховане*”; ”*die Schwarten krachen /в голові паморочиться*”; *“in Saus und Braus/розкошувати”*; “*sie nagen am Hingertuch/ вони мруть з голоду”*; *“Ich habe mit Ihnen ein Hühnchen zu rüpfen/Нам з вами ще слід порахуватись*”.

У той же час частина лексичних одиниць перекладена фразеологізмами: “*hin geht er/йому вже рясту не топтати”,“aufgeregt/в душі дрижаки скачуть”; “beschissen../пошив у дурні*”.

До лексичних трансформацій можна віднести

а) часткову заміну лексичних одиниць (“*wie die Laus unterm Kratzen/ як блоха в сіні”; “die Burschen sind wie die Birken/кремезні, як ті дуби* “). Часткова заміна лексичних одиниць компенсується парафразуванням евфемізмів “*Da steckt euch in Loch/Він запроторить вас за грати*”;

в) антонімічний переклад (“*nicht Urteilskraft verlieren/ще здатний міркувати*“).

с) синонімічний переклад, в якому використовуються різні стилістичні варіанти значення слів (“*gottverdammter Hund / шолудивий пес”; “die Müh machen/морочитись*”);

d) генералізація/конкретизація (“*Malzeit nehmen/обідати*”).

е) лексико-синтаксичні та граматичні комплексні трансформації (“*meine von Gott verlierenen Talente kommen überhaupt nicht zur Geltung/даровані*

мені Господом таланти тут аж ніяк не виявляються"; "*Das ist nix, solid/ солідність і шеляга не варта*".

У п'єсі є вирази з національно-культурним колоритом, переклад яких може становити первні труднощі для розуміння. Напр., вираз "*ins Stock schießen/im Stock sein/забити у диби/попасти в диби*" ("*Stockschießen*" – зимова гра у Скандинавії та Альпах, сутність якої полягала в тому, щоб влучити спеціальними штоками/палицями у ціль). На укр. мову вираз перекладений як "*закувати у кайдани/ дерев'яні колоди*".

Трудноші для україномовного читача можуть становити історизми, напр., "*die Sattlerei in Hang bringen/відкрити лимарню*". Слово "лимарня/римарня" означало майстерню, де виготовляли шкіряні речі; кінську збрую, сремені, гаманці тощо.

ЛІТЕРАТУРА

Брехт Б. (2024). *Життя Галилея. Матінка Кураж та її діти*. Центр учбової літератури.

Bertold B. (1963). *Mutter Courage und ihre Kinder*. Edition Suhrkamp Verlag.

Burger H. (2007). *Phraseologie.* Einführung am Beispiel des Deutschen. Erich Schmidt Verlag GmbH@Co.

ПЕРЕХІД МІЖ ДИСКУРСАМИ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНДИВІДА

Дурда О. В.
Тернопільський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ

Прагматичний аспект мови та теорія комунікації є актуальною складовою сучасних лінгвістичних досліджень. Тому лінгвісти активно досліджують пов'язані з ними мовні явища, зокрема поняття "дискурс". У фаховій літературі, зокрема словниках, термін "дискурс" трактують як: "…зв'язний текст сукупно з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками; текст, який взято у подвійному аспекті; мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмах їхньої свідомості (когнітивних процесах)" (Загнітко, 2008, с. 9). Подібне визначення формулює Бацевич (2004):

Дискурс – тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, писемну, паралінгвальну), відбувається у межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом "форм життя", залежних від тематики спілкування, має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів. (с. 138)

Кожен індивід (як адресат та адресант в одній особі) постійно знаходиться у стані переходу з одного дискурсу в інший. Відповідно до соціуму, в якому перебуває мовець, науковці виокремлюють різні типи дискурсів (Загнітко, 2008):

Педагогічний дискурс, де визначаються суспільні норми поведінки дітей та юнацтва; політичний дискурс, де актуалізується суспільна свідомість; науковий дискурс, у котрому відбувається самоусунення вченого як адресанта заради об'єктивності викладу; критичний дискурс, де викладається найчастіше суб'єктивна критика діяльності людини та інтелектуальних (духовних) продуктів цієї діяльності в різних царинах: науці, політиці, мистецтві; етичний дискурс, в якому висвітлюються проблеми "добра" і "зла", "доброго" та "поганого"; юридичний дискурс, де аргументуються положення про правничі норми індивіда у суспільстві; військовий дискурс, в якому наводиться тлумачення конфліктів та війн. (с. 24)

Отож в процесі свого існування, залежно від обставин та власних потреб, індивід вимушений постійно застосовувати свою мовленнєву компетенцію для переходу між різними дискурсами та ефективної комунікації. Кожен з цих дискурсів має як і спільні, так і відмінні ознаки, принципи, правила, що змушують людину адаптуватися, змінювати комунікативні ролі, відповідно змінювати стиль мовлення, вид лексики, комунікативні тактики та стратегії тощо, наприклад: шанобливе звертання до вищої за соціально-рольовим статусом особи (модель "діти-батьки"), що часто є спільною рисою для різних сімейних (інтимних, особистісних) дискурсів, так само об'єднує їх з робочим (професійним) та педагогічним (освітнім) дискурсом (моделі "підлеглий-керівник", "учень-вчитель" тощо).

Аналогічно існують риси, що розмежовують типи дискурсів, які також мають широку варіативність. Наприклад, у сімейному (інтимному, особистісному) дискурсі директивні акти частіше виражаються у формі "прохання", водночас у робочому (професійному) – "наказу", "доручення" тощо. Однак в педагогічному (освітньому) дискурсі мовленнєвий акт – "завдання" (сформульоване певне завдання учневі, студенту для перевірки його навичок чи формування нових) може семантично наближатися і до мовленнєвого акту "пропозиції", "домовленості" (демократична лінія поведінки викладача), мовленнєвого акту "вимоги" (авторитарна лінія поведінки викладача), "заохочення", "прохання" (ліберальна лінія поведінки викладача).

Не зважаючи на всю багатогранність дискурсів, спираючись на спільні та відмінні ознаки (що в цілому є загальновідомими) кожен індивід чітко розуміє принципи функціонування того чи іншого дискурсу, а отже без ускладнень здійснює перехід між ними. Складнощі виникають під час переходу в новий (чужий для індивіда) дискурс, творення нового дискурсу або ж гібридизації (об'єднання) уже існуючих. Наприклад, це простежується у процесі комунікації між спеціалістами права та людьми, яким з огляду на обставини довелось потрапити у юридичний дискурс. Поняття юридичного дискурсу можна окреслити як "…регламентована певними історичними та

соціокультурними кодами (традиціями) змістотворна діяльність, спрямована на формулювання норм, правове закріплення (легітимація), регулювання і контроль суспільних відносин" (Степанян, 2020, с. 19).

Спеціалісти права, більшою чи меншою мірою, під час комунікації з потерпілим, підозрюваним, свідком тощо, послуговуються юридичною термінологією, дотримуються лінії поведінки, яка чітко визначена процесуально, приймають чітко передбачену законодавством соціально-комунікативну роль. Для індивіда, який раніше не взаємодіяв (або ж взаємодіяв нечасто) з юридичним дискурсом, з початком такої комунікації відбудеться відкриття виключно нового та невідомого дискурсу, який створить певний дискомфорт і труднощі в комунікації. Насамперед – це нова соціально-комунікативна роль (підозрюваний, свідок, потерпілий тощо), якій притаманне, переважно, використання офіційно-ділового стилю мовлення, вживання правової лексики, створення нових комунікативних тактик та стратегій, які дозволять реалізувати свої потреби та цілі.

Однак інша ситуація виникає у разі комунікації слідчого (та/або судді) з судовим експертом (спеціалістом) певної галузі в науці та техніки. Слідчий (суддя) здебільшого перебуває у юридичному дискурсі, водночас експерт (спеціаліст) – у науковому (відповідно до своєї спеціалізації у певній галузі науки і техніки). Саме тому, як експерти (спеціалісти) володіють основами юридичної термінології, знаннями нормативно-правових актів, так і слідчі (судді) ознайомлені з принципами роботи різних видів судових експертиз (можливостями спеціалістів). Такий підхід дозволяє досягти ефективної комунікації, уникати комунікативних невдач (девіацій), пом'якшити перехід індивіда з одного дискурсу в інший.

Юридичний дискурс – це один із прикладів складного переходу. Будь-який дискурс, який є маловідомим/невідомим для індивіда, створює для нього певні труднощі в комунікації. Науковий дискурс також може бути складним для переходу, за умови комунікації індивіда з представником специфічного наукового дискурсу (медицина, геодезія, квантова фізика тощо).

Отже, вміння переходити з одного дискурсу в інший корелюється від мовної компетенції індивіда, який потрапляє у чужорідний дискурс, та індивіда, який репрезентує цей дискурс. Однак ця проблема потребує детальних досліджень, які в майбутньому можуть покращити ефективність комунікації та міжпрофесійну взаємодію.

ЛІТЕРАТУРА:

Бацевич, Ф. С. (2004). *Основи комунікативної лінгвістики*. Академія.

Бацевич, Ф. С. (2011). *Вступ до лінгвістичної прагматики.* Академія.

Загнітко, А. П. (2008). *Основи дискурсології*. ДонНУ.

Степанян, А. С. (2020). *Особливості французького юридичного дискурсу* [Кваліфікаційна робота магістра, Запорізький національний університет] нституційний репозитарій Запорізького національного університету. https://dspace.znu.edu.ua/jspui/handle/12345/4331

АНІМАЛІСТИЧНІ ОБРАЗИ В УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ ТА ЗАСОБИ ЇХ ВІДТВОРЕННЯ КОРЕЙСЬКОЮ МОВОЮ

Євенко Д. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Інтерес до вивчення анімалістичних образів в українських фразеологізмах та їхнього відтворення корейською мовою зумовлений зростанням важливості міжкультурної комунікації у глобалізованому світі, де фразеологізми, насичені культурними кодами, часто стають перешкодою для адекватного розуміння. Дослідження цих виразів, представлене зокрема у робота таких науковців, як Жила В. Г. (2011), Корнієнко Л. М. (2017), Мітіна О. М. і Швелідзе, Л. Д. (2019) та інших, дозволяє глибше зрозуміти українську та корейську лінгвокультури, зважаючи на те, що вони є цінним джерелом інформації про культурні цінності та ментальність народів. У теорії та практиці перекладу вивчення стратегій та засобів відтворення анімалістичних образів є ключовим для забезпечення якісного перекладу та адекватнотного сприйняття українського контенту корейською аудиторією. Крім того, дослідження сприяє збереженню культурної ідентичності, передаючи не лише зміст, але й колорит українських фразеологізмів. Враховуючи недостатню вивченість цього питання, особливо у зіставному аспекті, дослідження є актуальним для розвитку міжкультурної комунікації, поглиблення лінгвокультурологічних знань та вдосконалення перекладацької практики.

Для того, щоб визначити загальні тенденції до підбору корейських лексичних засобів при відтворенні анімалістичних образів, присутніх в українських прислів'ях, проаналізуємо декілька прикладів оригінальних фразеологізмів та їх переклади корейською мовою, напр.:

1. *Малий комар, а здоровенного коня до крові кусає.* – 물 한 방울은 넓은 바다의 흐름을 바꾸는 거야 (*Легенда Карпат*, 2017).

Такий варіант відтворення є зразком вдалої функціональної еквівалентності. Попри значні відмінності в образності, основна ідея прислів'їв – що малі речі можуть мати великий вплив – ефективно передана. Корейський варіант, використовуючи культурно релевантний образ краплі води в океані, природно звучить корейською та забезпечує швидке розуміння смислу. Хоча переклад втрачає деякі тонкі нюанси українського оригіналу, зокрема аспекти дошкульності та використання слабкості, він виграє в культурній відповідності та загальному впливі на корейську аудиторію. Таким чином, цей переклад демонструє збалансований підхід, де пріоритетом є передача ключового значення та забезпечення розуміння, навіть ціною певної втрати оригінальної образності.

2. *Бувало і кур'я кувало, а нині і зозуля не хоче.* – 나도 예전에는 능력이 제법 있었지만 지금은 감당 못 해 (*Легенда Карпат*, 2017).

Переклад цього прислів'я є адекватним, хоча й дещо спрощеним. Він успішно передає основну ідею втрати колишніх здібностей та можливостей,

але значно поступається оригіналу в образності, емоційності та фольклорному колориті. Оригінальні анімалістичні образи втрачаються. У корейському перекладі відсутній поетичний, сумний відтінок, характерний для українського вислову, і він є більш прямим констатуванням факту. Такий вибір лексичних засобів виглядає розумним в плані відтворення основного змісту оригінального вислову, але призводить до втрати частини культурної цінності оригінального висловлення.

3. *На всякого звіра є ловець.* – 모든 반역자가 전사의 손에 죽을 겁니다 (*Легенда Карпат*, 2017).

Такий переклад українського прислів'я є невдалим і значно спотворює оригінальний зміст. Замість передачі універсальної ідеї про те, що ніхто не є непереможним, і для кожної сили знайдеться протидія, корейський варіант зосереджується на конкретному твердженні про покарання зрадників воїном. Це призводить до втрати образності, універсальності та основної філософії українського прислів'я, перетворюючи його на зовсім інший вислів, який не є адекватним перекладом, а скоріше вільною інтерпретацією перекладача. Причини такого перекладу можуть варіюватися від простого нерозуміння значення прислів'я до спроби адаптувати його до конкретного контексту. В будь-якому випадку, такий переклад не відповідає вимогам точності та передачі змісту оригіналу.

Аналіз перекладу вищезазначених прислів'їв з анімалістичними образами корейською мовою виявив, що для відтворення подібних образів корейською мовою застосовуються різні підходи, від пошуку функціональних еквівалентів до значного спрощення або адаптації, що не завжди зберігає початковий зміст. Часто втрачається оригінальна образність та емоційне забарвлення глибоко фольклоризованих висловів. Пріоритетом стає доступність перекладу для корейської аудиторії, що іноді змушує поступатися точністю та культурними нюансами. Хоча деякі адаптації є вдалими, забезпечуючи функціональну еквівалентність, інші значно відхиляються від початкового значення, підкреслюючи важливість ретельного аналізу та обґрунтованого вибору перекладацьких стратегій. Вибір перекладацького підходу часто залежить від запропонованого контексту.

Отже, переклад анімалістичних образів в українських прислів'ях на корейську мову тяжіє до використання функціональних еквівалентів із заміною оригінального зооніму на аналогії з природніми явищами, а також до спрощення і застосування адаптацій з метою створення образів, ближчих за значенням до культурних концептів носіїв цільової мови.

ЛІТЕРАТУРА

Жила, В. Г. (2011). Фразеологічні одиниці та прислів'їв як об'єкт лінгвістичних досліджень в корейській мові. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна, 54,* 217–222.

Корнієнко, Л. М. (2017). *Українська фразеологія другої половини XX–початку XXI століть: тлумачні та перекладні словники* [Дис. канд. філол. наук,

Інститут мовознавства імені О. О. Потебні]. Інституційний репозитарій Інституту мовознавства імені О. О. Потебні. https://www.inmo.org.ua/assets/files/disser/Korniienko_aref.pdf
Мітіна, О. М., Швелідзе, Л. Д. (2019). Проблеми перекладу українських прецедентних текстів англійською мовою. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Лінгвістика, 35,* 51–156.
Скобун, С. (Режисер) (2017). *Легенда Карпат* [Фільм]. Magnat Media, Imprinting Emotions, Cofeepost. https://7pow.fabulouslink.xyz/video/lstrvhd2017/

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОЇ ГРИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Єльнікова Н. І.
Харківський національний університет внутрішніх справ

Значення соціальних мереж у сучасному спілкуванні не підлягає сумніву, адже вони кардинально трансформують традиційні підходи до комунікації. Дослідження мовної гри в соціальних мережах як лінгвістичного феномену набуває особливої значущості для наукової дискусії, оскільки це явище не лише висвітлює динамічний характер сучасної комунікації, а й демонструє трансформаційні процеси, що відбуваються в мовному середовищі під впливом цифрових технологій. Взаємозв'язок між мовною грою та комунікаційними процесами в онлайн-середовищі відзначається особливою інтенсивністю. Соціальні мережі постають як ключові платформи, що сприяють активному формуванню, еволюції та поширенню явищ мовної гри, що й зумовлює актуальність цього дослідження.

Мовна гра є складним і багатовимірним феноменом, що викликає значний інтерес серед дослідників у галузях лінгвістики, психології та соціології. Аналітико-філософська методологія, спрямована на поглиблене осмислення природи мови, знайшла своє втілення у концепції "мовної гри", яка акцентує увагу на її семантичних і прагматичних вимірах. Цей підхід був розроблений Л. Вітгенштайном і викладений у його праці "Філософські дослідження" (Вітгенштайн, 1995). Науковець трактував мову як сукупність "мовних ігор", кожна з яких характеризується унікальними правилами та специфічним контекстом. Він наголошував на тому, що значення слів формується через їхнє застосування в межах певної мовної гри. Цей підхід акцентує увагу на контекстуальній природі мови та її функціональному вимірі, мовна гра постає як особливий вид діяльності мовних спільнот, спрямований на формування змістів, що відображають взаємозв'язок мови із законами природи та принципами логіки.

Значний внесок у дослідження феномену мовної гри у XX ст. зробив нідерландський історик Й. Гейзинга, чия праця "Homo ludens" стала важливою основою для подальших наукових пошуків у цій сфері. У своїй

праці науковець детально проаналізував взаємозв'язок між людською культурою й ігровими елементами, які пронизують різноманітні сфери діяльності, включно з мистецтвом, політикою, філософією, правознавством, військовою справою тощо. Особливу увагу дослідник приділив виявам мовної гри в поезії, визначаючи гру як свідому та добровільну діяльність, яка реалізується в межах визначених просторово-часових рамок відповідно до прийнятих на добровільній основі, але суворо обов'язкових правил. Вона має самодостатню мету, зосереджену на самій суті гри, і супроводжується переживанням емоційного піднесення, напруги та радості, а також формуванням усвідомлення альтернативного способу буття (Гейзінга, 1994).

Дослідження мовної гри в українському мовознавстві знайшли своє відображення у працях таких науковців, як Ф. Бацевич, Т. Космеда, О. Халіман, О. Маленко, Ж. Колоїз, М. Калько, В. Калько, Г. Сюта, Н. Кондратенко й інших, чиї праці становлять важливий внесок у систематизацію й осмислення цього феномену. Так, науковиця Т. Космеда детально вивчає мовну гру в різних дискурсах, зокрема в сферах реклами та політики, зауважуючи, що мовна гра базується на принципі ненавмисного використання відхилень від мовних норм, які водночас усвідомлюються в контексті відповідної мовної системи та її нормативності (Космеда, Халіман, 2013).

Мовна гра є феноменом, який можна схарактеризувати як порушення правил за встановленими канонами, а її механізми виступають інструментами інтелектуальної діяльності. Застосування таких прийомів вимагає глибокого розуміння системи мовних правил, яка стає основою для їх цілеспрямованого відхилення. Варто підкреслити, що учасник мовленнєвого процесу, виявляючи креативність у своїй мовній діяльності, фактично не порушує жодних норм. Натомість він діє у межах мовних закономірностей, прагнучи "виправити недоліки" системи через заповнення існуючих прогалин, що виникають унаслідок браку відповідних мовних засобів. У такий спосіб мовець досягає умовної довершеності мовної системи, реагуючи на зумовлені комунікативні потреби.

Соціальні мережі, завдяки своїй динамічності й інтерактивності, створюють простір для активного обміну думками й ідеями. Використання мовної гри в цьому середовищі – через жарти, каламбури, омоніми, метафори, порівняння, інтернет-меми, відеоролики й інші мультимедійні формати – відіграє вагому роль у формуванні соціальної ідентичності та впливу на аудиторію. Це значно позначається на сприйнятті й інтерпретації повідомлень в онлайн-спільнотах, стає інструментом маніпуляції громадською думкою і поширення дезінформації. Такий процес відбувається в постійній еволюції, адаптуючись до розвитку нових технологій і сучасних соціальних тенденцій. Соціальні мережі надають широкі можливості для поєднання мовних і візуальних засобів, що робить мовну гру більш ефективною та виразною.

Отже, мовна гра в соціальних мережах є складним і динамічним явищем, яке не тільки відображає специфіку сучасного спілкування, а й формує мовну культуру суспільства. Вона характеризується високим рівнем креативності й інноваційності, що виявляється в постійному експериментуванні з

мовними засобами та створенні нових форм вираження, має інтерактивний і діалогічний характер, оскільки користувачі активно взаємодіють один з одним, застосовуючи мовні маркери для досягнення комунікативних цілей, візуалізується та мультимедіалізується, що робить її більш ефективною та виразною.

ЛІТЕРАТУРА

Вітгенштайн, Л. (1995). Філософські дослідження. *Tractatus logico-philosophicus*. Основи. 87–309.

Гейзінга, Й. (1994). *Homo ludens*. Основи.

Космеда, Т. А., Халіман, О. В. (2013). *Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики: граматика оцінки, граматична ігрема: теоретичне осмислення дискурсивної практики*. Коло.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Єнько С. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Через російсько-українську війну проблема перекладу текстів військового дискурсу є дуже актуальною, а ще й тому, що наразі цій сфері лінгвістичних розвідок не було приділено достатньо уваги. Також актуальності аналізу перекладу військових текстів сприяє й глобальний характер деяких військових навчань та операцій. Протягом останнього століття військова термінологія супроводжувала соціальні зміни та технічний прогрес, які зі свого боку постійно трансформують збройні сили, їхні можливості та ролі у своїх країнах. Військова сфера потребує знання світових військових структур. Тому професійний переклад у цій галузі дуже важливий.

Перекладач, що спеціалізується на перекладі військових і навколовоєнних текстів, повинен мати просунутий рівень тематичної компетенції, тобто повинен бути знайомий з військовою технікою та спорудами, особливостями звань, підпорядкування та військовими процедурами, повинен знати військовий жаргон і сленг, а також мати достатні знання про війну та армію. Більше того, високопрофесійний військовий перекладач повинен також знати термінологію у суміжних галузях, таких як ІТ, економіка та політика, а також бути в курсі поточних питань, що стосуються глобальної безпеки та військових операцій (Торська, Черник, 2011). Однак насправді перекладач часто не є фахівцем у цій галузі, і це порушує суперечку про те, чи слід мати вузькоспеціалізовані знання або отримати лише загальне уявлення про специфіку перекладу військових текстів та базові знання у кількох тематичних галузях. Окрім цього, до високого рівня лінгвістичної компетенції перекладачі текстів військового дискурсу повинні розвивати

соціально-прагматичну або міжкультурну компетентність, щоб забезпечити успішну комунікацію та точну передачу культурно-чутливої інформації незалежно від галузі, в якій вони спеціалізуються (Wilson, 2008).

Загальний підхід до перекладу військових текстів, як і раніше, має тенденцію бути в першу чергу орієнтованим на джерело. Користувачі перекладених військових текстів воліють бачити відповідність і точність у перекладі термінів. Як правило, вони демонструють небажання сприймати будь-яку форму прагматичної адаптації вихідних текстів (Карлюк, Левін, 2020).

Хоча точність змісту є першочерговою турботою перекладача, який займається перекладом інформативних текстів, надмірна буквальність може стати проблемою (Rogers, 2015). Це може спричинити створення явно "іноземних", недружніх для читача текстів. Більше того, нездатність перекладача розшифровувати контекстуальне, а небуквальне значення певних лексичних одиниць, може призвести до неточного перекладу та застосування калькування, яке не передає значення точно і вводить в оману отримувачів інформації. Це можна проілюструвати за допомогою таких прикладів: *field hospital – польова лікарня,* замість *польовий шпиталь, rifle company – збройна компанія* замість *стрілецька рота, soft skin vehicle – м'який автомобіль* замість *легкоброньований транспорт.*

Неточний переклад військових текстів може мати негативні наслідки, тому питання відповідної підготовки перекладачів має надважливе значення і повинно вирішуватися, як у рамках навчальних програм з перекладу для здобувачів вищої освіти, так і в рамках освітніх програм для аспірантів. В даний час жоден університет в Україні не пропонує програм перекладу із фокусом на військовому перекладі. Тож перекладачі вимушені працювати і водночас навчатися особливостям військового перекладу перебуваючи у співпраці із національними збройними силами всередині країни, чи закордоном, допомагаючи нашим військовим і закордонним інструкторам розуміти один одного, що, звичайно ж, впливає на якість перекладу.

Однак такі перекладачі не займаються перекладом військових текстів, які в результаті передаються перекладачами без відповідної підготовки в ті сфери, що привертають найбільшу увагу аудиторії. Якщо перекладати неточно, ці тексти стають засобом, за допомогою якого широка громадськість отримує неточну і навіть хибну інформацію з питань, що становлять великий суспільний інтерес. Таким чином, розвиток компетенції у перекладі військових текстів може виявитися конкурентною перевагою для студентів-перекладачів.

Отже, перекладаючи військові та навколовоєнні тексти, перекладачі повинні розвивати не тільки просунуту лінгвістичну, але й всебічну тематичну компетентність, щоб мати можливість долати труднощі перекладу, наприклад, відсутність еквівалентних термінів. Пряме та опосередковане запозичення безеквівалентних слів слід використовувати з особливою обережністю задля вирішення цієї проблеми. Надмірна дослівність може призвести до створення текстів, які важко сприймати, які є

незрозумілими для читача і неточними. Транскрибовані і кальковані терміни часто сприймаються як хибні друзі в мові перекладу, таким чином, основна вимога до військових і навколовоєнних текстів, а саме точність змісту, не виконується.

ЛІТЕРАТУРА

Карлюк, С. В, Левін, Є. Д. (2020). Особливості перекладу специфічної військової термінології та військового сленгу з англійської мови. *Specialized and multidisciplinary scientific researches, 6.*

Торська, М. О., Черник, П. П. (2011). *Англо-український словник військових термінів та супутньої лексики миротворчої спрямованості*. Друкарня ЛАСВ.

Черненко, С. М., Чиж, С. М., Карачун, О. О. (2001). *Російсько-українсько-англійський військовий словник.* Техніка.

Rogers, M. (2015). *Specialized translation. Shedding the* '*non-literary*' *tag.* Palgrave Macmillan.

Wilson, A. (2008). *Military Terminology and the English Language*. http://homes.chass.utoronto.ca/~cpercy/courses/6362-WilsonAdele.htm

ПОЛІВАРІАТИВНІСТЬ ФОЛЬКЛОРЕМ У ФРАНЦУЗЬКОМУ ФОЛЬКЛОРНОМУ ДИСКУРСІ

Єсипович К. П.
Київський національний лінгвістичний університет

Феномен фольклору завжди перебував у центрі уваги наукового та суспільного інтересу, адже він є способом збереження національної ідентичності в умовах культурно-історичного розвитку будь-якої країни.

Фольклор, відображаючи світогляд, ціннісну систему та естетичні принципи соціуму, є своєрідною матрицею еволюції та становлення кожного етносу. Постійні зміни в суспільному житті французького народу, зумовлені геополітичними, лінгвістичними та культурологічними факторами, стали результатом трансформацій у ментальній сфері, що віднайшло відображення в культурі в цілому та у фольклорі зокрема й сприяло його динамічному розвитку, способу існування та передачі, виникненню нових традицій і форм. У запропонованій дисертації представлені результати дослідження фольклорного дискурсу Франції XII–XX століть.

В основі ідеї дослідження мови фольклору як когнітивного механізму перебуває одне з ключових положень когнітивної лінгвістики, в якому мова розглядається як відкрита система, що складається з окремих взаємозалежних елементів і взаємодіє з іншими когнітивними механізмами (Fabre & Voisenat, 2013).

У фольклорі існує велика кількість носіїв культурної інформації, які передають колективний досвід соціуму, світогляд і цінності народу. Розгляньмо

найважливіші з них. Насамперед дослідників фольклорного дискурсу цікавлять його лінгвістична складова, а саме лексикологічні явища (наявність архаїзмів, діалектизмів), особливості створення власних назв, фразеологізми, метафори та порівняння, мелодика тексту. Дослідників фольклору цікавлять також наративні елементи: мотиви, тобто повторюваність елементів сюжету, формули початку та кінця сюжету, переходу між епізодами, типологія сюжетних схем, специфіка хронотопу. Серед персонажів фольклорного дискурсу домінують архетипні персонажі чарівний супротивник, чарівний родич *(adversaire surnaturel, parent surnaturel),* чарівні міфологічні істоти *(sorcière, géant, nain, lutin, ogre),* соціальні герої (бідняк, п'яниця, священник, король), чарівні тварини. До символічної системи фольклорного дискурсу належать: символіка кольорів (червоний, золотий, чорний та білий) та чисел (трійка, сімка, дев'ятка), символіка предметів та речовин (вода, хліб) та простору і часу (дорога, гори, ранок, ніч), природні явища (світ тварин і рослин, природні стихії). Дослідників фольклору також цікавлять різноманітні елементи обрядів: ритуальні традиції та їх атрибути, обрядові формули і заклинання, часові маркери (традиційні свята та значущі події), етичні категорії, представлені, як правило, опозиційними парами добро-зло, прекрасне-потворне, щастя-горе.

Ці носії культурної інформації тісно взаємопов'язані та створюють складну семіотичну систему фольклору. Вони функціонують як "коди", через які передається і зберігається колективна пам'ять і культурна ідентичність. Дослідження цих елементів дозволяє реконструювати традиційну картину світу народу, його систему цінностей і вірувань, а також прослідкувати історичні зміни в культурі та світогляді (Bromberger, 2020)

(Fribourg, 2021).

Фольклорема як лінгвістичний конструкт являє собою мінімальну структурну одиницю фольклорного тексту, що репрезентує культурний код та традиційні світоглядні уявлення етносу. У контексті французької лінгвокультури вона набуває особливої семантичної та комунікативної значущості. У традиційному фольклорі фольклорема розглядається як: а) найменша змістовна одиниця фольклорного дискурсу, б) носій культурної інформації; в) структурний елемент міфології народної творчості

Фольклорема − це базова, мінімальна одиниця фольклорного тексту, яка має семантичну значущість. Це ключове поняття у фольклористиці, особливо у структурному аналізі фольклорних творів. Фольклорема функціонує як найменший значущий елемент фольклорного твору, що має формальні та змістові характеристики.

Фольклореми можуть бути різних типів: мотиви (повторювані елементи сюжету), формули (сталі мовні конструкції), образи (традиційні персонажі, предмети, явища), символи (елементи з традиційним символічним значенням).

Фольклореми мають властивості повторюваності у різних текстах, варіативності (можуть видозмінюватись залежно від контексту), стійкості (зберігають основні характеристики), семантичної насиченості. На відміну

від літературного тексту, фольклорема існує не лише в конкретному творі, але й у фольклорній системі загалом, утворюючи її "словник".

Вивчення фольклорем допомагає дослідникам класифікувати фольклорні тексти, простежувати їх історичну еволюцію, досліджувати міжкультурні зв'язки, виявляти регіональні особливості фольклору.

У сучасній фольклористиці поняття фольклореми часто використовується для структурного аналізу та компаративних досліджень фольклорної спадщини різних народів. До характерних рис фольклореми належать її символічність, поліваріативність тлумачення, розмаїття культурного контексту. До комунікативних властивостей фольклореми належить здатність транслювати колективну пам'ять та створювати архетипні моделі світосприйняття. За своєю структурою фольклореми поділяються на вербальні та невербальні. До вербальних фольклорем належать: елементи пареміології (прислів'я, приказки), народні прикмети (вірування та забобони), легенди та міфологічні сюжети. До невербальних фольклорем належать обрядові дії, традиції та ритуали, символічні жести та народні танці.

Французька фольклорема є складним багатовимірним конструктом, який є репрезантантом культурної пам'яті соціуму, транслятором його когнітивних світоглядних установок, що зберігає міологічний код нації та забезпечує комунікативну спадщину поколінь. На наш погляд надзвичайно актуальними та перспективними є крос-культурні компаративні дослідження спрямовані на поглиблене вивчення міфологічних компонент фольклорного дискурсу та аналіз трансформацій фольклорем в сучасному медійному просторі.

ЛІТЕРАТУРА

Bromberger, C. (2020). *L'ethnologie de la France, et après?* l'EHESS.

Fabre, D., & Voisenat, C. (2013). *Émotions patrimoniales.* Maison des Sciences de l'Homme.

Fribourg, J. (2021). *Fêtes et traditions populaires en France de l'an à nos jours.* Payot.

ІМПЛІЦИТНА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ: МАРКУВАННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Жалко Д. Д., Ізотова Н. П.
Київський національний лінгвістичний університет

Художній дискурс набуває особливої значущості в новітній гуманітаристиці завдяки своїй здатності відтворювати багатовимірність людської свідомості, репрезентувати культурно-соціальний досвід і слугувати інструментом трансляції естетичних ідей та цінностей.

У центрі уваги сучасних лінгвістичних досліджень опиняються питання, що стосуються вивчення різноманітних трансформацій художнього тексту

як одиниці складного комунікативно-дискурсивного простору. Йдеться передовсім про складну взаємодію тексту з позатекстовими чинниками, яка простежується в семантичній, мовно-наративній, прагмастилістичній площинах й істотно впливає на розуміння та інтерпретацію художнього твору. Це спонукає до пошуку й розробки нових підходів до аналізу художнього тексту, його змістово-структурної організації, що ускладнена, зокрема, різноманітними інтертекстуальними включеннями. Значні труднощі для читача становить імпліцитна інтертекстуальність, тобто така, що навмисно прихована або завуальована автором, і декодування якою вимагає глибоких знань ширшого філологічного та культурного контекстів. В художньому тексті імпліцитна інтертекстуальність ідентифікується з огляду на стильові відмінності, які простежуються на лексичному й синтаксичному рівнях, розширюючи текстову семантику (Genette, 1982). До того ж непрямими засобами втілення інтертекстуальності в художньому творі є алюзії, ремінісценції, стилізація, пародія, плагіат, символи, закодовані висловлення, епіграф, центон, пастиш, переказ, дописування чужого тексту та інтертекстуальна гра з претекстами (Динниченко, 2016).

Прихована інтертекстуальність виконує в художньому тексті низку стрижневих функцій, як-от:

Емотивна функція полягає у відображенні засобами інтертекстуальності емоційного ставлення оповідача та персонажів до предмета висловлювання. Наприклад: "*We weren't in any way to blame (you don't really believe that story* ***about the serpent****, do you? – it was just* ***Adam's black propaganda****), and yet the consequences for us were equally severe*" (Barnes, 1989. p. 15).

Інтертекстуальність у цьому уривку втілено за допомогою алюзії на біблійну історію про Адама і Єву, де гріхопадіння героїв пов'язане зі змієм, який спокушає Єву з'їсти заборонений плід, після чого Бог виганяє перших людей з Раю. Словосполучення "*black propaganda*"– політичний термін, що позначає свідоме спотворення фактів з метою маніпуляції. Таким чином, Дж. Барнс висловлює своє ставлення до предмета висловлювання та підкреслює, що історія – це не фіксований набір подій, а радше продукт ідеології та наративів, які змінюються залежно від того, хто їх розповідає.

Поетична функція інтертекстуальних включень виявляється в акцентуванні уваги на художній формі висловлювання, де інтертекстуальні елементи інтегруються в текст для підкреслення його естетичних якостей. Наприклад:

"*What chance has a lonely surfer boy*
For the love of a surfer chick,
With all these Humbert Humbert cats
Coming on so big and sick?
For me, my baby was a. woman,
For him she's just another ***nymphet***; " (Pynchon, 1966, p.2).

У прикладі з роману "*The Crying of Lot 49*" спостерігаємо алюзію на Володимира Набокова та його роман "*Lolita*", у якому вперше з'явилося слово "німфетка" для опису дівчини у віці від дев'яти до чотирнадцяти років,

сексуально привабливої для головного героя Гумберта Гумберта. Герой роману Т. Пінчона, підліток Серж, втрачає свою дівчину через адвоката середнього віку та висловлює свій гнів у пісні. За допомогою цієї алюзії Т. Пінчону вдалося інтегрувати у роман запозичений термін "німфетка" та описати ранні приклади його канонічного використання в літературі.

Фатична функція інтертекстуальності спрямована на встановлення та підтримку комунікативного контакту. Імпліцитні інтертекстуальні маркери, які впізнаються та інтерпретуються читачем, створюють зв'язок між автором і реципієнтом, залучаючи читача через спільний культурний досвід. Посилання на популярні твори або сучасні події можуть підтримувати увагу читача, роблячи текст більш зрозумілим для широко кола адресатів. Наприклад: "*...the great* ***Aeneas*** *did carry his father* ***Anchises*** *from the burning* ***city of Troy***" (Barnes, 1989. p. 70).

Наведений приклад репрезентує алюзію на міф про Падіння Трої та Енея, який виніс батька на спині з міста, що палає. Еней не просто рятує батька, а й несе тягар своєї спадщини. А роман "*A History of the World in 10½ Chapters*" досліджує роль історії у формуванні людської ідентичності, де історія може бути тягарем, який необхідно нести, навіть якщо він важкий..

Отже, імпліцитна інтертекстуальність відіграє багатофункціональну роль у художньому дискурсі, сприяючи взаємодії тексту з культурною традицією, інтелектуальній залученості читача та формуванню складної естетичної структури.

ЛІТЕРАТУРА

Динниченко, Т. А. (2016) *Типологія форм інтертекстуальності у французькій модерністській прозі (на матеріалі творів Андре Жіда)* PhD thesis, Київський університет імені Бориса Грінченка.

Barnes, J. (1989). *A history of the world in 10½ chapters*. Vintage Books.

Genette, G. (1982). *Palimpsests: Literature in the Second Degree*. University of Nebraska Press.

Pynchon, T. (1966). *The Crying of Lot 49*. Philadelphia: J.B. Lippincott Company, from: https://royallib.com/read/Pynchon_Thomas/The_Crying_of_Lot_49.html#20480

СИНТАГМАТИЧНЕ ЧЛЕНУВАННЯ КИТАЙСЬКОМОВНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ

Задорожна А. І.
Київський національний лінгвістичний університет

У загальному мовознавстві термін синтагма використовується в декількох значеннях. Видатний лінгвіст Фердинан де Сосюр один з перших почав вживати цей термін. У трактуванні мовознавця термін синтагма має

доволі широке значення. Це зв'язок двох суміжних мовних елементів, будь-яка лінгвістична структура в лінійному ряді: це можуть бути і морфологічні частини похідного слова, і слова, що складають словосполучення, і навіть частини речення – простого або складного.

Характерною особливістю синтагми і синтагматичного членування є те, що вони мають прояв у живому звуковому мовленні, зокрема й у внутрішньому мовленні, притаманному кожній людині. У письмовому мовленні синтагматичне членування не знаходить свого прямого вираження. Якоюсь мірою воно співвідноситься з пунктуацією, але далеко не завжди збігається зі знаками пунктуації (Сотников, 2009). Виходячи зі зазначеного вище випливає визначення синтагми як мінімальної інтонаційно неподільної одиниці мовлення, що виражає єдине смислове ціле. Слід також враховувати, що синтагма до того ж є одиницею моторного програмування мовлення, тобто одиницею, що відповідає одній артикуляторній програмі (Гуменюк, 2017).

Що стосується китайськомовного політичного дискурсу, то найбільшими можливостями до виокремлення в самостійну синтагму в політичних промовах володіє саме підмет: цьому сприяє і його позиція на початку речення , і його функція як головного та незалежного члена речення. Наприклад: 现代化产业体系｜更加健全，｜一批高端化、｜智能化、｜绿色化｜新型支柱产业｜快速崛起。Xiàndàihuà chǎnyè tǐxì｜gèngjiā jiànquán,｜ yī pī gāoduān huà,｜ zhìnéng huà,｜ lǜsè huà｜ xīnxíng zhīzhù chǎnyè｜ kuàisù juéqǐ. Сучасна промислова система є більш надійною, а низка високотехнологічних, інтелектуальних та екологічно чистих нових галузей промисловості швидко розвивається. 现代化产业体系–сучасна промислова система. Це словосполучення є підметом і водночас самостійною синтагмою в цьому реченні.

Присудок теж може бути окремою синтагмою. Проте виокремлення присудка в самостійну синтагму залежить від складу групи присудка і структури кожного його компонента (Сотников, 2009). Група присудка, що характерно для китайської мови, може включати препозитивні та постпозитивні члени. 这一年的步伐，｜我们走得很有力量｜。这一年的步伐，｜我们走得很显底气｜。Zhè yī nián de bùfá,｜ wǒmen zǒu dé hěn yǒu lìliàng.｜ Zhè yī nián de bùfá,｜ wǒmen zǒu dé hěn xiǎn dǐqì｜. Цього року ми просувалися дуже потужно. Цей рік ми пройшли впевнено.

У наведених вище прикладах препозитивна обставина часу这一年的步伐 (цього року; цей рік) теж виокремлена в окрему синтагму, водночас і обставини способу дії很有力量、很显底气 (дуже потужно; дуже впевнено) є постпозитивними членами групи присудку й синтагмами, які включають у свій склад підмет і присудок 我们走得. Постпозитивний член об'єднується з присудком в одну синтагму і може бути виділений в окрему синтагму тільки в тому випадку, якщо в його складі є означення або він виражений іншим словосполученням.

Особливу роль у синтагматичному членуванні китайськомовної політичної промови також відіграє синтаксичний комплекс "означення+означуване слово". Між означенням і означуваним словом існує тісний синтаксичний і фонетичний зв'язок: 辛勤劳作的农民，｜敢闯敢拼的创业者，｜保家卫

国的子弟兵，｜各行各业的人们都｜在挥洒汗水｜作出了不平凡的贡献｜！ Xīnqín láozuò de nóngmín,｜ gǎn chuǎng gǎn pīn de chuàngyè zhě,｜ bǎo jiā wèi guó de zǐdìbīng,｜ gè xíng gè yè de rénmen dōu｜ zài huīsǎ hànshuǐ,｜ zuò chū le bù píngfán de gòngxiàn｜! Працьовиті фермери, підприємці, які наважуються долати труднощі й виклики, солдати, які захищають країну, люди з усіх верств суспільства в поті чола зробили надзвичайний внесок!

Вищезазначене речення містить кілька синтагм, які представлені синтаксичним комплексом "означення+означуване слово":辛勤劳作的农民—працьовиті фермери; 敢闯敢拼的创业者—підприємці , які наважуються долати труднощі й виклики; 保家卫国的子弟兵—солдати, які захищають країну; 各行各业的人们都 – люди з усіх верств суспільства. Означувані слова, як правило, виражені іменниками. Означення – прикметниками або словосполученнями. Між ними прослідковується тісний синтаксичний і фонетичний зв'язок. Оратор промовляє їх разом й акцентовано.

Маємо підкреслити, що в китайськомовній політичній промові, де порядок слів у реченні строго визначений і можливі перестановки слів теж мають різного роду формально-граматичну зумовленість, синтагматичне членування перебуває у ще більшій залежності від синтаксичної структури речення. Більше того, істотне значення для синтагматичного членування має також структура слова.

ЛІТЕРАТУРА

Гуменюк, І. Л. (2017). *Інтонація пейзажних описів у англомовній художній прозі (експериментально-фонетичне дослідження)* (Кандидатська дисертація). Херсонський державний університет.

Сотников, А. В. (2009). Ключові слова в політичному дискурсі. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи. НАН України, Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов,* 216–224.

ТЕРМІНОЛОГІЯ І СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ПЕРЕКЛАД

Залєснова О. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Із виникненням поняття спеціалізованої комунікації, що запропонував Лотар Хоффман, згідно якого це комунікація, що реалізується з професійною метою між двома або більше особами, що належать до одного професійного кола (1998), термінологія визначається як одиниця спеціалізованої комунікації, що використовується тільки в ситуаціях професійного спілкування на національному або міжнародному рівнях (2011).

Кожний окремо взятий термін неможливо вивчати відокремлено від загальної лексики, але слід враховувати також його функцію в межах тексту, в якому він використовується та його взаємодію із іншими термінами.

Існує багато спільного між термінологією і перекладом: обидва мають міждисциплінарний характер, оскільки потребують симбіозу між

інформацією та комунікацією, і безпосередньо залежать від спеціалізованих знань та навичок.

Зв'язок між спеціалізованим перекладом і термінологією не є симетричним, оскільки спеціалізований переклад потребує як теоретичних, так і практичних знань термінології. Це пояснюється тим, що перекладач повинен бути обізнаним в галузі, в якій здійснює спеціалізований переклад, а термінологія є частиною цих спеціальних знань.

Можна виділити три рівні взаємодії перекладача із термінологією в процесі здійснення спеціалізованого перекладу. На першому перекладач є абсолютно пасивним по відношенню до термінології, обмежуючись використанням спеціалізованих словників або термінологічних довідників.

На другому рівні перекладач має достатню лінгвістичну компетентність для створення власних термінологічних неологізмів, але його обізнаність в професійній сфері спеціалізованої термінології є низькою.

Третій рівень взаємодії передбачає цілковите занурення в процес термінотворення, створення власних баз даних, глосаріїв, тощо.

І нарешті існує найвищий рівень, на якому перекладач має стовідсоткову обізнаність в професійній сфері, систематично працює із конкретною термінологією і володіє достатніми знаннями для створення термінологічної бази, яка в подальшому може використовуватись в роботі іншими перекладачами.

Для перекладача, що займається спеціалізованим перекладом, є важливими три компетентності: когнітивна, оскільки він має володіти знаннями у відповідній галузі, в якій здійснюється переклад, і бути обізнаним в певній термінології; лінгвістична, оскільки необхідно мати достатній рівень володіння принаймні двома мовами; прагматична, оскільки необхідно вміти адаптувати використання термінології для якнайкращого її сприйняття кінцевим адресатом повідомлення в межах реалізації прагматичної мети.

Перекладач, який здійснює спеціалізований переклад потребує знання термінології для якнайкращого оформлення текстів в процесі професійної спеціалізованої комунікації. Такі тексти також можна назвати спеціалізованими, оскільки вони призначені для конкретного адресата, обізнаного в даній галузі професійного спілкування. Ступінь спеціалізації таких текстів визначається кількістю спеціальної термінології, яка, в свою чергу, допомагає визначити професійну сферу застосування тексту.

Відповідно до рівня спеціалізації розрізняють дуже спеціалізовані тексти, що передають інформацію від спеціаліста до спеціаліста; напівспеціалізовані тексти, що передають інформацію від спеціаліста до того, хто вивчає цю тему; не спеціалізовані тексти, які передають інформацію від спеціаліста до широкого загалу (2004).

В межах спеціалізованого перекладу тексти поділяються на академічні (наукові статті, есе, дисертації тощо), наукові (тексти галузі медицини, біології, фізики, хімії, математики тощо), технічні (інструкції, патенти, технічні характеристики тощо), фінансово-економічні (банківські довідки,

звіти, баланси, бюлетені тощо), юридично-адміністративні (контракти, договори, нотаріальні акти, тексти законів тощо) (2004).

Отже, говорячи про взаємозв'язок термінології із спеціалізованим перекладом, слід відмітити, що одне неможливе без іншого, оскільки використання термінологічних баз даних значно полегшує виконання спеціалізованого перекладу, яке в свою чергу не буде якісним без наявності відповідних знань термінології.

ЛІТЕРАТУРА

Gonzalo García, Consuelo, García Yebra, Valentín （2004）. *Manual de documentación y terminología para la traducción especializada*. Arco/Libros.

Hoffmann, Lothar (1998). *Llenguatges d'especialitat. Selecció de textos*. IULA-UPF

Montero Martínez, Silvia, Faber Benítez, Pamela Blanchar, Buendía Castro, Miriam. (2011). *Terminología para traductores e Intérpretes*. Ediciones Tragacanto.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ЕЛЕМЕНТ МАРКЕТИНГУ У НАВЧАННІ

Зіневич В. В.

Київський національний лінгвістичний університет

Виклики сьогодення впливають на наповнення і характер освітнього процесу. Цифрові технології стали нашою буденною необхідністю. Відповідно, саме поняття терміну "цифровізація" отримало нове звучання. Так, С. О. Карплюк (2019) доходить висновку, що у сучасному світі цифровізація розглядається не тільки як цифрова форма інформації, спілкування та взаємодії, але і як можливість вирішувати комплексні проблеми управління, інфраструктури, поведінки та культури (с.191). Відповідно, цифровізація, з одного боку, вирішує проблеми безпосередньо освітнього процесу, як от безперервне навчання, його індивідуалізація, залучення технологій доповненої реальності, віртуалізації, хмарних обчислень, створення онлайн-ресурсів та цифрових бібліотек тощо. З іншого боку, цифровізація уможливлює комплексний підхід до вирішення задач, що лежать у площині менеджменту та маркетингу освітнього процесу.

Зважаючи на те, що сфера освіти на сьогоднішній день є однією з динамічних за змінами, маркетинг стає тим гнучким інструментом, завдяки якому навчальні заклади реагують на зміни ринку платних освітніх послуг та визначаються з інструментами розподілу та просування таких послуг. Це можуть бути як довготривалі, так і короткочасні стратегії під якийсь конкретний проект, де орієнтованість на клієнта є головним критерієм.

Беручи до уваги збройну агресію проти України, стає очевидним, що ринок освітніх послуг має підлаштовуватись під виклики часу. Зміна пріоритетів та запитів на ту чи іншу професію, тип навчання, доступність та

якість, безпека – це ті чинники, які є пріоритетними для майбутніх студентів та їх батьків. Відповідно, цифровізація як елемент маркетингу допоможе максимально задовольнити потреби замовників, а саме суспільства, організацій-роботодавців та окремої людини.

М. О. Зацерківна (2023) визначає основні функції цифровізації сектора освіти в умовах війни, як от гарантія доступу до навчання через онлайн платформи та курси, підвищення якості та можливостей навчання через адаптивні та інтерактивні програми задля задоволення індивідуальних потреб студентів та учнів, удосконалення співпраці та комунікації, покращення ефективності навчання через впровадження інноваційних методів (гейміфікація, штучний інтелект, віртуальна реальність, аналіз даних тощо) та зрештою маркетинг, а саме просування освітніх послуг та програм за посередництвом таких цифрових маркетингових інструментів як онлайн-канали, соціальні мережі, інтернет-сайти, цифрові медіа (с. 46).

Зниження контингенту і, відповідно, попиту на освітні послуги, зменшення фінансування збільшують конкуренцію серед навчальних закладів та вимагають перегляд маркетингових стратегій для збереження репутації та підтримки ЗВО громадськими організаціями. Зубожіння населення та переоцінка світоглядних установ також мають враховуватись. Тобто, необхідно брати до уваги потреби та очікування споживача. Аналіз цільової аудиторії також допоможе визначитися з найбільш ефективними стратегіями щодо використання цифрових технологій.

Таким чином, для навчального закладу серед таких стратегій однією з головних є підняття іміджу як провідного та престижного, з унікальною специфікою та якістю освіти. Все це можливо за допомогою цифровізації: інтернет-сторінки навчального закладу на різних платформах, офіційний веб-сайт з всебічним висвітленням роботи та життя студентів, персональні сторінки структурних підрозділів з актуальною інформацією, викладачів, залучення випускників та партнерів до рекламних промо-акцій для висвітлення позитивних сторін навчального закладу, цифрові медіа.

Оскільки клієнтами освітнього процесу є здебільшого молодь, то очевидна необхідність залучення самих студентів до створення рекламного контенту навчального закладу у соціальних мережах. Створення студентами відео роликів про студентські будні, поширення інформації про конкурси, гуртки, олімпіади, різноманітні стріми, інтерв'ю, презентації можуть привернути увагу більшої аудиторії і, таким чином, формувати та пропагувати позитивний імідж освітньої установи.

ЛІТЕРАТУРА

Зацерківна, М.О. (2023). Цифровізація освіти та маркетинг освітніх послуг в умовах збройної агресії російської федерації проти України. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*, *6*(1), 43–52. https://doi.org/10.31866/2617-796X.6.1.2023.283941

Каплюк, С. О. (2019). Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. У В. Г. Кремінь, О. І. Ляшенко (Ред.), *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку. Матеріали методологічного семінару НАПН України*, 188–197. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/718707/6/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%202019.pdf

СУЧАСНІ СИСТЕМИ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧА

Ігнатенко В. Д.
Білоцерківський національний аграрний університет

В індустрії перекладу за останні роки відбулися значні зміни, які співпали з процесами глобалізації та дигіталізації. Ці процеси суттєво вплинули на сучасний ринок перекладацьких послуг, висунувши нові вимоги до професійної діяльності перекладачів. Серед найважливіших навичок, які необхідно опанувати сучасному перекладачу, є вміння використовувати інструменти автоматизованого перекладу (CAT-програми) та системи термінологічного менеджменту. Ці інструменти не лише підвищують ефективність роботи, але й забезпечують відповідність перекладу стандартам якості.

Термінологічний менеджмент став важливою складовою професійної підготовки, оскільки його роль полягає у створенні, організації та підтримці баз даних, які забезпечують точність, послідовність і відповідність перекладів. Відповідно до стандарту EN ISO 17100:2015, управління термінологією є одним із ключових аспектів забезпечення якості перекладацьких послуг. Це передбачає не лише технічне забезпечення, але й використання термінологічних баз, що інтегруються із CAT-системами.

Термінологічні бази містять багатомовні терміни, їхні синоніми, визначення та приклади використання. Такі бази допомагають уникати термінологічних помилок, особливо в складних спеціалізованих текстах, де неправильний вибір терміна може вплинути на якість усього документа. Використання баз сприяє стандартизації термінів і значно спрощує роботу перекладача. Завдяки автоматичному пошуку та пропозиціям відповідників перекладачі можуть оперативно інтегрувати потрібні терміни у текст.

У навчальному процесі створення термінологічних баз зазвичай починається з використання програм, таких як MS Excel, які дозволяють структурувати терміни за мовами, додавати синоніми, визначення та приклади використання. Такий підхід сприяє формуванню баз, що легко оновлюються, інтегруються з CAT-системами та відповідають вимогам сучасного ринку. Важливим є і вивчення спеціалізованих програм, наприклад SDL MultiTerm, які дозволяють конвертувати записи у формати, придатні для професійного використання, такі як .sdltb.

Створення та використання термінологічних баз забезпечує перекладачам доступ до надійної інформації, необхідної для роботи з технічними чи спеціалізованими текстами. Опанування технологій екстрагування термінів із текстів, зокрема за допомогою програмного забезпечення SDL MultiTerm Extract, дозволяє формувати галузеві бази даних. Ці бази стають важливим ресурсом у роботі над великими проєктами та сприяють дотриманню термінологічних стандартів.

Інтеграція термінологічних баз із CAT-системами, такими як SDL Trados Studio, значно підвищує продуктивність перекладацької діяльності. Програми автоматично здійснюють пошук відповідників, пропонують терміни із зазначенням додаткової інформації та забезпечують можливість доповнення бази під час роботи. Для студентів-перекладачів важливо не лише опанувати ці технології, але й навчитися правильно організовувати роботу з базами, щоб підготувати себе до вимог сучасного ринку праці.

Отже, сучасні системи термінологічного менеджменту відіграють важливу роль у підготовці перекладачів. Вони сприяють підвищенню ефективності роботи, забезпечують точність і узгодженість перекладів, що є важливим у глобалізованому світі. Володіння цими інструментами дозволяє перекладачам успішно адаптуватися до викликів сучасного ринку та забезпечувати високий рівень професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

Амеліна, С. М., & Тарасенко, Р. О. (2017). Вивчення технологій створення електронних термінологічних баз у процесі професійної підготовки перекладачів. *Інформаційні технології і засоби навчання, 60*(4), 105–115. https://doi.org/10.33407/itlt.v60i4.1738

International Organization for Standardization. (2019). *ISO 30042:2019. Management of terminology resources – TermBase eXchange (TBX)* (42 с.).

Trados. (n.d.). *Translation management*. Retrieved January 17, 2025, from https://www.trados.com/learning/topic/translation-management/

НЕЛІНІЙНІ ТЕМПОРАЛЬНІ СТРУКТУРИ У РОМАНІ *UNTIL FOREVER* ДЖОАННИ ЛІНДСЕЙ

Ільюченко М. О., Висоцька Н. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Книга Джоанни Ліндсей *Until Forever* (1995) належить до жанру любовного роману, але її жанрову ідентифікацію ускладнюють елементи історичного роману і фантастичні мотиви. Механізм подорожей у часі спирається більше на міфологічну та фентезійну логіку, що створює атмосферу магічної пригоди в антуражі альтернативної історії.

Події розгортаються навколо головної героїні Розаліни, яка отримує магічний меч, що може викликати з Валгалли вікінга Торна й переносити їх

у минуле. Меч активує свої хронокінетичні властивості лише в руках Торна, дозволяючи йому переміщуватися у часові періоди де він уже побував.

У романі Джоанни Ліндсей наявна гібридність темпоральних структур, де поєднуються міфологічна, пластична та циклічна моделі.

Валгалла виступає як позачасовий вимір, де воїни залишаються молодими й щодня скресають після битви. Подібна концепція притаманна міфологічним уявленням про загробний світ, де час статичний, а суб'єкти можуть перебувати вічно, не старіючи. Там герой фізично прожив лише 30 років, хоча з моменту його народження минуло **"**близько тисячі років за земним часом**"**. Такий погляд на уривчастість особистісного розвитку є метафорою екзистенційного анабіозу – стану, в якому суб'єкт позбавлений динаміки саморозвитку. Перебування героя в цьому вимірі підкреслює, що час як фактор становлення особистості є не лише хронологічним, а й екзистенційним конструктом: індивід 'живе' у повному сенсі лише тоді, коли взаємодіє з новими сенсами, здійснює креативні зміни та переживає трансформаційний досвід. Механізм подорожей у часі, який активується лише за певних умов, можна розглядати як художнє втілення процесу переходу від статичності до змінності, що корелює з концепцією Бергсона про час як суб'єктивний феномен.

Земний час у романі є змінним. Кожне втручання у минуле спричиняє череду змін, що впливають на всесвіт, історію і взаємини. Відтак, темпоральна структура твору постійно перебудовується, породжуючи ефект нестабільності часової лінії та створюючи динамічний хронотоп, що вказує на використання концепції мультиваріативної історії. Ця темпоральна модель враховує ідею ретроспективного перезапису часу де повернення відбувається в "сучасність", змінену через вплив на минуле. Вибір іншої тактики в битві змінює історичний розвиток і в результаті ланцюгової реакції, наприклад, Америка не здобуває незалежності. Це характеризує час, як податливий, але вразливий для маніпуляцій.

Герої кілька разів повертаються в минуле, щоб виправити свої попередні дії, що залучає циклічну темпоральну модель, яка стає метафорою прийняття відповідальності за свої дії. Водночас це ускладнює стабільність часової лінії.

У романі функціонує неконкретизоване або містичне правило, яке накладає обмеження на взаємодію з альтернативними версіями себе, але сам факт існування двох альтернативних версій в одному часовому періоді не порушує загальний порядок. Взаємодія заборонена не через порушення фізичних законів, а через ризик порушення балансу між таймлайнами.

Описаний у романі механізм пам'яті демонструє її конструктивістську природу та взаємозв'язок з онтологією часу. Автор застосовує асиметрію когнітивного доступу, підкреслюючи різну природу зв'язку персонажів з часом. Коли Розаліна взаємодіє з ранньою версією Торна, його сучасна версія згадує події, які **"**щойно**"** відбулися. Його пам'ять не є сталою, змінюючись разом з оновленим перебігом подій. Пам'ять героя є динамічною, флюїдною і підвладною часовій синхронізації, що втілює ідею Рікера про пам'ять як процес, а не статичне сховище минулого. На відміну від Торна, Розаліна не має доступу до спогадів власної альтернативної історії. Героїня виступає

своєрідним "часовим ізолянтом", чия свідомість не синхронізується з новою реальністю. Це типова ознака мультивсесвітньої моделі часу, де персонаж, який подорожує в часі, зберігає спогади свого "оригінального" таймлайну, тоді як реальність навколо змінюється. Після повернення меча і розриву містичного зв'язку, Розаліна стикається з тим, що спогади про її переживання втратили об'єктивність. Зникнення артефакту, що локально стабілізував альтернативний часовий контур, ініціювало відкат таймлайну до початкового стану. У такому підході збереження чи втрата пам'яті визначають не лише ідентичність персонажа, але й саму логіку існування минулого у зміненій реальності.

Вигнаний з Валгалли оселяється не в тому часі, з якого його було вилучено, чим наражає хронологію на новий ризик, але в концепції роману це не порушуватиме стабільність таймлайну; на відміну від минулого, що представляє фіксовану причинно-наслідкову лінію, майбутнє залежить від дій і виборів, які ще мають бути зроблені.

Циклічність як структурний елемент дозволяє розглядати час не лише як лінійну послідовність, а як рекурсивний процес, у якому минуле, теперішнє і майбутнє можуть взаємодіяти. Ретроспективний перезапис часу підкреслює розрив між індивідуальною та колективною пам'яттю в умовах нелінійного часу. Завдяки часовим маніпуляціям у романі стираються межі між історичною реальністю та фантазією, між минулим і сучасністю. Це робить час пластичною категорією, яку можна змінювати, переписуючи або повторюючи події, що свідчить про постмодерністські риси твору.

Отже, в *Until Forever* Джоанни Ліндсей нелінійні темпоральні структури відіграють ключову роль у формуванні сюжету, зображенні персонажів та їхньої ідентичності, а також у створенні унікальної наративної динаміки, що поєднує елементи історичного роману, фантастики та романтичної оповіді.

МОВНИЙ ЛАНДШАФТ КИЄВА ВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Калиновська О. В.
Національний університет "Києво-Могилянська академія"

Мовний ландшафт як соціолінгвальний феномен формується під впливом історичних, соціокультурних, ідеологічних, економічних інтересів мовної спільноти й відображає відповідні її цінності та настанови. Р. Ландрі та Р. Бурі (Landry, R. & Bourhis, R.Y., 1997), яких у лінгвістиці вважають основоположниками теорії мовного ландшафту, визначили його як "мову публічних дорожніх транспарантів, рекламних плакатів, назв вулиць, топонімів, написів на закладах торгівлі, на урядових будинках" (с. 24).

Мовний ландшафт виявляє безпосередній зв'язок з історико-культурними, соціально-політичними факторами, а, отже є явищем динамічним, що засвідчує специфіку розвитку тієї чи іншої місцевості, зміни світоглядно-ціннісних орієнтирів певного мовного колективу.

Українські лінгвісти досліджують мовний ландшафт передусім в аспекті декомунізації й деколонізації (Г. Гримашевич, О. Демська, Л. Кравченко, Л. Малес, Н. Матвеєва, О. Олійник, І. Павленко, О. Руда, Л. Удовенко). Релевантним для нашого дослідження видається погляд О. Демської, яка, на теоретичних засадах критичної топонімії аналізує зв'язок власної назви у мовному ландшафті міста з війною і розглядає простір міста як потенційно безпечне/небезпечне середовище для буття спільноти (Демська, 2024).

Російсько-українська війна вплинула не тільки на перейменування урбанімікону українських міст, а й на ергонімійну підсистему лінгвістичного простору (рекламні тексти, вивіски, фірмоніми тощо). Саме в цьому сегменті мовного ландшафту міста Києва коротко окреслимо основні зміни.

Значною особливістю стала поява у просторі міста реклам мілітарної тематики, пов'язаної передусім із політикою рекрутингу, залученням громадян до лав ЗСУ: *"Покажи себе з нами"* (14 окремий полк БПАК, Збройні Сили України)", *"Разом перетворюємо виклики на перемогу"* (окремий загін безпілотних систем спеціального призначення "Тайфун"), *"3-й армійський корпус – оперативно-тактичне об'єднання Сухопутних військ Збройних сил України"*, *"Я люблю третю штурмову*".

Окрему увагу привертають тексти, в яких товар рекламується контекстом, утворюваним прикметниками *незламний, сильний, стійкий*, які виразно асоціюються з відповідними рисами українців, які борються за свою свободу: *"Заряджай незламну волю від Morshynska"*, *"Сир сильної витримки, але не настільки, як українці"*.

В ергонімійному просторі м. Києва після початку широкомасштабної війни спостерігається послідовне використання двох мов: української та англійської. Як зазначає Л. Белей (Белей, 2010), "ергонімний сектор мовного ландшафту найбільше перебуває під впливом економічних факторів, …а глобалізаційні процеси "нав'язують" мовним спільнотам англійську мову" (с. 37). Лексичною базою більшості одиниць відповідної субсистеми київського урбанімікону залишається англійська мова: *"Sport Life", "Silver House", "Fokstrot", "Apple", "Fozzy", "Beauty Story", "Intertop"*, проте деякі фірмоніми представлені й українськими лексемами, транслітерованими латиницею: *"Blysk", "Malva", "Vovk", "Rosava", "Desna"* (переважно це вже брендові назви). Однією з останніх тенденцій, зафіксованих у мовному просторі Києва, є використання латиниці в ергонімах, які до широкомасштабної війни були російськомовними. Очевидно, відповідно до нових реалій власники таких закладів, не змінюючи назви, транслітерували її латинськими літерами: супермаркет *"Vsetut", кав'ярня "Leto"*.

Рекламні вивіски передусім представлені двокомпонентними конструкціями, в яких перший англомовний компонент (власне фірмонім) є комерційною (брендовою) номінацією, яка виконує інформативну функцію, а другий є українським висловлюванням-реченням, яке реалізовує прагматичну функцію рекламного тексту. Незважаючи на те, що брендова назва є добре впізнаваною, популярною, проте функцію впливу виконує саме другий компонент конструкції: *"First Casino – Шукай плюси", "Nike –*

Просто зроби це", "McDonald's – Я це люблю", "EatMe – З'їж мене", "Glovo: Везе тобі все", "Olkom – обери свій стиль!", "Oral-B: Неймовірно чисто, лагідно та легко", "Matrix" –Збережи сяйво волосся".

У лінгвістичному ландшафті Києва збільшилась кількість рекламних текстів, в яких потенціал впливу на покупця досягається найрізноманітнішими фоносемантичними, словотвірними, стилістичними засобами української мови, що розширює її комунікативно-виражальний потенціал: *"Міцніше волосся – міцніша я"* (магазин "Єва"), *"Вмикай енергію – відчуй мирго драйв!"* (реклама мінеральної води "Миргородська"), *"М'ясне м'ясно"* (продуктовий магазин ЕКОмаркет), *"Твій крутезний день народження*" (реклама дитячо-розважального центру "Країна Мрій").

Рекламісти вдаються до лексичних новотворів (неологізмів) на базі української мови: *"Цінотижики – ціни тижня, які ви любите!"* (реклама знижок у супермаркеті "Сільпо"), а також до трансформацій українських фольклорних текстів: *"Танцювала риба з раком, а манго з маракуєю"* (реклама йогуртів).

Аналіз ергонімійного сегменту лінгвістичного ландшафту Києва засвідчує динамічні процеси, пов'язані з розширенням функцій української мови та увиразненням її стилістично-виразового потенціалу, що, сподіваємось, сприятиме формуванню безпекового інформаційного поля столиці. Запропонований аспект дослідження потребує подальших напрацювань для остаточних висновків.

ЛІТЕРАТУРА

Белей, Л. (2010). Соціолінгвістичне висвітлення терміна "Мовний ландшафт". *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Філологія. Соціальні комунікації", 23*, 36–40. https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/13594

Демська, О. (2024). Лінгвістичний ландшафт міста у стані війни. *Мова: класичне – модерне – постмодерне*, *10*, 5–18. https://doi.org/10.18523/lcmp2522-9281.2024.10.5-18

Landry, R. and Bourhis, R.Y. (1997) Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality: An Empirical Study. *Journal of Language and Social Psychology, 16*(1), 23–49. https://doi.org/10.1177/0261927X970161002

ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕМОДЗІ ДЛЯ ВИРАЖЕННЯ МОВИ ВОРОЖНЕЧІ В КИТАЙСЬКОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Калінін В. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Комунікація сьогодення стрімко змінюється під впливом цифрових технологій, що відкривають нові можливості для вираження емоцій та

ідей. Однією з помітних інновацій є емодзі – графічні символи, які стали невід'ємною частиною онлайн-дискурсу. Сучасні наукові дослідження охоплюють різноманітні аспекти їх використання: від семантичних і синтаксичних особливостей до культурних і соціальних функцій у глобальній сфері спілкування. Особливу увагу приділяють впливу емодзі на формування ставлення до окремих суспільних груп та явищ, зокрема у контексті мови ворожнечі.

У пропонованій розвідці проаналізовано феномен використання емодзі у китайськомовному медіадискурсі з метою виявлення лінгвокультурних особливостей їх застосування для вираження мови ворожнечі. Методологічною основою роботи є аналіз взаємозв'язку мовних практик (омофонії, метафоризації) з культурними кодами та соціально-політичним контекстом Китаю. Особливу увагу приділено специфіці онлайн-середовища КНР, де традиційні символічні системи поєднуються з сучасними цифровими засобами комунікації. Матеріалом дослідження слугували дописи та коментарі соціальної платформи Weibo, зібрані протягом 2024–2025 років.

Вербальна агресія розглядається як деструктивна та конфліктогенна мовна стратегія, яка домінує в цифровому просторі завдяки анонімності, масовості та швидкому поширенню інформації, і може виявлятися у формі образ, залякувань, погроз, знущань або завуальованих насмішок, завдаючи психологічної шкоди адресатам (Кухар, 2024, с. 89–92). Традиційно ворожі повідомлення формувалися виключно текстом; однак сьогодні емодзі відіграють роль додаткового засобу, що посилює агресію висловлювань, або навіть маскує її, дозволяючи обійти модераційні системи соціальних мереж.

З кінця 1990-х років емодзі стали важливим компонентом мережевого спілкування, що трансформувало способи вияву емоцій у текстовому середовищі. Користувачі почали додавати символи до повідомлень, що дозволило передавати настрої та стани без довгих пояснень. Спочатку маленькі піктограми застосовували для прикрашання дописів та вираження позитивних почуттів. Однак з поширенням цифрових комунікацій вони почали набувати нових семантичних конотацій, зокрема негативних, що вплинуло на сприйняття висловлювань.

Емодзі можуть відігравати різні функціональні ролі у вираженні ворожнечі. Однією з найпоширеніших стратегій є саркастичне та іронічне використання символів, таких як 🙃 чи 🤡, які передають презирство або насмішку. Іншою тактикою є застосування образливих метафор, коли певні піктограми набувають стійкого негативного значення (наприклад, 🐷 як образ жадібності або 🫳 для расової зневаги).

Хоча загальні стратегії використання емодзі у мові ворожнечі є універсальними, у китайськомовному медіадискурсі вони набули додаткових унікальних рис через специфіку мови, культури та соціально-політичного контексту. Користувачі часто застосовують як стандартні емодзі, так і локалізовані варіанти, адаптовані під культурні коди. Певні символи, що в інших країнах мають нейтральне значення, у Китаї можуть асоціюватися з традиційними уявленнями або політичними алегоріями.

Наприклад, піктограма асоціюється з колишнім лідером Цзян Цземінем, якого шанувальники прозвали "жабою" через його великі окуляри. Звідси термін 膜蛤 (mógé) – "поклонятися жабі", що спочатку виник як іронічний мем, але згодом став опосередкованим способом обговорювати політику, уникаючи прямої критики поточного керівництва. Іншим прикладом є 茶 (chá) – "чай", що вживається як евфемізм для "запрошення на чай" – неформального попередження від влади. Коли користувач пише "я пішов пити чай" або використовує , це може означати, що особу викликали на допит.

Однією з помітних тенденцій у китайських соціальних мережах є використання омофонів, або фонетичних метафор, щоб надати емодзі сталих звукових властивостей, створюючи таким чином неологізми (Zhou, 2023). Наприклад, піктограми мають таку ж вимову, як 垃圾 (lājī) – "сміття". Це слово є образою та вживається у спілкуванні для характеристики людини як "непотріб". Проте наявність таких символів дозволяє уникнути прямого застосування оригінальних ієрогліфів, що робить вислів більш тонким та евфемістичним.

Іншим прикладом є 河蟹 (héxiè) – "річковий краб", що звучить майже ідентично до 和谐 (héxié) – "гармонія", офіційного політичного гасла. Через це інтернет-користувачі КНР часто використовують як символічну згадку про цензуру, коли щось "гармонізується", а насправді видаляється.

Висновуємо, що використання емодзі у цифровому просторі виходить за межі простого вираження емоцій, набуваючи функцій засобу непрямої комунікації, зокрема в риториці ненависті. Вони можуть підсилювати агресію, приховувати негативні конотації або слугувати способом обходу цензури. У китайськомовному медіадискурсі ці процеси набувають особливої специфіки через використання емодзі як кодованого інформаційного інструменту, що поєднує культурні алюзії, омофонічні заміни та завуальовані політичні натяки. Це свідчить про необхідність подальшого дослідження механізмів віртуального спілкування, зокрема його впливу на поширення мовних практик ворожнечі.

ЛІТЕРАТУРА

Кухар, Н. (2024). Проблема вербальної агресії в сучасному мовознавчому дискурсі. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологія (мовознавство)*, *39*, 87–96. https://doi.org/10.31652/2521-1307-2024-39-08

Zhou, J. (2023). Phonetic Metaphor of Chinese Emojis: An Approach of Neologism Formation. *Proceedings of the 10th International Conference on CMC and Social Media Corpora for the Humanities,* 190–193. https://doi.org/10.14618/1z5k-pb25

ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В БЕЛЬГІЇ, ШВЕЙЦАРІЇ І КВЕБЕКУ

Каратєєва Г. М., Кромбет О. В.
Київський національний лінгвістичний університет

На сьогодні в світи нараховується приблизно 321 мільйон носіїв французької мови (*francophones*, від фр. префікс *franco-* "французький" і суфікс *-phone* "мовець") (Marcoux, Richard & Wolff, 2022, с. 23). Європа (Бельгія і Швейцарія) і Північна Канада (Квебек) входять до списку п'яти континентів, де французька мова повсякденно використовуються в різних статусах: як одна з офіційних мов чи єдина або як мова навчання, культури чи комунікації.

Оскільки Бельгія і Швейцарі є сусідами Франції, варто нагадати, що ці країни мали схожий історичний розвиток (наприклад, країни були завойовані Юлієм Цезарем, а згодом і варварськими племенами). В цих країнах французька мова є однією з офіційних мов (в Бельгії – нідерландська, французька й німецька; в Швейцарії – німецька, французька, італійська та ретороманська). Франкомовна провінція Квебек, у свою чергу, знаходиться на сході Канади. Французька мова потрапила сюди в XVII ст. під час масового переселення колоній, а сама провінція є одномовною франкомовною країною.

Вимова є однією з перших відмінностей, які можна помітити між французами Франції та французами Бельгії, Швейцарії чи Квебеку. У Франції стандартна французька мова зазвичай має відносно рівну інтонацію, тоді як бельгійський акцент характеризуються рядом звуків, які непритаманні Франції, наприклад, звук [w] при вимові букви W (слова "wagon" француз скаже [vagɔ̃], а бельгієць – [wagɔ̃]) чи відсутність французького напівголосного звука "ui" [ɥi]. Щоб сказати "huit", бельгійці скажуть не [ɥit], а [wit]. Акцентуація у швейцарській французькій також відрізняється від стандартної французької. У словах зазвичай наголошується останній склад, створюючи враження ритму стаккато. Це свідчення мовного розмаїття Швейцарії представляє важливий елемент культурної ідентичності країни. У Канаді квебекський акцент є більш яскравим і виразнів. Особливо чітко в інтонації ця різниця проявляється в наголошенні голосних і приголосних.

Цікавою відмінністю трьох країн є їх словниковий склад. Проте існує дуже багато спільних рис, серед яких щоденне використання певних архаїзмів, до яких належать числа 70 і 90. Французи вживають лексеми "soixante-dix" і "quatre-vingt-dix", бельгійці кажуть "septante" і "nonante". У Бельгії число 80 "quatre-vingt" ідентичне французькому варіанту у Франції, а швейцарці активно користуються лексичною одиницею "huitante" (Français avec Pierre, 2022). У Квебеку, як і у класичній французькій мові, цифри 70, 80 і 90 позначаються на стандартний французький манер "soixante-dix", "quatre-vingts" і "quatre-vingts-dix".

Відміною особливість є вимова номерів телефонів. В залежності від країни спостерігається комбінування по дві чи по три цифри. Наприклад, у Франції: 01 44 18 55 55 відповідає “zéro-un, quarante-quatre, dix-huit, cinquante-cinq, cinquante-cinq”. В Бельгії: 514 285 19 93 – “cinq-cent-quatorze, deux-cent-quatre-vingt-cinq, dix-neuf, nonante-trois”. В Швейцарії: 4121-312 88 17 – quarante-et-un-vingt-et-un, trois-cent-douze, huitante-huit, dix-sept, а в Квебеку: 514 285 1841 – “cinq-cent-quatorze, deux-cent-quatre-vingt-cinq, dix-huit-cent-quarante-et-un” (Tv5monde). Потрібно звернути увагу на те, що на відміну від стандартної французької мови у Квебеку тисячні цифри вимовляються на англійський манер з уточненням кількості сотень.

Інший приклад архаїзмів стосується прийомів їжі: у французькій мові Бельгії, Швейцарії і Квебеку на позначення *сніданку* “le petit déjeuner”, *обіду* “le déjeuner” і *вечері* “le dîner” використовуються відповідні слова “le déjeuner”, “le dîner” та “le souper” на відміну від зазначених вище французьких відповідників.

Ще одним предметом повсякденного вжитку є мобільний телефон “téléphone portable” або скорочено “portable”, який має наступні лексичні відповідники “GSM” у Бельгії, “Natel” у Швейцарії (Avanzi, 2018). У свою чергу, швейцарці використовують лексему “portable” для позначення ноутбуку (фр. “ordinateur portable”). У Квебеку мобільний телефон позначається лексичними одиницями “cellulaire” або “cell” від англійського слова “cell phone” (Ferraris, 2024). Зазначимо, що в Квебеку для передачі електронної пошти вважають за краще термін “courriel”, тоді як у Франції широко використовуються терміни “mail” чи “courrier électronique”.

Особливістю в досліджених країнах є номінація слів *рушник* “serviette” чи “drap de bain” і *швабра* “serpillère”. В Бельгії найчастіше використовуються лексичні відповідні “essui” і “linge”, а в Швейцарії – “loque” / “torchon” і “panosse” (Avanzi, 2018). Якщо жителі провінції Квебек користуються лексемою “serviette”, коли говорять про *рушник*, то щодо приладдя для миття підлоги вживають слово “moppe”.

Французька мова в Бельгії, Швейцарії та Канаді все-таки відрізняється від традиційної французької мови, особливо на лексичному рівні в розмовному мовленні, що робить кожну країну винятковою. На відміну від країн Європи, де французька мова вирізняється наявністю ряду архаїзмів, в Квебеку відзначимо значний вплив англійської мови при виборі відповідників лексичних одиниць, які вживаються у повсякденному житті з огляду на сусідство з США та двомовну історію країни.

ЛІТЕРАТУРА

Avanzi, M. (2018, le 30 août). *Cinq objets qui n’ont pas le même nom en France, en Belgique et en Suisse.* Français de nos regions. https://surl.li/qzkdoj

Français avec Pierre. (2022, le 4 mars). *Français de Belgique vs Français de France (Belgicismes)* [Vidéo]. YouTube. https://surl.li/igliue

Ferraris, S. (2024, le 15 août). *Portable, Natel, GSM: pourquoi les francophones n'utilisent pas le même mot pour parler du téléphone.* BfmTv. https://surl.li/zlvcwn
Marcoux, R., Richard, L., & Wolff, A. (2022). *Estimation des populations francophones dans le monde en 2022*. ODSEF.
Tv5monde. (s. d.). *Prononciation / L'accentuation de la dernière syllabe et les numéros de téléphone.* Récupéré le 10 mars 2025. https://surl.li/uercmc

СИСТЕМИ АВТОМАТИЗОВАНОГО ПЕРЕКЛАДУ: ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ЧИ КОНКУРЕНЦІЯ?

Кишеня Ю. В.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У сучасному світі, де глобалізація та цифровізація стають ключовими чинниками розвитку, автоматизовані системи перекладу набувають все більшого значення. Ці системи трансформують традиційні підходи до перекладу, і виникає питання: чи є ці системи інструментом для оптимізації перекладацької діяльності, чи вони стають конкурентами для професійних перекладачів?

Наше дослідження присвячене аналізу сучасних систем автоматизованого перекладу, їхнього впливу на галузь, а також розгляду можливостей їхнього інтегрування в професійну діяльність. Основна увага приділяється питанням ефективності, якості перекладу, етичним аспектам та перспективам взаємодії між технологіями та людьми в цій сфері. Чи можуть автоматизовані системи стати надійними партнерами для перекладачів, чи вони загрожують традиційним підходам до перекладу?

Конкуренція між системами автоматизованого перекладу значно впливає на ринок перекладів, стимулюючи розвиток технологій та змінюючи структуру галузі. З одного боку, ця конкуренція сприяє покращенню якості перекладів, оскільки компанії постійно вдосконалюють свої алгоритми ШІ для досягнення людського паритету у перекладі. З іншого боку, вона змушує професійних перекладачів адаптуватися до нових умов, інтегруючи технологічні інструменти у свою роботу.

Основні аспекти впливу конкуренції: *Підвищення якості перекладів:* Системи, такі як Google Translate, DeepL та інші, постійно змагаються за точність і природність перекладу, що призводить до швидкого прогресу в цій галузі. Це змушує професійних перекладачів підвищувати свою кваліфікацію, щоб залишатися конкурентоспроможними. *Зниження вартості послуг:* Конкуренція між системами автоматизованого перекладу знижує вартість автоматизованих перекладів, що тисне на ринок професійних послуг. Перекладачі змушені пропонувати кращу якість і щось особливе,

як-от спеціалізовані знання чи креативний підхід, щоб обґрунтувати вищі ціни. *Технологізація галузі:* Перекладачі все частіше використовують автоматизовані системи для оптимізації своєї роботи, що змушує їх освоювати нові інструменти та підходи. Це призводить до зростання вимог до професійних навичок, зокрема вміння працювати з ШІ. *Розширення ринку:* Конкуренція також стимулює зростання ринку перекладів, оскільки автоматизовані системи роблять переклад доступнішим для широкого кола користувачів. Це відкриває нові можливості для професійних перекладачів, які можуть спеціалізуватися на складних чи творчих завданнях.

Така конкуренція з системами автоматизованого перекладу створює постійні виклики для професійних перекладачів. У різних країнах професійні спільноти перекладачів висловлюють занепокоєння щодо впливу цих технологій на якість перекладів, умови праці та культурну цілісність.

Французька спільнота перекладачів (SFT) у своєму зверненні наголошує на необхідності захисту людської творчості та заборони заміни лінгвістичних експертів ШІ; закликає до прозорості щодо походження контенту, справедливого розподілу вартості послуг і захисту мовних професій, які опинилися під загрозою; підкреслює важливість державної підтримки культурної галузі, тому що економічні інтереси не повинні домінувати над культурними цінностями. (Prise de position de la SFT sur l'intelligence artificielle : l'humain doit rester au cœur de la technologie, no date)

Японська асоціація перекладачів (JAT) висловила серйозну стурбованість щодо використання ШІ для перекладу художніх творів, таких як манга (яка становить значну частку друкарської продукції Японії), романи чи сценарії. Неякісні переклади підривають довіру споживачів і сприяють поширенню піратських версій. Крім того, залежність від ШІ загрожує робочим місцям професійних перекладачів у цій сфері. (Statement on the Public and Private Sector Initiative to Use AI for High-Volume Translation and Export of Manga | Japan Association of Translators, no date)

Британське Товариство авторів (SoA) провело опитування серед перекладачів, яке показало, що вже третина з них втратили роботу через генеративний ШІ. Багато фахівців відзначають зниження доходів та негативний вплив нових технологій на перспективи їхньої діяльності. Літературні переклади переважно залишаються прерогативою людей. Однак комерційні переклади все більше переходять до автоматизованих систем, що змушує видавців використовувати постредагування – процес перевірки машинного перекладу редактором. (Creamer, 2024)

Дослідження Amazon Web Services разом з Університетом Каліфорнії в Санта-Барбарі виявило значне поширення помилкових машинних перекладів у мережі. Особливо це стосується мов із меншими ресурсами, де якість контенту значно погіршується через багатоетапний машинний переклад. Це створює ризики поширення недостовірних даних через неякісний переклад. (Cruz, 2024)

Таким чином, конкуренція між системами автоматизованого перекладу стимулює технологічний прогрес і водночас створює значні проблеми

для професійної галузі, що вимагає розробки нових етичних стандартів і державної політики для забезпечення балансу між технологічними інноваціями та збереженням культурної спадщини й умов праці фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

Creamer, E. (2024). *Survey finds generative AI proving major threat to the work of translators*. the Guardian. https://www.theguardian.com/books/2024/apr/16/survey-finds-generative-ai-proving-major-threat-to-the-work-of-translators

Cruz, J. D. (2024). *Amazon Researchers Find 'Shocking Amount' of Faulty Machine Translations in the Web*. Tech Times. https://www.techtimes.com/articles/300889/20240123/amazon-researchers-find-shocking-amount-faulty-machine-translations-web.htm

Prise de position de la SFT sur l'intelligence artificielle : l'humain doit rester au cœur de la technologie [Прес-реліз]. (no date). https://www.sft.fr/fr/news/prise-de-position-de-la-sft-sur-l-intelligence-artificielle-l-humain-doit-rester-au-coeur-de-la-technologie-28

Statement on the Public and Private Sector Initiative to Use AI for High-Volume Translation and Export of Manga | Japan Association of Translators. (no date). Japan Association of Translators | Japan Association of Translators. https://jat.org/news/aiを用いた漫画の大量翻訳と海外輸出の取り組み_に関する意見書

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Князь Т. М.
Державний біотехнологічний університет

У сучасних умовах інформаційного суспільства дослідження мови комунікативного ресурсу – медіа набуває особливої актуальності. Увагу дослідників привертають визначення стилістичного й прагматичного виявів мови засобів масової інформації, способи опису різних типів медіатекстів, лінгвомедійні технології впливу на свідомість суспільства, специфіка функціонування мовних засобів у медійних текстах різних жанрів, лінгвістична складова технік маніпуляції, пропаганди тощо.

Підвищений інтерес до особливостей функціювання фразеологічних одиниць (ФО) з урахуванням їх структурно-семантичних і комунікативно-прагматичних характеристик обумовлений вивченням питань специфіки функціювання ФО як засобу спілкування, реалізації їх оцінної функції в медійному дискурсі.

Функційний підхід є найрезультативнішим під час аналізу категорії оцінки, тому що орієнтований на вивчення й опис закономірностей функціювання мовних одиниць з оцінною семантикою у взаємодії з елементами різних

мовних рівнів [2, с. 6]. У медійному дискурсі актуалізація оцінного значення індивідуально-авторського ставлення до різних подій, обставин, адресатів здійснюється фразеологізмами української мови. ФО репрезентують соціально вартісні смисли, адже характеристика різноманітних ситуацій, дій, вчинків людини, як правило, викликає оцінне ставлення у комунікантів.

В аналізованому матеріалі виділяємо як експліцитну, так і імпліцитну форми відображення оцінного значення. Експліцитним способом оцінне значення реалізовано в словах-компонентах ФО, що мають емоційну забарвленість. Імпліцитна форма закодована у внутрішній формі ФО, у якій результати пізнавальної діяльності, моральна характеристика особистості втілюються у формі оцінок, що віддзеркалюють особливості сприйняття навколишньої дійсності.

Висвітлюючи питання щодо військової служби, мобілізаційних процесів, журналіст М. Ткач розмірковує про суспільно-політичні події всередині країни. Зокрема, в одному реченні використовує фразеологічну перифразу **запасний аеродром** – "мати щось про запас" і фразеологізм **залишити свій гідний слід** – "запам'ятовуватися якимись вчинками, справами" [1, с. 259]. У внутрішній формі ФО **залишити свій гідний слід** слово-компонент **гідний** реалізує додаткове позитивне значення "достойний, який відповідає вимогам часу". Головна ж функція фразеологічної перифрази **запасний аеродром**, на наш погляд, – актуалізація негативної оцінки ситуації щодо придбання депутатами нерухомості закордоном (на випадок чогось) за нечесно зароблені гроші. Наводимо ілюстрацію: *Коли нерухомість в Іспанії не купуватиметься як* ***запасний аеродром*** *на випадок чого, а виводити гроші в офшори стане не комільфо, бо цікавіше буде вкладати їх у якісь проекти тут, аби* ***залишити свій гідний слід*** *в історії* [3].

Аналіз комунікативних актів, репрезентованих в усній та писемній формах медійних ресурсів передбачає врахування прагматичного фактора, а також комунікативних стратегій і тактик, від яких залежить успішність чи неуспішність комунікації. Прагматичний фактор має важливе значення, оскільки розкриває екстралінгвістичні умови, такі як авторська оцінка, культурні, соціальні характеристики учасників комунікації, інтенції адресанта і адресата, їх готовність до сприйняття інформації і комунікації відповідно. Їх аналіз дозволяє з'ясувати особливості використання ФО у медійному дискурсі.

Розмірковуючи над питанням перезапуску роботи військкоматів, автор говорить про ситуації, коли завдяки несправжнім довідкам можна було виїхати з країни. Спостерігаємо функціонування в тексті трансформованого фразеологізму **натоптаною до глини стежини** зі значенням "легкий, випробуваний спосіб перетину кордону", що відображає негативну оцінку. Хоча узуальна ФО **уторована (утерта, утоптана) дорога (стежка)** має значення "легкий, звичайний, випробуваний спосіб життя" [1, с. 161]. Уважаємо, що семи "перевірений" і "який виправдав себе на ділі" у внутрішній формі ФО експлікуються через слова-компоненти **натоптаною до глини**. Наприклад: *Хоча зрозуміло, що відкотити назад вже майже неможливо,*

бо половина "інвалідів" вже поїхала ***натоптаною до глини стежкою*** [3]. Слід підкреслити, що такі висловлення "прагматично найпродуктивніші, оскільки адресанти таким чином, як правило, намагаються реалізувати низку комунікативних функцій: повідомлення, впливу на ціннісні орієнтири адресатів, емоційного впливу, функцію досягнення емпатії, функцію формування думки" [4, с. 81].

Отже, вивчення комунікативних актів в синтезі з прагматичними можливостями фразеологізмів української мови уможливлює реалізацію оцінної інформації для досягнення успішності комунікації та впливу на адресатів. Вибір фразеологічних одиниць у медійному дискурсі пов'язаний з оцінкою, що впливає на формування або зміну громадської думки загалом, а також із системою ціннісної орієнтації, що перш за все передбачає концептуальні, образні і емоційні характеристики.

ЛІТЕРАТУРА

Білоноженко, В. М., Гнатюк, І. С., Дятчук, В. В. та ін. (2008), *Словник фразеологізмів української мови*. Наукова думка.

Онищенко, І. В. (2004). Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах. [Автореф. дис. канд. філол. наук, Дніпропетровський національний університет].

Ткач, М. (2023, 8 жовтня). Воюємо, крадемо чи гуляємо? *Українська правда*. https://www.pravda.com.ua/

Kniaz, T. (2024). The Verbal Representation of the Category of "Honor" by Means of the Ukrainian Phraseology in Media Discourse. *Studia Slavica*, XXVIII/2, 71–82. https://doi.org/10.15452/StudiaSlavica.2024.28.0017

МОВНО-КУЛЬТУРНА АДАПТАЦІЯ ВЕБСАЙТУ ПІДПРИЄМСТВА

Козловська Л. С.
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

У сучасному цифровому світі, базованому на стрімкому розвитку інноваційних інструментів, у якому знання – це один із пріоритетних активів, індустрія мовних послуг є досить активною. У чому причини такої активності? Насамперед ідеться про соціально-економічні виклики як результат взаємодії між відкритими економіками. Глобальна комунікація (співіснує на світовому ринку одночасно з тенденцією до національного самозбереження, національної самоідентичності) наштовхується на кілька традиційних бар'єрів, з-поміж яких і мовний. Попри його наявність, за різними дослідженнями, онлайновий формат цифрової економіки (пандемія COVID-19) сприяв зростанню європейської та світової мовної індустрії. Звичайно, ступінь активності її компонентів є різним: ефективну комунікацію на локальному рівні забезпечує навчання мов, мовний консалтинг, письмовий

та усний переклад. Так само активно використовують мовні інструменти в різних сегментах соціально-виробничої сфери. І тут одним із перспективних напрямків є локалізація вебсайтів, інформаційних програмних продуктів та їхня націєорієнтована адаптація до вимог місцевого ринку. До прикладу, створена в 1990 році Localization Industry Standards Association (LISA, Женева, функціонувала до 2011 року) ставила за мету упорядкування процедур локалізації та відповідних мовних технологій.

Одним із вагомих досягнень глобального бізнес-середовища можна вважати сформовану та підтримувану різними ресурсами можливість одержувати інформацію, мабуть, найбільш актуалізованою світовою мовою – англійською. Проте бізнес, який прагне охопити нові ринки чи розширити свою присутність на вже освоєних, повинен ураховувати не тільки актуальність та істинність пропонованого інформконтенту, але і його мовне оформлення. Вебсайт компанії – це те, на що споживач передусім звертає увагу, тут він шукає потрібну інформацію і прагне робити це доступною йому мовою. Тож у стратегічному портфелі підприємства, окрім суто економічних, обов'язковою можна вважати й мовну стратегію, адже праця фахівців-перекладачів, редакторів, вебдизайнерів потребує передбачуваних витрат.

Мовно-культурна адаптація вебсайту компанії поєднує як власне лінгвальні технології, так і має враховувати національно-культурну специфіку країни для ефективного спілкування з іноземними клієнтами. Ця проблема є предметом різноаспектних мовознавчих досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців. На думку Н. Блинової та В. Павленко (2022), "локалізація вебресурсу являє собою переклад сайту альтернативною мовою та адаптацію ресурсу під вимоги певного культурного і мовного середовища, на цільову аудиторію якого розрахований вебресурс" (с.16). Тут ідеться про широкий спектр – від колірної гами до символіки, який повинен відповідати національним традиціям і культурним нормам; задовольняти вимоги місцевого споживача товарів чи послуг щодо формату дат, валют і под. Команда фахівців, що працює над адаптацією вебконтенту, зобов'язана пам'ятати про дизайнерські уподобання європейців чи представників східної культурної традиції, адже, як наголошує Патряк О. (2021), "феномен культури безпосередньо впливає на результати бізнесу, досягнення його проміжної та кінцевої мети" (с.11). Цю тезу розвиває Єлісєєва С. (2015): "Щоб грамотно локалізувати сайт, необхідно подумати про особливості цільової аудиторії, врахувати національні особливості і реалії країни, специфіку ринку і менталітету цільової аудиторії, продумати структуру сайту і адаптувати графічний інтерфейс під пошукові машини" (с.34).

В українськомовному цифровому середовищі актуальними є всі тенденції лінгвального адаптування продукту чи послуги. Загальновизнано, що споживачам звично і зручно користуватися рідномовним контентом, адже рідна мова як маркер національно-культурної ідентичності уможливлює адекватне, точне, контекстуально виважене сприйняття пропонованої інформації. Акцентуємо на кількох напрямках адаптації, які насамперед повинні враховувати фахівці: точність перекладу терміноодиниць відповідної

галузі або пошук найбільш адекватних відповідників; правописна грамотність тексту з урахуванням нормативних вимог та уникнення в одному контенті варіативності; точність у передаванні абревіатур, якщо вони наявні в тексті; урахування стильових ознак створюваних текстів (офіційна/неофіційна комунікація, фахова/нефахова аудиторія і под.); розумний баланс між нейтральною тональністю (т. зв. інформаційний стиль) і мовними засобами експресії; співвідношення між мовними та немовними засобами увиразнення текстової інформації, зважаючи на культурні традиції соціуму.

Мовно-культурна адаптація власного інформаційного простору як складник загальної стратегії є очевидною конкурентною перевагою підприємства, що розширює ринок, покращує взаємодію з клієнтами, підвищує довіру до компанії. З огляду на актуальну ситуацію можна стверджувати, що загалом наявний українськомовний контент створено з урахуванням виокремлених тенденцій, він базований на вимогах мовного законодавства держави. Проте завжди актуальним є нормативний аналіз лінгвального матеріалу вебсайтів вітчизняних компаній як ще один важіль зниження репутаційних втрат та удосконалення мовного іміджу підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

Блинова, Н. & Павленко, В. (2022). Локалізація сайту: функціональний та лінгвістичний аспекти. *Communications and Communicative Technologies. 22.* 15–25. https://doi.org/10.15421/292202

Єлісєєва, С. (2015). Переклад і локалізація у сфері інформаційних технологій. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили.* Серія: Філологія. Мовознавство. *255, 243*. 32–36.

Патряк, О. (2021). Крос-культурні комунікації у процесі ведення бізнесу. У Анісімової О.М. (Ред.), *Інформація та соціум* (с.10–12). Видавництво Донецького національного університету імені Василя Стуса. https://jias.donnu.edu.ua/article/view/11422

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО МАРКЕТИНГУ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Коломієць І. А.
Київський національний лінгвістичний університет

У сучасних умовах глобалізації та цифровізації освітнє середовище потребує інноваційних підходів до управління та просування освітніх послуг. Викладачі іноземних мов, крім традиційної ролі носіїв знань, стають також менеджерами та маркетологами у своїй професійній діяльності. Використання маркетингових і управлінських стратегій сприяє покращенню якості освіти, залученню студентів та ефективній організації навчального процесу.

Дослідження присвячене аналізу інноваційних інструментів маркетингу та менеджменту в освітньому середовищі, які можуть застосовувати викладачі для підвищення ефективності навчання та популяризації своїх курсів.

Одним із важливих аспектів ефективного викладання є тайм-менеджмент. Викладачі активно використовують цифрові планувальники, такі як Google Calendar та Trello, що дозволяють зручно розподіляти навчальні завдання та контролювати графік занять. Крім того, метод Pomodoro допомагає структурувати робочий час, розбиваючи його на короткі інтервали з перервами, що сприяє підвищенню продуктивності.

Для управління студентами все більше викладачів звертаються до CRM-систем, таких як HubSpot та Bitrix24. Ці інструменти дають змогу вести облік прогресу студентів, зберігати інформацію про результати їхніх тестувань, відвідуваність та особисті досягнення. Це значно спрощує персоналізований підхід до кожного студента.

Автоматизація рутинних процесів також відіграє важливу роль у діяльності сучасного викладача. Використання шаблонів у Google Docs та Notion дозволяє швидко створювати навчальні матеріали та плани уроків, а автоматичні email-розсилки допомагають своєчасно інформувати студентів про нові завдання, зміни в розкладі або корисні ресурси.

Моніторинг успішності студентів став значно зручнішим завдяки інтерактивним платформам, таким як Quizlet та Kahoot. Вони дають змогу проводити тести та опитування в ігровій формі, що підвищує залученість студентів у навчальний процес. Додатково для відстеження успішності використовуються електронні таблиці, які дозволяють аналізувати прогрес кожного студента.

Ефективна комунікація є ключовою складовою успішного навчання. Викладачі широко застосовують месенджери, зокрема Telegram та WhatsApp, для швидкого обміну інформацією зі студентами. Для проведення онлайн-занять використовуються відеоплатформи, такі як Zoom та Google Meet, що забезпечують зручний формат дистанційного навчання.

У маркетингових стратегіях викладачів важливу роль відіграють соціальні мережі. Контент-маркетинг на платформах Facebook, Instagram, TikTok та LinkedIn допомагає привернути увагу до освітніх послуг, ділитися корисними матеріалами та залучати нових учнів. Активна присутність у соціальних мережах сприяє розвитку персонального бренду викладача.

Створення власного сайту, ведення блогу та організація онлайн-курсів є ефективними способами позиціонування викладача як експерта у своїй галузі. Це не лише підвищує його професійний статус, а й допомагає залучати нових слухачів.

Email-маркетинг залишається важливим інструментом взаємодії з аудиторією. Інформаційні розсилки та персоналізовані пропозиції дають можливість підтримувати зв'язок зі студентами, пропонувати їм нові курси або навчальні матеріали.

Інтернет-реклама, зокрема Google Ads та таргетована реклама у соціальних мережах, дозволяє розширити аудиторію та залучити більше зацікавлених

у навчанні. Відеомаркетинг на YouTube також відіграє важливу роль, адже короткі відеоуроки та навчальні матеріали у відеоформаті допомагають привернути увагу та підвищити ефективність навчання.

Однією з найбільш перспективних стратегій є гейміфікація навчального процесу. Проведення конкурсів, челленджів та інтерактивних завдань сприяє підвищенню мотивації студентів, перетворюючи навчання на захопливий процес.

Отже, поєднання інноваційних підходів у менеджменті та маркетингу дозволяє зробити освітній процес більш структурованим, цікавим та ефективним. Використання сучасних цифрових інструментів не лише покращує якість викладання, а й допомагає викладачам розширювати аудиторію, підвищувати власний професійний рівень та створювати комфортне навчальне середовище для студентів. Інтеграція сучасних маркетингових і управлінських стратегій є необхідною складовою успішного освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

Карплюк, С. О. (2019). Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку,* 188–197.

Прігунов, О., & Яворська, Ю. (2023). Інноваційні підходи та інформаційні технології в організаційному забезпеченні освітньої діяльності. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*, *4,* 146–155.

АСИМІЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ТРАНСКРИПЦІЮ УКРАЇНСЬКОЮ

Коломоєць Ю. Л.
Київський національний лінгвістичний університет

Корейська мова має складну фонетичну систему, серед якої важливе місце займають процеси асиміляції. Вони значно змінюють вимову корейського слова та таким чином ускладнюють його дефініювання й, відповідно, значно ускладнюють процес транскрипції українською мовою. Таке явище призводить до питання відсутності уніфікації запису корейських слів українською, тобто чи потрібно враховувати асиміляцію під час транскрипції чи ні, якщо так, то як правильно це передати?

Асиміляція – це артикуляційне уподібнення одного звука до іншого в мовленнєвому потоці в межах слова або словосполучення. У корейській мові асиміляція може відбуватися лише між приголосними, виключно на межах складу або слів (Гонца І.С Розгон В. В., 2021, с. 48).

У корейській мові асиміляцію можна класифікувати на 3 наступні типи:

1. Назалізація – це процес, за якого неназальні приголосні перетворюються на назальні під впливом наступного назального звука. Тобто, коли такі звуки

як /ㄱ/ (/к/), /ㄷ/ (/т/), /ㅂ/ (/п/) опиняються перед назальними /ㄴ/ (/н/) та /ㅁ/ (/м/), то відбуваються наступні зміни:

- [ㄱㄴ] (/кн/) → /ㅇㄴ/(/нн/);
- [ㄱㅁ] (/км/) → /ㄴㅁ/(/нм/);
- [ㄷㅁ] (/тм/) → /ㄴㅁ/(/нм/);
- [ㅂㄴ] (/пн/) → /ㅁㄴ/(/мн/);
- [ㄷㄴ] (/тн/) → /ㄴㄴ/(/нн/);
- [ㅂㅁ] (/пм/) → /ㅇㅁ/(/нм/) (서울대학교 한국어문학연구소 서울대학교 국어연구소 서울대학교 언어교육원, 2017).

Наприклад: 잡는 (/чапнин/) – 잠는, (/чамнин/) 믿는(/мітнин/) – 민는(/міннин/), 국민 (/кукмін/) – 궁민 (/кунмін/).

2. Альвеолярна назалізація – фонологічна зміна, що відбувається після будь-якого приголосного, крім /ㄹ/, унаслідок чого звук /ㄹ/ асимілюється і вимовляється як /ㄴ/.

- /ㅇ ㄹ/ (/нр/) → /ㅇ ㄴ/(/нн/);
- /ㅁ ㄹ/(/мр/) → /ㅁ ㄴ/(/мн/);
- /ㄱ ㄹ/(/кр/) → /ㅇ ㄴ/(/нн/);
- /ㅂ ㄹ/(/пр/) → /ㅁ ㄴ/(/мн/) (박기영, 2018).

Наприклад: 능력(/нинрьок/) – 능녁(/ниньок/), 심리(/шімрі/) – 심니(/шімні/), 격리(/кьокрі/) – 경니(/кьонні/), 법령(/попрьон/) – 범녕(/помньон/).

3. Ротацизація – заміна приголосних /ㄹㄴ/ /ㄴㄹ/ на /ㄹㄹ/. У цьому випадку сполучення приголосних літер /ㄹㄹ/ буде читатися та записуватися в транскрипції як /л/. (권성미, 2017).

- /ㄴㄹ/(/нр/) /ㄹㄹ/(/л/),
- /ㄹㄴ/(/рн/) /ㄹㄹ/(/л/).

Наприклад: 설날(/сольналь/) – 설랄(/солаль/), 신라(/шінра/) – 실라 (/шіла/).

Зважаючи на ці правила асиміляції, ми маємо їх застосовувати і в розробці практичної транскрипції корейської мови на українську. Їхнє ігнорування може призвести до втрати комунікативної точності, непорозуміння та відсутносні взаємооднозначної відповідності під час транскрипції слів з української на корейську та навпаки.

Отже, асиміляція займає важливе місце у фонетиці корейської мови та має прямий вплив на артикуляцію, і зважаючи на це, на передачу звучання слів при транслітерації іншими мовами, зокрема, українською. Врахування таких змін, як назалізація, альвеолярна назалізація та ротацизація, є необхідним для забезпечення коректності та адекватності практичної транскрипції. Ігнорування асиміляції здатне спричинити викривлення слова та його сенсу, що, своєю чергою, ускладнить міжкультурне спілкування. Тому при розробці єдиної системи корейсько-української транскрипції необхідно керуватися принципами максимально точної передачі фонетичної специфіки корейської мови.

ЛІТЕРАТУРА

Гонца І. С Розгон В. В. (2021). *Сучасна українська літературна мова.* https://dspace.udpu.edu.ua

서울대학교 한국어문학연구소 서울대학교 국어연구소 서울대학교 언어교육원. (2017). 한국어 교육의 이론과 실제 *1*. 아카넷.
박기영. (2018). 한국어 발음 어떻게 가르칠까? 역락
권성미. (2017). 한국어 발음교육론. 한글파크

РЕАЛІЗАЦІЯ ДВОЧЛЕННОГО РЕЧЕННЯ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ У ПІДГОТОВЛЕННОМУ МОВЛЕННІ

Комірна Є. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Важливим етапом у навчанні філолога з іноземної мови є застосування теоретичних знань та навичок, отриманих на заняттях з практичної граматики та практичної фонетики, на заняттях з практики мовлення. За думкою К. Бланш-Бенвеніст (1990): "Метою навчання розмовної французької мови – це навчання, головним чином, непідготовленого мовлення завчасно." (с. 17) Але і підготовлене мовлення теж має досить велике значення, особливо у підготовці майбутніх професійних фахівців у різних сферах комунікації. Досить часто студенти вивчають правила та приклади, не вміючи правильно їх застосувати на заняттях з практики мовлення. Правила реалізації таких просодичних факторів, як система наголосів, ритм, інтонація, відіграють важливе значення в усному мовленні. Інтонація має важливе в організації та структуризації мовленнєвого потоку на одиниці, наділені значенням. Кожна мова має свою систему інтонацій, – тому важливо показати студентам різницю в інтонуванні речень за комунікативною метою у рідній та французькій мовах. За комунікативною метою, розрізнюють розповідні, питальні, окличні та наказові речення з певною інтонаційною схемою ("patron intonatif") руху голосу. Розповідні речення використовуються найчастіше у монологічному мовленні, наприклад: доповіді, коментарі до презентацій, усний переказ, декламація літературного уривку. Для чіткого уявлення руху голосу, використовують чотири рівня, запропоновані Делятром (1966). Особливість в інтонуванні французьких речень у стандартному стилі, яка відрізняє їх від речень рідної мови, полягає в певній монотонності: голос рухається між другим та третім рівнем, досягаючи четвертого у реченнях, які містять більше, ніж дві ритмічні групи. Інтонеми ("intonèmes") розповідного речення залежать від кількості ритмічних груп та його синтаксичної структури. Між інтонемами, які розподілені відповідно за ритмічними групами, немає пауз.

$_{2}$Le progrès technologique^{3} / $_{2}$a permis de réduire^{3} / $_{2}$considérablement^{4} / $_{3}$la durée^{3} / $_{2}$du labeur^{3} / ^{2}depuis deux cents ans$_{1}$. //

Двочленне речення надає більшої виразності мовленню. За Щербою (1992), двочленне речення відрізняється від одночленного різким перепадом голосу між двома частинами: інтонація різко піднімається з другого рівня до четвертого на останньому складі першої частини, після чого відбувається

пауза, а інтонація другої частини реалізується за схемою розповідного одночленного речення. Друга частина речення відповідає на очікування першої. Речення, наведене вище як приклад, можна було б вимовити з інтонацією двочленного речення для підкреслення важливості інформації, яка надається у першій частині:

$_{2}$Le progrès technologique^{4} // = $_{2}$a permis de réduire^{3} / $_{2}$considérablement^{4} / $_{3}$la durée^{3} / $_{2}$du labeur^{3} / ^{2}depuis deux cents ans$_{1}$. //

Знак = позначає інтонаційний перепад між двома частинами речення.

М. Грамон (1938) вважав, що всі речення реалізуються як двочленні, навіть дуже короткі: C'était = à Bologne.

П. Леон (1992) відводить інтонації синтаксичну та семантичну роль. Інтонація забезпечує синтаксичний поділ разом з акцентуацією.

У наведених П. Леоном прикладах, можна побачити наголошений склад, який вимовляється на найвищій інтонаційній ноті, – саме ця частина речення несе найважливішу інформацію:

Vous allez au cinéma, = moi aussi.

Il pleut, = je reste.

Le vent, la pluie, la tempête, = rien ne l'arrête. (с. 89)

Семантична роль інтонації полягає в тому, що вона встановлює ієрархічні стосунки між частинами речення:

Ce soir, = si vous êtes libre, je vous invite au cinéma. (с. 89)

У цьому реченні можна було б також виділити інтонаційно ритмічну групу "si vous êtes libre" : Ce soir, / si vous êtes libre, // = je vous invite / au cinéma. //

Необхідно зазначити, що інтонуванню двочленного речення сприяє синтаксична структура: підрядні обставинні речення, дієприкметникові звороти, які передують головному реченню; обставина на початку речення; у сегментованих реченнях з репризою.

$_{2}$Puisque vous lisez cette page^{4}, // = $_{2}$vous pouvez aussi ajouter^{3} / $_{2}$"maîtrise d'Internet"$_{1}$... // $_{2}$internet^{4}, = $_{2}$il est maintenant devenu^{3} / ^{2}un outils professionnel$_{1}$.

$_{2}$Si vous avez passé^{3} / $_{2}$un examen^{3} / $_{2}$du type TOEFL^{3}, / $_{2}$TOEIC ou Cambridge^{4}, // = $_{2}$n'hésitez pas à indiquer^{3} / $_{2}$vos scores^{4} / ^{2}avec l'année du passage$_{1}$. //

$_{2}$Se sachant admise^{3} / $_{2}$à l'Université McGill^{4}, // = $_{2}$ma cousine Amélie^{4} / $_{2}$a perfectionné^{3} / ^{2}son anglais$_{1}$. //

$_{2}$Complètement rénovée^{3} / $_{2}$l'année dernière^{4}, // = $_{2}$cette station de métro^{3} / ^{2}est maintenant tout à fait moderne$_{4}$. //

$_{2}$Dans la rubrique "Divers"^{4}, // = $_{2}$vous placerez tout^{3} / $_{2}$ce qui permettra^{3} / $_{2}$au recruteur^{4} / $_{2}$de mieux vous connaître^{3} / ^{2}non professionnellement parlant$_{1}$.//

ЛІТЕРАТУРА

Blanche-Benveniste, C. et al. (1990). *Le français parlé. Etudes grammaticales.* CNRS.

Delattre, P. (1966), *Les dix intonations de base du français*. French Review.

Grammont, M. (1938). *Traité pratique de prononciation française*. Delagrave.

Léon, M. & Léon, P. (1992). *La prononciations du français.* Nathan.

Щерба, Л. В. (1963). *Фонетика французского языка*. Высшая школа.

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОНЯТТЯ "РЕКЛАМА" В АРАБСЬКІЙ МОВІ

Кононенко В. Г.
Київський національний лінгвістичний університет

Реклама – явище багатогранне і досліджується багатьма сучасними науковцями. У "Великому тлумачному словнику української мови" поняття "реклама" тлумачиться в двох значеннях: "1. Реклама товарів, розваг, послуг тощо з метою привернення уваги покупців, споживачів, глядачів, замовників тощо. 2. Афіша, реклама тощо, що використовуються як засіб привернення уваги покупців, споживачів, глядачів, замовників тощо" (Бусел, 2001).

Реклама відіграє важливу роль у сучасному світі, формуючи суспільну думку та стимулюючи економічний розвиток. В арабській мові поняття "реклама" має свої лексичні особливості, що відображають культурні, соціальні та історичні аспекти арабського суспільства.

У сучасному арабському світі реклама є визначальним фактором у формуванні економічного, культурного та соціального середовища. Вона охоплює різні аспекти життя, від комерційних і політичних кампаній до соціальних ініціатив та релігійних повідомлень.

В арабській мові існує кілька термінів для позначення поняття "реклама", кожен з яких може мати свої відтінки значення залежно від контексту та регіону. Зокрема إعلان є найбільш загальним і поширеним терміном, що охоплює широкий спектр рекламних повідомлень, دعاية ("пропаганда"), що має більш емоційне забарвлення, часто використовується в контексті політичної або ідеологічної реклами, а ترويج ("просування") вживається в контексті маркетингу та реклами і більше стосується просування товарів та послуг.

Розглянемо їх детально. Ці три терміни використовуються в контексті реклами та інформаційного впливу, але мають різні відтінки значень і сфери застосування.

Термін إعلان походить від дієслова أعلن – "оголошувати, проголошувати", "робити відомим" – і означає "оголошення", "реклама", "повідомлення". Використовується для поширення інформації офіційного або комерційного характеру й має нейтральний або позитивний контекст:

إعلان تجاري – "комерційна реклама";

إعلان حكومي – "урядове оголошення";

إعلان الاستقلال – "проголошення незалежності".

Термін دعاية походить від дієслова دعا – "закликати, запрошувати" – і означає "пропаганда", "агітація", "реклама з метою впливу", часто має конотації переконання та впливу на думку аудиторії, іноді зі зміщенням у бік пропаганди, тобто має відтінок маніпуляції або нав'язування. Використовується як у позитивному, так і в негативному значенні:

دعاية سياسية – "політична пропаганда";

دعاية مضللة – "реклама, що вводить в оману" ("маніпулятивна реклама");

دعاية تسويقية – “маркетингова реклама”.

Термін ترويج походить від арабського кореня ر-و-ج – “бути в обігу”, “поширюватися”, “користуватися попитом” – і означає “активне поширення” або “рекламування чогось з метою залучення уваги, збільшення продажів або впливу на аудиторію”. Використовується як в комерційному контексті –ترويج المنتجات – “просування продуктів”, ترويج العروض الخاصة– “рекламування спеціальних пропозицій”, так і в загальному сенсі для популяризації ідей чи концепцій: ترويج الأفكار– “пропагування ідей”.

Отже, термін إعلان є найбільш нейтральним і широко використовуваним терміном, що охоплює офіційні, комерційні та суспільні оголошення. Термін دعاية має конотацію впливу, нерідко використовується в контексті політичної пропаганди чи маніпулятивної реклами. Термін ترويج пов’язаний із маркетинговими стратегіями та використовується для просування товарів, послуг чи ідей.

Таким чином, вибір терміна залежить від контексту: для бізнес-реклами чи офіційних оголошень доцільно використовувати إعلان, для агітаційних чи ідеологічних повідомлень – دعاية, а для комерційного маркетингу та просування – ترويج. Це свідчить про гнучкість арабської мови у відображенні різних аспектів реклами та її впливу на суспільство. Для глибшого розуміння цієї теми рекомендується подальше дослідження з використанням пошукових запитів, запропонованих раніше.

ЛІТЕРАТУРА

Бусел, В. (Ред.). (2001). *Великий тлумачний словник сучасної української мови* (близько 170 000 слів). Київ; Ірпінь: Перун.

Субх, А., & Кочержинський Ю. (2018). *Сучасний українсько-арабський словник*. К.: Дуліби.

ГЛЮТОНІМИ В ПЕРСЬКОМУ МОЛОДІЖНОМУ СЛЕНГУ

Копчак О. І.
Київський національний лінгвістичний університет
Національна академія Служби безпеки України

Молодіжний сленг є одним із найдинамічніших пластів лексики будь-якої мови, який характеризується експресивністю, нестандартністю, стрімкою зміною й частими запозиченнями з інших мов або соціальних груп. Це не просто набір неформальних слів і виразів людей у віці 13-30 років, а складний психологічний феномен, що відображає когнітивні, соціальні та емоційні процеси, соціокультурні тенденції, особливості світогляду та комунікативні потреби молодого покоління. Молодіжний сленг відіграє ключову роль у створенні мовної ідентичності, формуванні самоусвідомлення, можливості самовираження, використовується для комунікації між молодими людьми та підтримки групової згуртованості.

Перський молодіжний сленг, сформований під впливом популярної й інтернет-культури, сучасних технологій і суспільної динаміки, постійно зазнає значних трансформацій і відображає відмінні характеристики різних середовищ і реалії життя в цих середовищах (Левчин & Петрук, 2023). В Ірані, де офіційна релігійно орієнтована риторика досить жорстка і формальна, а також існують певні обмеження на свободу слова, молодь використовує сленг не лише для прихованого спілкування, але й щоб уникати цензури і висловити протест до традиційних норм.

Кожний народ має свої унікальні страви, які символізують його самобутність. Харчування є фундаментальною потребою людини, тому лексика, пов'язана з їжею, належить до найдавніших шарів словника і, як одна з рушійних сил у формуванні культурної ідентичності, відображає національний світогляд, дозволяє прослідкувати історичний розвиток мови та культури.

Глютоніми (від лат. gluttio – ковтати, споживати) – лінгвістичні знаки харчової картини світу з широким спектром плану вираження (від слова до тексту) та плану змісту (транслювання культурних інформації, фону, концептів, конотацій тощо) (Руденко, 2008). Вони включають назви продуктів харчування, страв, напоїв, кулінарних процесів та дій, пов'язаних з приготуванням і споживанням їжі, а також найменування посуду та кухонного приладдя. Універсальна важливість глютонімів для мовних систем зумовлена тим, що їжа є базовою людською потребою, і це знаходить відображення в мовленні. Вони належать до найдавніших шарів лексики, є культурно маркованими, відображають історичні зміни та соціальні трансформації. Через дослідження глютонімів можна простежити міжкультурні контакти, запозичення, розвиток матеріальної культури народу. Харчова лексика слугує потужним джерелом для створення метафор, порівнянь та фразеологізмів. Тому глютоніми набувають переносних значень у різних мовах через когнітивні механізми метафоризації, метонімії та символізму. Лінгвістичний аналіз глютонічних метафор, здійснюваний із залученням даних культурології, соціології, психології, історії, дозволяє дійти висновку про можливість використання зазначеного типу метафор для характеристики сучасного стану мови з урахуванням соціокультурних показників (Руденко, 2016).

Об'єктом нашого дослідження виступають глютоніми у перському молодіжному сленгу як лінгвістичне явище, предметом – структурно-семантичні, когнітивні, прагматичні та соціокультурні особливості функціювання глютонімів у перському молодіжному сленгу, їхня роль у формуванні ідентичності, комунікації та емоційній експресії мовців. Матеріалом нашого наукової розвідки виступають сленгові вирази, що містять у своєму складі компонент-глютонім. Беручи за основу дослідження Мохаммаді (محمدی، ۴۲۰۲) та проаналізувавши її словник молодіжного сленгу, можемо зробити висновок, що 28 зі 120 слів і виразів мають досліджуваний компонент. Отже, приблизно 23,3% проаналізованих сленгових одиниць містять глютоніми. Такий високий відсоток свідчить про те, що їжа відіграє

важливу роль у мовній картині світу та формує специфічний лінгвокультурний код молодіжного спілкування. Використання глютонічної лексики у сленгу підкреслює не лише побутову значущість їжі, а й її символічну функцію, що відображає емоційні, соціальні та культурні аспекти комунікації молоді.

На основі семантичного аналізу 28 відібраних слів і виразів молодіжного сленгу з компонентом-глютонімом виділено наступні тематичні групи:

1) характеристика особистості та поведінки – 8 сленгових одиниць (28,6%): **پیاز** (букв.: цибуля) – *про глупу, недалеку людину*; **شلغم** (букв.: ріпа) – *натяк на безпорадну, слабку людину або того, хто не має успіху в житті*; **گلابی** (букв.: груша) – *лінива, нерозумна людина*; **هویج** (букв.: морква) – *використовується для опису ледачої, простої, не дуже розумної або слабкої людини*;

2) оцінка зовнішності та фізичних характеристик – 4 (14,3%): **سازمان گوشت** (букв.: організація м'яса) – *для позначення товстої, огрядної людини*; **بچه پاستوریزه** (букв.: пастеризована дитина) – *дуже охайна, правильна людина*;

3) соціальна поведінка та міжособистісні стосунки – 4 (14,3%): **چایی نخورده پسر خاله شد** (букв.: не випивши чай став двоюрідним братом) – *людина, яка швидко стає близькою*; **زالزالک** (букв.: глід) – *нісенітниця і безглузді розмови*;

4) стан організму – 6 (21,4%): **سوار درخت انگور** (букв.: верхи на дереві винограду) – *п'яний*; **آش و لاش** (букв.: аш і туша) – *виснажений, розбитий*;

5) професійна та соціальна діяльність – 6 (21,4%): فلفل سبز (букв.: зелений перець) – *поліцейський*; **اوضاع کشمشی** (букв.: родзинкова ситуація) – *хаотична, шумна та багатолюдна ситуація*.

Аналіз глютонімів у перському молодіжному сленгу показує, що вони найчастіше використовуються для оцінки особистісних характеристик і поведінки людей. Це підтверджує тенденцію до створення яскравих метафоричних виразів на основі харчових асоціацій. Високий відсоток таких лексем свідчить про важливість їжі в культурній та мовній картині світу перськомовної молоді.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на порівняння глютонімічного сленгу в перській мові з аналогічними явищами в інших мовах, а також на вивчення соціолінгвістичних аспектів уживання цих виразів.

ЛІТЕРАТУРА

Левчин, І. Д. & Петрук, В. (2023). Тематичні групи лексико-семантичного поля "молодіжний сленг" у сучасній перській мові. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури*, *1*(29), 24–28. https://doi.org/10.17721/1728-242x.2023.29.04

Руденко, С. М. (2016). Глютонічна метафора в соціальному дискурсі. Розвиток харчових виробництв, ресторанного та готельного господарств і торгівлі: проблеми, перспективи, ефективність: тези доп. *Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків*, 2, 302–303. https://repo.btu.kharkov.ua//handle/123456789/37468

Руденко, С. М. (2008) Лінгвістичні знаки-кваліфікативи у складі глютонічного дискурсу. *Мова і культура: Науковий журнал Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 10*(110), 30–38.

محمدی، آیه. (۲۰۲۴، ۲۴ سپتامبر). ۱۲۰ نمونه از اصطلاحات امروزی نوجوانان نسل Z با معنی. ستاره.
https://setare.com/fa/news/646038/

РОЛЬ ІТ-ІНДУСТРІЇ У ФОРМУВАННІ СУЧАСНОГО КОРЕЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Корсун М. Ю.
Київський національний лінгвістичний університет

Південна Корея сьогодні відома як світовий лідер у сфері інформаційних технологій, і цей статус кардинально змінив її суспільство. Лише за кілька десятиліть країна пройшла шлях від економічного занепаду після Корейської війни до однієї з найбільш технологічно розвинених націй. ІТ-індустрія стала не просто частиною економіки, а й силою, що трансформувала освіту, культуру та повсякденне життя корейців, створивши унікальне цифрове суспільство, яке вражає своєю інноваційністю та ефективністю.

Історично Корея після війни була в руїнах: інфраструктура знищена, а населення боролося з бідністю. У 1960-х роках уряд під керівництвом Пак Чон Хі запустив амбітні плани індустріалізації, відомі як "Плани п'ятирічного розвитку". Спочатку країна зосередилася на важкій промисловості та текстильному виробництві, але вже у 1980-х зрозуміла, що майбутнє – за технологіями. Держава інвестувала в електроніку та телекомунікації, підтримуючи компанії на кшталт Samsung і LG через субсидії та пільги для досліджень. У 1990-х роках Корея зробила справжній прорив, ставши новатором у розвитку широкосмугового інтернету завдяки програмі "Korea Information Infrastructure". До 2000 року більшість домогосподарств отримали доступ до мережі зі швидкістю 100 Мбіт/с – на той час це було революційно. Саме ця інфраструктура заклала фундамент для ІТ-індустрії, дозволивши корейським компаніям стати світовими лідерами у виробництві напівпровідників і смартфонів.

Економічно ІТ-індустрія стала фундаментом сучасної Кореї. У 2023 році сектор інформаційних і комунікаційних технологій складав 10,5% ВВП, а експорт ІТ-продуктів перевищив 200 мільярдів доларів. Samsung Electronics, наприклад, забезпечує п'яту частину експорту країни, виробляючи чипи пам'яті та смартфони, які використовуються по всьому світу. Але не лише великі корпорації визначають успіх – уряд активно підтримує стартапи через такі ініціативи, як "K-Startup Grand Challenge". Компанія Coupang, що починалася як стартап, стала лідером електронної комерції, демонструючи, як інновації малого бізнесу сприяють економічному зростанню. ІТ-сектор

також забезпечує робочі місця для понад 1,2 мільйона людей, створюючи попит на технічних фахівців і впливаючи на інші галузі.

У повсякденному житті корейців технології стали невід'ємною частиною. Інтернет доступний 96,5% населення, а 95% мають смартфони. Додатки на кшталт KakaoTalk замінили традиційні способи спілкування, пропонуючи не лише месенджер, але й функції замовлення таксі чи оплати рахунків. Електронна комерція, завдяки платформам типу Coupang, дозволяє отримувати товари в день замовлення – це стало можливим через використання штучного інтелекту та логістичних систем. У Сеулі, який є прикладом "розумного міста", технології Інтернету речей регулюють рух транспорту та надають громадянам доступ до міських сервісів через систему "S-Map". Такі зміни показують, як IT зробило життя корейців зручнішим і динамічнішим.

Культурний вплив IT не менш вражаючий. Завдяки платформам, як YouTube і Netflix, "Халлю" – корейська хвиля – охопила світ. K-pop гурти, такі як BTS і BLACKPINK, та дорами здобули глобальну популярність, а компанії на кшталт HYBE використовують штучний інтелект для аналізу вподобань фанатів і віртуальну реальність для концертів. Ігрова індустрія та кіберспорт також стали важливими елементами корейської культури, зміцнюючи її міжнародний авторитет.

Освіта в Кореї зазнала чи не найбільших змін завдяки IT. Історично знання цінувалися через конфуціанські традиції, але з 1960-х уряд переключив увагу на технічні дисципліни. У 1971 році заснували KAIST – інститут, який готував кадри для IT-індустрії. З 1990-х, коли інтернет став доступним, технології почали інтегрувати в школи: у 2000-х запустили "Smart Education", обладнавши класи інтерактивними дошками та планшетами. Під час пандемії 2020 року платформа EBS допомогла перевести 5,7 мільйона учнів на онлайн-навчання. З 2015 року програмування стало обов'язковим у школах – діти вивчають Python і створюють роботів, готуючись до цифрового майбутнього. Університети пропонують курси зі штучного інтелекту та кібербезпеки, а онлайн-платформи дозволяють дорослим перекваліфікуватися. Проте це має й зворотний бік: тиск на учнів зростає через конкуренцію та приватні курси, що викликає стрес.

Серед соціальних викликів – цифрова залежність, 6-8 годин за екранами щодня та кіберзагрози. Автоматизація також скорочує робочі місця, змушуючи уряд шукати рішення. На міжнародній арені Корея ділиться досвідом, плануючи розвивати 6G і штучний інтелект в медицині через проєкт "Digital New Deal". У підсумку, IT зробило Корею економічним і культурним лідером, але її успіх залежить від балансу між технологіями та людськими цінностями.

ЛІТЕРАТУРА

김영식, 박현주. (2019). *4*차 산업혁명과 한국 경제. 한국문화사.
이정민, 최수영. (2020). 스마트 교육과 한국의 미래. 태학사.
송영훈. (2018).한류의 글로벌 확산. 역락.
박준영, 김미경. (2021). 디지털 사회와 한국. 한국학술정보.
최병일. (2022). 한국의 *IT* 혁명. 태학사.

КАЛАМБУРИ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ ГРИ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ ТА МЕХАНІЗМИ ЇХНЬОГО ТВОРЕННЯ

Кравець О. І., Мороз А. Є.
Київський національний лінгвістичний університет

Мова являє собою сукупність мовних ігор, а вся мовна діяльність прирівнюється до гри. Такий підхід прийнятий у сучасній лінгвістиці й вперше терміном "мовна гра" Л. Вітгенштейн позначив "ціле", що складається із мови і видів діяльності з якими вона переплетена (Вітгенштайн, 1995, с.95). Й. Гейзінґа сформулював ігрову концепцію культури, де істинна культура не може існувати без ігрового змісту (Гейзінґа, 1994). Ігрова основа культури привертає увагу науковців до ролі лінгвокультурної та лінгвостилістичної інформації в мовній грі.

Найпродуктивнішою формою мовної гри вважають "каламбур" (гру слів). Означене мовне явище є об'єктом великої кількості досліджень ще з середини XX століття, одначе проблема його вивчення і сьогодні не втрачає своєї актуальності та викликає дискусії через різні підходи до його тлумачення. Д. Делабастіта, Л. Райнерс, А. О. Щербина розглядають каламбур і гру слів як синонімами, що охоплюють усі фонетично-морфологічні експерименти зі словами. Натомість К. Фішер розмежовує терміни "каламбур" і "гра слів" за сферою вживання, уважаючи каламбур невдалою грою слів (Fisher, 1973, p. 47).

У словнику лінгвістичних термінів Д. І. Ганич, І. С. Олійник (1985) каламбур визначається як дотепна гра слів, побудована на гумористичному чи комічному використанні різних значень того самого слова чи слів, схожих за звучанням (Ганич, Олійник, 1985, с. 101). Сутність каламбурів ґрунтується на "багатозначності слова, всіх різновидах омонімії, деяких суміжних семантико-звукових явищах, які творять у відповідних контекстах комічний або гумористичний ефект" (Щербина, 1958, с. 7).

У японській лінгвістиці вчені вважають гру слів ширшим поняттям, а каламбур лише одним її різновидом. 言葉遊び (букв. гра слів) комплексне вербальне явище, ґрунтоване на "свідомій трансформації звукової оболонки лексичних одиниць задля їхнього повного / часткового уподібнення іншим словам / виразам" （米川明彦, 2022). Каламбур в японській мові є формою мовної гри, що ґрунтується на використанні слів або фраз з подібним звучанням, але різним значенням та узагальнюють терміни: 駄洒落 (даджяре), 語呂合わせ (ґороавасе), 洒落 (шяре), 親父ギャグ (ояджіґягу). Найближчий до нашого розуміння поняття "каламбур" японський термін 駄洒落 (даджяре), виходячи з цього подальший аналіз каламбурів буде включати саме даджяре.

Широке використання даджяре як в літературних жанрах, так і в усній комунікації диктує необхідність класифікувати механізм творення цього мовного феномену. Такідзава Осаму поділяє даджяре на дві великі групи

за структурним критерієм: 1) даджяре складання, у яких початковий вираз співвідноситься з однією або кількома незалежними морфемами / фразами у реченні. Наприклад, ぱり　パセリ (парі пасері) від やっぱりパセリ (яппарі пасері) (*букв.* все одно петрушка) "все одно, без різниці, хай там що, одна холера"; 2) даджяре накладання, у яких одна частина має дві або більше семантичних інтерпретації (滝澤修, 1995, ペ. 30). Наприклад, そんな話はよしなよ (сонна ханаші ва йошінайо) "досить про це говорити" трансформується в そんな話は吉野家」 (сонна ханаші ва Йошіноя).

У межах нашого дослідження зазначені класифікації використовувалися в процесі аналізу аутентичних (японських) манґа. Даджяре в манзі виконують важливу роль, вони не лише додають комічного ефекту, а й створюють особливу атмосферу, дозволяють авторам додатково коментувати події або характер персонажів. Разом з цим, у манзі текст і зображення тісно пов'язані, тож даджяре часто супроводжуються візуальними елементами чи стилізованими написами, що робить їх інтерактивною частиною оповіді. Даджяре 振り込め (фурікоме) є гарним прикладом каламбурів японських манґа (манґа 「銀魂」 "Ґінтама") (空知英秋, 2005) утворений на омофонії та який розкриває образ персонажу з паралельним накладення комедійного ефекту. Даджяре з'явилося через помилку персонажу в розумінні слова 振り込め "оплатити банківський рахунок", яке він зрозумів як 振り米 "посипати рисом". Отже, персонаж замість оплати рахунку посипав у приміщенні банку рисом, що й створило кумедну ситуацію і разом з цим показало недоумкуватість героя. Даджяре утворене на повній омофонії фраз, іншими словами, фонетично між висхідною фразою і даджяре не відбувається жодних змін.

У підсумку зазначимо, що каламбури як форма мовної гри є одним із способів досягнення комічного ефекту. Проаналізовані нами класифікації японських даджяре дають передумови для подальшого розвитку концепції цього явища як амбівалентного знаку який залучає певний контекст. Разом з цим потреба в розумінні та адекватному перекладі даджяре зростає по мірі поширення японської масової культури в Україні, що й обумовлює актуальність їхнього подальшого вивчення.

ЛІТЕРАТУРА

Вітгенштайн, Л. (1995). *Логіко філософський трактат. Філософські дослідженння.* Основи.

Ганич, Д. І., Олійник, І. С. (1985). *Словник лінгвістичних термінів.* Вища школа.

Гейзінґа, Й. (1994). *Homo Ludens. Досвід визначення ігрового елемента культури*. Основи.

Щербина, А. А. (1958). *Сущность и искусство словестной остроты (каламбура).* АН УССР.

Fisher, J. (1973). *The magic of Lewis Carroll.* London.

米川明彦. (2022). 集団語の研究（下巻）. 東京堂出版.

空知, 英秋. (2005). 銀魂「どうでもいいことに限って忘れない」第七巻. 集英社.

滝澤修. (1995). 記述された「併置型駄洒落」の音素上の性質. 自然言語処理, *2*(2), 3–22.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ УЗГОДЖЕНЕ ОЗНАЧЕННЯ (ІДАФА) В КЛАСИЧНІЙ АРАБСЬКІЙ МОВІ

Краснов Є. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Узгоджене означення, або ідафа, (الإضافة) є одним із ключових синтаксичних явищ в арабській мові. Це конструкція, що виражає відношення між двома іменниками, де перший компонент (المضاف) є означуваним словом, а другий компонент (المضاف إليه) виконує функцію означення. Ідафа використовується для позначення приналежності, атрибутивних характеристик і навіть для заміни присвійних займенників. Вона відіграє важливу роль у формуванні стійких мовних конструкцій і впливає на визначення граматичних категорій роду, числа та відмінка.

У класичній арабській мові виділяють два основні типи ідафи. Перший – справжня ідафа (الإضافة الحقيقية), яка характеризується тим, що перший компонент не може мати означеного артикля "аль-", (ـال)а другий завжди стоїть у родовому відмінку. Це класичний спосіб передавання приналежності або залежності між двома іменниками. Наприклад, كتاب الطالب ("книга студента") та دار الحكمة ("будинок мудрості"). У цих прикладах слово كتاب ("книга") саме по собі не містить жодного артикля, але його значення уточнюється через другий компонент الطالب ("студент"), який стоїть у родовому відмінку.

Другий тип – описова ідафа (الإضافة اللفظية) у якій перший компонент є дієприкметником або якісним прикметником. У такому випадку означуване слово узгоджується за родом і числом з означенням. Наприклад, كبير العلماء ("великий серед учених") або أفضل الطلاب ("найкращий серед студентів"). Тут слово كبير ("великий") виступає в ролі дієприкметника й узгоджується з головним компонентом конструкції.

Ідафа має низку граматичних особливостей. По-перше, порядок слів у таких конструкціях є суворо фіксованим: означення завжди стоїть після означуваного, і між цими двома компонентами не можуть бути вставлені інші слова. Це одна з важливих відмінностей ідафи від прикметникових означень, які можуть мати гнучкіший порядок у реченні. По-друге, другий компонент ідафи завжди перебуває у родовому відмінку, що є важливою граматичною ознакою, яка допомагає правильно інтерпретувати зміст речення.

Окрім граматичних аспектів, ідафа має важливе значення в семантиці та стилістиці арабської мови. Вона часто використовується в художніх текстах, наукових роботах і юридичних документах, оскільки дозволяє виражати складні поняття в стислій формі. Наприклад, багато термінів у класичній арабській мові сформовані за допомогою ідафи, як-от لغة القرآن ("мова Корану") або علم النحو ("наука граматики").

Ідафа широко використовується в класичних арабських текстах, що підтверджується працями багатьох мовознавців. Наприклад, В. Фішер (Fischer, 2002) зазначає, що ідафа є не лише синтаксичною конструкцією, а

й важливим інструментом формування термінологічного апарату арабської мови. Він наголошує, що ідафа значно полегшує створення термінів для нових понять у науковій та технічній літературі.

У свою чергу, В. Райт (Wright, 1933) підкреслює, що ця структура відіграє значну роль у риториці й стилістиці арабської мови, забезпечуючи точність і компактність вираження. Наприклад, у класичних поетичних творах ідафа часто використовується для створення метафоричних конструкцій, як-от أسد الغابة ("лев джунглів"), що є образним висловом для позначення сміливої людини, або نور العلم ("світло знання") як метафора, що символізує просвітництво.

Крім того, сучасні лінгвістичні дослідження показують, що ідафа продовжує відігравати важливу роль у синтаксичній структурі сучасної арабської мови. Наприклад, у наукових текстах і юридичних документах часто можна зустріти довгі ланцюжки ідаф, які допомагають точно передати значення термінів та понять.

Таким чином, узгоджене означення у вигляді ідафи є фундаментальним явищем в арабській мові. Його особливості визначають синтаксичну організацію речення та впливають на загальне розуміння граматики арабської мови як у класичних, так і в сучасних текстах. Вивчення ідафи є важливим не лише для розуміння синтаксичних структур арабської мови, а й для дослідження її стилістичних особливостей. Вона забезпечує можливість точного й лаконічного вираження змісту, що робить її незамінною у формуванні складних понять та термінів. Подальше вивчення цього явища дозволяє глибше аналізувати структуру арабських текстів, їхню семантику та комунікативні функції.

ЛІТЕРАТУРА

Коваль, О. М. (2010). *Арабська мова: лексика, граматика, стилістика.* Наукова думка.

Рибалкін, В. В. (2018). *Синтаксис арабської мови.* Видавництво КНЛУ.

Fischer, W. (2002). *A grammar of classical Arabic*. 3rd rev. ed. New Haven, London: Yale University Press.

Wright, W. (1933). *A grammar of the Arabic language*. Cambridge: Cambridge University Press.

КАТЕГОРІЯ ПЕРСУАЗИВНОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: МЕТАПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Кривошеєв Л. Д.
Київський національний лінгвістичний університет

З точки зору прагмалінгвістичних студій, персуазивність розглядається як здатність мовця впливати на когнітивну або емоційну сферу слухача.

Метапрагматика, своєю чергою, досліджує, як мовці усвідомлюють та рефлексують на будь-яку отриману інформацію, адже одним з основних завдань метакомунікації є перевірити, чи є встановлені перед тим зв'язки релевантними та відшукати нові способи привернення уваги, та засоби утримання її (Гнезділова, 2018).

З точки зору метакомунікації, персуазивний вплив розглядається як відкрита форма впливу, що має викликати за допомогою чіткою аргументованої позиції та загальної привабливості безпосереднє схвалення та сприйняття (Гнезділова,2018). Однак сама характеризація персуазивного впливу як "відкритого", є достовірною до певної міри, адже його застосування на думку Каффі К. (2006) є безпосередньо пов'язане з "менеджментом розкриття", адже мовець лишає за собою право використовувати на його розсуд необхідні в даній ситуації аргументи, залишаючи певний набір прихованим, або ж прийнятним для використання після моніторингу ситуації.

Лю Пін та Жань Юн Пін (2016) підкреслюють важливість моніторингу як окремого метапрагматичного аспекту персуазивної комунікації, зауважуючи, що саме в наслідок цього процесу мовець і стає учасником самої метакомунікації, адже таким чином він формує власну рефлексію на закладені ним же інтенційні вирази.

З метою кращої репрезентації функції моніторингу, проаналізуємо його на прикладі наступного діалогу:

甲：为了确保双方的长期合作，我们必须在合同细节上达成共识，这样才能实现共赢。

乙：您的意思是希望在付款条件上做一些调整？

甲：没错，我们可以探讨更灵活的方案，以满足双方的需求。您的看法如何？

"Цзя: Для того, щоб забезпечити довгострокову співпрацю між обома сторонами, ми повинні досягти консенсусу щодо деталей контракту, щоб досягти взаємовигідної ситуації.

І: Ви маєте на увазі, що хочете внести деякі корективи в умови оплати?

Цзя: Так, ми можемо розглянути більш гнучкі варіанти, щоб задовольнити потреби обох сторін. Яка ваша думка? "

У першій репліці наведеного нами вище прикладу персуазивна комунікація ініційована за допомогою використання модального дієслова "必须" *bìxū* – "необхідно") виконує функцію посилення імперативності висловлення та створює ефект обґрунтованої неминучості дії. Окрім того, структура висловлення містить елемент позитивної поляризації – поняття共赢 *gòngyíng* – "взаємовиграш", що має позитивну конотацію і слугує засобом легітимації аргументації. У другій репліці (відповіді) ми бачимо результат моніторингу зі сторони співбесідника, адже вжито перефразування 您的意思是..., *nín de yìsi shì*..., "Ви маєте на увазі, що...", що виконує експлікативну функцію направлену розкриття інших мотивів першого мовця та є своєрідним тестом на порозуміння.

А вже у третій репліці ми бачимо рефлексію на проведений обома мовцями моніторинг – поетапну зміну ступеню імперативності, адже замість

імперативного “必须” *bìxū* мовець переходить до м’якшої риторики через “可以” *kěyǐ*, “можемо”**,** що знижує ступінь примусовості.

Окремим метапрагматичним конструктом є “менеджмент залучення” (Liu, & Ran, 2016) що є також продемонстровано нами у наведеному вище прикладі – 您的看法如何？*Nín de kànfǎ rúhé?* – “Яка ваша думка?” таке достатньо пряме запитання має на меті викликати швидку реакцію співрозмовника, та заохотити його до подальшого діалогу, такі питання спрямованні на зниження ступеню напруги у діалозі. Також, варто відмітити, що подібне уточнююче питання є маркером підсилення кооперативної складової комунікації, адже має на меті поглиблене “розкриття”, можливо, прихованих мотивів мовців.

У нашій роботі ми продемонстрували лише один з метапрагматичних аспектів – моніторинг, що дозволило нам висвітлили критично важливі елементи адаптивності персуазивної комунікації, такі як зміна модальності (перехід від імперативності до модальності можливості) та створення позитивних поляризацій, а також роботу із “менеджментом залучення”. Однак, метапрагматична складова є комплексною дісципліною, що передбачає цілий спектр явищ. А, отже, у подальших дослідженнях ми вважаємо доцільним подальше розкриття й інших фундаментальних площин, а саме – управління мовними імплікатурами, тактик стратегічного розкриття впливу та інших, що лише підтверджує необхідність та актуальність подальших розвідок.

ЛІТЕРАТУРА

Гнезділова, Я. В. (2018). Персуазивна vs маніпулятивна функції метакомунікації. *Філологічні науки*, *1*(8), 63–68.

Caffi, C. (2006). Metapragmatics. In *Encyclopedia of Language and Linguistics* (2nd ed., pp. 82–88). Amsterdam: Elsevier. https://doi.org/10.1016/B0-08-044854-2/00317-5

Liu, P., & Ran, Y. (2016). The role of metapragmatic expressions as pragmatic manipulation in a TV panel discussion program. *Pragmatics and Society, 7*(3), 463–481.

СПОСОБИ ВИКОРИСТАННЯ ФІЛЬМІВ ТА СЕРІАЛІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Кулешір М. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Поширеною є практика використання оригінальних англомовних фільмів та серіалів під час навчання англійської мови як іноземної. Адже перегляд цікавої актуальної кіноісторії привабливий для тих, хто вивчає англійську мову багатьма аспектами. Особливо ця привабливість інтенсифікується для тих, хто досягнув рівня володіння англійською мовою на рівні B1 і вище.

Учні та студенти можуть відчувати труднощі зі сприйняттям оригінального англомовного мовлення. Проте методисти з цього приводу виправдано рекомендують переглядати кіноісторію із субтитрами.

Перегляд кінофільмів та серіалів навіть може кваліфікуватися як один з видів самостійної роботи студентів. Домашній перегляд може стати аналогом або ж альтернативою домашнього читання. В кожному разі перегляд передбачає роботу з лексикою, граматикою, обговорення, а також можливе виконання письмового завдання або індивідуального чи групового проєкту.

Працювати з лексикою з фільмів можна різними способами. Так, викладач може пропонувати студентам список корисних слів та виразів з відповідним лексико-граматичним коментарем та доцільними вправами на закріплення поданого матеріалу. Можна також запропонувати студентам самостійно опрацювати лексико-граматичний матеріал за визначеною схемою чи шаблоном з подальшим презентуванням належно оформленого матеріалу на занятті.

Обговорення переглянутого передбачає також різні методичні стратегії. Наприклад, викладач пропонує студентам заздалегідь підготовлені теми для обговорення. Запропоновані теми можна обговорювати всією групою або ж в мікрогрупах, визначених викладачем чи самими студентами. За бажанням студенти можуть готувати ілюстративний матеріал для обговорення, або презентації, або розігрувати мікроінсценізації. Доцільно заохочувати студентів придумувати власне продовження кіноісторії. Продуктивним може бути також таке творче завдання як створення власного короткого відеосюжету, тему якого студенти визначають самостійно. Наприклад, це може бути відеорозповідь про режисера фільму чи акторів, або історія створення фільму, або продовження кіноісторії.

Корисно застосовувати традиційну універсальну тріаду завдань для перегляду, яка також використовується для читання та слухання, і передбачає три етапи: до перегляду, під час перегляду, після перегляду. На кожному етапі студенти виконують відповідні завдання.

Цікавим та цінним є культурологічний складник фільмів, а також проблемно-тематичні та аксіологічні аспекти, завдяки яким студенти вдосконалюють свої вміння сприймати, розуміти та інтерпретувати кінонаратив, а також збагачують свої фонові знання.

Перегляд кінофільмів сприяє розвитку та вдосконаленню слухання та говоріння. Оскільки у фільмах чимало живої розмовної мови, то перегляд сприяє розвитку сприйняття автентичного побутового розмовного мовлення на слух. Слід зазначити, що в фільмах часто звучить сленг та жаргон, розмовні кліше, модні словечка, що приваблює глядача.

Слід зазначити, що активний та системний перегляд сприяє вдосконаленню вимови, що своєю чергою відіграє значну роль у подоланні мовного бар'єру.

Завдяки перегляду студенти знайомляться з різними варіантами англійської мови. Крім того, студенти отримують доступ до численних регіональних мовних відмінностей та особливостей.

Цікаво, що ті, хто вивчають англійську мову як іноземну за допомогою кіноісторії можуть ідентифікувати себе з героями, а отже – надихатися поведінкою, біографією, зовнішністю, голосом, інтонацією, і, природно, мовленням вподобаного персонажа.

Власне, перегляд урізноманітнює процес навчання, пожвавлює його, додає навчанню яскравості, автентичності, творчості, а також створює відчуття тісного та продуктивного зв'язку з англомовним світом.

Різноманітність англомовних кінофільмів та серіалів уможливлює ефективний підбір доречного матеріалу для перегляду з урахуванням тематичного плану навчальної дисципліни та специфіки спеціальності.

Отже, з вище зазначеного випливає, що фільми та серіали, як художні, так і документальні, є цінним та ефективним навчальним ресурсом під час навчання англійської мови як іноземної. Завдяки системному перегляду та чітко вибудуваним методичним стратегіям кінонаратив перетворюється у добротну платформу для розвитку та вдосконалення всіх основних мовних компетенцій.

ЛІТЕРАТУРА

Багач І. Г. (2014). *Короткометражний навчальний фільм як засіб розвитку міжкультурної комунікативної компетентності.* Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 12, 211–214.
http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v12/58.pdf

Єгорова О. І., Прокопенко А. В., Мартиненко С. С. (2023). *Дидактичний потенціал аудіовізуальних матеріалів у підготовці перекладачів.* Філологічні трактати, 15(2), 156–166.
https://www.doi.org/10.21272/Ftrk.2023.15(2)-16
https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/93704

Король С. В. (2022). *Дидактичний потенціал автентичних матеріалів для формування іншомовної комунікативної компетентності на заняттях з іноземної мови.* Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (207), 163–167.
https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-207163-167
https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/1441

ФУНКЦІЇ ІТ-ТЕРМІНОЛОГІЇ В ПРОЄКТНОМУ УПРАВЛІННІ: ПРОБЛЕМИ ЦИФРОВОГО ПЕРЕКЛАДУ

Лисиченко О. Б.
Київський Національний Лінгвістичний Університет

Глобальні ІТ-проєкти характеризуються багатомовними командами та розподіленим середовищем, де ефективна комунікація є критичною. В умовах міжкультурної взаємодії спільна ІТ-термінологія виконує об'єднавчу

функцію, слугуючи своєрідною “lingua franca” для учасників проєкту. Багато міжнародних компаній впроваджують політику спілкування англійською мовою, аби уніфікувати терміни та знизити ризик непорозумінь. Водночас використання нерідної мови не усуває всіх бар’єрів: різні культурні та мовні контексти можуть ускладнювати тлумачення спеціальних понять, що підкреслює потребу в чіткому глосарії проєкту.

ІТ-термінологія виконує низку важливих функцій у проєктному управлінні. По-перше, комунікативна функція термінів забезпечує точність і однозначність професійного спілкування. Узгоджена термінологія знижує невизначеність та ризик виникнення двозначностей, полегшуючи розуміння між членами команди. У науково-технічних текстах інформація фактично “закодована” у термінах, які дають доступ до складніших знаннєвих структур (Yang, 2023). Таким чином, терміни виконують когнітивну функцію впорядкування знань про предметну область. По-друге, нормативна функція проявляється через стандартизацію словника проєкту: використання єдиних визначень (як приклад, у керівництві PMI PMBOK) сприяє спільному розумінню процесів серед різних команд (Sami-Ul-Haq et al., 2021). Один і той самий термін у різних країнах може перекладатися по-різному, тому перекладачам доводиться уважно добирати еквіваленти та узгоджувати їх застосування (Levitt & Orr, 2015). Належне керування термінологією дозволяє мінімізувати такі варіації та виконує організаційну функцію – підтримує цілісність документації і знаннєвої бази проєкту.

Проблеми цифрового перекладу проявляються передусім у сфері машинного перекладу (МП) та локалізації. Сучасні системи автоматичного перекладу досягають високих результатів на загальних текстах, проте в галузевих ІТ-текстах вони часто припускаються помилок на рівні термінології (Kamaluddin et al., 2024). Дослідження відзначають, що для спеціалізованих доменів потрібна інтеграція затвердженої термінології, інакше “універсальні” моделі МП не забезпечують адекватної точності перекладу (Gašpar et al., 2022). Практичний випадок успішного впровадження термінологічної бази у машинний переклад – проєкт KANT від Carnegie Mellon University для компанії Caterpillar. Ця система знаннєвого МП перекладала технічні інструкції важкого обладнання кількома мовами з мінімальним постредагуванням, що стало можливим завдяки детально опрацьованому термінологічному словнику. Вузькоспеціалізовані ІТ-проєкти (наприклад, переклад документації для певного програмного продукту) отримують значну вигоду від таких підходів, оскільки чітко визначені терміни дозволяють автоматизованим засобам точніше передавати зміст.

Локалізація ІТ-продуктів – ще одна сфера, де роль термінології є визначальною. Переклад інтерфейсів, довідкових матеріалів і технічної документації для різних ринків вимагає консистентного вживання термінів, аби користувачі в різних країнах однаково розуміли функціонал продукту (Choi et al., 2023). Провідні корпорації створюють внутрішні глосарії та стилістичні гіди, щоб забезпечити єдність термінології у всіх мовних версіях програмного забезпечення. Досвід Європейського

Союзу демонструє, що розбіжності у термінах між мовними версіями документів стають основним джерелом проблем інтерпретації (Specht et al., 2024). Тому не дивно, що ЄС інвестує значні ресурси в термінологічні бази та інструменти – узгоджені терміни позитивно впливають на бізнес-комунікацію та правильне розуміння інформації. У глобальних IT-проєктах локалізація часто передбачає не лише прямий переклад, але й культурну адаптацію. Перекладачі повинні враховувати міжкультурні нюанси: наприклад, рівень формальності звернення або наявність локальних аналогів для певних понять (Woo & Giles, 2017). Успішні приклади таких проєктів включають краудсорсингові платформи перекладу інтерфейсів (як-от програма перекладу Facebook у 2008 році), де спільнота узгоджувала найбільш вдалий варіант кожного терміна для цільової аудиторії. В результаті правильно локалізована термінологія підвищує зручність користування продуктом та сприйняття бренду на різних ринках.

Отже, IT-термінологія відіграє ключову роль у проєктному управлінні, забезпечуючи ефективну комунікацію в багатомовних командах. Вона виконує комунікативну, когнітивну, нормативну та організаційну функції, сприяючи точності та стандартизації. Проблеми цифрового перекладу, зокрема в машинному перекладі та локалізації, можуть впливати на якість передавання змісту, що підкреслює важливість термінологічних баз. Узгоджена термінологія є критичною для успішної локалізації IT-продуктів, що сприяє кращому користувацькому досвіду та глобальному розумінню.

ЛІТЕРАТУРА

Choi, Y. J., Lee, M., & Lee, S. (2023). Toward a multilingual conversational agent: Challenges and expectations of code-mixing multilingual users. In Proceedings of the 2023 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems (p. 144, 1–17). Association for Computing Machinery. https://doi.org/10.1145/3544548.3581445

Gašpar, A., Seljan, S., & Kučiš, V. (2022). Measuring terminology consistency in translated corpora: Implementation of the Herfindahl-Hirshman Index. *Information, 13*(2), 43. https://doi.org/10.3390/info13020043

Kamaluddin, M. I., Rasyid, M. W. K., Abqoriyyah, F. H., & Saehu, A. (2024). Accuracy analysis of DeepL: Breakthroughs in machine translation technology. *Journal of English Education Forum (JEEF), 4*(2), 122–126. https://doi.org/10.29303/jeef.v4i2.681

Levitt, R. E., & Orr, R. J. (2015). Global projects: Institutional and political challenges.

Sami-Ul-Haq, Khan, M. N. A., Mirza, A. M., Saif Ur Rehman, Raja Asif Wagan, & Saleem, I. (2021). Addressing communication, coordination and cultural issues in global software development projects. *EMITTER International Journal of Engineering Technology, 9*(1), 13–30. https://doi.org/10.24003/emitter.v9i1.558

Specht, A., Stall, S., Machicao, J., Catry, T., Chaumont, M., et al. (2024). Managing linguistic obstacles in multidisciplinary, multinational, and multilingual research projects. *PLOS ONE, 19*(12), e0311967. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0311967

Woo, D., & Giles, H. (2017). Language attitudes and intergroup dynamics in multilingual organizations. *International Journal of Cross Cultural Management, 17*(1), 39–52. https://doi.org/10.1177/1470595817701507

Yang, L. (2023). Research on the construction and application of terminology library in computer-aided translation. 2023 8th International Conference on Information Systems Engineering (ICISE), Dalian, China, 110–114. https://doi.org/10.1109/ICISE60366.2023.00029

КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ РЕАЛІЙ У СУЧАСНИХ БРИТАНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТАХ У ГАЛУЗІ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Луценко Р. І.
Київський національний лінгвістичний університет

Для суспільно-політичних текстів різних відеожанрів поширеним явищем є застосування реалій як засобу відображення соціального життя Великої Британії. Незалежно від виду кожен твір виникає на національному ґрунті й певною мірою відображає національні проблеми, етнічні особливості, оскільки включений в суспільне життя. Саме тому реалії становлять обов'язковий складник національної специфіки текстів під час їхнього перекладу. Однією з головних особливостей суспільно-політичних текстів є виразне національне забарвлення змісту і форми, що цілком природно для політичних текстів як способу відображення дійсності. Передача позамовної дійсності в слові – одна з найскладніших проблем у теорії та практиці перекладу (Коваленко, 2004), у якій перетинається низка різнопланових елементів, таких як: перекладацький аспект, міжкультурна комунікація, культура перекладача тощо. Ідеться про необхідність відображення не лише предметного значення реалії, але і її конотації, що становить основні труднощі для перекладача.

Для подолання подібних проблем пропонуємо послуговуватися певними критеріями відбору суспільно-політичних реалій у сучасних британських політичних текстах та їхньому українському аудіовізуальному перекладі. Перший критерій – ***тематичний*** – передбачає вибірку реалій за сферами функціонування державного й суспільного апарату Великої Британії, наприклад, *The Old Bailey – Олд Бейлі*, *The Privy Council – Таємна рада Британії*, *The Home Office – міністерство внутрішніх справ* тощо.

Другий критерій – ***конотативний*** – спрямований на дослідження конотативних реалій. Конотативні реалії – це реалії, значення яких збігається

в основних значеннях у зіставлюваних культурах, але відрізняється культурно-історичними асоціаціями, додатковими значеннями, емоційним забарвленням тощо, притаманними лише культурі оригіналу (Зорницький, 2016). Як приклад розглянемо конотативні значення реалії англ. *The Union Jack* та його переклад укр. *прапор Великої Британії*. Для української культури висловлення англійською не зрозуміле, тому переклад узагальнює загальне значення, оскільки в британській військовій культурі наявна асоціація з відповідним типом прапору, гюйсом, який названий на честь Святого Георга, покровителя Англії.

Третій критерій – ***соціокультурний*** – передбачає вибірку реалій за принципом "ядра культури", який акцентує увагу на цінності етносу та його ціннісно-символічних образах. Соціокультурна компетенція передбачає знання культурних особливостей носіїв мови, їхніх звичок, традицій, норм поведінки й етикету та вміння розуміти комунікативну поведінку носіїв іноземної мови й адекватно використовувати набуті знання в процесі спілкування, залишаючись при цьому носієм іншої культури.

Згідно з класифікацією Р. Гришкової, цінності поділяються на такі типи: 1) моральні – благо (*benefit*), вибір (*choice*), вірність (*loyalty*), воля (f*reedom*), добро (*kindness*), дружба (*friendship*), любов (*love*), повага (*respect*), подяка (*gratitude*), поміч (*help*), правда (*truth*), турбота (*care*); 2) соціальні – багатство (*wealthy*), бізнес (*business*), гроші (*money*), дім (*home*), заробіток (*earning*), освіта (*education*), праця (*work*), професія (*job*), сім'я (*family*); 3) життєзабезпечувальні – життя (*life*),здоров'я (*health*), мир (*peace*), природа (*nature*), сила (*power*), сон (*sleep*), час (*time*); 4) естетичні – ідеал (*ideal*), краса (*beauty*), мода (*fashion*), молодість (*youth*), мистецтво (*art*); 5) особистісні – вміння (*skill*), знання (*knowledge*), поведінка (*behaviour*), талант (*talent*); 6) обставинні – доля (*fate*), удача (*luck)*, успіх (*success*); 7) релігійні – Бог (*God)*, віра (*belief*), рай (*paradise*); 8) спонукальні – бажання (*wish*), ціль (*goal*); 9) емоційні – радість (*joy*), щастя (*happiness*); 10) комунікативні – бесіда (*discussion*), слово (*word*); 11) ментальні – мудрість (*wisdom*), розум (*mind*); 12) персонізовані – жінка (*woman*), чоловік (*man*); 13) магічні – магія (*magic*); 14) матеріальні – речі (*things*); 15) політичні – законність (*law*) (Гришкова, 2020).

Четвертий критерій – ***прагматичний*** – пов'язаний із прагматичною функцією національної реалії, що вказує на етнографічну природу дійсності, її зв'язок із різними формами матеріальної культури народу. Із цієї причини в політичних текстах використовують національні реалії для відтворення особливостей життя та побуту.

Отже, категоризація реалій за цими принципами відбору зосереджується на інтегрованому аналізі культурних і соціальних маркерів, що впливають на сприйняття суспільно-політичного контенту у відеоматеріалах. Це дозволяє глибше зрозуміти специфіку реалії та розробити оптимальні підходи до її адаптації, враховуючи прагматичну функцію тексту та його культурне тло.

ЛІТЕРАТУРА

Гришкова, Р. О. (2020). Нові акценти освітньої політики України в контексті сучасних цивілізаційних викликів. *Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України*, *(29)*, 7–15. Міленіум.

Зорницький, А. В. (2016). *Конотативні реалії як лінгвістичне явище та особливості їх функціонування у складі сучасних американських фразеологізмів*. Житомирський державний університет імені Івана Франка.

Коваленко, А. Я. (2004). *Науково-технічний переклад*. Видавництво Карп'юка.

МУЛЬТИМОДАЛЬНІСТЬ У СУЧАСНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ТА ПЕРЕКЛАДІ

Луценко Р. І.
Київський національний лінгвістичний університет

У сучасному інформаційному середовищі комунікація рідко обмежується одним каналом передавання змісту. Тексти поєднуються із зображеннями, звуковими ефектами, відео та іншими модальностями, створюючи мультимодальні повідомлення, які забезпечують більш ефективне донесення інформації. Мультимодальність розглядається як спосіб взаємодії різних семіотичних ресурсів, які доповнюють один одного та впливають на сприйняття інформації аудиторією (Kress & Van Leeuwen, 2006).

Особливо важливою мультимодальність є у сфері перекладу, де необхідно передавати не лише вербальний зміст, а й візуальні та аудіальні аспекти тексту. Це стосується аудіовізуального перекладу (субтитрування, дубляжу, войсоверу), локалізації відеоігор, реклами, коміксів тощо (Pérez-González, 2014).

Мультимодальні тексти можуть поєднувати декілька каналів комунікації, таких як:

- **Вербальний (текст, усна мова)** – основний засіб передавання змісту, який у мультимодальних текстах доповнюється іншими семіотичними ресурсами.
- **Візуальний (зображення, графіка, відео)** – сприяє уточненню інформації, додає емоційності та створює контекст для інтерпретації тексту.
- **Аудіальний (музика, звукові ефекти, тон голосу)** – передає настрій і допомагає структурувати інформацію.
- **Кінетичний (жести, міміка, рухи тіла)** – особливо важливий у невербальній комунікації, театральному мистецтві та кінематографі (Jewitt, 2009)

Перекладачі мультимодальних текстів стикаються з низкою викликів, пов'язаних із передачею змісту в різних модальностях. Наприклад, у

субтитруванні важливо зберегти зміст діалогів, водночас уникнувши надмірного навантаження глядача текстом. Візуальні й аудіальні елементи можуть містити культурно специфічні знаки, які потребують адаптації під цільову аудиторію (Pérez-González, 2014).

У локалізації відеоігор мультимодальність відіграє вирішальну роль, оскільки текст взаємодіє з графічним інтерфейсом, анімацією та звуковими ефектами. Успішний переклад таких текстів передбачає не лише точність передачі змісту, а й адаптацію гумору, гри слів та культурних реалій (Mangiron & O'Hagan, 2006). Ще одним прикладом є переклад коміксів, де текст інтегрований із візуальними елементами, а також має обмеження простору в "баблах" (текстових хмарках). В цьому випадку перекладачам доводиться шукати стислі й водночас точні рішення, які передаватимуть авторський стиль та збережуть художній ефект (Zanettin, 2008).

Сучасні соціальні мережі є платформою для активного використання мультимодальних стратегій. Користувачі поєднують текст, емодзі, GIF-анімацію, меми, відео та інші засоби для ефективнішого спілкування. Маркетингові кампанії також враховують мультимодальність, використовуючи поєднання візуального контенту та текстових повідомлень для залучення уваги аудиторії (Bateman et al., 2017).

Окрім того, алгоритми соціальних мереж сприяють поширенню мультимодального контенту, оскільки відеоформати та інтерактивні елементи отримують більше охоплення та залучають користувачів краще, ніж традиційний текстовий контент.

Сучасні освітні практики активно використовують мультимодальні ресурси для покращення засвоєння інформації. Дослідження показують, що комбіноване використання тексту, аудіо та візуального матеріалу сприяє кращому запам'ятовуванню та розумінню (Bateman, Wildfeuer, & Hiippala, 2017).

Вивчення іноземних мов значною мірою базується на мультимодальних методах. Використання відео, субтитрів, інтерактивних вправ та жестів допомагає учням краще засвоювати лексику та граматичні структури (Jewitt, 2009).

Отже, мультимодальність є фундаментальним аспектом сучасної комунікації, що визначає способи сприйняття та передавання інформації. Вона відіграє вирішальну роль у медіа, освіті, соціальних мережах і перекладі. Дослідження мультимодальності дозволяє краще зрозуміти взаємодію різних модальностей і розробляти ефективні методики адаптації змісту для різних аудиторій.

ЛІТЕРАТУРА

Bateman, J., Wildfeuer, J., & Hiippala, T. (2017). *Multimodality: Foundations, research and analysis – A problem-oriented introduction*. De Gruyter Mouton.

Jewitt, C. (2009). *The Routledge handbook of multimodal analysis*. Routledge.

Kress, G., & Van Leeuwen, T. (2006). *Reading images: The grammar of visual design* (2nd ed.). Routledge.

Mangiron, C., & O'Hagan, M. (2006). Game localization: Unleashing imagination with 'restricted' translation. *The Journal of Specialised Translation, 6*, 10–21. https://www.researchgate.net/publication/281749030_Game_Localisation_Unleashing_Imagination_with_%27Restricted%27_Translation

Pérez-González, L. (2014). *Audiovisual translation: Theories, methods and issues*. Routledge.

АКТУАЛЬНІСТЬ КОРПУСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ДІАХРОНІЧНИХ ЗМІН У РЕАЛІЗАЦІЇ МОДАЛЬНИХ ЗНАЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Любимова Ю. С.
Київський національний лінгвістичний університет

У сучасній лінгвістиці корпусні дослідження є важливим інструментом для аналізу мовних змін, зокрема у сфері модальності. Діахронічні зміни у вираженні модальних значень у китайській мові демонструють складну динаміку розвитку, що зумовлено як внутрішніми мовними процесами, так і соціокультурними чинниками. З огляду на це, використання корпусних методів дозволяє дослідити тенденції еволюції модальних конструкцій, їх семантичні зрушення та варіативність у різних стилях і жанрах. Як стверджують Капінус О.Л. і Байло І.Я. (2022, с. 234), корпус може стати науковою базою для відродження вже втрачених або близьких до зникнення мов у вигляді наукових граматик, академічних словників, документованих мовних матеріалів. Отже, процес відстеження діахронічних змін у реалізації модальних значень в мові також є завданням корпусних досліджень.

Корпусна лінгвістика на сучасному етапі пропонує ефективні методи аналізу великих обсягів текстових даних, що дозволяє дослідити:

- частотність і контекстуальну варіативність модальних одиниць;
- взаємодію модальних маркерів із синтаксичними структурами;
- трансформації модальних значень у різних часових періодах.

Джерелами для аналізу в нашому випадку є великі корпуси китайської мови, такі як BCC (Beijing Language and Culture University Corpus) (*BCC*语料库使用帮助, б. д.), Lancaster Corpus of Mandarin Chinese (*LCMC basic information*, б. д.) тощо, які містять як сучасні, так і історичні тексти. Використання зазначених корпусів зокрема дозволяє дослідникам визначати частотність використання модальних дієслів та інших модальних маркерів у різні часові періоди, аналізувати зміни в семантиці та функціях модальних конструкцій, вивчати вплив соціокультурних факторів на еволюцію модальних значень.

Тенденції щодо діахронічних змін у вираженні модальності в сучасній китайській мові можуть бути представлені у такий спосіб: зміни у використанні модальних дієслів, граматикалізація нових модальних конструкцій, зміна вживаності модальних маркерів у різні історичні періоди, вплив розмовної мови та англійських запозичень.

Модальність у китайській мові зазнала суттєвих змін упродовж століть, зокрема у використанні: *модальних дієслів* (能、可、会 тощо); *лексичних засобів* (可能、大概、一定), які поступово набули більшої граматикалізації; *афіксів й інфіксів* (得、了、着), що впливають на модальне значення речення.

Корпусні дослідження показують, що деякі модальні дієслова поступово втрачають частотність або змінюють значення залежно від розвитку китайської мови. За допомогою корпусних досліджень можна побачити, що у сучасній китайській мові відбувається тенденція до зміщення деяких модальних значень, наприклад, 会 (huì) як маркер ймовірності поступово замінюється на 可能 (kěnéng), а використання 得 (děi) для вираження облігаторності зменшується на користь 必须 (bìxū).

У сучасному китайському дискурсі продовжує тримати позиції вплив англійської мови, що відображається у появі нових виразів модальності, зокрема калькованих конструкцій. Наприклад, у молодіжному сленгу часто-густо можна зустріти запозичені конструкції типу “OK 了” (OK le – *все добре, погоджуюсь*), які реалізують модальне значення достовірності.

Варто зауважити, що за допомогою корпусних досліджень можна проаналізувати не лише зміни за останні 50-100 років, а вивчити те, як змінювалося вживання модальних засобів у набагато більш віддалених термінах. Це можна зробити за допомогою таких корпусів, як 古代汉语语料库 (Corpus of Classical Chinese) (中央研究院古漢語文獻語料庫 *Academia Sinica Ancient Chinese Corpus*, б. д.).

Загалом в рамках корпусних досліджень можна використовувати *конкордансний аналіз* (пошук усіх входжень певного модального слова або конструкції у текстах різних епох), *колокаційний аналіз* (вивчення, з якими словами найчастіше поєднується певне модальне дієслово у різні періоди), *статистичний аналіз* (підрахунок частотності використання модальних слів та їхніх варіантів у різних часових проміжках), *порівняння жанрів* (аналіз відмінностей у використанні модальності в літературних, політичних та розмовних текстах).

Корпусні дослідження є незамінним інструментом для аналізу діахронічних змін у вираженні модальних значень у китайській мові. Вони дозволяють не лише описати мовні тенденції, а й прогнозувати подальші зміни у функціонуванні модальних структур. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на аналізі конкретних жанрів та соціальних факторів, що впливають на мовну еволюцію.

ЛІТЕРАТУРА

Капінус, О. Л., & Байло, І. Я. (2022). Використання текстових корпусів у лінгвістичних дослідженнях. *Закарпатські філологічні студії*, *1*(25), 234–238. https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.1.44

*BCC*语料库使用帮助. (б. д.). Home – BCC语料库. https://bcc.blcu.edu.cn/

LCMC basic information. (б. д.). Home – Lancaster University. https://www.lancaster.ac.uk/fass/projects/corpus/LCMC/lcmc/lcmc_info.htm
中央研究院 古漢語文獻語料庫 *Academia Sinica Ancient Chinese Corpus*. (б. д.). 中央研究院古漢語文獻語料庫 Academia Sinica Ancient Chinese Corpus. https://ancientchinese.ling.sinica.edu.tw/ASACC_index/

ВЗАЄМОДІЯ СИНХРОНІЧНОГО ТА ДІАХРОНІЧНОГО ПІДХОДІВ ДО ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Мазуренко Л. І.
Інститут Військово-Морських Сил
Національного університету "Одеська морська академія"

Застосовуючи синхронно-діахронне вивчення мови, лексико-семантичні дослідження складаються із надзвичайно широкого діапазону праць, які тепер набувають нових можливостей розкриття семантичних процесів і виділення подібних характерних рис у споріднених та неспоріднених мовах. Мовознавці можуть досліджувати як окремі морфеми, так і намагатись вивести універсальні закони розвитку лексики мов світу. Варто відзначити, що більшість досліджень більш-менш чітко розподіляються за принципами синхронії чи діахронії (Ashwini, 2015).

Лінгвістика впродовж кількох століть існування акумулювала значний обсяг інформації, що спричинило необхідність узагальнювати й відкривати закономірності існування й еволюції лексики мови, "горизонтальна" компаративістика її більше не задовольняє. Побудова історичної "вертикалі" з метою пояснити розвиток мовної лексики підводить лінгвістів до необхідності й важливості діахронного принципу історичної лінгвістики в лексико-семантичних дослідженнях (Boussidan, 2013).

Наше розуміння нинішнього стану лексичного значення базується на створенні історичного співвіднесення цього стану в минулому на різних етапах розвитку суспільства. З метою отримання широкої, грунтовної наукової мовної картини, синхронне лексико-семантичне дослідження повинне бути частиною чогось більшого – діахронного дослідження (Campbell, 2002).

З цього випливає, що діахронний аналіз включає синхронний, бо він є точкою відліку (у вигляді певного історичного етапу) для проведення порівняння сучасного стану мови, який аналізується, з її станом у різні моменти минулого.

Наприкінці XX – початку XXI століття було знайдено шляхи примирення синхронії та діахронії. Виникла тенденція щодо звернення до фактів діахронії під час проведення синхронічних досліджень. Вчені-мовознавці вважають, що такі звернення виникли унаслідок зміни сучасної наукової дослідницької парадигми, яка на новітньому етапі розвитку лінгвістики поставила собі за мету пояснювати все (Geeraerts, 2010).

Ми встановили сприйняття сучасними мовознавцями ідеї плідної співпраці синхронних й діахронних лексико-семантичних досліджень, поєднання синхронного опису й історичної діахронної реконструкції замість ідеї протистояння. Ми дійшли висновку, що для сучасної лінгвістики поділ на синхронію й діахронію є досить умовним. Синхронні дослідження більше не протиставляються діахронним, бо вони є їх важливим елементом та ефективно доповнюють один одного під час проведення лексико-семантичних досліджень.

У лексико-семантичних дослідженнях тепер можна конструювати діахронну вертикаль лексичного значення значно точніше, розглядати окремі етапи за допомогою відповідних синхронних часових зрізів і моделювати складне ціле, що дозволяє доходити ствердних висновків у тих випадках, у яких вчені раніше могли робити тільки припущення. Популяризація співпраці синхронного та діахронного підходів відбувається переважно з метою набуття нових можливостей, а не через почуття провини й намагання згладити помилки минулих поколінь. Синхронічний і діахронічний підходи щодо лексико-семантичних досліджень примирились завдяки розумінню їхньої взаємообумовленості та необхідності співпраці з метою одержання узагальнених, усебічних та науково достовірних результатів (Gerd, 2006).

Отже, дихотомія статики та динаміки, синхронії і діахронії належить до числа основоположних парадоксів, що визначили діалектику розвитку мови. Відома колись непримиренна опозиція діахронії й синхронії розмилася і більше не є такою. По суті, вони є перехресними процесами, і вони не можуть бути зрозумілими кожен у відриві від іншого.

Вивчаючи процес розвитку мовних одиниць в їх динаміці, ми можемо виявляти процеси відмирання старих і формування нових характерних рис. Йдеться про прояви тенденцій не на діахронному, а саме на синхронному часовому зрізі мови, тобто таких процесів розвитку, які прагнучи рівноваги й симетрії в синхронії не дозволяють досягти повної стабільності – кожна відносно статична стадія змінюється динамічною (Bynon, 1977). Таким чином, зароджуються нові тенденції. Варіанти лексичних одиниць на кожному із синхронних зрізів стають немов би індикаторами змін, які проходять на фоні незмінних елементів системи.

ЛІТЕРАТУРА

Ashwini, Deo (2015). Diachronic semantics. *Annu. Rev. Linguist. 1*, 179–197.

Boussidan, A. (2013). *Dynamics of semantic change*. Detecting, analyzing and modeling semantic change in corpus in short diachrony. Universite Lumiere, Lyon.

Campbell, L., (2002). The History of Linguistics. *The Handbook of Linguistics. Blackwell Publishing*, 1–17.

Geeraerts, D. (2010). *Theories of lexical semantics*. Oxford University Press, New York.

Gerd, F. (2006). Historische Semantik, Springer-Verlag GmbH.

Bynon, Th. (1977). *Historical linguistics*. Cambridge University Press,

СПЕЦИФІКА ТРАНСФОРМОВАНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ В ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ

Малинюк І. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Інтернет-дискурс характеризується динамічністю, він надзвичайно чутливий до екстралінгвальних явищ. Фразеологізми активно трансформуються в інтернет-дискурсі, пристосовуючись для відображення актуальних подій та явищ. Це пояснюється тим, що мова інтернет-дискурсу постійно модернізується, що спричинює появу нових фразеологізмів. Матеріалом дослідження послугували дописи в соціальних мережах. Користувачі інтернету активно трансформують фразеологізми, адаптуючи їх для змалювання актуальних подій та явищ. Виявлені нами основні типи трансформованих фразеологізмів такі:

1. Фразеологізми, що набули нового значення без зміни лексичних компонентів:

无中生有 wú zhōng shēng yǒu "створити щось з нічого" в інтернет-комунікації набув значення медика, що допомагає вирішити проблему безпліддя.

知书达礼 zhī shū dá lǐ "знати канонічні книги й володіти правилами етикету, тобто про освічену й виховану людину". В інтернет-дискурсі цей фразеологізм набув значення "володіти книжковими теоретичними знаннями недостатньо, варто ще вміти дарувати подарунки". 礼 lǐ у буквальному значенні цього фразеологізму є частиною слова 礼仪 lǐyí "етикет", тоді як в інтернет-дискурсі 礼 lǐ набуває нового значення, оскільки 礼 lǐ стає частиною слова 礼物 lǐwù "подарунок".

度日如年 dù rì rú nián "день триває, як цілий рік, тобто такий виснажливий день, як цілий рік". В інтернет-дискурсі цей фразеологізм набув значення "кожен день, як святкування Нового року".

杯水车薪 bēi shuǐ chē xīn "чашкою води не загасити віз з дровами, тобто недостатня допомога, щоб вирішити проблему". В інтернет-дискурсі цей фразеологізм набув значення "пити в офісі чай, а в кінці місяця отримати таку зарплату, щоб купити машину". 薪 xīn у буквальному значенні цього фразеологізму має його словникове значення "дрова", тоді як в інтернет-дискурсі 薪 xīn набуває нового значення, оскільки 薪 xīn стає частиною слова 月薪 yuèxīn "місячна заробітна плата".

2. Фразеологізми, що набули нового значення внаслідок заміни лексичних компонентів:

贤妻良母 xián qī liáng mǔ "хороша дружина й мати". В інтернет-дискурсі цей фразеологізм за допомогою омофонів набув вигляду 闲妻凉母 xián qī liáng mǔ та значення безробітної й занедбаної жінки (高, 2014, с. 184).

奋发图强 fèn fā tú "наполегливо працювати" в інтернет-дискурсі цей фразеологізм за допомогою омофонів набув вигляду 粉发涂强 fěn fā tú qiáng зі значенням про дівчат з макіяжем (粉 fěn "пудра, румяна", 涂 tú "гримувати обличчя").

一见钟情 yī jiàn zhōngqíng “закохатися з першого погляду” в інтернет-дискурсі цей фразеологізм за допомогою омофонів набув вигляду 一键钟情 yī jiàn zhōngqíng “закохатися з першого кліку” на позначення інтернет-залежних людей.

不见不散 bù jiàn bù sàn “не розійдемося поки не побачимося” в інтернет-дискурсі цей фразеологізм за допомогою заміни компонентів набуває вигляду 一见就散 yī jiàn jiù sàn “щойно побачив, відразу пішов” (张, 2014, с. 94).

3. Фразеологізми, що набули нового значення внаслідок компаундування лексичних компонентів:

喜大普奔 xǐ dà pǔ bēn “радісна новина, яку поспішають повідомити всім” в інтернет-дискурсі цей фразеологізм утворився за допомогою компаундування лексичних компонентів з чотирьох фразеологізмів: 喜闻乐见 xǐ wén lè jiàn “радий чути й бачити”, 大快人心 dà kuài rén xīn “викликати почуття радості”, 普天同庆 pǔ tiān tóng qìng “вселюдне тріумфування”, 奔走相告 bēn zǒu xiāng gào “поспішати повідомити новини”.

累觉不爱 lèi jué bù ài “надто втомився, щоб кохати”. Цей фразеологізм утворився в інтернет-дискурсі за допомогою компаундування лексичних компонентів такого повідомлення в інтернеті: 很累,感觉自己不会再爱了。Hěn lèi, gǎnjué zìjǐ bù huì zài ài le. “Дуже втомився, почуваюся так, ніби більше ніколи не зможу кохати”. Ця фраза стала дуже популярною, після чого й утворився новий фразеологізм.

不明觉厉 bù míng jué lì “нічого не зрозуміло, але, здається, круто”. Фразеологізм утворився в інтернет-дискурсі за допомогою компаундування лексичних компонентів виразу з фільму “食神” Shíshén “Бог кулінарії”: 虽然我不知道你在说什么，但感觉好厉害。 Suīrán wǒ bù zhīdào nǐ zài shuō shénme, dàn gǎnjué hǎo lìhài. “Хоча я не знаю про що ти зараз говориш, але, здається, дуже круто”.

Інтернет-дискурс характеризується наявністю значної кількості трансформованих фразеологізмів. Аналіз дав змогу виокремити три основні типи трансформованих фразеологізмів: фразеологізми, що набули нового значення без зміни лексичних компонентів; фразеологізми, що набули нового значення внаслідок заміни лексичних компонентів; фразеологізми, що набули нового значення внаслідок компаундування лексичних компонентів.

ЛІТЕРАТУРА

高，岩. (2014). 基于语言学理论的网络语言应用研究．哈尔滨大学出版社.
张，玉玲. (2014). 网络语言的语体学研究．中国社会科学出版社.

ОНОМАТОПЕЇЧНА ЛЕКСИКА В ІЗРАЇЛЬСЬКИХ МЕДІА ТА РЕКЛАМІ

Марченко І. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Медіа та реклама – це сфери, які розвиваються досить динамічно та швидко, що відкриває широкий діапазон можливостей для лінгвістичних досліджень. Сучасний підхід до аналізу медіа дискурсу розглядає його як ефективний інструмент переконання. Для досягнення прагматичних цілей реклама використовує специфічні стратегії впливу, що визначають вибір мовних засобів, які сприяють створенню дієвого рекламного тексту. Мова реклами має спільні риси з поетичними творами, оскільки широко застосовує мнемотехнічні засоби, особливо у рекламних слоганах. Проте мовна виразність у медіа та рекламі ґрунтується не лише на грі словами, а й на використанні звукових ефектів.

Даніель Дор (2019) зазначає, рекламне повідомлення має бути чітким, лаконічним та привабливим для цільової аудиторії. Оригінальність та креативність допомагають привернути увагу, а відповідність інтересам споживачів підвищує ефективність рекламного повідомлення. Грамотність та якість оформлення є важливими аспектами, що впливають на сприйняття реклами. Не менш значущою є етичність контенту – він не повинен містити дискримінаційних висловлювань, елементів насильства чи образ. Достовірність фактів має бути перевіреною, а текст бажано доповнювати закликом до дії, що спонукає споживачів до певних рішень.

Згідно зі словником (Merriam-Webster Online Dictionary) ономатопея – це мовне явище, що полягає в імітації природних звуків за допомогою мовних засобів. Вона відіграє важливу роль у мовленні, літературі та мистецтві, допомагаючи створювати образність і відчуття реальності.

З наукової точки зору, ономатопея розглядається як один із механізмів формування лексики. Її теоретичні засади ґрунтуються на взаємозв'язку між звуками мовлення та акустичними особливостями довкілля. Лінгвісти поділяють ономатопею на дві основні групи: первинну та вторинну. Первинна ономатопея безпосередньо відтворює звуки природи, тварин або технічних об'єктів (наприклад, "кукуріку", "бух"). Вторинна ономатопея набуває більш абстрактного значення та використовується в мовленні для передачі емоцій або ритму (наприклад, "дзенькнути" або "хлюпотіти").

Функції ономатопеї в мові є різноманітними. Вона сприяє виразності мовлення, допомагає передавати емоційний стан та створює ефект присутності. У художній літературі ономатопея використовується для посилення образності тексту, а в дитячій літературі – для полегшення сприйняття мови та засвоєння нових слів.

Ізраїльські медіа активно використовують ономатопеї для залучення уваги читачів та глядачів. Вони допомагають передати динаміку подій, драматизм або емоційну насиченість. Зокрема:

- Газетні заголовки та новинні портали: ономатопеї часто використовуються для підсилення ефекту новини. Наприклад, заголовок "בום! פיגוע בתל אביב" ("Boom! Теракт у Тель-Авіві") одразу викликає емоційну реакцію.

- Телебачення та радіо: в репортажах та аналітичних програмах ономатопеї створюють ефект присутності. Наприклад, ведучий може сказати "והוא נכנס, פשששש, כמו סערה!" ("І він увійшов, pshhh, як буря!").

- Соціальні мережі: ономатопеї активно використовуються в мемах, коментарях і рекламі, оскільки вони роблять текст більш живим і привабливим.

Реклама є сферою, де ономатопеї відіграють особливу роль. Вони створюють яскраві слогани та запам'ятовуються аудиторією. Наприклад:

- Харчова промисловість: ономатопеї передають смак і текстуру. Наприклад, реклама чипсів може містити слоган "קראנץ' בכל ביס!" ("Хруст у кожному шматку!"), "טעם של יישששש!" ("Смак єсс!"), "הקיץ הזה יהיה קרררררר" ("Це літо буде холодним брррррр")

- Автомобільна реклама: слова, що передають швидкість та потужність, наприклад, "זום זום" "וורום וורום", часто використовуються для опису потужності автомобілів.

- Реклама дитячих товарів: тут ономатопеї створюють ефект гри та радості, наприклад, "קיקי ריקי, השמחה מובטחת!" ("Кікі-Рікі, радість гарантована!"), "בולבול בלי דמעות" ("Бульбуль без сліз").

Ономатопеїчна лексика є важливим засобом виразності в ізраїльських медіа та рекламі. Вона допомагає залучити увагу, створити емоційний зв'язок із аудиторією та зробити інформацію більш запам'ятовуваною. Використання ономатопей у газетних заголовках, телевізійних ефірах та рекламних кампаніях свідчить про їхню ефективність у комунікації. Подальші дослідження можуть зосередитися на порівнянні ізраїльської ономатопеїчної лексики з іншими мовами та її впливі на формування мовної культури.

ЛІТЕРАТУРА

Dor, D. (2019). *The instruction of imagination: Language as a social communication technology.* Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780190256623.001.0001

Merriam-Webster. (n.d.). *Merriam-Webster online dictionary.* Retrieved, from https://www.merriam-webster.com/

РОЛЬ ЧАТ-БОТІВ НА БАЗІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ НА ПРИКЛАДІ CHARACTER AI

Маслова Л. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Сучасні технології стрімко змінюють освітній ландшафт, пропонуючи нові інструменти вивчення іноземних мов, і викладачам важливо не лише адаптуватися до змін, а й знаходити ефективні способи їх застосування.

Роль штучного інтелекту й конкретно чат-ботів у навчальному процесі вивчають такі вітчизняні вчені, як О. А. Баранов, В. К. Четверик, Л. В. Вікторова, В. М. Люлька, В. С. Грицишин і т. п., а також зарубіжні дослідники, такі як Cathrine V. Felix, David Baidoo-Anu, Leticia Owusu Ansah, Irwanda Kusuma Ningsih та ін. Вони досліджують поняття, методи, переваги й недоліки подібних технологій у вищій освіті.

Одним з новітніх інструментів, що використовується в освітньому процесі, є штучний інтелект. Ми розглянемо один із варіантів його реалізації — чат-боти. О. М. Нежива дає визначення, що чат-бот — це спеціально адаптована мережа, яка має здатність наслідувати діалоги з реальними людьми, відповідати на запитання, шукати, аналізувати, та видозмінювати інформацію згідно запиту користувачів, або спілкуватись у заданій їм манері (Нежива, 2024, с. 101).

Ми звернули увагу на одну платформу для створення та використання цих чат-ботів — Character AI (c.ai, Character.ai). Це чат-бот-сервіс на основі нейронної мовної моделі, розроблений Ноамом Шазіром та Даніелем Де Фрейтасом, розробниками великої мовної моделі LaMDA (мовна модель для діалогових додатків) від Google. Його бета-версія стала доступною у вересні 2022 року, надаючи користувачам доступ до передових технологій для різних цілей, включаючи освіту (Irwanda, 2024, с. 193).

Подібні програми позитивно позначаються на комунікативних здібностях студентів, залучаючи їх до усних, письмових та аудитивних видів мовної діяльності. Щодо письма, наприклад, Люлька В. М. серед методів задіяння ШІ у процесі навчання виділяє пункт спілкування з ботом для покращення навичок писемного мовлення учнів через: регулярну взаємодію з ботом; використання бота для розширення словникового запасу, запит синонімів, виразів і фраз, які можуть зробити їхнє письмове спілкування різноманітнішим; експериментування у письмі за різними темами, стилями та жанрами (Люлька та ін., 2024, с. 199).

Рольові ігри, що лежать в основі платформи Character AI, хоч і не новинка у сфері освіти, є ефективним способом підвищити мотивацію та залученість студентів. Їхнє проведення в очному форматі може бути ускладнене через різний рівень володіння мовою серед студентів, не кажучи вже про індивідуальні соціальні кордони, і тут нам допоможуть технології. З назви платформи Character AI очевидно, що спілкування відбувається з багатим різноманіттям персонажів. І саме в цьому криється низка ключових особливостей та переваг, а саме: персоналізованість, емоційна залученість і підвищена мотивація, інтерактивність і гейміфікація, відсутність факторів стресу.

Character AI дозволяє студентам створювати власних персонажів, налаштовуючи їхню особистість, голос, тон спілкування та інші персоналізовані характеристики. Користувачі можуть програмувати початок діалогу, ставити питання або навіть “спілкуватися по телефону” з віртуальними знаменитостями: акторами, героями з комп’ютерних ігор, фільмів, серіалів або книг, історичними персоналіями, філософами і т. д. А крім вже готових персонажів з бази даних можна створити свого,

унікального. Крім цього, людина і сама може грати роль будь-якого реального або вигаданого персонажа, що вносить суттєву різноманітність у можливі сценарії розвитку спілкування і, відповідно, типи лексики, що задіюється. На комфорт та особистий інтерес учня також позитивно впливає можливість заново генерувати та редагувати відповіді ШІ-співрозмовника. Усе це сприяє посиленню емоційної залученості і, відповідно, мотивації, критично необхідної для підвищення успішності у навчанні.

Інтерактивні ігри сприяють кращому розумінню мови та активному поповненню словникового запасу. Гейміфікація з використанням ШІ робить вивчення мови захоплюючим та мотивуючим, створюючи комфортне середовище, де помилки сприймаються як частина процесу, таким чином знижуючи рівень стресу в учнів, дозволяючи практикувати мову в комфортному темпі без побоювання помилок, оскільки у чат-ботів нескінченне терпіння та оперативні відповіді.

Спілкування з чат-ботом сприяє мовній практиці у процесі реалістичного спілкування. Ця автентичність допомагає студентам застосовувати граматику у реальних контекстах. У дослідженні Irwanda K. N. вказують, що Character AI демонструє практичну граматику в контексті в живій мові, покращуючи розуміння та запам'ятовування. Відчувши правила граматики на власному досвіді в розмові, студенти можуть краще зрозуміти їхнє практичне значення та правильно застосовувати їх у своєму мовленні. Таке контекстне навчання усуває розрив між теорією та практикою, роблячи навчання граматиці ефективнішим (Irwanda, 2024, с. 202). В ході того ж дослідження стало ясно, що Character AI демонструє, як мова працює в контексті, інтуїтивно підводячи їх до природного поступового виправлення замість прямих виправлень, як у традиційних методах навчання. У процесі спілкування студенти розпізнавали власні помилки та з часом самостійно виправляли їх, роблячи процес практики більш органічним і цікавим (Irwanda, 2024, с. 198).

Ми розглянули корисні та позитивні сторони ШІ-чат-ботів для вивчення іноземних мов, оскільки вони вказують на нові перспективи та методики в освіті з урахуванням сучасності. Однак ми закликаємо вас бути обачними та не піддаватися омані, адже такі технології мають і негативні сторони:

1. Обмежене розуміння контексту та ліміти пам'яті, що призводять до порушення логіки;
2. Відсутність чіткого поділу за рівнями лексики та граматики;
3. Обмежена креативність ШІ в порівнянні з людською;
4. Відсутність невербальної комунікації (жести, міміка);
5. Можливі проблеми у спілкуванні з людьми через психологічний вплив "ідеального співрозмовника", що уособлює ШІ;
6. Можлива десоціалізація та залежність від технологій в індивідуальних випадках.

Підбиваючи підсумки, чат-боти, такі як Character AI, відіграють значну роль у вивченні іноземних мов, пропонуючи студентам унікальні можливості для розвитку комунікативних навичок, розширення словникового запасу

та практики граматики у реальних контекстах. Завдяки персоналізації, інтерактивності та гейміфікації, вони підвищують мотивацію та залученість, дозволяючи учням практикувати мову у комфортному темпі, вільному від стресу. Однак їх використання має і обмеження: чат-боти можуть недостатньо розуміти контекст, мають обмеження на пам'ять, креативність і логіку та іноді викликають психологічну залежність від "ідеального співрозмовника". Таким чином, чат-боти є ефективним додатковим інструментом у навчанні, але не можуть повністю замінити людську взаємодію та творчий підхід викладача.

ЛІТЕРАТУРА

Нежива, О. М. (2024). Можливості нейромереж для вивчення іноземних мов у закладі вищої освіти. *Науковий журнал Хортицької національної академії. № 2* (11), 99–104. https://doi.org/10.51706/2707-3076-2024-11-14

Irwanda, K. N., Farikah, F., & Ramadhika, B. (2024). Character AI in EFL classrooms: Student perceptions and experiences. *Language and Education Journal. Vol. 9, No. 2*, 192–207.
https://ejournal.uniski.ac.id/index.php/lej/article/view/29/13

Люлька, В. М., Савенкова, О. О., & Дедухно, А. В. (2024). Особливості використання штучного інтелекту при викладанні іноземних мов у закладах вищої освіти України. *Актуальні питання гуманітарних наук. Т. 2. Вип. 73*, 195–201. https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-2-30

СЕМАНТИКО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ІДІОМАТИЧНОСТІ СУЧАСНОГО АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ГАЗЕТНОГО ДИСКУРСУ

Мелешкевич Л. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Газетний дискурс сьогодення зазнає значних змін унаслідок появи нових можливостей для швидкого доступу до засобів масової комунікації, а також мобільності населення і розширення кола контактів, зростання інформаційного впливу на читача. Однією із характерних особливостей газетного дискурсу є його ідіоматичність, яка виявляється у наявності стійких лексичних сполук, складники яких характеризуються ослабленням або втратою формальних мотиваційних відношень, унаслідок чого значення сполуки виводиться не із суми значень складників, а переважно незалежно від них.

Ідіоматичність текстів на матеріалі різних мов неодноразово ставала об'єктом лінгвістичних розвідок науковців. Аналіз поняття ідіоматичності представлено у працях таких мовознавців як Л. Авксентьєв, Г. Артеменко, В. Бадюл, Я. Баран, Н. Венжинович, І. Глуховцева, М. Зимомря, A. Abeillé, P. Balsliemke, S. Fiedler, R. Gibbs, A. Langlotz та інших.

Базовим поняттям для аналізу ідіоматичності газетного дискурсу є ідіома – комплексний мовний знак, який виникає унаслідок метафоричного, отже образного і асоціативного осмислення властивостей об'єкта позамовної дійсності. Ідіоми утворюють ядро фразеологічного складу мови. У результаті прагматичної спрямованості газетного тексту ідіоми можуть зазнавати різних модифікацій: семантичних, лексичних, морфологічних, словотворчих і синтаксичних.

Ідіоми відіграють важливу роль у газетному тексті, виконуючи кілька ключових функцій:

• Привернення уваги та зацікавлення читача – ідіоми роблять текст яскравим, емоційним і образним, додають йому колориту і сприяють кращому запам'ятовуванню. Експресивність ідіом формує образну забарвленість тексту, роблячи його більш переконливим і впливовим.

• Стислість і лаконічність ідіом дозволяють передати складні поняття та ідеї в короткій формі, що особливо важливо для газетних текстів обмеженого обсягу.

• Ідіоми допомагають виразити ставлення автора до події або явища.

• Ідіоми є частиною культурного надбання народу, їх використання в газетних текстах допомагає підтримувати зв'язок з традиціями та культурною спадщиною народу.

• Легкість сприйняття загальновідомих ідіом робить текст більш зрозумілим для широкої аудиторії.

Так, наприклад у заголовках газетних статей використовується ідіома *to come out on top* у значенні "to win a contest or an argument":

Munster ***come out on top*** *in old-school arm wrestle against Saracens* (The Telegraph, 11 січня 2025);

Brentford ***come out on top*** *in entertaining goal-fest against Bournemouth* (The Telegraph, 9 листопада 2024);

'It took everything' for the Patriots ***to come out on top*** *in a wild AFC championship game* (The Washington Post, 20 січня 2019);

Oppenheimer ***comes out on top*** *at key Producers Guild of America awards* (The Guardian, 26 лютого 2024);

Irish wine market sours on France as Chilean brands ***come out on top*** (The Times, 11 серпня 2024);

Macron ***comes out on top*** *in French election TV debate with Le Pen* (The Guardian, 21 квітня 2022);

Використовуючи ідіому *to come out on top* у заголовку газетної статті, автор характерно називає сферу спрямування зусиль суб'єкта повідомлення: *in old-school arm wrestle, in entertaining goal-fest, in a wild AFC championship game, at key Producers Guild of America awards, Irish wine market, in French election TV debate.*

Інтерес мовознавця привертає заголовок статті у випуску газети *The Guardian*: *In a Jeremy Kyle Clásico, Spurs* ***come out on top*** *in theatre of dysfunction* (The Guardian, 16 лютого 2025). Автор аналізує гру футбольного клуба "Тоттенгем Готспур", називаючи його загальноприйнятим прізвиськом

“Шпори” – *Spurs*. Незважаючи на перемогу Тоттенгема у матчі, команда показала нестабільну гру з багатьма помилками та невдалими моментами, і ці фактори створили атмосферу, яку автор статті охарактеризував фразою *theatre of dysfunction.* Вона може бути витлумачена як метафоричний вираз, який описує ситуацію, де превалюють хаос, непорозуміння і безлад, і це створює асоціації з театральною сценою і акторською грою. Ідея може бути пов’язана з “театром абсурду” – драматичним рухом, який виник у середині XX століття. Абсурдність людського існування передавалася шляхом нелогічних сюжетів, розірваних діалогів, сюрреалістичних сценаріїв. Подібно, фраза *theatre of dysfunction* може позначати абсурдність і хаос під час порушення функціонування певної системи.

Отже, ідіоми є свідченням метафоричного – образного та асоціативного – осмислення концептуальної системи навколишнього світу. Вони слугують потужним інструментом для створення яскравих образно-емоційних та лаконічних газетних текстів. Використання ідіом допомагає привернути увагу читачів, зробити текст більш зрозумілим і запам’ятовуваним, а також підтримувати зв’язок з культурною спадщиною народу. Оскільки газетний дискурс характеризується персуазивністю, тобто свідомим впливом на когнітивну сферу читача, автор для підсилення ефекту впливу і досягнення прагматичної мети характерно поєднує ідіоми з іншими стилістичними засобами виразності.

ЛІТЕРАТУРА

Goodwill, J. (2025, 11 January). *Munster come out on top in old-school arm wrestle against Saracens*. The Telegraph. https://www.telegraph.co.uk/rugby-union/2025/01/11/munster-vs-saracens-score-result-champions-cup/

Jenkins, S. (2019, 20 January). *‘It took everything’ for the Patriots to come out on top in a wild AFC championship game.* The Washington Post. https://www.washingtonpost.com/sports/it-took-everything-for-the-patriots-to-come-out-on-top-in-a-wild-afc-championship-game/2019/01/20/dbba6c52-1cf8-11e9-8e21-59a09ff1e2a1_story.html

Moran, M. (2024, 11 August). *Irish wine market sours on France as Chilean brands come out on top.* The Times. https://www.thetimes.com/world/ireland-world/article/irish-wine-market-sours-on-france-as-chilean-brands-come-out-on-top-d7kblknrt

Pulver, A. (2024, 26 February). *Oppenheimer comes out on top at key Producers Guild of America awards.* The Guardian. https://www.theguardian.com/film/2024/feb/26/oppenheimer-comes-out-on-top-at-key-producers-guild-of-america-awards-christopher-nolan

Roney, B. (2025, 16 February). *In a Jeremy Kyle Clásico, Spurs come out on top in theatre of dysfunction.* The Guardian. https://www.theguardian.com/football/2025/feb/16/in-a-jeremy-kyle-clasico-spurs-come-out-on-top-in-theatre-of-dysfunction

West, J. (2024, 9 November). *Brentford come out on top in entertaining goal-fest against Bournemouth.* The Telegraph. https://www.telegraph.co.uk/football/2024/11/09/brentford-win-entertaining-goal-fest-against-bournemouth/
Willsher, K. (2022, 21 April). *Macron comes out on top in French election TV debate with Le Pen.* The Guardian. https://www.theguardian.com/world/2022/apr/21/macron-comes-out-on-top-in-french-election-tv-debate-with-le-pen

ПОЛЬСЬКІ РІЗДВЯНІ ФІЛЬМИ НА ЗАНЯТТЯХ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Мінєнкова Н. Є.
Київський національний лінгвістичний університет

Відео матеріали вже давно стали невід'ємним елементом на заняттях польської мови, як іноземної (A. Tambor, 2015; J. Budzik, A. Tambor, 2018; I. Górnicka-Zdziech, 2021). Досвід викладачів секції полоністики Київського національного лінгвістичного університету (КНЛУ) показує, що студенти на фільмових заняттях більш активні, а після них охоче самостійно оглядають відео контенти. Проблемним залишається питання, які саме фільми слід використовувати і як це зробити ефективно. Отже, зважаючи на актуальність тематики у цьому дослідженні авторкою буде запропоновано які саме фільмові матеріали слід використовувати на заняттях з польської мови, як іноземної; як зробити так, щоб використанні години оглядання стали не тільки доброю розвагою, але й ефективним навчанням.

Різдвяні свята займають надзвичайно важливе місце в польській культурі, оскільки навчання мови не можливо поза культурним контекстом саме польське різдвяне кіно може стати помічним інструментом у роботі кожного викладача. Польська різдвяна кінопродукція дуже різноманітна, але оскільки не всі стрічки можуть бути використані у глоттодидактичних цілях пропонуємо звернути увагу на три.

1. "Uwierz w Mikołaja", фільм Анни Вечур (Uwierz w Mikołaja, 2023 – Filmpolski, б.д.) знятий за мотивами однойменного роману Магдалени Віткевич. Добра і смішна комедія з відомими польським акторами (Д. Коляк, М. Ліпінська, Т. Ліповська, Ц. Жаком та ін). Головними героями є представники різних поколінь: п'ятирічна чарівна і рішуча Зося, яка шукає справжній дім і бабусю, наполегливо запевняючи всіх, що треба вірити в дива і тоді вони здійснюються; смілива відчайдушна Агнешка, вночі, в снігопад їде рятувати свою бабусю і несподівано зустрічає Святого Миколая; заангажована в роботу Кристина – директорка дому для літніх людей "Happy End" та її колишній чоловік й досі закоханий в неї; сумлінний поліцейський, а також трішки божевільні і непокірні мешканці будинку престарілих. Всіх їх об'єднує магія Різдва. До речі один із найсмішніших моментів стрічки є

гра мешканців дому старців в "Łon zimny (Холодна натура)", граючи вони співають застільну пісню "On zimny, on zimny, ona gorąca".

2. "Dawid i Elfy", фільм Міхала Рогальского (Dawid i Elfy, 2021 – Filmpolski, б.д.) прем'єра якого відбулася в грудні 2021 на платформі Netflix. В резиденції Святого Миколая відбувається приготування до свят. Найкращим ельфом у минулому році був визнаний молодий та самозакоханий ельф Альберт, мрією якого є потрапити до світу людей. Родина Петра також готується до Різдва. Згодом це буде їх останнє свято в Татрах, оскільки вони переїжджають до Варшави. Маленький Давид дуже любить Різдво і вірить, що Святий Миколай, ельфи існують. Через рік родина Давида вже святкує Різдво у Варшаві в новому сучасному домі, а ельф Альфред вирішує вже таки відвідати Давида. Так розпочнеться їх пригода, часом дуже небезпечна. Дружба, кохання і магія Різдва створюють неповторний святковий настрій. Ця святкова різдвяна комедія показує магічний світ Різдва одразу у двох площинах: у сільській місцевості – в польських горах і у столичному місці Варшава.

3. "Miłość jest wszystkim", фільм Яна Квецінського (Miłość jest wszystkim, 2018 – Filmpolski, б.д.). Динамічна святкова комедія з плеядою зіркових польських акторів таких як Й. Куліг ("Холодна війна", Оскар 2018), А. Гроховска, О. Любашенко, М. Чернецький. Події відбуваються в Гданську до якого припливає Святий Миколай, щоб привітати мешканців та роздати подарунки дітям. Замість професійного актора, який раптово помирає, роль Миколая пропонується зіграти випадковому перехожому – Яну, який щойно повернувся з Фінляндії, де провів останні 20 років. Святий Миколай у виконанні Яна стає справжньою сенсацією – його правдивість і щирість притягують тисячі нових телеглядачів. Миколай рятує дівчинку, а також дає життєві ради. Навколо Святого Миколая у фільмі діє багато інших героїв які шукають і врешті решт знаходять своє кохання.

Всі три фільми можуть бути використані на заняттях з польської як іноземної від рівня А2. Стрічки є добрим контекстом, щоб розвивати різні вміння та навички з польської мови. Запропоновані продукції майже не містять нецензурної лексики, певних тем табу, навпаки, мають безліч цікавих діалогів, на підставі яких можна створити різноманітні вправи і тренувати аудіювання. Також фільми насичені святковою різдвяною лексикою та різноманітними сленговими словами і поточними фразами, яких поляки часто вживають у побутових розмовах (kosmita – дивак, łajza – лиходій, pindrzyć się – чепуриться, тощо), що, на нашу думку, варто використати, навчаючи не тільки лексики, яка відповідає нормі взірцевій, але й ужитковій. Стрічка є добрим моментом, щоб навчити/повтори/розвинути вміння писання. Написання святкових офіційних/неофіційних привітань, листів до Святого Миколая, створення списків покупок, тощо. З граматичних тем (у залежності від рівня) можна запропонувати завдання на відмінювання іменників і прикметників (родовий, давальний, знахідний, кличний відмінки), які найчастіше використовуються у привітаннях. Крім того всі три фільми на свій спосіб показують польські різдвяні традиції: святий вечір (wigilia) з 12 пісними стравами, пусте місце для мандрівника,

ділення оплатком, співання колядок, застільних пісень, різдвяні вистави (jasełka), тощо. Зазвичай студенти із задоволенням розмовляють про різдвяні свята у Польщі, порівнюють з українськими традиціями. У фільмі "Miłość jest wszystkim" показується одна із найцікавіших різдвяних традицій Гданська – прибуття Святого Миколая до Гданського порту. Щороку такою подією розпочинається цикл різдвяних свят у місті, діти чекають на святого, щоб віддати йому листи з побажаннями. Це не випадковість, оскільки Миколай з Міри, є не тільки чудотворцем і благодійником, який допомагав бідним і нужденним, але й патроном моряків.

Використання, запропонованих польських різдвяних фільмів на заняттях з польської як іноземної, зробить процес навчання не тільки цікавим і захоплюючим, а також ефективним. Звичайно результативність вимагає від викладача певних додаткових зусиль та вмінь спрямованих на розробку спеціальних карт із завданнями, що є кропіткою та поглинаючою багато часу роботою, але здобутки, як показує наш досвід, виправдовують це.

ЛІТЕРАТУРА

Budzik, J., Tambor, A. (2018). *Polska pólka filmowa. Krótkometrażowe filmy aktorskie i animowane w nauczaniu języka polskiego jako obcego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

Dawid i elfy, (2021) film, opis. У *FilmPolski.pl*. (б. д.). Узято з https://www.filmpolski.pl/fp/index.php?film=1258976

Górnicka-Zdziech, I. (2021). *Polska mozika filmowa*. Start Polish.

Miłość jest wszystkim, (2018) film, opis. У *FilmPolski.pl*. (б. д.). https://www.filmpolski.pl/fp/index.php?film=1245169

Tambor, A. (2015). *Film jako przedmiot i narzędzie nauczanie kultury i języka polskiego jako obcego.* [Rozprawa doktorska, Uniwersytet Śląski.]. Śląska Biblioteka Cyfrowa. https://sbc.org.pl/dlibra/publication/199419/edition/188016/film-jako-przedmiot-i-narzedzie-nauczania-kultury-polskiej-i-jezyka-polskiego-jako-obcego-tambor-agnieszka?language=pl

Uwierz w Mikołaja, (2023) film, opis. У *FilmPolski.pl*. (б. д.). https://www.filmpolski.pl/fp/index.php?film=1259528

ГЕНДЕРНА УПЕРЕДЖЕНІСТЬ У ШТУЧНОМУ ІНТЕЛЕКТІ: ПРОБЛЕМА МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ

Мороз М. Ю.

Київський національний лінгвістичний університет

Гендерна упередженість у системах машинного перекладу (МП) є важливим аспектом сучасних досліджень у галузі перекладознавства, гендерної лінгвістики та штучного інтелекту, оскільки вона впливає на

сприйняття гендерних ролей у суспільстві та проявляється на різних рівнях (Rescigno & Monti, 2023).

Так, системи МП асоціюють професії з певним гендером: "*firefighter*" чи "*police officer*" зазвичай перекладаються як "*пожежник*" чи "*поліціянт*" (чоловічий рід), а "*nurse*" чи "*teacher*" – як "*медсестра*" чи "*вчителька*" (жіночий рід), відображаючи усталені стереотипи про "чоловічі" та "жіночі" професії. Крім того, одним із проявів гендерної упередженості у штучному інтелекті є асиметричне використання прикметників для опису чоловіків і жінок. Так, наприклад, чоловікам часто приписують такі якості, як сміливість, сила, прагнення до влади і домінування, що відображає концепцію "гегемонної маскулінності", яка закріплює стереотипні уявлення про чоловічу роль у суспільстві. До таких прикметників належать: "*confident*", "*brave*", "*powerful*", "*tough*" та інші. Натомість жінкам приписують ніжність, емоційність і покірність, що відповідає традиційномк уявленню про фемінність та виражається такими прикметниками як "graceful", "kind", "compassionate" та інші (Basow, 1986). Хоча ці характеристики можуть сприйматися як позитивні, вони часто цінуються нижче за "чоловічі" якості, що демонструє андроцентричний характер суспільства (Шевченко, 2016, с. 198–200).

Дослідження показують, що додавання таких прикметників до гендерно-нейтральних назв професій може суттєво впливати на результат перекладу (Mellon, 2020). Наприклад, речення "*I met a charming doctor*" перекладається системами МП (Google Translate та DeepL) як "*Я познайомився з чарівною лікаркою*", тоді як "*I met a skilled doctor*" – як "*Я познайомився з кваліфікованим лікарем / Я познайомився з досвідченим лікарем*". У першому випадку система МП автоматично приписує жіночу стать особі через використання прикметника "*charming*", а в другому – чоловічу через прикметник "*skilled*", демонструючи глибоко вкорінену гендерну упередженість алгоритмів.

Експеримент із використанням чотирьох популярних систем МП (Google Translate, DeepL, Microsoft Translator та OpenL) підтвердив тенденцію до відтворення гендерних стереотипів навіть у випадках використання гендерно-нейтральних висловлювань. Так, речення "*I cleaned the house yesterday*" всі системи переклали з використанням жіночого роду ("*Я вчора прибрала в хаті*"), відображаючи стереотип про жінок як виконавців домашньої роботи. Натомість речення "*I negotiated a business deal*" всі системи переклали у чоловічому роді ("*Я домовився про ділову угоду*"), що відповідає стереотипу про чоловіків як основних розпорядників фінансів. Подібна ситуація спостерігається у випадках опису професій чи дій: фізично складні завдання системи МП часто приписують чоловікам, а домашні справи та організацію побуту – жінкам. Речення "*My friend fixed the car and changed the tires before the trip*" перекладається системами МП з використанням чоловічого роду ("*друг відремонтував машину і поміняв шини*"), тоді як "*My neighbor was planting flowers*" – з використанням жіночого роду ("*сусідка висаджувала квіти / саджала квіти*").

Особливо яскраво проблему демонструє переклад речень із чітко визначеним гендером у вихідному тексті. Наприклад, англійське речення "*The manager instructed the intern to assist her with organizing the files*" містить займенник "*her*", що вказує на жіночу стать менеджера, однак переклад українською мовою за допомогою Google Translate ("*Менеджер доручив стажеру допомогти їй упорядкувати файли*") використовує дієслово чоловічого роду ("*доручив*"), створюючи неузгодженість із займенником жіночого роду ("*їй*"). Це свідчить про те, що система МП може ігнорувати контекстуальну інформацію на користь статистичних даних про переважання чоловіків у певній професії (Farkas & Németh, 2022).

Гендерна упередженість у машинному перекладі зумовлена кількома факторами. По-перше, нейронні мережі, що лежать в основі таких систем, засвоюють статистичні закономірності з навчальних даних, підтримуючи стереотипні асоціації між гендером і певними професіями чи характеристиками. По-друге, граматичні особливості мов також створюють виклики: англійська мова дозволяє використовувати нейтральні форми, натомість українська вимагає чіткого маркування роду.

Для подолання цієї проблеми пропонуємо кілька підходів. Один із них – створення збалансованих корпусів даних для навчання моделей перекладу, що передбачає аналіз текстів із рівномірним представленням чоловічого й жіночого роду для уникнення стереотипних формулювань. Інший підхід полягає у вдосконаленні алгоритмів машинного навчання для врахування ширшого контексту тексту та адаптації до особливостей конкретної мови, оскільки для української мови важливо інтегрувати фемінітиви та забезпечити коректне відображення гендерно-маркованих одиниць.

ЛІТЕРАТУРА

Шевченко, З. В. (2016) *Словник гендерних термінів.*

Basow, S. A. (1986). *Gender stereotypes: Traditions and alternatives*. Thomson Brooks/Cole.

Farkas, A., & Németh, R. (2022). How to measure gender bias in machine translation: Real-world oriented machine translators, multiple reference points. Social Sciences & Humanities Open, 5(1), 100239. https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2021.100239

Mellon, S. (2020). Stereotypes in language may shape bias against women in STEM. Futurity. https://www.futurity.org/women-in-stem-stereotypes-2420022-2/

Rescigno, A. A., & Monti, J. (2023). Gender bias in machine translation: A statistical evaluation of Google translate and DeepL for English, Italian and German.

АНАЛІЗ МАНІПУЛЯЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ІНАВГУРАЦІЙНІЙ ПРОМОВІ ЧИННОГО ПРЕЗИДЕНТА США ДОНАЛЬДА ТРАМПА

Мудринич С. Ю.
Київський національний лінгвістичний університет

Актуальність теми дослідження полягає у зростаючій важливості розуміння того, як мова використовується, часто маніпулятивно, для впливу на різні аудиторії в політичному дискурсі. **Предметом** дослідження є персуазивні прийоми, що використовуються як маніпулятивний елемент впливу на різні аудиторії в інавгураційній промові президента США Дональда Трампа. **Метою** дослідження є виявлення та аналіз персуазивних технік, використаних президентом у його інавгураційній промові для переконання різних аудиторій. Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**: визначити та класифікувати ключові методи переконання, що використовувалися, визначити цільові сегменти аудиторії серед американського населення, проаналізувати промову в її соціально-політичному контексті. Цей аналіз використовує якісний підхід, зосереджуючись на інтерпретації того, як мова використовується для переконання в інавгураційній промові Трампа 2025 року. Використані **методи** включають: *риторичний аналіз*, який визначає і класифікує переконуючі прийоми промови (етос, пафос, логос); *дискурс-аналіз* розглядає промову в її історичному, культурному та політичному контексті; *аналіз аудиторії* визначає, як мова та риторичні прийоми промови спрямовані на різні групи (основні прихильники, незадоволені виборці, виборці, які не визначилися) для досягнення її загальних цілей; *контекстуальний аналіз* досліджує соціально-політичний клімат 2025 року.

Огляд літератури зосереджується на теоретичних засадах, що стосуються аналізу переконливої сили промови. Концепції етосу (достовірності), пафосу (емоцій) і логосу (логіки) Аристотеля були використані для аналізу переконуючих прийомів промови. Дослідження популістської риторики підкреслюють часте використання простої, емоційно забарвленої мови, прямі заклики до "народу" проти "еліти" та створення наративу "ми проти них". Експерт з популізму Кас Мудде визначає популізм як окрему ідеологію, що відрізняє його від інших політичних рухів. Ернесто Лаклау та Шанталь Муффе розробили дуже впливовий постмарксистський підхід до популізму. Їхня праця "Гегемонія і соціалістична стратегія" глибоко вплинула на дослідження популізму. Пол Таггарт – видатний науковець, який пише переважно про популізм, націоналізм. Його книга "Нація і політична теорія" використовує постмарксистські ідеї. Огляд літератури показує, як теорії риторики та популізму забезпечують міцну основу для аналізу переконання.

У цьому дослідженні аналізуються методи переконання в інавгураційній промові Дональда Трампа 2025 року, зосереджуючись на тому, як він використовує етос (довіру), пафос (емоції) і логос (логіку) для впливу на

конкретні групи виборців. Досліджується, як метафори, повторення, сильні дієслова і прикметники використовуються для зміцнення підтримки, залучення виборців, які не визначилися, і дискредитації попередніх адміністрацій.

Щоб зрозуміти цільову аудиторію необхідно проаналізувати промову в її соціально-політичному контексті. У 2025 році економічна нестабільність та інфляція викликають широке занепокоєння та недовіру до уряду. Висока геополітична напруженість посилює занепокоєння щодо національної безпеки. Це звернення має на меті зміцнити лояльність своїх *основних прихильників*, запропонувати *розчарованим виборцям* переконливу альтернативу нинішній політичній системі, а також заспокоїти *виборців, які не визначилися*, розвіявши їхні тривоги та пообіцявши більш стабільне майбутнє.

У своїй промові Трамп підкреслює занепокоєння щодо безпеки, економіки та розпаду суспільства. Це змушує людей бажати сильного лідера, але може також відштовхнути тих, хто не поділяє цих страхів. Він малює картину кращого майбутнього для Америки, використовуючи сильні слова і позитивні образи, щоб надихнути національну гордість.

Це добре продумана промова, але їй бракує конкретних планів, що викликає скептицизм у деяких людей, посилює політичні розбіжності. Її успіх залежить від багатьох речей, а не лише від слів. Для повного розуміння потрібно більше інформації про громадську думку і загальну політичну ситуацію на той момент.

У перспективі подальших досліджень інавгураційної промови Трампа 2025 року можна використовувати кілька методів для поглиблення розуміння її впливу. Порівняльний аналіз може дослідити подібні промови інших популістських лідерів на міжнародному рівні та в США, простеживши риторичну еволюцію. Кількісні підходи (опитування, аналіз соціальних мереж) дозволять виміряти зміни в громадській думці та настроях.

ЛІТЕРАТУРА

Aristotle, (2004). *Rhetoric. Translated by W. Rhys Roberts*. Dover Publications,

Mudde, C., & Kaltwasser C. R. (2017). *Populism: A Very Short Introduction*. Oxford University Press. http://dx.doi.org/10.1093/actrade/9780190234874.001.0001

Laclau, E., & Mouffe Ch. (1985). H*egemony and Socialist Strategy: Towards a Radical Democratic Politics*. Verso.

Taggart, P. (2000). *Concepts in the social sciences.* Open University Press.

ВЛАСНІ НАЗВИ У ДІАХРОНІЧНОМУ АСПЕКТІ

Насакіна С. В.
Одеський державний аграрний університет

Ономастика, розділ мовознавства, наука про власні назви, зв'язана з історією, археологією, антропологією, культурологією та іншими науками.

Дослідження власних назв сприяє розумінню культури та традицій країни, виявленню онімних універсалій, а також типів власних назв різних регіонів на сихронному та діахронному рівні. Науковці вказують на те, що суспільство перебуває в постійному русі й у різні часи люди сприймають часи по-своєму, тому постає завдання конструювати особливу, історично обумовлену картину світу (Лукаш, 2023, с. 186). Саме тому ознайомлення з онімами у діахронічному розвитку є завжди актуальним.

Діахронічний аналіз онімів показує, як мовні одиниці адаптуються до соціокультурних змін. Від архаїчних форм до сучасних брендів, від релігійних запозичень до політичних символів – кожен приклад відбиває історичні злами, що формують мову. Так, дослідження антропонімів у діахронічному аспекті дозволяє простежити їх розвиток у часі, виявити вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на їх формування та трансформацію.

Антропонімічна система різних народів формувалася під впливом історичних умов, релігійних традицій, контактів з іншими культурами та мовами. У стародавніх суспільствах імена могли відображати соціальний статус, професію або етнічну приналежність. Стародавні особові імена часто мали апотропеїчне значення, тобто були покликані захищати носія або підкреслювали його особливі риси. Дослідники вважають, що "ім'я праукраїнця у дохристиянські часи не лише його називало-ідентифікувало-диференціювало серед одноплемінників, а й могло охарактеризувати (параметри такої характеристики нічим не обмежувалися), оцінювати або виступати магічним засобом впливу на долю, здоров'я чи життя найменованої особи" (Белей, 2010, с.15).

В українській мові поширеними дохристиянськими іменами були *Продан*, *Куплен*, які давали дітям з охоронною метою – оберігати їх від хвороб та смерті, особливо у сім'ях, де часто вмирали діти (Белей, 2010, с. 22). В англійській мові серед стародавніх імен, наприклад, *Harold* має походження від прагерманського *harja-waldaz* (командувач армії).

У середньовіччі антропонімія зазнала значних змін у зв'язку з поширенням християнства. Християнські імена, такі як *Іван, Петро, Марія,* стали домінуючими в європейській традиції. В іспанській мові християнськими іменами були, наприклад, Juan (від Іоанна), Isabella (від Єлизавети). Слід додати, що "християнський іменник за більш ніж тисячолітню традицію став невід'ємною частиною української духовної культури" (Белей, 2010, с. 61).

У різні історичні періоди антропонімічна система зазнавала змін під впливом соціальних та культурно-історичних процесів. Наприклад, у періоди національного відродження спостерігалося повернення до традиційних імен, що підкреслювали етнічну самобутність. У 90-х роках XX століття в Україні відродилися імена *Тарас, Олесь, Дарина, Ярина,* тощо. В Англії популярність отримали традиційні англосаксонські імена, такі як *Edward, William, Elizabeth.*

Зміна топонімів у діахронії у будь-якій країні – це складний процес, що відображає історичні, культурні та мовні зміни в суспільстві. Наприклад,

річка *Дніпро* раніше мала давньогрецьку назву *Борисфен,* а річка *Сіверський Донець – Танаїс.* Після Другої світової війни Німеччина зазнала значних територіальних змін, які вплинули на топоніміку країни. Німеччина була розділена на дві держави: Федеративну Республіку Німеччина (ФРН) і Німецьку Демократичну Республіку (НДР). Це призвело до виникнення паралельних топонімічних систем, особливо в містах, розділених між двома державами, таких як Берлін. Після возз'єднання Німеччини у 1990 році багато топонімів у східній частині країни було повернуто до історичних назв або змінено відповідно до загальнонімецьких стандартів. На початку XXI століття у США у зв'язку з рухом за деколонізацію *Fort Bragg* було перейменовано у *Fort Liberty* у 2023 році у зв'язку з тим, що ім'я *г*енерала армії Конфедерації *Брекстона Брегга* асоціювалось з підтримкою рабства.

Отже, антропоніми та топоніми є важливими елементами мовної системи та культурного простору будь-якої країни. Вони виконують не лише ідентифікаційну функцію, а й слугують віддзеркаленням історичних змін, соціальних процесів і мовної еволюції. Дослідження антропонімів та топонімів у діахронічному аспекті дозволяє простежити їх розвиток у часі, виявити вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на їх формування та трансформацію.

ЛІТЕРАТУРА

Белей, Л. (2010). *Українські імена колись і тепер*. Темпора.

Лукаш, Г. П. (2023). Нотатки з теорії ономастики. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*, *2*(100), 184–194.

ФОРМУВАННЯ ЕМОТИВНИХ СИНТАКСИЧНИХ СТРУКТУР В ІСПАНСЬКОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ XII – XX СТОЛІТЬ

Настенко С. В.

Київський національний лінгвістичний університет

Емотивність є ознакою як художніх, так й інших видів текстів, залежно від їхніх емотивно-змістових домінант, однак вона є текстовою категорією, підпорядкованою модальністю чи інформативністю, що виражає емоційне ставлення автора, його функції, направлена на гіпотетичні емоції реального чи модельованого читача щодо описуваних подій, явищ, дійових осіб та його поведінки й актуалізується шляхом текстових компонентів або емоційних маркерів. Емотивна рефлексія читача може бути непередбачуваною, тому в текстах вона програмується лише естетично (Селіванова, 2011).

С. Іванова (2012) стверджує, що взаємодія граматичних і семантичних рівнів, вплив лексики на формування синтаксичних фігур виявили, що лексична семантика компонентів речення зумовлює характер синтаксичної структури, а певні емоції корелюють з конкретними комунікативними

типами висловлювань (с. 163). Наприклад, емоція здивування виражається окличними й питально-окличними реченнями, прагненням з'ясувати дещо невідоме*: ¡Oh, miserable hado! // ¡Oh tela delicada, // antes de tiempo dada // a los agudos filos de la muerte! // ¿Do están agora aquellos claros ojos // que llevaban tras si como colgada // mi ánima por doquier que se volvían? ¿Do está la blanca mano delicada? ¿Do la columna que el dorado techo // con presunción graciosa sostenía?* (Garcilaso de la Vega).

Емоції також можуть виражатися шляхом інверсії: антитезою – створенням іронії; парцеляцією – створенням евазивності, яка призводить до краху мрій та еліптичними реченнями, які виражають емоційне захоплення та пролонгацію емоцій: *Cofre con alas, vuelas, // giras. Me cercas… // ¡El terror!… mi osadía, // me desintegra* (Elena Andrés), а також реченнями з надлишковими граматично-стилістичними засобами – повтором, вставними конструкціями тощо (Іванова, 2012).

Погоджуючись з думкою Редьки (2024) про те, що емотивні синтаксичні структури формуються різного роду граматичними транспозиціями, які засновані на зміні перерозподілу лексичних одиниць невеликого фрагменту разом з розширенням, компресією та порушенням сталих граматичних структур (с. 206), виділяємо, наприклад, риторичні питання, які виражають елемент зачарування: *¿Qué quieren estas nubes que con furor se agrupan // del aire transparente por la región azul?// ¿Qué quieren cuando el paso de su vacío ocupan // del cenit suspendiendo su tenebroso tul?* (José Zorrilla), або ж риторичні окличні речення, що підсилюють здивування у поетичному тексті: *¡Oh estatua inerte, // sorda a las quejas de quien supo amarte! // ¡Cuánto tiempo ha pasado, // oh mis fieles amigos, // desde los breves días, // en que erais testigos // de aquellas juveniles alegrías! // ¡Oh inesperado bien que a mí viniste!* (Francisco Rodríguez Marín). За допомогою повтору: простого, що продовжує центральний емотив вірша: *Hay un lazo entre el sol y el firmamento. // Hay un nexo entre el ósculo y el trin. // Y hay una milagrosa consonancia* (Bonifacio Byrne); анадиплосису, який підсилює захоплення коханням: *Porque no está el Amado en el Amante // ni el Amante reposa en el Amado* (Leopoldo Marechal); парентези, представленої вставними рядками, маркованої дужками, набуває оцінного значення, яка підкреслює невтомну душу поета: *Yo era poeta labrador. // Mi campo era amarillo y áspero, // Todos los días yo sudaba // y lloraba para ablandarlo…// Mis surcos eran largos, hondos. // (Mis versos eran hondos, largos.) // Por el otoño lo sembraba // sin desmayar año tras año. // Iba un puñado de belleza // por cada puñado de grano. // Y un puñadito de verdad. // (Esto sin que lo viera el amo.)* (Ángela Figuera).

Таким чином, синтаксичний рівень відіграє важливе значення на ряду з конкретною ситуацією й контекстом, які здатні змінити значення та надати йому емоційного забарвлення, але й об'єктивний стан читача, здатний зрозуміти прагматичну, риторичну стратегію й композицію побудови поетичного мовлення. Водночас синтаксичні структури на вираження емоцій не є сталими й можуть виражати різні емоції: від позитивних до негативних.

ЛІТЕРАТУРА

Іванова, С. В. (2012). Прагматичний потенціал емоційного висловлювання. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики, 21, 160–168.*
https://surl.gd/wejmge

Редька, І. А. (2024). Синтаксичні засоби створення емотивності в англомовному поетичному тексті. *Ad orbem per linguas. До світу через мови. Семіотика української НЕЗЛАМНОСТІ: мова – освіта – дискурс* (с. 206–207). Видавничий центр Київського національного лінгвістичного університету.
https://surli.cc/haijzp

Селіванова, О. О. (2011). *Лінгвістична енциклопедія*. Довкілля-К.

АВТЕНТИЧНІ ПУБЛІЦИСТИЧНІ ТЕКСТИ ЯК ЧИННИК АКТИВАЦІЇ МОВЛЕННЄВО-МИСЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Наумова Ю. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Загальновизнано, шо вивчення іноземної мови дозволяє людині розширити власну картину світу, оскільки вона доповнюється розумінням особливостей іншої культури. Збільшенню інтересу студентів, а також підсиленню додатковій мотивації вивчення іноземної мови сприяє опрацювання автентичних публіцистичних текстів.

Автентичні публіцистичні тексти насамперед становлять цінність як засіб формування соціокультурної компетенції під час навчання іноземної мови. Дослідженням соціокультурної компетенції в процесі оволодіння іноземною мовою займалися такі науковці, як: Воробйова І. (2003), Калінін В. (2003), Пристай Г. (2021), які концептуалізували її як невід'ємний структурний компонент комунікативної компетентності, що охоплює комплексне знання про національно-культурну специфіку, традиційні ціннісні орієнтири, суспільні норми та соціолінгвістичні параметри мовного середовища. У цьому контексті автентичні публіцистичні тексти виступають не лише ефективним засобом розвитку перекладацьких навичок, а й інструментом стимуляції когнітивної активності, сприяючи одночасному формуванню мовленнєвої гнучкості та логічного мислення.

Сучасний мовознавчий дискурс, враховуючи зміни в когнітивній лінгвістиці та теорії значень, потребує глибокого аналізу автентичних публіцистичних текстів як засобу розвитку мовного й мисленнєвого потенціалу. В умовах глобалізованого інформаційного простору, наповненого взаємопов'язаними текстами, використання таких матеріалів у навчанні сприяє формуванню вміння точно передавати думки (Лікарчук, 2015, с. 71).

Різноплановість публіцистичних жанрів допомагає майбутнім перекладачам краще орієнтуватися в складних комунікативних ситуаціях. Поза мовними факторами, що впливають на структуру таких текстів, важливу роль відіграє їхня здатність формувати адаптивність до різних стилів, стимулюючи розвиток логічного мислення й аналітичних навичок.

Змістовна складність публіцистичних текстів формує навички детального аналізу й дозволяє студентам глибше розуміти контекст. Орієнтованість на суспільні й культурні теми сприяє розвитку критичного мислення та точності передавання інформації. Аналіз змісту та структури цих текстів вимагає врахування їхньої мовної виразності, що допомагає краще розуміти вплив мовних засобів на аудиторію (Дмитренко, 2023, с. 31).

Специфіка автентичних публіцистичних текстів, насичена культурними та соціальними особливостями, стимулює роботу сприйняття, мислення та інтерпретації. Складна структура та стилістична виразність формують інформаційний простір, що потребує глибокого аналізу та адаптації залежно від перекладацького підходу. Вплив таких текстів на перекладацьку діяльність змушує працювати з різними рівнями інформації, балансуючи між точністю та виразністю. Ідеологічні аспекти додають складнощів, оскільки вимагають збереження змісту без втрати головної думки (Haieva, 2022, с. 70).

Методи перекладацької адаптації сприяють розвитку професійних навичок. Аналіз складної текстової структури допомагає виробляти ефективні підходи до передачі інформації. Використання стилістичних елементів потребує точності та уважності. У процесі адаптації важливо зберігати оригінальний стиль, не порушуючи логіку тексту. Динаміка речень й логічні зв'язки змушують застосовувати спеціальні методи перетворення, що дозволяють зберегти зміст. Творчі мовні прийоми розвивають гнучкість мислення, необхідну для точного передавання інформації (Гринчук, 2024, с. 6-7).

Таким чином, публіцистичні тексти відіграють важливу роль у розвитку перекладацьких навичок. Їхня структура та зміст сприяють швидкому аналізу й пошуку відповідних мовних засобів. Взаємодія різних стилів потребує застосування гнучких перекладацьких методів. Практика роботи з такими текстами допомагає розвинути стратегічне мислення та навички міжкультурної комунікації, що підвищує якість роботи фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

Воробйова, І. А. (2003). *Формування соціокультурної компетенції учнів старшої школи засобами іноземної мови*. Інститут педагогіки АПН України. https://mydisser.com/dfiles/33288980.doc

Гринчук, О. А. (2024). Використання публіцистичних автентичних матеріалів для формування у студентів англомовної компетентності в читанні та аудіюванні. *Академічні візії,* 29, 1–6.

Дмитренко, О. П. (2023). Автентичні тексти, їх культурологічна та їх країнознавча цінність. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній*

освіті сучасних університетів: зб. матеріалів IX Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ (27 квіт. 2023 р.). КНЕУ, 29–34.
Калінін, В. О. (2003). Особливості формування соціокультурної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійно-педагогічної підготовки. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 12*, 154–156.
Лікарчук, Н. (2015). Базові семіотичні моделі комунікації. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, 16*, 69–74.
Haieva, P. O. (2022). Formation of sociolinguistic competence of future teachers in teaching reading English-language publicistic texts. *Scientific Notes of the International Humanitarian University. Publishing House "Helvetika"*, *36*, 68–72.
Пристай, Г. (2021). Особливості формування іншомовної соціокультурної компетентності старшокласників. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка,* 163–168.

ЕТИКЕТНІ МОВНІ ФОРМУЛИ В АРАБСЬКОМУ ДИПЛОМАТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Нечипоренко І. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Вступні та заключні формули ввічливості арабських ділових паперів є не лише звичайними правилами політесу, а й невід'ємними елементами ділової кореспонденції (відсутність загальноприйнятих формул може сприйматися як образа).

Обов'язковим складовим елементом багатьох дипломатичних документів є так звані протокольні формули, які визначають загальний характер та тональність тексту. Ці формули також називають трафаретними висловами ввічливості, компліментами або етикетними виразами. Про їх важливість у дипломатичному листуванні свідчить існуючий розріз між документами, які містять ці вирази, і тими, які не мають їх. Перші включають особисті і вербальні ноти, приватні повідомлення напівофіційного характеру, послання глав держав і урядів, телеграми. До других відносяться меморандуми і пам'ятні записки (Юдіна, 2018).

Після звертання або на початку тексту дипломатичного листування використовуються компліменти – етикетні мовні формули, якими висловлюється повага до адресата (Юдіна, 2018).

Правила мовного арабського етикету відображають глибоку культурну спадщину та рівень взаємоповаги в арабському суспільстві. Вступна формула ввічливості вказує на важливість початку спілкування з поваги до співрозмовника. Визнання традицій та збереження міжособистих відносин у

процесі ділового спілкування підкреслює роль історії та спільного досвіду. Заключна формула ввічливості, з свого боку, ставить крапку в цьому обміні, нагадуючи про важливість завершення розмови з відчуттям доброзичливості.

У дипломатичній комунікації важливість виразу та відтінок набувають офіційного та піднесеного тона. Суворе дотримання протоколу і норм ввічливості обумовлює використання стандартних формул, які набувають клішованості, але водночас відображають важливість повідомлення. Вони оформлені в офіційному відтінку та нерідко вживаються для вираження суті справи:

Таблиця 1

Етикетні мовні формули-кліше

Має честь повідомити...	...أن يتشرف ...بإعلام... ...أن يتشرف بإخبار... ...أن يتشرف بإبلاغ... ...أن يتشرف بإحاطة علم...
Має честь повідомити про наступне...	...يلي ما علم بالإبلاغ يتشرف و...
Має честь передати цим звіт...	...تقرير يتشرف بأن تحيل طيه و...
Має честь представити наступне згідно...	...لي فيما يلي يتشرف بتقديم ما و...
Має честь надати проєкт...	...مشروع يتشرف بتقديم و...
Має честь посилаючись на рішення Ради безпеки...	...من الأمن مجلس قرار إلى الإشارة بالشرف يتشرف و...
Я радий...	...أن يسرني
Мені приємно...	...أن يطيب لي
Я щасливий...	...أن يسعدني
Мені шкода...	...أن يؤسفني
З великим жалем дізнався...	...علمت بكثير من الحزن
Прошу прийняти найщиріші співчуття з нагоди...	...أرجو قبول أصدق مشاعر التعزية ب

Ці мовні конструкції несуть у собі не лише інформацію, але й намагаються зберегти відтінок ввічливості в спілкуванні.

Варто зазначити, що на початку листа може йти привітання, яке складається з двох частин: короткого звернення “пан” – / السادة / حضرة

حضرات السادة المحترمين :السید з атрибутивними “шановний, вельмишановний”: السيد الموقر / السيد المحترم /. Особливу увагу слід звернути на такі “кліше-післяпривітання”, як تحيتنا وبعد، بعد) (التحية، التحية الطيبة وبعد، تحية وإجلالا وبعد ,що їх заведено розміщувати одразу ж після звернення. Вони є надзвичайно важливими й обов’язковими в арабському епістолярії та являють собою своєрідну формулу ісламського світовідчуття і світорозуміння. Хоча ці штампи-кліше дуже стислі й мають імпліцитний характер, водночас вони є дуже ємними й інформативними. Цими стислими фразами адресант вказує, що він зберігає світлу пам’ять про всіх померлих, що він бажає здоров’я, добробуту й успіху всім, хто живе, тощо. Слід додати, що після них зазвичай немає жодних орфографічних знаків; інколи ставлять кому, дві-три або кілька крапок (саме вони й символізують добру пам’ять, побажання тощо), але в жодному разі не одну крапку.

Формули ввічливості та шанобливі вирази в кінцевій частині документів розташовані окремо після тексту. Іноді заключні форми стають складовою частиною фінальних речень, наприклад:

تنتهز (تغتنم) وزارة الخارجية (السفارة) هذه المناسبة (الفرصة) لتعرب للسفارة (للوزارة) الموقرة عن فائق احترامها (اعتبارها).

“Міністерство (Посольство)... користується нагодою, щоб поновити Посольству (Департаменту державного протоколу Міністерства закордонних справ)... запевнення у своїй високій повазі” (المعهد الدبلوماسي التابع لوزارة الخارجية القطرية، ٢٠١٥).

При цьому еквівалентом словосполучення “висока повага” слугують також такі вирази, як:

عظيم امتنانها وتقديرها (السفارة، الوزارة)
بالغ الاحترام
أسمى تقديرها واحترامها (اعتبارها)
عميق التقدير والاعتبار
أسمى آيات الاحترام والتقدير
عميق تقديرها وفائق احترامها

Отже, характерність тестів дипломатичного листування полягає в тому, що навіть у короткому і лаконічному повідомленні основна мета не обмежується лише вирішенням конкретної справи або передачею інформації, а також включає у себе необхідність підтримання контакту. Саме цю важливу роль виконують трафаретні формули ввічливості.

ЛІТЕРАТУРА

Субх, А., & Кочержинський Ю. (2018). *Сучасний українсько-арабський словник*. Дуліби.

Юдіна, Я.В. (2018). *Загальна характеристика документів дипломатичного листування*. Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна.

الدبلوماسي التابع لوزارة الخارجية القطرية. (٢٠١٥). دليل للمراسلات الدبلوماسية. قطر.

ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ КОМПОНЕНТІВ В КИТАЙСЬКОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ

Нижегородцева А. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Рекламна комунікація втілює в собі не лише соціально-економічні, а й соціокультурні аспекти, вивчення яких є ключовим для розуміння ціннісної складової рекламного дискурсу. Комерційна реклама передає культурні цінності соціуму, в якому вона була створена або до якого звертається. Розуміння соціокультурної складової реклами є важливим як для споживача, так і для творця рекламного продукту.

Мовні та культурні відмінності визначають особливості реалізації моделі структури рекламного тексту. Ця модель є комплексним явищем, що відображає фонетичні, лексичні, граматичні, стилістичні аспекти рекламних текстів, а також їхню специфіку та аксіологічні пріоритети в контексті конкретної лінгвокультури.

Для рекламного тексту, створеного китайською мовою, характерне використання на фонетичному рівні таких засобів, як звуконаслідування (拟声**),** рівні та ламані тони (平仄), омофонія (谐音), рима (押韵), ритм (韵律), алітерація та консонанси (双声叠韵). Також нерідко зустрічається фонетичний каламбур.

Вибір лексичних засобів у рекламному тексті китайською мовою передбачає використання синонімів (同义词), антонімів (反义词), багатозначних слів (多义词), слів з невизначеною семантикою (模糊词), діалектизмів (方言), фразеологізмів (熟语 shúyǔ), уподібнення людині (拟人), що є відповідником до уособлення в українській мові, перебільшення та применшення (夸张), що відповідають гіперболі та літоті в українській мові, а також алегорія, заснована на порівнянні (比喻).

На синтаксичному рівні у китайських рекламних текстах переважають прості речення; фігури мови, що засновуються на паралелізмі; парна побудова (对偶); послідовну побудову (排比); повтор (послідовне повторення) (反复); послідовне приєднання (顶真); граматичний каламбур (语法双关). В той час як в текстах українськомовних рекламних текстах переважають прості речення, а також їх різновид – неповні речення, що зумовлено динамічністю, експресивністю рекламного тексту, його націленістю на швидке і результативне сприйняття цільовою аудиторією. У мові української реклами активно використовуються паралельні синтаксичні конструкції, парцеляція, сегментовані і питання-відповідні конструкції, анафора, епіфора, риторичне питання, замовчування.

Мова, яка є важливою складовою культури нації, піддається значному впливу екстра-лінгвістичних факторів, включаючи національно-культурні особливості. В умовах глобалізації китайська реклама взаємодіє з іноземною культурою, але традиційні цінності та норми моралі продовжують

відігравати ключову роль у формуванні поведінки громадян Китаю та створенні національного рекламного продукту.

Так, наприклад, у свідомості китайців, з одного боку, склалося уявлення про переваги низки товарів іноземного походження, з іншого боку, існує уявлення про високу якість товарів, що були вироблені саме в Китаї, та які традиційно вважаються національними (чай, горілка Маотай, прикраси з яшми, шовку), що спонукає рекламодавців диференційовано підходити до змісту рекламного повідомлення, в одних випадках акцентуючи увагу на іноземному походження товару, а в інших – наголошуючи на національно-культурному компоненті.

Рекламна комунікація є складним соціокультурним явищем, яке відображає національні та культурні цінності суспільства, де створюється або на яке спрямована реклама. Вивчення особливостей рекламного дискурсу, зокрема лексичних, фонетичних та синтаксичних характеристик, дозволяє глибше зрозуміти його ціннісну складову. Реклама в різних культурах має свої специфічні риси; наприклад, у китайській рекламі активно застосовуються такі лінгвістичні прийоми, як фонетичні каламбури, паралелізм та омофонія, що посилюють її національний колорит. Попри глобалізаційні процеси, національно-культурні особливості продовжують відігравати ключову роль у формуванні рекламних текстів, де часто акцентується або на іноземному походженні продукту, або на його національній приналежності, залежно від стратегії рекламодавця.

СИНХРОНІЯ ТА ДІАХРОНІЯ: ДВІ ПАРАДИГМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ

Ніколаєску Е. В.
Національна академія Служби безпеки України

Лінгвістичний аналіз мовних одиниць неможливий без врахування часу, адже мова – це не тільки система, що існує в певний момент, але й динамічний процес, який розвивається і змінюється з плином часу. Одними з основних підходів до вивчення мови є синхронний і діахронний аналіз, завданням яких є розгляд мовних одиниць із різних перспектив: через призму сучасного стану мови або з урахуванням її історичного розвитку. Ці два підходи становлять два основні виміри функціонування мовних одиниць, кожен із яких має свої особливості, методологічні принципи та наукову цінність.

Синхронія як метод лінгвістичного аналізу вивчає мову в її статичному стані, на конкретний момент часу. Це дає змогу розглядати мовні одиниці як елементи певної функціонуючої системи. Важливими аспектами синхронного підходу є вивчення структури мови, її синтаксичних, семантичних і фонетичних характеристик, а також взаємозв'язків між

одиницями цієї системи. Синхронічний аналіз дозволяє виявити, як мовні одиниці функціонують у межах своєї епохи, надаючи глибоке розуміння внутрішніх закономірностей мови.

Особливістю синхронного підходу є те, що він не враховує зміни, що відбуваються з мовою в часі. Мова розглядається як система, де кожна одиниця має своє місце і функцію в структурі, що не змінюється в межах даного аналізу. Наприклад: дослідження синтаксичних конструкцій чи фонетичних варіантів відбувається в межах одного етапу розвитку мови, не враховуючи історичні зміни.

Діахронія, на відміну від синхронії, передбачає вивчення мови як історичного процесу. Це підхід, який аналізує еволюцію мовних одиниць, їхні зміни в часі, розвиток і трансформації в результаті різних зовнішніх і внутрішніх факторів. Діахронічний підхід важливий для розуміння того, як змінюються звукові, граматичні, лексичні та інші аспекти мови протягом тривалого часу.

Одним із основних завдань діахронії є вивчення причин цих змін, а також їхніх наслідків для структури мови. Наприклад: можна розглядати історичні зміни в граматичних категоріях або трансформації лексики. Діахронічний підхід дозволяє також вивчати мовні сім'ї, порівнювати мови і відстежувати їх розвиток.

Прикладом діахронічного аналізу лексики може бути вивчення змін у лексичному складі румунської мови в контексті її історії та впливів інших мов, зокрема латинської, слов'янських, турецької тощо.

Хоча синхронічний і діахронічний підходи розглядають мову з різних точок зору, вони не є взаємно виключними. Швидше, вони взаємодіють і доповнюють один одного. Синхронічний аналіз дозволяє зрозуміти, як саме функціонує мова на певному етапі її існування, тоді як діахронічний підхід допомагає відстежити динаміку змін і зрозуміти, яким чином мова розвивалася.

Поєднання обох підходів може забезпечити більш комплексне розуміння мовних одиниць, адже діахронія дозволяє простежити, як певні явища, що спостерігаються на синхронному рівні, стали результатом довгострокових процесів. Водночас синхронія дає змогу зафіксувати момент, коли зміни завершилися і певні нововведення стали стійкими елементами системи.

Наприклад: синхронний аналіз сучасної румунської мови може показати, як функціонує часова категорія дієслів, тоді як діахронічний підхід дасть можливість відстежити, як зміни у системі дієслів розвивалися протягом кількох століть.

У межах дослідження мовних одиниць важливо порівнювати ці два підходи, адже кожен із них дає свою унікальну перспективу. Синхронічний підхід дозволяє виокремити структурні елементи мови, що функціонують в поточний момент, тоді як діахронія дає змогу з'ясувати, як ці елементи змінювались, трансформувались і адаптувались до нових умов.

Зокрема, у вивченні фонетичних одиниць (звуків) синхронічний підхід дозволяє вивчати їхнє функціонування в сучасних мовах, а діахронічний –

простежити зміни фонем протягом тисячоліть. Те ж саме стосується лексичних одиниць: синхронно можна вивчити значення слів у конкретному контексті, а діахронно – визначити, як змінилося їхнє значення або як певні слова потрапили до мови.

Синхронія та діахронія є важливими парадигмами лінгвістичного аналізу, що дозволяють розглядати мовні одиниці з різних точок зору. Синхронія допомагає розкрити структуру мови на певному етапі, тоді як діахронія дозволяє простежити еволюцію мовних елементів у часі. Разом ці підходи створюють цілісну картину функціонування мови як системи, що одночасно є стабільною і динамічною, постійно змінюючись під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів.

Поєднання синхронії та діахронії у дослідженні мовних одиниць дозволяє лінгвістам глибше зрозуміти процеси, які лежать в основі розвитку мови, і створити більш повне уявлення про її структуру та функціонування в різні історичні етапи.

ЛЕКСИЧНА ВАРІАТИВНІСТЬ В АРАБСЬКІЙ МОВІ: МЕТОДИЧНІ ВИКЛИКИ

Образцова Т. В.
Київський національний лінгвістичний університет

На сучасному етапі розвитку лінгвістичних досліджень розрізняють три основні форми арабської мови:

- класична арабська мова, якою написано Коран та інші середньовічні релігійні й літературні тексти;
- літературна (або стандартна) арабська мова, що використовується у мас-медіа, офіційних документах, академічній та освітній сферах, а також у формальному усному мовленні;
- розмовна (або діалектна) арабська мова, яка має численні різновиди та діалекти, поширені в різних регіонах арабського світу.

Арабська мова функціонує на значній території, яка охоплює країни з різними історичними та соціокультурними особливостями, що безпосередньо впливає на її лексичний склад і сприяє розвиткові полісемії. Високий рівень варіативності мови створює значні методичні труднощі під час укладання навчальних програм та підручників з арабської мови. Навчальні матеріали, розроблені в різних країнах, можуть містити значні відмінності у термінології, лексичній базі та використаних прикладах. Це є особливо актуальним для викладачів та студентів, які вивчають арабську мову за межами арабського світу, оскільки їм доводиться адаптуватися до різних варіантів лексичних одиниць.

Ми проаналізували варіативність арабської лексики на матеріалі трьох підручників, які використовуються у навчальному процесі першого та другого курсів Київського національного лінгвістичного університету:

• *Арабська мова. Початковий рівень* (Кононенко та ін., 2006);

• *Al-Murshid: A Guide to Modern Standard Arabic Grammar for the Intermediate Level* (Al-Sawi, Saad, 2012);

• *Miftāḥ al-ʻarabiyya* (Al-Ruhban, Al-Muhanni, Hamad, 2019).

У процесі аналізу було відібрано низку лексичних одиниць, що демонструють варіативність у межах навіть початкового рівня вивчення:

• *Арабська мова. Початковий рівень*: банк – مصرف, автобус – حافلة, кав'ярня – مقهى, поверх – طابق, холодильник – ثلاجة, шафа – خزانة, штани – بنطالون, стакан – كوب, їдальня – مطعم, кімната – غرفة, кут – ركن, килим – بساط.

• *Al-Murshid: A Guide to Modern Standard Arabic Grammar for the Intermediate Level*: банк – بنك, автобус – أوتوبيس, кав'ярня – كافتيريا, поверх – دور, холодильник – براد, шафа – دولاب, стакан – كأس, їдальня – حجرة السفرة, кімната – حجرة, мобільний телефон – هاتف محمول.

• *Miftāḥ al-ʻarabiyya*: автобус – حافلة, кав'ярня – مقهى, холодильник – براد, шафа – خزانة, штани – بنطال, кімната – غرفة, кут – زاوية, мобільний телефон – جوال, килим – سجادة.

Високий рівень полісемії та лексичної варіативності спричиняє значне когнітивне навантаження на студентів. У той час як в інших мовах початковий етап вивчення передбачає засвоєння обмеженого набору базових лексем (приблизно 100–150 слів), в арабській мові ця кількість може бути значно більшою. Це пояснюється необхідністю не лише запам'ятовування окремих слів, а й розуміння їхніх семантичних відтінків, контекстуальних особливостей та регіональних варіацій.

Таким чином, специфіка арабської мови висуває особливі вимоги до методики навчання, що потребує адаптації підручників та розробки спеціалізованих методичних підходів, які враховують лексичну варіативність і складність сприйняття великої кількості лексики студентами.

ЛІТЕРАТУРА

Кононенко, В. Г., Осадча, Ю. Б., Черноног, О. М., & Юрків, Л. М. (2006). *Арабська мова. Початковий рівень*. Видання друге: перероблене й доповнене. Видавничий центр КНЛУ.

Al-Sawi, L., & Saad, I. (2012). *Al-Murshid: A guide to modern standard Arabic grammar for the intermediate level*. Cairo: The American University in Cairo Press.

Al-Ruhban, A., Al-Muhanni, R., & Hamad, M. (2019). *Miftāḥ al-ʻarabiyya / Beginner*

level A1. Istanbul, Turkey: Foreign Book Source, Inc.

ВПЛИВ КОРЕЙСЬКОЇ ОНОМАТОПЕЇЧНОЇ ЛЕКСИКИ НА ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ОБРАЗІВ

Охріменко В. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Сучасні дослідження лексичного складу мови часто звертаються до питань, що пов'язані з впливом певного виду лексики на формування культурних образів конкретної мови. Особливо актуальними такі дослідження стають в розрізі аналізу ономатопеїчної лексики. Нагадаємо, що ономатопея – це мовний феномен, що полягає у використанні слів, які імітують звуки навколишнього світу. Такою лексикою володіють усі мови світу, але кількість таких слів значно різниться від мови до мови. У корейській мові явище ономатопеї посідає особливе місце, оскільки багато слів безпосередньо пов'язані з природою, поведінкою тварин та людськими емоціями. Варто зазначити, що саме ономатопеїчна лексика несе в собі високі показники образності.

У пропонованій розвідці буде проаналізовано загальні аспекти впливу ономатопеїчної лексики на формування культурних образів, адже корейські ономатопи відображають специфіку корейської культури, традицій та світосприйняття. Звуки, які імітуються, дуже часто можуть бути пов'язані з повсякденним життям, природою та соціальними взаємодіями.

Багатообразність, а також складність зовнішніх звучань корейських ономатопеїчних слів зумовлює існування в сучасній корейській мові розгалуженої мережі ономатопів-синонімів, які використовуються для зображення подібних до своїх акустичних характеристик звучань. Крім того, багато ономатопеїчних слів мають широкий спектр значень.

Усі корейські ономатопи у їх прямому, звуконаслідувальному значенні містять загальний компонент 소리 – *звук, звучання*. Навіть якщо цей компонент не представлено в словниковій дефініції звуконаслідувального слова, він приховано входить до словникової дефініції за визначенням. Таким чином усі ономатопи об'єднані семантико-змістовим зв'язком, оскільки мають компонент звучання, що експліковано у значенні всіх звуконаслідувальних слів.

Наприклад, через компонент 뎅뎅 (*дзвеніти/дзвонити*) семантично пов'язані між собою ономатопи 댕그랑 (*дзвякання, побрякування*), 곡 하는 소리 (*похоронний, траурний дзвін*), 쾅쾅 (*тридзвін дзвонів, передзвін*), 핑 하고 울리는 소리 (*голосно зазвучати, дзвеніти*), 딸랑딸랑 (*дзинькати, створювати різкий, пронизливий звук*), 쨍그렁 (*дзвін дзвіночка або металічних предметів, коли ті вдаряються один об одного)*, 꽝꽝 (*дзвоновий дзвін, благовіст*), 쨍그랑/뗑그렁 (*дзвякання монет, бокалів, скла та ін.*), 짤랑 (*дзвін від тонкого скла, металу*), 쨍그랑 (*бряцання, лязгання, різкі та пронизливі металічні звуки*), 탱/땡/쨍 (*свист кулі, дзижчання комах, пронизливий писк комара*), 딩덩 (*дзвін курантів, дзвоновий дзвін, дзвін вхідного дзвоника, що відбиває мелодію*).

Ономатопеїчна лексика в корейській мові створює яскраві образи, які допомагають передати емоції та відчуття. Наприклад, позитивні емоції 너무 기뻐서 쾅 하고 소리를 치다 – *ляснути себе руками від радощів;* негативні емоції, 벌렁 드러눕다 – *зазнати поразки, впасти ниць;* 흐지부지 되다 – *закінчитися нічим;* 거꾸러지다 – *піти шкереберть.*

У літературі, музиці та кіно корейська ономатопеїчна лексика використовується для створення атмосфери та глибшого занурення в сюжет. Вона допомагає авторам передати нюанси настрою та характеру персонажів.

Крім цього використання ономатопів може змінюватися під впливом соціальних та культурних тенденцій, що дозволяє дослідникам вивчати еволюцію мови і культури. Ономатопи та їхні лексико-семантичні варіанти у корейській мові розрізняються за ступенем їх уживаності у тій чи тій ситуації, серед представників певної соціальної групи або професійного колективу. Так, наприклад, звуконаслідувальні вульгаризми та жаргонізми заборонено вживати в умовах співбесіди під час прийому на роботу або в будь-яких інших офіційних обставинах, але вони можливі в неформальному спілкуванні з рівними за статусом співрозмовниками.

Порівняння корейської ономатопеїчної лексики з аналогічними явищами в інших мовах, наприклад, японській, може продемонструвати унікальність корейського культурного контексту та його особливий вплив на формування мовних образів.

Корейська ономатопеїчна лексика є важливим інструментом у формуванні культурних образів, оскільки вона не лише збагачує мову, але й відображає глибокі зв'язки між мовою, культурою та сприйняттям світу. Проведене дослідження підтверджує, що проблема ономатопеїчної лексики тісно пов'язана з проблемою мотивованості мовного знака. Оскільки звуконаслідувальна лексика сучасної корейської мови широко представлена в мовленні, то її активно використовують у художній літературі, дитячому мовленні, неформальному спілкуванні, професійній практиці.

Узагальнюючи усе зазначене вище, можемо констатувати, що вивчення ономатопеїчної лексики посідає значне місце для вирішення надзвичайно важливих мовознавчих проблем, зокрема пов'язаних із питаннями наявності вмотивованого взаємозв'язку між ономатопами та їх впливом на формування культурних образів в мові.

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ЕМОТИВНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ СУЧАСНОЇ ПЕРСЬКОЇ МОВИ

Охріменко М. А.
Київський національний лінгвістичний університет

Емотивні фразеологічні одиниці неодноразово ставали об'єктами вивчення у сучасному мовознавстві. Така лексика – це стійкі вирази, які

передають емоційний стан або почуття, і використовуються в усному та письмовому мовленні з різною метою. Пропонована розвідка спрямована на розгляд прагматичного аспекту емотивних фразеологізмів сучасної перської мови, аналіз того, як емоції можуть передаватися через певні фразеологічні одиниці і впливати на сприйняття повідомлення.

У мовознавстві прагматика досліджує, яким чином контекст впливає на значення та використання мовних одиниць. Емотивні фразеологічні одиниці в перській мові часто залежать від соціального контексту, культурних норм і комунікативних намірів співрозмовників. Розглянемо кожен із перелічених аспектів окремо.

Соціальний контекст дуже часто впливає на використання тих чи тих фразеологічних одиниць. Використання саме емотивних фразеологізмів в перській мові віддзеркалює культурні традиції та цінності, що впливають на спосіб вираження емоцій. Наприклад, певні фразеологізми можуть бути пов'язані з літературними чи історичними контекстами: перс.: **در آش گوشت دیدن رشته**(букв.: "побачити м'ясо в аш-реште"; *аш-реште* – суп із бобовими, зеленню, локшиною) – *сильно здивуватися*, **چوب در آستین کسی کردن**(букв.: "просовувати палку до рукавів"; в Ірані існував давній звичай покарання за погані вчинки: з палкою, просунутою у рукави, звинувачену людину водили по вулицях) – *погрожувати кулаком кому-небудь.*

Сюди ж можемо віднести і культурні норми, які в іранському суспільстві відіграють дуже важливу роль. Аналіз конкретних емотивних фразеологічних одиниць у сучасній перській мові, їх значення та контекст використання дозволяє зрозуміти їхню роль у комунікації, наприклад, прислів'я: **نزد خر خرمهر و گوهر یکیست** – *Вислюку все одно скляне намисто в нього на шиї або перли*; в Ірані на шиї в'ючних тварин вішають велике намисто або мушлі,**یکی (کسی، هیچکس) نگفت (نپرسید) ابولی (هالو) خرت بچند است**(букв.: "ніхто не запитав: "Гей, Абу Алі, скільки коштує твій вислюк?") – *ніхто не звернув на нього уваги, ніхто не поцікавився ним, поставився до нього байдуже.*

У цьому контексті варто зазначити, що емотивні фразеологічні одиниці виконують різні функції в комунікації: вираження емоцій, створення образності, підсилення висловлювань, а також можуть слугувати для іронії чи сарказму. Наведемо приклади: **ما صد نفر بودیم تنها، آنها دو نفر بودند همراه** – приказка: *Їх же було двоє, а нас усього сотня!* – кажуть іронічно про боягузтво великої кількості людей перед незначною кількістю порушників. Із байки: сто кашанців поскаржилися правителю на те, що два розбійника пограбували їх караван. Правитель здивувався, як це вони не могли впоратися з двома розбійниками, на що кашанці заперечили: "Їх же було двоє, а нас усього сто").

Емотивні фразеологічні одиниці перської мови можуть бути адаптовані залежно від аудиторії, що підкреслює їхню гнучкість і здатність до маніпуляції емоціями співрозмовників. Велика кількість таких фразеологізмів володіють національною специфікою: **افاده ها طبق طبق، سگها به دورش وق و وق** – прик. *Велич продають із лотка, а навколо бігають із гавканням собаки* – насмішка на адресу чванливої, нікчемної людини, яка оточила себе підлабузниками;**به ریش خود خندیدن**(букв.: "сміятися у свою бороду"; з байки: хтось побачив уві

сні шайтана. Схопивши чорта за бороду, він дав йому сильного ляпаса. Хотів ударити ще раз, але в цей час прокинувся і побачив, що тримає у руках власну бороду) – *насміхатися над собою, діяти, шкодячи собі*; **بیژن را از چاه در آورده** – *витягнув Біжана з глибокої ями!* – насмішка на адресу того, хто претендує на значущість виконаної ним справи; *Біжан* – один із головних героїв "Шах-наме", іранській витязь, який потрапив у полон до туранського шаха Афрасіаба. Його було закуто у цепи й скинуто у глибоку печеру, вхід до якої завалили великим каменем. Біжана звільнив звідти величний богатир Ростам. Не дивлячись на те, що наведені вище фразеологічні одиниці мають історичний контекст і глибоке коріння, вони дуже часто вживаються у повсякденному мовленні і зрозумілі переважній більшості іранців.

Порівняння використання емотивних фразеологічних одиниць у перській мові з аналогічними фразеологізмами в українській мові допомагає зрозуміти культурні особливості та відмінності в емоційному вираженні. Наприклад, емоція незадоволення у фразеології перської і української мов локалізується у серці (душі) людини, наприклад, перс.: **دل خوش (خوشی) نداشتن از کسی، چیزی** (букв.: "не мати доброго серця від когось або чогось") – *погано ставитися до когось або чогось, бути незадоволеним кимсь або чимсь*, **دل کسی را آب کردن** (букв.: "плавити чиєсь серце") – *мучити когось довгим очікуванням*; укр.: *мати серце на когось.* В українській мові натрапляємо також на емотивну фразеологічну одиницю, у якій емоція незадоволення локалізується у печінці, наприклад, *він мені у печінках сидить*.

Узагальнюючи зазначене вище, можемо констатувати, що емотивні фразеологічні одиниці є важливим інструментом у вираженні емоцій у перській мові, їхнє прагматичне використання сприяє глибшому розумінню міжособистісної комунікації, соціокультурних контекстів, а також національної специфіки.

Подальші перспективи дослідження вбачаємо на зосередженні уваги на зміні вживання емотивних фразеологічних одиниць сучасної перської мови в різних соціальних групах та впливі глобалізації на традиційні мовні структури.

ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ ФЕНОМЕНУ СТАВЛЕННЯ ДО ГРОШЕЙ В УКРАЇНСЬКІЙ І ПОЛЬСЬКІЙ СТУДЕНТСЬКІЙ АУДИТОРІЇ

Охріменко Т. В.
Київський національний лінгвістичний університет

У західноєвропейській і вітчизняній психолінгвістичній традиції при аналізі соціокультурного феномену грошових відносин оперують термінами "грошова установка", "грошові стереотипи особистості", "грошова поведінка", "монетарність", "монетарні установки", "монетарні настанови", "ставлення до грошей", розглядаючи їх у контексті глобальних соціальних

змін, у процесі економічної соціалізації, зокрема молоді, яка відзначається "неконструктивним" чи "конструктивним" ставленням до грошей, а також у колі проблем формування грошових типів особистості і коректування психічних розладів, пов'язаних із грошима в юнацькому віці.

Педагоги-психологи наполягають на актуальності проблеми вербалізації ставлення до грошей, позаяк гроші й досі залишаються "закритою темою" у суспільстві, ставлення до грошей є морально-суперечливим (гроші оцінюються як ДОБРО і ЗЛО), хоча монетарним настановам належить значне місце у структурі базових переконань особистості із вектором на матеріальні досягнення, зовнішні мотиватори активності, меркантильний інтерес, прагматизм, утилітарність (Шамне, 2018, с. 189-195), що відповідає загальним принципам глобалізованого ринково-споживацького суспільства та сучасної картини світу. Для вивчення ставлення молоді до грошей радять використовувати проєктивні та асоціативні методики зі шкалою оцінювання (Зубіашвілі, 2013, с. 6).

Мета дослідження – систематизація вербалізацій ставлення до грошей представників студентської аудиторії України і Польщі. Психолінгвістична методика передбачає проведення асоціативного експерименту з метою отримання найпершого слова-реакції на слово-стимул *гроші* від українських і польських студентів. Студентські анонімні відповіді зіставлено із образно-концептуальними утвореннями традиційної та сучасної картини світу слов'ян.

Анкетування в українській студентській аудиторії продемонструвало такі слова-реакції, які розподілено за шкалою від абстрактних до конкретних понять: *цінність* – позитивно оцінювана, меліоративна метафора надважливого у житті та метонімія грошей (гроші > матеріальні цінності, на рівні із цінностями нематеріальними), увіходить до базового метафоричного концепту ГРОШІ – ЦЕ ВАЖЛИВО; *важливість* – меліоративна метафора грошей (гроші як абстрактне уявлення про щось необхідне, важливе для життя), базовий концепт ГРОШІ – ЦЕ ВАЖЛИВО; *щастя* – гіперболізована метафора грошей чи навіть іронічно-негативна метафора-антитеза, бо ж у традиційній слов'янській свідомості закріпленим є концептотвір ГРОШІ НЕ ПРИНОСЯТЬ ЩАСТЯ, слово-реакція долучається до амбівалентного метафоричного концепту сучасності ГРОШІ – ЦЕ НАЙГОЛОВНІШЕ В ЖИТТІ і може сприяти утвердженню негативного, викривленого психологічного явища грошового фетишизму, при якому грошові стосунки розглядаються не як інструмент, а як мета життя та пошук щастя через збагачення; *можливості* – меліоративна метонімія (гроші > можливості, які надають гроші), позитивна оцінка того, що гроші не є самоціллю, а інструментом задля досягнення мети, базовий концепт ГРОШІ – ЦЕ МОЖЛИВОСТІ; *достаток* – сучасне відлуння давнього протоконцепту БАГАТСТВО, меліоративна метонімія грошей (гроші > достаток як наявність заощаджень, матеріальних благ), базовий концепт ГРОШІ ВИМАГАЮТЬ КОНТРОЛЮ І ЕКОНОМІЇ; *корупція* – пейоративна метонімія грошей (гроші > гроші як одна з корупційних форм нечесного збагачення і привласнення чужого), пейоративний базовий концепт ГРОШІ – ЦЕ ЗЛО; *бюджет* –

меліоративна метонімія грошей (гроші > бюджет як фіксація статей грошових витрат), базовий концепт ГРОШІ ВИМАГАЮТЬ КОНТРОЛЮ І ЕКОНОМІЇ; *робота* – як процес задля певного результату, для власних потреб і, в тому числі, за грошову винагороду є метонімією грошової сфери (гроші > робота за грошову винагороду), слово-реакція відзначено й у польських студентів (*praca* і *wypłata* – заробітна плата), а концептуальна метафора ГРОШІ – ЦЕ РОБОТА входить до здавна сформованого у західноєвропейському суспільстві концепту ЧАС І ПРАЦЯ – ЦЕ ГРОШІ; *банк* – як фінансова установа, що приймає гроші на зберігання, видає в кредит, здійснює розрахункові операції, входить до метонімії (гроші > місце зберігання і розрахунку грошей), відповідає базовому меліоративному концепту ГРОШІ ВИМАГАЮТЬ КОНТРОЛЮ І ЕКОНОМІЇ; *долар* – слово-реакція українських і польських студентів (*zielone* – зелені, метонімія за кольором банкнот), сучасна метонімія – як впливова і популярна іноземна валюта, загалом родове поняття грошей у слов'янському і європейському мовному просторі, не відповідає базовим концептам.

Анкетування у польській студентській аудиторії додало абстрактні метафоризовані слова-реакції позитивної, антимілітарної оцінки: *bezpieczeństwo* – безпека, *spokój* – мир, *wolność* – свобода, воля, *niezależność* – незалежність (базовий концепт ГРОШІ – ЦЕ СВОБОДА І БЕЗПЕКА); позитивні конкретні, уживані у сучасному суспільстві поняття із метонімією грошей поза базовими концептами: *czynsz* – оренда помешкання (відхід від власного до орендованого, заперечення традиційної концептуальної опозиції СВОЄ – ЧУЖЕ), *zakupy* – покупки товарів, прагматизована персоніфікація *rodzice* – батьки (гроші > батьки, які дають гроші чи мусять забезпечувати грошима дітей, а не лише народити і виховати). Розширення кола адресатів сприятиме уточненню висновків про концептуальні зрушення і оцінку ставлення молоді до грошей.

ЛІТЕРАТУРА

Зубіашвілі, І. К. (2013). Ставлення до грошей студентської молоді: моральнісний аспект. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка*, *XI*, *6*(I), 361–363.

Шамне, А. В. (2018). Ставлення до грошей, монетарні установки і цінності сучасної молоді України. *Проблеми сучасної психології*, *1*, 189–195.

РОЛЬ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ В ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Падалко Я. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Сучасний світ стрімко змінюється, й освіта не є винятком. Тому необхідно оновлювати як зміст освіти, так і вимоги до сучасного вчителя. Сьогодні

традиційні технології навчання втрачають свою актуальність, на зміну їм приходить активно-діяльнісний підхід та готовність до безперервного навчання. Учасники навчального процесу постійно адаптуються до нових реалій. Учні відходять від шаблонів, батьки більше цікавляться вміннями, ніж оцінками.

Учитель іноземної мови повинен відповідати всім вимогам, що пред'являються до сучасного педагога в контексті модернізації освіти. Фахова підготовка та професійна діяльність учителя іноземної мови була і є завжди актуальною**.** Сьогодні вчитель іноземної мови є організатором навчального процесу, модератором навчальної діяльності учнів на уроці, представником держави в справі навчання і виховання підростаючого покоління тощо (Коломінський, 1996).

В змісті діяльності вчителя і менеджера є багато спільного – вчитель і менеджер є організаторами діяльності людей. Практично збігаються й їх функції. Тому концепцію наукового менеджменту можна успішно використовувати для посилення професійної підготовки вчителя. Менеджмент освітньої сфери кардинально не відрізняється від методології традиційного менеджменту. Завжди слід пам'ятати, що менеджмент окреслює певний цикл дій: планування, визначення умов, організація, мотивація, стимулювання, управління. Основні функції менеджменту в освіті: прийняття розумного рішення, організація виконання прийнятих рішень, створення належних умов для роботи закладу і кожного учасника освітнього процесу, забезпечення мотивів та стимулів їх діяльності, контроль виконання рішень (Семез, 2011). Результатом праці менеджера є рівень грамотності та розвитку об'єкта менеджменту – учнів.

Важливий напрямок менеджменту в діяльності педагога – удосконалення навчальних програм та процесу навчання, що безпосередньо пов'язано з функціями вчителя. Другий напрямок менеджменту в діяльності вчителя – інформація і комунікація. Вчитель постійно контролює роботу учнів (в класі, самостійну роботу, написання тестів), планує і організовує учнів для виступу з презентаціями, написання творчих робіт. Важливо аналізувати здобутки кожного учня, підкреслюючи переваги набуття якісних знань, наводити приклади успішного навчання випускників школи – це мотивує учнів навчатися більш наполегливо. Необхідно підкреслити, що сучасне покоління учнів намагається балансувати між навчанням в школі і заняттями поза школою. Тому вчителю важливо знайомити учнів з технікою тайм-менеджменту для ефективного навчання, зокрема таких як: система 90 на 30, принцип 3х справ, метод GTD, канбан тощо.

Актуальність педагогічного маркетингу в професійній діяльності вчителя іноземної мови зумовлена необхідністю підготовки конкурентоздатного на ринку освітніх послуг вчителя, який може забезпечити найвищу якість підготовки учнів із високим рівнем ключових компетентностей. Інструменти педагогічного маркетингу визначені як засоби маркетингового впливу на споживачів освітніх послуг із метою побудови ефективних взаємозв'язків між суб'єктами освітнього ринку. Серед інструментів педагогічного маркетингу, які може застосовувати в своїй діяльності вчитель іноземних

мов, виокремлюємо: блогінг, SWOT-аналіз, бенчмаркінг, white paper (біла книга), сторітелінг, трайвертайзінг. SWOT-аналіз є універсальним методом, який використовують у плануванні діяльності організації, а також для самоаналізу особистості (Тягур, 2007). Вчитель може застосовувати SWOT для самомаркетингу, дослідження себе як конкурентно спроможного професіонала, аналізу свого заняття.

В своїй роботі вчитель іноземної мови повинен постійно використовувати наступні інструменти маркетингу: SWOT-аналіз (це допомагає робити самоаналіз, удосконалювати методи роботи), бенчмаркінг, сторітелінг, трайвертайзінг. Широко поширеними стають майстер-класи з іноземних мов із залученням потенційних учнів. та їх батьків. Це дає їм можливість відчути себе учасниками сучасного практичного заняття з іноземної мови. Робота з цільовою аудиторією має важливе значення як інструмент сучасного педагогічного маркетингу. Він охоплює зокрема знайомство споживачів освітніх послуг з існуючими навчальними програмами, розміщення відгуків учнів на сайтах навчального закладу, а також у соцмережах (фейсбук, інстаграм).

Діджетал-маркетинг – динамічна сфера, тому треба постійно вчитися використовувати його інструменти, удосконалювати контент, пам'ятаючи, що сучасні учні – покоління соцмереж і месенджерів. Вони споживають здебільше візуальний контент, вимогливо ставляться до текстів і їх оформлення.

Застосування цих маркетингових інструментів педагогічного маркетингу у професійній діяльності вчителя сприяє розвитку конкурентоспроможності та формуванню особистого бренду педагога, позитивно впливає на його *імідж* та допомагає розкрити власний потенціал вчителя й учнів. Світ змінюється із великою швидкістю. Тому викладачам сьогодні треба бути адаптивними, постійно вивчати сучасні інструменти менеджменту та маркетингу.

ЛІТЕРАТУРА

Коломінський, Н.(1996). *Психологія педагогічного менеджменту.* МАУП.

Семез, А. А. (2011). *Менеджмент в освіті.* Кіровогр. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка.

Тягур, Р.С. (2007). *Основи менеджменту в освіті.* Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника.

СИНТАКСИЧНА СИНОНІМІЯ У КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНОМУ ВИСВІТЛЕННІ

Палатовська О. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Синонімія пронизує усі мовні рівні, зокрема й синтаксичний, і виконує цілком прагматичну функцію – надає тому, хто говорить або пише, можливість обрати з усього репертуару наявних в мові синонімів саме ті, що якнайкраще передають задум висловлюваного.

Синтаксична синонімія – це явище, за якого різні за структурною організацією синтаксичні конструкції передають однакові або близькі за змістом смисли. Синтаксичні синоніми, як правило, мають не тільки структурні відмінності, а й вирізняються функційними і стилістичними особливостями, тобто вживаються в різних ситуаціях спілкування, мають різний ступінь формальності й експресивності тощо. Традиційно синтаксичні синоніми вивчають у граматиці та стилістиці, проте в останні десятиліття їх дослідження виходить за межі суто формального та/ або стилістичного аналізу.

Актуальний на сьогодні когнітивно-дискурсивний підхід до вивчення природної мови передбачає поєднання процедур дискурсивного і когнітивного аналізу, спрямованого від дискурсу до одиниць, що його утворюють. Це дає змогу розглядати синтаксичні синоніми як мовні структури, що відтворюють у різних типах дискурсів певні ментальні моделі комунікантів. У такому висвітленні синтаксична синонімія тісно пов'язана з концептуалізацією інформації, когнітивними механізмами її породження і сприйняття та прагматичним вбудовуванням висловлювання у комунікативний процес.

Когнітивна лінгвістика розглядає синтаксичні синоніми крізь призму концептуальних схем, фреймів і ментальних моделей, які визначають, з одного боку, чому автор повідомлення обирає ту чи ту синтаксичну конструкцію, а з іншого – як її сприймає реципієнт (Дж. Лакофф, Ч. Філлмор, М. Джонсон, Р. Лангакер та ін.).

Так, у концепції фреймів зазначено, що різні синтаксичні конструкції можуть активувати різні когнітивні фрейми, що зберігаються у свідомості людини. Наприклад:

1. *Я прочитав книгу* **vs.** 2. *Книга була прочитана мною.*

У першому прикладі увага фокусується на суб'єкті (дії), а у другому – на об'єкті (результаті), тому у різних дискурсах перевага може бути надана різним фреймам.

Когнітивна граматика стверджує, що за допомогою різних синтаксичних структур можливо впливати на розміщування інформації в різних зонах уваги реципієнта. Наприклад:

А) 1. *Дощ йшов усю ніч* **vs.** 2. *Усю ніч дощило.*

У першій конструкції увагу акцентовано на дії, у другій – на часі, коли відбувалася дія.

Б) 1. *Компанія випустила новий продукт* **vs.** 2. *Новий продукт був випущений компанією*.

У першому реченні увага фокусується на компанії, у другому – на новому продукті.

За дискурсивного підходу синтаксична синонімія аналізується з боку прагматичної адекватності, комунікативного наміру автора повідомлення та контекстуальних чинників.

Вибір синтаксичної конструкції з варіативного синонімічного ряду залежить від дискурсивного контексту (розмовне мовлення, науковий, публіцистичний, офіційно-діловий стилі тощо) і жанру комунікативного акту. Наприклад:

1. *Медичний огляд пацієнта проведено лікарем* (книжн.) **vs.** 2. *Лікар оглянув хворого* (нейтр.).

Уживання різних синтаксичних синонімів має прагматичну функцію, змінюючи інтерпретацію висловлювання. Наприклад:

1. Він украв гроші **vs.** 2. *Гроші немов зникли з його рук.*

У цьому протиставлені друга конструкція завдяки евфемізму є маніпулятивною, бо знижує відповідальність суб'єкта за його дії.

Отже, властива природній мові варіативність дає змогу автору повідомлення обрати із зафіксованого в пам'яті синонімічного ряду саме ту синтаксичну одиницю, що якнайкраще втілює потрібну інформацію.

Застосування когнітивно-дискурсивного підходу до вивчення синтаксичної синонімії свідчить, що вибір автором повідомлення певної конструкції не є випадковим, а залежить від:

• когнітивних механізмів обробки інформації і наявності ментальних моделей у свідомості людини (фрейми, акцентування уваги);

• дискурсивних чинників (жанр, регістр, комунікативна мета);

• комунікативних стратегій (евфемізація, маніпуляція увагою та ін.).

Такий підхід дає змогу глибше зрозуміти функціювання синтаксичної синонімії в мові та пояснити механізми вибору певної синтаксичної конструкції з варіативного синонімічного ряду для вживання в реальному мовленні.

Використання у когнітивно-дискурсивних дослідженнях синтаксичної синонімії великих мовних корпусів підвищує значення показників частотності уживання різних конструкцій, дозволяє з'ясувати, як вони варіюються залежно від дискурсивних чинників. Подальше вивчення синтаксичної синонімії у цьому напрямі дозволяє "продовжити опис когнітивної, або ментальної, граматики, засвоєної носіями мови у процесі навчання і комунікативного досвіду та закріпленої в довготривалій пам'яті як сховище лінгвістичної інформації" (Палатовська, 2020, с. 302)

ЛІТЕРАТУРА

Палатовська, О. (2020). *Російське складне речення в когнітивно-дискурсивному висвітленні (на матеріалі усної науково-професійної комунікації)*. (Дис. докт. філол. наук). Дніпровський національний університет імені О. Гончара, Дніпро.

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Пасічник Т. Д.
Київський національний лінгвістичний університет

У сучасному освітньому середовищі цифрові інструменти менеджменту та маркетингу відіграють ключову роль у забезпеченні якості освіти. Інтеграція цифрових інструментів у сферу освіти сприяє вдосконаленню управлінських

процесів, підвищенню ефективності маркетингових стратегій та забезпеченню якісного навчального процесу. Використання сучасних цифрових рішень дозволяє зробити управління більш прозорим, ефективним та орієнтованим на потреби студентів та викладачів. Крім того, впровадження сучасних технологій допомагає університетам взаємодіяти з аудиторією, просувати свої освітні програми та вимірювати ефективність своїх маркетингових зусиль. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності навчальних закладів та залученню більшої кількості студентів. Цифрові інструменти дозволяють викладачам ефективніше організовувати навчальний процес, робити його більш інтерактивним та цікавим для студентів, що, у свою чергу, позитивно впливає на мотивацію та навчальні досягнення (Головня та ін., 2020).

Одним із найважливіших цифрових інструментів для управління освітою є системи управління навчанням, які дозволяють автоматизувати адміністративні процеси, забезпечити контроль за освітнім контентом, відстежувати успішність студентів та сприяти інтерактивному навчанню (Ямполь, 2024). Університети широко використовують різні онлайн-платформи для проведення лекцій, семінарів та інших навчальних заходів. Це дозволяє забезпечити безперервність освітнього процесу, особливо в умовах кризових ситуацій. Для організації освітнього процесу найбільш популярними є цифрові інструменти Google (Google Classroom, Google Meet, Google Forms та інші), застосунки Microsoft Office 365 (the Teams, One drive, Whiteboard, Planner, Sway, SharePoint, Stream, Project та ін.) та Moodle.

Цифрова платформа для менеджменту освіти в Україні "Єдина державна електронна база з питань освіти" (ЄДЕБО) сприяє ефективному управлінню освітнім процесом, забезпечуючи автоматизацію документації, облік студентів і викладачів, формування звітності тощо.

Використання цифрових маркетингових інструментів надає можливість привернути увагу своєї цільової аудиторії через різноманітні цифрові канали, такі як соціальні мережі, пошта, вебсайти, мобільні додатки тощо (Кулиняк & Головецький, 2023). До цифрових інструментів маркетингу в освіті можна віднести вебсайти та контент-маркетинг. Створення якісного вебсайту є необхідною складовою успішного освітнього маркетингу. На таких ресурсах можна розміщувати інформацію про освітні програми, досягнення студентів, умови вступу та новини закладу. Контент-маркетинг, що включає ведення блогів, публікації наукових статей, відеозанять, лекцій тощо допомагає залучати вступників та підвищувати репутацію навчального закладу. У сучасному світі ключову роль у просуванні освітніх послуг відіграють соціальні мережі та реклама. Використання Facebook, Instagram, LinkedIn, TikTok, YouTube, різних месенджерів дає змогу закладам освіти спілкуватися зі своєю аудиторією, проводити рекламні кампанії та організовувати онлайн-заходи. Покращувати свою видимість у результатах пошуку Google закладам освіти дозволяє оптимізація контенту для пошукових систем (SEO). Також ефективним інструментом залучення студентів є email-маркетинг, який передбачає розсилку інформаційних бюлетенів, запрошень на дні відкритих дверей та персоналізованих пропозицій.

Використання цифрових технологій у менеджменті та маркетингу освіти сприяє підвищенню якості навчального процесу завдяки персоналізованому підходу до навчання, спрощенню управлінських процесів, покращенню доступу до освітніх ресурсів, підвищенню рівня комунікації між студентами, викладачами та адміністрацією. Подальший розвиток цифрових технологій відкриває нові можливості для покращення рівня освіти в Україні та світі.

ЛІТЕРАТУРА

Головня, Ю., Новікова, Н., Дьяченко, О. (2020). Глобальні тренди цифровізації: потенціал України, *Scientia fructuosa, 134*(6), 4–15. https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020(134)01

Кулиняк, І. Я., Головецький, Д. І. (2023). Цифрові інструменти маркетингового менеджменту підприємств: роль, значення та перспективи використання. *Науковий вісник НУ "Львівська політехніка*", *7* (2), 45–58. https://doi.org/10.23939/semi2023.02.114

Ямполь, Ю. В. (2024). Використання інформаційно-цифрових технологій для покращення менеджменту якості освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання, 102*(4), 148–162. https://doi.org/10.33407/itlt.v102i4.5383

НЕОФРАЗЕМИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ МАСМЕДІА)

Пашинська Л. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Значна частина нової української фразеології пов'язана з політичними сферами, чому сприяв цілий ряд подій у житті України та за її межами. Під неофраземами, або фразеологічними неологізмами, розуміємо не зареєстровані сучасними тлумачними словниками стійкі експресивні звороти, які створено заново або трансформовано з відомих фразеологізмів, а також фразеологічні одиниці, актуалізовані в нових соціальних умовах та сталі сполучення, запозичені з інших мов (Пашинська, 2011: с. 6).

Так російсько-українська війна стала причиною появи цілого ряду фразеологічних неологізмів, які характеризуються новизною форми і змісту, образністю, емоційністю, стилістичною виразністю і постають через переосмислення вільних словосполучень, їх детермінологізації, метафоризації та метонімізації (О. А. Стишов, С. Гриценко, Н. І. Єльнікова, Т. Івасишина, О. Комарова, І. Хома). У політичному дискурсі широко вживаними стали такі неофраземи, як: *гібридна війна* "прагнення однієї держави підпорядкувати собі іншу за допомогою політичних, економічних, інформаційних інструментів", *повітряний терор* "російські ракетні обстріли української території", *закрити небо* "заклик української сторони до країн світу про надання систем захисту від ворожих ракетних ударів

по українській території; про повний контроль над повітряним простором України", *глибоке занепокоєння* "висловлення країнами світу стурбованості про події широкомасштабної війни в Україні", *ядерний шантаж* "постійне залякування України та світу ядерною зброєю", *тракторні війська* "селяни, фермери чи просто небайдужі люди, які атакували й знищували російську техніку на початку повномасштабної агресії росії проти України", *диванні війська* "громадяни, які закликають до активних воєнних дій, але не збираються в цьому брати участь особисто" (*Ця нова диверсія в Балтійському морі наочно демонструє, що* ***гібридна війна*** *загострюється в безпосередній близькості від нас. Естонії та її союзникам потрібно зберігати спокій – і бути надзвичайно пильними* (Радіо "Свобода", 18.01, 2025); *Прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск заявив про підготовку росією актів* ***повітряного терору*** *проти авіаліній в усьому світі* (Укрінформ, 15.01, 2025); *Генсек ООН висловив* ***"глибоке занепокоєння"*** *через участь солдатів із КНДР у війні проти України* (Hromadske.ua, 04.11, 2024); *Наразі Україна гідно витримує навалу московської орди, проте* ***закриття неба*** *над Україною залишається одним із ключових питань для безпеки нашої держави* (Тиждень, 04.03, 2022); *Відповіддю на* ***ядерний шантаж*** *кремля має стати посилення підтримки України* (Українська правда, 28.11, 2024).

Серед неофразем політичного дискурсу виділяємо одиниці і з топонімічним компонентом: *Київ за три дні* "нереалістичне здійснення запланованого" (про бажання росії захопити Київ за три дні); *добрий вечір, ми з України* "неофіційне вітання серед військових, політиків, звичайних українців під час війни" – спочатку цей вислів з'явився 2021 року як назва пісні, а особливої популярності набув після російського вторгнення в Україну; зокрема, голова Миколаївської обласної держадміністрації Віталій Кім на початку російсько-української війни завжди починав свої відеозвернення з цієї фрази; *привид Києва* "легенда про українського пілота – учасника російсько-української війни; збірний образ пілотів тактичної авіації"; *день Чорнобаївки, ефект Чорнобаївки, Чорнобаївський трикутник, влаштувати Чорнобаївку* – ці фраземи виникли на основі боїв під Чорнобаївкою, де війська ЗСУ багаторазово завдавали нищівної відсічі російським окупантам; *батальйон "Монако"* та *батальйон "Відень"* "назви українських політиків, держслужбовців, депутатів, впливових бізнесменів та інших можновладців і членів їхніх родин, які виїхали за кордон до або під час російсько-української війни" тощо (***Київ за три дні****: РФ за 500 днів війни не реалізувала жодної поставленої цілі в Україні* (Україна молода, 09.07, 2023); *Валентин Коренчук був одним із* ***"Привидів Києва"****, який з перших хвилин став на захист українського неба, зокрема, столиці* (Укрінформ, 27.06, 2024); ***"Батальйон Монако"*** *смітить грошима! ХТО з VIP-українців шикує у Франції* (ТСН, 25.08, 2024). Наведені фразеологічні неологізми з топонімічним компонентом мають національно-культурну специфіку, позначають характерні для українського народу реалії, унікальні ситуації, історичні події.

Отже, фактичний матеріал показав, що мова сучасних українських масмедіа постійно розвивається, поповнюючи фразеологічний склад

української мови. Неофраземи політичного дискурсу відбивають сьогодення, а їх поява спричинена подіями, які відбуваються в Україні і в світі. Багато з них постають шляхом переосмислення вільних словосполучень, їх детермінологізації, метафоризації та метонімізації й тісно пов'язані з суспільно-політичними процесами та війною в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

Глущенко, О. (2024, 28 листопада). *Кислиця на Радбезі ООН: Відповіддю на ядерний шантаж Кремля має стати посилення підтримки України.* Українська правда. https://www.pravda.com.ua/news/2024/11/28/7486650/

Гриценко, С. (2022). Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2*, 9–13.

Єльнікова, Н. І. (2022). Неологізми у медіатекстах періоду воєнного стану в Україні. У В. В. Сокуренко, О. А. Моргунов, Г. В. Звірянський (Ред.), *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану* (298–300). ХНУВС.

Івасишина, Т., & Комарова, О. (2023). Фразеологізми як репрезентенти воєнного дискурсу. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія, 1*(6), 30–35.

Краєв, О. (2022, 04 березня). *Як закрити небо над Україною?* Тиждень. https://tyzhden.ua/iak-zakryty-nebo-nad-ukrainoiu-poiasniuie-ekspert/

Мельник, Р. (2024, 04 листопада). *Генсек ООН висловив "глибоке занепокоєння" через участь солдатів із КНДР у війні проти України.* Hromadske.ua https://hromadske.ua/svit/234009-hensek-oon-vyslovyv-hlyboke-zanepokoyennia-cherez-uchast-soldativ-z-kndr-u-viyni-proty-ukrayiny

Пашинська, Л. М. (2011). Фразеологічні неологізми в сучасному українському масмедійному дискурсі. [Автореф. дис. канд. філол. наук, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України]. Репозитарій Київського національного лінгвістичного університету.

Пашинська Л. М., & Школа Г. М. (2023). Лексика воєнного часу в українських ЗМІ. *Міжнародна безпека у світлі сучасних глобальних викликів: єдність, підтримка, перемога*, 323–326.

Пашинська, Л. М., & Школа, Г. М. (2023). Лінгвостилістичні засоби відображення воєнних реалій у медіадискурсі. У М. М. Гавриш, Л. С. Козловська, О. Л. Шевченко, Е. І. Щукіна, Л. О. Случайна, О. А. Стишов, С. А. Чезганов (Ред.), *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасних університетів"* (с. 122–123). КНЕУ.

Портников, В. (2025, 18 січня). *"Патруль Балтійського моря". Гібридна війна Росії вже розпочалася.* Радіо "Свобода". https://www.radiosvoboda.org/a/baltiyskyy-dozor-hibrydna-viyna-rosiyi/33280342.html

Стишов, О. А. (2015). Неофраземи в суспільно-політичному дискурсі українських масмедіа. *Філологічні студії, 4,* 19–23.

ТСН (2024, 25 липня). *“Батальйон Монако” смітить грошима! ХТО з VIP-українців шикує у Франції.* https://tsn.ua/youtube/batalyon-monako-smitit-groshima-hto-z-vip-ukrayinciv-shikuye-u-franciyi.html
Укрінформ (2024, 27 червня). *Пам’яті легендарного “Привида Києва”, льотчика Валентина Коренчука.* https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3878528-pamati-legendarnogo-privida-kieva-lotcika-valentina-korencuka.html#:~:text=Валентин%20Коренчук%20був%20одним%20із%20%22Привидів%20Києва%22%2C%20який%20з,прагнув%20перетворити%20Київ%20на%20руїни
Укрінформ (2025, 15 січня). *Росія планувала повітряний терор проти авіаліній в усьому світі.* https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3948899-rosia-planuvala-povitranij-teror-proti-avialinij-v-usomu-sviti-tusk.html
Хома, І. (2023). Фразеологія російсько-української війни: лексикографічний аспект. *Мовний простір сучасного світу,* 222–226.
Черкасець, О. (2023, 09 липня). *Київ за три дні: РФ за 500 днів війни не реалізувала жодної поставленої цілі в Україні.* Україна молода. https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/176638

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ ЗАГОЛОВКІВ АНГЛОМОВНИХ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ УКРАЇНСЬКОЮ ТА НОВОГРЕЦЬКОЮ МОВАМИ

Петрова Г. Л.
Київський національний лінгвістичний університет

Серед функцій заголовка будь-якого твору, а особливо художнього, основною є прагматична, а саме – привернути увагу читача, зацікавити його, а іноді й заінтриговати. Оскільки це перше, з чим стикається читач при знайомстві з книгою, влучно підібрати назву твору означає забезпечити встановлення контакту з читачем, а отже і від якісного адекватного перекладу заголовка в значній мірі залежить доля всього перекладеного тексту в іншомовній культурі. Проблему перекладу назв і заголовків з англійської мови розглядали такі вітчизняні дослідники, як О. Абрамова, Т. Воробйова, О. Лужна, В. Карабан, І. Корунець, Г. Проніна, О. Самсонова, Л. Смалько та ін.

Вдало перекласти назву – це свого роду мистецтво. Так спеціалісти в галузі перекладознавства вказують на тісний взаємозв’язок між перекладом заголовків і креативністю, оскільки з’ясування проблем, пошук кращого варіанта серед альтернатив є основними характеристиками креативності, яка визначається переважно умінням бачити незвичайні зв’язки. Процес креативного перекладу часто передбачає виявлення проблеми, вивчення декількох опцій і обрання найкращого варіанта (Воробйова, Смалько, 143). Зокрема креативності від перекладача вимагають назви, що є оказіоналізмами

авторів, наприклад, сатирично-гумористичний твір Террі Пратчетта "*Sourcery*" (неологізм, утворений від слів "*sorcery*" – "*чаклунство*" і "*source*" – "*джерело*"), українською мовою було перекладено також оказіоналізмом "*Чаротворці*", а для новогрецького перекладу використано словосполучення "*Πιάστε το Μάγο*" ("*Спіймайте Чарівника*"), що корелює з подіями твору.

Однак необхідно також враховувати, що назва художнього твору в перекладі повинна відтворювати особливості назви оригіналу, оскільки в літературі-реципієнті переклад репрезентує першотвір, читачі навіть часто сприймають його як оригінал. Серед вимог до перекладеного заголовку називають чіткість, лаконічність, символічність, інформативність, естетичність. Важливо також зберегти асоціативний потенціал заголовка, не упустити важливої інформації та не додати зайвої, а також не порушити задуму автора та мовностилістичних норм культури-реципієнта (Лужна, 177). Назва книги, як і будь-який інший різновид назв, також виконує номінативну функцію – називає літературний твір, відрізняючи його від інших, ідентифікує його як унікальну самостійну одиницю. Тож назви художніх творів, як правило, співвідносяться з основною темою твору і представлені певною номінативною групою (Проніна, Абрамова, 171). Такі заголовки, представлені номінативною групою, що складається з однієї лексеми (якщо не враховувати артикль в англійській і новогрецькій мовах), часто перекладають за допомогою буквального або дослівного перекладу, наприклад, твори Сари Пірс "*The Sanatorium*" – укр.: "*Санаторій*" – новогр.: "*Το σανατόριο*", "*The Retreat*" – укр.: "*Ретрит*" – новогр.: "*Το θέρετρο*".

Якщо назва є власною назвою, в українському перекладі часто вдаються до транскрибування / транскрипції, наприклад, в українському перекладі назви книги Террі Пратчетта "*Mort*" використовується транслітерація – "*Морт*", але в перекладі новогрецькою мовою ("*Θανατηφόρος Βοηθός*" – "*Смертоносний помічник*") перекладач вдається до методу цілісного перетворення, тут обігрується значення "*mort*" (франц.) – "*смерть*" і водночас рід діяльності головного героя. Уточнення назви по відношенню до подій твору в грецькому варіанті відбувається в перекладі роману Коллін Гувер "*Verity*" – укр.: "*Верити*" – новогр.: "*Το Ημερολόγιο της Βέριτι*" ("*Щоденник Верити*" – що корелює з сюжетом твору). В грецьких перекладах взагалі прослідковується тенденція до додавання до назви елементів, що характеризують або конкретизують зміст художнього твору, наприклад, якщо український варіант назви книги Люсі Адлінґтон "*The red ribbon*" – "*Червона стрічка*" – є буквальним перекладом, то в грецькому перекладі маємо трансформацію додавання – "*Κόκκινη μεταξωτή κορδέλα*" ("*Червона шовкова стрічка*"). Українські переклади навпаки, тяжіють до скорочення назви у вигляді трансформації компенсації, наприклад, роман Річарда Османа "*The Last Devil to Die*" в українському перекладі отримав назву "*Останній демон*", у той час як в грецькому варіанті "*Ο διάβολος πεθαίνει τελευταίος*" ("*Диявол помирає останнім*") маємо майже дослідний переклад, однак із зміною порядку слів, що зумовлено різною структурою мов, зокрема різними правилами сполучуваності слів.

Необхідно зазначити, що багато перекладів демонструють креативність у грі слів, яка дозволяє зберегти багатозначність оригіналу. Наприклад, у романі Джоджо Мойєс "*Me Before You*" український переклад звучить як "*До зустрічі з тобою*", а грецький – "*Πριν έρθεις εσύ*" ("*До того, як ти прийшов*"). Таким чином, в обох перекладах зберігається семантика нюансів відносин між персонажами, однак структура назви зазнала майже повної перебудови. Цікаво, що переклад назви другої частини серії "*After You*" є буквальним як в українському ("*Після тебе*"), так і в грецькому варіанті ("*Μετά από σένα*" ("*Після тебе*")).

Таким чином, зрозуміло, що перед перекладачем стоїть завдання реалізувати в перекладі заголовка книги не лише номінативну, а й культурну, емотивну, експресивну функції, передати прагматичне навантаження, тому практика перекладу заголовків творів характеризується різноманіттям методів і підходів, починаючи від буквального перекладу до створення абсолютно нових назв, інколи абсолютно не пов'язаних з назвами оригіналу.

ЛІТЕРАТУРА

Воробйова, Т. & Смалько, Л. (2018). Назви художніх творів та заголовки як перекладацька проблема (на матеріалах англомовної художньої літератури у перекладах українською). *Лінгвостилістичні студії*, 8, 140–151.

Лужна, О. (2013). Заголовок художнього твору як проблема перекладу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки,* 17, 174–179.

Проніна, Г. & Абрамова, О. (2023). Типові способи перекладу назв сучасних англомовних книг. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*, *4*, 32–35.

ІСЛАМСЬКІ ТЕРМІНИ В АРАБО-ХРИСТИЯНСЬКИХ СТАРОДРУКАХ XVIII СТОЛІТТЯ

Петрова Ю. І.
Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського
Національної академії наук України

У процесі становлення арабомовної культури християнських спільнот Близького Сходу мала місце взаємодія двох основних чинників – їхньої власної традиції і навколишнього соціокультурного середовища мусульманської більшості. Хоча арабо-мусульманська і арабо-християнська спільноти користувалися різними термінологічними апаратами, тим не менш християнська словесність зазнавала певного впливу з боку домінуючої в регіоні культури.

Найстаріші рукописи з перекладами біблійних текстів арабською (бл. IX ст.) демонструють схильність перекладачів і переписувачів до ісламської релігійної лексики та стилістичних рис (Hjälm, 2018, с. 53).

Це явище – тією чи іншою мірою – мало місце і в пізніші періоди. Наприклад, матеріал рукописів османської епохи свідчить про те, що християни систематично використовували такі коранічні лексеми як *az-Zabūr* "Псалтир", ісламські епітети Бога (*Rabb al-ʻālamīn* "Господь світів"; *ʻazza wa-ğalla* "Всемогутній і Великий") та деякі відомі формули, які вони додавали до імен праведників Старого Заповіту (*li-ʼabī-nā ʼĀdam ʻalayhi ʼafḍalu s-salām* "... отця нашого Адама (мир йому!)").

На початку XVIII ст. у середовищі арабомовних християн – спочатку у православних Антіохійського патріархату, згодом у греко-католиків – було запроваджено друкарство. За допомогою технології книгодрукування розповсюджувалися передусім стандартизовані богослужбові тексти, звірені з грецьким оригіналом. У процесі редакторської роботи усувалися діалектизми та багато запозичених слів; зокрема, низку грецизмів було замінено арабськими еквівалентами (Петрова, 2019, 63).

Втім, на сторінках і навіть на титульних аркушах друкованих книг можна зустріти терміни коранічного походження. У всіх виданнях XVIII ст. (1706, 1735, 1740, 1747, 1752, 1764) Псалтир називається *Kitāb az-Zabūr*, найчастіше з епітетом *aš-šarīf* "чесний", який також є типовим у найменуванні книг в ісламській традиції. Надруковане в Алеппо коштом гетьмана Мазепи Чотириєвангеліє (1708) має доволі пишну римовану назву: *Kitāb al-ʼInğīl aš-šarīf aṭ-ṭāhir wa-l-miṣbāḥ al-munīr az-zāhir* "Книга Чесного Непорочного Євангелія, Світильника, що сяє й освітлює" (Осташ, 2021). У передмові до цього видання, написаній повністю у формі римованої прози, Євангеліє згадується як *al-muṣḥaf ar-rabbānī al-munīf* "велична божественна книга", хоча словом *muṣḥaf* традиційно йменується Коран.

У передмовах до видань богослужбових книг неодноразово зустрічаються похідні слова від дієслова *nazzala* "ниспослати". В ісламській традиції цей термін позначає пряму передачу Божественного одкровення пророку. Втім, його можна зустріти і в християнських текстах, зокрема в піднесеному урочистому стилі: *ʼiḏ huwa munazzal min ladun-hu Taʻālā* "адже воно [Євангеліє] ниспослане від Всевишнього"; *Dayyān al-ʼaḥyāʼ wa-l-ʼamwāt, munazzilu hāḏa l-kitāb al-ğazīl al-hibāt* "Суддя живих і мертвих, Який ниспослав цю благодатну книгу" (Чотириєвангеліє, 1706).

Інші приклади коранічної лексики, яка зустрічається у передмовах до християнських стародруків: *Allāhu ʻazza wa-ğalla* "Бог Всемогутній і Великий"; *al-ḥawāriyyūn* "апостоли"; *aḍ-ḍāllīn* "ті, хто заблукали"; *ʼIlāh al-ʻālamīn* "Господь світів"; *yawm al-ḥašr* "Судний день" (Чотириєвангеліє, 1706); *ar-Raḥīm ar-Raḥmān* "Милостивий і Милосердний" (Часослов, 1751); *Dāwud an-nabī ʻalayhi s-salām* "пророк Давид (мир йому!)" (Псалтир, 1752); *bi-ʼawliyāʼi-hi* "через Його святих" (Апостол, 1758, 1779). Доволі часто можна зустріти поєднання християнських (з Нового Заповіту) та ісламських найменувань і епітетів Бога, як-от: *min Allāh ʼAbī r-raḥamāt wa-ʼIlāh kulli ʻazāʼ wa-ʼiḥsān, bi-mā ʼannahu al-Karīm al-Ḥalīm al-Mannān* "від Бога, Отця милостей і Господа всякої втіхи й блага, адже Він Щедрий, Довготерпеливий і Всемилостивий" (Катехизис, 1768).

Слід зазначити, що вживання коранічної лексики є особливістю авторських супровідних текстів (як-от передмови до стародруків) і зазвичай не зустрічається в богослужбових текстах, перекладених арабською з грецької. Очевидно, певна "ісламізація" тексту мала місце за бажання автора надати своєму мовленню надмірно урочистого стилю. Жанр передмови до видання богослужбових книг був одним із типів текстів, який, на думку тодішніх видавців, вимагав саме такої стилістики.

Отже, в арабо-християнських текстах XVIII ст. все ще спостерігається певний вплив арабо-мусульманської культури на релігійну лексику і стилістику. Разом із тим, кожна з близькосхідних християнських конфесій продовжувала формувати власну арабомовну культурну традицію для збереження своєї ідентичності. Вироблення адекватного для християнської традиції літературного стилю й релігійної термінології в арабській мові відбувалося протягом століть. З часом більшість ісламських термінів вийшли з ужитку в арабо-християнському узусі або зазнали переосмислення.

ЛІТЕРАТУРА

Осташ, І. (ред.) (2021). *Книга Чесного Непорочного Євангелія, Світильника, що сяє й освітлює*. Фонд пам'яті Блаженнішого Митрополита Володимира.

Петрова, Ю. І. (2019). Християнська богослужбова термінологія в арабській мові: походження та функціонування. *Східний світ*, *3*, 54–67.

Hjälm, M. (2018). Scriptures beyond Words: "Islamic" Vocabulary in Early Christian Arabic Bible Translations. *Collectanea Christiana Orientalia*, *15*, 49–69.

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНИХ КОЛОКАЦІЙ У ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ

Пілик В. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Теоретичний аналіз явища колокації, а також виникнення традиції дослідження цього поняття пов'язують із працями засновника Лондонської школи структурної лінгвістики Дж. Фьорза (1957), який висунув теорію про лексичні одиниці, що можуть логічно об'єднуватися в різних контекстах. Дослідник мовний аналіз спрямовує у русло контексту, акцентуючи увагу на реалізації значення лексеми на рівні словосполучення. Цю думку підтримує Д. Майафр (2005), зазначаючи, що "слова, можливо, і мають певне значення в мові, але лише в контексті вони набувають смислу й значущості" (с. 8). Окремі аспекти цього феномена вивчали такі зарубіжні й вітчизняні вчені як Ш. Балі, В. Порціг, Л. Теньєр, Дж.Синклер, А.Загнітко, М.Кочерган, О.Снітко тощо.

Термін "колокація" вперше з'явився ще у 1931 році в роботі Ф. Палмера, проте він застосовувався вченим для позначення звички чи мовної традиції,

тобто для позначення частотних синтагматичних комбінацій слів, які не мали особливих семантичних зв'язків. Однак, відповідно до семантико-синтаксичного підходу колокації – це комплексні семантико-синтаксичні одиниці, які мають ознаки семантичної, синтаксичної та дистрибутивної регулярності.

У турецькій лінгвістиці згадана галузь досліджень знаходиться лише на стадії свого становлення, питання колокації почали розглядати порівняно недавно, а на позначення колокаційних одиниць використовують різні терміни, зокрема: eş dizimli sözcükler, eş dizimlilik, eş dizim, birliktelik.

Колокації складаються з ключового слова, яке рахується базовим компонентом, тобто семантичною домінантою і залежного слова – колоката. Важливою рисою колокацій є те, що на перший план виходить не синтаксичне, а лексичне узгодження, оскільки воно має індивідуальний характер, адже залежить від лексичного значення слів, які узгоджуються, і характеризується вибірковістю лексем, що до нього входять.

Політичні колокації є одиницями медіадискурсу, який слугує середовищем їхнього функціонування і часто – джерелом їх виникнення. Залежно від ролі медіадискурсу в їхньому утворенні, політичні колокації поділяються на немедійні, тобто суспільно-політичні терміни, та медійні, створені політиками і журналістами для опису політичних явищ чи об'єктів.

Аналіз структури турецьких політичних колокацій дозволяє виділити їхні структурні моделі, серед яких популярною є модель: "іменник + дієслово". Колокації, до яких входить іменник та дієслово, можуть мати відмінні синтаксичні зв'язки між компонентами. Так, іменник може стояти в неоформленому знахідному відмінку: *konuşma yapmak – виступати з промовою*; в оформленому знахідному відмінку; *seçimi kaybetmek – програти на виборах*; в давальному відмінку: *seçimlere girmek – балотуватися*; в місцевому відмінку: *görevde bulunmak – бути на посаді*; в вихідному відмінку: *görevden uzaklaştırmak – звільнити з посади.* Дієслівні колокації можуть піддаватися синтаксичним трансформаціям, вони здатні набувати іменникових та ад'єктивних ознак, оскільки можуть виступати як залежні компоненти-визначення та утворювати складніші поєднання слів: *Programda konuşma yapan Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan – Наш президент Реджеп Таїп Ердоган, який виступив у програмі…. İran Cumhurbaşkanı Pezeşkiyan, elektrik tasarrufu için konuşma yaptığı salondaki ışıkların kapatılmasını istedi. – Президент Ірану Пезешкіян попросив вимкнути світло в залі, де він виступав, щоб заощадити електроенергію.*

Одними із найпоширеніших у турецькій мові є колокації зі структурою "іменник + іменник", які будуються на основі ізафету (домінує одноафіксний ізафет): *cumhurbaşkanlığı teşkilatı – адміністрація президента; devlet adamı – державний діяч*, *Yüzyılın Anlaşması – "угода століття", tampon devlet – буферна держава.* Вони можуть бути не тільки двокомпонентними, але й мати три і більше компоненти*: cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi – система президентського правління.*

Модель “прикметник + іменник” дозволяє описувати різноманітні політичні поняття, події, процеси, цінності, політичних діячів тощо; *özel temsilci – спеціальний представник, siyasi parti – політична партія; askeri durum – військовий стан.*

Модель “дієприкметник + іменник” найчастіше будується на основі дієприкметника теперішнього-минулого часу (-an/en) і дієприкметника минулого часу (mış/ miş/ muş /müş); *geri kalmış ülkeler – країни, що відстають; gelişmekte olan ülkeler – країни, що розвиваються; yolsuzlukla suçlanan yetkili – чиновник, якого звинувачують у корупції.*

У моделі “числівник + іменник” лексеми-числівники можуть зберігати своє числове значення або втрачати притаманні їм семантичні ознаки, набуваючи символічного чи якісно-оцінного значення: *beş yıllık kalkınma planı – п’ятирічний план розвитку; ikinci sınıf vatandaş – громадянин, який не має ніяких прав (“громадянин другого сорту”).*

Слід зауважити, що основною умовою об’єднання слів у колокації, є наявність в них спільних сем, тобто вони повинні відповідати правилам семантичного узгодження. Колокації утворюють лише самостійні частини мови.

Перспективним вбачаємо напрям дослідження, при якому аналіз турецьких політичних колокацій буде здійснюватися з урахуванням особливостей їхнього значення, структури й функціонування. Окрім того, цікавою була б розробка теоретичних засад і практичних рекомендацій з укладання словників колокацій.

ЛІТЕРАТУРА

Firth, J. R. (1957). *Papers in Linguistics 1934–1951*. London Oxford University Press

Mayaffre D. (2005). Rôle et place du corpus en linguistique. Reflexions introductives. Pascale Vergely. Actes du colloque JETOU’2005 (pp. 5–17).

ЖАНРОВА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КИТАЙСЬКОМОВНОГО ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ

Поварчук О. А.
Київський національний лінгвістичний університет

На сьогодні цифровий простір формує унікальні жанрові особливості комунікації, що відображають культурні, соціальні та технологічні фактори. Китайськомовний інтернет-дискурс є важливим об’єктом дослідження через його масштабність, динамічність розвитку та унікальність жанрових форм.

У пропонованій розвідці аналізується жанрова структура китайськомовного інтернет-дискурсу, визначаються його основні жанри та комунікативні функції. Зокрема, розглядаються такі жанри, як соціальні медіа-дописи (Weibo, WeChat), відеоконтент (Douyin, Bilibili), блогосфера, форуми (Tieba) та електронна комерція (Taobao, JD.com). Дослідження

базується на матеріалах із популярних китайських платформ, які аналізуються з позицій дискурсивного підходу.

Китайськомовний інтернет-дискурс вирізняється високим рівнем інтерактивності, мультимодальністю та поєднанням текстових, візуальних і аудіальних елементів. Наприклад, Weibo-дописи часто містять хештеги, емодзі та вбудовані мультимедійні матеріали, що робить їх схожими на мікроблоги. WeChat, навпаки, синтезує функції соціальної мережі та месенджера, створюючи унікальну платформу для міжособистісного та корпоративного спілкування.

Блоги та форуми продовжують відігравати значну роль у китайському інтернет-просторі, надаючи можливість для тематичних дискусій та експертного обговорення. Наприклад, Baidu Tieba слугує платформою для спілкування з широкого кола питань – від академічних тем до фан-культури. Блоги, своєю чергою, стають простором для розповсюдження аналітичних матеріалів, що стосуються освіти, технологій та повсякденного життя.

Важливою складовою китайськомовного інтернет-дискурсу є відеоконтент (Douyin, Bilibili), що має інтерактивний формат завдяки системі данму (“літаючих коментарів”). Це не лише впливає на спосіб сприйняття інформації, а й формує нові комунікативні практики.

Окремим жанром є інтернет-комерція (Taobao, JD.com), що поєднує маркетингові тексти, відеоогляди та стріми з продажу. Таке синкретичне представлення контенту сприяє залученню споживачів та розширенню комунікативного впливу.

Додатково варто зазначити, що одним із важливих аспектів жанрової репрезентації китайськомовного інтернет-дискурсу є вплив технологічного розвитку на зміну жанрових характеристик. Зокрема, широке використання алгоритмів штучного інтелекту дозволяє адаптувати контент до вподобань користувачів, що веде до появи нових жанрових форм, наприклад, персоналізованих інформаційних потоків.

Крім того, розвиток мобільних технологій та повсюдне використання смартфонів зумовили поширення жанрів короткоформатного контенту, таких як вертикальні відео та інтерактивні сторіз. Ці жанри впливають не лише на структуру повідомлення, а й на комунікативні стратегії користувачів.

Значну роль у формуванні жанрової специфіки китайськомовного інтернет-дискурсу відіграють також меми та візуальні форми комунікації. Завдяки унікальному поєднанню традиційних китайських символів, сучасної графіки та гумору, китайські меми виконують функцію не тільки розважального контенту, а й засобу соціальної критики та ідеологічної репрезентації.

Окремо варто згадати жанр живих трансляцій, які набули широкої популярності в Китаї завдяки інтеграції з e-commerce. Лайвстріми на платформах, таких як Taobao Live та Kuaishou, дозволяють користувачам взаємодіяти з продавцями у реальному часі, що створює новий формат продажів і впливає на поведінку споживачів.

Ще однією важливою особливістю китайськомовного інтернет-дискурсу є використання криптонімів та евфемізмів у спілкуванні. Через сувору

цензуру китайські користувачі розробили складну систему замінників для ключових слів, що дозволяє їм висловлюватися на чутливі теми, уникаючи блокування контенту.

Окрім основних жанрів, у китайськомовному інтернет-дискурсі набирають популярності гібридні жанрові форми, які виникають внаслідок взаємодії тексту, аудіо та відео. Наприклад, розвиток live-streaming commerce (продажу через пряму трансляцію) об'єднує маркетинговий контент, розважальні елементи та інтерактивне спілкування з аудиторією. Це явище не лише розширює можливості комерційних платформ, а й змінює роль користувача в комунікативному процесі, перетворюючи його з пасивного споживача на активного учасника взаємодії.

Ще одним важливим аспектом є мовні трансформації в китайськомовному інтернет-дискурсі. Через високу швидкість обміну інформацією та особливості цифрового спілкування користувачі активно створюють нові лексичні одиниці, скорочення, меми та криптоніми, що допомагають їм ефективно комунікувати та обходити цензурні обмеження. Таким чином, жанрова репрезентація китайськомовного інтернет-дискурсу не є статичною, а постійно еволюціонує, відображаючи суспільні зміни та технологічні інновації.

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСИКИ НА ПОЗНАЧЕННЯ КОЛЬОРІВ У ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Подзигун А. С., Харебіна М. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Переклад кольорової лексики між мовами є складним завданням, оскільки він включає не лише лінгвістичні аспекти, але й культурні, когнітивні та психологічні особливості. У мовознавстві колороніми досліджуються як культурно марковані одиниці, значення яких не обмежується словниковою статтею, а може визначатись та модифікуватись контекстом комунікативної ситуації. Дослідники Стоянова Т., Коцабенко О., та Килимник А.(2021) зазначають, що "семантика колоронімів реалізується одночасно на трьох рівнях: на лінгвістичному, екстралінгвістичному та культурному. Колороніми діють як мовні коди, що втілюють поняття, образи або ідеї".

У японській мові є унікальною система позначення кольорів, що представляє особливий інтерес для дослідників та перекладачів. Основними та найстарішими кольорами в японській мові вважаються 白(shiro) білий, 黒(kuro) чорний, 赤(aka) червоний та 青(ao) синій або зелений і лише вони серед усіх кольорів відносяться до класу і-прикметників. Окрім свої прямих значень вони мають додаткові. Наприклад сонце називають червоним: 真っ赤な太陽(makkana taiyou), бо червоний також означає "яскравий". Синій 青 як базовий раніше позначав і синій і зелений, а зелений 緑 став вживатися

пізніше. 青りんご(aoringo) насправді зелене, однак 青(ao) також несе у собі додатковий сенс “блідий”, “незрілий”, “молодий” або “свіжий”. Все, що зелене від природи теж називається 青い(aoi)(髙舘尚樹, 2020). Базові кольори мають протилежну пару: “чорний-білий” та “червоний-синій”. В японській у пару до червоного також прийнято ставити синій, як наприклад у легенді про синього та червоного демона (親切な青鬼くんの物語, 2008), саме тому зелене світло світлофора у японській мові прийнято називати синім, хоча юридично воно зелене (Palter DC, 2023).

У японській культурі також велика увага надається семантиці кольорів. Наприклад червоний асоціюється з гарною вдачею та щастям, і часто використовується у святковому декорі, фіолетовий – з аристократією та знаттю, а чорний символізує захист души та тіла та використовується для зовнішнього шару кімоно для урочистих подій. Білий колір, який в багатьох західних культурах асоціюється виключно з чистотою та невинністю, в Японії також символізує скорботу та сметь і використовується на похоронах, не зважаючи на те, що також присутній у вбранні нареченої (Japanese House, LA, 2022).

У японській мові також є цілий шар колірної лексики іноземного походження, що часто використовується у метафоричному значенні. ブラック(burakku) має значення “нечестний, незаконний”, а також “жорстокий” та “чорний” у контексті гумору, а ホワイト(howaito) протиставляється йому, як “справедливий” та “добрий” (王 軒, 2016). Крім цього кольороніми запозичення можуть утворювати стійкі словосполучення, такі як ブラックコーヒー(burakku ko:hi) – кава без молока та та цукру, та ホワイトブレッド(howaito bureddo) – білий хліб.

Велику роль у формуванні лексики на позначення кольорів у японській мові також грає географічне положення. Багато японських кольорів містять у собі назви місцевих рослин та тварин. Наприклад 茜色(akaneiro) з’явився після виготовлення фарби з коренів рослини під назвою 茜(akane) або марена пурпурна, а 小豆色(azukiiro) – це колір бобів адзукі.

Без врахування запозичень, у японській мові налічується 465 традиційних кольорів(和食大辞典). Враховуючи всі особливості такої лексики, цей пласт мови потребує подальшого комплексного дослідження з точки зору перекладу. Особливу увагу слід приділити питанням семантичних змін, метафоричного вживання кольоронімів та їхньої адаптації в міжмовній комунікації. Це сприятиме кращому розумінню культурних кодів і вдосконаленню методів перекладу, що дозволить точніше передавати кольорову та символічну палітру японської мови в інших мовних системах.

ЛІТЕРАТУРА

Стоянова Т., Коцабенко О., Килимник О., (2021). Особливості перекладу колоронімів з англійської мови українською. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 33*, 109.

DC Palter. (20.02.2023). *Why are Traffic Lights Blue in Japan?* JapanUp Magazine. https://japanupmagazine.com/archives/8257/

Japan House, LA, (14.02.2022). *A Rainbow of Meaning: Color in Japanese Culture*. https://www.japanhousela.com/articles/
高舘尚樹(Takadachi, Naoki), (28.03.2020). 緑(みどり) and 青(あお) are closely related. There Goes Nihongo. https://www.theregoesnihongo.com/
王 軒 (Xuan Wang) (2016) 日本語における外来語の色彩語を含むメタファー表現. 東北大学言語学論集 / 東北大学言語学研究会 [編] (25). 38–44.
和食大辞典 https://www.colordic.org/w
親切な青鬼くんの物語 (2008).公益社団法人香川県観光協会. https://www.my-kagawa.jp/static/en/aooni

ГЕНДЕРНИЙ ВИМІР У ПЕРЕКЛАДІ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ

Подкур І. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Відображення соціального світу в процесі міжмовної комунікації є одним з суттєвих соціолінгвістичних аспектів перекладу тексту з однієї мови на іншу. При перекладі тексту відбувається як передача соціальних реалій вихідної соціокультурної системи, так і опосередковане відображення соціальної диференціації суспільства через соціально обумовлену диференціацію мови. **Актуальність** вивчення проблем, пов'язаних з гендерною асиметрією в лінгвістиці, зумовлена спрямованістю сучасної лінгвістики на вивчення мовленнєвих явищ у ракурсі взаємодії мови та соціуму, де мовлення розглядається як форма гендерної поведінки індивіда (Тищенко, 2019). Гендерний підхід в науці базується на концепції про те, що важливими є не біологічні розбіжності між чоловіками та жінками, а те культурне та соціальне значення, котре цим розбіжностям надає суспільство (Гончарук, 2014, с. 98). **Метою** даного дослідження є виявлення ізоморфних та аломорфних характеристик перекладів наукового тексту у виконанні представників чоловічої та жіночої статі.

При соціальній диференціації мови ми виділяємо два основні взаємопов'язані типи варіативності – ситуативну та стратифікаційну. Ситуативна варіативність знаходить своє відображення в переважному вживанні тих чи інших мовленнєвих засобів – окремих одиниць, або цілих систем чи підсистем (мовних, діалектних, функціонально-стилістичних) у залежності від конкретної соціальної ситуації. Стратифікаційна варіативність пов'язана саме зі структурою суспільства. Вона проявляється у відмінностях, які мають місце в мовленні представників різноманітних соціальних груп (рід занять або професія, освіта, належність до певного класу чи прошарку, вік і стать). Протиставлення чоловічого та жіночого мовлення обумовлене особливостями реалізації системи мови представниками різної статі, що можуть мати в собі як загальні, так і специфічні для кожної з них одиниці.

Текстова організація перекладеного фахівцями-чоловіками і фахівцями-жінками матеріалу досліджувалися в межах як стратифікаційної, так і ситуативної варіативності. У даному випадку розглядалася ситуативно-стратифікаційна площина мовної варіативності, яка дозволяє встановити спільні риси мовлення представників різної статі, зумовлені ситуацією мовлення, та відмінні, що пояснюються особливостями мовленнєвої поведінки чоловіків і жінок у сфері науково-навчальної комунікації.

Гендерна ідентичність перекладача неминуче виявляється в індивідуальній стилістиці автора перекладу – виборі граматичних форм, лексичних уподобаннях, емоційній забарвленості мови і т.д. (Комов, 2011, с. 412). При дослідженні характеру впливу гендерної ідентичності перекладача на характеристики перекладеного наукового тексту з гуманітарного циклу встановлено, що у даному випадку стать не являється основним фактором, який впливає на якість перекладеного матеріалу. Перекладачі різної статі для досягнення адекватності перекладу оригінальній версії тексту користуються однаковими засобами мовлення, і тим самим досягають ідентичних результатів. Визначальною є відповідність соціальній нормі перекладу як сукупності найбільш загальних правил, що визначають вибір стратегії перекладу. Такі правила, зрештою, відображають вимоги, які суспільство висуває до перекладача: вони не задані раз і назавжди, а варіюються від епохи до епохи, від культури до культури, і від одного типу (жанру) тексту до іншого.

При перекладі наукових текстів дотримання вимог соціальної норми суттєво ускладнює, а в деяких випадках практично унеможливлює, визначення гендерної приналежності авторів перекладу. Оскільки протягом сторіч наукова сфера була сферою діяльності представників сильної статі, престижність та високий статус науковця асоціюється з "чоловічими" знаннями. Тому науковий текст будується за чоловічою моделлю оформлення мовлення.

Водночас, можна помітити певні тенденції у відмінностях чоловічої та жіночої версій інтерпретації тексту. Наприклад, чоловікам-перекладачам властива більша сміливість при виборі лексичних засобів. Для їхніх перекладів характерна компактність висловлювань, лаконічність, вживання скорочень. Перекладачі-чоловіки частіше, ніж жінки, вдаються до перефразування тексту оригіналу.

При роботі з науковими текстами, консерватизм і підвищена чутливість до мовних інновацій призводить до підсвідомого намагання перекладачів жіночої статі наслідувати чоловічу модель мовленнєвої поведінки. Це проявляється у чіткості синтаксису, логічній послідовності викладу матеріалу, відсутності елементів образності та будь-яких рис розмовного мовлення, які могли б проявити себе в зв'язку з тим чи іншим окремим словом. Однак перекладачі-жінки більше "прив'язані" до тексту оригіналу: намагаються уникати скорочень, випущень. Саме жінки схильні до конкретизації та персоніфікації. Для жіночих перекладів наукових текстів характерний відхід від граматичної форми оригіналу, не перегрупування елементів речення, а розширення всередині нього окремих словосполучень.

Таким чином, результати проведеного на лексичному і на синтаксичному рівнях дослідження свідчать про існування чоловічого та жіночого варіантів перекладу. На матеріалі наукових текстів гуманітарного циклу відмінності не завжди очевидні, що пояснюється намаганням перекладачів різної статі в науковій сфері слідувати соціальній нормі перекладу.

Перспективний напрямок подальших досліджень вбачається у комплексному вивченні ізоморфних та аломорфних характеристик чоловічого та жіночого перекладів з метою розробки оптимальних стратегій перекладу текстів у науковій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

Гончарук, Р.А. (2014). Гендерні особливості перекладу (на матеріалі поезій Г. Гейне в перекладі Л. Українки). *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. "Філологічна", 45*, 98–100. https://lingvj.oa.edu.ua/articles/2014/n45/29.pdf

Комов, О.В. (2011). Гендерний аспект перекладу. *Актуальні проблеми слов'янської філології, XXIV*(1), 409–417. http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/71374/51-Komov.pdf?sequence=1

Тищенко, Т. (2019). Інтонація чоловічих негативних оцінних висловлень у сучасному англійському діалогічному мовленні. *Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Сер. Філологія, 21*, 187–192. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vmdu_2019_21_29

ФУНКЦІЮВАННЯ СПОЛУЧНИКІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ: СИНТАКСИЧНИЙ І СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

Поліщук І. Д.
Київський національний лінгвістичний університет

Спершу варто зазначити, що китайська система поділу на частини мови суттєво відрізняється від стандартизованої загальновживаної для європейських мов. Серед лінгвістів до сьогодні існує невизначеність у співвідношенні службових частин мови в українській мові та їх аналогів в китайській мові. При перекладі з однієї мови на іншу, сполучник, як службова частина мови, може відігравати зовсім іншу роль. На даний момент порівняльна характеристика єднальних сполучників української та китайської мов залишається малодослідженою темою з великою кількістю питань.

Так, варто розглянути яке визначення дають вчені-лінгвісти терміну "сполучник". Чжао Юаньжень (1979) пише "Китайські сполучники нелегко відрізнити від прийменників чи прислівників. Наприклад, у словосполучені 你跟他走nǐ gēn tā zǒu "Йди з ним", 跟 gēn може бути як сполучником, так і прийменником. Насправді лінгвістичний статус сполучника в китайській мові настільки невизначений, що його деякі вчені не визнають як окремий

клас слів". Тож, не можна сказати однозначно що ж таке сполучник в китайській мові. Чжао Юаньжень також пише, що переважна більшість сполучників є прислівниковими, тобто виконують як сполучникову, так і модифікаційну функції.

Сполучники в сучасній китайській мові є ключовими елементами синтаксису, що забезпечують зв'язність мовлення та виражають різноманітні семантичні відношення. Дослідження їхнього функціонування є важливим для розуміння особливостей синтаксису китайського речення та уникнення неоднозначностей у текстах. Під час аналізу цього питання особливу увагу варто приділити дослідженням таких авторів, як Люй Шусян (1979) та Чарльз Лі і Сандра Томпсон (1981). Так Люй Шусян (1979) у своїй праці "语法修辞讲话" виділяє дві основні синтаксичні функції сполучників, а саме:

1. Зв'язок рівноправних членів речення (наприклад, "你和我" – "ти і я");
2. Функції допоміжного дієслова (наприклад, "你和我们乡下人说话" – "Ти говориш із нами, сільськими людьми").

Семантичний аспект функціювання сполучників у китайській мові пов'язаний із вираженням різних типів відношень між частинами речення. Значення окремих сполучників може мати відтінки формальності, що є важливим у літературній та/або розмовній мові. Зокрема, Люй Шусян (1979) зазначав, що сполучник与 надає тексту урочистого звучання, що часто використовується у заголовках статей та книжкових назвах.

Сполучники 及 та 以及 підкреслюють послідовність або ієрархічні відносини між елементами речення. Наприклад: 及 вказує на другорядність одного з елементів. В свою чергу 以及 може поєднувати як іменники, так і дієслова чи цілі речення. Синтаксичний аспект дослідження сполучників зосереджується на їхній ролі в будові речень. Проблематика дослідження синтаксичного аспекту полягає в неоднозначності трактування сполучників у різних контекстах, що може призводити до двозначності та помилок у розумінні тексту. Наприклад, конструкцію "中华人民共和国、美国、苏联和英国" можна інтерпретувати як перелік чотирьох країн або як "переговори між трьома країнами та Великобританією". Для уникнення таких непорозумінь рекомендується додавання уточнень або зміни структури речення. Грунтовне дослідження синтаксичного аспекту фунціювання сполучників, їхніх значень та граматичних функцій допомагає уникнути стилістичних і логічних помилок, що тим самим робить цю тему актуальною в сучасній лінгвістиці. Так, під час дослідження ми виявили кілька проблем, які потребують детальнішого дослідження, а саме:

1. Проблема полісемії сполучників: Сполучники можуть виступати як в ролі власне сполучників, так і в ролі прислівникових елементів (наприклад, 和 може поєднувати рівноправні елементи або позначати співрозмовника в контексті діалогу).

2. Проблема неоднозначності структури речення: У певних конструкціях сполучники створюють двозначність, що потребує додаткових уточнень (наприклад, використання 和 може викликати плутанину у визначенні кількості учасників у спільній дії).

3. Проблема поєднання кількох сполучників у складних структурах: Сполучники можуть взаємодіяти один з одним, створюючи складні синтаксичні конструкції (наприклад, поєднання 和, 以及 та 并).

Дослідження функціонування сполучників з точки зору семантики та синтаксису в сучасній китайській мові дозволяє глибше зрозуміти її синтаксичну структуру та виявити семантичні особливості. Так, роботи Люй Шусяна (1979), Чарльза Лі і Сандри Томпсон (1981) пропонують цінні спостереження, які допомагають оптимізувати використання сполучників.

ЛІТЕРАТУРА

Thompson, S.A., & Li, C. (1981). *Mandarin Chinese: A functional reference grammar.* University of California Press.
赵, 元任. (1979). 汉语口语语法. 北京.
王, 力. (1985). 中国现代语法. 山东教育出版社出版.
马, 建忠. (1998). 汉语语法丛书. 马氏文通. 北京.
吕, 叔湘, & 朱, 德熙. (1979). 语法修辞讲话. 中国青年出版社.

ПОЛІМОДАЛЬНІСТЬ І НЕВЕРБАЛЬНІ АСПЕКТИ МОВНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ

Полозок Д. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Полімодальність, тобто використання кількох семіотичних засобів у комунікації, є міждисциплінарним явищем, яке набуло актуальності завдяки розвитку мультимедійних текстів, таких як фільми, мультфільми, соціальні мережі та вебресурси. Вона поєднує вербальні та невербальні компоненти, що створює цілісне передавання інформації. Полімодальність не обмежується лише лінгвістичними дослідженнями, а знаходить своє застосування в таких дисциплінах, як культурологія, психологія та медіадослідження.

До ключових аспектів полімодальності належать:

– *загальні комунікаційні процеси;*
– *дискурсивний аналіз;*
– *взаємодія тексту та зображення;*
– *поєднання мови та жестів;*
– *синтез мовлення та відеоряду у фільмах.*

Полімодальність розглядає комунікаційні практики через призму текстових, звукових, мовних, просторових і візуальних ресурсів, що використовуються для формування повідомлень.

Модальність (від лат. Modus – спосіб) – це характеристика стимулу, який сприймається певною сенсорною системою, визначаючи якість та специфіку відчуттів. Основну роль у кодуванні модальності відіграє тип сенсорного рецептора, що активується стимулом. Модус можна розглядати як ресурс, що забезпечує передачу та реалізацію певного значення. Вибір конкретного

модусу, який містить необхідну інформацію, залежить від комунікативного наміру мовця. За словами Е. Берна, найефективніший спосіб проведення полімодального аналізу – це відслідковувати та аналізувати кожен модус окремо в конкретних ситуаціях (Burn, 2013). Явище модальності вивчається з різних перспектив, і в цьому контексті виокремлюють мономодальність, полімодальність (або мультимодальність) і субмодальність.

Системне вивчення невербальної комунікації почалося з праць Ч. Дарвіна, який довів, що жести й міміка підсилюють ясність і ефективність висловлювання. Полімодальні тексти використовують більше ніж один семіотичний код. Послідовники М. Хеллідея ввели поняття *полімодальності*, прагнучи подолати традиційний мономодальний підхід у лінгвістиці, що зосереджувався лише на вербальних аспектах комунікації. На практиці поняття "полімодальність" частіше використовується в англомовній лінгвістиці, а "мультимодальність" – у східноєвропейських дослідженнях. Полімодальний підхід розглядає мову як взаємодію різних знакових систем, а не лише як сукупність граматичних правил.

Основи цього поняття заклав Ш. Баллі (Bally, 1965), а подальший розвиток воно отримало в працях Е. Панофського, Р. Якобсона, Ф. де Соссюра, Ч. Пірса та Г. Кресса. Г. Кресс визначає модус як засіб передавання значення, виділяючи два основних – вербальний і візуальний. Він наголошує, що модуси взаємодіють через конкретне медіа та формують зміст висловлення. Г. Кресс також виокремлює чотири категорії:

– модус (засіб комунікації, що формується культурно);
– семіотичний ресурс (взаємодія засобів вираження);
– модальна допустимість (обмеження використання модусу);
– інтерсеміотичність (поєднання модусів у контексті) (Kress, 2010).

Полімодальний підхід розглядає мову не лише як систему граматичних правил, а як взаємодію різних знакових систем. Ш. Баллі вважав невербальні компоненти невід'ємною частиною мовлення, оскільки вони впливають на формування висловлення. Врахування невербального супроводу є необхідним для точного аналізу та перекладу, адже без нього повноцінне розуміння вербального змісту неможливе. До невербальних елементів комунікації належать: ***просодія*** (темп, інтонація, тон голосу), ***кінесика*** (жести, рухи тіла), ***міміка*** (вирази обличчя), ***проксеміка*** (використання простору), ***такесика*** (дотики у спілкуванні), ***одяг*** (особливо етнічно релевантний), ***артефакти*** (предмети, що супроводжують спілкування). Ці елементи впливають на передачу емоцій, соціального статусу та загальну ефективність комунікації. Деякі з них мають універсальне етнолінгвальне й лінгвокультурне значення. Інтегративний підхід до паралінгвістики та полімодальності розкриває їхню роль у комунікації більш комплексно.

Рецептори у фізіології поділяються на мономодальні та полімодальні, що відповідає лінгвістичному принципу поєднання різних способів сприйняття світу та комунікації (Кузнєцова, 2017). Полімодальність у перекладознавстві означає врахування невербальних аспектів комунікації поряд із вербальними.

Ключові теоретичні положення полімодальності: взаємодія модусів формує значення; існують семіотично-неоднорідні ресурси для комунікації; вибір модусів залежить від соціальних норм і контексту.

Полімодальність у поєднанні з невербальними засобами комунікації сприяє глибшому розумінню мовної репрезентації та підсилює її виразність. Ключову роль у цьому процесі відіграє взаємодія вербальних і невербальних компонентів, що створює гармонійне та ефективне передавання інформації.

ЛІТЕРАТУРА

Кузнєцова, Г. (2017) Деякі аспекти вивчення мультимодальності в політичному дискурсі. *Вісник ХДУ Серія Перекладознавство та міжкультурна комунікація, 4*, 193–197.

Bally C. (1965) *Linguistique Generale Et Linguistique Française.* Bern: Franke.

Kress G. (2010) *Multimodality : A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication.* Routledge.

Burn A. (2013) *The kineikonic mode: Towards a multimodal approach to moving image media.* NCRM.

СЕМАНТИЧНІ ТА ФОНОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АСИМІЛЯЦІЇ ГАЛИЦИЗМІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Полонський М. Д.
Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій

Галицизми – основне джерело запозичень в англійській мові

Вивчення процесу асиміляції французьких запозичень у англійській мові відноситься до сфери досліджень взаємодії контактуючих мов, внаслідок чого їхній словниковий склад збагатився новими запозиченнями. В процесі вивчення використання галицизмів встановлено, що це найчастіше відбувається в засобах масової інформації, кіно, театрі, телебаченні, на сторінках періодичної преси, популярних газетах та журналах моди. Галицизми, які виражають нові поняття і предмети та не мають відповідних повних англійських еквівалентів, частіше всього збагачують мову-реципієнт. Підрахунок нових запозичень в англійській мові свідчить, наряду з проникненням слів з інших мов, основним джерелом запозичень традиційно залишається французька. Більше 58 відсотків загальної кількості запозичень за останні 20 років становлять французькі слова. Це пов'язано зі зміною характеру суспільних контактів, викликаних науково-технічним прогресом та розширенням культурних зв'язків.

Фактори, що сприяють закріпленню французьких запозичень

В процесі дослідження встановлено цілий ряд факторів, які сприяють проникненню французьких запозичень в англійську мову. Серед них слід відзначити семантичну самостійність запозичених слів, тобто галицизми являються одиничними номінаціями в системі мови-реципієнта. Для їхнього

закріплення в системі мови-реципієнта необхідно, щоб вони вступили у взаємодію з лексико-семантичною системою приймаючої мови і при цьому набували синонімічних відносин з англійськими еквівалентами. Результатом цього процесу є привнесення допоміжних семантичних відтінків в поле значень відповідної групи англійських слів, а також розмежування значень галицизмів та їхніх англійських синонімів. Відрізняючись від англійських слів в семантичному та стилістичному аспектах, галицизми виступають у якості допоміжних мовних засобів системи англійської мови і сприяють удосконаленню комунікативних та виразних ресурсів.

Розвиток науки, культури і міжнародних зв'язків сприяють збагаченню термінологічних підсистем різних мов і, зокрема, проникненню значної кількості галицизмів-термінів до англійської мови. Як свідчать дослідження, основна частина таких запозичень відноситься до таких семантичних областей, як мистецтво (балет, живопис, музика, театр), література в сучасних формах і напрямках, політика, окремі сфери науки і культури, кулінарія, мода та спорт. В багатьох випадках франкомовний термін має еквівалент в лексиці англійської мови, проте особливості значення не дозволяють англійському слову виступати в якості терміна. Саме цим обумовлюється потреба лексико-семантичної системи мови-реципієнта в нових термінологічних одиницях, і в результаті цього відбуваються численні випадки звуження значення слова при переході в термінологічну підсистему англійської мови. Якщо франкомовний термін характеризується відсутністю, компактністю і узусом в інших мовах, що є перевагою над відповідними англійськими синонімами, то це може сприяти закріпленню такого запозичення в англійській мові.

Необхідність евфемізації окремих слів англійської мови також обумовлює проникнення та закріплення в початковій формі французьких евфемізмів переважно морально-етичного змісту. В результаті втрати колишніх семантичних зв'язків та їхньої етимологічної та семантичної невмотивованості галицизми являються тим джерелом, яке з успіхом використовується англійською мовою в подібних цілях.

Фактори, які перешкоджають асиміляції

До факторів, які перешкоджають асиміляції французьких запозичень в лексико-семантичній системі мови-реципієнта, відноситься явище, яке називається повторним запозиченням. Існує певна група галицизмів, які проникали до англійської мови в різні часи історії, і частіше всього в різних значеннях. В результаті таких запозичень відбувалося якісне збагачення мови-реципієнта (в той час, коли кількість словникових одиниць не збільшувалась). В більшості випадків галицизми та омографічні французькі запозичення більш раннього періоду паралельно співіснують в англійській мові, створюючи дублетні пари. При цьому більш ранні запозичення нерідко повністю асимілювалися, а пізніші галицизми зберігають французьку вимову і орфографію. Вихідні фонографічні ознаки, таким чином, служать своєрідними відмінними рисами синонімічних слів в англійській мові. Належність значної кількості галицизмів до певних комунікативних сфер та пов'язана з цим термінологічність тих, що відносяться до сфер діяльності,

традиційних для Франції, дозволяє таким словам успішно протистояти тенденції асиміляції. Збереження галицизмами асоціативних зв'язків з культурою і реаліями Франції перешкоджає утраті вихідних фонографічних ознак, які служать індикаторами подібних відносин.

ЛІТЕРАТУРА

Duchet J. L. (2002). Elements pour une histoire de l'accentuation lexicale en anglais. *Études Anglaises*, *47*(2), 161–170.

Thorin, A. (2014). Vrai*s et faux amis de vocabulaire anglais*. Nathan Langues.

Crystal, David. (2019). *The English language. Language/Linguistics*. Penguin Books.

Deroy, L. (2016). *L'emprunt linguistique*. Les Belles Letters.

МЕТАФОРИЧНА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЖІНКИ У ПРОМОВАХ ТУРЕЦЬКИХ ПОЛІТИКІВ

Польова О. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Вивчення проблеми формування нових підходів до визначення становища жінки у процесі культурних та суспільних перетворень у Туреччині залишається актуальним і перспективним напрямом, оскільки деякі питання, що стосуються статусу турецької жінки, виходять за межі локальних рамок і стають загальними через зростання інтересу до Сходу й ісламу в усьому світі.

Сьогодні в турецькому суспільстві активно ведеться боротьба за ліквідацію насильства щодо жінок та їхньої повної рівності у правах із чоловіками попри те, що мусульманська культура захищає честь і гідність жінки та вимагає до неї поваги. Як зазначає І. Чаглар (2015), турецька жінка прирівнюється до чоловіка як людина, хоча не можна ігнорувати істотні відмінності між статями, пов'язані з їхніми фізіологічними й психологічними особливостями. Водночас між чоловіками і жінками є певні відмінності у правах, обов'язках і відповідальності, що впливають на функціональний поділ ролей (с. 136). Хоча в сучасному турецькому законодавстві не йдеться про поділ ролей чи будь-які обмеження у правах жінок, турецькому політичному дискурсу характерна маскулінність, оскільки переважну більшість політиків у парламенті складають чоловіки, які втім нерідко говорять про абсолютну гендерну рівність, удаючись до яскравих метафор: *"İnsanlığın bir yanağı erkek ise diğeri kadındır. Zor da olsa, cinsiyet ayrımcılığı insan kavramında erimiş ve emilmiştir"* (Bahçeli, 2015g) – *"Одна щока людства – це чоловік, а інша – це жінка. Як би важко нам це не далося, але в концепції людини гендерна дискримінація розтанула й зникла"*. Таким чином, метафорична концептуалізація жінки у промовах турецьких політиків, що реалізується через різноманітні й доволі численні образи, дає

нам можливість проаналізувати смисли, якими обростає поняття *жінки* в сучасній турецькій картині світу.

В. Саг (2001) зазначає, що завдяки реформам Мустафи Кемаля Ататюрка турецьке суспільство позбулося численних обмежень за ознакою статі, а символом цих демократичних змін стала жінка (с. 21). Переважна більшість метафор, ґрунтованих на порівняннях із *жінкою* (тур. "kadın"), мають позитивні конотації. Яскравим прикладом тут слугує промова депутата Д. Бахчелі, у якій він асоціює жінку зі світлою силою: *"Bize göre, dünden bugüne Türk kadını; Maddenin karanlığı içinde ruhun aydınlığıdır. Umutsuzluğun karanlığı içinde huzurun aydınlığıdır. İhtirasların karanlığı içinde faziletin aydınlığıdır. Cehaletin karanlığı içinde şefkatin aydınlığıdır. Kavganın karanlığı içinde sevgi ve bağlılığın aydınlığıdır"* (Bahçeli, 2015g) – *"Ми вважаємо, що турецька жінка – це завжди світло душі в темряві матеріального світу. Це світло миру в темряві відчаю. Це світло доброти в темряві пихатості. Це світло милосердя в темряві невігластва. Це світло любові й відданості в темряві суперечок"*.

Турецька жінка здатна йти на високі, дорогоцінні самопожертви заради своєї країни, сім'ї та свого народу (Sağ, 2001). Підтвердження такого бачення бачимо у промовах деяких турецьких політиків: *"Biz kadın dendiğinde neyi görmeliyiz? Evini çekip çeviren, eşine destek veren bir fedakarlık anıtı"* (Bahçeli, 2018b) – *"Що ми маємо бачити, вимовляючи слово 'жінка'? Пам'ятник самопожертви, що займається хатніми справами, підтримує свого чоловіка"*.

Про зміну вектору поглядів на роль і місце жінки в турецькому суспільстві свідчать висловлення політиків, у яких жінка трактується як основа суспільства: *"Şu yalın gerçeği unutmayalım ki kadın, aile ve toplumsal ilişkilerin direği, nirengi noktasıdır"* (Bahçeli, 2016d) – *"Не забуваймо про те, що жінка – це опора й орієнтир у сімейних і суспільних відносинах"*.

Попри те, що метафори, пов'язані з поняттям *жінки* у промовах турецьких чоловіків-політиків, рідко мають негативні конотації, подекуди трапляються й такі некоректні та грубі порівняння: *"Örtüsüz kadın perdesiz ev! Perdesiz ev ise ya satılıktır, ya da kiralık"* (Özcan, 2016) – *"Відкрита жінка – це будинок без занавісок. А будинок без занавісок зазвичай або продають, або здають в оренду"; "Türk hanımları evinin süsüdür, erkeğinin şerefidir"* (Gönül, 2005) – *"Турецькі жінки – це прикраса дому й честь чоловіка"*.

Позитивні відтінки метафор, що ґрунтуються на асоціаціях жінки зі світлом, пам'ятником національної гідності й самопожертви, слугують доказом змін не лише в системі гендерних відносин, а й у світоглядній системі турків: дедалі частіше визнають значущість жінки для суспільства як цілісної системи.

ЛІТЕРАТУРА

Bahçeli, D. (2015d). *Rüşvet verip alan eller meydanlarda yüce kitabımızı sallıyor*. https://www.haberler.com/bahceli-rusvet-verip-alan-eller-meydanlarda-yuce-7357807-haberi/

Bahçeli, D. (2015g). *Bahçeli'den Kadınlar Günü mesajı.* https://www.milliyet.com.tr/siyaset/bahceli-den-kadinlar-gunu-mesaji-2025003
Bahçeli, D. (2018b). *Kadın ve çocuk istismarı insanlığa ihanettir.* https://www.milliyet.com.tr/yerel-haberler/ankara/bahceliden-o-ilahiyatciya-tepki-kadin-ve-cocuk-istismari-insanliga-ihanettir-12638072
Çağlar, İ. (2015). *Türkiye'de siyasal iletişim: 2007–2015*. Seta Yayınları.
Gönül, V. (2005). *Türk kadını evinin süsü*. https://www.milliyet.com.tr/siyaset/bakan-gonul-turk-kadini-evinin-susu-110274
Özcan, M. (2016). *Halk Eğitim Merkezi müdürü: Örtüsüz kadın perdesiz eve benzer*. https://www.birgun.net/haber/halk-egitim-merkezi-muduru-ortusuz-kadin-perdesiz-eve-benzer-129586
Sağ, V. (2001). Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Kadını ve Atatürk. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 1*, 9–23.

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ РОБОТИ ІЗ ШТУЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Попова О. А.
Київський національний лінгвістичний університет

Швидкий розвиток штучного інтелекту (ШІ) та його інтеграція в різні сфери життя та діяльності людини посилюють увагу до розвитку культури роботи із ШІ, особливо в освітній сфері. Сучасні студенти – майбутні вчителі, як фасилітатори майбутніх поколінь, повинні здобути нові навички для ефективного використовувати технології ШІ. Культура роботи із ШІ виявляється у моделях поведінки, засобах і продуктах діяльності, в основі яких лежить комплекс ідей, ідеалів, норм та цінностей.

Нині дослідники освіти зосереджені як на вивченні переваг та можливостей штучного інтелекту, так і на аналізі серйозних викликів, пов'язаних, зокрема, з етикою використання ШІ у навчальному процесі (Adams та ін., 2023; Jobin та ін., 2019). У 2024 році фахівцями ЮНЕСКО підготовлено рамки компетентного використання штучного інтелекту для учнів та вчителів, у яких наголошено на людиноцентричному підході до освіти ШІ, сприянні критичному мисленню, етичному і відповідальному використанню технологій ШІ. У "Інструктивно-методичних рекомендаціях щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах середньої освіти", підготовлених фахівцями Міністерства цифрової трансформації та Міністерства освіти і науки України і прийнятих 01.01.2025, окреслено сучасний підхід до відповідального, етичного та ефективного використання інструментів генеративного штучного інтелекту в закладах загальної середньої освіти. У документів ШІ-грамотність визначено як "розуміння учасниками освітнього процесу основних принципів

відповідального застосування систем штучного інтелекту, володіння навичками розпізнавання, коли використовується ШІ, усвідомлення його обмежень та ризиків, пов'язаних з його невідповідальним використанням" (IMP, 2025).

Для формування культури роботи із ШІ у майбутніх учителів доцільно спиратися на технологію POWER, запропоновану американськими дослідниками освіти Дж Ченом та Ж. Лін (2025). Основу цієї моделі становлять п'ять принципів: purposeful, optimal, wise, ethical, responsible. *Цілеспрямованість* у роботі з ШІ означає чітке усвідомлення мети, наміру, мотивації та шляхів досягнення результатів; *оптимальність* передбачає використання потенціалу ШІ найбільш ефективними способами; *осмисленість* наголошує на необхідності вдумливого підходу, глибокого аналізу переваг, недоліків та етичних аспектів у роботі з ШІ; *етичність* узгоджується з принципами та цінностями моралі (чесність, справедливість), у тому числі, академічної доброчесності; *відповідальність* виявляється у прийнятті рішень, у виборі інструментів та методів роботи з ШІ. Технологія POWER передбачає систему запитань і дій-рішень, які сприяють самоконтролю, усвідомленому використанню ШІ та відповідальному ставленню до його можливостей.

Сформована культура роботи із ШІ охоплює розуміння його основних принципів, застосування, етичних міркувань і впливу на суспільство. Для майбутнього вчителя володіння технологіями ШІ виходить за межі загальної обізнаності й передбачає здатність відповідально інтегрувати інструменти ШІ у власну навчальну та майбутню педагогічну діяльність. Важливими є не лише технічні навички (аналіз даних, створення запитів-промтів, цифрова грамотність), а й критичне мислення, креативність та адаптивність. Ці вміння дозволять педагогам створювати освітнє середовище, що відповідає викликам сучасного світу.

Професійний розвиток культури ШІ у майбутніх учителів має зосереджуватися на глибокому розумінні концепцій ШІ та їх практичного застосування в освіті. Важливо навчати студентів ефективному використанню на основі ШІ, які допомагають персоналізувати навчання, оптимізувати педагогічну діяльність та приймати обґрунтовані рішення на основі аналізу даних (інформації). Окрему увагу слід приділяти етичним аспектам використання ШІ. Відповідальне застосування цих технологій має стати невід'ємною частиною навчальних програм та курсів. Забезпечуючи майбутніх учителів навичками цілеспрямованого, оптимального, осмисленого, відповідального, етичного використання ШІ, ми сприяємо створенню інноваційного освітнього простору, що не лише відповідає технологічним викликам, а й формує компетентних, свідомих та відповідальних педагогів для успіху у світі, який швидко змінюється.

ЛІТЕРАТУРА

Інструктивно-методичні рекомендації щодо запровадження та використання технологій штучного інтелекту в закладах середньої освіти https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2024/05/21/Instruktyvno.metodychni.rekomendatsiyi.shchodo.SHI.v.ZZSO-22.05.2024.pdf

Adams, C., Pente, P., Lemermeyer, G., & Rockwell., G. (2023) Ethical principles for artificial intelligence in K–12 education. *Computers and Education: Artificial Intelligence, 4*. https://doi.org/10.1016/j.caeai.2023.100131
Chen, J., & Lin, J. (2024). Artificial intelligence as a double-edged sword: Wielding the POWER principles to maximize its positive effects and minimize its negative effects. *Contemporary Issues in Early Childhood, 25,* 146–153. https://doi.org/10.1177/14639491231169813
Jobin, A., Ienca, M., & Vayena, E. (2019) The global landscape of AI ethics guidelines. *Nature Machine Intelligence, 1,* 389–399. https://doi.org/10.1038/s42256-019-0088-2
Miao, Fengchun, & Shiohira, Kelly. (2024). *AI competency framework for students.* UNESCO. https://doi.org/10.54675/JKJB9835
Miao, Fengchun, & Cukurova, Mutlu. (2024). *AI competency framework for teachers.* UNESCO. https://doi.org/10.54675/ZJTE2084

ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА ЯПОНІЇ ЩОДО УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Пророченко Н. О.
Київський національний лінгвістичний університет

До війни японське суспільство майже нічого не знало про Україну, а зовнішня політика влади була зосереджена на балансуванні між сусідами-гігантами – росією і Китаєм – і на зміцненні відносин зі своїм стратегічним союзником – США, що виступає основним гарантом безпеки і суверенітету Країни Вранішнього Сонця, і країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону. Повномасштабна агресія росії проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 р., змусила японську владу переоцінити і ступінь небезпеки таких дій для світової системи і свою політику. 28 лютого 2022 р. під час телефонної розмови із президентом України В. Зеленським прем'єр-міністр Японії Ф. Кішіда висловив солідарність із народом України (Press Conference…). Таку позицію поділяє більшість громадян Японії. За результатами опитування Yomiuri Shimbun (7 березня 2022 р.), 82% респондентів підтримали позицію свого уряду щодо роійсько-української війни (Ravy Buddhavarapu). В ході візиту прем'єр-міністра Японії Ф. Кішіди до Києва (21 березня 2023 р.) було підписано заяву про підвищення статусу японсько-українських відносин до рівня "особливого глобального партнерства".

Відомо, що Японія є підписантом Конвенції ООН про біженців, але Японія завжди була досить закритою для біженців країною, вона відома своєю суворою політикою, яка обмежує їхню кількість. Зазвичай уряд

схалював не більше 1% заявок щодо надання притулку біженцям і це був найнижчий показник серед розвинутих країн. Проте для українців було започатковано безпрецедентну для японської історії програму підтримки біженців (українські біженці в Японії отримують статус "евакуйованих"), яка включає безкоштовну освіту, фінансову підтримку, надання місця для проживання. На кінець травня 2023 р. Японія прийняла 2444 українця і запровадила спеціальний закон, який дозволить подовжити їх перебування в Японії (Nishimura R.). З квітня 2022 р. японський уряд компенсував витрати на авіаквиток до Японії (з Польщі). Ця програма тривала до листопада 2023 р. коли потік українських біженців до Японії суттєво скоротився. Натомість тепер уряд зосереджується на підтримці тих, хто вже знаходиться в Японії.

За даними опитування, яке було проведене у листопаді-грудні 2023 р. Nippon Foundation (організація, яка опікується 2000 біженців, оплачує їхнє проживання (1 млн йєн на рік, терміном до 3-х років) і проїзд), 39% респондентів заявили про бажання залишитися в Японії максимально довго, 34% – залишитися до остаточної стабілізації ситуації на батківщині. Тобто 70% опитаних бажають залишитися в Японії на середній і довгий термін. Для цього, на думку японської сторони, потрібно влаштуватися на роботу і самостійно забезпечувати себе. Наразі і самі біженці і японська влада докладають для цього зусилля. Так, згідно опитування Nippon Foundation, частка українців, які не можуть говорити японською у 2023 р. становить 31%, порівняно з 70% у 2022 р. Хоча ¾ респондентів зізналися, що зазнають труднощів у повякденному спілкуванні. З опитаних 1022 осіб 482 особи працюють, з них 75% зайняті неповний робочий день, 540 – не працюють, з них 57% шукають роботу (Two in Three Ukrainian…).

Японська влада, у свою чергу, запроваджує низку програм щоб допомогти українським біженцям стати економічно незалежними. Прикладом можуть слугувати: навчальна програма для біженців з України від Японського представництво Організації ООН із промислового розвитку (ЮНІДО). Програма націлена на українських жінок та молодих людей і реалізовується на базі Університету ООН у Токіо у вигляді п'ятиденних тренінгів із розвитку підприємництва. У Японії запрацював 23-й хаб мережі українських освітніх хабів, які працюють від початку війни в Україні і в інших країнах світу. Тут проходитимуть тренінги, майстер-класи, вебінари та інші заходи для українців, які вимушено переїхали до Японії після початку війни.

У квітні 2024 р. імміграційне агенство Японії почало реалізацію програми допомоги іноземцям, які тікають із зон конфлікту, адаптуватися до життя в Японії. Програма була розроблена в основному для допомоги українським громадянам, які проживають в Японії. У рамках програми українці матимуть право на шестимісячний або однорічний курс з вивчення японської мови, вивчення законів і звичаїв країни. Японське Агентство імміграційних служб також продовжить до двох років фінансову підтримку для покриття витрат на проживання українських біженців, яких нема кому спонсорувати.

ЛІТЕРАТУРА

Nishimura R. (2023, June 16). *Searching for Japan's Role in the World Amid the Russia-Ukraine War.* Instytut Boyma. https://instytutboyma.org/en/searching-for-japans-role-in-the-world-amid-the-russia-ukraine-war-2/

Press Conference by the Prime Minister regarding His Telephone Talk with President Zelensky of Ukraine. (2022, February 28). Prime Minister's Office of Japan. https://japan.kantei.go.jp/101_kishida/statement/202202/_00016.html

Ravy Buddhavarapu. (2022. May 24). *Ukraine war has pushed Japanese away from war-renouncing stance, political analyst says.* CNBC. https://www.cnbc.com/2022/05/24/ukraine-war-has-pushed-japanese-away-fromwar-renouncing-stance-political-analyst-says.html

Two in Three Ukrainian Evacuees in Japan Want to Stay Over Longer Term. (2024, Mar 7). Nippon. com. https://www.nippon.com/en/japan-data/h01926/

ІНШОМОВНА ЛЕКСИКА В КОРАНІ: ПОХОДЖЕННЯ, ТИПОЛОГІЯ

Рибалкін В. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Лексика іншомовного походження в Корані привертала увагу вчених з моменту зародження ісламу, спочатку в арабській традиції, а значно пізніше – європейських сходознавців. Запозичення були в центрі ідеологічної дискусії ісламських теологів і філологів щодо арабської природи Святого Письма. Пізніше така лексика вивчалася на Заході у зв'язку з дослідженнями впливу на іслам юдаїзму та християнства.

Походження запозичень у Корані належить до тривалого періоду – від Ассирійської імперії до Візантії – і поширюється на величезну мовну територію, що включає всі мови якими розмовляли в сусідніх з Аравією землях: аккадська, арамейська, старогебрейська, сирійська, ефіопська, набатейська, південноарабська (всі – семітські мови); і несемітські мови Грецької, Римської та Перської імперій.

В ісламській традиції екзегети легко ідентифікували іноземні слова в Корані, вважаючи їх свідченням контактів між Хіджазом та його культурним середовищем. Перші граматисти, також знали про існування іншомовної лексики задовго до ісламу. Однак щодо її функціонування в арабській мові (АМ) члени різних релігійних шкіл не мали єдиної точки зору. Ас-Суюти (1445–1505) примирив контроверсійні погляди: філологи справедливо висвітлювали наявність перських, сирійських, абіссінських чи єврейських слів – що стосується етимології; теологи також мали рацію: якщо ці слова були інтегровані в АМ, то саме тому, що були арабськими. Трактат "Al-

Mutawakkilī" (Suyūṭī, 1924) є найповнішою працею на цю тему; він також класифікував запозичені слова відповідно до мови-донора.

Ініціаторами пошуків витоків Корану в юдаїзмі та християнстві стали сходознавці, які часто служили священиками, єзуїтами чи рабинами, або були вихована в ортодоксальному юдаїзмі. Їхнє знання Святого Письма та давніх мов – латинської, грецької, арамейської, сирійської, геезу – природно спонукало їх до вивчення АМ та Корану як історичної книги для міжрелігійних порівнянь. Теорія єврейського впливу на Коран, започаткована А. Гейгером (1833), вплинула на перше видання історії Корану "Geschichte des Qorans" (1860) Т. Ньольдеке, хоча вчений також згадував християнство. Наприкінці 19-го ст. К. Снук-Хурґроньє, І. Гольдцієр, Ю. Вельхаузен, Л. Шейхо, А. Ламменс і Т. Андре підтримали гіпотезу про християнські впливи. У 1933 р. Ч. Катлер Торрі заявив, що настав час визнати єврейське походження ісламу з огляду на роль євреїв Медини та епіграфіку Південної Аравії.

Фундаметальною працею 1938 р., яка не втратила актуальності й сьогодні, залишається "Іншомовний словник Корану" А. Джеффрі (Jeffery, 2007). Однак частина його лексикону сьогодні потребує перегляду та оновлення. Лінгвістичні відкриття 20-го століття – передусім про угаритську мову в 1928 році та про північно- та південноаравійську епіграфіку з тисячами написів – примушують переглянути запозичення в Корані, оскільки вони мають бути поміщені в їхній політичний і соціокультурний контекст у світлі текстів, епіграфіки, археології, лінгвістики та з огляду на історію лексем, які мало досліджувалися самостійно. Така ревізія є важливою, оскільки послідовні хвилі запозичень в АМ є історичними свідченнями контактів, які існували між арабським населенням та його сусідами.

Спираючись на традицію, А.Джеффрі уклав реєєстр із 275 іноземних слів Корану (не рахуючи антропонімів), де використав усі дослідження своїх попередників. У праці представлено 56 мов-донорів: старогебрейська, арамейська, сирійська, грецька, перська, авестийська, пехлеві, ефіопська, вірменська, південноарабська та ін. Поняття лексичних запозичень автор ніде не визначає; кожен "неарабський" матеріал класифікується як "іншомовне слово". Джеффрі виділяє три типи запозичень: 1) слова, які є повністю іноземними, наприклад, *ǧibt* "ідол" та *iśtabraq* "парча"; 2) семітські слова з коренем, який може існувати в АМ, але їхнє значення в Корані походить з іншої мови: *darasa*, *bāraka*; 3) арабські слова, на значення яких у Корані впливають інші мови: наприклад, термін *nūr* "світло" зі значенням "релігія". Вчений також цитує три неологізми, пояснюючи що, Пророк любив "дивні та таємничі" слова; йому подобалося вражати ними аудиторію. Мухаммад нібито винайшов лексеми: *ġasīq* "темрява" (CXIII: 3), *tasnīm* "Таснім", назва фонтану в небі (LXXXIII: 27), і *salsabīl* "Сальсабіль", назва джерела (LXXVI: 18).

При всіх своїх енциклопедичних знанннях, вчені минулих століть не виявляли тієї строгості, якою характеризуються сучасні методи: список має бути переглянутий у світлі сучасної лінгвістики. Сьогодні запозичення можна ідентифікувати завдяки правилам компаративізму. Першою ознакою чужорідності запозичених з несемітських мов лексем

є їхня морфологія. Вони очевидні, оскільки не репрезентують ті самі фонологічні характеристики, що й мова-реципієнт, (наприклад, *firdaws* "Небеса" або *zanǧabīl* "імбир"). У разі запозичень в межах семітської мовної сім'ї для ідентифікації "чужої" лексики необхідно використовувати інші критерії. Складність полягає в розрізненні коренів, що належать до загальноприйнятих запозичень всередині цієї групи. Термін вважається загальносемітським, якщо зустрічається з тією самою фонетикою й семантикою в більшості семітських мов. Проблема полягає в тому, що деякі запозичення: 1) поширені на великій географічній території; 2) часто несуть лише одне первинне значення; 3) представляють однакову фонологію в усіх семітських мовах. Тоді й виникає ризик: слова, спільні для кількох семітських мов, можуть бути помилково прийняті за запозичення, і, навпаки, певні запозичені лексичні одиниці як такі можуть не ідентифікуватися. Лише лінгвістичні критерії вказують на випадки запозичення і лише неправильні форми та значення виявляють запозичені слова. Для доповнення мовної ідентифікації запозичень служить історія слова чи поняття; подеколи вона може виявитись вирішальною.

Джеффрі та його попередники помилково сприймали окремі терміни як запозичені слова. Сьогодні без додаткових досліджень легко довести, що це питомі арабські слова, які стали плодом еволюції самої АМ. Так, ар. *kāhin* "провидець" близьке до біблійного терміну *kōhēn* "священик", хоча Джеффрі погоджується з Ньольдеке, що це запозичене слово походить з арамейської і передує зародженню ісламу. Вчений робить висновок, що воно спочатку мало значення "священик", а пізніше набуло значення "провидець". Дискусія триває: у статті "Kāhin" Т.Фагд стверджує, що це загальносемітський термін. *Kāhin* і *kōhēn* можуть мали спільного предка, на що вказує корінь *KHN* в угаритській та ассиро-вавилонській мовах. Фагд вказує на зв'язок між обов'язками цього громадського діяча, які Коран нібито запозичив зі словом *kāhin* зі старогебрейської чи сирійської, де лексема означала "священник". Однак його значення "провидець", здається, існувало в юдаїзмі до *kōhēn*; спільне походження обох слів *kāhin* і *kōhēn* пояснюється тим, що їхні значення спочатку були ідентичними (обидва однаково були у святилищі охоронцями оракула). З часом їхні функції розійшлися: *kāhin* поступово втрачав свій зв'язок зі святилищем і став простим віщуном, а *kōhēn* набув повніших жертовних функцій (Pennacchio, 2011). Середньовічні арабські філологи та деякі європейські арабісти не включали лексему *kāhin* до своїх списків запозичень: імовірно, вона є продуктом еволюції самої АМ. Немало лексем походять з аккадської мови; вони вважаються непрямими запозиченнями через мову арамейську. Схоже, в деяких випадках окремі слова потрапили до АМ і безпосередньо з аккадської (*faḫḫār* "кераміка", *furāt* "прісна (вода)", *sūq* "вулиця", *asāwir* "браслети"). Джеффрі фіксує 84 аккадських за походженням лексичні одиниці. Він вважав, що найчастіше вони походять з арамейської мови, зазначивши, що не ризикує, коли вказує на неї як на мову-донора для, наприклад, слова *nuḥās* "мідь". Переважно до технічної релігійної лексики належать запозичення зі старогебрейської та сирійської мов. Джеффрі

потрапив у пастку дискусії про єврейське чи християнське походження Корану, часто намагаючись задовольнити тих чи інших: *It is, of course, difficult to decide whether the origin is Jewish or Christian* (“звичайно, важко вирішити, чи походження є єврейським, чи християнським”) (Jeffery 2007, с.152).

З’ясування походження окремих запозичень залишається складним. Воно може бути пов’язаним з певною релігією, адже багато термінів були відомі до мусульманського Одкровення. Наприклад іменник *ḫātam* “печатка”, який з’являється лише один раз у Корані, у виразі “печатка пророків” (XXXIII: 40). Мухаммед вважається “печаткою” пророків, тобто останнім із них; після нього не потрібно інших апостолів, адже Його Книга настільки ясна, що її не можна не зрозуміти. Іменник *ḫātam*, здається, було запозичено з арамейської мови, він цілком може мати єврейське походження, оскільки міститься в уривку Біблії, де людина порівнюється з “печаткою” *ḥōtām* (Аггей 2:23). Цей біблійний образ, ймовірно, послужив натхненням для Мухаммада. Водночас запозичена лексема зі значенням “запечатати” існувала набагато раніше, оскільки фігурує у віршах Імру-ль-Кайса та в південноаравійському написі. Інші лексеми розглядаються як запозичення з сирійської мови, незважаючи на їхні єврейські особливості, наприклад слово “равин”: *rabbāniyy* ар., *rabbān* старогебр., *ραββουνει* (*rabbunei*) грец., *rībbōn* арамейською у Таргумі, *rbwny* сирійською. У християнських громадах це слово зазвичай вживалося для виявлення поваги до священика чи ченця. З’ясуванню подібних таємниць сприятимуть подальші дослідження в сирійській філології.

Висновок

Лексичні запозичення у Святому Письмі мусульман були підвалинами досліджень автохтонних філологів, які відстоювали арабський характер Корану, та сходознавців, що шукали витоки ісламу. Праця Джеффрі протягом тривалого часу вважалася вичерпною в галузі; лексикон, поза сумнівом, залишається важливою відправною точкою для дослідників теми. Разом із тим список Джеффрі має бути ретельно переглянутим. Вчений та його попередники вважали певні лексеми запозиченнями, хоча насправді вони виявились арабськими словами, які з часом семантично модифікувались; інші лексичні одиниці є загальносемітськими. Ще деякі лексеми належить дослідити, поповнивши список, а інші – ймовірно, вилучити з нього. Наявний матеріал для вивчення запозичень застарів і, використовуючи його, слід пам’ятати: посилання одних на арамейську, а інших на аккадську мову є надмірними; біблійні паралелі в Корані – не обов’язково виступали джерелом запозичення. Дані Джеффрі потребують перегляду відповідно до критеріїв сучасної лінгвістики та новітніх правил компаративістики. Зокрема, вирішальними є прогрес у вивченні угаритської мови та написів північно- та південноаравійської епіграфіки, оскільки вони засвідчують вік окремих термінів в АМ. Питання єврейського чи християнського впливу на Коран все ще залишаються актуальними серед науковців і також потребують переосмислення.

ЛІТЕРАТУРА

Al-Suyūṭī (1924). *Al-Mutawakkilī.* Translated by Willam Y. Bell. Nile Mission Press.

Jeffery A. (2007). *The foreign vocabulary of the Qur'ān.* Brill. (Originally published by Oriental Institute, Baroda, 1938).
Pennacchio C. (2011). Les emprunts lexicaux dans le Coran. Les problèmes de la liste d'Arthur Jeffery. *Bulletin du Centre de recherche français à Jérusalem, 22*.

СПЕЦИФІКА НАРАТИВУ У РОМАНІ "СВЯТИНЯ" К. САБЕРА

Рибалкін С. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Дослідження фокусується на лінгвістичному аналізі наративних стратегій у романі Карама Сабера "Святиня", зокрема на мовних засобах створення багатошарового наративу. Предметом дослідження виступають мовні характеристики різних типів нараторів та засоби реалізації фокалізації, що забезпечують взаємодію реалістичного та магічно-реалістичного планів оповіді.

Особливістю наративу є складна система нараторів із чіткою стилістичною диференціацією (Сабер, 2024). Гетеродієгетичний наратор використовує нейтральну літературну лексику з елементами книжного стилю, що створює ефект об'єктивності. Гомодієгетичні наратори додають суб'єктивного звучання через емоційно забарвлену лексику та розмовні конструкції. Ця поліфонія є характерною рисою твору.

Фокалізація змінюється залежно від зосередження уваги на конкретних подіях чи персонажах. Зовнішня фокалізація реалізується через складнопідрядні речення з детальними описами, а внутрішня розкриває думки персонажів через короткі прості речення та риторичні запитання. Таке чергування створює динамічне переміщення уваги читача між різними планами оповіді.

Магічний реалізм як домінантний стиль роману втілюється через лексику з подвійною семантикою та міфологічними конотаціями. Наприклад, згадки про "синіх джинів" та їхню "магічну силу" підсилюють художнє враження та маркують магічний хронотоп. Мовні засоби магічного реалізму формують особливий лексико-семантичний пласт для передачі містичного досвіду.

Хронотоп у "Святині" представлений як динамічна структура, де реальне і міфологічне взаємопроникають. Просторові маркери, зокрема символічні топоніми, надають тексту глибини. Сама Святиня стає символом духовного центру, навколо якого розгортаються події. Часові маркери, наприклад "щодва тижні", створюють відчуття циклічності, що має ритуальне значення для підтримання гармонії в містечку.

Результати дослідження розширюють розуміння лінгвістичних механізмів створення магічно-реалістичного наративу в сучасній арабській літературі, де реальне та містичне існують у нерозривній єдності через складну систему взаємодії стилістичних і синтаксичних засобів.

ЛІТЕРАТУРА

Сабер, К. (2024). *Святиня: Роман* (С. Рибалкін, пер.). Ніка-Центр.

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ, ЕКОНОМІЧНИХ ТА КУЛЬТУРНИХ ПОДІЙ НА УТВОРЕННЯ НОВИХ ВІДОНІМНИХ ТА СЛОВОТВІРНИХ МОДЕЛЕЙ НА ОСНОВІ ТЕЛЕСОПІЇ

Рибачківська Л. Є.
Київський національний лінгвістичний університет

Зміни, що відбуваються в суспільстві протягом останніх років, помітно впливають на словниковий склад української та англійської мов, який відображає суспільний, політичний, історичний і культурний розвиток народу. Мова активно поповнюється похідними, що потребують розгляду відповідно до вимог і потреб української та англійської мов, постійно виникають нові слова, понятя, словотвірні моделі, утворені за допомогою одного із нових і найпоширеніших способів словотвору – *телескопії*.

Ю. В. Теглівець (2022) зазначає, що телескопія – це продуктивна самостійна модель словотворення суспільно-політичної лексики сучасної української мови. Телескопізми завдяки своїм структурно-семантичним особливостям дозволяють досягти лінгвістичної економії, передаючи сенс нових складних понять і явищ суспільно-політичної сфери, а також надають мовленню емоційно-експресивного забарвлення (с. 282).

А. Р. Бездітко (2020) стверджує, що в англійській мові телескопія також являє собою продуктивну самостійну модель словотворення, а телескопічні одиниці, які є цілісними і характеризуються інформативною ємністю, виконують номінативну функцію. Завдяки своїм структурно-семантичним особливостям вони дозволяють досягти лінгвістичної економії під час передачі сенсу нових складних понять і явищ, які виникають у різних сферах життя суспільства (с.20).

Слід відзначити, що телескопію можна вважати досить продуктивним способом словотворення на базі власних імен. В українській мові цей спосіб словотворення почав використовуватися під впливом англійської мови, де він є більш ефективним, проте останнім часом телескопія активізувалася і в україністиці. Першим, хто вжив слова утворені таким способом, був Льюїс Керрол, він їх називав *portmanteau words* – "слова-гаманці", вони ніби складаються з декількох "відділень".

Особливістю відонімних телескопів є складність їх семантики та незрозумілість морфемної будови. Суть його полягає в тому, що нова одиниця виникає внаслідок злиття повної основи одного твірного слова з усіченою основою іншого або поєднанням двох усічених основ вихідних лексем, пов'язаних сурядним зв'язком.

В англійській та українській мовах телескопізми утворюються від назв президентів, політиків, бізнесменів, відомих акторів, телегероїв, співаків та світових компаній. Синтаксичні конструкції, з одного боку, передають велич і масштабність змін, що відбуваються в країнах, а з іншого – відображають ті поразки та невдачі, яких вони зазнали за часи правління певних політиків.

Характерною особливістю телескопних утворень є їхнє створення з метою жарту, іронії, висміювання, вихваляння. В англіцистиці однією з найпродуктивніших моделей телескопічного словотворення є: [N + (eco) **nomics** → N] "економічна теорія або політика": *Reaga**nomics*** ← [Ronald Reaga(n + eco)**nomics**]. Наприклад, політика адміністрації Дональда Трампа була позначена похідним *Tramponomics*: *How Tramponomics could undermine the US economy. If you put all these things together, there is much less room for damaging policies of the sort associated with Trumponomics* (Cassidy, 2024).

На основі похідних з вершинами-онімами утворюється багато оригінальних телескопізмів. Наприклад, похідний *Bradgelina* об'єднує імена подружжя акторів Бреда Пітта та Анджеліни Джолі: Brad Pitt and Angelina Jolie – [Bra(d + A)ngelina] → Brangelina.

Телескопічні похідні розділяємо на наступні підгрупи: а) від президентів та політиків: *Angela Merkel* (німецький політик) + *Nicolas Sarkozy* (французький державний і політичний діяч, 23-й президент Франції) → [Mer(kel + Sar)kozy] → *Merkozy;* б) від акторів кіно*;* в) від персонажів фільмів*;* г) від назв музичних груп.

Похідні, утворені телескопічним способом, є екпресивно насиченими і виконують номінативну, образну й емотивну функції. Завдяки лаконічності та компактності телескопізмів мовлення стає більш стислішим у викладі інформації та емоційно забарвленішим, а спілкування – ефективнішим та логічнішим, саме тому їх часто вживають у рекламі, засобах масової інформації та у розмовній мові. Характерною особливістю телескопічних утворень на основі прізвищ, імен відомих політиків, бізнесменів, акторів, співаків та ін. є їхнє свідоме створення журналістами, теле й радіо ведучими, гумористами з метою утворення жарту або каламбуру, іронії, висміювання, впливу, зрідка для вихваляння тощо.

Отже, в українській та англійській мовах кількість дериватів, утворених від онімних основ способом телескопії в обох мовах, не є такою численною, як кількість афіксальних похідних, тим не менш телескопію теж можна вважати досить продуктивним способом словотворення на базі власних імен. В українській мові цей спосіб словотворення почав використовуватися під впливом англійської мови, де він є більш продуктивним.

ЛІТЕРАТУРА

Бездітко, А. Р. (2020). Явище телескопії як новітній метод словотворення в англомовному середовищі. *Вчені записки Таврійського Національного Університету Імені В. І. Вернадського Серія: Філологія. Соціальні Комунікації, 31*(70), *2*(2), 16–21. https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.2-2/04

Теглівець, Ю. В. (2022). Телескопія як новітній метод словотворення суспільно-політичної лексики. *Нова філологія*, *85*, 277–282. https://doi.org/10.26661/2414-1135-2022-85-39

Cassidy, John (2024, July 15). *How Tramponomics could undermine the US economy.* The New Yorker. The Financial page. https://www.newyorker.com/news/the-financial-page/how-trumponomics-could-undermine-the-american-economy

ЕВОЛЮЦІЯ ІНТЕРНЕТ-СЛЕНГУ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Родзінська О. Ю.
Київський національний лінгвістичний університет

Сленг в японській мові, зокрема і в її сучасному варіанті, є доволі важливим відображенням соціальних, культурних та технологічних змін в суспільстві. За визначенням Ставицької (2005), сленг – це різновид розмовної мови, яка оцінюється суспільством як неофіційна, тобто побутова, фамільярна, довірлива мова.

Безумовно, останнім часом разом із стрімким розвитком Інтернету та соціальних мереж, саме вони стали основними рушіями розвитку сучасного японського сленгу. Зростання популярності таких відомих платформ як X (раніше Twitter), LINE, TikTok і YouTube пришвидшило появу нових сленгових слів та виразів.

За словами Пилипей (2018), не існує стандартного тексту, який би міг визначити приналежність слова до сленгової категорії чи до простої розмовної мови. Вирази, які ідентифікують як сленг, часто несуть у собі розважальний характер, і вони майже завжди є альтернативним способом щось сказати. Сленг і розмовні вирази набувають різних форм: прості або складені слова, прості фрази, ідіоми або можуть бути у формі повного речення.

Проте, сленгові слова можуть швидко втрачати сенс або трансформуватись в щось інше, оскільки молодь дуже активно створює нові терміни, що дозволяють їй виразити свою індивідуальність і бути в тренді.

Візьмемо за приклад вирази, якими японці позначають сміх, спілкуючись в Інтернеті. Спершу молодь використовувала ієрогліф 笑 (/warau/сміятись), для того, щоб висловити сміх. Згодом це скоротилось до однієї англійської літери “w”тому що саме так починався перший склад в ієрогліфі 笑 (/warau/ сміятись). Ще через деякий час, для позначення більш сильної емоції сміху японська молодь стала писати декілька літер “w” підряд, що тепер мало вигляд “www ”. Японцям це нагадувало траву, тому ці символи згодом трансформувались в ієрогліф 草/kusa/, що буквально означає “трава” (в англомовному інтернет-сленгу використовують схожі вирази, по типу “LOL”, “LML”, “LMAO” тощо).

Також з’являється багато сленгових слів, які одночасно використовують символи японської абетки або ієрогліф та англійську літеру. Наприклад такі слова, як お k /ok/, що означає “окей”, う p /up/, що є скороченням від англійського “upload”, тобто “завантажити”. Це пов’язано із особливістю японської абетки. Оскільки хірагана є складовою абеткою, при наборі на клавіатурі, щоб утворився склад, потрібно надрукувати дві літери, за винятком голосних “a”, “i”, “y”, “e”, “o”, та приголосного “н”, які складаються із однієї літери. Через таку особливість, згодом стали з’являтись сленгові слова, які містять тільки англійські літери, оскільки були утворені шляхом

використання тільки приголосної літери напочатку кожного слова із фрази. Наприклад, щоб запитати про самопочуття, можна використати фразу ねぇどんな気持ち？ /nee, donna kimochi/, що можна перекласти, як “як ти себе почуваєш”. При скороченні, із кожного слова була взята лише перша літера, тобто “n” із “nee”, “d” із “donna”, “k” із “kimochi”, та утворилось слово NDK.

Наведемо ще один цікавий приклад сучасного япономовного сленгу. ネットde真実 /netto de shinjitu/, якщо перекладати дослівно, означає “вірити інтернету”. З розповсюдженням Інтернету стало можливим отримати інформацію, яку зазвичай важко було отримати через телебачення чи газети, та разом із тим, багатьом користувачам така інформація здавалася правдиво. Однак у міру того, як люди стають більш відверто підозрілими та ворожими до засобів масової інформації, починають з’являтися думки, що не можна довіряти всій інформації зі ЗМІ, та інформація в Інтернеті не завжди є правдою. Тому з’явився термін ネットde真実 /netto de shinjitu/, який є принизливим та використовується для висміювання людей, які мають абсолютну віру в написане в Інтернет джерелах.

Підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що сленг – це нелітературна додаткова лексична система, яка не має власної специфіки фонетичного та граматичного рівнів і ґрунтується на закономірностях національної мови. Важливою рисою сленгу є динамічність, нетримкість у часі, нестійкість і перехідність, швидка асиміляція, гумористичність, що свідчить про те, що сама мова є динамічною системою, яка постійно та стрімко розвивається, збагачуючись новими поняттями (Селіванова, 2011). Таким чином, сленг в японській мові є важливим інструментом для розуміння культури, ідентичності та соціальних тенденцій в Японії. Його розвиток відображає вплив технологій, глобалізації та змін у суспільному середовищі, саме тому вивчення сленгу є важливим для розуміння не тільки мови, але й сучасного японського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

Селіванова, О. О. (2011). *Основи теоріїмовної комунікації.* Видавництво Чабаненко.

Ставицька, Л. О. (2005). *Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови.* Критика.

Пилипей, Ю. А. (2018). Сленг, етапи його розвитку та місце в сучасному світі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 36*(1), 112–114.

SNS用語、最近のネットスラング。（２０２２年１１月１７日）。https://school-guardian.jp/useful/slang_net/

ニコニコ大百科。ネットスラングの一覧。（２０２５年０２月０８日）。https://dic.nicovideo.jp/a/ネットスラングの一覧

ГРАМАТИЧНА КОМБІНАТОРИКА ДЕМІНУТИВІВ НОВОГРЕЦЬКОЇ, СЕРБСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ (НА МАТЕРІАЛІ КОЛИСКОВИХ ПІСЕНЬ)

Романенко О. П.
Київський національний лінгвістичний університет

Граматична комбінаторика слова визначається його граматичним значенням та приналежністю до певного класу. Слово як одиниця граматики з точки зору його граматичного значення пов'язане з іншими словами синтаксичними зв'язками. Закони граматичної сполучуваності виявляються, наприклад, в тому, що прикметники легко поєднуються з іменниками і не поєднуються з кількісними числівниками та дієсловами. Здатність слова з'являтися в певних граматичних структурах – це граматична валентність, що визначається **частиною мови**, до якої належить слово, а також внутрішньою структурою мови.

З. О. Валюх наголошує на тому, що особливості творення дериватів з модифікаційним значенням "демінутивність" визначає передусім "лексико-граматичне значення твірного іменника, хоч значною мірою впливають на їхню появу і позамовні чинники, адже місце, де живе людина, територія, простір, які її оточують, завжди відіграють важливу роль" (Валюх 2005).

Аналізуючи граматичні кількісні показники фольклорних демінутивів у колискових піснях новогрецької, сербської та української мов, виявлено, що частиномовна приналежність фольклорних демінутивів в усіх трьох мовах на 85,6 % припадає на ***іменники***, що разом у трьох мовах становить **391** одиницю (**78** фольклорних іменникових демінутивів у новогрецькій мові, **89** фольклорних іменникових демінутивів у сербській мові та **224** фольклорних іменникових демінутивів в українській мові); тимчасом 12,9% (**59** одиниць) становлять ***прикметникові*** фольклорно-колискові утворення переважно в українській мові – це **58 одиниць** і лише **1** приклад фольклорних прикметникових демінутивів зафіксовано в новогрецькій мові. У сербській мові такі утворення відсутні. 1% (**5** одиниць) припадає на ***дієслова***: 1 дієслівний фольклорний демінутив новогрецької мови та 4 фольклорних демінутивів української мови. Менше піввідсотка (0,4 %) з вибірки складають ***прислівники*** і лише в українській мові (2 одиниці). Це доводить, що демінутивні суфікси приєднуються до основ іменників у 6 разів частіше, ніж до основ інших частин мови.

Багатство демінутивних дериватів і суфіксів саме в **українській мові** пояснюється її приналежністю до східнослов'янської підгрупи мов, які вирізняються не лише з-поміж мов індоєвропейської родини, але й серед інших слов'янських великою кількістю демінутивів. Етноспецифіка мовної картини світу проявляється на всіх рівнях мовної структури. Українське колективне несвідоме – наскрізь позитивне, українці вирізняються

емоційністю, чутливістю та ліризмом. Але, незважаючи на позитивно-емоційне сприйняття світу українцями, необхідно все-таки перш за все звернути увагу на особливості історії формування мови. Оскільки для української мови вагоме значення мали народнопісенні джерела, це, а не лише особливості етнопсихології, і визначає наявність у мові надзвичайно велику кількість демінутивів.

Спираючись на класифікацію демінутивнх словосполучень Н. Рудої (Категорія демінутивності в українській мові), аналітичне вираження категорії демінутивності представлене у формі **прикметниково-іменникових словосполучень**, що утворюються за такими моделями і різною мірою представлені у зіставлюваних мовах:

1) модель недемінутивізований прикметник, який вказує на малість, + недемінутивізований іменник, представлена в усіх трьох мовах (*μικρό γαρύφαλο; мало дете, мала беба, мала мајмуница, мале серце; мала дитина, мале дитя, мала соколина*);

2) модель демінутивізований прикметник, який вказує на малість, + недемінутивізований іменник реалізується лише в українській мові (*маленька дитина, маленький ангел, маленьке тіло*);

3) модель недемінутивізований прикметник, який вказує на малість, + демінутивізований іменник, представлена в усіх трьох мовах (*μικρή αγαδοπούλα, μικρό παιδάκι, μικρό λουλουδάκι, μικρό αστεράκι; мала маца, мало јагње; малі діточки, мала дитинка, малий синочок, мала Марька*);

4) модель демінутивізований прикметник, який вказує на малість, + демінутивізований іменник характерна лише для української мови (*маленька дитинка, малесенькі дітки, маленькі пелюшечки, дитиночка малесенька*).

У виявлених моделях демінутивних аналітичних утворень виразником емоційно-оцінного та експресивного забарвлення є поєднання демінутивних іменників із емоційно забарвленими прикметниками, що самі вже вказують на малий розмір. Поєднання в одному контексті зазначених похідних підсилює емоційне забарвлення всього пісенного фрагмента колискової пісні, допомагає увиразнити акценти, пов'язані з уживанням зменшено-пестливої форми основного слова. Такі утворення репрезентують колорит інтимності та голублення, надаючи оригінальності, образності та естетичної виразності таким фольклорним жанрам.

ЛІТЕРАТУРА

Валюх, З. (2005) Словотвірна парадигматика іменника в українській мові: монографія. АСМІ.

Руда, Н. (2009) Мовна репрезентація категорії демінутивності: універсальне та ідіоетнічне. Автореф. дис. канд. філол. наук. Національний університет ім. Т. Шевченка.

РОЛЬ МОДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ: ВИРАЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ МОВЦЯ ТА КОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ

Руденок О. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Модальність є однією з ключових лінгвістичних категорій, яка визначає ставлення мовця до висловлюваного змісту, його правдивість, можливість, необхідність або бажаність дії. У сучасній корейській мові вона представлена широким спектром граматичних, морфологічних та прагматичних засобів, що відрізняє її від багатьох інших мов. Проте, особливості функціювання модальності в корейській мові залишаються недостатньо дослідженими, що обумовлює необхідність подальшого аналізу.

Аналіз модальності в корейській мові можна проводити за такими трьома основними аспектами:

- Синтаксичний – визначає цілеспрямованість висловлювань, експресивні відтінки та рівень істинності;
- Морфологічний – включає систему часток, суфіксів, допоміжних дієслів та інших елементів, що передають можливість, необхідність або обов'язковість дії;
- Прагматичний – виявляється через лексику, інтонацію та стилістичні засоби, що допомагають відобразити емоційне ставлення мовця до висловлюваного змісту.

Аналіз останніх досліджень засвідчує, що модальність у корейській мові відзначається значною багатогранністю та залежить від різних параметрів: суб'єкта, ситуації, модального ставлення та контексту. Зокрема, у своїх працях А. Т. Вайманн (1996) наголошує, що модальність у корейській мові ґрунтується на концептуальних ознаках, таких як: знання, переконання, можливість, необхідність, тощо.

Дослідження також засвідчують, що переклад корейських модальних конструкцій на українську мову може здійснюватися різними методами, зокрема: синтаксичними перетвореннями – перебудова речення відповідно до граматичних особливостей української мови; лексичними еквівалентами – підбір відповідних слів чи виразів, які найточніше передають значення корейської модальної конструкції; інтонаційними засобами – зміна інтонації або порядку слів для правильного відображення модальності.

Розглянемо деякі дієслівні закінчення, які передають точку зору мовця. Вони широко вживаються в розмовному мовленні, виконуючи пояснювальну та емоційно-забарвлену функцію. Такі конструкції допомагають не лише уточнити зміст висловлювання, а й передати ставлення мовця до ситуації, надати висловлюванню додатковий відтінок оцінки, здивування, впевненості чи сумніву. Крім того, вони можуть вказувати на ступінь обізнаності мовця щодо висловлюваної інформації та його емоційний стан під час розмови (Choo, Hye-Yong, 2008).

Серед основних граматичних конструкцій, що виражають модальність у корейській мові, можна виділити такі:

• V+게 마련이다 / V+기 마련이다 – виражають закономірність або неминучість події, наприклад,

건강을 관리하지 않으면 결국 문제가 생기게 마련이다.

Якщо не доглядати за здоров'ям, з часом з'являться проблеми.

• V+아/어야 하다 – позначає необхідність виконання дії, наприклад,

한국어를 잘하려면 많이 연습해야 해요.

Щоб добре говорити корейською, потрібно багато практикуватися.

• V+(으)ㄹ 필요가 있다/없다 – вказує на потребу чи її відсутність у виконанні дії, наприклад,

시험을 잘 보려면 철저하게 준비할 필요가 있어요.

Щоб добре скласти іспит, потрібно ретельно підготуватися.

• A/V+구나 – використовується при неформальному стилі мовлення (반말) / A/V+군요 – використовується у ввічливому стилі – обидві форми закінчення передають усвідомлення нового факту або подиву, наприклад,

숙제를 벌써 끝냈군요! / 숙제를 벌써 끝냈구나!

О, ти вже закінчив домашнє завдання!

• A/V+(으)ㄹ 수 있다/없다 – виражає можливість або неможливість здійснення дії, наприклад,

비가 많이 와서 오늘은 공원에서 산책할 수 없어요.

Через сильний дощ, не маю можливості сьогодні гуляти в парку.

Підсумовуючи наведене вище, можемо констатувати, що модальність є важливою складовою корейської мови, яка забезпечує точне вираження ставлення мовця до висловлюваного змісту. Вона реалізується через граматичні конструкції, морфологічні елементи та прагматичні засоби, що допомагають передавати такі значення, як можливість, необхідність, обов'язковість або бажаність дії.

Корейська система вираження модальності є гнучкою та багатогранною, що ускладнює її переклад іншими мовами, зокрема українською. Через це необхідно застосовувати різні методи перекладу: синтаксичні перетворення, лексичні еквіваленти та інтонаційні засоби.

Таким чином, аналіз модальності в корейській мові є важливим етапом у розумінні її граматичної системи та комунікативних особливостей, що відкриває широкі перспективи для подальших досліджень у галузі лінгвістики.

ЛІТЕРАТУРА

Wymann, A. T. (1996). *The Expression of Modality in Korean* (Ph.D. dissertation). Bern University.

Choo, M., & Kwak, H.-Y. (2008). *Using Korean*. Cambridge University Press.

ТЕРМІНОТВОРЕННЯ У ГАЛУЗІ РОЗРОБКИ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

Сабалаєв Д. М., Васько Р. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Галузі інформаційних технологій і розробки програмного забезпечення є одними з найбільш динамічних в сучасному світі, їх терміносистеми стають міждисциплінарними та загальновживаними. Одним з найважливіших аспектів досліджень терміносистем є їх словотворення. Саме розуміння формування термінів в різних мовах дає змогу вивчити їх структуру та зробити відповідні висновки (Богачик, 2015, с. 42).

Основними способами словотворення лексики галузі комп'ютерних технологій та розробки програмного забезпечення в англійській мові є афіксація, словоскладання, конверсія, реверсія, телескопічний словотвір та скорочення (Зуброва, 2009, с. 172).

Афіксація своєю чергою представлена префіксальним (наприклад *uninstall*, *rewrite, subpage*), суфіксальним (наприклад *grabber*, *builder*), префіксально-суфіксальним способами (наприклад *recharger, decoder)* (Зуброва, 2009, с. 172).

Словоскладання декількох основ, найчастіше двох (наприклад *popup, website, keyboard, spellchecker*) (Зуброва, 2009, с. 172).

Конверсія – тобто перехід слова в іншу частину мови є продуктивним способом словотворення в англійській мові, на відміну від української та більшості інших мов (наприклад *backup*, *login, setup, plugin)* (Зуброва, 2009, с. 172). Конверсія найпродуктивніша саме в англійській мові по-перше через відсутність специфічних закінчень які можуть позначати частини мови, зокрема дієслова, по-друге англійська мова є досить бідною на власні словотвірні суфікси, а значна частина відповідних суфіксів в сучасній англійській мові запозичена з латинської мови, наприклад *-ate, -ize, -ify* (Marchand, 1969, pp. 363–364).

Реверсія – видалення афіксів при словотворенні (наприклад *compute, hack*) (Зуброва, 2009, с. 172).

Телескопне словотворення – різновид словоскладання, коли поєднуються лише частини основ (наприклад *hackathon, email, cpanel*) (Marchand, 1969, p. 451).

Скорочення є також одним з ефективних способів словотворення в англійській мові (наприклад *app*, *bot, config, wiki*) (Зуброва, 2009, с. 172).

Англійській мові також притаманне карбування нових слів, це можна побачити і на прикладі термінів галузі розробки програмного забезпечення (наприклад *captcha, spam*) (Marchand, 1969, pp. 453–454).

Існують і терміни створені на основі звуконаслідування, наприклад *ping* (Marchand, 1969, pp. 397–398).

Велика кількість термінів в англійській мові також створюється завдяки зміні значення інших термінів або загальновживаних слів, наприклад *bug, Trojan, breadcrumbs* (Шилінська, 2019, с. 91).

Аналогічно до англійської мови, в українській одним з найпродуктивніших способів утворення термінів є афіксація (наприклад *завантаження, архівація*) (Шилінська, 2019, с. 90).

Для української мови також характерне словоскладання, але воно використовується не так часто як в англійській, якщо не враховувати кальки (наприклад *автозаміна*, *інтернет-магазин*) (Шилінська, 2019, с. 90).

Головною відмінністю словотворення галузі розробки програмного забезпечення в англійській та українській мовах є використання запозичень. В українській мові саме запозичення складають значну частину відповідних термінів і англійська мова є донором для більшості з них. Запозичення можна розподілити на такі групи:

- повна репрезентація англомовного варіанта, що найчастіше використовується для власних назв (наприклад *Apple, Google, Amazon*);
- транскрибування (наприклад *плагін, шорткод, блютус, стейджинг*);
- транслітерація (наприклад *компілятор*, *редіректор*);
- калька (наприклад *гілка*, *хмара, чорний список*) (Шилінська, 2019, с. 90–91).

Варто зазначити, що частина запозичень з англійської мови є власне запозиченнями з латинської та грецької мов, наприклад *cursor* походить з латинської мови (Oxford University Press, n. d.) а *diagram* – з грецької мови через латинську та французьку (Harper, n. d.).

Отже, процес термінотворення у галузі розробки програмного забезпечення має як спільні так і відмінні риси в англійській та українській мовах. Спільними способами словотворення досліджуваної галузі в обох мовах є афіксація та словоскладання. Головними відмінностями є використання конверсії та запозичень. Конверсія є притаманною саме для англійської мови, а характерною рисою української терміносистеми є широке використання запозичень і саме англійська мова є донорам для більшості відповідних термінів.

ЛІТЕРАТУРА

Богачик, М. С. (2015). Особливості словотворення англійської комп'ютерної термінології. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*, *52*, 42–44.

Зуброва, О. (2009). Способи утворення нових одиниць сучасної англійської комп'ютерної лексики. *"Південний архів" (Збірник наукових праць. Філологічні науки), 45*, 169–173.

Шилінська, І. (2019) Ways of information technology terminology formation. *"Південний архів" Збірник наукових праць. Філологічні науки*. (LXXVIII), 89–92.

Harper, D. (n. d.). *Online etymology dictionary.* https://www.etymonline.com/word/diagram

Marchand, H. (1969). *The categories and types of present-day English word-formation.* München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 545.

Oxford University Press. (n. d.). *Oxford English Dictionary.* https://www.oed.com/dictionary/datum_n?tab=factsheet#7471515

ОСОБЛИВОСТІ ПУНКТУАЦІЇ У СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТАХ

Сабо О. А.
Київський національний лінгвістичний університет

Мови різняться наявністю, відсутністю чи продуктивністю різних лінгвістичних явищ, що сформувались в залежності від походження, типологічної характеристики та національної специфіки їх розвитку. Пунктуація англійської мови здається майже відсутньою у порівнянні з українською. Проте вона має свої чіткі правила, яким потрібно слідувати, хоч, як зазначається, можна зустріти й нові тенденції її полегшеного вжитку чи вона може різнитись в залежності від контексту та уподобання автора (Crystal, 1995, p. 280).

Розглянемо особливості вжитку пунктуації у творах англійської художньої літератури "Insomnia" (Pinborough, 2022) та "Behind her Eyes" (Pinborough, 2017) сучасної британської письменниці С. Пінборо.

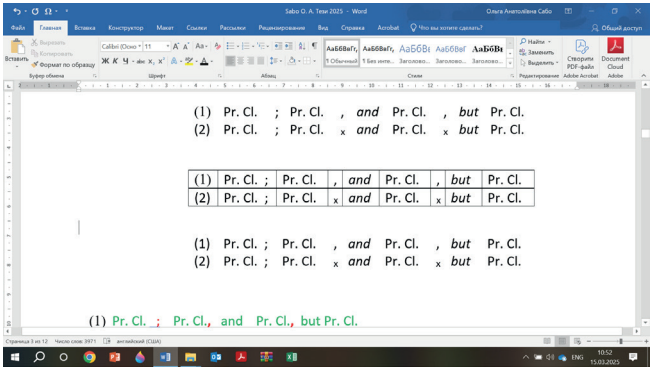
Усі знаки пунктуації в проаналізованих книжках здебільшого вживаються згідно із загальновстановленими правилами, реалізуючи притаманні їй функції. Частотність вжитку крапки та коми, з якими пов'язана реалізація граматичної функції пунктуації (Crystal, 1995, p. 280) в британській англійській, складає 82% (Greenbaum, 1996, 515) і не викликає питань. Однак з пунктуаційними знаками, що використовуються для реалізації просодичної функції ("!", "?", "–", "( )"), ситуація інша. Вжиток круглих дужок, який сягає 9,1% в британській англійській, у автора ледве дотягує до 0,5%. Кількість вжитку інших із перелічених знаків зростає, оскільки вони передають емоційність і експресивність, притаманні літературним творам. Це відображається у використанні окличних і питальних, односкладних і простих речень, звертань, вигуків, незалежних членів речення та повторів, які вони утворюють, а також алітерації, що в них зустрічається: "…but in one I catch a glimpse of my face; fuller, glowing with youth, and smiling. Fifteen maybe." (Pinborough, 2017, p. 39); "Oh God, oh God, oh God. I wish I hadn't come here." (Pinborough, 2022, p. 272). Більш того, нам зустрілись випадки градації у повторах та багаторазовий вжиток знаків оклику для передачі емоцій та наростання емоційного напруження: "My baby boy. My light. My life." (Pinborough, 2022, p. 285); "I feel sick. I feel angry. I feel lost." (Pinborough, 2017, p. 39); "That boy needs help!!" (Pinborough, 2017, p. 143); "I did it!!!!" (Pinborough, 2017, p. 123).

Складносурядні речення здебільшого поєднуються засобами з'єднувального та протиставного зв'язку. Розділовий та причинно-наслідковий зв'язок зустрічаються дуже рідко. Складносурядні речення, що вводяться сполучниками сурядності–найчастіше "and" і "but"–зазвичай відокремлюються комами.

У безсполучникових сурядних реченнях вживається крапка з комою, що є типовим засобом їх пунктуації. Крім того, зустрілись приклади,

де сурядні речення з'єднуються як тире, так і двокрапкою, які можуть використовуватись, коли друге сурядне безсполучникове речення пояснює перше. Двокрапка зустрічалась також перед прямою мовою та текстом електронних повідомлень. "It won't last–it can't last–but for now I savor it." (Pinborough, 2017, p. 33); "… I hear myself saying: 'Brexit burger? I think it's two for one.' " (Pinborough, 2022, p. 106); "I text Darcy: Anything back on the cameras?" (Pinborough, 2021, p. 184).

Проте при сполучниковому зв'язку коми можуть бути відсутні. Навіть в межах одного речення ми зустрічаємо їх наявність чи відсутність, що не пояснюється явними причинами, а скоріше інтенцією автора чи тенденціями полегшеного вжитку пунктуації: (1) "No mobile phones are allowed at the center**;** contact with the outside world must be controlled, and there's probably no signal anyway, but David is good at calling regularly." (Pinborough, 2017, p. 51); (2) "They are well dressed**;** he's in a suit and she's wearing pearls with her designer blouse and skirt but I can see the tiredness around her eyes." (Pinborough, 2017, p. 60):

Іноді крапка ставиться перед наступним сурядним реченням, яке, по суті, є другою частиною розділового, або альтернативного питання, що розпочинає речення. "She wouldn't come here. Would she?" (Pinborough, 2017, p. 131) "Maybe he hasn't spoken to her yet? Or maybe she didn't tell him that part." (Pinborough 2017, p. 168).

Складнопідрядні речення пунктуаційно оформлюються за класичними правилами пунктуації англійської мови, які суттєво відрізняються від правил пунктуації української. А саме: підрядні речення (за винятком певних різновидів означальних) зазвичай не відокремлюються комами, якщо вони слідують за головним реченням. Якщо ж вони йому передують, кома зазвичай вживається. В обставинних реченнях, які йдуть після головного, кома зустрічається перед "because". "It niggles me when he defends Phoebe." (Pinborough, 2022, p. 94); "If Darcy's a tiger, she's a terrier." (Pinborough, 2022, p. 160); "Forty has always loomed

like a spectre in my life – more so for me than for Phoebe, because Phoebe was never called the mad child by our mother." (Pinborough, 2022, p. 17). Проте окрім загальновживаних правил, зустрічались і їх варіанти. "As I turn back I catch a glance between him and Phoebe." (Pinborough, 2022, p. 170); "I laugh at that and she grins at me, before her face clouds again." (Pinborough, 2022, p. 210).

Розглянувши вжиток пунктуації у проаналізованих творах С. Пінборо, знаходимо відображення основних правил та реалізацію основних функцій пунктуації сучасної англійської мови. Водночас зустрілось чимало випадків її відсутності у тих реченнях, де вона має вживатись, що не пояснюється явними причинами, а скоріше прагненням до її полегшеного вжитку чи авторською інтенцією. Переважаюча кількість ряду зазначених пунктуаційних знаків у порівнянні з їх еталонним вжитком (у літературному, публіцистичному та науковому жанрах), пояснюється тим, що літературні твори прагнуть передати максимальну емотивність і експресивність, яка пов'язана з більш інтенсивним вжитком цих знаків.

ЛІТЕРАТУРА

Crystal, D. (1995). *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge
University Press.
Greenbaum, S. (1996). *The Oxford English Grammar.* Oxford University Press.
Pinborough, S. (2017). *Behind Her Eyes.* Flatiron Books.
Pinborough, S. (2022). *Insomnia.* HarperCollins Publishers.

ДІАХРОНІЧНИЙ ПІДХІД ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ЕВОЛЮЦІЇ КОНЦЕПТУ "ВІЙНА/战争" В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Самойлов Є. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Концепт "ВІЙНА/战争" є невід'ємною частиною мовної свідомості кожного народу, формуючи уявлення про соціальні, політичні та культурні процеси. Особливе місце цей концепт займає у китайській мовній традиції, що вирізняється тисячолітньою історією розвитку філософських систем, унікальною етико-естетичною парадигмою та глибоко вкоріненими уявленнями про баланс, гармонію і порядок. Дослідження еволюції концепту "ВІЙНА/战争" у китайській мовній свідомості дозволяє виявити закономірності його формування, зміни та функціонування в контексті китайської мовної картини світу.

Ключовими засадами дослідження є положення лінгвокультурології, концептології та діахронічного аналізу. Концепт розглядається як когнітивна одиниця, яка відображає специфіку світоглядних позицій певного етносу через призму мовних засобів (Селіванова, 2008, с. 403). Для китайської культури, зокрема, характерна інтеграція філософських систем –

конфуціанства та даосизму, які вплинули на осмислення війни як явища, що одночасно деструктивне і необхідне для підтримання гармонії (Chang, 2013).

Хоча питання вербалізації концептів є предметом численних лінгвістичних досліджень, проблема історичної трансформації концепту "ВІЙНА/战争" у китайській мовній свідомості залишається недостатньо висвітленою. Попередні праці вчених-синологів (Коломієць, 2019; Стаднік, 2015) не охоплюють системного аналізу цього концепту в контексті його еволюції.

Діахронічний підхід у цьому дослідженні дозволяє розкрити, як соціальні, політичні та культурні зміни впливали на трансформацію концепту "ВІЙНА/战争". Аналіз лінгвістичних засобів його вербалізації демонструє, що війна в китайській традиції розглядається не лише як акт насильства, а й як засіб відновлення гармонії та порядку(Chang, 2013). Ці уявлення еволюціонували протягом століть, відображаючи глибинні трансформації китайського суспільства.

Актуальність дослідження зумовлена спрямуванням на вивчення проблем співвідношення мови, культури та філософії, що сьогодні відображаються в китайському світогляді. Використання діахронічного підходу до аналізу лінгвістичних засобів відображення концепту "ВІЙНА/战争" в китайській мовній свідомості сприятиме глибшому осмисленню сутності цього етнолінгвістичного конструкту, а також виявленню закономірностей і відмінностей його сприйняття в різні історичні епохи китайським етносом.

Діахронічний підхід дозволяє простежити, як трансформувався концепт "ВІЙНА/战争" у різні історичні періоди. Концепт "ВІЙНА/战争" у китайській мовній традиції бере початок у період ранніх філософських текстів, таких як "Сунь-цзи Бінфа" ("Мистецтво війни") та "Луньюй" ("Бесіди і судження"). У цих текстах війна трактується не тільки як фізичне протистояння, а й як стратегічний процес, який має бути підпорядкований моральним та етичним принципам. Конфуціанство наголошує на тому, що війна повинна бути крайньою мірою, яка виправдана лише для відновлення справедливості та порядку. Даосизм, своєю чергою, розглядає її як природний процес, що виникає з дисбалансу сил у світі.

У рамках дослідження можна висунути гіпотезу, що уявлення про війну в сучасній китайській мовній свідомості не відповідає стереотипу щодо її конфуціанської сутності, а скоріше є компіляцією багатьох класичних вчень. Аналіз мовних фактів свідчить, що в китайській традиції війна розглядається не тільки як акт насильства, але й як засіб підтримання гармонії та відновлення порядку, що відображає лінгвокультурну специфіку китайського світогляду. Ці уявлення змінювалися впродовж століть, відповідаючи на політичні, соціальні та філософські трансформації в суспільстві.

Результати дослідження підтверджують, що концепт "ВІЙНА/战争" у китайській мовній свідомості є багатогранним явищем, яке інтегрує філософські, культурні та історичні елементи. Попри універсальність феномену війни, китайська культура наповнює цей концепт унікальними смислами, пов'язаними з ідеями гармонії, моралі та відновлення балансу.

Комплексний аналіз впливу конфуціанства та даосизму на формування цього концепту в історичному контексті надає нові можливості для розуміння китайської мовної картини світу.

Це дослідження відкриває нові перспективи для аналізу міжкультурної комунікації, оскільки врахування культурних особливостей є ключовим для конструктивного діалогу між народами. У сучасних умовах міжнародної напруженості розуміння китайського світогляду крізь призму концепту "ВІЙНА/战争" мають практичне значення для розвитку міжкультурної комунікації, зокрема у вирішенні міжнародних конфліктів, де врахування специфіки культурних концептів є критично важливим.

ЛІТЕРАТУРА

Chang, C.-Y. (2013). *The Chinese tradition of righteous war and China's decisions for war between 1950 and 1979* (Doctoral dissertation, Kansas State University).

Confucius. (1979). *The Analects*. Penguin Classics.

Sunzi. (2003). *The Art of War* (R. D. Sawyer, Trans.). Westview Press.

Коломієць, Н. В. (2019). Вербалізація концепту "війна" у китаємовному політичному дискурсі. *Science and Education a New Dimension. Philology,* VII(63), 212. https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2019-212VII63-04

Селіванова, О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*. Довкілля-К.

Стаднік, І. О. (2015). Концепт WAR/ВІЙНА в дискурсі поезії військової тематики: перекладознавчий аспект. *Молодий вчений*, *5*(3), 21–26.

ТИПОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ КАТЕГОРІЙ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

Серебрянська Т. М.

Київський національний лінгвістичний університет

Сучасна граматика Королівської академії іспанської мови чітко виокремлює одинадцять класів слів – іменник, прикметник, дієслово, артикль, займенник, квантифікатор, числівник, прийменник, прислівник, сполучник та вигук, проте серед граматистів досі немає спільної думки щодо класифікації частин мови та їхньої кількості. Так, А. Бельо (1988) виокремлює сім частин мови, виключаючи при цьому з традиційної класифікації артиклі та числівники. Р. Ленц (1986) пропонує класифікацію, за якою слова поділяються на ті, що є членами речення, і на ті, що такими не є. До першої групи вчений зараховує концептуальні, займенникові та реляційно-детермінантні. За своїми функціями справжніми частинами мови є іменник, прикметник, дієслово, прислівник, прийменник і сполучник.

Х. Рока Понс (1965), вважає що до частин мови мають входити іменник, прикметник, дієслово, прийменник і сполучиник (с.55). Щодо артикля вчений пропонує розглядати його як морфему, а вигуки–як семантему, характерною рисою якої є незмінна форма та можливість бути еквівалентною реченню. Кількість категорій, пропонованих у класифікаціях, коливається від трьох до двадцяти. Про таку ситуацію в іспанській мові свідчать і праці Вакера (1986) і Каньо (1987). Розмаїття класифікацій зумовлене відсутністю єдиного терміна, що номінує об'єкт граматичного опису. Так, в іспанській літературі є багато назв partes de la oración або partes del discurso (частини речення), categorías morfofuncionales (морфофункційні категорії), categorías formales (формальні категорії), categorías funcionales (функційні категорії), clases de palabras (класи слів), clases formales de palabras (формальні класи) тощо.

Інша причина відсутності єдиної класифікації слів є проблема вибору критеріїв класифікації за певними категоріями. І. Боске (2015) виокремлює морфологічні, семантичні та синтаксичні критерії. Відповідно до морфологічних усі мовні одиниці розподіляються за двома категоріями: змінюваними та незмінюваними.

До перших належать усі повнозначні слова (іменники, прикметники, дієслова), а також окремі службові слова (артиклі, займенники та деякі сполучники). До незмінюваних входять усі службові слова (прийменники та більшість сполучників), а також прислівники та кількісні числівники.

Використання традиційної класифікації слів, тобто за їх частиномовною належністю не завжди є точним з таких причин: 1) слова, належні до різних частин мови, можуть проявляти однакові словозмінні властивості; 2) слова, належні до тієї самої частини мови, можуть мати різні словозмінні властивості; 3) слова, що змінюються за тими самими параметрами, можуть відрізнятися між собою в утворенні парадигми; 4) слова, що мають однакові словозмінні параметри, входять до тієї самої групи, можуть мати варіативну частиномовну належність. Така властивість притаманна прикметникам, які за своєю граматичною формою можуть вживатися як іменники. У функції прикметника можуть також уживатися порядкові числівники, присвійні та вказівні займенники.

Є. Купріянов (2018) пропонує альтернативну класифікацію, за якою всі іспанські мовні одиниці групуються за різними парадигматичними типами, як сукупністю мовних одиниць, що змінюються за однаковим набором словозмінних параметрів. Кожний парадигматичний тип може розділятися на кілька граматичних класів, тобто сукупності слів, структура яких може змінюватися в результаті застосування того чи іншого словозмінного параметра. Своєю чергою, граматичні класи поділяються на граматичні групи, що репрезентують певні типи словозмінної парадигми (регулярна або нерегулярна дієвідміна для дієслів). Водночас граматичні групи складають парадигматичні класи, що об'єднують лексеми за однаковим набором закінчень–квазіфлексій, за допомогою яких утворюються відповідні граматичні форми.

ЛІТЕРАТУРА

Bosque, I. (2015). *Las categorías gramaticales. Relaciones y diferencias*. Síntesis.

Bello, A. (1988). *Gramática de la lengua castellana destinada al uso de los americanos.* Arco Libros.

Roca Pons, J. (1965). *El problema de las partes de la oración. Español Actual, 5*, 1–2.

Calero Vaquera, M. L., Belloa, A. & Lenz, R. (1986). *Historia de la gramática española, 1847–192.* Gredos.

Caño, R. (1987). *Las gramáticas de la lengua castellana desde Nebrija hasta Correas*. Universidad de Salamanca.

Купріянов, Є. В. (2018). *Лексикографічна система іспанської мови:феноменологія інтегрального опису*. УМІФ НАНУ.

ВЕРБАЛЬНЕ ВИРАЖЕННЯ СМАКІВ ЯК МАРКЕРІВ СПОГАДІВ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ "THE RESTAURANT OF LOST RECIPES" ХІСАШІ КАШІВАЇ)

Сидоренко Т. В.
Київський національний лінгвістичний університет

У дослідженнях наративу (Lowe 2004, Scholes 2006, Toolan 2008) сюжет займає ключове місце як складне когнітивне явище (Lowe 2004, с.16). Він вважається основою наративу та одним із найстабільніших його елементів (Scholes 2006, с. 238). Сюжет передбачає динаміку, що включає зміну подій під впливом зовнішніх чи внутрішніх факторів. Смакові стимули в аналізованих творах виступають каталізаторами подієвості (Schmid 2003), оскільки: 1) викликають у персонажів спогади, що веде до ретроспекції; 2) спонукають їх до дій та прискорюють розвиток сюжету; 3) впливають на їх світогляд і ставлення до інших персонажів. Смаки можуть повертати персонажів до їхнього минулого, змінюючи лінійність сюжету. Вони викликають спогади про конкретних людей, місця або про самих персонажів у минулому.

У романі *The Restaurant of Lost Recipes* (Ресторан Втрачених Рецептів) простежується центральність смакової образності у розгортанні сюжету. Це відбувається як на структурно-композиційному рівні роману, так і на рівні подієвості.

Книга складається з 6 розділів, кожен з яких є пов'язаним сюжетною лінією про детективів-ресторатарів Камоґава, батька і доньки, що допомагають шістьом різним людям відтворити страви, які відігравали для них певну важливу роль, але із плином часу були забуті. Кожен розділ подібний до детективного розслідування, де замість злочину розкривається таємниця забутого рецепту. Ця сюжетна модель підсилює ідею пам'яті як того, що потребує реконструкції: від фрагментів до цілості. Смакові образи виступають потужним інструментом пригадування минулого. Саме сенсорне сприйняття –

смак, аромат, текстура їжі – стає тригером для спогадів про давно забуті події. Персонажі не завжди пам'ятають рецепти, але зберігають сенсорні враження, пов'язані з конкретними подіями або людьми з минулого. Герої звертаються до детективів-ресторатoрів Камоґава не просто за стравою – вони шукають емоційний зв'язок з важливими моментами свого життя. Наприклад, у першому розділі книги студент на ім'я Кіосуке знаходиться в пошуку "норі-бен" – популярної японської страви з водоростей норі, рису та смаженої риби, але саме такої, яку готував йому батько, коли Кіосуке був школярем. Цікаво, що він не може описати, як саме ця страва смакувала, пам'ятаючи лише, що вона йому подобалася (Kashiwai 2024, с.12-14). Кіосуке вже кілька років не спілкувався з батьком, і перед тим, як спробувати налагодити з ним стосунки, хоче пригадати смак норі-бен.

Автор передає смакові відчуття через порівняння та емоційно забарвлені вирази: "What he did know, instinctively, was that the dishes in front of him gave off the same aura as the world's top athletes" (Kashiwai 2024, с.6). Створюються мовні образи, які виводять смак із матеріальної площини у символічну. Це дозволяє читачеві не просто уявити страву, а пережити емоційний стан героя. Коли Кіосуке куштує норі-бен, який для нього відтворили Камоґава , він не може стримати сліз. Він також розуміє те, чого не цінував раніше – що батько докладав великих зусиль, щоб приготувати саме те, що сподобалося б Кіосуке. Реставрація смаку стає водночас реставрацією внутрішнього світу персонажа, поверненням до емоційної цілісності.

У романі Кашіваї смак – це ключ до минулого. Вербальні маркери смаку формують емоційно-наративну основу твору, де їжа стає мовою пам'яті, та символом ідентичності. У романі Кашіваї смак – це не лише фізичне відчуття, а й мова, що зберігає емоційний досвід. Вербальні маркери смаку слугують ефективним засобом реконструкції спогадів та особистості. Реставрація страв у творі – це одночасно реставрація минулого.

ЛІТЕРАТУРА

Kashiwai, H. (2024). *The Restaurant of Lost Recipes.* Mantle.
Lowe, N., J.(2004). *The Classical Plot and the Invention of Western narrative*. Cambridge University Press.
Schmid, W. (2003). *Narrativity and Eventfulness.* De Gruyter
Toolan, M. (1998). *Language in literature – an introduction to stylistics.* Routledge.

ПОНЯТТЯ ЗНАКА У КУРСІ ЗАГАЛЬНОГО МОВОЗНАВСТВА

Сидяченко Н. Г.
Київський національний лінгвістичний університет

Кожна комунікація, і між людьми, і між тваринами (про останніх далі мова не йтиме), відбувається за допомогою знаків. Знак завше замінює дещо інше, що є його значенням. Між знаком і його значенням відбуваються три

типи відношень. Індексові знаки вказують на те, що означають, іконічні знаки дають уявлення про те, що означають, символічні знаки виражають чисто умовні відношення між формою і значенням. Три типи знаків є наслідком дії принципів, які керують процесом людського пізнання, завдяки цим принципам свідомість впорядковує світ і свій досвід в контакті зі світом. Згадані типи знаків розрізняються щодо ступеня абстракції. Індексові найбільш примітивні, іконічні – більш складні, щоб їх розпізнати, потрібно вловити певну подібність. Символічні – найскладніші, умовно поєднують певну форму з певним значенням (Kognitywne... s. 15-71).

Мовні знаки (індекси, ікони, символи) є частиною світу понять людської свідомості. Понять і думок – набагато більше, ніж вербалізованих. Поняття, які структурують світ людських думок, утворюють поняттєві категорії. Ті поняттєві категорії, які потрапляють до мови, є категоріями мовними. Кожен цілісний образ мови як системи мусить брати до уваги людину/концептуалізатора та світ її досвіду. Концептуалізатор – пізнає світ, категоризує, творить думки і мовні поняття. Мовні поняття мають форму і значення. Форма і значення мовного знака не поєднуються безпосередньо, а через поняття. Іншими словами, більшість мовних знаків денотує певний зміст, являючи при цьому, у який спосіб людська свідомість конструює його. Денотований зміст набуває форми лексичних категорій. Менш чисельні граматичні категорії надають мові структурних рамок (Kognitywne... s. 70-71).

Студентам-філологам в Україні вже багато років рекомендують як основний, базовий підручник "Загальне мовознавство" авторства М. П. Кочергана – для вивчення відповідного лінгвістичного курсу. Утім, деякі розділи підручника залишили суперечливе враження, зокрема розділ "Знакова природа мови". Автор подав у ньому низку класифікацій знака, але загальноприйнятого у семіотиці, започаткованого С. К. Огденом та І. А. Річардсом і розвинутого іншими науковцями не навів. Кочерган М.П. згадує неактуальні нині погляди унілатеральності та білатеральності знака, чим тільки заплутує і віддаляє від слушного його розуміння як триєдиної сутності, що схематично зображається трикутником.

Також не слушно, на нашу думку, професор не розрізняє знаки і симптоми: трактує дим як знак вогню, хмари як знак дощу, гарячку як знак хвороби тощо. Хоча згодом і вказує, що кваліфікувати симптоми як знаки немає достатніх підстав (Кочерган М.П., с.170), але чіткого розрізнення не здійснює. Переконливими вважаємо твердження тих науковців, які принципово розрізняють знаки і симптоми (Lipiński K., s. 219). Визначальними рисами знака є належність до системи і договір щодо розуміння його значення в комунікативній спільноті. Хмари ні з ким у договір не вступають з приводу того, що віщують дощ, дим може бути знаком 'небезпеки', якщо про це домовилися між собою, скажімо, козаки, а сам по собі дим не домовлявся з вогнем. Так само висипка не входить в комунікацію з хворим і ні про що не домовляється. Лише те, з приводу значення чого люди/комунікативна спільнота отримали у спадок договір і знання є мовним знаком. Інша річ, що віддавна люди "читають книгу природи", довкілля і свого тіла, тобто

пізнають причини й наслідки, особливості й прикмети тощо, тому й створили мову цілком органічно, адже Природа/Бог були помічними.

Помилково, на нашу думку, Кочерган М.П. до іконічних знаків відносить сліди тварин, зліпки, відбитки, фотографії. До копій, звісно такі реалії належать, але вони не є мовними іконічними знаками. Лисиця ні з ким не домовляється, залишаючи за собою сліди і до жодної системи їх не відносить. Далебі, лисичка найвірогідніше воліла б позамітати сліди за собою. Та й фотографія ні з ким не вступає в угоду з приводу того, що вона означає, так само, як зліпки, відбитки. А от з приводу схематичного малюнка жіночої постаті на дверях певного приміщення навіть невтаємниченому легко здогадатися, що це іконічний знак і що чоловікам слід заходити в інші двері. І останнє, не сплутуймо мовознавче розуміння терміна ***знак*** із загальномовними значеннями лексеми ***знак***, такими, як 'предмет, позначка, зображення, сигнал', а також 'подряпина, пляма, рубець, рисочка,'. Останні актуалізуються, скажімо, у контексті відомої дитячої казки: "…А я рак-неборак, як ущипну, буде знак". Тактильна дія може бути, звісно, знаком із певним значенням, якщо про неї було домовлено в комунікативній спільноті із двох осіб: того, хто щипатиме, і того, кого щипатимуть.

ЛІТЕРАТУРА

Кочерган, М.П. (2010). Загальне мовознавство. (с. 168–183). Видавничий центр "Академія".

Lipiński, Krzysztof. (2000). Vademecum tłumacza. (s. 29–88). Idea,

Kognitywne podstawy języka i językoznawstwa. (2001). Red. Tabakowska, Elżbieta. UNIVERSITAS.

СТРАТИФІКАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕРМІНІВ ЗА КРИТЕРІЄМ АБСТРАКТНОСТІ

Силованюк Ю. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Економічна термінологія є фундаментом наукового дискурсу в економіці, забезпечуючи точність та однозначність для ефективної комунікації, розробки теоретичних моделей, проведення досліджень та формування обґрунтованої політики. Економічна наука охоплює широкий спектр понять, які різняться за рівнем абстрактності, від чітких та конкретних, безпосередньо пов'язаних з реальністю, до високоабстрактних, що існують у площині теоретичних конструктів.

Актуальність стратифікації економічних термінів за критерієм абстрактності зумовлена кількома факторами. Розуміння ступеня абстрактності терміна впливає на його інтерпретацію та застосування, що важливо для уникнення семантичних розбіжностей. Крім того, така класифікація цінна для впорядкування навчання, дозволяючи переходити

від конкретних явищ до абстрактних концепцій, сприяє аналізу еволюції економічної мови та може використовуватися в прикладній лінгвістиці для автоматизованої обробки текстів та аналізу даних.

Аналіз існуючих досліджень у галузі економічної термінології показує, що, попри значну кількість праць, присвячених різним аспектам економічної мови, питання стратифікації термінів за критерієм абстрактності залишається недостатньо розробленим. Однак, лінгвістичні дослідження абстрактної та конкретної лексики пропонують цінні теоретичні та методологічні підходи, які можуть бути застосовані до аналізу економічних термінів.

Філософія розглядає категорії "абстрактне" та "конкретне" як діалектичну єдність (Заєць, 2018). Геґель визначав конкретне як поняття, що охоплює предмет у всій його повноті, а абстрактне – як окремі властивості. У лінгвістиці розуміння цих категорій менш однозначне, існують проблеми з уніфікованими критеріями їх визначення (Піскозуб & Кость, 2019). Абстрактні іменники є предметом активних досліджень (Вовкодав, 2020; Гордійчук, 2016), спрямованих на вивчення їхніх семантичних та граматичних особливостей (Тома, 2014). Попри значний внесок цих досліджень, універсальні критерії абстрактності залишаються невизначеними (Тома, 2012).

Дуалізм абстрактного та конкретного є фундаментальною характеристикою мовного вираження економічних понять. Ця дихотомія є скоріше спектром, на якому терміни займають різні позиції залежно від рівня їх узагальненості, контекстуальної залежності та можливості емпіричного вимірювання (Marinov et al., 2019). Абстрактні поняття характеризуються відсутністю прямого фізичного референта та високим рівнем узагальненості, тоді як конкретні терміни мають чіткі ознаки та можуть бути безпосередньо спостережувані або вимірювані.

Виходячи з наших спостережень та аналізу існуючих досліджень, зокрема застосовуючи методологію компонентного аналізу (Nida, 1975), ми пропонуємо наступні п'ять ключових критеріїв (сем) для визначення ступеня абстрактності економічних термінів:

1. Неконкретність референції: Термін не має прямого, емпірично верифікованого чуттєвого відповідника в об'єктивній реальності.

2. Узагальненість: Термін охоплює широкий спектр економічних явищ або сутностей на основі спільних семантичних ознак.

3. Концептуальність: Поняття існує переважно в межах економічних теорій, моделей та аналітичних конструкцій.

4. Віддаленість від емпірії: Емпірична верифікація значення терміну є опосередкованою та вимагає складних методологічних процедур.

5. Теоретична насиченість: Семантичний зміст терміну суттєво залежить від теоретичного контексту та прийнятих економічних парадигм.

Для оцінки кожного терміну за цими критеріями ми використовуємо трирівневу шкалу бальної оцінки (1-3 бали), де 1 бал означає мінімальну вираженість критерію, а 3 бали – максимальну. Сума балів за п'ятьма критеріями дозволяє віднести термін до одного з трьох рівнів абстрактності:

5-8 балів – конкретні терміни;

9-12 балів – терміни середньої абстрактності;

13-15 балів – абстрактні терміни.

Застосуємо розроблену методику до наступних десяти економічних термінів (див табл.1):

Таблиця 1

Рівень абстрактності економічних термінів

Економічний термін	Неконкретність референції	Узагальненість	Концептуальність	Віддаленість від емпірії	Теоретична насиченість	Сума балів	Рівень абстрактності
Банкнота	1	2	2	1	2	8	Конкретний
Завод	1	2	2	1	2	8	Конкретний
Природні ресурси	1	2	2	1	2	8	Конкретний
Ціна	2	3	2	2	2	11	Середньої абстрактності
Заробітна плата	2	3	2	2	2	11	Середньої абстрактності
Попит і пропозиція	2	3	2	2	2	11	Середньої абстрактності
ВВП (Внутрішній валовий продукт)	3	3	3	3	3	15	Абстрактний
Інфляція	3	3	3	3	3	15	Абстрактний
Економічне зростання	3	3	3	3	3	15	Абстрактний
Фіскальна політика	3	3	3	3	3	15	Абстрактний

Підсумовуючи нашу розвідку, резюмуємо, що стратифікація економічних термінів за абстрактністю за допомогою компонентного аналізу (п'ять критеріїв та бальна оцінка) дозволила класифікувати десять обраних термінів. Аналіз виявив представників трьох категорій: конкретні (5–8 балів: банкнота, завод,

природні ресурси), середньої абстрактності (9–12 балів: ціна, заробітна плата, попит і пропозиція) та абстрактні (13–15 балів: ВВП, інфляція, економічне зростання, фіскальна політика). Такий розподіл відображає різноманітність економічної термінології та ефективність запропонованої методики, яка може бути корисною для майбутніх досліджень в економічній лінгвістиці, включаючи аналіз абстрагування, еволюції термінів та розробку навчальних матеріалів, а також для розширення переліку термінів та залучення експертних оцінок.

ЛІТЕРАТУРА

Вовкодав, О. (2020). Характерні особливості категорії абстрактності як засобу лексичного збагачення мови. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*, *187*, 54–58. Видавництво "КОД".

Гордійчук, О. В. (2016). Традиція дослідження абстрактної лексики в українському мовознавстві. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки (Мовознавство)*, *189*, 7–11.

Піскозуб, З. Ф., & Кость, Г. М. (2019). Абстрактність/конкретність як константа іменникової лексики. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія": серія "Філологія"*, *5*(73), 76–80.

Тома, Н. М. (2001). До проблеми визначення абстрактної лексики. *Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. праць*, *34*, 288–291.

Тома, Н. М. (2014). *Абстрактна лексика в мовосвіті Петра Могили* (Н. М. Тома). Астон.

Тома, Н. М. (2012). До проблеми визначення абстрактної лексики. У *Мовні і концептуальні картини світу : зб. наук. праць* (Вип. 34, с. 288–292). ВПЦ "Київський університет".

Заєць, О. В. (2018). *Абстрактне і конкретне*. У *Велика українська енциклопедія* (Т. 1). Державна наукова установа "Енциклопедичне видавництво". https://vue.gov.ua/

Marinov, G., Ridic, O., Jukic, T., & Knezović, E. (2019). *Abstractness of economic terms in the perceptions of Bosnians-Herzegovinians, Bulgarians and Croatians: An empirical study*. ResearchGate. https://doi.org/10.13140/RG.2.2.13135.23206

Nida, E. A. (1975). *Componential analysis of meaning: An introduction to semantic structures*. Mouton.

ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІР МІФОЛОГІЧНОЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКОМОВНІЙ ПРОЗІ

Ситенька О. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Художня література віддавна прагнула встановлювати зв'язки з міфами через інтертекстуальність, але особливого розмаху процес реміфологізації – тобто відродження інтересу до міфологічного світобачення, переосмислення

засад міфологічної свідомості для створення нової моделі світу, що відповідає сучасним потребам, – набув на межі XIX–XX століть. Цей процес спирався на нове розуміння міфу як вічно актуального джерела, та ідеї психоаналізу З. Фрейда та К. Юнга, а також етнологічні й філософські дослідження (Дж. Фрезер, Л. Леві-Брюль, Е. Кассірер), які збагатили й розширили традиційні уявлення про міфологію.

Розвиток і вдосконалення культури неможливі без її взаємодії з іншими культурами. Зіткнення таких різнорідних культур стає своєрідним поштовхом, що запускає механізми творення нових смислів . Звернення до міфу в сучасній культурі зумовлено парадигмою постмодернізму як переломного етапу розвитку людства, коли змінюється свідомість людей і спосіб осмислення реальності (Бабелюк, 2009). Міфологічне сприйняття світу як гармонійно цілісносного пропонує постмодернізму альтернативу логічному підходу. Згідно з ідеєю про подвійну природу людської свідомості – міфологічну й логічну (Lotman, 1978), – можна припустити, що зараз відбувається перехід від переважно логічного осмислення дійсності до переважно міфологічної її концептуалізації. Це зумовлено стрімким прогресом у розвитку технологій, науки й такого щільного інформаційного потоку, який людство вже не може осмислити й пояснити лише за допомогою логіки.

Включення міфів у постмодерністські твори відображає новий сплеск зацікавлення міфологічною спадщиною – реміфологізацію, що підкреслює ірраціональні основи буття. Сучасна людина прагне повернутися від роздробленого світу до цілісного Космосу. Міф, як символ стабільності минулого, пропонує естетичну модель, орієнтовану на гармонію, де хаос перетворюється на впорядкований космос із притаманним йому етичним виміром (Lotman, 2019). У постмодерністській англомовній прозі міфи ускладнюють інтерпретацію та збагачують твори своєю семантикою та новим її переосмисленням у сучасному контексті.

Сьогоднішня культура визначається не домінуванням новаторського світогляду, а його взаємодією з іншими парадигмами. Глобалізація та медіатехнології унеможливлюють перевагу однієї культурної моделі, що породжує епістемологічну невизначеність – неможливість пояснити світ логічно. Розрив цілісності світосприйняття спонукає до змін і нововведень. Постмодерністське мистецтво й література зосереджуються на невизначеному й непізнаному, що вимагає залучення гнучкішої системи понять (Бабелюк, 2009). У пошуках нових форм література звертається до стабільних культурних надбань, таких як міфи, які в постмодернізмі набувають нового прочитання й допомагають повернути втрачені смисли (Ситенька, 2007). Замінюючи логічні пояснення, міфи дозволяють наблизитися до розуміння складності й хаотичності світу. Постмодернізм бачить реальність як абсурдну, таку що не можна концептуалізувати лише науковими методами, а інтуїтивне міфопоетичне мислення з його асоціативністю та образністю використовується авторами-постмодерністами як зручний та неконвенційний інструмент осмислення такої реальності.

Міфологічне мислення встановлює асоціативні зв'язки між явищами, пояснюючи їх через порівняння чи ототожнення, наприклад, грім як прояв гніву божества чи земля як богиня-мати. Воно не є примітивним, а радше парадоксальним, здатним концептуалізувати складні явища (Ситенька, 2007), і в постмодернізмі виступає альтернативою науковому підходу.

Використання міфів у постмодерністській прозі відповідає її ігровому характеру. Міфологічні образи й реальні елементи поєднуються, стираючи межу між вигаданим і дійсним. Персонажі міфів діють у реальному світі, беручи участь у подіях, що урівнює реальність і фантазію. Ця гра смислами проявляється в переосмисленні міфів, де їхня семантика змінюється (Бабелюк, 2009), пропонуючи альтернативні версії історій.

Міфи відкрито взаємодіють із постмодерністською культурою залежно від їхньої природи. Архаїчні міфи, спрямовані на пізнання світу, легко адаптуються до нового контексту, вбираючи нові сюжети. Натомість релігійні міфи, пов'язані з конкретною вірою, залишаються стабільнішими й у постмодернізмі зазнають не трансформації, а викривлення через ігровий принцип (Ситенька, 2007). Таким чином, вплетення фрагментів міфу в нове лінгвокультурне середовище постмодерністського художнього твору сприяє реінтерпретації міфів або їхніх елементів і, як наслідок, появі нового смислу на основі запозиченого, що обумовлює таспрямовує процеси смислотворення в англомовній постмодерністській прозі.

ЛІТЕРАТУРА:

Бабелюк, О. А. (2009). Принципи постмодерністського текстотворення сучасної американської прози малої форми. *Монографія*. Дрогобич: Вимір, 296.

Lotman, J. (2019). Toward a theory of cultural interaction: The semiotic aspect. In M. Tamm (Ed.), *Culture, memory and history: Essays in cultural semiotics* (67–81). Palgrave Macmillan. (Original work published 1983)

Lotman, J., & Uspensky, B. (1978). On the semiotic mechanism of culture. *New Literary History, 9* (2), 211–232. (Original work published 1971)

Ситенька, О. В. (2007). Міф у контексті інтертекстуальності постмодерністської художньої прози. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО. Сер. : Філологія. Педагогіка. Психологія*, *15*, 33–37. Вид. центр КНЛУ.

МОВНІ ЗАСОБИ МАНІПУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ В ТУРЕЦЬКОМОВНООМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ

Сіленко Н. В.
Київський національний лінгвістичний університет
Національна академія Служби Безпеки України

Турецький рекламний дискурс можна визначити як сукупність комунікативних методів, що використовуються в турецькій мові для продажу

товарів, послуг або ідей через різні медіа-канали, такі як телебачення, друковані засоби масової комунікації, радіо та соціальні мережі. Він відображає соціокультурні особливості Туреччини, включаючи традиції, цінності та сучасні тенденції. Турецький рекламний дискурс є частиною ширшої системи масової комунікації, де текст та візуальні елементи поєднуються для створення цілісного повідомлення тексту.

Рекламний текст, у свою чергу, є основним елементом цього дискурсу. Це вербальна складова реклами, яка може включати слогани, описи продуктів, заклики до дії тощо. Турецькі рекламні тексти часто відзначаються емоційною виразністю, використанням образної мови та апеляцією до культурних кодів, що робить їх ефективним інструментом впливу на аудиторію завдяки маніпулятивним стратегіям. Текст реклами – це не просто мовна складова повідомлення, а й система візуальних знаків, інтерпретованих реципієнтом, які утворюють у нього систему уявлень, знаків, що включені в систему інших знаків, які діють у сукупності та утворюють складну комунікативну одиницю – рекламне повідомлення. Під останнім ми розуміємо низку компонентів лінгвістичного та екстралінгвістичного аспекту, які спільно функціонують. Вербальні засоби виконують свої комунікативні та маніпулятивні функції у тісній взаємодії зі знаками іншої, невербальної природи з метою маніпулятивного впливу.

На думку Л. Дудечко (2013), засоби маніпулятивного впливу відіграють важливу роль в створенні тексту повідомлення, у "мистецтві маніпулювання", у вмінні правильно сформулювати і передати імпліцитно виражений сенс, який змушує придбати товар чи скористатися послугою. Тобто для маніпулятивної стратегії рекламного тексту характерно звернення до емоцій, а не логіки, яка потребує переконання, що може нівелювати маніпулювання (с. 53).

Маніпулятивний вплив у рекламних текстах полягає у прихованому або явному спонуканні споживачів до певних дій чи переконань, часто через емоційний тиск, спотворення інформації або створення ілюзії необхідності. У турецьких рекламних текстах маніпуляція досягається шляхом використання мовних засобів, які допомагають викликати довіру та сприяють створенню асоціації з позитивними емоціями чи соціальними цінностями. Маніпулятивний ефект також посилюється через повторення, перебільшення переваг продукту та применшення його недоліків. Такі стратегії створюють у споживачів ілюзію унікальності або незамінності товару, що є характерною рисою турецького рекламного дискурсу. Мовна маніпуляція є різновидом маніпулятивного впливу, який спрямований на поведінку адресата і її когнітивний складник, що актуалізується завдяки мовним засобам, що імпліцитно вираженні в рекламних текстах через прагматичний вплив. Тобто прагматичний аспект рекламних текстів дає можливість використання маніпулятивних стратегій через мову з метою ефективного впливу, щоб викликати в адресата той чи інший бажаний ефект. Для забезпечення більшої ефективності рекламної діяльності фахівці ретельно ставляться до вивчення реакцій комунікантів на стратегії маніпулювання, на вплив стосовно рекламованої продукції чи послуги.

Мовні засоби маніпулятивного впливу в турецьких рекламних текстах відіграють ключову роль у формуванні споживацької поведінки. Вони функціонують як інструменти, що поєднують культурні особливості турецького суспільства з комерційними цілями, використовуючи емоційну виразність, образність та прямі заклики до дії. Аналіз прикладів показує, що такі засоби, як гіперболізація, метафори та риторичні запитання, не лише привертають увагу, але й створюють у споживачів ілюзію необхідності продукту. Таким чином, турецький рекламний дискурс є ефективним механізмом маніпуляції, який відображає як лінгвістичні, так і соціокультурні особливості.

Мовна маніпуляція в турецькому рекламному дискурсі функціонує за допомогою використання емоційно забарвленої лексики. Використання слів із сильним емоційним забарвленням допомагає викликати у споживачів позитивні асоціації. Наприклад, слова "sevgi" (любов), "mutluluk" (щастя) або "güven" (довіра) часто застосовуються для створення позитивного образу продукту. За допомогою імперативних форм, закликають до дії, "Hemen al!" (Купуй зараз!), тобто спонукають аудиторію до негайної реакції, створюючи відчуття терміновості. Вдало використовуються метафори та порівняння для створення турецьких рекламних текстів, наприклад, "Hayatın tadı" (Смак життя) для реклами продуктів харчування, це підсилює привабливість товару через асоціації з абстрактними цінностями. Гіперболізація використовується для перебільшення якостей продукту, наприклад, "Karadeniz'de yetişen en kaliteli ve en ideal çaylardır. – Найкращої якості найідеальніші чаї, вирощені в регіоні Чорного моря". (Найкраща якість), створює ілюзію винятковості.

Отже, використання мовних засобів увиразнення в турецьких рекламних текстах сприяє прагматичному аспекту за допомогою маніпулятивного впливу. У подальших наших розвідках ми вбачаємо дослідження ширшого аналізу маніпулювання в сучасних ЗМІ Туреччини в прагмалінгвістичному та психологічному аспектах.

ЛІТЕРАТУРА

Дудечко, Л. (2013) Специфіка вербальної репрезентації маніпулятивних технологій у сучасному рекламному дискурсі. *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи, 3*(3), 52–55.

ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ МАРКЕТИНГОВИХ І УПРАВЛІНСЬКИХ ІНСТРУМЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Слаба О. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Сучасний навчальний процес вимагає використання ефективних управлінських і маркетингових інструментів, які сприяють оптимізації роботи викладача, покращенню комунікації зі студентами та популяризації

освітніх програм. Інтеграція таких інструментів дозволяє підвищити рівень організації навчального процесу, забезпечити зручний контроль виконання завдань і сприяти мотивації студентів.

Метою дослідження є дослідити вплив впровадження управлінських і маркетингових інструментів у навчальний процес, визначити їхні основні переваги та запропонувати ефективні методи використання.

Для ефективного планування та організації навчальної діяльності активно застосовуються цифрові рішення. Зокрема, Microsoft Excel використовується для ведення індивідуального плану викладача, що включає навчальне, наукове, виховне та організаційне навантаження. Крім того, Excel є зручним інструментом для ведення електронного журналу, у якому фіксуються проведені заняття, їхні теми, види та час проведення. Це забезпечує прозорість роботи викладача та контроль виконання річного навантаження.

Одним із ключових інструментів управління навчальним процесом є Microsoft Teams. Ця платформа дозволяє організовувати командну роботу, створювати окремі канали для навчальних груп, публікувати матеріали, завдання та оголошення. Завдяки Teams студенти можуть у зручний спосіб подавати роботи, отримувати зворотний зв'язок та брати участь у дискусіях. Інструмент Insights, вбудований у Teams, забезпечує моніторинг активності студентів, дозволяє оцінювати рівень їхнього залучення та вчасно реагувати на можливі труднощі у навчанні.

Дистанційне навчання значно спростилося завдяки використанню платформ Zoom та Microsoft Teams. Вони дозволяють проводити онлайн-зустрічі, лекції та консультації, що є надзвичайно важливим у змішаних і дистанційних формах навчання.

В умовах конкуренції між закладами вищої освіти маркетингові інструменти відіграють важливу роль у формуванні позитивного іміджу кафедри та залученні потенційних абітурієнтів. Одним із таких інструментів є соціальні мережі та веб-ресурси, де публікуються новини про досягнення студентів і викладачів, анонси заходів і корисні ресурси. Це сприяє підвищенню впізнаваності кафедри та її освітніх програм.

Для створення якісного візуального контенту активно використовуються Canva та PowerPoint. Ці платформи дозволяють розробляти привабливі презентації, які підвищують зацікавленість студентів і полегшують сприйняття інформації.

Значну роль у залученні абітурієнтів відіграють онлайн-вебінари та презентації освітніх програм, що проводяться на базі Microsoft Teams та Zoom. Такі заходи є ефективним способом ознайомлення майбутніх студентів із програмами кафедри, а також дозволяють викладачам встановлювати контакт із зацікавленою аудиторією.

Окрім того, Google Forms використовується для проведення опитувань серед студентів, що дозволяє отримати зворотний зв'язок та адаптувати навчальний процес відповідно до їхніх потреб. Email-маркетинг застосовується для інформування студентів про важливі події, зміни у розкладі та нові освітні можливості.

До переваг впровадження маркетингових і управлінських інструментів належать:

- Оптимізація навчального процесу – цифрові інструменти допомагають краще планувати заняття та контролювати виконання завдань.
- Підвищення ефективності комунікації – платформи забезпечують швидкий та зручний обмін інформацією між викладачами і студентами.
- Мотивація студентів – інтерактивні матеріали та сучасні методи навчання сприяють активнішій участі у навчальному процесі.
- Популяризація освітніх програм – маркетингові інструменти допомагають формувати позитивний імідж кафедри, залучати нових студентів і підвищувати рівень зацікавленості у навчальних програмах.

Таким чином, інтеграція сучасних управлінських і маркетингових інструментів у навчальний процес значно покращує його ефективність. Використання цифрових платформ для управління навчальною діяльністю сприяє кращій організації роботи викладача та студентів, а маркетингові інструменти допомагають створити позитивний імідж кафедри та залучати нових студентів. Таким чином, впровадження цих інструментів є важливим кроком на шляху до модернізації освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

Осадчий, В. (2024). Сучасні тенденції цифровізації процесів управління вищою освітою: аналіз даних, хмарні технології та штучний інтелект. *Освітній дискурс , 1*(44), 8–27. https://doi.org/10.28925/2312-5829.2024.11

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management.* (15th Ed.) Pearson.

СТАЛІ СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ З ДІЄСЛОВОМ *UĞRAMAK* У СУЧАСНІЙ ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ

Сорокін С. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Турецька мова належить до мов аглютинативного типу. Це значить, що в системі реалізації граматичного значення переважає синтетизм. Граматичне значення у турецькій граматиці реалізується передусім шляхом афіксації, а основним будівельним (словотворчим і словозмінним) елементом граматики є афікс (в англійськомовній традиції *suffix*). У "класичному" мовознавчому розумінні турецький афікс є закінченням. Принциповою відмінністю турецького афікса-закінчення від граматичних формантів флективних мов, на зразок української, є те, що турецький афікс має лише одне властиве йому значення, а отже, якщо нам потрібно реалізувати більш як одне граматичне значення, ми маємо в певній послідовності додати до слова необхідну кількість афіксів (Сорокін, с. 49–50). Така система властива всім тюркським, а також іншим мовам (як-от: корейська, японська, фінно-угорські мови

тощо), у яких превалює аглютинація або які мають елементи аглютинації у своїй граматичній системі.

Поряд з афіксацією турецька мова має доволі розгалужену систему аналітичних засобів словотвору і реалізації граматичного значення. Під аналітикою тут мається на увазі реалізація значення шляхом поєднання повнозначного і допоміжного елементів: повнозначний елемент несе лексичне значення, а допоміжний елемент творить нове слово та/або модифікує його з граматичною метою. Відповідно допоміжний елемент у сучасній турецькій мові постає як допоміжне дієслово, яких є ціла низка. Допоміжні дієслова можна поділити на два типи: 1) словотвірні допоміжні дієслова; 2) граматичні допоміжні дієслова. Кожен з них своєю чергою містить по два підтипи: 1) питомо допоміжні дієслова (тобто дієслова, які мають лише допоміжну функцію і не використовуються, за винятком певних усталених ситуацій, в автономній позиції); 2) оказіонально допоміжні дієслова, які мають окреме лексичне значення й автономне функціонування, проте в певних ситуаціях постають як допоміжні, модифікуючи граматичне значення повнозначного елемента лише в поодиноких граматичних конструкціях, які склалися історично. У турецькій мові також є дві лексеми (*olmak – бути; bulunmak – перебувати*), які рівною мірою можуть бути витлумачені і як повнозначні, і як допоміжні (наприклад, у так званих перифрастичних формах дієслова).

У пропонованій доповіді йдеться про допоміжні дієслова, що використовуються із словотворчою метою. Да найбільш поширених, а отже, часто описуваних у наукових працях і підручниках, таких дієслів належать: *etmek, kılmak, eylemek* (останнє зараховуємо до частотних з певними пересторогами: у турецькій мові воно таким не є, оскільки основну масу його використань перебирає на себе дієслово *etmek*, а от в азербайджанській мові воно переважає). Основною функцією цих допоміжних дієслів (передусім *etmek*) є творення так званих складених дієслів (Сорокін, с. 167–168) переважно від іменних основ арабського і перського походження (на зразок *kabul etmek – приймати, mümkün kılmak – уможливлювати* тощо). Питання про те, наскільки такі складені дієслова можна власне вважати словом (семантично вони є єдиним цілим, але формально складаються з двох елементів), дискусійне, проте розгляд проблеми цільнооформленості неодноразово ставав предметом лінгвістичних дискусій, тому ми в цій доповіді не звертаємося до неї. Зауважимо лише, виходячи з превалювання семантичного критерію класифікації лексичних і граматичних явищ у наших працях, що ми такі дієслова вважаємо словом. На користь цього, до речі, свідчить те, що вони включаються на правах лексем (не словосполучень) до основного словникового складу турецької мови й відбиваються у словниках, зокрема й тлумачних.

Між власне складеними дієсловами й ідіомами (словосполученнями, що зазнали вторинної номінації), існує ціла група сталих дієслівних словосполучень, які за структурою і функціями дуже близькі до складених дієслів: вони мають повнозначну частину, до якої додано певне дієслово, функціонально близьке до допоміжного. Однозначна інтерпретація таких утворень як складених дієслів чи словосполучень доволі дискусійна: вони

інколи (принаймні частково) потрапляють до словників. Ми зараховуємо їх до сталих словосполучень, констатуючи водночас їхню близькість до складених дієслів. Таких словосполучень у сучасній турецькій мові чимало, і вони дотичні до аналітичних засобів словотвору і формотворення, про які йшлося вище. У цій праці йдеться про сталі словосполучення, утворені за допомогою дієслова *uğramak*.

Саме по собі дієслово *uğramak* є повнозначним, яке має значення: *зайти, забігти (на хвилинку), завітати (на певний нетривалий час)*. Водночас поєднуючись з іменником у давальному відмінку, воно може творити цілу низку сталих словосполучень. Вимогою до іменної частини (слова, інколи – словосполучення) такого словосполучення є те, що вона має позначати негативний стан або ситуацію, жертвою якої можна стати. Відповідно дієслово *uğramak* у своїй допоміжній функції має значення *зазнати, потрапити (у певну негативну ситуацію або стан), стати жертвою, піддатися*. Найбільш частотними з таких дієслів є: *saldırıya uğramak (-nın saldırısına uğramak) – стати жертвою нападу (silahlı saldırıya uğramak – стати жертвою збройного нападу, yumruklu saldırıya uğramak – стати жертвою розбійного нападу / бійки, eşkıya saldırısına uğramak – стати жертвою розбійного нападу), kesintiye uğramak – перервatися, стати на паузу (наприклад: Görüşmeler kesintiye uğradı – Переговори перервалися), suikaśta uğramak – стати жертвою замаху, felakete uğramak – стати жертвою катастрофи / нещастя / лиха, mağlubiyete uğramak = hezimete uğramak – зазнати поразки, hayal kırıklığına uğramak = hüsrana uğramak – зазнати розчарування, iftiraya uğramak – стати жертвою наклепу, zayiata uğramak = kayba uğramak – зазнати втрат, ihanete uğramak – стати жертвою зради, kazaya uğramak – стати жертвою аварії (trafik kazasına uğramak – потрапити в ДТП), tehlikeye uğramak – потрапити в небезпеку*. За великим рахунком, до цього списку можна додати будь-яку іменну частину з відповідною семантикою й утворити стале словосполучення з дієсловом *uğramak.*

Дієслово *uğramak* має каузальну форму: *uğratmak (завдати)*, яка є більш частотною саме як дієслово в допоміжній функції. Будь-яке з перелічених вище чи подібних складних дієслів відповідно може мати каузальну форму, керуючи прямим додатком у знахідному відмінку (накладаються лише обмеження семантичного плану: каузальна форма не може бути утворена, якщо отримане стале словосполучення позбавлене смислу), наприклад: *kesintiye uğratmak – перервати, поставити на паузу, muğlubiyete uğratmak = hezimete uğratmak – завдати поразки, hayal kırıklığına uğratmak = hüsrana uğratmak – розчарувати, zayiata uğratmak = kayba uğratmak – завдати втрат, tehlikeye uğratmak – піддати небезпеці*.

ЛІТЕРАТУРА

Ediskun, H. (2004) *Türk Dilbilgisi.* Remzi Kitabevi.

Сорокін, С. В. (2023). Практична граматика турецької мови. Початковий курс. ВЦ КНЛУ.

Türkçe Sözlük (2005). 5. baskı. TDK Yayınları.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сотников А. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Останні події в світі, а саме, епідемія COVID-19, онлайн навчання та війна призвели до зростання популярності цифрових технологій, що залучаються до навчання. З іншого боку, онлайн режим дещо знизив мотивацію студентів до належного опанування знань, іноземної мови зокрема. Отже, питання підвищення мотивації здобувачів вищої освіти стає все дедалі актуальнішим. У психологічній літературі розрізняють наступні види мотивації: внутрішню та зовнішню. Так, внутрішня мотивація ґрунтується на власних цінностях, інтересах, бажаннях тощо, що притаманні конкретній особистості, тоді як зовнішня – базується на зовнішніх чинниках а стимулах. Отож, мотивація – важливий чинник досягнення успіху та ефективності в навчальній діяльності, який визначає активність та наполегливість здобувачів, результативність їхнього навчання. У широкому розумінні мотивація розуміється як цілеспрямоване спонукання суб'єкта діяльності до тих чи тих усвідомлених дій або стимулювання до виконання низки тих чи тих завдань (Бойко, 2022).

При цьому, слід зауважити, що внутрішня мотивація не залежить від зовнішніх чинників (таких як, наприклад, оцінка, сертифікат тощо), а скоріш пов'язана із самим об'єктом діяльності. Так, у контексті опанування іноземної мови здобувачу подобається сам процес опанування мови, тому що така діяльність викликає зацікавленість, спонукає до проявлення інтелектуальної активності. Хоча зовнішні стимули, такі як престиж, прагнення самоствердження та бажання здобути високий бал, можуть підвищувати рівень внутрішньої мотивації, вони не мають прямого впливу на зміст чи процес тієї чи тієї діяльності. Зовнішня мотивація спрямовує на досягнення кінцевого результату навчання, тоді як внутрішня мотивація акцентується на самому процесі навчання; загалом зовнішня мотивація сприяє збільшенню обсягу виконаної роботи, тоді як внутрішня мотивація – підвищенню якості цієї роботи. Для досягнення більш ефективного результату важливим є поєднання зовнішньої та внутрішньої мотивації, проте науковці зазначають, що, на жаль, здебільшого серед здобувачів непрофільної галузі панівною є зовнішня мотивація, яка ґрунтується на чинниках, які часто сприймаються як негативні страх відрахування або низької оцінки, пасивне навчання тощо).

Отож, спираючись на аналіз низки методичних праць та власного практичного досвіду роботи зі здобувачами першого та другого рівнів вищої освіти, цілком погоджуючись з В. Четверик , можна зробити висновок, що одним з інструментів підвищення мотивації є активна імплементація мультимедійних автентичних матеріалів до навчальної діяльності (Chetveryk, 2023). Це обумовлено декількома чинниками, зокрема широкий спектр таких матеріалів дає змогу добирати навчальний контент з огляду на особисті та професійно-орієнтовані інтереси

здобувачів (чи академічної групи). Т. Веретюк (2023) зазначає, що завдяки мережі інтернет у освітян є безліч можливостей для добору необхідних як цифрових інструментів, так і матеріалів та ресурсів як серед спеціально розроблених для вивчення іноземної мови, так і таких, що можуть бути адаптовані для таких цілей(с. 297). В. Четвертик (2023) додає, що перегляд на заняттях відеоматеріалів професійного спрямування з подальшим обговоренням сприяє засвоєнню активної лексики, з одного боку, за зростанню зацікавленості у подобних матеріалах (с. 420). Окрім цього, доцільно використовувати автентичні статті професійного спрямування, оскільки вони, знову ж таки, збагачують лексичний запас студентів та є написаними професіоналами-носіями мови.

При використанні таких матеріалів можна дотримуватися традиційного підходу, який включає три етапи: підготовка до перегляду або прослуховування, сам процес перегляду або прослуховування та після нього. Для опрацювання таких матеріалів можна розробити та пропонувати здобувачам різноманітні типи вправ та завдань, наприклад: обговорення назви відео; відповіді на питання щодо змісту матеріалів; монологічний виступ або обговорення тем та проблем, які представлені в матеріалах; написання рецензії до відеофрагмента з використанням лексичних одиниць, які представлені в матеріалах; формування питань до відео або його фрагмента; заповнення пропусків у реченнях із використанням лексичних одиниць із відео; вправи "True or False" для перевірки розуміння контенту, дискусійні питання тощо.

Отже, мотивація відіграє ключову роль у процесі вивчення іноземної мови. Використання автентичних матеріалів має значний вплив на підвищення мотивації здобувачів до вивчення мови, зокрема, вони стимулюють інтерес як у професійному, так і в особистому контексті. Відтак аудіо- та відеофрагменти допомагають розвивати важливі навички та уміння для мовної комунікації

ЛІТЕРАТУРА

Бойко, Л. (2022). Підвищення мотивації студентів до вивчення іноземної мови при навчанні онлайн. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, *207*, 104–108.

Веретюк, Т. (2023). Цифровізація в підготовці іноземних здобувачів (в курсі "Українська мова як іноземна"): огляд інструментів. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвуз. зб. наук. пр. молод. вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка, 70*(1), 296–303.

Четверик, В. (2023). Роль цифрових технологій у самостійному вивченні іноземної мови: переваги та недоліки. *Інформаційні технології в освіті та науці : зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф*., *13,* 419–424.

Chetveryk, V. (2023). Multimedia Resources in Foreign Language Learning for Intercultural Competence Development. *Learning & Teaching: after War and during Peace,* 36–37.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПЕРУКАРСЬКОГО МИСТЕЦТВА В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Стратілат Ю. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Терміни є смисловим ядром будь-якої спеціальності, що передають основну змістовну інформацію. У сучасному світі, за твердженням науковців, в результаті зростання науково-технічного прогресу понад 90 % нових слів, що з'являються у будь-якій мові, складають спеціальні слова. Через тісні соціальні зв'язки між різними народами та країнами, відбувається постійний обмін культурами та досвідом. Росте зацікавленість одних країн в культурі інших, переймання їхніх стилю, їжі, мистецтва, веде до збагачення лексики через нову термінологію.

Останнім часом спостерігається підвищений інтерес до східного стилю, в тому числі і японського. Унікальність Японії, її дух, мистецтво та наука, привертають все більше та більше уваги заходу та всього світу. Перукарі в усьому світі використовують в своїх творіннях стиль японських національних зачісок.

Перукарське мистецтво є частиною декоративно-прикладного мистецтва, що має своє коло певних термінів, які використовуються професіоналами даної сфери. Постійний його розвиток зумовлює збільшення кількості термінів та склад професійної мови перукарів, їх зміну та вдосконалення.

Термінологія перукарського мистецтва – це сукупність професійних термінів перукарів та стилістів. Вона характеризується такими рисами як: широке коло користувачів, слабка відокремленість від загальновживаної лексики та наявністю великої кількості найменувань.

В контексті японської мови всю лексику, що стосується перукарського мистецтва можна поділити на сучасну та історичну (або первісну). Після вливання в лексику запозичених слів, деякі терміни почали заміщатися іншомовними еквівалентами, а велика їх кількість, попри не часте використання, все ще вживаються у мовленні.

До історичної термінології, можна віднести лексику, що використовувалась приблизно до епохи Тайшьо. До цього часу перукарські терміни складалися з ваго та канго, хоча уже в епоху Мейджі іноді використовувались слова-гайрайго.

В епоху Асука, під впливом Китаю та Кореї, почався розквіт японського перукарського мистецтва, а отже і його термінологія поповнилась великою кількістю нової лексики, яка мала в основному китайське походження. Далі в епоху Хейан, коли закінчується вплив іноземних держав, японські майстри повертаються до використання ваго, але це триває лише до епохи Камакура, де активно використовуються і канго і ваго. А уже в епоху Едо до них приєднується лексика, що надійшла з західних країн, хоча й ще не дуже активно.

Терміни, що позначали назви зачісок та прикрас несли в собі семантичне значення. Наприклад, назва зачіски могла позначати:

• для кого призначалась зачіска (,);
• асоціацію, яку зачіска визивала у майстра (あいご);
• час, в який зачіска була створена ();
• форму, якої набувала зачіска ();
• деталі зачіски ();
• привід (おどり).

В той же час, прикраси для зачісок, могли нести в собі інформацію про:
• місце розташування на зачісці(, し);
• зовнішній вигляд( );
• форму прикраси( );
• матеріал, з якої зроблено(,).

Для позначення загальних термінів перукарського мистецтва використовували ваго та канго, які вживаються до нашого часу.

Сучасна термінологія перукарської справи в японській мові в основному складаються з гайрайго та ваго. Коли європейці принесли з собою нові інструменти та пристосування для зачісок та стрижок, поступово перукарську термінологію заповнюють слова, що походять з англійської та французької мов.

Це є однією з причин того, що запозичення іншомовних слів та понять є найпоширенішим способом поповнення термінології перукарського мистецтва в японській мові.

Найчастіше термінологія з перукарського мистецтва запозичується з англійської та французької мов, так як Америка та Франція є передовиками в світі моди та перукарського мистецтва. Наприклад, с французької мови походять такі терміни як:バレアージュ(Balayage) – балаяж, グランジェ (Grandge) – грандж, а з англійської, такі як: ウィッグ (Wig) – парик, オキシドール（Oxydol）– окислювач.

Але незаперечним лідером серед усіх мов, що поповнюють термінологічні словники з перукарського мистецтва є, як не дивно, англійська мова. Близько 80% запозиченої лексики відноситься саме до цієї мови, а іноді слова з інших мов доходять до японської термінології саме через англійську.

ФОНЕМНИЙ ІНВЕНТАР ДАВНЬОСКАНДИНАВСЬКОЇ МОВИ

Субота С. В.
Київський національний лінгвістичний університет

У період епохи вікінгів (8-11 ст.) носії давньоскандинавської мови з різних регіонів Скандинавії та заморських норвезьких поселень легко розуміли один одного, незважаючи на невеликі діалектні відмінності. Протягом кількох століть після закінчення епохи вікінгів давньоскандинавською розмовляли на Скандинавському півострові та островах Північної Атлантики з відносно невеликими змінами у граматиці, лексиці та фонетиці (Byock, 2013).

В історії розвитку скандинавських мов зазвичай виокремлюють 3 основних періоди: праскандинавський (до 8 ст.), давньоскандинавський (8–14 ст.) та сучасний скандинавський (з 15 ст.) (Faarlund, 2013). Якщо з

хронологічними межами праскандинавського (до появи перших писемних пам'яток) та сучасного скандинавського періодів (формування сучасних національних північногерманських мов) все відносно зрозуміло, то хронологія давньоскандинавського періоду може датуватися по-різному, оскільки в давньоскандинавський період було засвідчено перший діалектний поділ між давніми західноскандинавськими (давньоісландська, давньонорвезька) та східноскандинавськими діалектами (давньодатська, давньошведська). Варто зазначити, що сам поділ відбувся до 8 ст., але письмова фіксація відбувається пізніше, з появою перших писемних пам'яток. Саме західноскандинавська група діалектів зазвичай і називається давньоскандинавською мовою (Old Norse).

Класичний варіант давньоскандинавської, на якій були написані ісландські саги 12–13 ст., є , безумовно, найкраще письмово засвідченим різновидом давньоскандинавської мови (Faarlund, 2013). Питання фонології, морфології та синтаксису давньоскандинавської вже понад декількох століть, ще починаючи з Расмуса Крістіана Раска (Rask, 1818), постійно перебували в центрі уваги багатьох дослідників (наприклад, Faarlund, 2004; Roig-Marin, 2022; Gade, 2005).

Перспективним напрямом дослідження цієї давньої германської мови, на нашу думку, є вивчення фонемної структури давньоскандинавських коренів, тому нас особливо цікавить фонемний інвентар класичної давньоскандинавської мови.

Фонемний склад давньоскандинавської мови було досліджено у багатьох наукових працях, однак питання про точну кількість фонем у давньоскандинавській мові ще й до цього часу лишається відкритим, оскільки погляди дослідників розходяться стосовно включення до фонемного складу:

- носових голосних (протиставлялися неносовим), які збереглися з праскандинавської, ряд вчених вважає, що вони зникли ще в дописемний період (Noreen, 1923; Haugen, 1982);

- довгих голосних, хоча довгі та короткі голосні чітко розрізняються на письмі, фонематичний статус дифтонгів або довгих голосних, на які впливають сусідні приголосні, є дискусійним, традиційні реконструкції включають такі дифтонги, як /ei/, /ou/ та /ey/ (Noreen, 1923; Haugen, 1982), але дехто припускає, що в ряді діалектів вони еволюціонували до монофтонгів (Barnes, 2007);

- довгих приголосних, оскільки деякі фонологи (Haugen, 1982; Barnes, 2007) не розглядають геміновані приголосні, які були досить поширені в досліджуваний період (подвоюватися всі приголосні, крім /f/, /h/, /j/, /v/, /θ/), як окремі фонеми, оскільки вони є подвоєнням приголосних фонем, інші вчені (Noreen, 1923) розглядають довгі приголосні як окремі фонеми, оскільки вони виконували смислорозрізнювальну функцію (наприклад, ON kalla "кликати" і kalla "мерзнути");

- деяких дзвінких фрикативних, оскільки різниця між дзвінкими та глухими фрикативними на письмі позначається непослідовно, це дозволяє деяким фонологам стверджувати (Noreen, 1923), що дзвінкі фрикативні не

були повністю фонематичними, а зумовлювалися позиційно (наприклад, [ð] з'являється лише в інтервокальній позиції, а відповідно не має статус фонеми), інші ж вчені пояснюють, що деякі дзвінкі фрикативні отримали фонемний статус в пізній давньоскандинавський період, тому що фонемна структура слів змінилася (Haugen, 1982).

Отже, дискусії щодо фонемного складу давньоскандинавської мови виникають через діалектні відмінності, множинність інтерпретації графемно-фонемних відповідностей, а також позиційні та комбінаторні варіації, які виникли внаслідок розвитку прагерманських звуків в давньоскандинавській мові. Враховуючи все вище згадане, ми вважаємо, що система фонем давньоскандинавської мови, найвірогідніше, містила 16 голосних монофтонгів (/i/, /i:/, /y/, /y:/, /e/, /e:/, /ø/, /ø:/, /œ:/ + /ɑ/, /ɑ:/, /o/, /o:/, /u/, /u:/, /ɔ/), 3 дифтонга (/ei/, /ou/, /ey/) і 16 приголосних (/p/, /t/, /k/, /f/, /v/, /θ/, /h/, /s/, /b/, /d/, /g/; /m/, /n/, /r/, /l/, /j/).

ЛІТЕРАТУРА

Byock, J. L. (2013) *Viking Language: Learn Old Norse, runes, and Icelandic sagas.* Jules William Press.

Barnes M. (2007) *New Introduction to Old Norse.* Viking Society for Northern Research

Faarlund, J. T. (2004) *The Syntax of Old Norse:With a survey of the inflectional morphology and a complete bibliography.* OUP.

Faarlund, J. T. (2013) Old and Middle Scandinavian, in: Johan van der Auwera and Ekkehard König (eds.), *The Germanic Languages*. Routledge, 38–71.

Gade, K. E. (2005). The Syntax of Old Norse KviÐuháttr Meter. *Journal of Germanic Linguistics*, *17*(3), 155–181

Haugen E. I. (1982) *Scandinavian language structures: a comparative historical survey*. University of Minnesota Press

Noreen A. (1923) *Altisländische und altnorwegische Grammatik (laut- und Flexionslehre)*. Verlag von Maxniemeyer.

Rask, R. K. (1818) *Undersögelse om det gamle Nordiske eller Islandske Sprogs Oprindelse*. Gyldendal.

Roig-Marin, A. (2022) Old Norse-derived lexis in multilingual accounts: a case study. *English Language and Linguistics*, *26*(1), 1–26.

МОДЕЛЮВАННЯ ДЕРИВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРІОДИЧНОГО ДИСКУРСУ)

Судорженко Г. П.

Київського національного лінгвістичного університету

Динамізм сучасного світу, епоха швидкісної комунікації вимагають від засобів масової інформації не тільки інформування про реальний стан явищ, подій, а насамперед, пояснення і тлумачення фактів. Таким чином вони

впливають на читача, використовуючи всі можливі механізми переконання і навіть маніпуляції. Вибір тем, що особливо турбують суспільство, використання лексики і термінології, яка чітко окреслює тематику інформації, стилістичні фігури які впливають на лексико-семантичний і морфо-синтаксичний план додають забарвлення тексту, і зрештою обумовлюють вплив на читача.

Враховуючи мовні і позамовні чинники розвитку мови засобів масової інформації, Сизонов Д. Ю. (2012) вказує на "чітку модель побудови комунікативно-інформаційного поля ("джерело – канал – повідомлення – реципієнт"), а також формування засобами масової комунікації в реципієнтів стереотипного сприйняття світу, вбачає тенденційність із лінгвістичного погляду функціонування термінів у текстах стилю масової інформації. Дослідники мови ЗМІ (Н. Клушина, Л. Кудрявцева, О. Смирнова, Г. Солганик, О. Стишов, С. Чемеркін, Л. Шевченко та ін.) слушно відзначають домінування експресивних засобів (позитивних чи негативних) у сучасній масовій комунікації, що зумовлено суспільно-політичними змінами комунікативно-інформаційного поля та вироблення нових стандартів мас-медіа."(Сизонов, стр.40).

Прикладом може бути стаття "La quinta columna"(П'ята колона). Автор статті іспанський філософ, письменник і журналіст Фернандо Фернадес-Саватер Мартін. У цій статті автор чітко окреслює свою проукраїнську позицію після телефонної розмови, яка відбулася між лідерами США і Росії. Пояснює етимологію терміну "*la quinta columna*" і його еволюцію.

"*El inventor del término parece que fue el general Mola, que tenía cuatro columnas avanzando contra Madrid pero confiaba en que habría otra,* ***la quinta****, funcionando clandestinamente dentro de la capital en favor de los sublevados. De modo que en un principio "****quinta columna"*** *se usó en sentido positivo, al contrario de términos de la historia del arte como "barroco" o "impresionista" que nacieron con tono crítico o burlón*" (Fernández-Savater, 2025)

У тексті Фернадес-Саватер вживає похідні від терміну ***quinta columna***. Як твірна основа *la quinta columna* утворює ряд дериватів: "*la quinta,"* субстантивована форма, і *"*los quintacolumnistas, el quintacolumnismo", тип словотвірного синтагматичного значення.

"*Ni los salvarán hoy si permitimos que Putin viole en Ucrania las fronteras de la Europa democrática, las españolas incluidas. De modo que a ver si espabilamos y aunque USA nos falle y* ***los quintacolumnistas*** *zapen traicioneramente, vamos con nuestros ahorros a por los tanques*." (Fernández-Savater, 2025).

Варто підкреслити що автор влучно вживає літературні, медичні, політичні терміни, що є дериватами, які виконують певну стилістичну функцію: "*como el burlesco protagonista del poema, ni amputaciones de miembros gangrenados, los demagogos tontilocos, autócratas belicistas, los pacifistas colorados, semicomunistas, el izquierdismo cada vez más desnortado y palurdo****".***

Сьогодні, під впливом позамовних чинників лексичний склад мови у періодичному дискурсі значною мірою поповнюється і змінюється як під впливом деривaційних процесів, так і за рахунок запозичень на позначення змін у соціально-політичному, економічному і культурному

житті суспільства. У текстах такого типу, які є чутливими до будь-яких змін, плідно використовуються можливості лексико-семантичної і синтаксичної деривації. Оскільки деривація виступає процесом творення слів, речень, граматичних форм слова, словосполучень, фразеологізмів, то деривaційними можуть бути будь-які відношення, якими об´єднуються первинні і похідні від них вторинні мовні одиниці як на лексичному і морфологічному рівнях, так і синтаксичному. Ці відношення є типовими для базової і похідної одиниць мови, тобто основою завжди є твірна і додається словотвірний формант, який різниться залежно від способу утворення деривату і його семантичної і морфо-синтаксичної структури. В іспанській мові, яка за своєю структурою відноситься до аналітичного типу флективних мов індоєвропейської мовної сім'ї, утворення фразеологічних дериватів відбувається на основі семантики твірної основи і залежить від інших компонентів: наявність, чи відсутність артикля, прийменника.

Поняття деривації в іспаністиці застосовується лише до тих одиниць мови, виникнення яких можливо описати шляхом відтворення деривaційного процесу, тобто поновлення їхньої деривaційної історії. Деривaційні процеси співвідносяться з таким явищем як мовленнєва діяльність та пов'язуються з реаліями навколишнього світу, їхнім відображенням у людській свідомості. Деривaційний акт не обмежується простим перетворенням одних мовних одиниць на інші, а конструювання нових похідних знаків на основі вихідних залежить насамперед від мовленнєвої діяльності індивідуума. Як окремий спосіб словотвору виділяють також субстантивацію, адвербіалізацію і ад'єктивацію як морфологічно-синтаксичні засоби словотвору з переходом слова до інших частини мови.

ЛІТЕРАТУРА

Сизонов, Д. Ю. (2012). Умотивованість активних деривaційних моделей функціями медичної термінології у ЗМІ. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови, 9*, 40–46.

Fernández-Savater, Martín Fernando. (2025). *La quinta columna.* https://theobjective.com/elsubjetivo/despierta-y-lee/2025-03-20/quinta-columna-articulo-savater/

РЕФОРМАТОР ЧИ ПОПУЛІСТ: ЛІНГВОКОНЦЕПТУАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНАУГУРАЦІЙНИХ ЗВЕРНЕНЬ ДОНАЛЬДА ТРАМПА

Талавіра Н. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Інаугураційні звернення вважаються першою презентацією новообраним лідером себе та своєї ролі в американській політиці (Widiatmoko, 2017, с. 276). Дональд Трамп виголошував їх двічі: у 2017 році як новачок у

політиці, який обіцяв змінити життя докорінно, та у 2025 році як відомий державний діяч, що проголошував відновлення величі держави у всіх сферах. Постають два питання: які теми піднімалися у кожній промові та які мовні одиниці використані для їхнього представлення. Дослідження ґрунтується на лінгвоконцептуальному підході, що поєднує аналіз концептів, тобто ментальних репрезентацій об'єктів та ідей, втілених певною лексемою (Enfield, 2022), із застосуванням морфосинтаксичних конструкцій, які є поєднанням форми, значення і функції та закріплені у свідомості у готовому вигляді (Hoffmann, 2022).

Базові концепти виступу визначаємо з опертям на ключові конструкції, вжиті у вступі до кожного звернення. Базові концепти інавгураційної промови 2017 року включають КАТАСТРОФА (CALAMITY), ВІДНОВЛЕННЯ (RENEWAL), ЄДНІСТЬ (UNITY) і ПАТРІОТИЗМ (PATRIOTISM). Концепт КАТАСТРОФА (CALAMITY) представлений конструкціями, що позначають жахливий стан економіки, напр., *rusted-out factories*, *the jobs left*; проблеми військових, напр., *depletion of our military*; пересічних американців, напр., *trapped in poverty, struggling families*, *students deprived of knowledge*, *workers left behind*; і загальну руїну, напр., *American carnage*. Концепт ВІДНОВЛЕННЯ (RENEWAL) репрезентований структурами, які відображають покращення в усіх сферах, напр., *rebuild our country*, *restore its promise*. Зазначений концепт вербалізований як забезпечення благополуччя для громадян, напр., *benefit American workers*, *great prosperity*, повернення до попереднього кращого стану, напр., *start winning again*, *bring back our wealth*, посилення зв'язків з іншими країнами, напр., *reinforce old alliances*, усунення перешкод, напр., *eradicate Radical Islamic Terrorism*. Концепт ЄДНІСТЬ (UNITY) втілений *unity*-конструкціями, котрі акцентують згуртованість американців, напр., *live in unity*, або всього світу, напр., *unite the civilized world*. Концепт ПАТРІОТИЗМ (PATRIOTISM) вербалізований структурами, які маркують головний лозунг Трампа – ставити власну країну понад усе, напр., *America First*, *Buy American*, *a total allegiance to the United States of America*.

Базовими концептами інавгураційної промови 2025 року є КРИЗА (CRISIS), ВІДНОВЛЕННЯ (RENEWAL), ЄДНІСТЬ (UNITY) та УСПІХ (SUCCESS). Концепт КРИЗА (CRISIS) репрезентований конструкціями, які репрезентують занепад довіри до керівництва країни, напр.. *a crisis of trust*, кризу в окремих сферах: економіці, напр., *inflation crisis*, освіті, напр., *face challenges*, безпеці, напр., *catastrophic events abroad*, *dangerous criminals*. Концепт ВІДНОВЛЕННЯ (RENEWAL) втілений конструкціями, які подібні до одиниць, вжитих у першому інавгураційному зверненні. Вони позначають покращення життя пересічних громадян, напр., *bring down costs and prices*, *saving our auto industry*, *bring back safety*, військових, напр., *again build the strongest military*, усунення перешкод для кращого життя, напр., *returning criminal aliens back*, *eliminate the presence of all foreign gangs*. Крім того, у виступі 2025 року президент обіцяє відновити права і свободи громадян, напр., *bring back free speech*, поновити довіру до влади,

напр., *restore competency*, *reverse a horrible betrayal*, відновити велич країни, напр., *rebuild the nation*, *make America great again*, *the complete restoration of America*. Концепт ЄДНІСТЬ (UNITY) маркований конструкціями, які указують на згуртованість нації, напр., *a spirit of unity*, *national unity*, тоді як концепт УСПІХ (SUCCESS) вербалізований структурами, що відображають процвітання під керівництвом новообраного президента, напр., *golden age*, *unrelenting success*.

Повертаючись до назви презентації, варто зазначити, що реформатор – це людина, яка творить зміни в суспільстві, тоді як популіст обіцяє широким масам швидке вирішення соціальних проблем, декларує зміни (Дудко, 2023, с. 104), але результат неможливо верифікувати і трансформації не є остаточною метою політика. Згідно з проаналізованими конструкціями і виокремленими концептами у двох інавгураційних зверненнях Дональда Трампа, він постає як президент, що запевняє громадян в покращенні життя в країні завдяки його активній діяльності, але новаторські способи вирішення тих самих проблем не названі, подані лише гасла, які мають задовольнити бажання всіх, сподобатися більшості, підвищити популярність президента.

ЛІТЕРАТУРА

Дудко, І. Д. (2023). Популізм Д. Трампа: контент, витоки, специфіка в політичному дискурсі США. *Політикус*, *3*, 103–109. https://doi.org/10.24195/2414-9616.2023-3.18

Enfield, N. J. (2022). Linguistic concepts are self-generating choice architectures. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences,* 378, 1870. 20210352. https://doi.org/10.1098/rstb.2021.0352

Hoffmann, T. (2022). *Construction Grammar*. Cambridge University Press.

Widiatmoko, P. (2017). Analysis of presidential inaugural addresses using Searle's taxonomy of speech acts. *English Review: Journal of English Education*, *5*(2), 275–282.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В ЗВО У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Терехова С. І.
Київський національний лінгвістичний університет

У сучасних непростих і неоднозначних умовах сьогодення навчання іноземних мов міжнародного спілкування, зокрема англійської мови, набуває все більшої актуальності. У цьому сенсі її можна розглядати як приймаючу мову, тобто "відмінну від мови родини або батьківщини мовця і так, що має особисте значення для нього" (переклад наш – *T.C.I.*) (Lam, Catto 2023, с. 2). Затребуваність поширення і повсякденного спілкування англійською мовою в різних сферах життєдіяльності людини стає все більшою .і нагальною, що

мотивовано передусім культурною причетністю, особистим зацікавленням і використанням сімейної мови (Lam, Catto 2023, с. 1), а також особистим бажанням акультурації мовцями. Якісно і швидко вивчити іноземну (англійську) мову – це бажання багатьох. Серед низки пропонованих на ринку послуг альтернатив в Україні очевидним є те, що якісне володіння англійською мовою і як іноземною, і як мовою професійного спрямування, можуть системно забезпечити лише ЗВО відповідного профілю.

У наш час навчання англійської мови як іноземної потребує залучення комплексного, поліпарадигмального підходу (Терехова 2012) задля застосування найважливіших факторів міжмовного спілкування, які актуалізуються в повсякденному житті людини, у начальний процес: 1) когнітивного (виявляє і окреслює предмет(и) обговорення і вивчення), 2) власне мовного (у т.ч. й комунікативного (шляхом вербальної і невербальної комунікації), професійно орієнтованого розвитку власне мовних і перекладацьких компетенцій), 3) психолінгвістичного (у даному випадку націленого на підтримку робочого, спокійного стану під час навчання). У межах цих же наукових парадигм А. М. Алхарбі розглядає стратегії і субстратегії успішного опанування вокабуляру англійської мови (Alharbi 2015, с. 505).

Специфічним у навчанні англійської мови як іноземної, окрім її історичного розвитку, етнічних та національно-культурних властивостей, є сучасне полікультурне поширення на різні (міжнаціональні і міжнародні) спільноти, адже в наш час англійською мовою значною мірою послуговуються носії інших, не англомовних культур, як у Європі, так і в Азії, Південній і Латинській Америці. Тому важливим є орієнтувати студентів на полікультурне середовище спілкування англійською мовою, на різні категорії іншомовних комунікантів: і на природних носіїв англійської мов, і на тих, для кого англійська мова є іноземною. На допомогу студентам в цьому – чимала кількість інноваційних форм роботи бібліотек, в т. ч. й електронних (буккросинг, бібліофреш, буктрейлер, інформаційний брифінг, квест, коворкінг, коучинг та ін.) (Добровольська, Чередник 2023, с. 7-8). При цьому слід поширювати і норми міжнародного ділового етикету комунікації задля подолання міжкультурних непорозумінь і комунікативних бар'єрів.

Слід приділяти особливу увагу психологічному і комунікативному факторам у процесі навчання. Опанування англійської мови як іноземної не повинно асоціюватися у студентів із психологічним тиском (у т. ч. і підсвідомо), із комунікативними або психологічними бар'єрами, перевантаженням. Навіть в умовах вимушеного переривання занять (наприклад, через форс-мажор) необхідно постійно підтримувати здоровий психологічний мікроклімат у групі, психологічний стан студентів, зібравшись у небезпечному місті (укритті), переключати їх увагу на теми, які сприятимуть заспокоєнню, підтримають їх морально і психологічно. Вони не повинні залишатися без уваги свого викладача в цей час. Як свідчить статистика, хоча й невеликий відсоток осіб із клаустрофобією і / або ксенофобією, але він є, майже в кожній навчальній групі, тож у таких

ситуаціях із задоволенням учнями / студентами буде підтримане спілкування із викладачем іноземною (англійською) мовою на теми, водночас актуальні до сучасного повсякденного життя, і дотичні до теми заняття. Як свідчить практика, студенти із захопленням наводять доречні приклади із свого життя, досвіду своїх близьких і рідних, друзів, що пожвавлює бесіду, інтегрує всіх разом, додаючи упевненості, знімаючи переживання, хвилювання, впливає заспокійливо і, разом із тим, сприяє в позаурочний час подальшому розвитку невимушеного, спонтанного мовлення іноземною (англійською) мовою. Вдалим фактором стабілізації і заспокоєння в ситуації напруження і хвилювання, як свідчать численні приклади діяльності високопрофесійних перекладачів / тлумачів в Україні і за кордоном, згадати нещодавні приємні події, особисто значущі для членів спільноти / навчальної групи, особистий позитивний досвід, ситуації спілкування із неординарними особами, перебування на театральних виставах, конференціях, виставках, відпочинок влітку чи на зимових канікулах тощо (Терехова 2014, с. 196).

ЛІТЕРАТУРА

Добровольська, В. В. & Чередник, Л. А. (2023). Інноваційна діяльність бібліотек в умовах цифрового суспільства. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія, 1*, 5–11.

Терехова, С. І. (2014). *Основи перекладознавства*. Вид. центр КНЛУ.

Терехова С. І. (2012). Референція в системі орієнтаційних репрезентацій української,російської та англійської мов (поліпарадигмальне дослідження): дис. … докт. філол. н. / 10.02.17. Київ. 537 арк. (рукопис).

Alharbi, A. M. (2015). Building Vocabulary for Language Learning: Approach for ESL Learners to Study New Vocabulary. *Journal of International Students.* Vol. 5, Issue 4(2015). PP. 501–511. ISSN2162-3104 Print / ISSN 2166-3750 Online.
http://jistudents.org/

Lam, V.L. & Catto, A.C. (2023). Heritage Language Use and Proficiency: Acculturation, Identities and Pcychological Health. *Journal of Home Language Research,* 6(1), 3, 1–19.
https://doi.org/10.16993/jhlr.51

ПРАВОПИСНА АДАПТАЦІЯ НОВІТНІХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В ОСВІТНЬОМУ ДИСКУРСІ

Терещенко С. І.
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьман

Зумовлена глобалізаційними процесами трансформація українського освітнього дискурсу – прикметна ознака інтенсивного оновлення його лексикону. Новітні запозичення стали своєрідними мовними маркерами

не тільки комунікації студентів, їх активно використовують учителі, викладачі, науковці.

Питання неологізації української лексики в багатьох сферах, зокрема й за рахунок запозичень, необхідність порівняльного аналізу неологізмів в різних мовах постійно перебувають у колі зору вітчизняних мовознавців.

Правописну адаптацію нових іншомовних лексем науковці вивчають переважно в комплексі з іншими проблемами, застосовуючи структурно-семантичний аналіз новітніх запозичень в українській мові, прагматично оцінюючи їх роль і місце в українському лексиконі.

У сучасному освітньому дискурсі серед запозичень переважають англізми на позначення реалій, зумовлених передусім змінами навчальної методології, інноваційними процесами, зокрема цифровізацією сучасного світу, напр.: *гейміфікація* – ‘застосування ігрових елементів і технік у навчанні для створення інтерактивного та заохочувального середовища’ (Белей та ін., 2022, с. 80); *скрайбінг* – ‘графічна презентація, під час якої спікер супроводжує виступ малюнками за допомогою фломастерів на білій дошці або аркуші паперу’ (Белей та ін., 2022, с. 221); *хоумскулінг* – ‘форма навчання, за якою загальноосвітню програму засвоюють вдома без відвідування традиційної школи’ (Белей та ін., 2022, с.90), зараз це також адаптивна модель індивідуальної освіти поза рамками будь-якого навчального закладу; *тьюторіал* – ‘навчальна зустріч з тьютором – індивідуальна або в малій групі’(Белей та ін., 2022, с. 274).

Новітні запозичені лексеми, пристосовуючись до українського правопису, не завжди відповідають орфографічним нормам літературної мови. Найчастіше проблеми з написанням новітніх англізмів пов’язують з питаннями їх адаптації на фонетичному та словотвірному рівнях.

У сучасному освітньому дискурсі спостережено неусталене написання новітніх запозичень з голосними *и* та *і*, напр.: *д**и**джитал/д**і**джитал-школа, д**и**житалізація/д**і**джиталізація навчання*(пор. також у словнику: *д**и**джитал, д**і**джитал* – ‘цифрова форма чого-небудь’ (Белей та ін., 2022, с. 105), скр**и**ншот/скр**і**ншот, *мастр**и**д*/*мастр**і**д,* хоча назви певних процесів та дій на зразок *бул**і**нг*, *прес**и**нг*, *буккрос**и**нг* мовці зазвичай пишуть згідно з правилами українського правопису (Мазніченко та ін., 2019, с. 159–161).

Писемна практика освітньої сфери засвідчує варіантне вживання літер *г* та *ґ; г та х,* напр.: *грант/ґрант, гоумскулер/**х**оумскулер, гурток гендмейду/**х**ендмейду.* Поодинокі приклади варіантного уживання того самого слова зі знаком м’якшення й апострофа, напр.: *т**ь**ютор* і *т**’**ютор*, де переважає перший варіант правопису.

Найбільшу неусталеність спостережено в написанні складних запозичень-кальок, напр.: *хард-скіли – хард скіли – хардскіли* (пор. також *хадскілз*); *тулбокс – тул-бокс; майндмеп – майнд-меп* (пор. також *інтеленкт-карта, карта думок), макбук – мак бук.* У мові джерелі вони можуть бути частинами складних слів, проте в українській мові це словотвірно неосвоєні одиниці, їх сприймають як непохідні, а отже, пишуть разом: *хардскіли*, *тулбокс*, м*айндмеп*, *макбук.*

Складні слова-запозичення, у яких перший компонент визначає певну прикмету чи особливість предмета, явища, пишуть з дефісом, що відповідає нормі української літературної мови, напр.: *інтернет-презентація, майстер-клас, фокус-група, стрес-тест (*Мазніченко та ін., 2019, с. 53*)*. У цьому випадку йдеться про складні слова, компоненти яких засвоєні нашою мовою і функціонують в ній як самостійні одиниці.

У писемній практиці освітян спостережено використання складних слів з препозитивними буквено-звуковими та буквено-цифровими абревіатурами іншомовного походження на зразок *ZOOM-конференція, ІКТ-технології, ШІ-інструмент, 3D-принтер, 5G-інтернет*, що відповідає їх нормативному написанню (Мазніченко та ін., 2019, с. 51).

Зауважимо, що запозичення не завжди потрібні в нашій мові, бо велика кількість цих одиниць може негативно впливати на баланс між своїм і чужим у мовній системі, спричинюючи зокрема її орфографічну нестабільність.

Отже, писемна мовна практика освітньої сфери засвідчує неусталеність правопису новітніх запозичень, їх адаптація повинна відбуватися не тільки на словотвірному, семантичному, а й орфографічному рівнях мови, а написання кожного нового запозичення потрібно узгоджувати з чинним "Українським правописом".

ЛІТЕРАТУРА

Белей, Л., Гончаренко, А., Ківу, М., & Олександрук, І. (Уклад.). (2022). *Словник новітніх англізмів*. Наукова думка.

Мазніченко, Є. І., Македон, В. Є., Шарабанова, С. В., & Яловнича, І. Л. (Ред.). (2019). *Український правопис*. Наукова думка.

СТАНОВЛЕННЯ ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ XX СТОЛІТТЯ

Тимченко О. В.
Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна

Література Латинської Америки XX століття характеризується складним поєднанням традиційних і модерністських елементів, які відображали глибокі соціальні, політичні та культурні зміни регіону. Багато авторів зверталися до тем пошуку своєї національної сутності, використовуючи літературу як інструмент для формування та вираження національної свідомості.

Література, присвячена корінним народам, стала важливим об'єктом дослідження багатьох науковців, зокрема антропологів, літературознавців та культурологів. В цей період латиноамериканські країни розробляли різні культурно-філософські підходи до самовизначення, відображаючи їхню боротьбу за національну ідентичність та культурну самостійність, серед яких можна виокремити "індіанізм" Хосе Марії Аргедаса, чия творчість була спрямована на відображення андійської культури. Гватемальський письменник і Нобелівський лауреат з літератури Мігель Анхель Астуріас

значно вплинув на вивчення і популяризацію теми корінних народів через свою художню творчість. Його роботи базуються на міфології мая та історії боротьби корінного населення.

Шляхи самовизначення включали "літературний модернізм", "культурний рух модерніті" та "націоналізм". Ці підходи зосереджувалися на переосмисленні європейських модерністських ідей через латиноамериканську призму. Відомі письменники, як-от Рубен Даріо, один із провідників модернізму, створював унікальний літературний стиль, відбиваючи специфіку регіону. Його творчість стала мостом між традиційною та модерною поезією. Основний твір "Блакить" (1888) залишався впливовим і на початку XX століття. Представник раннього модернізму аргентинець Рікардо Ґуїральдес залишив значний слід у літературі Латинської Америки у розумінні ґаучо-культури, зокрема завдяки своєму знаковому роману "Дон Сегундо Сомбра". Він належав до літературного руху модернізму, хоча його твори поєднували модерністську естетику з глибоким корінням у традиційній аргентинській культурі.

Треба зазначити, що у латиноамериканських романах XX століття природа відігравала ключову роль, ставши не лише тлом подій, а й активним учасником, що впливає на життя героїв. Так, венесуельський льянос (степ) у романі "Донья Барбара" (1929) зображен як дика, неконтрольована сила, що впливає на життя персонажів і стає символом протистояння між варварством і цивілізацією. Головна героїня, Донья Барбара, символізує природу – сильну, але неприборкану. Природа в творах Кіроги "Лісові оповідання" (1918) – це безжальна і непередбачувана сила, що кидає виклик людській волі. Його оповідання зображують боротьбу людей із джунглями Місьйонеса, які виступають як живий організм, що диктує свої правила. Алехо Карпентьєр (Куба) у романі "Загублені сліди" (Los pasos perdidos) (1953) описує природу тропічного лісу – це місце, де герой шукає втрачений зв'язок із собою та історією людства. Ліс виступає як метафора для роздумів про культуру, прогрес і первісний стан людської душі. Мігель Анхель Астуріас (Гватемала) у романі "Маїсові люди" (1949) зображує природу і маїс священними для корінного населення. Вони символізують джерело життя, мудрості та духовності. Роман поєднує реалістичний опис із магічним реалізмом, де природа має міфологічну роль. У Рікардо Ґуїральдеса аргентинська пампа відіграє ключову роль у романі "Дон Сегундо Сомбра" (1926), стаючи символом свободи, викликів і гармонії. Природа формує характер і світогляд головного героя, ґаучо.

Очевидно, що латиноамериканська література XX століття демонструвала глибокий вплив європейських естетичних течій, таких як символізм та модернізм. Ці стилі, адаптовані до місцевих реалій, збагачували тексти авторів і надавали їм нових змістів та естетичних форм. Символізм, із його увагою до образності, інтуїції та підсвідомості, дозволив авторам відобразити культурні, соціальні та природні особливості регіону через метафоричні описи та символіку. Рубен Даріо (Нікарагуа) у збірці "Блакить" (1888) активно використовував символічні образи природи, екзотичних птахів і таємничих місць, що відображали внутрішній світ людини. Так,

місцевий модернізм поєднував європейські тенденції з культурним та соціальним контекстом регіону, часто досліджуючи питання ідентичності, колоніального минулого і природи. Хосе Еустасіо Рівера (Колумбія) в романі "Вир" (1924) описує природу Амазонії як живу, непередбачувану силу, яка стає головним символом конфлікту між людиною та середовищем.

Таким чином можно зробити висновок, що становлення латиноамериканської літератури XX століття характеризується багатогранністю, що відображає культурні, історичні та соціальні трансформації регіону. У літературі латиноамериканських країн активно розвивається модернізм, що виявляється у новаторських підходах до тематики, стилю та поетики. Представники, як Рубен Даріо, поєднували європейські естетичні впливи з місцевими традиціями. Літературні твори прагнули осмислити проблеми національної ідентичності та відображати специфіку культури Латинської Америки. Теми колоніального минулого, соціальної нерівності та боротьби за незалежність займали важливе місце. Латиноамериканська література активно переймала і переосмислювала європейські літературні течії, зберігаючи при цьому самобутність. Зростання ролі літературних журналів, видавництв і письменницьких об'єднань сприяло формуванню літературних кіл і популяризації латиноамериканських письменників.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ АНГЛОМОВНИХ КІНОФІЛЬМІВ УКРАЇНСЬКОЮ І ТУРЕЦЬКОЮ МОВАМИ

Тімкова Т. М.
Київський національний лінгвістичний університет

У сучасному світі кінематограф займає одну з провідних позицій на ринку послуг. Назва кінофільму є тим знаком кінотвору, з якого розпочинається ознайомлення ним та слугує своєрідним ключем до його успіху, оскільки що більше привабливою вона є, то швидше можна привернути увагу і зацікавити глядача. Назва вже з самого початку, ще до ознайомлення із кіноматеріалом акцентує увагу глядача на тому, що є ключовим. Саме вдала назва є своєрідною гарантією успіху, що прямо впливає на касові збори. Звісно, компанії-дистриб'ютори розглядають кінофільм як товар, тому кіновиробники прагнуть зробити його хітом завдяки яскравій, цікавій та інтригуючій назві, яку легко запам'ятати.

Адаптуючи назву фільму перекладач не лише повинен володіти знаннями відповідної пари мов, а й фоновими, екстралінгвістичними знаннями, заглибитись в його ідею, проблематику, розуміти задум колективного автора, повинен враховувати особливості цільової аудиторії, її культуру, релігію, ментальність, загальний світогляд тощо.

Багато українських та зарубіжних мовознавців присвятили свої наукові розвідки проблематиці перекладу назв кінофільмів. Серед них У Подоляк,

Р. Зубрицький, Ю. Вакалюк, Л. Богуцький, О. Капустіна, Ю. Шийка, А. Мацько, Ю. Приходько, Н. Грінченко, Н. Демченко, Л. Шитик, Л. Юлдашева, П. Ланга, К. Сіннер, Т. Яхнюк, та багато інших. Вони закцентували свою увагу на основних стратегіях, способах перекладу фільмонімів, перекладацьких трансформаціях, що застосовуються під час їх перекладу, стратегіях адаптації назв, узагальненні помилок під час такого перекладу тощо.

При виборі аналогу оригінального заголовку, перекладач повинен зберегти стилістичну єдність, і створити відповідник, що за своїм смисловим змістом максимально наближений до оригіналу. Тут часто виникають труднощі, оскільки часто виникає потреба у певному роз'ясненні та розширенні назви, однак вихід за рамки кількох слів не є прийнятним.

Багато перекладачів схильні порівнювати переклад назв фільмів перекладом прислів'їв, приказок або ж афоризмів, оскільки вони мають схожі текстові ознаки і принципово схожий підхід до перекладу. Беручи до уваги перш за все структуру, виразність та інформативність, такий вид перекладу вимагає використання тих трансформацій, що є необхідними для найбільшого наближення назви-перекладу до оригіналу. Переклад назви фільму починається з аналізу загального сюжету та того, яким чином він розкривається у назві фільму. Це дозволяє обрати правильну стратегію для коректної інтерпретації назви. Основними стратегіями, що застосовуються під час перекладу назв фільмів є прямий переклад, трансформаційний переклад і непрямий переклад (повна заміна назви фільму). За прямого перекладу заголовок максимально зберігає первинний задум.

Порівняльний аналіз назв відібраних нами англомовних художніх фільмів і їх перекладів українською та турецькою мовами дозволяє нам відслідкувати використання їх перекладачами методу трансформації шляхом створення в іншомовній дійсності тексту з урахуванням мовних, когнітивних, ціннісних установок масового адресата, тобто зміни структурної форми мовних одиниць з метою досягнення автентичності в перекладі. До прикладу, стрічка "The Fast and the Furious", що дослівно перекладається як "Швидкі і люті" в український кінопрокат вийшла під назвою "Форсаж" (*форсаж* – короткочасне збільшення тяги (потужності) двигуна) а у турецький – "Hızlı ve Öfkeli" (тут надано перевагу дослівному перекладу з мови оригіналу).

Кінофільм "I Feel Pretty" в українському прокаті з'явився "Красуня на всю голову", підкреслюючи елемент гумору з відсилкою до персони головної героїні, в турецькомовному ж варіанті, знову ж таки, бачимо наближений до оригіналу переклад, "Асаүıр güzelim" (досл. "Я неймовірно красива"). Стрічка "Last Christmas" виходить у кінопрокат із більш оптимістичною ніж в оригіналі назвою "Щасливого Різдва", як і в турецькому прокаті – "Bir Şans Daha" (досл. "Іще один шанс"). Іще одним яскравим прикладом такої трансформації є переклад назви кінострічки "The Intouchables" (досл. "Недоторкані"), що з'явилася на широких екранах в Україні під назвою "1+1" а у Туреччині – під назвою "Can Dostum" (досл. "Мій любий друг"). Така ж трансформація відбулась при перекладі назви фільму "The Upside"

(досл. “Вершина”) зі схожим до попереднього сюжетом, коли кіновиробники вирішили залишити у назві відсилку до нього, заради підвищення його популярності і назвали фільм “1+1. Нова історія”. Турецькомовна версія цієї назви звучить як “Olacak iş değil” (досл. “Це неможливо”, тобто знову бачимо заміну назви іншою).

Кінофільм “The Other Guys” (досл. “Інші хлопці”) отримав у перекладі назви “Копи на підхваті” та ‘Yedek polisler’ (досл. “Запасні поліцейські”) відповідно. Стрічка “The Art of Racing in the Rain” (досл. “Мистецтво перегонів під дощем” в Україні виходить під назвою “Очима собаки”, при цьому у Туреччині фільм транслювався із повністю дослівно перекладеною з оригіналу назвою, лише із додаванням імені головного героя: “ENZO. Yağmurda yarış sanatı” (досл. “Ензо. Мистецтво перегонів під дощем”). Стрічка “Ford vs Ferrari” (досл. “Форд проти Феррарі”) виходить на українські кіноекрани із назвою “Аутсайдери”, а на турецькі – “Asfaltın Kralları” (досл. “Королі асфальту”).

Отже, аналізуючи перераховані вище варіації перекладу можемо зробити висновок, що вибір стратегії залежить від вихідної назви фільму, лінгвокультурного навантаження, жанру фільму а також від глядацької аудиторії для якої цей фільм транслюватимуть та відповідних маркетингових стратегій. Як бачимо, у більшості випадків переклад назви фільму не може бути буквальним а дотримання інформативної цінності, тобто семантичного змісту не завжди є найбільш значущим. Він може призвести до хибного розуміння потенційною аудиторією суті самого кінопродукту Часто це трапляється через відмінності культур, гру слів, яка часто використовується у назвах, реалії, каламбури чи ідіоми, які не мають відповідників у мові перекладу або не створюють необхідного враження на мові перекладу. Найбільш важливим при перекладі є збереження привабливої форми, яка легко запам’ятовується, а також відповідність назви сюжету фільму.

РОЛЬ МІЖМОВНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ У ФОРМУВАННІ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Товстенко В. Р.
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Розширення міжнародних контактів сприяє зростанню кількості термінів в економічній сфері. У зв’язку з цим виникає поняття міжнародної термінології та міжнародного терміна – терміна, який використовують в усталеному значенні принаймні у трьох мовах, що не є близькоспорідненими: монополія, акція, дивіденд, пролонгація, банк тощо. У мовних паралелях європейських мов є тенденція до розширення інтернаціональності, яка полягає в тому, що новітні запозичення не завжди підпорядковані фонетичним законам та орфографічним правилам мов-отримувачів: *паблік*

рилейшнз, бойент, неттинг, уош, алонж тощо. Графічне оформлення запозичень та інтернаціональних елементів підпорядковане певним правописним традиціям відповідної мови. Якщо мова таких традицій не має, в такому разі ці традиції формуються поступово, під час засвоєння цією мовою іншомовних елементів. У зв′язку з цим виникає поняття "міжмовна інтерференція". Міжмовна інтерференція (від лат.inter – між і ferens – той, що несе, приносить) – взаємодія мовних систем за двомовності, яка виникає при мовних контактах або при індивідуальному засвоєнні нерідної мови. Існує фонетична, граматична й лексична інтерференції. Формально всі запозичені терміни можна поділити на дві великі групи: 1) терміни з повним структурним збігом: *маркетинг* – англ. marketing, *лізинг* – англ. leasing, *каса* – нім. die Kasse ; 2) терміни з частковою заміною компонентів, оформлені словотвірними засобами мови-реципієнта (*рентабельність* – нім. die Rentabilitat). У кінці XIX – на початку XX ст. в економічній термінології переважали словотвірні кальки з німецької мови (Selbstkosten – *собівартість*, Kostenanschlag – *кошторис*), у сучасній превалюють кальки, основним джерелом яких є англійська мова (причому переважно в її американському варіанті): shadow economy, shadow business, shadow cabinet, shadow capital – *тіньова економіка, тіньовий бізнес, тіньовий кабінет, тіньовий капітал.* Щодо адаптації терміноодиниць, то існує кілька основних підходів, серед яких потрібно розрізняти: транслітерацію, трансфонацію та транспозицію. Транслітерація (від лат. trans через і lit(t)era – літера) – літерне передавання слів і текстів, записаних за допомогою однієї графічної системи, засобами іншої графічної системи. Наприклад, *карт-бланш* (фр. carte blanche) – 1) чистий бланк, підписаний особою, яка надає можливість іншій особі заповнити цей бланк текстом; 2) необмежені повноваження; *де-юре* (лат.de jure) – юридично, по праву, формально. Кальки – найбільша група термінів-запозичень, напр.: довгостроковий кредит (англ. long-term credit), короткостроковий кредит (англ. chort-term credit). Потрібно зважити на те, що ненормативним є користування абсолютними кальками й використання псевдотермінів англійською транслітерацією, пор.: cash flow (кеш-фло) – український нормативний варіант *грошові потоки*. Трансфонація – це звукове передавання слів, наприклад: *лізинг* (англ. leasing), *франко* (італ. franco), *моніторинг* (англ. monitoring) та ін. Транспозиція (середньолат. transpositio – перестановка, від лат. transponere – переставляти) – використання однієї мовної форми у функції іншої: *вальвація, інкасо, реінвестування* тощо. Повного граматичного переосмислення зазнають деякі терміни-запозичення на українському мовному ґрунті внаслідок явища субстантивації, тобто слова, які належали в мові-джерелі до різних частин мови, в українській мові стають іменниками. Це явище найбільш притаманне давнім запозиченням з латинської мови, що стали інтернаціоналізмами, напр.: *імпорт, експорт, дотація, кредо, оренда* (лат. importo – довожу, ввожу; лат. exporto – вивожу; лат. doto – наділяю; лат. credo – вірю; лат. arendo – здаю в найми, наймаю); *кредит, дефіцит* (лат. credit – він вірить, лат. deficit – не вистачає); *ліквідність* (лат. liquidus – рідкий). Окремі терміни-іменники, що сприймаються як одне

слово, походять від словосполучень, напр.: *диверсифікація* (лат. diversus – різний, facere – робити). Низка термінів змінила свій рід із середнього на жіночий (*субсидія* – лат. subsidium) або ж унаслідок відсічення закінчення деякі з них стали іменниками чоловічого роду (*дивіденд* – лат. dividendum). У результаті транслітерації фахівці отримують однозначне та стандартизоване "інтернаціональне" написання лексичних одиниць мов з нелатинськими системами письма, а головне її призначення – гарантоване стовідсоткове відтворення транслітерованої лексичної одиниці в оригінальному написанні без будь-яких спотворень: англ. holding, нім. das Holding, укр. *холдинг*; англ. leasing, нім. das Leasing, укр. *лізинг*; англ. royalty, нім. das Royalty, укр. *роялті.*

Отже, на сьогодні необхідно залучати одиниці питомого українського термінологічного фонду, знаходячи відповідники іншомовним термінам галузі: *квазігроші – регіональні гроші, сертифікат депозитний – ощадний, ремітент – перший векселетримач, перевірка камеральна – попередня, індосамент – передавальний (передатний) напис, неустойка – забезпека, недоїмка – недоплата, надбавка – надвишок, підвишка, дорогоцінне каміння – коштовне каміння* тощо.

ЛІТЕРАТУРА

Товстенко, В. (2013*)* Культура наукової мови: практикум для студентів-економістів. КНЕУ.

Лінгвосвіт сучасної фахової комунікації: монографія (2022). Упоряд. Л. Козловська. КНЕУ.

ГРАМАТИЧНА СТРУКТУРА ПІДРЯДНОГО РЕЧЕННЯ В КОРЕЙСЬКІЙ МОВІ

Тогобицька А. І.
Київський національний лінгвістичний університет

Корейська мова належить до алтайської мовної сім'ї та має аглютинативну структуру. Особливістю синтаксису є суворий порядок розташування членів речення за схемою: підмет – додаток – присудок (SOV). Підрядне речення – це речення, яке граматично залежить від головного. Підрядні речення відіграють важливу роль у вираженні складних думок та характеризуються чіткими граматичними маркерами, які вказують на тип підрядності. У корейській мові підрядні речення часто оформлюються за допомогою дієслівних форм і спеціальних граматичних конструкцій. Основні типи підрядних речень у корейській мові:

1. Підрядні означальні речення (관형절) – уточнюють або описують іменник. Вони оформлюються за допомогою відносних форм дієслова (-는, -은, -ㄴ, -던). Наприклад: 내가 좋아하는 영화 (фільм, який я люблю).

2. Підрядні з'ясувальні речення (명사절) – виконують функцію підмета або додатка та вводяться сполучниками або формами номіналізації: -는지, -(으)ㄴ지, -고 або -다고 하다. Наприклад: 그가 어디에 가는지 몰라요 (Я не знаю, куди він йде).

3. Підрядні обставинні речення (부사절) – виражають обставинні значення та формуються за допомогою спеціальних дієслівних закінчень: причинові: –기 때문에, -아/어서 (비가 오기 때문에 못 가요 – Оскільки йде дощ, я не можу піти); мети: -기 위해(서), -도록 (좋은 성적을 받기 위해 열심히 공부해요 – Я старанно вчуся, щоб отримати хороші оцінки); умовні: -면, -(으)면 (시간이 있으면 만나요 – Якщо у тебе буде час, зустрінемось); допустові: -아/어도 (비가 와도 갈 거예요 – Навіть якщо піде дощ, я піду); порівняльні: -듯이 (그는 바람처럼 빨리 달려요 – Він біжить швидко, як вітер).

Підрядні речення в корейській мові формуються за допомогою наступних засобів: закінчення дієслів (어미) – головний засіб утворення підрядних конструкцій. Наприклад: -는, -(으)ㄴ – для підрядних означальних речень, -기 – для номіналізації, -아서/어서 – для підрядних причинних речень; сполучники (접속사) – використовуються рідше, ніж у європейських мовах. Найпоширеніші: 왜냐하면 ("тому що"), 만약 ("якщо"), 그래서 ("тому"); номіналізація (명사형) – перетворення дієслова на іменник (переважно через суфікси -기 та -ㅁ) для з'ясувальних речень.

На відміну від української, у корейській мові підрядне речення передує головному. Наприклад: українська: "Я знаю, що він прийде.", а корейська: 그가 올 것을 알아요 (букв. "Він прийде, це я знаю").

Підрядні речення в корейській часто виражаються за допомогою дієслівних конструкцій, що можуть відрізнятися від українських еквівалентів. У розмовній мові багато підрядних конструкцій можуть скорочуватися або замінюватися спрощеними формами.

Отже, граматична структура підрядного речення в корейській мові базується на дієслівних формах і спеціальних граматичних конструкціях. Основною відмінністю від української є порядок слів і спосіб вираження підрядності. Важливо розуміти типи підрядних речень для правильного їх вживання в мовленні.

МОВА СУЧАСНОГО АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ НАВЧАННЯ

Тронь Т. В.
Київський національний лінгвістичний університет

У сучасному світі комунікація є не лише засобом міжособистісної взаємодії, а й ключовим чинником, що впливає на глобальні соціальні процеси. Стрімкий розвиток інформаційних технологій, зокрема мережі Інтернет,

відкрив нові можливості для миттєвого обміну інформацією, знаннями та культурними надбаннями, незалежно від географічних кордонів. Це суттєво розширило комунікативний простір, сприяло зміцненню міжкультурного діалогу та створило умови для активнішої міжнародної співпраці.

Новітні технології суттєво впливають на сфери життя людини: економіку, науку, політику та освіту. Вони забезпечують швидкий доступ до інформації, сприяють ефективному ухваленню рішень, полегшують координацію дій між різними інституціями. Соціальні мережі, відеозв'язок та мобільні застосунки значно покращили комунікацію між людьми, компаніями та державними установами. У такий спосіб міжнародна співпраця стала ефективнішою, наукові дослідження прискорилися, ініціативи отримали нові можливості для розвитку.

Одним із ключових аспектів комунікації є дискурс. Дискурс – особлива форма взаємодії, що не лише передає інформацію, а й формує знання та соціальні зв'язки. Його аналіз дозволяє дослідити не лише мовні особливості, а й соціальні, психологічні та культурні чинники, які впливають на ефективність спілкування. Наприклад, Ф. Бацевич визначає дискурс як інтерактивну форму комунікативної діяльності, що може проявлятися у різних формах – усній, письмовій або невербальній – і відбувається в межах певного каналу спілкування відповідно до стратегій і тактик учасників комунікації (Бацевич, 2005: 138). Варто додати, що дискурс є складним явищем, яке поєднує мовні, мовленнєві, когнітивні та соціокультурні чинники.

Одним із його сучасних різновидів є Інтернет-дискурс – унікальне комунікативне явище, яке активно функціонує в цифровому просторі та відзначається високою динамічністю, багаторівневістю, мобільністю й інтерактивністю.

Сучасний англійськомовний Інтернет-дискурс представлений низкою цифрових платформ. Кожна з них має свої жанрові особливості та норми. Розглянемо кілька з них. На особливу увагу, безумовно, заслуговують **соціальні мережі** *(Twitter, Facebook, TikTok, Instagram)*. Ці платформи використовуються для коротких повідомлень, де велику роль відіграють візуальні засоби: хештеги, емодзі, смайли. Іншою платформою поширення сучасного англійськомовного Інтернет-дискурсу є **блоги** та **стрімінгові сервіси** (*YouTube, Twitch),* де переважає авторський стиль (формальний та неформальний). Не менш важливою платформою популяризації сучасного англійськомовного Інтернет-дискурсу є **форуми** (*Quora, Reddit).* Особливістю цих інструментів є меми та сленг.

Ці та інші платформи надають можливості використання Інтернет-дискурсу у навчанні. Так, наприклад, контент з блогів, форумів, соціальних мереж може слугувати джерелом автентичних текстів, що сприяє кращому засвоєнню іноземної мови. Саме вивчення справжніх прикладів допомагає здобувачам освіти адаптуватися до сучасного іншомовного середовища. Крім того, цифрові платформи на основі соціальних мереж та онлайн-дискусій мотивують здобувачів освіти до активного використання іноземної мови, що сприяє розвитку комунікативної компетентності. Саме

використання таких цифрових платформ під час навчання допомагає інтегрувати елементи Інтернет-дискурсу навчальні програми для створення іншомовного середовища, використовувати реальні приклади для пояснення тих чи інших мовних явищ (наприклад, сленг), навчати здобувачів освіти розрівняти формальний та неформальний стиль мовлення.

Сучасний англійськомовний Інтернет-дискурс значною мірою впливає на розвиток мови, формує нові лексичні та стилістичні особливості. Його використання у навчанні має як виклики (варіативність слів, швидка зміна актуальної лексики тощо) так і значні переваги (автентичність матеріалів, інтерактивність). Вивчення сучасного англійськомовного Інтернет-дискурсу є важливим для розуміння аспектів сучасної англійської мови та методики її викладання.

ЛІТЕРАТУРА

Бацевич, Ф. (2005). *Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи* (Монографія). Львів: ПАІС.Прима, В. (2024). Вплив англійських неологізмів на глобальний інтернет-дискурс. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2024310.

Черниш, О. (2022). Сучасний англомовний інтернет-дискурс. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Лінгвістичні науки*, *34*, 118–129.

Ніколаєва, С. Ю., Борецька, Г. Е., Майєр, Н. В., Устименко, О. М., Черниш В. В. & інші. (2015). *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах* (С. Ю. Ніколаєва & І. Ф. Соболєва, Ред.). Ленвіт.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІЄРОГЛІФІЧНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ КИТАЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ У КИТАЙСЬКІЙ ТА КОРЕЙСЬКІЙ МОВАХ

Урядова В. Д.
Київський національний лінгвістичний університет

Формальна відмінність між ідіомами китайського походження у корейській мові та китайській мові зумовлена різницею у мові та послідовністю компонентів – ця різниця має тісні зв'язки з мовними та граматичними правилами кожної з мов. В обох мовах зв'язки, які поєднують слова у реченні відрізняються між собою, тому ця різниця помітна і в так званих сталих ідіомах. Проте враховуючи також близькість мов та той факт, що корейська мова складається за різними оцінками від 65% до 75% зі слів, запозичених з китайської мови, існує також і багато спільного. Розглянемо, перш за все, фразеологізми, що мають однакову структуру. Кількість компонентів в них є однаковою: в обох мовах спостерігається відповідність кількості елементів, що утворюють фразеологізм. Також зміст ідіом є практично ідентичним – якщо відмінності все-таки наявні, то вони

настільки не суттєві, що їх можна навіть не враховувати при трактуванні, адже значення бути однаковим, наприклад:

百發百中 (백발백중): у корейській мові означає “Вистріливши сто раз, попасти 100 раз”; у китайській мові значення має наступне: 百 – сто, 發 – вистрілити, 百 – сто, 中 – середина.

Форма фразеологізму у корейській мові повторює форму фразеологізму у китайській мові, оскільки у даному випадку повністю складається з елементів, запозичених з китайської мови, копіюючи їх. Хоч зазвичай порядок слів в оригіналі може відрізнятись від його відповідника, проте значення вкладається таке ж: хоча китайські слова і активно запозичувались в корейську мову, проте, іноді, китайська ханча не могла пристосуватись до корейської мови, тому зміни все-таки відбулись – особливо це стосується порядку слів у реченні. Значення самих слів не змінилось, відрізняється від оригіналу тільки порядок вживання кожного компоненту. Далі, зупинимось на фразеологізмах, що мають спільну обставину. Китайські та корейські фразеологізми в залежності від різниці у значеннях, виділяються на наступні 4 типи.

1) Тип китайські ≠ корейські

百尺竿頭 (백척간두): у китайській – 1) великі досягнення у навчанні або на роботі; 2) дуже велика конкуренція; у корейській – дуже тонка, небезпечна грань;

2) Тип китайські ＞ корейські (у порівнянні з корейськими фразеологізмами, у китайських значення більше і щонайменше, одне зі значень відповідає корейському)

攀龍附鳳 (반룡부봉): у китайській – 1) лестити людині, у якої є влада; 2) виконувати накази мудрого правителя; 3) студент слідуючи правильному шляху досягай найвищих цілей; у корейській – слідуючи розумним настановам мудрої людини, виконувати вказівки;

В усіх вищеназваних фразеологічних одиницях корейський відповідник завжди має найперше оригінальне значення китайського відповідника. В процесі мовного розвитку, оригінальний китайський фразеологізм окрім основного значення, набув ще також додаткові значення, проте в корейській закріпилось лише одне єдине значення. У багатьох випадках в процесі використання ідіома набуває нового значення в силу того, що значення її розширюється через те, що вона має метафоричне або метонімічне підґрунтя.

3) Тип китайські＜корейські (у порівнянні з китайськими фразеологізмами, у корейських значень більше і щонайменше, одне зі значень відповідає китайському).

錦繡江山 (금수강산): у китайській – щось дуже гарне; у корейській – 1) щось дуже гарне; 2) щось вишите на шовку; 3) світле майбутнє.

4) Тип корейське значення пересікається з китайським (проаналізувавши корейське та китайське значення, фразеологізми мають по декілька значень і серед них хоча б в одному випадку, значення певних компонентів співпадає).

落花流水 (낙화유수): у китайській – 1) краєвид пізньої весни; 2) бути переможеним, занепадати; у корейській – 1) краєвид пізньої весни; 2) бути переможеним, занепадати; 3) дівчина та хлопець сумують один за одним.

Порівняльний аналіз ієрогліфічних фразеологізмів китайського походження у китайській та корейській мовах свідчить про тісний історичний зв'язок цих мов, але водночас демонструє їхні структурні та семантичні відмінності. Попри те, що багато фразеологізмів у корейській мові мають безпосередні відповідники в китайській, їхня форма, порядок слів та значення можуть змінюватися відповідно до мовних норм і культурних особливостей. У деяких випадках корейська мова зберігає лише одне з можливих значень китайського виразу, тоді як в інших розширює його семантику, додаючи нові інтерпретації.

Фразеологізми обох мов часто демонструють як спільні риси, так і суттєві розбіжності, що пояснюється процесами адаптації запозичених конструкцій у корейській мові. Вплив китайської мови залишається відчутним, проте корейська мова, інтегруючи китайські фразеологізми, формує власну унікальну систему, що відповідає її граматичним і лексичним нормам. Це підтверджує динамічний характер мовного розвитку та культурний вплив, який сприяє формуванню національної мовної ідентичності.

ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТУДЕНТАМИ: ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Фабрична Я. Г.
Київський національний лінгвістичний університет

Навчальні цілі – це вимірювані твердження про те, що студент знає, розуміє і вміє робити по завершенню процесу навчання. Вони визначаються у термінах знань, умінь, відповідальності та автономії (EMT, 2022) на початку навчального курсу; є очікуваним кінцевим результатом будь-якої навчальної діяльності; допомагають студентам зрозуміти, чого їм потрібно досягти в результаті проходження курсу або завершення програми. Чітко визначені навчальні цілі сприяють підвищенню мотивації до навчання, дозволяють студентам зосередитися на конкретних завданнях і досягати кращих результатів за рахунок того, що вони (студенти), визначаючи власні навчальні цілі, беруть відповідальність за їх досягнення.

Теоретичні аспекти взаємозв'язку між визначенням цілей, мотивацією та відповідальністю висвітлені у психологічних мотиваційних теоріях, таких як теорія очікувань, запропонована В. Врумом (Van Eerde & Thierry, 1996), теорія самовизначення, розроблена Е. Деці та Р. Райаном (Ryan & Deci, 2000) та теорія мотивації на основі потреб А. Маслоу (Maslow, 1943). У своїх роботах дослідники підкреслюють важливість самостійного визначення цілей і приходять до висновків, що реалізація саме такого підходу створює передумови для формування та розвитку внутрішньої мотивації, відповідальності, самодисципліни та самоконтролю, що у свою чергу сприяє досягненню успіху.

Щодо практичний підходів, існує кілька методів визначення начальних цілей, серед яких метод SMART-цілей (Doran, 1981), самоаналіз та рефлексія.

SMART метод дозволяє сформулювати бажані та/або заплановані результати навчання, скласти план дій по їхньому досягненню, визначити необхідні ресурси та здійснювати систематичний моніторинг виконаних завдань. SMART – це абревіатура для позначення характеристик добре сформульованих цілей, де S (Specific) означає, що мета має бути конкретною, чіткою і релевантною до навчання. Наприклад, замість "розширити словниковий запас" краще поставити ціль "вивчити 50 лексичних одиниць до кінця місяця". Літера M (Measurable) передбачає можливість виміряти ступень досягнення цілі та оцінити прогрес у навчанні. Наприклад, "отримати результат не нижче 90% на наступному лексичному тесті". Реалістичність і досяжність цілей визначається літерою A (Achivable), а важливість, актуальність і відповідність цілей планам та інтересам визначена R (Relevant). Остання літера абревіатури T (Time-bound) розшифровується як те, що цілі повинні мати конкретний термін виконання.

Самоаналіз та рефлексія стосуються навчальної діяльності, зокрема шляхів досягнення навчальних цілей з огляду на їхню ефективність. Як правило, по завершенню певної діяльності, студенти підводять підсумок, усвідомлюючи себе суб'єктом навчання відносно усвідомлення змісту навчання. Вони надають відповіді на питання щодо цілей, які були досягнуті, способів навчання, що цьому сприяли, щодо того, що потрібно доопрацювати, виправити тощо. Визначені під час рефлексії успіхи допомагають студентам відчувати впевненість у своїх силах, розвивати навички саморегуляції та відповідальності, що сприяє підвищенню академічної успішності.

Ефективність підсумкового оцінювання по закінченню вивчення навчальної дисципліни серед студентів, які на початку семестру визначили навчальні цілі за методикою SMART, була вищою, ніж серед студентів, чиї навчальні цілі були абстрактні, загальні або ж їх взагалі не було. Проведення опитування серед студентів виявило, що навчальні цілі безпосередньо впливають на ефективність навчання та якість засвоєння інформації. Здобувачі вищої освіти зазначили, що чітко визначені навчальні цілі допомогли їм зрозуміти, чого вони хочуть досягти, дозволили адаптувати навчальний процес під їхні потреби та інтереси, зробили навчання більш ефективним та цікавим, зменшили рівень стресу та невизначеності під час підготовки до та проходження контрольних заходів, а також сприяли більш ефективній взаємодії з викладачем та підтримці з боку викладача, коли він/вона були обізнані про їхні пріоритети.

Тож можемо зробити висновок, що наявність навчальних цілей – це ефективний метод оптимізації навчання. Сформульовані на самому початку, вони одразу спрямовують увагу студентів на той матеріал, який варто засвоїти і який буде використовуватися для оцінювання знань, умінь. Однак, визначення навчальних цілей може бути складним завданням. Студенти можуть стикатися з труднощами у встановленні реалістичних та досяжних цілей. Тож підтримка студентів з боку викладача, який надає їм зворотний

зв'язок та допомагає коригувати цілі за потреби, необхідна. Усі зазначені аспекти сприятимуть підвищенню мотивації та відповідальності студентів за результати навчання.

ЛІТЕРАТУРА

Doran, G. T. (1981). There's a S.M.A.R.T. Way to Write Management's Goals and Objectives. *Management Review, 70*, 35–36. https://community.mis.temple.edu/mis0855002fall2015/files/2015/10/S.M.A.R.T-Way-Management-Review.pdf

European Master's in Translation (EMT) Competence Framework – 2022 (2022). https://commission.europa.eu/system/files/2022-11/emt_competence_fwk_2022_en.pdf

Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review, 50*(4), 370–396. https://doi.org/10.1037/h0054346

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist, 55*(1), 68–78. https://doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68

Van Eerde, W., & Thierry, H. (1996). Vroom's expectancy models and work-related criteria: A meta-analysis. *Journal of Applied Psychology, 81*(5), 575–586. https://doi.org/10.1037/0021-9010.81.5.575

СЕМАНТИКА І ФУНКЦІЇ МЕТАФОР У ФРАНЦУЗЬКОМОВНОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ МЕДІАТЕКСТІ

Філоненко Н. Г.
Київський національний лінгвістичний університет

Метафора є невід'ємним інструментом французькомовного економічного медіадискурсу, оскільки цей стилістичний і водночас комунікативний засіб має не лише експресивну та пояснювальну функції, а й може бути способом маніпуляції суспільною свідомістю й осмисленням дійсності. Аналіз метафоричних моделей у медіатекстах уможливлює краще розуміння особливостей економічного дискурсу та його впливу на читачів.

У сучасному французькомовному економічному медіатексті метафора може виконувати різноманітні ролі. Завдяки когнітивній функції полегшується розуміння складних економічних понять через асоціації, адже метафори не лише роблять французький медіатекст більш виразним, але й допомагають читачам краще зрозуміти та інтерпретувати інформацію, впливаючи на їхні емоції та думки (Orujova, 2020, с. 834–835). У французькомовних економічних медіатекстах метафори часто використовуються для передачі складних економічних понять у більш зрозумілій та образній формі,

наприклад у заголовку статті *Akinwumi Adesina: "L'électricité, c'est le sang de l'économie"* (Faujas, 2016) наявна метафора – президент Африканського банку розвитку порівнює електрику з "кров'ю" економіки, підкреслюючи її життєву необхідність для розвитку континенту; у назві статті *États-Unis: l'innovation entrepreneuriale, moteur de la croissance de l'emploi* (Forbes, 2025) підприємницькі інновації порівнюються з двигуном, що підкреслює їхню рушійну роль у створенні робочих місць. Наведені метафори допомагають читачам краще зрозуміти абстрактні економічні концепції, роблячи їх більш доступними та наочними.

Експресивна функція метафор націлена на підсилення емоційного впливу на читача, створюючи певні оцінні конотації, наприклад використання метафори *La France, malade de ses déficits* (Le Journal du Grand Paris, 2017) для підкреслення серйозності фінансових проблем Франції була використана з метою викликати емоцію занепокоєння щодо фінансового стану країни для у читачів.

Маніпулятивна функція покликана формувати суспільну думку та задавати потрібну інтерпретацію подій. у статті *L'économie française, bouée de sauvetage de la zone euro?* (Baradez, 2019) французька економіка описується як "рятувальний круг" для економіки Європи, що створює позитивну асоціацію з економічною політикою Франції. Евфемістичні метафори часто використовуються для пом'якшення негативного сприйняття економічних явищ, наприклад у статті *Les zones de non-droit n'existent pas* (Chevallier, 2022) вираз "безправні зони" підкреслює суспільний стереотип про економічну ізоляцію передмість, спростовуючи негативне сприйняття цих районів, підкреслюючи, що такі поняття є скоріше міфом, ніж реальністю.

Джерелом метафоризації у французькомовному економічному дискурсі найчастіше є військова лексика (*bataille monétaire* – "валютна битва", *conquête du marché* – "завоювання ринку"), природні явища (*tsunami financier* – "фінансове цунамі", *tempête économique* – "економічний шторм", *une vague d'inflation* – "хвиля інфляції"), медична лексика (*crise économique* – "економічна криза" як напад чи хвороба, *remède budgétaire* – "бюджетне лікування"). театральна лексика (*scénario de récession* – "сценарій рецесії", *acteurs du marché* – "актори ринку"), лексика антропоморфності (*l'économie souffre d'une crise* – "економіка страждає від кризи"), просторові та часові лексеми (*le marché financier s'effondre* – "фінансовий ринок обвалюється"), науково-технічна лексика (*l'économie est le moteur de la croissance* – "економіка є двигуном зростання"). Семантична структура таких метафор варіюється залежно від функції, яку вони виконують, а також від контексту їхнього застосування.

У сучасному французькомовному економічному медіатексті метафора виконує важливу роль у формуванні дискурсу, поясненні складних економічних процесів і впливі на сприйняття аудиторії. Використання метафоричних моделей допомагає спрощувати абстрактні поняття та надавати текстам експресивності. Дослідження семантики економічних метафор дозволяє краще розуміти, як формується громадська думка про економічні події та явища у французьких медіа.

ЛІТЕРАТУРА

Baradez, A. (2019, le 24 juin). *L'économie française, bouée de sauvetage de la zone euro?* Atlantico. https://atlantico.fr/article/decryptage/l-economie-francaise-bouee-de-sauvetage-de-la-zone-euro-

Chevallier, A. (2022, le 17 mai). *Les zones de non-droit n'existent pas*. Le Point. https://www.lepoint.fr/debats/arthur-chevallier-les-zones-de-non-droit-n-existent-pas-17-05-2022-2476041_2.php

Faujas, A. (2016). *Akinwumi Adesina: "L'électricité, c'est le sang de l'économie"*. Jeune Afrique. https://www.jeuneafrique.com/mag/284536/economie-entreprises/akinwumi-adesina-lelectricite-cest-sang-de-leconomie/

Forbes. (2025, le 19 février). *États-Unis: l'innovation entrepreneuriale, moteur de la croissance de l'emploi.* Forbes France. https://www.forbes.fr/societe/etats-unis-linnovation-entrepreneuriale-moteur-de-la-croissance-de-lemploi/

Le Journal du Grand Paris. (2017, le 13 juillet). *Philippe Séguin en 2009: "La France malade de ses déficits"*. https://www.lejournaldugrandparis.fr/philippe-seguin-2009-france-malade-de-deficits/

Orujova, Y. M. K. (2020). Metaphor As A Key Tool In The Implementation Of Intensity. In D. K. Bataev (Ed.), Social and Cultural Transformations in the Context of Modern Globalism. *Dedicated to the 80th Anniversary of Turkayev Hassan Vakhitovich*, vol 92. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences (pp. 828-835). European Publisher. https://doi.org/10.15405/epsbs.2020.10.05.111

ДО МОЖЛИВОСТІ УНІВЕРСАЛЬНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ЄВРЕЙСЬКИХ МОВ

Хамрай О. О.
Інститут сходознавства ім. А.Ю. Кримського
Національної академії наук України

Зазвичай єврейськими мовами дослідники вважають мови й діалекти, що сформувалися в юдейських спільнотах у діаспорі. Загальнопоширеною є думка, що первинною єврейською мовою є іврит, згодом витіснений давньою арамейською вавилонського вигнання, що супроводжувалося синкретичним поєднанням з мовами місцевого неєврейського населення.

Можна виокремити **три** головні специфічні риси єврейської мови на основі мови неєврейського оточення:

- перша риса – юдейський компонент – прямі гебрайські запозичення;

- друга риса єврейських мов полягає у наявності гебраїзмів та арамеїзмів, які є наслідком впливу івриту та юдейської арамейської на фразеологію і синтаксис базової *мови (мов) неєврейського оточення*, калькуванні або

“запозиченого перекладу”. У деяких випадках базова мова відображує морфосемантичні вирази й терміни або цілі івритські тексти;

- третя риса – “юдаїзація” базових термінів, наприклад, *Qur’ān* щодо біблійного тексту або *rasūl* щодо Мойсея у юдейській арабській. Такі випадки можна вважати семантичними запозиченнями.

Більшість єврейських мов і діалектів є специфічними єврейськими діалектами мов, які належать до різних мовних сімей та груп, що обумовлює специфіку класифікації цих мов. Часто назви цих мов вживаються на позначення відповідних єврейських мов, хоча існує багато прикладів паралельного побутування назв останніх. Окрім того, часто самоназви деяких із них вживаються паралельно із суто лінгвістичними термінами, що призводить до збільшення варіативності назв єврейських мов. Так, наприклад, мова їдиш іноді визначається як юдейська німецька, хоча у сучасних наукових публікаціях цей термін зустрічається доволі рідко. Наведемо назви деяких інших єврейських мов, які, аби підкреслити їхню етноконфесійну специфіку, ми називатимемо юдейськими: їдиш – це юдейська германська мова, що склалася у вжитку серед ашкеназьких євреїв, які жили у Центральній та Східній Європі до Голокосту, ладіно, юдейська малаялам, юдейська арабська, татська, юдейська грузинська, юдейська берберська, кримчацька, юдейська італійська, юдейська перська, юдейська маратхі, бухорі (юдейська таджицька), юдейська грузинська.

Юдейська маратхі є варіантом маратхі, що є у вжитку серед членів відповідної етноконфесійної групи в Індії та використовує графіку деванагарі, як і інші варіанти маратхі. Можливо, остання недостатньо відрізняється від базової маратхі аби вважатися окремою мовою, але їй притаманна наявність великої кількості запозичень з гебрайської та арамейської внаслідок впливу мови кочинської громади, а також юдейської малаялам, португальської і деякою мірою урду.

Протягом століть перебування в діаспорі євреї використовували мови народів, що їх оточували, вживаючи гебрайську лексику на позначення специфічних юдейських явищ та понять, що не мали відповідників у неєврейських мовах.

Найпоширенішими розмовними єврейськими мовами є їдиш та ладіно (юдейська іспанська, сефардська, джудезмо, джудекко хебронео, муестра спаньоль, або спаньоль, хакетія) – ці терміни з формальної точки зору позначають дещо різні явища, діалекти й говірки, але у даному контексті їх можна вважати синонімами на позначення юдейської іспанської мови, розповсюдженої серед євреїв-сефардів, що проживали на Іберійському півострові до вигнання юдеїв внаслідок реконкісти. Походить від середньовічного кастильського діалекту іспанської мови. Більшість дослідників пов’язує початок поширення, а відтак і збільшення варіативності ладіно з вигнанням євреїв з Іспанії 1492 р., що призвело до поширення цієї мови на території Османської імперії й сучасного Ізраїлю, зокрема, Палестини, на півночі Африки, у балканських країнах, у Португалії, Італії, Румунії і США. Належить до іберо-романської підгрупи романських мов, є,

фактично, продовженням раннього юдейського кастильського діалекту, що увібрав у себе риси решти юдейських іберо-романських діалектів. Мовами, близькими до юдейської іспанської, є юдейська каталанська, а також юдейська португальська, яка отримала подальший розвиток у сефардських громадах Нідерландів, Північної Німеччині та Латинської Америки.

В україномовній літературі паралельно вживаються терміни "ладіно" та "ладинська мова" на позначення юдейської іспанської, але вони потребують уточнення, адже у наш час у різних працях варіанти цих термінів можуть позначати як єврейську юдейську іспанську ладіно, так і не пов'язаний з юдаїкою діалект ретороманської мови у цілому, а також окремі говірки останньої, поширені на території сучасних Італії та Швейцарії. Окрім того, в деяких країнах Нового Світу (передусім Латинської Америки) єврейські мови зазнали впливу мов корінного населення й також потребують уточнення своїх назв задля уникнення плутанини.

Деякі варіанти єврейських мов не мають класифікуватися як окремі мови завдяки взаємній близькості до споріднених мов, як, наприклад, юдейська малаялам або ладіно. Щодо латиноамериканських варіантів ладіно, з лінгвістичної точки зору ці мови можна вважати латиноамериканськими варіантами іспанської, які разом з іншими її діалектами зазнали суттєвого впливу таких мов, як майя та нахуатль і виявляють особливості, притаманні також мексиканській іспанській, кечуа та аймара, що функціонально споріднює єврейські мови, які склалися внаслідок впливу місцевих неєврейських мов, з перуанською та аргентинською іспанською, італійською, кечуа та гуарані, арабською та берберськими у західній ладіно, а також з впливами арабських діалектів Леванту, грецької, турецької та південнослов'янських мов у східній ладіно.

Отже, приналежність навіть перелічених мов до принципово різних мовних сімей та груп дозволяє дійти висновку щодо неможливості однозначної коректної класифікації єврейських мов на основі суто лінгвістичних критеріїв.

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ МАНІПУЛЯЦІЇ У ФРАНЦУЗЬКОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВИ МАРІН ЛЕ ПЕН)

Хода А. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Французька політична арена є досить багатогранною, різні політичні сили і партії періодично змінювали одна одну, виводячи на перший план власні наративи та ідеології. Маніпуляція у політичному дискурсі є досить частим феноменом, що дозволяє впливати на свідомість та дії тієї чи іншої аудиторії. Успішність маніпулятивних дій у політичному дискурсі залежить від засобів

впливу, а також їхньої варіативності, уміння оперувати інформацією. Для цього необхідно обрати вдалий інструментарій і дотримуватися комунікативних стратегій, які допоможуть досягнути бажаного результату.

Комунікативна стратегія може бути визначена як система теоретично обґрунтованих і реалізованих мовцем у процесі комунікативного акту дій, спрямованих на досягнення визначеної комунікативної мети (Горіна, 2008). Комунікативні стратегії можуть бути: інтерактивні, інформативні, маніпулятивні, конфронтаційні, кооперативні. Отже, основними характеристиками комунікативних стратегій мають бути котнтекстуальність (врахування умов, соціокультурних та психологічних аспектів) і цілеспрямованість (досягнення певної мети).

Для аналізу ми візьмемо промову Марін Ле Пен у 2023 році перед депутатами парламенту ("Qu'avez-vous fait de la France?" – "Що ви зробили з Францією?"). Контекстом цієї промови є попередні заворушення у Французькій Республіці, пов'язані з вбивством 17-річного підлітка Нахеля М., якого було застрелено під час дорожнього контролю. Дії поліції називали "расистськими" по відношенню до мігрантів, вимагаючи розслідування справи. Однак, сотні молодих людей, прикриваючись цим інцидентом, почали трощити магазини, палити автівки, здійснювати акти мародерства, що призвело до масових заколотів у містах (Ємець, 2023).

Марін Ле Пен та її партія відомі гостро негативною позицією щодо проблеми мігрантів: політикиня часто критикує поточний уряд за політику по відношенню до мігрантів, підкреслюючи необхідність жорсткішого контролю та збереження національної ідентичності. У промові вона вживає словосполучення "stopper l'immigration anarchique", що лиш підтверджує її негативне ставлення. Метод контент-аналізу дозволяє нам виявити п'ять риторичних запитань: маніпулятори часто використовують риторичні питання, щоб провокувати думки в аудиторії, змушуючи реципієнтів розмірковувати, чому вони повинні відкинути інших претендентів і прислухатися до адресанта. Крім того, з кожним питанням підвищується голос політикині, отже, наростає напруга.

Промова Марін Ле Пен дуже емоційна, насичена звинуваченнями, а також маніпулюванням історичними подіями ("Vous n'avez tiré aucune leçon des émeutes de 2005..." – "Ви не винесли уроків із заворушень 2005 року...") і національною ідентичністю ("Face au chaos sécuritaire, économique et judiciaire, allez-vous enfin admettre que le seul sursaut possible est national ?" – "Зіткнувшись із безпекою, економічним і судовим хаосом, ви нарешті визнаєте, що єдине можливе відродження – національне?"). Звернення до історії дозволяє маніпуляторам викликати в аудиторії сильні емоції, спогади, порівняння.

Політикиня звинувачує уряд Франції ("Vous qui menez la même politique que vos prédécesseurs depuis quarante ans, qu'avez-vous fait de notre pays, en y implantant des zones de non-droit que vous avez laissé se communautariser et se criminaliser ?" – "Що ви, які проводите таку саму політику, що і сорок років тому ваші попередники, зробили з нашою країною, створюючи зони беззаконня, яким дозволили стати комунітарними та криміналізованими?"),

наголошуючи на невдалих політичних рішеннях попередників, які, на її думку, стали початком проблем у Франції.

Крім того, Марін Ле Пен часто вживає присвійний займенник "notre" – "наш", таким чином вона ототожнює себе з народом, показує, що є ближчою. До того ж, вона визначає уряд як "vous" – "ви", тобто не відносить себе до тих, хто є винуватцем подій. Можемо помітити чітку демаркацію: "ми" – народ Франції і "ви" – політична еліта. Також можна зазначити, що задля підсилення враження від своєї промови вона вживає гіперболи у контексті: "une rage incendie insensée" – "божевільна вогняна лють", "l'ignorance de notre culture" – "ігнорування нашої культури", "la haine de notre peuple" – "ненависть нашого народу", "le plus élégant et le plus doux de terre" – "найелегантніший і найм'якший на землі", "un enfer" – "пекло".

Отже, промова Марін Ле Пен насичена комунікативними стратегіями маніпуляції, за допомогою яких вона представляє себе як єдину людину, яка здатна очолювати уряд Французької Республіки, врятувати і повернути велич країні, а також вирішити проблеми, оскільки нинішні очільники країни, на її думку, не здатні керувати державою. Для досягнення своєї комунікативної мети вона використовує: риторичні питання, звинувачення, маніпулювання історією, гіперболізацію, підвищення голосу.

ЛІТЕРАТУРА

Горіна, О. В. (2008). *Когнітивно-комунікативні характеристики американського електорального дискурсу республіканців* [Автореф. дис. канд. філол. наук, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна]. Dissertation. https://dissertation.com.ua/ru/node/676937

Ємець, М. (2023, 5 липня). *Молоді та непотрібні: чому Францію трясе від масштабних протестів та що збирається робити влада.* Європейська правда. https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/07/5/7165078/

Encore TV (2023, le 5 juillet). *Marine Le Pen "Qu'avez vous fait de la France?"* [Відео]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=htKANqFrJGo

ІННОВАЦІЙНА ЛІНГВОПРОФЕСІЙНА МОДЕЛЬ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Хоменко О. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Завдання іншомовної підготовки студентів вищих навчальних закладів полягає у реалізації сучасної освітньої парадигми, яка базується на інтегративному підході, основою якого є міждисциплінарність як вища форма консолідації знань. Міждисциплінарна інтеграція сприяє формуванню цілісної картини майбутньої професії. Звідси, інтегративне

навчання розуміється як одночасне і рівноцінне навчання іноземної мови та професії, тобто лінгвістична і професійна підготовки здійснюються одночасно. Інакше кажучи, фахові предмети та іноземна мова взаємодіють і взаємодоповнюють одна одну, сприяючи реалізації стратегічної мети – формуванню полікультурної професійної мовної особистості, яка б відзначалася системним мисленням, творчою активністю, інформаційною та виробничою культурою.

Зміна навчальної парадигми іншомовної підготовки з професійно орієнтованої на інтегровану зумовлює побудову інноваційної лінгвопрофесійної моделі такої підготовки, націленої на іншомовну професіоналізацію – навчання професії через мову, а мови – через професію. Таким чином, іншомовна професіоналізація розглядається нами як цілісний, комплексний і, в той же час багатоаспектний процес формування професійної полікультурної мовної особистості на основі міждисциплінарної інтеграції, яка зумовлює інтеграцію лінгвістичних і комунікативних знань, навичок та вмінь з професійними на основі комплементарності та взаємозалежності як міжпредметної інформації, так і способів її засвоєння (Хоменко, 2014). Така організація навчального процесу спрямована на формування іншомовної професійної комунікативної компетентності як невід'ємної складової професійної компетентності, на врахування інтересів та потреб студентів, на спільну діяльність викладача та студента як суб'єкт-суб'єктну працю. Студент перетворюється з об'єкта педагогічної дії на активний суб'єкт з позитивною мотивацією, який веде конструктивний діалог з іншими суб'єктами, отримує перспективи для розвитку і формування життєвого, професійного та культурного досвіду (Омеляненко, 2020; Хоменко, 2014).

Лінгвопрофесійна модель, що пропонується, ефективна лише завдяки міжкафедральній взаємодії та передбачає серйозну підготовчу роботу. Викладачі фахових дисциплін та іноземної мови повинні спільно проаналізувати потреби професійного середовища майбутнього фахівця; сформулювати кінцеві завдання курсу; сформулювати і сформувати як лінгвістичні, так і професійні компетентності; розробити засоби контролю, які відрізняються від засобів контролю володіння іноземною мовою; розробити проблемно-комунікативні завдання професійного характеру тощо, варіативні інтегровані програми, інтегративні спецкурси, спеціалізовані навчально-методичні комплекси тощо. Для кожної окремої спеціальної дисципліни в межах іншомовної підготовки слід визначити свій предмет і методи, спрямовані на розвиток професійної індивідуальності майбутнього фахівця. Зокрема, актуальності набуває концепція викладання командою (Davis, 1997). Викладання командою (team-teaching) – це спільне викладання або обмін викладацькими рішеннями та стратегіями між викладачами фахових дисциплін та іноземної мови. Заняття у такому випадку може проходити двома мовами – іноземною та рідною. Тобто, вводиться білінгвальне навчання. Стосовно ж самої іноземної мови слід зауважити, що йдеться про поєднання мовленнєвих дій іноземною мовою з діями, характерними для фахових дисциплін. В межах модульної організації навчального процесу

таке поєднання можливе, оскільки об'єднані в модулі дисципліни, близькі одна до одної тематично, незалежно від їх загальнонаукового статусу.

Впровадження інноваційної лінгвопрофесійної моделі іншомовної підготовки вимагає і формування особливого лінгвопрофесійного середовища. Для цього слід розробити комплекс педагогічних умов та форм, які забезпечують вхід студентів у іншомовне професійне середовище та сприяють формуванню іншомовної професійної компетентності. До них, зокрема належать лінгвокультурологічні та професійні екстралінгвістичні компоненти, які сприяють міждисциплінарній інтеграції та суб'єкт-суб'єктній взаємодії.

Інноваційна лінгвопрофесійна модель іншомовної підготовки передбачає поетапне формування професійної іншомовної комунікативної компетентності і базується на переконанні, що навчання не повинно бути однаковим для всіх, оскільки у студентів різні рівні володіння мовою (РВМ) та різна мотивація до вивчення іноземних мов: а) для студентів з високим РВМ, які виявили бажання освоїти спеціальність повністю іноземною мовою; б) для студентів, які вирішили вивчати лише окремі дисципліни / модулі із спеціальності іноземною мовою; в) для студентів, які повинні оволодіти діловою іноземною мовою та пройти курс іноземної мови у професійних цілях. Отже, сутність представленої моделі полягає у реалізації варіативного характеру змісту та програм інтегративного навчання, що дозволяє особистості самостійно вибудовувати власну траєкторію руху в іншомовному освітньому просторі.

ЛІТЕРАТУРА

Хоменко, О. В. (2014). *Іншомовна підготовка студентів економічних спеціальностей у контексті глобалізації: Монографія.* Київ: КНУТД.

Omelyanenko, T. (2020). *Professionally oriented foreign language: Interdisciplinary teaching. European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*. (pp. 486–491). https://www.europeanproceedings.com/article/10.15405/epsbs.2020.12.02.65

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ

Циган Л. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Штучний інтелект (ШІ) – це інструментарій системи чи сервісу з використанням якого можна збирати та адаптувати дані та на їх основі генерувати нові рішення чи висновки, відповідно до поданого запиту (Мар'єнко, 2023). Завдяки ШІ педагоги отримали доступ до потужних інструментів, які дозволили їм оптимізувати свою роботу та створювати інноваційний, захопливий та якісний контент для своїх студентів. Саме тому ШІ так стрімко трансформує освітню сферу, відкриваючи безліч нових можливостей для вдосконалення навчання та викладання.

В дослідженнях науковців (Awasthi & Soni, 2023; Chaka, 2023) вказано наступні переваги використання ШІ в системі освіти: 1) Системи ШІ адаптуються до навчальних потреб кожного студента, що дає змогу зрозуміти його сильні та слабкі сторони, а також визначити його індивідуальні потреби. 2) Системи ШІ аналізують і спостерігають за поточним стилем навчання студента, його здібностями та генерують персоналізовані плани навчання, які включають адаптивні вправи, диференційовані матеріали та інтерактивні формати, що відповідають стилю навчання та вподобанням кожного студента. 3) Системи ШІ оцінюють не лише закриті відповіді у тестовому форматі, але й описові. 4) Завдяки ШІ студенти не соромляться робити помилки, що є невід'ємною частиною навчання, а потім отримують зворотний зв'язок у реальному часі для внесення необхідних виправлень. 5) Використовується адаптивне навчання на початковому рівні, а потім поступово переходить до наступного етапу, завершуючи попередній. 6) ШІ може створювати навчальний матеріал у різних форматах, таких як інтерактивні вправи, візуалізації, ігри та відео, щоб задовольнити різні стилі навчання та вподобання студентів. Наприклад, якщо студент краще сприймає візуальні формати, він може отримувати матеріал у вигляді інфографіки, відео та інтерактивних симуляцій, а не лише читати текст.

ШІ вже став рятівним кругом для педагогів, позбавляючи їх від виконання рутинних завдань та звільняючи дорогоцінний час для більш змістовної взаємодії зі своїми студентами. Ось декілька прикладів того, як ШІ може автоматизувати повсякденну роботу викладача: 1) *Перевірка тестів:* ШІ може швидко та точно оцінювати тести з різними формами завдань (множинний вибір, "правильно-хибно", а також короткі відповіді). Це дозволяє викладачу спрямувати більше часу на аналіз результатів тестів і надання студентам більш детальних пояснень, а також допомагає уникнути помилок, які можуть виникнути при ручному оцінюванні. 2) *Оцінювання письмових робіт:* ШІ може аналізувати есе та інші письмові роботи, оцінюючи граматику, стиль, структуру та зміст. Це дозволяє студенту отримати об'єктивну і неупереджену оцінку та більш персоналізовані рекомендації щодо покращення навичок письма, усуваючи можливість суб'єктивності та упередженості. 3) *Надання зворотного зв'язку:* фундаментальна відмінність між ефективним навчанням і простим наданням навчального матеріалу полягає в тому, що якісне навчання включає постійний зворотний зв'язок. Його генерування на основі оцінювання тестів та письмових робіт допомагає підвищити рівень задоволення студентів від процесу навчання, усуває фактор упередженості в навчанні та допомагає зрозуміти, де бракує навичок. 4) *Створення навчальних матеріалів:* ШІ може допомогти викладачам у підготовці до занять, створенні планів занять та персоналізованих навчальних матеріалів, сфокусованих на конкретних темах або навичках, які потребують покращення. Це дозволить звільнити час для більш творчої та стратегічної роботи та підготовці цікавих і захопливих матеріалів, які відповідають індивідуальним потребам кожного студента.

ШІ має потенціал вдосконалити процес моніторингу результатів навчання студентів та прогнозування освітнього процесу, оскільки він

дозволяє провести відповідне дослідження більш точним, об'єктивним, масштабним та ефективним. Це, в свою чергу, може призвести до створення більш справедливої та ефективної системи освіти.

Однак, незважаючи на потенціал ШІ в освіті, також є занепокоєння щодо його потенційного негативного впливу на освіту. Ці негативні наслідки, які можуть бути спричинені використанням штучного інтелекту в освіті, включають ризик зниження когнітивних здібностей як викладача, так і студентів, а також ризик зниження ролі викладача, ризик зниження креативності та навичок критичного мислення студентів. Слід згадати і ризик збільшення розриву між студентам з високим і низьким соціально-економічним статусом (Мар'єнко, 2023). Занадто сильна залежність від технологій також матиме негативні наслідки. Тому не варто нав'язувати викладачам і студентам надмірне використання ШІ. ШІ може бути лише доповненням до навчальних матеріалів розроблених викладачем і в жодному разі не може замінити викладача.

Втім, негативні наслідки використання ШІ в освіті ще потребують додаткових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

Мар'єнко, М., & Коваленко В. (2023). Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. *Фізико-математична освіта. Науковий журнал, 38* (1). https://fmo-journal.org/index.php/fmo/article/view/225

Awasthi, S., & Soni, Y. (2023). Empowering Education System with Artificial Intelligence: Opportunities and Challenges. *Shodh Samagam, 6* (1). http://www.shodhsamagam.com/admin/uploads/Empowering%20Education%20System%20with%20Artificial%20Intelligence%20%20Opportunities%20and%20Challenges.pdf

Chaka, C. (2023). Fourth industrial revolution – a review of applications, prospects, and challenges for artificial intelligence, robotics and blockchain in higher education. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning (RPTEL), 18*(2). https://doi.org/10.58459/rptel.2023.18002

ТОВ Освітній проєкт «На урок». (2023). *Перспективи використання штучного інтелекту в шкільній освіті*. Retrieved from https://naurok.com.ua/post/perspektivi-vikoristannya-shtuchnogo-intelektu-v-shkilniy-osviti

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АВТОРСЬКИХ ВЛАСНИХ НАЗВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

Чалапчій І. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Переклад авторських власних назв (онімів) є важливим аспектом художнього перекладу, оскільки ці імена часто містять у собі життєво важливі елементи характеру персонажів, світобудови та авторського задуму. Вони роблять значний внесок у глибину оповіді, передаючи культурні

нюанси та символічні значення, які збагачують досвід читача. На думку Д. Моррелл (2020), вибір власних назв для людей і речей у художній творчості має практичну мету, оскільки апелює до логіки, уяви та пам'яті реципієнта. Відсутність готових еквівалентів вимагає творчого підходу при перекладі, адже перекладачі повинні винайти нові оніми, які б резонували з читачем перекладу, водночас залишаючись вірними оригіналу. Переклад авторських власних назв на німецьку мову, зокрема, представляє ряд особливостей, переважно завдяки граматичним та фонетичним особливостям цільової мови.

Одним із найпоширеніших способів перекладу онімів німецькою мовою є транскодування. Наприклад, англійське ім'я *Harry Potter* (з однойменної франшизи книг британської письменниці Дж. К. Ролінґ) німецькою транскодується без змін, *Harry Potter*, в той час як назва в'язниці *Azkaban* зазнає змін і стає *Askaban*, оскільки літера "z" в німецькій мові представляє зовсім інший звук.

Завдяки тому, що німецька мова характеризується продуктивністю складання основ (нім. Komposition) як способом словотвору, дуже часто цей граматичний феномен зустрічається і серед авторських неологізмів, як при перекладі, так і у питомо німецьких творах. Наприклад, у книзі *"Das kleine Gespenst"* (укр. *"Маленький Привид"*) німецького письменника Отфріда Пройслера події відбуваються у замку *Eulenstein*. Ця власна назва утворена складанням слів *Eulen* (нім. сови, множина іменника ж. р. *Eule*) та *Stein* (нім. камінь). Незважаючи на те, що ця назва є авторським неологізмом, Eulenstein звучить абсолютно природно для німецької мови, оскільки відповідає правилам словотвору. Цим способом дуже часто влучно користуються і перекладачі. Наприклад, у книжках іншої британської письменниці Крессиди Ковелл з серії *"How to train your dragon"* навіть мовою оригіналу чимало сладних слів – власних назв, що часто влучно перекладені, використовуючи той же спосіб словотвору, наприклад, англійське *Fishlegs* – німецьке *Fischbein*. Варто зазначити, що, незважаючи на дослівний переклад обох коренів, число останнього компоненту було змінено при перекладі на однину, оскільки німецькі оніми рідше містять компоненти в множині.

Іноді перекладачі також вдаються до комбінації вищезазначених способів перекладу, адаптуючи слова з одним коренем в оригіналі за допомогою складних слів, як-от переклад назви острова *Berk* з вищезгаданої книги Крессиди Ковелл у німецькій адаптації – *Wattnbengel* (асимільоване *Watten*, від нім. *Watte* – вата, та *Bengel*, хлопець), що метафорично позначає дурня, людину "з ватою" в голові, що є вдалим відповідником, оскільки англійський іменник *berk*, який авторкою було перетворено на онім, – британський сленг, що позначає дурну людину. Це ще раз демонструє тенденцію німецької мови до використання складання основ як продуктивного способу словотвору.

Для деяких власних назв додаткові труднощі створює наявність граматичного роду в німецькій мові. До прикладу, топоніми в німецькій мові мають переважно предетерміновані роди (річки чоловічого роду, країни – найчастіше середнього). З авторськими власними назвами, гіперонім яких не має усталеного роду, та що не утворені складанням коренів, вибір

граматичного роду падає на плечі перекладача. В перекладі роману *Дюна* (*"Der Wüstenplanet"*), наприклад, транслітероване *Landsraad* отримало чоловічий рід, оскільки хоч це слово і є авторським неологізмом, сам Френк Герберт зазначає, що запозичив це слово з германських мов. Споріднене до останнього кореня питомо німецьке слово Rat має чоловічий рід, що зумовило вибір роду перекладеного *der Landsraad*. Ще один цікавий приклад можна знайти на сторінках коміксу *"Сага"* Браяна К. Вона та Фіони Стейплз, а саме дві центральні власні назви історії: *Landfall* (транслітерація) та *Ranke* (з англійської *Wreath*, укр. Вінець) є одночасно і астронімами (планета та місяць відповідно) і топонімами, оскільки позначають також країни, що мешкають на цих небесних тілах. Можна навіть назвати їх астрологічними топонімами або астротопонімами. Такий особливий статус цих власних назв також був своєрідним викликом для перекладачів, оскільки планети в німецькій мові зазвичай мають визначені роди, що залежать від походження слів (наприклад, назви планет сонячної системи часто походять від імен грецьких богів, що і визначають рід астроніма), в той час як назви країн за деякими винятками мають середній рід та вживаються без артикля. У випадку з наведеними астротопонімами, перекладач вирішив вживати їх як назви країн, тобто без артикля, хоча саме слово *Ranke* жіночого роду, а *Landfall* могло б отримати чоловічий рід, завдяки німецькому *der Fall*.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що переклад власних назв німецькою мовою є нелегким завданням, зокрема завдяки граматичним особливостям мови, однак ці характеристики водночас і допомогають перекладачам передати цілісність оповіді та дозволяючи цільовій аудиторії повністю зрозуміти авторський умисел.

ЛІТЕРАТУРА

Cowell, C. (2004). *Drachenzähmen leicht gemacht*. Arena Verlag

Morrell, J. (2020). *Character names are significant in fiction.* https://www.chantireviews.com/2020/07/23/character-names-are-significant-in-fiction-part-three-language-and-name-craft-in-writing-fiction-a-chanticleer-writers-toolbox-blogpost-by-jessica-morrell/

Herbert, F. (2016). *Der Wüstenplanet*. Heyne

Preußler, O. (1966). *Das kleine Gespenst*. Thienemann Verlag

Rowling, J. (1998). *Harry Potter und der Stein der Weisen*. Carlsen Verlag

Vaughan B., Staples F. (2013) *Saga* 1. Ausgaben 1 bis 6. Cross Cult

ІНТЕРМЕДІАЛЬНІСТЬ: ПЕРЕТИН ТА ВЗАЄМОДІЯ СУМІЖНИХ ПОНЯТЬ

Чаюн І. О.

Київський національний лінгвістичний університет

У сучасному культурному просторі процес взаємодії різних форм медіа та художніх практик набуває дедалі більшої значущості, стаючи інтегральним

компонентом творчої діяльності. У цьому контексті інтермедіальність постає як фундаментальний теоретичний концепт, що визначає характер зв'язків, взаємопроникнення та трансформації між різними медіа-середовищами.

Специфіка інтермедіального підходу проявляється у його взаємозв'язку із суміжними концепціями, що окреслюють різні аспекти культурної взаємодії та комунікації. Зокрема, інтермедіальність корелює з такими поняттями, як *інтертекстуальність* (що аналізує взаємодію текстових структур), *інтердискурсивність* (що розглядає перетин різних дискурсивних формацій), *екфразис* (що означає словесне відтворення візуального мистецтва) тощо.

Тож, аналіз інтермедіальності в широкому теоретичному контексті дозволяє глибше усвідомити її сутність як складного, багатовимірного явища, що є визначальним для сучасних мистецьких і комунікативних практик.

Аналіз поняття інтертекстуальності доцільно розпочати з розгляду її історичних витоків та концептуального розвитку. Як зазначають численні дослідники, міжтекстові взаємодії є невід'ємною характеристикою літературного процесу з моменту його виникнення, а сама *інтертекстуальність* є одним із найбільш ґрунтовно досліджених феноменів, що проявляється у різноманітних формах. Американські науковці М. Уортон і Дж. Стіл підкреслюють, що елементи *інтертекстуальності* можна простежити вже у творах визначних мислителів античності, зокрема в "Діалогах*"* Платона та "Поетиці*"* Аристотеля (Still J., & Worton, M., 1990, с. 2–3).

Загалом термін *"інтертекстуальність"* був уведений у науковий обіг у середині XX століття французькою постструктуралісткою Юлією Крістевою. Вона використовувала цей концепт для пояснення механізмів взаємодії в межах однієї семіотичної системи, синтезуючи структуралістську семіотику з ідеєю множинності смислів у художньому тексті. Згідно з її твердженням, *"будь-який текст будується як мозаїка цитат, будь-який текст – це поглинання і трансформація будь-якого іншого тексту"* (Kristeva, 1969, с. 167).

Наступний аналізований термін – це *"інтердискурсивність"*, який в свою чергу є одним із ключових понять, пов'язаних із концепцією *інтермедіальності* та нерідко розглядається як одна з форм інтертекстуальності (Rajewsky, 2005, с. 45). Водночас він може трактуватися як результат взаємодії та інтеграції різних дискурсивних практик і жанрових структур у межах однієї комунікативної ситуації.

Інтердискурсивність передбачає залучення структурних, лексико-семантичних та когнітивних елементів інших дискурсів до створюваного тексту. Це явище ґрунтується на механізмі *"когнітивного перемикання"*, що полягає в переході між різними системами знань і типологічними моделями сприйняття, що актуалізується як у свідомості автора, так і в інтерпретаційних стратегіях читача (Rajewsky, 2005, с. 45).

Важливим поняттям у межах дослідження теорії інтермедіальності та її застосування в літературознавстві є термін *"екфразис"*, який відіграє ключову роль у вивченні взаємодії між словесним і візуальним мистецтвом.

Екфразис можна розглядати як міждисциплінарну герменевтичну стратегію, що розвинулася в літературній парадигмі XXI століття і передбачає

інтерпретацію літературного тексту крізь призму інших видів мистецтва. Це аналітичний метод, що охоплює опис і тлумачення художніх артефактів (зокрема живопису, скульптури, архітектури) у межах вербального дискурсу (Мочернюк, 2014, с. 292).

Екфразис виконує функцію подвійного художнього моделювання, репрезентуючи візуальні об'єкти засобами літератури, що сприяє розширенню наративного простору та поглибленню інтермедіального зв'язку між мистецькими сферами. Він може трактуватися як вербальна репрезентація, що відтворює іконічні та знакові елементи інших художніх форм, створюючи ефект "подвоєного опису", в якому художня реальність виступає як об'єкт текстуальної репрезентації, а автор здійснює її літературне втілення.

Екфразис є ефективним засобом художньої взаємодії, що сприяє трансформації та взаємопроникненню різних мистецьких кодів у межах літературного тексту. Його застосування в літературі формує специфічний когнітивний простір, у якому перетинаються та взаємодіють різні мистецькі мови, збагачуючи семіотичний потенціал художнього твору.

Тож, дослідження інтермедіальності як комплексного явища сучасної гуманітарної науки демонструє її тісний взаємозв'язок із суміжними концепціями, такими як *інтертекстуальність, інтердискурсивність* та *екфразис*. *Інтертекстуальність*, закладена в основу багатьох літературознавчих підходів, розкриває механізми міжтекстових зв'язків, що формують культурний і літературний дискурси. *Інтердискурсивність*, у свою чергу, описує процеси інтеграції та взаємопроникнення різних дискурсивних практик, забезпечуючи міжсекторальний обмін знаннями та ідеями. *Екфразис* же функціонує як аналітичний метод і художній прийом, що розширює межі наративу через взаємодію словесного та візуального мистецтва

Отже, інтермедіальність постає як ключовий інструмент дослідження художніх і культурних взаємодій, забезпечуючи глибше розуміння міждисциплінарних процесів у сучасному мистецтві та літературі. Комплексний підхід до аналізу цих категорій дозволяє не лише розширити теоретичні рамки інтермедіального дослідження, а й поглибити уявлення про динамічні процеси, що формують сучасний культурний ландшафт.

ЛІТЕРАТУРА

Мочернюк, Н. (2014). Проблеми художнього простору в екфрастичних описах. *Іноземна філологія*, 126 (1), 291–296. http://old.lingua.lnu.edu.ua/Foreign_Philology/Foreign_Philology/Philology_126/Philology126_1/articles/37Mocherniuk.pdf.

Kristeva, J. (1969). Le mot, le dialogue et le roman. En J. Kristeva, *Sèmèiotikè: recherches pour une sémanalyse* (pp. 143–173). Seuil.

Rajewsky, I. (2005). Intermediality, Intertextuality, and Remediation: A Literary Perspective on Intermediality. *Intermédialités / Intermediality,* (6), 43–64. https://doi.org/10.7202/1005505ar.

Still J., & Worton, M. (1990). *Introduction // Intertextuality. Theories and Practice*. Manchester and New York.

ВЕРБОЦЕНТРИЗМ УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ: ПРИЧИНИ, ВИЯВИ, НАСЛІДКИ

Черкас О. О.
Київський національний лінгвістичний університет
Баган М. П.
Київський національний лінгвістичний університет

Молодіжний сленг – одна з найбільш динамічних і варіативних підсистем національної мови. Його визначальна функція – забезпечення комунікативних потреб молоді, зокрема соціальної ідентифікації, експресивного самовираження, корпоративності спілкування, епатажу та вияву мовної креативності. Однією з прикметних ознак рис цього соціолекту є **вербоцентризм**, тобто домінантна роль дієслівних форм у побудові мовлення.

Український молодіжний соціолект виявляє високу активність дієслівної лексики, що можна пояснити низкою чинників. Передусім, дієслова виконують роль основного семантико-синтаксичного компонента речення, який передбачає наявність інших компонентів, їхнє граматичне вираження й семантичне наповнення, пор.: *репостити* – що? де?; *захейтити* – кого? як інтенсивно?; *вимахуватися* – чим? перед ким? як інтенсивно?; *зафрендитися* – з ким? де?; *хавати* – що?; *прошарити* – що? за який проміжок часу?; *порофлити* – з чого? як довго чи інтенсивно? На підставі того, що дієслова в позиції предиката "визначають кількість непредикатних іменників та їхні семантичні функції" в елементарному реченні, цей частиномовний клас називають центральним у граматичній підсистемі української мови (Вихованець & Городенська, 2004, с. 217).

По-друге, дієсловні сленгізми часто мають виразне емоційно-оцінне забарвлення, тож надають мовленню молоді таких важливих для неї емоційності й експресивності, пор.: *зашкваритися, зрадойобити, покринжувати, роздуплитися, прошарити, пробашляти, розстрімити, розкіпішуватись, відморозитись, хайпувати, вайбувати, двіжувати* та ін.

По-третє, в українській мові сформувалася давня й зручна парадигма дієслівного словотворення, унаслідок чого молодь легко утворює нові емоційно-оцінні сленгізми на основі іменників – визначальних назв сьогодення за допомогою дієслівних суфіксів *-и-, -а-, -ува-*, пор.: *шольц* + *-ува-* → *шольцувати* – "давати обіцянки, які не буде виконано", *байрактар* + *-и-* → *байрактарити* – "завдавати ефективного удару", *зрадойоб* + *-и-* → *зрадойобити* – "у всьому вбачати зраду, бути психологічним мазохістом". Емоційно-оцінне забарвлення мають також дієслівні сленгізми, що виникли на основі метафоричного перенесення, пор.: *поїхати* → *поїхати* "неадеквато мислити й поводитися"; *гальмувати* → *гальмувати* "повільно мислити, погано сприймати мовлення інших"; *морозитися* → *морозитися* "відмовлятися, дистанціюватися". Молодь особливо вдатна до творення емоційно-оцінних дієслівних сленгізмів.

По-четверте, українські дієслова виявляють широкі можливості аспектуального увиразнення дії щодо її тривалості, результативності, фазовості тощо. Дієслівні сленгізми так само, як загальновживані дієслова, легко утворюють форми різних родів дії: початку дії (*застрімити, заскрінити, завайбувати*), інтенсивності й різноспрямованості дії (*розтригерити, розмутити, розчатитись, роздуплитись, розстрімити, розкіпішуватись*), інтенсивної результативності дії (*назумитись, настрімити, намутити, наскіпати, накрінжувати*), часової обмеженості дії (*потролити, покріжнувати, похайпувати, повангувати, порофлити, подвіжувати, подушніти*) та ін. Різні аспектуальні відтінки дієслівного сленгу роблять його особливо ефективним засобом опису різних ситуацій у молодіжному середовищі.

По-п'яте, дієслова забезпечують модальне забарвлення речень. У молодіжному мовленні дієслівні сленгізми так само відіграють важливу роль у характеристиці повідомлюваного щодо його реальності / нереальності, бажаності / небажаності, доцільності, вірогідності, неприйнятності тощо, пор.: *Харе заливати!; Чухай ногу об дорогу! Не хо' їх доксити просто так; Та ти вже затригерив усіх! Скіки можна вийожуватися? Нічого собі ти рофлиш…* Деякі дієслівні форми слугують основою для емоційно містких іронічних висловлень, пор.: *Хай мене вкрадуть! Хай мене покрасять!* М. Баган, М. Навальна й А. Істоміна (2022) вважають, що такі висловлення сприяють емоційному психорегулюванню молодіжного спілкування, оскільки "розряджають усю ситуацію" (с.14).

Отже, вербоцентризм сучасного українського молодіжного сленгу зумовлений центральною роллю українського дієслова в семантико-синтаксичній структурі речення, легкістю творення новітніх емоційно- й оцінно маркованих сленгових дієслів, їхньою здатністю не лише виконувати номінативну функцію, а й забезпечувати аспектуальне й модальне забарвлення мовлення, сприяти психорегулюванню спілкування.

ЛІТЕРАТУРА

Вихованець, І. Р. & Городенська, К. Г. (2004). Теоретична морфологія української мови. Унів. вид-во "Пульсари".

Баган М., Навальна М. & Істоміна А. (2022). Індивідуальні вербальні коди спонтанної емоційної психорегуляції сучасної української молоді. *Psycholinguistics, 31*(2), 6–32.

ЗБЕРЕЖЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ САМОБУТНОСТІ ЧЕРЕЗ ОСОБОВІ ІМЕНА В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

Чорноус О. В.
Донецький державний університет внутрішніх справ

Збереження етнокультурної самобутності через особові імена в умовах збройної агресії є важливим аспектом підтримання національної ідентичності та духовної стійкості народу. Особові імена як носії

культурних кодів відбивають історичну пам'ять, традиції та мовну спадщину. Тож у часи війни, коли агресор намагається не лише окупувати землі, а й нав'язати іншу ідеологію, демонструючи при цьому цілковиту неповагу до чужого культурного простору (Поліщук & Грач, 2023, с. 43), збереження традиційних імен стає актом спротиву та утвердження власної ідентичності.

У таких умовах імена можуть слугувати ефективним засобом ідентифікації. У сучасному світі особові імена часто доповнюються універсальними ідентифікаторами на кшталт паспортних даних, однак їхнє важливе значення як первинного маркера лишається, особливо якщо йдеться про необхідність чітко сигналізувати оточенню свою належність до певної культури. Водночас, на думку української дослідниці С. Арефнії, стресовий стан через війну може розмивати ідентичність, що особливо посилюється стосовно біженців, частина яких, опиняючись у чужомовному середовищі, чує своє ім'я в іншій, не звичній для них інтерпретації, що може викликати негативні емоції та не підтримувати самоідентифікацію (Арефнія, 2022, с. 28, 32). Припускаємо, що це стосується ситуацій, коли люди внаслідок травматичних подій можуть втрачати чітке відчуття належності до своєї культури чи спільноти, адже звичні основи (наприклад, дім, оточення) руйнуються. І в цей самий момент їхній ключовий елемент самоідентифікації піддається різним спотворенням та трансформаціям, що виявляється для носія додатковим випробовуванням.

Водночас імена можуть бути символом єдності та непохитності. Наприклад, сьогодні спостерігається більш активне вживання традиційних українських форм особових імен, як-от Данило, що зафіксоване з-поміж найпопулярніших чоловічих наймень 2024 року за даними Міністерства юстиції України (Імена, 2025). Ця форма є діаметрально протилежною тим варіантам, які ще донедавна, за спостереженням ЗМІ, фіксувалися в сучасному антропоніміконі українців: Данііл, Даніїл, Даніл, Даніла, Даниїл (Рибенко, 2024). Тож саме українські форми наймень на кшталт Данило, Кирило, Микита, Христина тощо підкреслюють належність носія до національної культури й допомагають зменшити частоту вживання зросійщених варіантів.

У сучасних умовах збройної агресії особові імена можуть бути особливо актуальними як символ зв'язку з героїчним сьогоденням. Так, цілком очікуваною була поява нових імен або варіацій, що відображають сучасні реалії, героїзм чи надію на перемогу, що також збагачує етнокультурний простір. З 2014 року й особливо після повномасштабного вторгнення 2022 року можна пригадати випадки, коли новонароджених називали на честь героїв чи символів боротьби, наприклад, використовували для іменування назви сучасної зброї. Однак такі випадки лишаються поодинокими виявами уподобань батьків на тлі більш уживаних традиційних онімів.

Отже, особові імена стають не лише частиною повсякденного життя, а й інструментом збереження самобутності та культурної непереможності в умовах збройної агресії.

ЛІТЕРАТУРА

Поліщук, Л., & Грач, М. (2023). Війна і спадщина: досвід збереження культурної ідентичності. *Фортифікації, 19*, 43–53. https://doi.org/10.23939/fortifications2023.19.043

Арефнія, С. (2022). Ім'я як важлива складова самоідентичності у контексті адаптації особистості під час війни. *Організаційна психологія. Економічна психологія, 3*(27), 26–36. https://doi.org/10.31108/2.2022.3.27.2

Імена 2024: Барбі, Мерсі, Султан – як іще називають новонароджених українців (2025, 17 січня). Міністерство юстиції України. https://minjust.gov.ua/news/ministry/imena-2024-barbi-mersi-sultan-yak-ische-nazivayut-novonarodjenih-ukraintsiv

Рибенко, А. (2024, 12 липня). *Даніїл – це в Росії: як правильно звучить ім'я українською*. News.Telegraf. https://news.telegraf.com.ua/ukr/ukraina/2024-07-12/5862272-daniil-tse-v-rosii-yak-pravilno-zvuchit-imya-ukrainskoyu

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕРЕКЛАДУ БІЗНЕС-ДИСКУРСУ: ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ АДАПТАЦІЇ ТУРЕЦЬКОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

Шебуняєв О. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Бізнес-дискурс є ключовим складником сучасної комунікації, що відображає економічні, соціальні та культурні реалії. У контексті перекладу турецького бізнес-середовища ця сфера набуває особливого значення через унікальність лексичних особливостей і необхідність адаптації до цільових культур. Теоретичні основи перекладу бізнес-дискурсу базуються на розумінні його структури, жанрових характеристик і прагматичних завдань, що вимагають від перекладача не лише лінгвістичної компетентності, а й глибокого знання культурного контексту.

Бізнес-дискурс охоплює передусім широкий спектр текстів: від формальних контрактів до неформальних електронних листів. Як зазначають Bargiela-Chiappini і Nickerson (2007), він вирізняється структурованістю та орієнтацією на досягнення конкретних цілей, таких як укладення угод чи просування продуктів. У турецькому бізнес-середовищі ці тексти мають свої особливості. Наприклад, типове ділове листування часто включає ввічливі форми на кшталт *Sayın* (*шановний*) чи *lütfen* (*будь ласка*), що відображає повагу до ієрархії та традицій. Переклад таких елементів на англійську чи українську мови потребує не буквального відтворення, а адаптації задля збереження прагматичного ефекту. Скажімо, фраза *Lütfen görüşlerinizi paylaşın* може бути перекладена як *Please share your thoughts* англійською,

але в українському варіанті *Будь ласка, поділіться вашими думками* зберігається м'якість тону, важлива для турецького стилю.

Лексичні особливості турецького бізнес-дискурсу додають складності перекладу. Терміни, такі як *işbirliği* (*співпраця*) чи *taahhüt* (*зобов'язання*), мають культурні відтінки, які не завжди прямо передаються іншими мовами. Наприклад, *işbirliği* у маркетинговому контексті краще перекладати як *collaboration* англійською, ніж як більш формальне *partnership*, щоб підкреслити неформальний аспект співпраці. Українською мовою цей термін зазвичай передається як *співпраця*, але в юридичних текстах може знадобитися уточнення, наприклад, *партнерські відносини*. Такі нюанси вимагають від перекладача стратегічного підходу, що враховує цільову аудиторію та мету тексту.

Ще одним важливим аспектом є стратегії адаптації, які базуються на принципах перекладу, запропонованих європейськими дослідниками. Reiss і Vermeer (1984) у своїй скопос-теорії наголошують, що переклад має відповідати призначенню тексту в новому культурному середовищі. У турецькому бізнес-дискурсі це особливо актуально через вплив глобалізації. Наприклад, термін *kaliteli hizmet* (*якісний сервіс*) у рекламному тексті може бути адаптований як *premium service* англійською, щоб відповідати очікуванням західної аудиторії, або як *високоякісний сервіс* українською, зберігаючи професійний тон. Неправильний вибір, як-от *good service*, може применшити цінність пропозиції, що свідчить про важливість контекстного аналізу.

Практичні приклади підтверджують ці спостереження. У контракті турецька фраза *Ödeme 30 gün içinde yapılacaktır* перекладається як *Payment shall be made within 30 days* англійською, але машинний переклад може запропонувати *Payment will be done*, що звучить неприродно й порушує формальність. Українською мову правильний варіант – *Оплата здійснюється протягом 30 днів*, тоді як помилковий *Оплата буде зроблена* – ігнорує стилістичні норми. Такі випадки демонструють, що переклад бізнес-дискурсу потребує не лише знання лексики, а й уміння адаптувати її до культурних і функціональних реалій. У зв'язку із цим Долинський (2021) зазначає, що перекладач має не лише володіти іноземною і рідною мовами, а й знати і володіти всіма вміннями ділової комунікації, предметною галуззю, тобто у нього мають бути сформовані всі складники комунікативної компетентності до яких належать: лінгвістичний компонент (знання фонетичних, лексичних, граматичних і текстуальних моделей мовної системи); дискурсивний компонент (знання різних мовних моделей, типів мовлення й уміння використовувати їх залежно від комунікативної ситуації); референтний компонент (володіння певним досвідом, уявленнями про предмети і явища навколишнього світу, про їхні взаємозв'язки); соціально-культурний компонент (знання суспільних правил і норм взаємодії між індивідами, а також знання історії культури носіїв мови).

Еволюція турецького бізнес-дискурсу під впливом глобалізації також впливає на переклад. Сьогодні в текстах часто з'являються англіцизми, як-от *meil* чи *business*, що спрощує переклад англійською, але ускладнює

вибір еквівалентів українською – *електронний лист* чи *бізнес*, такі зміни вимагають від перекладачів уважного балансування між локальними нормами та глобальними стандартами.

Отже, переклад турецького бізнес-дискурсу – це баланс між збереженням лексичних особливостей і адаптацією до цільового середовища. Теоретичні принципи, такі як скопос-теорія, допомагають структурувати цей процес, тоді як практичні приклади підкреслюють важливість культурної чутливості. Подальші дослідження дозволять нам зосередитися на розвитку стратегій для перекладу бізнес-комунікації, які стають дедалі актуальнішими.

ЛІТЕРАТУРА

Bargiela-Chiappini, F., & Nickerson, C. (2007). *Business discourse*. Palgrave Macmillan.

Reiss, K., & Vermeer, H. J. (1984). *Groundwork for a general theory of translation*. Niemeyer.

Долинський, Є.В. (2021). Роль і місце ділової англійської мови в підготовці майбутніх перекладачів. *Філологічні студії*, 17(2), 33-38.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ ТА АДАПТАЦІЯ КОНЦЕПТІВ 仙 ТА 神 ПРИ ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ СУЧАСНИХ КИТАЙСЬКИХ НОВЕЛ ЖАНРУ 仙侠СЯНЬСЯ

Шевченко К. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Останнім часом в Україні та в світі все більшої популярності набирають китайські новели фентезійних жанрів, здебільшого жанру仙侠сянься, назву жанру можна перекласти, як “історії про безсмертних героїв”. Героями таких новел стають боги, демони, духи та інші міфічні істоти, які притаманні саме китайській міфології. Вважається, що одним із найперших романів цього жанру є роман 16 сторіччя “Подорож на Захід” (徐, 2021). Герої роману подорожують до Індії за буддиськими сутрами. Найцікавіше, що серед них тільки одна людина, монах Сюаньцзан, всі інші, в тому числі і улюблений китайцями та іноземними шанувальниками китайської культури та літератури, міфічний герой Сунь Укун, цар мавп. Протягом історії з героями трапляються різні захоплюючі історії та зустрічі з іншими міфічними персонажами, які описані достатньо детально, їхні особливості, сили та характер. Тому деякі критики, також називають цей роман “Хроніки китайського бестіарію”.

В наш час, в Китаї опис різних історій та пригод міфічних істот, які мають надприродні сили, не тільки все ще дуже популярний, а й навпаки стає ще більш популярним, адже зростає популярність також фільмів і серіалів жанру сянься, коміксів та анімаційних серіалів з красивими

казковими персонажами, чарівними костюмами та чудовими спец ефектами. Прихильники жанру в очікуванні нової історії звертаються до першоджерел новел, які стали основою для створення їхнього улюбленого дунхуа або серіалу, а також інших історій, цього незвичного жанру.

Зазначимо, що за період 2020 – 2025 років популярність китайських новел серед іноземних читачів зросла приблизно на 30% відсотків. На наш погляд, ця тенденція пояснюється зростаючою популярності китайської літератури та культури, а також спрощенням доступу до першоджерел китайською мовою. Але нажаль, перекладів сучасних китайських новел українською мовою не багато і якість перекладу часто викликає сумніви. Покращення ситуації можливо завдяки подоланню основних труднощів, що постають перед перекладачами, однією із проблем є як раз проблема адаптації синонімічних концептів українською мовою.

Наше дослідження зроблено на матеріалі новели Куан Шан Цзя Куан "Божественне дерево" ("仙台有树"), яка почала публікуватися влітку 2021 року і досягла популярності не тільки в Китаї, а також у світі (狂上加狂, 2021). Наш вибір, також пов'язаний саме з наявністю великої кількості різних лексичних поєднань в тексті новели з концептами仙 та 神, які на прикладах відображають різницю між ними, та краще показують акценти, на які треба звернути увагу при перекладі українською таких творів.

На наш погляд, саме проблема правильного тлумачення концептів仙 та 神 та правильний переклад лексичних одиниць, у складі яких є ці водночас синонімічні, але й різні концепти впливають на загальне розуміння тексту новели. Тому вважаємо доцільним, детально розібрати частоту вживання концептів, а також проаналізувати контекст в якому вони вживаються.

Цікаво, що у новелі "Божественне дерево" концепт 神 зустрічається не часто, а найчастіше саме у поєднаннях з концептом 仙, тобто仙神xiānshén, що позначає практик, що досяг рівня божества, став безсмертним. Але саме仙 з різними лексичними одиницями у поєднаннях вживається набагато частіше, наприклад: 仙侣xiānlǚ – пара практикуючих даоські техніки, що спрямовані на досягення надприродної сили та досягнення безсмертя; 仙修xiān xiū – культивація, вдосконалення своїх навичок та надприродніх сил; 仙台xiān tái – верхівка священої гори (переклад зроблено автором з урахуванням аналізу контексту); 仙圣xiānshèng – даоські практики, які досягли високого рівня культивації. Але, все ж треба приділити більше уваги концепту 神shén, який в новелі використовується у поєднанні з 女, а саме 女神, та згадується ім'я богині 女娲 Нюйва, за думкою китайських вчених Нюйва є якраз яскравим прикладом відмінностей між концептами, які ми розглядаємо, саме тому, що вона згадується у стародавніх міфах та легендах, романах епохи Мін, навіть не тільки жанру сянься, а також в сучасних новелах, вона є верховною богинею, яка наділена неперевершеною силою, та яка існувала до створення життя в світі. Також, 仙人 більш актуально перекладати, як практик, даос, що практикував задля становлення богом, піднесення в ранг богів та досяг успіхів.

Отже, аналізуючи приклади вище, ми можемо виділити основне значення, ядро концепту仙xiān , що потрібно для актуалізації та адаптації його при

перекладі лексичних поєднань з ним українською мовою, а саме практик, культиватор, безсмертний, що досяг рівня богів за допомогою розвитку своїх надприродних сил. Треба зазначити, що ядром концепту神 shén, саме в порівняльному аспекті буде – істинний бог, або богиня, які народилися, від зірок, сонця, місяця та природніх явищ, і вже від природи мали надприродні сили, а також обов'язок – захищати все існуюче на землі.

Важливо, що при перекладі сучасних новел жанру сянься з китайської мови українською, краще перекладати仙xiān, як безсмертний, а 神 shén – бог, що буде відображати саме релігійні та міфологічні особливості китайської культури, або використовувати зноски для роз'яснення різниці та відображення особливостей концептів.

ЛІТЕРАТУРА

狂上加狂（2021）。仙台有树。Retrieved from https://www.52shuku.vip/yanqing/am/h4Vl_8.html

徐, 颂赞（2021）。关于古今中外的神明妖怪故事。Retrieved from https://www.thepaper.cn/asktopic_detail_10022343

ДІЯЛЬНІСТЬ ЯПОНСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГЕНЦІЇ KYODO NEWS В УКРАЇНІ

Шепельська І. Ю.
Київський національний лінгвістичний університет

Японське інформаційне агенство Кьодо Ньюс є однією з найбільших компаній на ринку новин у світі і єдиним інформаційним агентством в країні. Кьодо Ньюс було створено 1 листопада 1945 року на базі існуючої державної Союзної інформаційної агенції, яка функціонувала до Другої світової війни. Зараз у Інформаційному агентстві Кьодо Ньюс працюють журналісти, які володіють багатьма мовами, є навіть ті, хто навчався у Києві.

В Україні агентство працює з часів Радянського Союзу, але в Україні представництво було відкрито після початку повномасштабної війни росії проти України. Кількість журналістів, які працюють у київський філії, залежить коливається залежно від інтенсивності подій у країні. Так, ще у часи початку війни на Сході України і у Криму (2014 р.) японські журналісти були присутніми і висвітлювали протиправні дії росії, яка проводила референдум і здійснювала анексію Криму. Напередодні повномасштабної війни взимку 2022 р. журналісти Кьодо Ньюс, які перебували в Україні, описували у своїх статтях мирне життя в країні, спростовували російські вигадки про "таємні лабораторії" на території України та інші фейкові новини.

Від початку повномасштабної війни журналісти агенства попри небезпеку залишились в Україні що об'єктивно висвітлювати події, пов'язані із російським вторгненням.

Кореспонденти, працюють майже без вихідних, у важких умовах, ризикуючи власним життям. Важкість цієї роботи полягає не лише у фізичному перевтомленні, але і у значному психологічному напруженні. Темами їхніх сюжетів є горе людей, спричинене втратами близьких, житла, звичного способу життя. Журналісти Кьодо Ньюс підіймають гострі питання. Наприклад, про долю полонених. Вони були одними з перших із медіа, хто брали інтерв'ю у щойно повернутих полонених, отримуюючи дозвіл від самого полоненого і військової адміністрації або СБУ.

Агенство не обмежується описом поточних подій, тут представлені глибокі аналітичні матеріали щодо співвідношення сил, впливу зовнішніх факторів, економічних процесів. Позиція експертів є близькою до українського погляду. Зокрема, у статті професорки Університету Кейо Йоко Хіросе підтримується думка, що мирні переговори стали неможливі після того, як відбулася деокупація Бучі і Україна та весь світ дізналася, про військові злочини проти мирного населення, які там відбулися. Всі зрозуміли, що пробачити це неможливо (特集」ロシアの戦時経済,18.05.2024).

Аналізуючи матеріали Кьодо Ньюс щодо України, слід відзначити актуальність і об'єктивність сюжетів. Наприклад, журналістами піднімається тема руйнування енергетичної інфраструктури України, браку систем ППО, стійкості працівників енергетичних компаній і небайдужості громадян. Зокрема, українського боксера О. Усіка, який використовує інтерес вболівальників для поширення інформації про потреби України (DTEK：光のための戦い).

У свою чергу українське суспільство і влада високо оцінюють і довіряють журналістам Кьодо Ньюс. Адже наш президент В. Зеленський дав інтерв'ю саме цьому агенству, а цим може похвалитися не багато не тільки японських, а й світових медіа (Інтерв'ю …).

Зовнішня політика японської держави традиційно велику увагу приділяє питанням гуманітарної допомоги. Під час війни така допомога здійснюється не тільки в Україні, а і для українців, що як біженці перебувають у Японії. Проєкти підтримки біженців (Dopomoga), розповіді про долі людей, труднощі і перспективи адаптації жо життя на чужині активно висвітлюється у репортажах журналістів Кьодо Ньюс (侵攻から３年 ウクライナ避難民は).

Варто зазначити, що японські медіа зазвичай намагаються уникати слова війна, коли мова йде про Україну, але Інформаційне агентство Кьодо Ньюс не називає речі своїми іменами і використовує слово "війна" за потребою.

Діяльність агенства Кьодо Ньюс сприяє поширенню в японському суспільстві правдивої інформації про події в Україні, збереженню високого рівня фінансової і моральної підтримки японського уряду.

ЛІТЕРАТУРА

廣瀬陽子 特集」ロシアの戦時経済　知られざる旧ソ連諸国との相互依存関係18.05.2024.Вилучено з: https://www.kyodo.co.jp/news/2024-05-18_3856584/

DTEK：光のための戦い：オレクサンドル・ウシクが破壊されたウクライナのエネルギー部門再建を支13.05.2024. Вилучено з: https://www.kyodo.co.jp/pr/2024-05-13_3857526/
Інтерв'ю Володимира Зеленського для Kyodo News. 02.12.2024. Вилучено з: https://www.youtube.com/watch?v=Fn1HE1zHBVg
Dopomoga.jpがチャリティイベントを開催。　ウクライナ支援に関するパネルディスカッション19.04.2024. Вилучено з: https://www.kyodo.co.jp/pr/2024-04-19_3853023/
侵攻から３年 ウクライナ避難民は 【水谷竹秀×リアルワールド】 08.03.2025. https://www.kyodo.co.jp/col/2025-03-08_3923471/

"АЧАР'Я（阿阇梨）ТА ЧАРОДІЙ: КУЛЬТ "СПРАВЖНЬОГО СЛОВА" У ТРАДИЦІЇ СЕРЕДНЬОВІЧНОГО КИТАЮ В КОНТЕКСТІ КРОСС-КУЛЬТУРНИХ ФІЛОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ"

Щербаков Я. І.
Київський національний лінгвістичний університет

Культ "Чженьйень" (真言) – "справжнього слова", "справжньої мови" сформувався у китайському середньовічному буддійському середовищі. Навіть раціональне, емпіричне, наукове серце інтелектуального послідовника буддійського вчення у багатьох життєвих ситуаціях та у багатьох невблаганно складних духовних пошуках очікувало на чудо. Слово промовлене, як і слово уявне, сказане у думках мовчки, було саме тим загальнолюдським всесвітнім засобом, що допомагав людству розв'язувати найскладніші життєві проблеми. Отже, зрештою, промовлене (чи написане) слово разом з правильною думкою і правильним фізичним втіленням стало елементом буддійської "магії". Безумовно, китайський буддизм підняв і без того сакральний культ слова у Китаї на новий рівень: слово і думка стали елементом, що сполучує людину з абсолютом. І, навіть, стали умовою "перетворення" людини на Будду у цьому житті (即身成佛). Езотеричний буддизм вніс культ вчителя – "Ачар'ї" (阿阇梨). "Ачар'я" в індуїзмі є головним вчителем, тим, хто завідує "Ашрамом" та керує ритуальними діями "чар'я". У китайському буддизмі "Ачар'я" є вчителем, що передає основну структуру та суть медитацій, "справжніх слів" та ритуальних жестів своїм учням. Ачар'я є наставником системи "Чар'я-тантри", тобто через систему візуалізаційних ритуалів та філологічних формул "Чженьйень" намагається привести свідомість учнів у певний стан, а інколи й "молитовно" вплинути на навколишні реалії (Чи викликає асоціації санскритське та запозичене китайське слово Ачар'я з добре знайомими "вітчизняними" концептами української мови "Чарівник" та "Чари"?).

Літературний жанр буддійської словесної символічної формули отримав у Китаї назву "Чженйень" – "справжні слова", "слова істини". "Чженьйень"

по суті є китайською транслітерацією жанру “Дхарані” (陀罗尼) – жанру буддійської мантри. Дхарані китайського буддизму часто передавалися алфавітом “Сіддхам” – спеціальним графічним буддійським алфавітом, що базувався на основі алфавіту мови санскрит. У багатьох буддійських канонах “Дхарані” подається як самостійний шлях до просвітлення шляхом слухання. Саме слово “Дхарані” пов’язане з санскритським коренем “тримати, утримувати” (кит. 能持) Перекладна буддійська література з езотеричним елементом з’явилася у Китаї доволі рано. Серед сутр з езотеричним компонентом ми, посилаючись на дослідження Стефана Ходжа (2003) можемо виділити переклади Чжи-цяна (220-230 р. н.е.) (“Анатамукха дхараністутра”, “Матанга сутра”, “Дхарані найвищого просвітлювача”, “Пушпакута Дхаранісутра”), перекладів Дхармаракши (“Дхарані від зубного болю”, “Аршапрашамані Сутра”, “Маякарабхадра дхаранісутра”, “Дандаламая дхаранісутра”, “Маніратна Сутра”), переклад Нанди (“Дхарані Авалокітешвари від отруєння”), Шримітри (“Абхішека сутра”), переклад найвідомішого буддійського перекладача Кумараджіви (“Махамаюрі Відьяраджа”), Буддхабхадри (“Аватамшака сутра хрідая дхарані”) і дуже багато інших містичних канонів буддизму (Hodge, 2003).

Найбільшого розквіту езотеричний буддизм у Китаї набув за пізньої доби Тан. Серед найбільш відомих буддійських містиків, що прийшли до Китаю доби Тан з Індії можна виділити Шань Увея (Шубхакарасімха 637-735), Цзіньган Цзи (Ваджработхі (672 – 741)) та Букуна (Амогаваджра 705 —774). Серед ключових канонів традиційно виділяють три найбільші езотеричні сутри: Махавайрочана-сутру, “Сутру йоги діамантової вершини” та “Сукхасідхі-сутру” (姚, 1994).

Ключовою фігурною у формуванні культу Ачар’ї у китайській традиції став наставник Амогаваджра. Амогаваджра (Букун) народився у місті Самарканд, згодом переїхав до Танського Китаю і передав китайською мовою “Сутру йоги діамантової вершини” та ряд інших робіт з езотеричного буддизму та йоги. За часів доби Тан він був відзначений званням Вчителя нації. Китайська традиція наділяє Амогаваджру чималими мантичними здібностями. Амогаваджра заснував на горі Утайшань монастир Цзінгеси, що був присвячений культу бодхисатви мудрощі Маньчжушрі. У монастирі розташовані сотні скульптур будд та бодхисатв, що формують велетенську окружність-мандалу, яка символізує всесвіт Махавайрочана-сутри. Також, розташована прекрасна велетенська статуя тисячорукої бодхисатви Гуаньінь. Література Чженйень, чимало перекладів з якої належать перу Амогаваджри розповсюджується на горі Утайшань і до сьогоднішнього дня. Тому, езотерична традиція Амогаваджри фактично, перервана не була і існує у Китаї до сьогодення. Єдине, що виділити його як окрему школу буддизму можна лише умовно, адже в процесі історичного розвитку напрям Амогаваджри був пов’язаний зі школами Хуаянь, Тяньтай, Чань. Лінії передачі буддійського вчення Шубхакарасімхи, Ваджработхі та Амогаваджри поєднав видатний буддійський вчений Ісін (顾, & 吴, 2002).

Ачарья Ісін, видатний астроном середньовічного Китаю та ченець монастиря Шаолінь розкриває містичну природу Будди в образі, подібному на сонце. Сонячне сяйво будди проникає у всі, навіть самі недоступні та темні місця, ліквідовує темряву. Воно допомагає виявити "добрі корені" усіх живих істот. Що веде до сонячного сяйва абсолютного Будди? Це чисті дії, чисті думки, і чиста мова. У трактуванні Ісіна, (а саме Коментаря до Махавайрочана-сутри), езотеричні таємниці середньовічного буддизму і буддійський таємний код передається у північному Китаї до наших днів.

ЛІТЕРАТУРА

姚，舜等. (1994). 大日经/佛教密宗要籍丛刊/金刚顶经/苏悉地经. 武汉出版社.

顾， 净缘, & 吴， 信如. (2002). 密乘一品一论讲略：密教的住心与发心. 民族出版社.

Hodge, S. (2003). *The Maha-vairocana-Abhisambodhi Tantra with Buddhaguhya's commentary*. RoutledgeCurzon.

ЛІТЕРАТУРА В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ТЕКСТ І КОНТЕКСТ

Юрчук О. О.

Київський національний лінгвістичний університет

У наш час спостерігається значний вплив новітніх цифрових технологій на літературні розвідки, що сприяє поширенню наукової дискусії про потенціал та ефективність цифрової гуманітаристики до вивчення літератури. Окрему увагу дослідники приділяють способам застосування цифрових технологій і соціальних мереж до аналізу новітньої літератури.

Сучасні комп'ютерні технології відкривають безліч можливостей для аналізу текстів і вивчення літератури. Серед новітніх технологій та підходів: 1) машинне навчання та NLP моделі, які можуть бути використані для аналізу великої кількості текстів, автоматичної категоризації та розуміння текстового змісту, виявлення сентименту, ідентифікації тем та ключових слів; 2) використання лінгвістичних корпусів (великих наборів текстів, зібраних з різних джерел) для дослідження мовної структури та лексики в літературі; 3) створення візуальних зображень аналізу тексту, таких як "word clouds" (хмари слів), графи зв'язків між словами та темами, що допомагає зрозуміти структуру тексту; 4) використання цифрових інструментів для аналізу текстів, включаючи текстові корпуси, інструменти для тематичного моделювання та географічні інформаційні системи для вивчення літературних місць подій; 5) використання нових форматів літературних творів (інтерактивні книги або ігри з текстом), які взаємодіють з читачем: 6) аналіз не лише писемного, але й усного тексту, а також рухів та жестів для розуміння виразів обличчя та настрою (NLU); 7) створення літературних досліджень у віртуальному (VR) або розширеному середовищі (AR), яке дає

новий спосіб взаємодії з літературними текстами. Ці технології допомагають вивчати літературу за новими перспективами і розвивають способи аналізу та розуміння текстів. Вони можуть бути корисні як для дослідження, так і для викладання літератури.

Широке розповсюдження оцифрування літературних текстів прямо впливає на способи літературної творчості та читання. Такий вплив відбувається через появу нових загальних або гібридних форм і засобів написання та поширення на основі соціальних мереж, оцифрування книг, твіттера тощо. У дискурсі розвитку літератури в епоху цифрових технологій окремої уваги заслуговує вивчення питання про характеристику типу та профілю читача або читацької спільноти.

У зв'язку з тим викликає науковий інтерес дослідження А. Земмер ("Matières textuelles sur support numérique"), в якому йдеться про оригінальний підхід до опису та аналізу електронної літератури, який передбачає поділу цифрових текстів на три основні категорії: тексти з гіперпосиланнями, анімовані тексти та запрограмовані тексти. Пропонована методологія тяжіє більше до "гіпертексту", ніж до "кібертексту". Перший термін стосується формального, літературного, семіотичного аналізу, другий – контекстуального, історичного, соціологічного аналізу цифрових фактів.

Однак у разі переваги "гіпертексту" над "кібертекстом" він ризикує відірвати аналіз електронної літератури від соціального поля, оскільки кібернетичні студії ближчі до культурології, ніж до літературознавства. Внаслідок чого аналіз цифрового буде обмежений літературним полем (де гіпердослідження можуть більше втратити, ніж здобути, з огляду на літературні обмеження гіпертекстових творів).

Очевидно, що існуюча літературознавча термінологія, яка у наш час вживається для опису специфіки цифрового письма (відкритий текст, скриптований текст, розширена інтертекстуальність тощо) не може повністю задовольнити тих науковців, які фактично практикують міждисциплінарний підхід до дослідження, намагаючись об'єднати літературну і соціальну сферу. Водночас з тим, цікаво спостерігати, в який спосіб структури гіпертексту зберігають, ігнорують, порушують або трансформують закони наративу, або побачити, чому структури наративу породжують щось абсолютно нове і відмінне, а саме відеоігри.

Межі між літературою та відеоіграми розмиті, оскільки вони постійно піддаються сумніву. Нинішня тенденція мистецтва загалом до мульти- та трансмедійності фактично робить неприйнятною концепцію відеоігор та літератури в значенні двох різних множин, які можна розпізнати за очевидними рисами у творі. Доповнюючи один одного або конкуруючи між собою як засоби передачі людської думки, різні медіа водночас мають тісний взаємозв'язок. Нерідко вони репрезентують, коментують і оцінюють одне одного. Відеоігри та література не є винятком: чимало ігор містять посилання на книжки – у якості звичайних елементів декору; як інформаційну опору наративного всесвіту, в який поринає гравець; або як невід'ємні об'єкти, що виконують певну функцію в ігровому механізмі. Зокрема, вони можуть

слугувати контрольною точкою, прихованим проходом, засобом підвищення певних здібностей персонажа, зброєю тощо. Якщо книги, наявні у грі як об'єкти, містять окремий повноцінний текст, а також можуть бути прочитані гравцем, вони виходять за суворі рамки репрезентації і стають своєрідною віртуальною бібліотекою, тобто відбувається взаємопроникнення одного медіапростору в інший.

Загалом, важливо пам'ятати, що межа між літературою та відеоіграми – це значною мірою елемент дискурсу, який піддається різним визначенням та інтерпретаціям і змінюється з плином часу. Це пов'язано з тим, що відеоігри та література, як медіа, є абстрактними сутностями, виведеними з конкретних об'єктів. Іншими словами, не існує поняття " відеогра" та " література" як таких, а є конкретні романи та ігри, на основі яких ми можемо сформувати уявлення про медіум, що їх охоплює.

ЛІТЕРАТУРА

Matières textuelles sur support numérique. (2007). Publications de l'Université de Saint-Étienne.

ЕФЕКТИВНЕ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАРКЕТИНГУ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Янчук О. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Сучасна освіта постійно змінюється, вимагаючи від викладачів не лише глибоких знань у своїй галузі, а й уміння ефективно організовувати навчальний процес. У цьому контексті методи менеджменту та маркетингу відіграють важливу роль, дозволяючи оптимізувати робочий процес викладача, підвищити якість навчання та залучити студентів до активної участі в освітньому процесі.

Застосування методів менеджменту та маркетингу в освітній діяльності є необхідністю сучасного навчального процесу. Викладачам доводиться не лише передавати знання, а й ефективно управляти власним часом, організовувати навчальний процес, взаємодіяти зі студентами та колегами, застосовувати сучасні цифрові технології. Використання інструментів менеджменту дозволяє структурувати роботу викладача, а маркетингові стратегії допомагають зробити навчальний процес привабливішим для студентів, підвищуючи їхню мотивацію та зацікавленість.

Метою дослідження є аналіз ефективного застосування методів менеджменту та маркетингу в освітній діяльності для покращення організації роботи викладача, підвищення якості навчання та залучення студентів до активної участі в освітньому процесі.

Одним із ключових елементів менеджменту в освітній діяльності є індивідуальний план роботи викладача. Він допомагає систематизувати

діяльність, розподілити навантаження та відстежувати досягнення. Такий план включає різні аспекти роботи викладача: методичну, наукову, виховну, навчальну та організаційну.

Методична робота передбачає постійне оновлення знань і вдосконалення методів навчання. Сучасні цифрові інструменти, такі як онлайн-платформи (Moodle, Google Classroom), інтерактивні вправи та мобільні додатки, роблять навчання цікавішим і доступнішим.

Наукова діяльність сприяє професійному зростанню викладача. Публікації у фахових виданнях, участь у наукових конференціях та семінарах підвищують рівень компетентності та авторитет викладача у професійному середовищі.

Виховна робота спрямована на розвиток комунікативних навичок студентів, критичного мислення та соціальної відповідальності. Використання проектних методів, дебатів, інтерактивних занять допомагає зробити навчальний процес динамічним та ефективним.

Навчальна діяльність є центральним елементом роботи викладача. Для підвищення її ефективності застосовуються різні підходи:

Інтерактивні методи навчання (дискусії, рольові ігри, кейси, проєкти) допомагають студентам краще засвоювати матеріал.

Індивідуальний підхід враховує особливості кожного студента, його темп навчання та інтереси.

Зворотний зв'язок через оцінювання досягнень сприяє покращенню результатів навчання.

Мотивація студентів до навчання забезпечується через створення позитивного навчального середовища та використання різних форм заохочення.

Методи маркетингу також є важливими в освітній діяльності. Використання соціальних мереж, блогів, відеоконтенту на YouTube допомагає викладачам не лише розширювати аудиторію, а й створювати інтерактивне освітнє середовище. Залучення студентів через медіа дозволяє ефективніше комунікувати з ними та зацікавлювати в навчанні.

Сучасний викладач – це не лише передавач знань, а й менеджер, маркетолог і дослідник. Використання інструментів менеджменту дозволяє організувати навчальний процес ефективніше, а маркетингові методи сприяють залученню студентів та підвищенню їхньої мотивації. Оптимальне поєднання цих підходів допомагає створити якісний та цікавий освітній процес, який відповідає сучасним вимогам. Постійне вдосконалення методів викладання та використання новітніх технологій сприяють професійному зростанню викладача та покращенню якості освіти загалом.

ЛІТЕРАТУРА

Левченко, Л. С. (2015). Освітній менеджмент та маркетинг в навчальному закладі. *Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології, 1*, 74–78.

Ярмолюк, О. (2023). Перспективи розвитку освітнього менеджменту в діяльності закладів фахової передвищої та вищої освіти. *Молодий вчений, 11*(123), 96–99.
https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-11-123-33

ДО ПИТАНЬ ВІДНОВЛЕННЯ І ЗБЕРЕЖЕННЯ ГРАМАТИЧНИХ РИС УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КОНТЕКСТІ АНАЛІЗУ СУЧАСНИХ ПРАВОПИСНИХ ЗМІН

Ярошевич І. А., Краснопольська Н. Л.
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

В усі періоди розвитку людство було небайдужим до мови, її витоків, питань функціювання. Особливий інтерес до неї виявлявся у періоди, коли життєво необхідним постало питання самозбереження, виокремлення з-поміж інших мов, а відтак і питання: бути чи не бути мові. Історична доля української мови та її носія, як відомо, склалася надзвичайно важко, заборонялося функціювання української мови у сфері суспільно-політичного, економічного, культурного та наукового життя українського народу. Такі дії невпинно розхитували, нівелювали, дестабілізували процеси системного закріплення норм української літературної мови на всіх її рівнях, позбавляли питомих самобутніх рис. Та попри всі випробування в часі, усе ж "у добу національного відродження зростає інтерес до історії народу, активізується національне самопізнання, зокрема й пізнання історії мови, бачення її окремішності, самобутності" (Єрмоленко, 2007: 10).

Досліджуючи шляхи формування української літературної мови, відомий славіст Ю. Шевельов зазначав, що літературна мова "виростає зі співпраці визначних і менш визначних сучасників і з переємності досвіду й змагань поколінь" (Шевельов, 1993: 7). Це висловлювання є актуальним як щодо ролі першоджерел у випрацювані теоретичних засад граматичної думки в Україні, так й осмислення основних її понять, випрацювання мовних стандартів, уніфікації в системі граматичних норм української мови. Кінець XVI та особливо XVII ст. учені слушно вважають важливим періодом в історії розвитку граматики як науки. Відомий учений-енциклопедист, дослідник історії становлення й розвитку української літературної мови І. Огієнко зауважив, що в цей період в Україні "пишним цвітом… зацвіла наука, а разом із нею і граматична література" (Огієнко, 1908 : 95). Простеження еволюційних процесів у розвитку граматичної думки в Україні водночас передбачало виявлення тих змін, які спостерігаємо на сучасному етапі в розвиткові теорії й практики морфології у зв'язку з поглибленим вивченням морфологійних одиниць та з різними науковими підходами науковців щодо розв'язання граматичних і правописних проблем.

Глибоко усвідомлюючи важливість відновлення і збереження граматичних рис української мови в контексті сучасних правописних змін, у другій половині минулого століття українські мовознавці активізували свою діяльність на видання й лінгвістичний опис різножанрових пам'яток української мови старої доби, у тому числі й перших граматичних праць. Питання систематизованого опису, проблеми кодифікації морфологійних та словотвірних норм широко представлено в працях С. П. Бевзенка, Л. А. Булаховського, М. А. Жовтобрюха, А. Ю. Кримського, В. В. Німчука, О. О. Потебні, В. М. Русанівського, Ю. В. Шевельова, А. П. Грищенка, І. Р. Вихованця, К. Г. Городенської та ін. Наприкінці XX – початку XXI ст. засвідчено тенденцію до перегляду та перевнормуванню деяких морфологійних норм, до відновлення втрачених питомо українських словотвірних та граматичних форм (форми іменників кличн. відм., род. відм. одн. ім. чол. р. II відміни, закінчення *-и* в род. відм. одн. іменників III відміни, форми закінчень числівників, займенників, дієслів, словотвірні норми раніше запозичених прикметників латинського походження тощо), активно використовуваних ще набагато раніше в працях граматистів початку XX ст. – В. Сімовича, О. Синявського, Є. Тимченка, А. Кримського, О. Курило та ін..

На сьогодні характерним насамперед, на думку граматистів, є питання "повернення до вжитку закінчень іменників, займенників та дієслів, що були і є в прескрипціях української літературної мови, але переважно з позамовних причин стали функціонально обмеженими або й вилученими з ужитку, призабутими чи й зовсім забутими" (Городенська, 2017: 20).

Отже, зазначимо, що в українській лінгвістичній науці відбулися кардинальні зміни в теоретичному осмисленні проблем морфології: учені не лише прагнуть відновити національну ідентичність мовних одиниць, опрацьованих у попередні періоди розвитку граматичної системи мови, а й створюють значну кількість нових праць з теорії та практики правописних норм, сприяють їх кодифікованому закріпленню в науковій фаховій мові. А закріплення історичних рис граматики в "Українському правописі 2019 р. – не архаїзування української мови, а відновлення її національної граматичної специфіки" (Колібаба, 2023: 367; Колібаба, 2014: 96).

Дотримання мовних норм – невід'ємна частина культури мови, а відхилення від них не лише зумовлює правописні помилки, а й негативно впливає на культуру мовного спілкування. Підвищення рівня культури мови дає змогу забезпечити грамотність користувачів українською мовою та прискорити процес подолання розхитування правописних та граматичних норм сучасної української мови.

ЛІТЕРАТУРА

Бевзенко, С. П. (1960). *Історична морфологія української мови*. Закарп. обл. вид-во.

Вихованець, І., Городенська, К. (2004). Теоретична морфологія української мови. Пульсари.

Городенська, К. Г. (2017). Граматичний стандарт української літературної мови і сучасна практика. *Граматичні студії : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т імені Василя Стуса. ДонНУ імені Василя Стуса, 3*,17–21.
Городенська, К. Г. (2020). Морфолого-словотвірне перевнормування запозичених прикметників в усталених словосполученнях. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія, 1*(43), 92–99.
Єрмоленко, С. Я. (2007). *Мова і українознавчий світогляд*. НДІУ.
Колібаба, Л. (2014). Варіантність відмінкових закінчень іменників на тлі морфологічних норм української літературної мови кінця ХХ – початку ХХІ сторіч. *Українська мова, 1*, 86–96.
Колібаба, Л. (2023). Вплив мовної політики доби тоталітаризму на граматичні норми української літературної мови. *SLAVIA ORIENTALIS LXXII*(2), *ROK*, 357–370.
Німчук, В. В. (2002). *Проблеми українського правопису ХХ – початку ХХІ ст.* Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, інформаційно-видавничий відділ.
Огієнко, І. (1908). *Історичний словник української граматичної термінології з передмовою про історію розвитку її*. Друкарня І-ї Київської Друк. Спілки.
Русанівський, В. М. (2001). *Історія української літературної мови*. "АртЕк".
Тимченко, Є. (1907). Українська граматика. Київ: "Час".
Шевельов, Ю. (1993). Покоління 20-х років в українському мовознавстві. *Слово*, *6*, 8–30.
Українська мова. Енциклопедія. (2007). Вид-во "Українська енциклопедія" [третє вид.]. Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана.
Український правопис, (2019). Наукова думка.

TRANSFERRING CULTURAL IMAGES: THE TRANSLATOR AS MEDIATOR

Berezovska N.
Ludwig Maximilian University of Munich

Imagology (or "image studies"), a field that emerged in the mid-20th century, plays a crucial role in understanding how national and cultural images are constructed and disseminated. Imagology was developed by scholars like Jean-Marie Carré, Marius-François Guyard, and Hugo Dyserinck. These researchers were particularly concerned with how national identities and cultural perceptions were shaped in literature and cultural narratives. The field emphasizes the fluid and dynamic nature of cultural images, arguing that these images are not fixed but constantly reshaped by historical, social, and political contexts (Leerssen, 2007).

The term "imagology", while originally used primarily in German, French, and Dutch scholarly work, has gained widespread usage in global academic discourse. The key concept within imagology is the distinction between "auto-images"

(self-representations) and "hetero-images" (representations of others), with national stereotypes representing an essential element of hetero-images (Leerssen, 2016). These stereotypes are often oversimplified, generalized representations of foreign cultures, which serve to define national identity by contrasting it with the "other". Leerssen (2007) emphasizes that these stereotypes are not inherent or objective truths; rather, they are ideological constructs created and maintained through cultural production. Imagology, therefore, provides a framework for deconstructing these stereotypes and examining their role in shaping perceptions of national identity across time and space.

In recent decades, the field of Translation Studies has shown a growing interest in national and cultural characterization, especially in terms of the role of translators in the transfer of cultural images. This shift is closely tied to the increasing awareness of globalization and its effects on the ways in which national and cultural identities are constructed and transferred across borders. The process of translation, once viewed as a straightforward linguistic transfer, has evolved to engage with the complex dynamics of culture and identity. Translators are not mere conveyors of meaning; they actively shape how cultural images are presented to the target audience. This shift has sparked growing interest in how translation contributes to the formation, reinforcement, or deconstruction of national stereotypes.

The role of the translator as a mediator in transferring cultural images is particularly important. As Lefevere (1992) argues, translation is not simply a mechanical process of converting words from one language to another but an act of "rewriting". In this process, translators engage with the source text, making decisions about what elements of the culture should be preserved, adapted, or altered. These decisions are not made in a vacuum; they are influenced by the translator's own ideological framework, as well as the cultural norms and expectations of the target audience. Therefore, translators become active participants in the construction of national and cultural images. Their choices determine how a foreign culture is represented and how stereotypes are either reinforced or challenged in the target text.

Furthermore, translators operate within a complex set of cultural, political, and historical frameworks. As McKinnon (2016) explains, the "image of the other" is crucial in defining what is perceived as part of the self. Translators navigate the space between "other" and "self", making decisions that reflect both the target culture's perception of the foreign culture and the translator's own views. In this sense, the translator's task is not only to convey the meaning of a text but also to mediate the cultural images embedded within it. For example, a national stereotype in the source text may be either retained or altered, depending on the translator's understanding of the target culture and the broader ideological context. As such, the translator's choices play a crucial role in determining how national and cultural identities are framed and understood across linguistic and cultural borders.

As globalization continues to transform the ways in which information circulates, questions arise about the impact of these changes on the transfer of cultural images. The rise of digital media and the instantaneous availability

of information may facilitate the rapid spread of stereotypes, making it more difficult to challenge entrenched cultural representations. Translators, as intermediaries, have a unique opportunity to confront these stereotypes by reinterpreting and reframing them for a global audience. By recognizing the ideological implications of their choices, translators can engage in a more conscious and critical process of cultural mediation, challenging simplistic and reductive representations of the "other".

In conclusion, imagology provides a critical framework for understanding the construction and evolution of national and cultural images. It shows that these images are dynamic, shaped by historical, political, and ideological factors. In Translation Studies, the translator plays a central role in transmitting these images across linguistic boundaries. Translators are active participants in negotiating cultural identities, and their decisions contribute to the formation and transformation of cultural images. This underscores the importance of conscious and critical translation practices in today's interconnected world.

REFERENCES

Dyserinck, H. (1966). Zum Problem der 'images' und 'mirages' und ihrer Untersuchung im Rahmen der Vergleichenden Literaturwissenschaft. *Arcadia, 1*, 107–120.

Leerssen, J. (2007). Imagology: History and method. In M. Beller & J. Leerssen (Eds.), *Imagology: The cultural construction and literary representation of national characters: A critical survey* (pp. 17–32). Rodopi.

Leerssen, J. (2016). Imagology: On using ethnicity to make sense of the world. *Iberic@l / Revue d'études ibériques et ibéro-américaines, 10*, 13–31.

Lefevere, A. (1992). *Translation, rewriting, and the manipulation of literary fame*. Routledge.

McKinnon, S. (2016). Translating identity: The *Debate Betwene the Heraldes*, John Coke's 1549 Translation of the *Débat des herauts d'armes*. In L. van Doorslaer, P. Flynn & J. Leerssen (Ed.), *Interconnecting Translation Studies and Imagology* (pp. 21-35). John Benjamins Publishing Company.

LOS VERBOS "AMAR" Y "QUERER" EN EL ESPAÑOL Y SU TRADUCCIÓN AL UCRANIANO

Bobchynets L. I.
Universidad Nacional Lingüística de Kyiv

Siendo palabras sinonímicas los verbos "amar" y "querer" son sinónimos solo en algunos de sus significados. A la hora de traducir estos verbos al ucraniano se recomienda saber los matices de los significados sinonímicos.

Vamos a comparar las acepciones de los verbos mencionados en el diccionariode la lengua española de la Real Academia Española el verbo "amar" tiene dos

acepciones: del lat. amāre. 1. Tener amor a alguien o algo. 2. Desear. (DRAE). El verbo "querer" es polisémico y tiene 10 acepciones siguientes: del lat. quaerĕre 'buscar', 'pedir'. 1. Desear o apetecer. 2. Amar, tener cariño, voluntad o inclinación a alguien o algo. 3. Tener voluntad o determinación de ejecutar algo. 4. Resolver, determinar. 5. Pretender, intentar o procurar. 6. Dicho de una cosa: ser conveniente a otra. 7. Dicho de una persona: conformarse o avenirse al intento o deseo de otra. 8. En el juego, aceptar el envite. 9. Dicho de una persona: dar ocasión, con lo que hace o dice, para que se ejecute algo contra ella. 10. Estar próximo a ser o verificarse algo. *Quiere llover*. (DRAE)

Las dos primeras acepciones de los verbos analizados coinciden pero están en el diccionario en orden diferente: amar es, en primer lugar, sentir el amor y, en segundo lugar, desear; querer en primer significado es desear y en segunda acepción es sentir el amor.

"La diferencia entre amar y querer es que amar es una expresión más elevada de amor o cariño, ya que se trata de un sentimiento que ha evolucionado con el tiempo entre dos o más personas" (diferenciador.com). En la poesía se usan los dos verbos como sinónimos. Si comparamos algunos versos sobre amor de dos poetas famosos, vemos que Pablo Neruda usa "te amo" y Mario Benedetti "te quiero" hablando del amor a una mujer:

"*Te amo,*
<u>te amo</u> de una manera inexplicable,
de una forma inconfesable,
de un modo contradictorio... " (Neruda)

Mario Benedetti usa el verbo *querer*:

"*Tus manos son mi caricia,*
mis acordes cotidianos,
<u>te quiero</u> porque tus manos
trabajan por la justicia... " (Benedetti)

La canción "El Amar y el Querer" (1977) de José José explica la diferencia entre *amar* y *querer*. Presentamos unas coplas de esta canción:

Casi todos sabemos querer,
Pero pocos sabemos amar,
Es que amar y querer no es igual,
Amar es sufrir, querer es gozar...
El que ama pretende servir,
El que ama, su vida la da
Y el que quiere pretende vivir
Y nunca sufrir, y nunca sufrir...
El querer es la carne y la flor,
Es buscar el oscuro rincón,
Es morder, arañar y besar,
Es deseo fugaz, es deseo fugaz... (José José)

La canción representa *amar* como el sentimiento más profundo, romántico y espiritual, mientras que *querer* es más físico, corporal.

Si hablamos de amor, depende del contexto quién ama qué o a quién. Si hablamos del amor a Patria, al teatro, al cine, al arte, usamos el verbo "amar": *Amo a mi Patria. Amo el teatro.* Los verbos "amar" y "querer" no se usan como sinónimos en este caso. Si se habla del amor a personas en el español contemporáneo se usa el verbo querer: *Quiero a mi hijo. Te quiero*. Solo el español en las lenguas romances ha desarrollado el significado de amor en el verbo "querer": *te quiero*. Si lo comparamos con otras lenguas romances, se usa el verbo "amar": *te amo*.

Las palabras derivadas del verbo "amar" tienen matices del significado en dependencia del contexto. El sustantivo "amor" no se sustituye automáticamente por el verbo "amar". Así "soy amante del cine" no es lo mismo que "soy tu amante". En ucraniano tenemos dos palabras diferentes en este caso: *поціновувач / шанувальник кіно* і *твій коханець*. En el ucraniano el amor a personas como sentimiento erótico se transmite por el verbo "кохати", lo que corresponde al español "querer". *Mi amor, mi querido* se traduce al ucraniano como *мій любий, мій коханий.* Las palabras con el significado estrecho como en el ucraniano no siempre tienen equivalentes exactos e iguales en los contextos similares en la lengua de traducción. Hace falta mencionar que *querido* se traduce al ucraniano de manera diferente si se trata de un colega, amigo o de una persona querida, tal como novio, esposo, amante. Por ejemplo, *queridos amigos, querido colega*, en el ucraniano será *любі колеги, любі друзі*. Si se trata de una cosa que nos gusta, usamos el adjetivo *favorito, preferido, predilecto: querido amigo, el libro preferido*, lo que equivale al ucraniano *улюблений*.

Los significados de los verbos "amar" y "querer" dependen también de las épocas del uso, si se trata del español contemporáneo o el español del Siglo de Oro, depende del autor y del país. Las obras literarias contemporáneas y clásicas se difieren en el uso de las palabras polisémicas, ya que el léxico es dinámico y el desarrollo de los significados depende de múltiples factores objetivos y subjetivos tales como el uso de autor. Los verbos "amar" y "querer" son sinónimos, no obstante, no son intercambiables en todos los contextos.

LITERATURA

Benedetti, Mario. (1974) Te quiero. (poema):
https://www.poemas-del-alma.com/te-quiero.htm

José José. (1977) El Amar y el querer. (canción):
https://www.letras.com/jose-jose/135213/

Neruda, Pablo. (1924) Te amo. (poema):
https://vomiteunconejito.wordpress.com/2017/09/14/te-amo-pablo-neruda/

Diccionario de la Lengua Española DRAE (2024):
https://dle.rae.es/querer

Diccionario de la Lengua Española DRAE (2024):
https://dle.rae.es/amar?m=form

Diferenciador (2025):
https://www.diferenciador.com/diferencia-entre-amar-y-querer/

LA METÁFORA COMO MECANISMO DE VALORACIÓN DE LOS ÚLTIMOS EVENTOS EN EL MUNDO

Bokhun N. V.
Universidad nacional lingüística de Kyiv

En las últimas décadas distintas perspectivas de investigación histórica, filosófica y de teoría política acuerdan en reconocer la centralidad de la función retórica para un análisis de los discursos socio-políticos y el papel desempeñado por las metáforas no solo en las configuraciones discursivas, sino también en la acción política. Ahora bien, las metáforas son básicamente culturales y propias de cada lengua. Según Gonzales García (1998), al ser elaboradas culturalmente permiten acceder al sistema de valores del grupo social que las gesta y utiliza. Por otro lado, a partir de que la metáfora impregna la vida cotidiana tanto en términos de lenguaje como de pensamiento y acción, infieren que la metáfora involucra nuestra concepción del mundo y hay fenómenos que solo pueden ser explicados mediante ellas. El análisis de los lenguajes políticos se realiza reconstruyendo el sistema de conceptos básicos, de argumentos y de prácticas político-culturales de momento histórico en estudio. Los conceptos forman parten de nuestro esfuerzo por comprender el mundo, son variables y dependen de diversos usos que los hombres les dan en distintas épocas históricas.

Según García (2021), las metáforas bélicas no son evidentemente una novedad en el mundo de la política. Varios términos de inocultable origen militar permean el léxico de políticos y analistas desde hace ya mucho tiempo; por ejemplo, "estrategia" (del griego *strategos* que significa "general"), "posicionamiento", "ataque" y "defensa", "fuego amigo", "bloqueos", "retirada", "lancos" (targets), entre tantos otros.

Entre los ejemplos de las metáforas bélicas que agregan la claridad a la escritura y al habla cotidiana, permitiendo que veamos la dinámica socio-política de la percepción de las cosas de diferentes ángulos y de manera nueva, vamos a citar los siguientes:

El gobierno parece haber intentado protagonizar una primera avanzada en la "batalla comunicacional" que se librará inevitablemente entre los que querrán imponer el concepto de "ajuste" y quienes buscarán inscribir la política económica del gobierno en un "combate heroico contra la inflación".

Seguramente "buscarán atacar el plan económico del gobierno" y mostrarse como una alternativa para el 2023.

Otro tipo de metáforas de la época actual son las metáforas que ofrecen una explicación comprensible a fenómenos inesperados y amenazantes al mundo. Se trata de las metáforas sobre la pandemia de coronavirus.

"El coronavirus es como una plaga bíblica". Es un símil, considerado una variante de la metáfora que relaciona dos conceptos, aparentemente incompatibles y sirve como instrumento para entender el más nuevo, en este caso el coronavirus y la enfermedad que provoca, la COVID-19.

Vamos a ver cómo se conceptualiza el coronavirus y la enfermedad que provoca, la COVID-19, en medios de comunicación y redes sociales. Esto nos va a dar una idea de cómo se está presentando a la población la enfermedad y, teniendo en cuenta las fechas, cómo va cambiando dicha conceptualización.

"El coronavirus es un huracán que se mueve muy lentamente". Algunas proyecciones son fáciles de entender y quizás no haga falta elaborar la relación. Pero cuando alguien escribe: "La COVID19 es como una olla lenta", esperamos una explicación: "te cocina vivo poco a poco". Lo curioso es que la fuerza del símil es tal que suele aparecer en titulares de noticias y a veces estructura todo un artículo.

Pero ¿cómo es el coronavirus? Los símiles más frecuentes se relacionan con la guerra: *"La pandemia de coronavirus realmente es como una guerra. Los soldados son los sanitarios. El enemigo es el virus. El campo de batalla son los hospitales"*. Se compara la enfermedad con una situación de guerra, una guerra mundial, un ataque extranjero, el enemigo.

Otra área preferida para la comparación son los desastres naturales (huracanes, tormentas, tsunamis, incendios, el cambio climático) u otro tipo de situaciones trágicas. Algo más novedosos son los símiles que nos remiten a la literatura o al cine: *"el coronavirus es como vivir en una novela de Kafka o en una película de terror"*.

La enfermedad da una nueva perspectiva al símil que hizo famoso Forrest Gump: "*El coronavirus es como una caja de bombones. Nunca sabes que te va a tocar. ¿Un resfriado leve? ¿Una infección respiratoria de las vías superiores? ¿La muerte?"*.

Una imagen que corre por Internet en varios idiomas reza: "El Coronavirus es como la pasta. Los chinos la inventaron, pero los italianos la extenderán por todo el mundo". Los símiles reflejan creencias, prejuicios, experiencias, marcos mentales quiénes somos y cómo entendemos el mundo que nos rodea.

En conclusión, queremos recalar que la utilización de la metáfora socio-política no sólo sirve para explicar o facilitar la comprensión del significado de conceptos políticos complejos o abstractos a través de los términos semánticamente más concretos, sino también para aprovechar la función retórica influir a la percepción de la gente de los últimos eventos en el mundo.

LITERATURA

García, García, M. J. (2021). *La Unión Europea en 100 esquemas y 10 metáforas.* Tecnos.

Gónzales García, J. M. (1998). *Metáforas del poder*. Alianza Editorial.

Zuluaga, G. (1980). *Introducción al estudio de las expresiones fijas*. Max Huever.

Cuenca, M. J. (2020, el 25 de abril). *¿Cómo es coronavirus? Metáforas y símiles para una pandemia*. The conversation. https://theconversation.com/como-es-el-coronavirus-metaforas-y-similes-para-una-pandemia-136533

LAS PECULIARIDADES DE LA TRADUCCIÓN DE LAS REALIAS GASTRONÓMICAS ESPAÑOLAS

Bokova P. M.
La Universidad Nacional Lingüística de Kyiv

Sobre el concepto de cultur*a* hay multitud de definiciones; lexicamente es un término derivado de cultivo y también de culto, en el sentido ritual. Su aplicación a las ciencias sociales se inicia a mediados del siglo XVIII en el ámbito germánico, dado que las lenguas románicas utilizaban la palabra civilización. Actualmente se comprede como complejo de conocimientos, creencias, arte, moral, derecho, costumbres, hábitos que las personas poseen como miembros de una sociedad, como conjunto de valores, comportamientos e instituciones de un grupo humano, aprendido, compartido y transmitido socialmente y abarcativo de todas las creaciones humanas, cosmogonías, modos de pensamiento, sistema de valores, religión, costumbres, símbolos de producción, monedas, así como las instituciones sociales y normas morales y jurídicas. Muchos autores resumen que la cultura es un todo organizado de relaciones materiales y mentales de un grupo humano que conforma una sociedad determinada, es herencia social, un conjunto de patrones o hábitos, una configuración de conducta o comportamiento aprendido, compartido, modificado, es dinámico y transmitido de generación en generación por los miembros de una colectiva, en resumen, "la cultura es contexto, pero también parte de cada individuo, un ir y venir entre el primero y el segundo. Y es que las personas actúan en formas que ellas consideran significativas, según su experiencia, al mismo tiempo que pautadas culturalmente (Fernández Poncela, 2002, 22–25).

La enseñanza del léxico ha sido una de las partes más importantes, decisivas a la hora de abordar la enseñanza-aprendizaje de una lengua, en la que el aprendizaje y fijación de las palabras de la lengua meta juega un papel fundamental. Desde hace décadas la comunidad lingüística se preocupa especialmente por la manera cómo el estudiante de lenguas extranjeras accede al vocabulario de la lengua que aprende, así como por el proceso de fijación del vocabulario nuevo y, por ende, el mecanismo de organización del mismo en el lexicón mental del aprendiente. Las cuestiones que se plantean son de varia índole, las más importantes se relacionan con la naturaleza del léxico gastronómico y con la manera cómo la fraseología podría ayudar a aprender y especialmente a fijar el léxico en el aprendiente. Por otra parte, sabemos que en muchos casos se recurre a un refrán para construir una idea o moraleja; así el refrán ha de leerse en su sentido figurado, que nos informará no de las palabras que se han empleado tra-dicionalmente y de sus referentes (ordenación léxica) sino de la filosofía, la manera de ser y pensar que un pueblo ha transmitido de generación en generación a través de la oralidad. Esta clasificación, que podemos llamar conceptual o ideológica en el sentido moral del término, la aplicaremos también en nuestro estudio al ámbito gastronómico en la cuarta parte de nuestro trabajo, recogiendo el sentido traslaticio de los refranes recopilados en esta parte léxica e intentando poner en comparación su sentido con el de otros refranes chinos que puedan tener un significado similar, prescindiendo,

esta vez, de su contenido léxico. Ello será posible gracias a que la cocina y la comida son unos ámbitos conocidos y experimentados por la inmensa mayoría de los hablantes de una lengua, y, por tanto, resultan idóneos para que su sentido traslaticio o metafórico se fije en la conciencia de los hablantes.

Las unidades fraseológicas (sean dichos, refranes, frases hechas, modismos, etc.), que vamos a incluir en este apartado se han agrupado bajo unos criterios de proximidad semántica pero también teniendo en cuenta su importancia cultural. Así, no es de extrañar que el pan, el vino, el aceite y otros de los alimentos básicos españoles figuren de manera destacada en el inventario. En la siguiente clasificación se ha tenido en cuenta el léxico de los refranes, precedido por una explicación de tipo cultural acerca de la relación del vocabulario contenido con la cultura española. Sin embargo, a pesar de que la explicación de tipo metafórico del sentido de estas paremias pertenece al tema de nuestra investigación, hemos añadido una explicación complementaria a aquellas paremias en las que el sentido no parecía transparente. España, en tiempos pasados, como toda Europa, era un país pobre, cuyo gran deseo era el poder comer diariamente. *La mejor salsa del mundo, es el hambre,* y como ésta no falta a los pobres, siempre comen con gusto. *A buena hambre no hay pan duro. A pan de quince días, hambre de tres semanas.Juntarse el hambre con las ganas de comer*: significa coincidir dos personas o cosas de índole igual. Ciertos refranes expresan que algunos seres humanos no se solidarizan con la pena de los demás, especialmente en cuestiones de supervivencia: *Panza llena se ríe del hambre ajena// Quien tiene la panza llena, no cree en la hambre ajena// El harto no es compañero del hambriento// Panza llena y corazón contento, que todo lo demás es cuento.*

Desde el punto de vista histórico, la alimentación, con sus categorías y sus conceptos fundamentales, parece ocupar el centro de un área temática mucho más extensa en la que se sitúan sectores como la culinaria, en cuanto arte de elaboración de los alimentos, los utensilios de cocina, la vajilla y los cubiertos, las distintas comidas del día, los oficios y los cargos de cocina y de mesa si pensamos en la alimentación de las clases privilegiadas, bien representada, por ejemplo, en la literatura. *A comer, beber, bailar y gozar, que el mundo se va acabar.Come niño y crecerás, bebe viejo y vivirás.*

Sin comerlo ni beberlo: sin haber hecho nada para merecerlo. *Ni comer sin beber, ni firmar sin leer*: recomienda prudencia en algunos actos. *El comer es el maestro del beber.* Mediante esta clasificación se han podido resaltar algunos aspectos lingüísticos y culturales de la lengua y la sociedad española, se ha comprobado la máxima vitalidad del ámbito alimentario como elemento cultura que contribuye junto a otros elementos a formular la identidad de los pueblos, y se ha averiguado que la etiqueta y los modales de la mesa han sido reproducidos lingüísticamente en forma de refranes y dichos. El análisis de todos ellos ha ayudado a conocer un poco más la lengua española y los usos y costumbres del pueblo español a lo largo de su historia.

LITERATURA

Fernández Poncela, A. M.(2002) *Estereotipos y roles de género en el refranero popular*. Anthropos,

TYPES OF LINGUISTIC PERSONALITIES IN INTRAPERSONAL CONFLICTIVES

Chernenko O. V.
Kyiv National Linguistic University

The tendency of participants in communicative interactions to adopt a particular behavioral strategy in conflict is influenced by both external and internal factors.

External factors include: traditions and norms established within a specific ethno-cultural community or professional environment to which conflict participants belong; societal stereotypes deemed acceptable; individual behavioral models that have acquired social significance and are learned over time; and the performance of social roles determined by factors such as status, nationality, gender, and age.

Internal factors include the inherent characteristics of the individuals themselves, such as personality type (both psychological and communicative), interests, motives, intentions, beliefs, and perspectives.

Due to their influence on the dynamics of conflict communication, the aforementioned groups of factors enable us to delineate various issues related to determining the linguistic personality types of a fictional character in both interpersonal and intrapersonal conflicts, and it also distinguishes between the representation of a specific type of linguistic personality in intrapersonal conflicts and the communicative styles exhibited by an fictional character in interpersonal conflicts (Chernenko, 2024).

The difference between *psychological* and *communicative* personality types lies in the emphasis on their distinct characteristics and approaches to interacting with their environment. The psychological approach to analyzing a person's speech type focuses on the speaker's internal characteristics—such as temperament, emotional intelligence, motivation, life values, and thinking style—and is employed for an in-depth examination of an individual's behavior, internal conflicts, and modes of self-realization. On the contrary, the communicative approach examines individuals based on their interactions with others, taking into account factors such as their communication manner, adaptability, communicative styles, and use of both verbal and non-verbal semiotic resources. In other words, the key difference lies in emphasizing either a person's inner world and personality traits or their style of interaction with others. Although these approaches are interconnected, they offer distinct perspectives on personality—one emphasizing inner characteristics and the other focusing on behavior within society.

Accordingly, *intrapersonal* (also referred to as intrasubjective or psychological) conflictives depicted in fictional discourse emerge when a person's opposing needs, motives, and interests collide. These conflictives are characterized by *autocommunication*, which represents the interaction between the 'ego' and the 'alter ego' of the speaker / addressee (Batsevych, 2009).

Interpersonal conflictives arise in problem situations where participants pursue incompatible goals, adhere to conflicting values and norms, and attempt to enforce them in their interactions. Additionally, such conflicts often involve intense competition, with individuals striving to achieve the same objective.

In other words, while interpersonal conflictive structurally aligns with the concept of a *communicative* act, intrapersonal conflictive corresponds to an *autocommunicative* act.

In linguopersonality—a branch of linguistics that explores the relationship between emotions, cognition, and pragmatic intentions in human discourse—the concept of linguistic personality was developed to analyze speaker behavior in discourse (Mazhitaeva et. al, 2019). This concept is defined as a set of abilities and socio-psychological characteristics that enable an individual to express their inner world and engage in social interaction through the selection of linguistic and discursive means. In this sense, a person is viewed as a bearer of linguistic thinking.

Respectively, for classifying a character's communicative styles in an interpersonal conflictives, the following components of linguistic analysis are relevant: the emotional component, which serves as an immediate (emergent) indicator of the conflict situation and the character's attitude toward it; the pragmatic component, which examines the intentions and communicative goals of the interlocutors in the conflict; and the conversational component, which analyzes instances of adherence to or violations of conversational maxims based on P. Grice's Principle of Cooperation and J. Leech's Principle of Politeness.

However, the classification of linguistic personalities in intrapersonal conflictives will be based on verbal-semantic, cognitive, and pragmatic criteria. This involves a comprehensive set of semiotic and discursive tools for constructing intrapersonal conflictive in fictional discourse, an examination of the linguo-cognitive level of the linguistic personality, and an analysis of the motivational and pragmatic aspects of conflictive as an autocommunicative act.

LITERATURE

Batsevych, F. (2009). *Fundementals of communicative linguistics*. [2nd edition]. Academiia (in Ukrainian).

Chernenko, O. V. (2024). Intrapersonal and interpersonal conflictives in modern English fictional discourse: communicative aspect. *Messenger of Kyiv National Linguistic University. Series Philology*, *27*(2), 154–164. https://doi.org/10.32589/2311-0821.2.2024.324167

Mazhitaeva, S., Rapisheva, Zh., D., Tuite, Ye, Y. et. al (2019). The theory of linguistic personality, its structural and system characteristic. *Opcion, Ano 35, Especial, 19*, 3086–3101. ISSN 1012-1587/ISSNe: 2477-9385

SPEECH EVENTS IN INTERACTIONAL PESPECTIVE

Chkhetiani T. D.
Kyiv National Linguistic University

Speech event is an outcome of the full range surveys of anthropological interests in the study of sociocultural context of language. Specifically anthropological in orientation, a speech event is unusually dependent on cross-cultural content, on methodology in semantics, and on social variations in speech along with social structure and linguistic community. In present-day linguistics investigations of the social nature of language use, i.e. language in action, traditionally have been related to two major aspects. The first one pertains to the speech interaction of co-conversationalists which is in the focus of conversational analysis. The second aspect studies interactional essence of utterances as the main objective of pragmalinguistic analysis which views utterances either in isolation or as a part of sequences of utterances. These two approaches to language use are deeply rooted in speech act theory, discourse analysis and text linguistics.

A new step onto the field of actual language use is the study of the phenomenon of speech event which is undeservedly overlooked by present day linguistics. It sprang up in the early 70-es with the name of Dell Hymes (1972), who is fairly considered a protagonist of the theory of speech events. He was the first to speak about a speech event as a formal discursive use of language, characterized by discreteness / integrity / entirety. His followers Miller (1984), Muriel Saville-Troike (1995) further on worked out his theory of speech events (in their terms 'communicative events') applicable to speech community, i.e. "the way communication within it is patterned and organized as the system of communicative events, and the ways in which these interact with all other systems of culture" (Saville-Troike, 1995, p.3), thus underlying the idea that similarities and differences of speech events are ethnographically significant and culture bound. The proposed theory of speech events complements the existent orientations in modern linguistics and integrates them into a more comprehensive theory of language use.

A speech event is a Janus-like phenomenon in which linguistic and social aspects are inseparably bound. Though speech events are invariably social, the reverse is not always true. Many speech events have no special terms for them (cf. an adjacency pair of apology/compliment and response, talk in the restaurant or shop, asking for and getting information at an information desk etc., when communication is termed situationally). Viewed onomasiologically, speech events must have names. It is their main condition: they should be identified by names of propositional semantics, i.e. they are furnished by language lexicon, e.g. inauguration, interrogation, discussion and defense of a dissertation, declaration of love, TV interview, soliciting of alms, official negotiations or bargaining (at the farm market), etc. Another no less important condition for speech events is their boundary markers which signal their beginning and end, and the features which distinguish one type from another.

The inventory of speech events (like speech acts) is countless. Except for being social they are linguistic. Lexicalization of speech events is language specific and culture-variable.

The classification of speech events (SE) is not an easy task due to their multifaceted nature. Their typology is versatile. Here belong such problems as: a) criteria of segregation and differentiation of SE, b) definition of SE as social and linguistic phenomena, c) categorical description of SE, d) componential analysis of SE, e) compositional scheme of SE, f) pragmatic and discursive mechanisms of SE formation as an integral communicative unit, g) interactional strategies and tactics of SE participants, h) macro / micro SE, i) historical changeability of SE typology (synchronic vs. diachronic analysis), j) linguistic form performed orally or in writing with regard to the established order, though in many cases the form is a matter of convenience for the performers), k) conventional vs. unconventional SE (as is known, the minimal number of participants in a speech event is two but some speech events may include additional participants. They may necessarily require the performance of certain communicative roles by the participants like having an audience, an observer, witnesses, by-standers, orators, or retranslators without whom the speech event is not valid), l) institutionalized and noninstitutionalized SE depending on the rigidness of the scenario (whether it is rigid or not is socially determined). For example, such institutionalized speech events as marriage ceremony or inauguration may be valid only if they are performed under certain predetermined circumstances.

The interactional analysis of a speech event begins with the description of the components proposed by D. Hymes (1972, p. 45) in the form of a refined acronym **SPEAKING** where **S** stands for the **S**cene / **S**etting; **P** – for the **P**articipants, **E** – for the **E**fects or **E**nds, i.e."for purpose or function, both of the event in general and in terms of interaction goals of individual participants" (cit. Saville-Troike, p. 138); **A** – for the **A**ct sequence, ordering of speech acts, turn-taking and overlap phenomena; **K –** for the **K**ey, emotional tone of the event (ironical, jocular, serious, sarcastic, including manner of behaviour, register of communication); **I** – for the **I**nstrumentalities (canal, code, form of speech); **N –** for the **N**orms of interpretation (common knowledge, cultural norms, shared understanding, " which allow particular inferences to be drawn about what is taken literally or what is discounted etc." (ibid. 139); **G** – for the **G**enre (or type of the event: conversation, joke, instruction, lecture, bargaining, sermon, etc.). Genre is the last but not least component of speech event easily identified by the language forms typical for them. Speech event and genre are in hypero-hyponymic relations.

REFERENCES

Hymes, Dell (1972). Models of Interaction of Language and Social Life. In Gumperz, J. and Hymes, D., (Eds). *Directions in Sociolinguistics: Ethnography of communication.* Holt, Rinehart &Winston, 35–71.

Miller, C. (1984). Rhetoric as Social Action. *The Quarterly Journal of Speech, 70.*

Saville-Troike, M. (1995). *The Ethnography of Communication: An Introduction*. Blackwell.

PROCÉDÉS STYLISTIQUES DES JEUX DE MOTS DANS LES COMPTINES POUR ENFANTS

Diachenko N. L.
Université nationale linguistique de Kyiv

L'interprétation du terme " jeu de mots " est proposée dans l'ouvrage du linguiste français P. Guiraud (1976) " Les jeux des mots ". Les jeux de mots se divisent en calembours, antanaclase, " mot au lieu d'un autre " et charade. Ces figures sont unies par un principe de construction commun appelé substitution. Un autre groupe de jeux de mots, unis par le principe de l'enchaînement, comprend le pseudo-zeugme, l'enchaînement sur la base de l'homophonie, l'enchaînement-échos, l'enchaînement sur la base de l'automaticité et la charade. La définition du jeu de mots se réfère à la similarité phonétique des mots impliqués dans le jeu. Cependant, un tel jeu peut être basé non seulement sur la similitude phonétique, mais aussi sur la similitude graphique des mots (Guiraud, 1976).

Ainsi, le jeu de mots est une figure de style qui consiste à jouer sur la similitude de son ou d'orthographe d'unités linguistiques (mots, parties de mots, expressions et phrases entières) ayant des significations différentes, ce qui conduit à la création d'un effet comique, puisque l'attention est déplacée du contenu du discours vers des formes et expressions externes, ce qui contribue à la perte de sens et donc à la réalisation d'un jeu de mots. En s'appuyant sur les critères de base linguistique et de répétition/non-répétition de l'unité textuelle jouée, est proposée une classification des jeux de langage comprenant quatre groupes :

1) paronomase (n.f.) – procédé qui consiste à rapprocher, à l'intérieur d'une phrase ou d'un vers, des paronymes dans un but stylistique (*Larousse: encyclopédie*) ;

2) antanaclase(n.f.) – répétition d'un même mot pris dans un sens différent (ibid.);

3) syllepse (n.f.) – figure de rhétorique qui consiste à employer un mot à la fois dans son sens propre et dans son sens (ibid.) ;

4) le cas d'une seule occurrence d'une forme similaire (mais non identique) qui comprend deux sous-groupes : a) la contamination ; b) le jeu de mots, qui consiste à remplacer un mot par un autre dans une construction phraséologique (Todorov, 1974).

Ainsi, un texte contenant des jeux de mots se compose de deux textes : un texte ludique et un texte enjoué. Le texte ludique est défini comme comme normal, logique, donné dans la réalité ; le texte ludique devient en quelque sorte imprévisible, violant la logique et les normes du langage et donc latent, ce qui est impliqué dans la perception du texte ludique (Guiraud, 1976).

La contradiction qui naît entre la singularité de la forme et la multiplicité des mots est au cœur de l'effet comique du jeu de mots. De plus, le jeu de mots dans les textes courts peut avoir une fonction de mise en forme du texte. Dans les textes de grand volume, le jeu de mots en tant que technique de formation de texte ne fonctionne que dans un espace textuel limité.

Les moyens expressifs sémantico-syntaxiques, lexicaux et euphémiques identifiés constituent la base de la mise en œuvre du jeu de langage, c'est à dire une forme de pensée créative linguistique qui permet de modéliser de nouveaux objets linguistiques sur la base de mécanismes associatifs de combinaison de ce qui est connu avec quelque chose de reconnaissable. Les comptines pour enfants sont un champ de modélisation d'un espace mental particulier qui reflète la perspective de la vision nationale et culturelle du monde.

Parmi les moyens sémantiques et syntaxiques d'organisation de l'espace mental des comptines françaises pour enfants, les plus courantes sont les figures syntaxiques étroitement liées au folklore, à savoir : le parallélisme syntaxique, la répétition, la comparaison et le contraste. L'importance des répétitions syntaxiques (anaphoriques, épiphoriques, anépiphoriques, épanaphoriques, gradation, etc.) réside dans la mise en valeur de l'expression de l'énoncé, dans la réalisation de la fonction sémantique.

Dans la poésie enfantine en général, et dans les comptines françaises pour enfants en particulier, l'aspect sonore joue un rôle plus important que dans la poésie pour adultes. Ceci est dû aux caractéristiques physiologiques et mentales particulières de l'enfant, à sa perception particulière du monde, à son mode de pensée réel et subjectif. Parmi les moyens euphémiques expressifs les plus importants pour la création de l'espace mental des comptines françaises, on trouve les consonances rimées de différents types, l'allitération et l'assonance. La rime renforce l'impact émotionnel des éléments individuels mis en avant. L'allitération et l'assonance servent à accentuer le rythme et à renforcer l'effet d'emphase. Le jeu phonologique dans la poésie enfantine touche à l'aspect sémantique du texte ; l'ambiance ludique de l'arrière-plan sonore est complétée et renforcée par le jeu au niveau sémantique.

La combinaison des moyens linguistiques lexicaux et euphémiques dans le processus de modélisation de l'espace mental des comptines françaises contribue à un enrichissement significatif de la boîte à outils de création de textes folkloriques. L'interaction des moyens des niveaux syntaxique et phonologique de l'organisation linguistique met en œuvre la fonction esthétique, souligne les associations auditives qui sont des facteurs sémantiques et la base des intrigues et des images créées dans les espaces mentaux des comptines françaises pour enfants.

LITTÉRATURE

Diachenko, N. (2024). Aspects linguocongitif, structurel et compositionnel des comptines pour enfants. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія, 27*(1), 99–108.
https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2024
Guiraud, P. (1976). *Les jeux de mots*. PUF.
Todorov, T. (1974). Recherches sur le symbolisme linguistique. *Poétique*, *18*, 215–245.

COMPARATIVE ANALYSIS OF TERMINOLOGICAL UNITS OF THE TOURISM INDUSTRY IN ENGLISH AND GERMAN

Dorduka Y. A.
Kyiv National Linguistic University

The tourism industry is one of the most dynamic sectors of the economy, contributing to the development of international relations and cultural exchange. Therefore, the study of terminology used in this area is extremely relevant. Of particular interest is the comparison of terminological units of the tourism industry in English and German, as these languages are among the most common in international tourism communication.

Among the British and American scholars who have studied the terminology of the tourism industry are the following: Wilson R. (2020), Davis E. (2019), Johnson M. (2018), Martinez L. (2021), Smith J. (2017).

American researchers such as: Wilson R. (2020), Johnson M. (2018), Martinez L. (2021) focused on the analysis of semantic differences in tourism terms in different languages, a comparative analysis of tourism terminology in English and German, and considered the influence of cultural factors on the formation of tourism terminology.

Davis E. (2019) and Smith J. (2017), PhDs at Oxford University, studied the impact of language features on tourism marketing strategies, as well as the problems of standardizing terms in international tourism.

German and Austrian scientists have also made a significant contribution to the study of tourism terminology: Becker A. (2019), Weiss M. (2018), Müller H. (2016), Hoffmann P. (2020), Schulz K. (2017).

Austrian academic Weiss M. in his monograph "Kulturelle Aspekte der Tourismusterminologie" (2018) examined the cultural aspects of the formation of tourism terminology.

In the period from 2016 to 2020, representatives of the German academic community Müller H. (2016), Schulz K. (2017), Becker A. (2019), Hoffmann P. (2020) studied changes in the professional language of tourism, conducted a comparative analysis of German and English tourism terminology, analysed the impact of globalization on the German tourist language and investigated the standardization of tourism terms in German and English.

To conduct a comparative analysis of terminological units of the tourism industry, we will rely on the methodological approaches proposed by Johnson M. in his monograph "Cross-Linguistic Analysis of Tourism Terminology" (2018). This approach includes: structural (general description of the structure of terms in two languages), morphological (detailed consideration of the internal structure of words), syntactic (analysis of ways to combine terms in phrases and sentences), lexical (comparison of meanings and use of similar terms in different languages), semantic (study of shades of meanings and connotations of terms) and pragmatic (study of the use of terms in a professional environment.

In particular, the author focuses on three types of analysis: lexical, which allows to identify common and distinctive features of terms in the two languages; semantic, which helps to trace changes in meanings and connotations in different contexts; and pragmatic, which aims to study the functioning of terms in professional communication.

Due to cultural peculiarities, some terms, although they have equivalents in English and German, are used in different situations: "Bed and breakfast" → in English-speaking countries, it is a popular accommodation format that includes bed and breakfast. "Pension" → in German-speaking countries, this term also means a small bed and breakfast, but often has a connotation of tradition or family business.

Certain terms, even if they are spelt the same way, can evoke different associations for native speakers. For example, the English "hostel" means a budget hotel for young people, while the German "Hostel" can be associated with cheap, but not necessarily high-quality accommodation.

In general, there are significant differences in the use of terms in professional settings. In English-speaking countries, the terms "all-inclusive" or "package tour" are popular, while in German-speaking countries "Pauschalreise" (package travel) and "Vollpension" (full board) are more commonly used.

Therefore, it can be concluded that tourism terminology in English and German has both similarities and differences. The main trends include: English uses more concise and analytical constructions, while German tends to use complex words, some terms may have different connotations depending on the culture, which should be taken into account in translation and intercultural communication.

REFERENCES

Becker, A. (2019). Einfluss der Globalisierung auf die deutsche Tourismussprache. *Linguistische Beiträge zur Tourismusforschung*, *14*(2), 89–108.

Davis, E. (2019). The impact of language on tourism marketing. *Tourism Linguistics Journal*, *12*(2), 78-95.

Hoffmann, P. (2020). *Standardisierung von Tourismustermini im Deutschen und Englischen*. Journal für Angewandte Sprachwissenschaft, *16*(1), 112–129.

Johnson, M. (2018). *Cross-linguistic analysis of tourism terminology*. Oxford University Press.

Martinez, L. (2021). *Cultural influences on tourism terminology*. Cambridge Scholars Publishing.

Müller, H. (2016). Touristische Fachsprache im Wandel. *Zeitschrift für Tourismuswissenschaft*, *9*(1), 34–50.

Schulz, C. (2017). Terminologiearbeit im Tourismus: Deutsch-Englischer Vergleich. *German Journal of Tourism Research, 11*(3), 56–74.

Smith, J. (2017). Terminological challenges in the global tourism industry. *Journal of Tourism Studies, 25*(3)*,* 45–62.

Weiss, M. (2018). *Kulturelle Aspekte der Tourismusterminologie*. Springer Verlag.

Wilson, R. (2020). Semantic variations in tourism terms: A comparative study. *International Journal of Tourism Research, 15*(4), 102–119.

CARACTERÍSTICAS SEMÁNTICAS DE LOS COLORÓNIMOS EN LOS IDIOMAS ESPAÑOL Y UCRANIANO

Fil O. R.
Universidad Nacional Lingüística de Kyiv

Los fraseologismos, como unidades lingüísticas independientes, tienen su propio significado, establecen conexiones semánticas y gramaticales con otros elementos del lenguaje, poseen categorías gramaticales y desempeñan una función sintáctica correspondiente en una oración (Манакін, 2012).

La lengua, como medio de comunicación, incluye diversos elementos lingüísticos, entre los que ocupan un lugar especial las unidades fraseológicas, siendo parte integrante de la norma lingüística. Considerando las unidades fraseológicas desde el punto de vista de su semántica, vemos que reflejan un significado global coherente (Koszla-Szymanska, 2017).

La interpretación semántica de los fraseologismos es fundamental para su uso adecuado en el habla. Estas expresiones poseen una estructura de significado intrincada, influenciada por múltiples factores. Se distingue entre el significado superficial o externo, que es la interpretación literal de la frase, y el significado profundo o interno, que abarca los componentes significativos, denotativos y connotativos. El componente significativo cuantifica la información transmitida por el fraseologismo en relación con la realidad extralingüística. El componente denotativo establece la correlación objetiva entre el fraseologismo y una persona, acción, estado o situación. Finalmente, el componente connotativo aporta la carga estilística, expresiva, emocional y valorativa del fraseologismo (Вишня, 2017).

Analicemos las unidades fraseológicas, específicamente los colorónimos. Un colorónimo es un término léxico cuyo significado principal se refiere a un signo de color. Los fraseologismos que contienen el componente "colorónimo" pueden reflejar características nacionales y culturales. Estas expresiones estables tienen un significado fijo, una coloración emocional y desempeñan una función de refuerzo. El aspecto nacional-cultural de estas unidades fraseológicas revela las características sociales, espirituales, cosmovisionales, cotidianas, históricas, culturales, económicas, folclóricas y rituales de los pueblos español y ucraniano (Чернецька, 2018). Por ejemplo, existe una unidad fraseológica en español "*ser un príncipe azul*", que se utiliza para describir al hombre ideal, alguien que cumple todas las expectativas y sueños. En el idioma ucraniano, el mismo significado se transmite mediante una unidad fraseológica, pero utilizando un color diferente "*бути принцом на білому коні*" (Чернецька, 2018).

Otros ejemplos, cabe señalar que el color "negro", tanto en el idioma español como en el ucraniano, es utilizado para transmitir la expresión de emociones, estados y sentimientos negativos: "*poner a alguien negro*" – irritarlo mucho Чернецька (2018) ; "*suerte negra*" – duro destino Чернецька (2018) ; "*як чорний віл на ногу наступив*" – estar muy disgustado Білоноженко (2003) ; "чорний ворон" – esta unidad fraseológica describe la máquina en la que se transportan los prisioneros (Білоноженко, 2003).

Un ejemplo adicional son las expresiones con el color "morado", como "*ponerse morado*", que en español alude a comer en exceso. En ucraniano, existen equivalentes que transmiten la misma idea, pero sin recurrir a colorónimos, como "*наїстися від пуза*" (Чернецька, 2018).

Como se ha demostrado, la traducción de unidades fraseológicas que contienen colorónimos a menudo muestra que estos elementos no encuentran equivalentes directos entre el ucraniano y el español, lo que resalta las diferencias lingüísticas y culturales.

En resumen, los colorónimos dentro de las unidades fraseológicas son un testimonio de la variedad del lenguaje y las particularidades culturales. Por lo tanto, son de gran importancia para el aprendizaje de lenguas y la comprensión de las sutilezas culturales. Su uso permite enriquecer nuestro vocabulario y expresar ideas y sentimientos complejos de una forma precisa y llena de matices.

REFERENCIAS

Koszla-Szymanska, M. (2017). *Los fraseologismos, dichos y frases hechas y su importancia comunicativa en la enseñanza del español como lengua extranjera.* Universidad de Varsovia: Catédra de estudios Ibéricos. doi https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/aepe/pdf/congreso_35/congreso_35_26.pdf

Вишня, О. В. (2017). *Фразеологічний фонд сучасної української мови:когнітивно прагматичний аспект*. Cervantes virtual library. http://sum.in.ua/s/praghmatyzm

Білоноженко, В., & Гнатюк, І. (2003). *Словник фразеологізмів української мови.* Наукова думка. http://kropivnitsky.maup.com.ua/assets/files/slov557.pdf

Манакін, В. М. (2012). *Мова і міжкультурна комунікація.* Академія.

Чернецька, Н. В. (2018). Колороніми в структурі фразеологізмів в іспанській та українській мовах. *Збірник наукових праць.* Київський університет імені Бориса Грінченка. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?c21com=2&i21dbn=ujrn&p21dbn=ujrn&image_file_download=1&image_file_name=pdf/stfil_2018_10_6.pdf

ZU DEN PHASEN DER LITERARISCHEN ÜBERSETZUNG

Formaniuk O. L.
Nationale Linguistische Universität Kyjiw

Der Kern der Problematik des Übersetzens liegt im komplexen Verhältnis dreier Komponenten, nämlich der Auffassung des Autors von der Wirklichkeit, der Auffassung des Übersetzers vom Original und der Auffassung des Lesers von der Übersetzung, wobei der Prozess der literarischen Übersetzung sich in drei

Hauptphasen unterteilen lässt, die das Erfassen der Vorlage, die Interpretation der Vorlage und die Umsetzung der Vorlage umfassen.

Das Erfassen der Vorlage erfolgt in drei Stufen, wobei das philologische Erfassen des Textes den ersten Schritt darstellt und es dabei um das genaue Verstehen des sprachlichen Materials geht, wobei häufige Fehlerquellen in der Verwechslung gleich- oder ähnlich klingender Wörter, in der unrichtigen Wahl zwischen verschiedenen Bedeutungen eines Wortes oder in der falschen Einordnung eines Wortes in den Kontext liegen können, was sich sowohl auf den Satz, das Lebensmilieu des Werks als auch auf das Anschauungssystem des Autors beziehen kann. Beispielsweise könnte in Goethes "Die Leiden des jungen Werthers" die subtile Ironie, die durch den Ton des Erzählers erzeugt wird, in einer ukrainischen Übersetzung verloren gehen, wenn die emotionale Distanz nicht angemessen wiedergegeben wird. In der zweiten Stufe, dem Erfassen der stilistischen Werte, werden die Nuancen des sprachlichen Ausdrucks erkannt, wobei der Übersetzer Stimmungen, ironische oder tragische Untertöne sowie Appelle an den Leser erfassen muss, während er zugleich die Stilelemente und Stilmittel identifiziert, mit denen der Autor diese Effekte erzielt. Die dritte Stufe, das Erfassen des künstlerischen Ganzen, erfordert das Verständnis der im Werk ausgedrückten Realitäten, der Beziehungen zwischen den Figuren, des Milieus der Handlung und der Weltanschauung des Autors, wobei der Übersetzer die im Werk dargestellte Wirklichkeit nachvollziehen und interpretieren muss.

Die Interpretation der Vorlage verlangt über eine wortgetreue Übersetzung hinaus eine tiefere Deutung des Textes, sodass der Übersetzer den objektiven Sinn des Werks sucht, seinen eigenen Interpretationsstandpunkt festlegt und die objektiven Werte des Werks aus diesem Standpunkt heraus interpretiert, wobei er dabei zwei Gefahren vermeiden sollte, nämlich die übermäßige Ich-Bezogenheit, also den Subjektivismus, und die stilistische Umwertung, die das Einfügen fremder ästhetischer Qualitäten in den Text bedeutet, während das Ziel darin liegt, die Elemente des Originals so zu übertragen, dass sie dem Leser in der Zielsprache verständlich bleiben und gleichzeitig die Intention des Autors bewahrt wird. So bedarf beispielsweise der deutsche Ausdruck "in der Blüte seines Lebens" einer adäquaten Übersetzung ins Ukrainische, wie "у розквіті сил", um die Bildsprache der Vitalität und Energie des Originals zu bewahren.

Die Umsetzung der Vorlage bildet die abschließende Phase, in der die Übersetzung sprachlich realisiert wird, wobei der Übersetzer mehrere Herausforderungen meistern muss, die sich vor allem auf das Verhältnis der beiden Sprachsysteme zueinander beziehen, indem Unterschiede in Grammatik, Syntax und Wortschatz die Übersetzung beeinflussen, während die Spuren der Originalsprache im Zieltext nicht zu dominant werden dürfen, um eine Verfremdung der Zielsprache zu vermeiden, und zugleich ein Spannungsverhältnis im Stil der Übersetzung entsteht, da ein Gedanke in eine Sprache transportiert wird, in der er nicht entstanden ist, was die Auswahl der Stilmittel einschränkt. Ein Beispiel dafür bietet die Übersetzung von Heinrich Heines Gedicht ins Ukrainische durch Lessja Ukrainka, wobei die Unterschiede in Satzlänge und Silbenzahl veranschaulichen, wie sprachspezifische Eigenheiten den Rhythmus und die Melodie des Textes

beeinflussen können, sodass der Prozess der literarischen Übersetzung insgesamt ein tiefes Verständnis für die sprachlichen, stilistischen und kulturellen Feinheiten des Originals erfordert, da nur durch die sorgfältige Balance zwischen Treue zum Original und der Anpassung an die Zielkultur eine gelungene Übersetzung entstehen kann. Beim Übersetzen von Johann Wolfgang von Goethes "Faust" ins Ukrainische ist es besonders schwierig, den Rhythmus und die Klangfarbe von Versen beizubehalten, die durch den Wechsel von Reimen und metrischen Strukturen im Original entstehen. Ein Unterschied in der Syntax und Wortstellung könnte den poetischen Fluss des Textes beeinträchtigen, was im Ukrainischen auf subtile Weise ausgeglichen werden muss.

LITERATUR

Apel, F. & Kopetzki, A. (2017). *Literarische Übersetzung*. Springer-Verlag.

Koller, W. (2004). *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Quelle und Meyer.

Reiß, K. & Vermeer, H. J. (1991). *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Niemeyer.

FUNCTIONS OF PARENTHESES IN HENRY FORD'S BOOK *MY LIFE AND WORK*

Ishchuk N. Yu.
Vasyl' Stus Donetsk National University

Parentheses in literary texts serve a multitude of purposes, adding layers of meaning and complexity to the narrative. These frequently overlooked elements contribute to a more profound comprehension of textual nuances, serving diverse functions ranging from the provision of supplementary information and the clarification of ambiguities to the revelation of characters' internal thoughts and the inclusion of authorial commentary.

Dictionaries define "parenthesis" as "the introduction of elements into a phrase that are not syntactically related to it (inserted and inserted words, phrases and sentences)" (Slovopedia); "a remark that is added to a sentence, often to provide an explanation or extra information, that is separated from the main part of the sentence by commas, brackets, or dashes" (Cambridge). Parentheses introduce a pause in the intonation rhythm, have peculiar intonation features and are often associated with an unreal or conditional meaning. Functionally, parentheticals are usually modifiers, i.e. they clarify, supplement or comment on the main idea. They often convey the emotional colouring or the speaker's evaluative attitude to the statement.

This abstract examines the functions of parenthetical constructions in H. Ford's *My Life and Work*, which is a blend of autobiography, business philosophy, and social commentary. The author's reflections on industry, society, and progress are conveyed in a direct and often informal style. The material under study is

represented by 18 instances of parentheses used by the author in his book. The identified functions are presented below.

1. **Authorial comment** expressing **opinion** (5 instances), for example: "*The intoxication of assuming the masterful position of a critic of the social system – which it is every man's right to assume – is unbalancing at first.*" (Ford, 1922, p. 6); "*Any sort of class legislation is pernicious. I think that the country's production has become so changed in its methods that gold is not the best medium with which it may be measured, and that the gold standard as a control of credit gives, as it is now (and I believe inevitably) administered, class advantage*" (Ford, 1922, p. 129).

2. **Contrast** is observed in 3 instances: "*We have had enough of looking to Washington and we have had enough of legislators – not so much, however, in this as in other countries – promising laws to do that which laws cannot do.*" (Ford, 1922, p. 8); "*Most men feel – even if they do not know – that money is not wealth.*" (Ford, 1922, p. 9).

3. Examples of parentheses used for **explanation/clarification** (4 instances) include: "*The United States – its land, people, government, and business – are but methods by which the life of the people is made worthwhile.*" (Ford, 1922, p. 8); "*The low volatile gases from the blast furnaces are piped to the power plant boilers where they are joined by the sawdust and the shavings from the body plant – the making of all our bodies has been shifted to this plant – and in addition the coke "breeze" (the dust in the making of coke) is now also being utilized for stoking.*" (Ford, 1922, p. 110). In the latter example the first set of parentheses explains the shift in body production. The second set clarifies what "coke breeze" is.

4. Parentheses that provide **background information** (2 instances), e.g. "*YEAR PRICE PRODUCTION 1909-10 $950 18,664 cars 1910-11 $780 34,528 " ... 1917-18 $450 706,584 " 1918-19 $525 533,706. (The above two years were war years and the factory was in war work).*" (Ford, 1922, p. 106).

5. **Sarcasm** is observed in 1 instance: "*If ton weights changed in the coal yard, and peck measures changed in the grocery, and yard sticks were to-day 42 inches and to-morrow 33 inches (by some occult process called "exchange") the people would mighty soon remedy that.*" (Ford, 1922, p. 130).

6. Parentheses that provide **additional information/detail** (2 instances), for example: "*What a waste this all-year system has been! If the farmer could get away from the shop to till his farm in the planting, growing, and harvesting seasons (they are only a small part of the year, after all), and if the builder could get away from the shop to ply his useful trade in its season, how much better they would be, and how much more smoothly the world would proceed.*" (Ford, 1922, p. 137).

7. Parenthesis introducing **examples** that support the argument (1 instance): "*The workingmen, except those few who have been inoculated with the fallacious doctrine of "the class war" and who have accepted the philosophy that progress consists in fomenting discord in industry ("When you get your $12 a day, don't stop at that. Agitate for $14. When you get your eight hours a day, don't be a fool and grow contented; agitate for six hours. Start something! Always start*

something!"), have the plain sense which enables them to recognize that with principles accepted and observed, conditions change." (Ford, 1922, p. 184).

Overall, the analysis of parenthetical constructions in H. Ford's book *My Life and Work* reveals their diverse functions. As demonstrated, parentheses in this text serve not only to provide supplementary information and clarify concepts but also to inject authorial opinion, express contrast, offer background, convey sarcasm, and add further details.

LITERATURE

Cambridge. (n.d.). Parenthesis. In *Cambridge Dictionary | English Dictionary, Translations & Thesaurus*. Retrieved February 16, 2025 from https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/parenthesis

Ford, H. (1922). *My Life and Work*. Doubleday, Page & Company.

Slovopedia. (n.d.). Shcho take PARENTEZA – Stylistychni terminy – Slovnyky – Slovopediia. In *Slovnyky – Slovopediia*. Retrieved February 16, 2025 from http://slovopedia.org.ua/37/53407/251521.html

RHETORISCHE MITTEL DER GEDICHTE VON ANDREAS GRYPHIUS

Khodakovska N. G.
Nationale Linguistische Universität Kyjiw

Rhetorische Mittel (Stilmittel) laufen uns jeden Tag über den Weg – sowohl im Unterricht, in unserem täglichen Sprachgebrauch, als auch zu unzähligen anderen Gelegenheiten. Sie werden in der Werbung genutzt, in Filmen, Büchern, Gedichten, Reden und vielem mehr. Rhetorische Mittel kommen also in den verschiedensten Bereichen vor, ihr Zweck aber ist immer derselbe: sie sollen wirken. Rhetorische Mittel sollen einen gewissen Effekt beim Leser erzielen. Der Leser soll in bestimmte Stimmungsbahnen geleitet werden, oder aber der Autor will seinen Worten besonderen Nachdruck verleihen. In Gedichten dienen rhetorische Mittel, meist auf metaphorischer Ebene, der Veranschaulichung. Rhetorische Mittel machen einen guten Text am Ende aus – sie verleihen ihm Charakter.

Andreas Gryphius gehört zu den bekanntesten deutschen Dichtern und Dramatikern des Barocks. Er wurde 1616 im schlesischen Glogau geboren und ist im Jahr 1664 gestorben. Zu seinem breit gefächerten Gesamtwerken zählen Sonette, Oden, Epigramme sowie Trauer- und Lustspiele.

Da Gryphius den Dreißigjährigen Krieg (1618-1648) miterlebte, thematisierter in seinen Werken häufig pessimistische Themen ("*Poetik der Klage*") wie Zerstörung, Verlust und Leid. Auch typische Motive der Barockdichtung, wie Memento mori ("*Bedenke, dass du sterben musst*"), Vanitas (*Vergänglichkeit*) und Carpe diem ("*Nutze den Tag*") sind Teil seines Schaffens.

Heutzutage zählen viele seiner Gedichte zu den absoluten Klassikern. Als zwei seiner bekanntesten Werke können wir uns die Gedichte "*Es ist alles eitel*" (1637) und "*Tränen des Vaterlandes*" (1636) merken.

Andreas Gryphius Werke sind von einem tiefen Pessimismus durchdrungen. Denn er behandelt Themen wie Verlust, Leid und Zerstörung. Diesen Schreibstil nennt man auch ***Poetik der Klage***. Schon seine frühen Werke zeigen, wie negativ Gryphius gegenüber dem Menschen und dem Leben eingestellt ist. Er schien nicht viel Gutes am Leben zu finden, da selbst bei positiven Dingen, nur der Schein trüge. Im Fokus seiner Texte steht darum die ***Vergänglichkeit des irdischen Seins***. Die drei häufigsten Motive in der Barock-Literatur: ***Memento mori, Carpe diem*** und ***Vanitas*** kommen aus dem Lateinischen und haben im weitesten Sinne mit dem Tod zu tun.

Das Gedicht "*Es ist alles eitel*" handelt davon, wie vergänglich die Welt ist. Weder die Natur noch der Mensch und seine Bauwerke bleiben für immer bestehen. Alles verwandelt sich immerzu und verschwindet früher oder später.

Eine kurze Ausformulierung für "*Es ist alle eitel*" zum sprachlichen Mittel der ***Metapher***, also des bildhaften ***Vergleichs***, könnte so aussehen. Im Gedicht kommt eine Metapher "*Spiel der Zeit*" vor und es wird die Frage in den Raum geworfen, ob der Mensch dieses Spiel "*bestehn*", also gewinnen könne. Das "*Spiel der Zeit*" steht zum einen für das menschliche Leben. Der Mensch ist der Spielball einer höheren Macht und er selbst kann die Zeit nicht kontrollieren – er muss sich fügen und den Lauf des Lebens und letztlich auch seine eigene Vergänglichkeit und seinen Verfall akzeptieren. Im "*Spiel der Zeit*" wird er so automatisch zum Verlierer. Zum anderen bezieht sich das "*Spiel der Zeit*" nicht nur auf ein kurzes Menschenleben, sondern auf alles, was entsteht und wieder verschwindet: Tiere und Pflanzen, Kontinente und Meere und letztendlich das ganze Universum.

In "Tränen des Vaterlandes" nutzt Gryphius auch ***Metaphern***, um ein sprachliches Bild vor dem inneren Auge des Lesers zu erzeugen. Dafür kombiniert er die Ausdrücke "*Seele*" und "*Schatz*", wodurch eine neue Bedeutung entsteht. Nach christlichem Glauben ist die Seele unsterblich, anders als alles Weltliche also nicht vergänglich. Ein Schatz ist etwas sehr Kostbares, das man gut hütet. Gryphius verdeutlicht durch die Metapher "*Seelenschatz*", wie wertvoll die Seele, also der Glauben, für den Christen ist.

Als besondere Abart der Metapher gilt ***Personifikation (Personifizierung).*** Die Personifikation ist die Übertragung von Eigenschaften eines Lebewesens auf ein unbelebtes Wesen (Riesel, 1959). Im Gedicht "*Es ist alle eitel*" ist eine Metapher vorhanden, z. B. "*bald donnern die Beschwerden*"; Beschwerden und Unglück kommen plötzlich und mit voller Gewalt, also donnernd. Das Geräusch des Donners kann, an mit Gewitterwolken in Verbindung bringen, die am Himmel auftauchen und nichts Gutes mit sich bringen. Im Titel "*Tränen des Vaterlandes*" wird das "*Vaterland*" – eine eigentlich eher abstrakte Vorstellung – personifiziert, es bekommt menschliche Eigenschaften und Fähigkeiten zugesprochen, kann trauern und weinen. Dadurch kann der Leser besser mit dem Vaterland mitfühlen, das gebrochen und verzweifelt scheint.

Besonders im Gedicht "*Es ist alle eitel*" erfüllt ***die Anapher*** eine architektonische Funktion: betont, dass alles vergänglich ist und nichts sich dem Verschwinden entziehen kann, z.B. "*Was jetzt ... Was jetzt*".

Mit Hyperbeln werden Gefühle und Eindrücke deutlicher und intensiver vermittelt, z. B. im Gedicht "*Tränen des Vaterlandes*": "*rinnt allzeit frisches Blut*" und "*von Leichen fast verstopft*", dadurch wird ein beklemmendes Bild gezeichnet, die gewaltigen Ausmaße des Blutvergießens werden so verdeutlicht.

Den Gedichten von Andreas Gryphius sind verschiedene rhetorische Mittel eigen. Der Lyriker hat oben genannte Stilmittel eingesetzt, um den Inhalt seiner Gedichte anschaulicher zu gestalten. Die Absicht des Dichters besteht in der Regel darin, den Inhalt seiner Gedichte besonders verständlich zu machen. Rhetorische Mittel leisten diese Zielsetzung bei richtigem Gebrauch. Der Inhalt kann durch rhetorische Stilmittel auch eine besondere Betonung oder eine besonders kunstvolle Form (Lyrik, Dichtung) erhalten.

LITERATUR

Riesel E. (1959). *Stilistik der deutschen Sprache*. Verlag für fremdsprachige Literatur.

우크라이나 한국어 교사들의 지시어 활용
USE OF KOREAN DIRECTIVES BY TEACHERS IN UKRAINE

Kim Choi Anna
Kyiv National Linguistic University

본 연구는 우크라이나 현지에서 한국어를 가르치는 교사들의 수업 중에 자주 사용하는 한국어 지시어에 대한 이해와 활용을 증진시키기 위해 수행되었습니다.

많은 우크라이나 교사들이 한국어 수업을 진행할 때 학생들에게 명확하고 효과적으로 지시를 전하는 데 어려움을 겪고 있으며, 이는 교실 내 학습 효과에 영향을 미칠 수 있습니다. 이러한 이유로 본 논문은 한국어 교실에서 사용되는 다양한 지시어를 정리하고, 이를 교사들이 효율적으로 활용할 수 있도록 돕기 위한 연구입니다.

연구의 주요 내용은 현지 교사들이 수업에서 자주 접하게 되는 한국어 지시어의 목록을 제시하고, 각 지시어가 실제 수업에서 어떻게 사용될 수 있는지에 대해 구체적으로 설명하는 것으로, 다음의 내용을 포함합니다:

첫째, 인사 및 소개 단계에서는 교사가 학생들에게 자신을 소개하고, 학기 초 환영하는 분위기를 형성한다.

둘째, 출석 점검 단계에서는 출석, 결석, 지각 여부를 확인하며 학생들의 참여를 독려한다.

셋째, 교재 및 교과 과정 설명에서는 교재와 익힘책의 구성 및 학습목표를 설명하여 학습방향을 명확히 한다.

넷째, 수업 및 숙제 내기에서는 교재를 활용해 본문 읽기, 연습 문제 풀이 등을 진행하고 다음 수업까지의 과제(숙제)를 제시한다.

다섯째, 복습 및 숙제 검사에서는 이전 학습 내용을 점검하고 숙제 수행 여부를 확인한다.

여섯째, 시험 단계에서는 시험 일정, 유형 및 시간 배분 등을 사전에. 안내한다.

일곱째, 듣기 지도에서는 대화를 듣고 주요 내용을 파악하는 연습을 한다.

여덟째, 말하기 지도에서는 역할극을 통해 실용적인 한국어 구사를 연습한다.

아홉째, 읽기 지도에서는 주제를 파악하고 모르는 단어를 확인하는 독해 연습을 수행한다.

열째, 쓰기 지도에서는 주어진 문장을 정확히 받아쓰고 자신의 생각을 정리하도록 지도한다.

열한째, 어휘 지도에서는 새로운 단어의 의미와 사용법을 익히게 한다.

마지막으로, 발음 지도에서는 발음 규칙 및 이웃 철자의 영향을 이해. 하고 정확한 발음을 연습한다.

본 연구는 한국어 교육 현장에서 한국어를 외국어로 가르치는 교육자들에게 실용적인 지침을 제공하여 학생들에게 보다 명확하고 정확한 지시어를 사용할 수 있도록 돕는데 기여할 것입니다.

This study was conducted to enhance the understanding and utilization of Korean, directives frequently used by teachers in Ukraine when teaching Korean.

Many Ukrainian teachers face difficulties in delivering clear and effective instructions to students during Korean language classes, which can impact the learning outcomes in the classroom. For this reason, this paper aims to organize various Korean directives used in Korean language classrooms and provide support to teachers in using them efficiently.

The main focus of the study is to present a list of Korean directives that local teachers frequently encounter in class and to specifically explain how each directive can be applied in actual lessons, including:

First, in the Greeting and Introduction stage, teachers introduce themselves to students and create a welcoming atmosphere at the beginning of the semester.

Second, during the Attendance Check stage, teachers confirm attendance, absence, and tardiness while encouraging student participation.

Third, in the Textbook and Curriculum Introduction stage, teachers explain the structure of the textbook and the learning objectives to clarify the direction of learning.

Fourth, in the Lesson and Homework Assignment stage, teachers engage students in reading texts, solving practice problems, and assign homework for the next class.

Fifth, during the Review and Homework Check stage, teachers review the previous lesson's content and confirm whether the homework has been completed.

Sixth, in the Testing stage, teachers provide information on the test schedule, types of questions, and time allocation.

Seventh, during the Listening Instruction stage, teachers guide students in listening to conversations and identifying key points.

Eighth, in the Speaking Instruction stage, teachers engage students in role-play activities to practice practical Korean communication.

Ninth, during the Reading Instruction stage, students identify the main idea of a text and underline unfamiliar vocabulary.

Tenth, in the Writing Instruction stage, students are guided to accurately transcribe given sentences and organize their thoughts.

Eleventh, in the Vocabulary Instruction stage, students learn the meaning and usage of new words.

Finally, in the Pronunciation Instruction stage, teachers help students understand pronunciation rules and the influence of neighboring sounds to improve accuracy.

This research will contribute to providing practical guidelines for educators teaching Korean as a foreign language, helping them use clearer and more accurate directives for their students.

THE IMPACT OF DIGITAL TOOLS ON ENGLISH LANGUAGE ACQUISITION

Kravchenko O.
Kyiv National Linguistic University

In the modern era, digital tools have revolutionized language learning, making English acquisition more accessible, engaging, and effective. This thesis explores how various digital tools, such as mobile applications, online platforms, artificial intelligence (AI)-powered tutors, and virtual reality (VR) environments, influence the process of learning English.

The incorporation of digital tools in teaching English has led to significant transformations, affecting both teachers and students in various ways. The impact of these tools is evident across various aspects of language acquisition and education. One of the aspects of learning language is vocabulary (Mohsen,2020). It could enhance vocabulary learning in a more engaging and effective manner through the following apps:

1. Duolingo is a widely-used language learning app that offers fascinating lessons to make learning English enjoyable. It covers various language skills, including reading, writing, listening, and speaking;

2. Quizlet is a versatile tool for creating flashcards and engaging vocabulary games. Teachers can use it to generate customized word lists and quizzes tailored to the special needs of their students;

3. Kahoot is an interactive platform that allows teachers to create quizzes, surveys, and games. It‘s an engaging way to assess students ‘understanding of English concepts and keep them actively involved in the learning process.

Using correct grammar is essential in writing. Psychologists suggest that teaching grammar through videos affects learners’ auditory and visual senses. Videos spark curiosity and align with cultural norms. They offer real-life scenarios that are more relatable than traditional classroom environments. By watching

videos, students can enhance their knowledge of grammar, sentence structure, and other concepts. Regularly playing videos allows students to practice and listen to dialogues, leading to improved grammar skills (Alqahtani,2019). The internet is a powerful tool in today's world, benefiting both personal and professional lives. It plays a significant role in education by providing access to information, supporting research, and enhancing learning. The internet has become essential for effective teaching and learning. Teachers can share lesson plans, notes, and videos on school websites or forums. Including videos and educational materials makes learning more engaging and diverse. Additionally, teachers can use animations, PowerPoint slides, and graphics to maintain students' attention.

In summary, digital tools have significantly transformed English teaching, replacing conventional methods and providing unique opportunities for both teachers and students. With the continuous advancement of technology, the use of digital tools is expected to become even more vital in shaping the future of language learning.

LITERATURE

Alqahtani A. (2019). The Use of Technology in English Language Teaching, *Frontiers in Education Technology, 3*, 168–177. Retrieved from https://www.researchgate./publication/.pdf

Mohsen A. (2020). The use of computer-based simulation to aid comprehension and incidental vocabulary learning. *Journal of educational computing research*, 863–884.

Moorhouse, Benjamin & Yan, Lu. (2023). Use of Digital Tools by English Language Schoolteachers. *Education Science,13,226* Retrieved from https://doi.org/10.3390/educsci13030226

MÄRCHENSAMMLUNG VON DEN BRÜDERN GRIMM: QUELLEN DER ÜBERLIEFERUNGEN

Kulyk N. D.
Nationale Linguistische Universität Kyjiw

Die Brüder Jacob Ludwig Carl Grimm (04.01.1785–20.09.1863) und Wilhelm Carl Grimm (24.02.1786–16.12.1859) sind deutsche Sprachwissenschaftler, Lexikographen, Volkskundler. Sie sind vor allem für ihre Sammlung von Märchen bekannt. Während des Studiums in Marburg lernten sie von Brentano und von Arnim die Praxis des Sammelns und Bearbeitens historischer und volkstümlicher Texte und begannen in den 1810er Jahren selbst damit, die überlieferten Texte der Märchen, Sagen und Volkslieder zusammenzutragen.

Über zweihundert Texte haben Jacob und Wilhelm Grimm schließlich zusammengetragen, wobei sie sowohl mündliche Überlieferungen als auch

schriftliche Quellen verwendet haben. Bei ihrer Sammlung der Märchen wurden die Brüder Grimm von über fünfzig Märchenbeiträgerinnen und Märchenbeiträgern vor allem aus Hessen und Westfalen unterstützt, die meistens aus den gebildeten bürgerlichen Schichten der Gesellschaft stammten: die Familie Wild war neben der Familie Hassenpflug und der Familie Haxthausen eine der frühesten und ergiebigsten Quellen für die Sammlung Kinder- und Hausmärchen der Brüder Grimm. Eine Ausnahme aus diesem Kreis und eine der wichtigsten Quellen der Märchen war eine Bäuerin Dorothea Viehmann, auch die Viehmännin genannt.

Die Familie Wild betrieb die Apotheke im Haus in Kassel. Das war nur zwei Häuser vom ersten Wohnhaus der Brüder Grimm entfernt. Die Apothekersfrau Dorothea Catharina Wild (1752–1813) hat drei Märchen beigetragen: "Strohhalm", "Kohle und Bohne", "Läuschen und Flöhchen". Drei Töchter des Apothekers haben folgende Märchen überliefert: Margarete Marianne (Gretchen) Wild erzählte "Katze und Maus in Gesellschaft", "Marienkind", "Der Hund und der Sperling", "Der gestohlene Heller", "Die weiße Taube"; Henriette Dorothea (Dortchen) Wild erzählte "Die drei Männlein im Walde", "Frau Holle", "Der singende Knochen", "Tischchen deck dich, Goldesel und Knüppel aus dem Sack", "Die Wichtelmänner", "Fitchers Vogel", "Die sechs Schwäne", "König Drosselbart", "Rumpelstilzchen", "Der liebste Roland", "Allerleirauh", "Das singende springende Löweneckerchen", "Der süße Brei", "Die klugen Leute", "Märchen von der Unke"; Marie Elisabeth Wild erzählte das Märchen "Das Gevatter Tod".

Die Familie Hassenpflug war eine vorwiegend in Hessen beheimatete Familie von Juristen und Theologen. Die Brüder Grimm pflegten freundschaftliche Kontakte zur ganzen Familie. Die Beiträge stammten von den Töchtern der Familie aus der Zeit vor deren Heirat: Amalie Hassenpflug überlieferte "Die drei Männlein im Walde", "Der Herr Gevatter", "Die wunderliche Gasterei"; Johanna (Jeanette) Hassenpflug erzählte "Die drei Spinnerinnen", "Rotkäppchen", "Herr Korbes", "Die zwölf Jäger", "Der gestiefelte Kater", "Hurleburlebutz", "Der Okerlo", "Prinzessin Mäusehaut"; Marie Hassenpflug erzählte "Brüderchen und Schwesterchen", "Rotkäppchen", "Das Mädchen ohne Hände", "Der Räuberbräutigam", "Daumerlings Wanderschaft", "Dornröschen", "Die Wassernixe", "Der goldene Schlüssel", "Vögel Phönix", "Der Schmied und der Teufel", "Der Froschprinz", "Schneewittchen"; von anderen Familienangehörigen stammen "Der Wolf und die sieben jungen Geißlein", "Die weiße Schlange", "Der tapfere Schneiderlein", "Die sieben Raben", "Der gescheite Hans", "Die goldene Hans", "Hans Dumm", "Blaubart", "Die Nelke", "Die Schwiegermutter".

Eine enge Freundschaft verband Werner von Haxthausen mit den Brüdern Grimm. Dadurch beteiligte sich seine Familie an der Märchensammlung. Seine Nichte Jenny von Droste zu Hülshoff lernte 1813 Wilhelm Grimm kennen und lieferte ihm die Märchen auf Plattdeutsch "De Gaudeif un sien Meester", "De drei schwatten Prinzessinnen", "Up Reisen gohn", "De wilde Mann", "Der Fuchs und das Pferd", "Die zertanzten Schuhe". Mit Wilhelm Grimm verband Jenny von Droste zu Hülshoff eine lange Brieffreundschaft.

Dorothea Viehmann, geborene Katharina Dorothea Pierson, Grimms Märchenerzählerin, stammte aus hugenottischer Familie. Ihre Herkunft lässt eine Reihe von französischen Märchenvariationen in ihren Überlieferungen erklären. Die Vorfahren väterlicherseits kamen aus Frankreich nach Kassel. Ihr Vater war Gastwirt. In der Gaststube ihres Vaters hörte sie viele Geschichten, Sagen und Märchen von reisenden Kaufleuten, Handwerksburschen und Fuhrleuten. Brüder Grimm haben Dorothea Viehmann 1813 kennengelernt. Sie hat über 40 Märchen erzählt, u.a.: "Der arme Müllerbursch und das Kätzchen", "Der Teufel mit den drei goldenen Haaren", "Der treue Johannes", "Die zwölf Brüder", "Die kluge Else", "Das Bürle", "Die drei Federn", "Sechse kommen durch die ganze Welt", "Die Gänsemagd", "Die kluge Bauerntochter", "Doktor Allwissend", "Des Teufels rußiger Bruder", "Der Zaunkönig und der Bär", "Hans mein Igel", "Der gelernte Jäger", "Die klare Sonne bringt's an den Tag", "Die drei Feldscherer", "Der Teufel und seine Großmutter", "Der Eisenofen", "Die faule Spinnerin". Besonders beeindruckt waren die Brüder Grimm davon, dass sie die alten Märchen fest im Gedächtnis bewahrte und sie in unveränderter Wortwahl zu erzählen wusste: "bedächtig, sicher und ungemein lebendig mit eigenem Wohlgefallen daran, erst ganz frei, dann, wenn man will, noch einmal langsam, so daß man ihr mit einiger Übung nachschreiben kann" (Brüder Grimm, 1815). Dorothea Viehmann, auch die Viehmännin genannt, war eine begnadete Märchenerzählerin und oft zu Gast bei den Brüdern, um sie mit neuen Märchen zu versorgen.

Die Märchensammlung erschien 1812–1815 in zwei Bänden, war sehr erfolgreich und machte die Brüder weltweit bekannt. Die Sammlung "Kinder- und Hausmärchen" der Brüder Grimm gehört zu den klassischen Märchensammlungen der Weltliteratur. Sie ist nach der Lutherbibel das meistverbreitete Buch der deutschen Kulturgeschichte.

LITERATUR

Brüder Grimm. (1815). *Kinder- und Hausmärchen* https://de.wikisource.org/wiki/Kinder-_und_Haus-M%C3%A4rchen_Band_2_(1815)

Lemster, M. (2021). *Die Grimms: eine Familie und ihre Zeit.* Benevento, München/ Salzburg.

EUPHÉMISMES ET DYSPHÉMISMES COMME OUTILS DE RÉINTERPRÉTATION DE LA RÉALITÉ

Lysenko N. Y.
Université nationale linguistique de Kyiv

La désignation des réalités du monde, en particulier les mécanismes et la productivité de la dénomination secondaire associée aux tabous, suscite un vif intérêt de la part des linguistes ukrainiens et étrangers. En effet, les chercheurs examinent les facteurs de formation des euphémismes et des dysphémismes,

tels que la politique linguistique et le contexte socioculturel (A. Kuznetsova), les techniques et méthodes d'euphémisation et de dysphémisation (D. Jamet, A. Daniel, K. Serazhim), les caractéristiques lexicales et sémantiques, structurelles, fonctionnelles et pragmatiques de ces phénomènes (O. Ilchenko, M. Jaubert, E. Kolyada, A. Kondruk, Y. Yavorska), ainsi que leur aspect cognitif en tant que processus de conceptualisation d'une certaine réalité interdite (M. C. Gómez).

Dans les sources lexicographiques, le phénomène de l'euphémisme est défini comme une figure rhétorique d'embellissement pour atténuer des idées dures et désagréables qui, de ce fait, devraient devenir plus acceptables, en voilant des connotations péjoratives (Ricalens-Pourchot, 2005, p. 128–132), une sorte de langue d'Esope (Загнітко, 2012, p. 240). Plus de quinze groupes conceptuels sont sujets à l'euphémisation, depuis les processus et les états physiologiques jusqu'aux noms de professions nécessitant l'augmentation de prestige (ibid., p. 241–242). Ainsi, on recourt à l'euphémisme lorsque la dénomination directe d'un objet, d'un concept, d'une action, etc. pourrait être désagréable, voire choquante.

Le terme de dysphémisme est défini comme un mot ou un groupe de mots dont le sens est opposé à celui de l'euphémisme, un trope utilisé pour remplacer un nom neutre par un mot ou une expression grossière et vulgaire (ibid., p. 213). De cette façon, la dysphémisation consiste à souligner les aspects négatifs d'une chose ou d'une pensée en la caractérisant de manière plus dure, plus critique ou plus obscène. Les dysphèmismes sont utilisés pour humilier l'objet de leur désignation, exprimer une attitude négative à son égard et parfois pour tenter de choquer le destinataire (ibid., p. 213). Il est désormais généralement admis que la dysphémie est un phénomène énonciatif, de sorte que ce n'est pas seulement le lexique grossier qui peut servir de dysphème, mais aussi le lexique neutre qui, dans un contexte particulier, acquiert une connotation négative et sert à présenter un objet désigné sous un jour défavorable.

Les euphémismes et les dysphémismes en tant que moyens de dénomination secondaire existent à tous les niveaux de langue et dans tous les registres. En soi, le substitut utilisé dans ce cas n'est ni euphémique ni dysphémique, seul son usage dans le discours, le contexte et la situation de communication le rendent tel, sinon "il serait impossible d'interpréter la disjonction entre le contenu mentionné et le contenu à interpréter" (Jamet & Jobert, 2010, p. 14).

Les phénomènes étudiés jouent avec la forme, avec le signifiant, dont la substitution se répercute également sur le signifié, provoquant un certain changement de sens. "Le floutage du signifiant" conduit à une rupture délibérée du lien avec le référent et, par conséquent, avec la réalité (Jamet, 2010, p. 41–42). Ainsi, lorsqu'il faut nommer un objet désagréable, le locuteur décide de ne pas appeler les choses par leur nom, refuse la désignation directe. Par conséquent, la dénomination secondaire provoque un glissement référentiel, une suppression ou un changement de statut des sèmes qui motivent l'évaluation négative. Le résultat de ce processus est la positivisation ou au moins la neutralisation du référent (Серажим, 2004).

La dénomination dysphémique entraîne un changement référentiel similaire, mais il génère ici une augmentation de l'intensité de l'évaluation négative (ibid.). Le dysphémisme focalise l'attention sur le côté négatif du signifiant, attire

l'attention particulière du destinataire tant dans le but de critiquer, d'ironiser, que dans une intention humoristique. Si l'on imagine une échelle d'évaluation, la substitution euphémique déclenche un mouvement de (–) à (0) ou à (+), c'est-à-dire conduit à la neutralisation ou à la positivisation du référent, alors que la dysphémisation, au contraire, provoque un mouvement de (0) à (–) ou de (–) à (– –), c'est-à-dire engendre une péjoration ou même une amplification des nuances négatives dans la compréhension de la situation.

Selon les linguistes français D. Jamet et M. Jobert (2010), c'est la tension entre la puissance créatrice et la fonction référentielle qui rend possible les manifestations textuelles, stylistiques et littéraires des euphémismes permettant à recréer et à repenser la réalité textuelle (p. 11) ainsi que "redessiner les contours de l'univers référentiel pour l'embellir, le présenter plus favorablement ou de manière moins 'menaçante' pour le co-énonciateur ou le monde extra-linguistique" (ibid., p. 19). D'autre part, la dysphémie, s'appuyant sur les mêmes mécanismes, provoque l'effet inverse.

Ces moyens de dénomination secondaire ne sont pas seulement des figures de style, mais reflètent la force créatrice du langage et offrent une nouvelle vision de la réalité (ibid., p. 11). Sans changer la réalité elle-même, ils en modifient la perception, car ils se réfèrent au même signifié d'une manière différente – "en revêtant une autre forme, un autre signifiant" (Jamet, 2010, p. 33). Ainsi, si le référent reste le même, la perception qu'on en a peut devenir tout à fait différente. Il arrive parfois que cette modification perceptuelle peut remplacer la compréhension antérieure de la réalité.

RÉFÉRENCES

Ricalens-Pourchot, N. (2005). *Dictionnaire des figures de style*. Armand Colin.

Загнітко, А. П. (2012). *Словник сучасної лінгвістики : поняття і терміни*. ДонНУ.

Jamet, D. (2010). Historique et procédés linguistiques de l'euphémisme. Dans D. Jamet, & M. Jobert. *Empreintes de l'euphémisme. Tours et detours* (pp. 31–50). L'Harmattan.

Jamet, D., & Jobert, M. (2010). Juste un petit mot sur l'euphémisme… Dans D. Jamet, & M. Jobert. *Empreintes de l'euphémisme. Tours et detours* (pp. 11–28). L'Harmattan.

Серажим, К. (2004). *Евфемізація у політичному дискурсі*. Електронна бібліотека Інституту журналістики. http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act= article&article=1486

EFFICIENCY OF DIDACTIC GAMES IN PHILOLOGY EDUCATION

Lysenko O. A.
Kyiv National Linguistic University

Mastery of the English language is a crucial component of a philology student's academic and professional success. As the global lingua franca proficiency in

English opens doors to a wealth of research, collaboration, and career opportunities. However, traditional teaching methods, such as lectures and textbook learning, often do not effectively develop the language skills of philology students. In this context, the integration of didactic games into the English language curriculum appears to be a promising solution.

When teachers design and implement effective didactic games in the English language curriculum for philology programs, they will surely require procedures of thoughtful planning. Moreover, they need to take into account the unique needs of philology students. We are to focus on some practical strategies and best practices to integrate didactic games into the language curriculum.

The first strategy, we would like to pay attention to, is *understanding the educational objectives.* Before designing didactic games, it's crucial to clearly define the educational objectives. The game should align with language learning goals such as improving vocabulary, grammar, listening comprehension, speaking fluency, or reading comprehension.

It is necessary to align games with learning outcomes: games should be designed with specific linguistic skills in mind. For example, a vocabulary-building game should focus on the targeted lexical vocabulary, while a grammar game should involve tasks that require appropriate grammar structures.

Teachers also should consider the students' proficiency level. For philology students, who are likely at an advanced level, the game should present challenges that align with their academic background while encouraging them to apply their linguistic skills in more sophisticated ways (Anderson, 2001; Gee, 2003).

Another important practical strategy we have singled out is the *game design principles such as balance and flexibility.* Didactic games have to be designed with flexibility and balance in mind, ensuring that they can accommodate diverse learning styles, foster student autonomy, and maintain engagement without overwhelming the learners.

Best practices that will help teachers to integrate didactic games into the curriculum are *flexibility in difficulty, incorporative variety, clear rules and goals*. The game should allow for some adjustment in difficulty to meet the needs of different learners. For language students, this might mean introducing complex linguistic concepts, such as advanced syntax or literary analysis, and offering a gradual increase in difficulty as students master new concepts. A combination of competitive, cooperative, and individual games can keep learners engaged and ensure that the game addresses multiple facets of language acquisition (listening, speaking, reading, writing).

Games should be structured with clear instructions and a transparent progression system. R.M. Schank & C. Cleary (1995) highlight that clarity in game rules is essential for minimizing confusion and enhancing the focus on learning objectives.

Incorporating cultural and contextual relevance is also very important for the efficiency of didactic games in practical usage. In a philology program, students are expected to develop a deep understanding of language in cultural and historical contexts. Thus, the didactic games should be designed to encourage critical

thinking about these contexts, such as exploring literature, cultural nuances, or historical language use.

Best practices to reach these goals are: the use of context-driven scenarios and promotion of critical thinking and analysis. It is essential to create game scenarios based on literary works, historical development of language, or cultural situations that students in the literature field will be studying. This allows the game to serve as a meaningful extension of the content covered in the lesson. Games, that ask students to analyze texts, discuss language use, or solve linguistic puzzles, can improve their ability to think critically about language and literature (Lave, 1991).

We consider *collaboration and social interaction* to be important components of learning, and they are especially useful for language learning. Games that incorporate collaboration can promote peer learning, which is vital in philology programs where students may work on complex linguistic tasks or literary analyses together. The best practices for facilitating collaboration and peer learning are *team-based games and discussion-based games.*

Encourage teamwork by developing games in which students need to collaborate to solve linguistic problems or analyze texts. This can promote peer interaction, giving the opportunity to exchange ideas and enhance language learning in a social context. Put into practice the games in which students discuss linguistic issues, grammar errors or literary themes. This encourages debate, dialogue and critical thinking, which are crucial for language students (Johnson, 1999).

REFERENCES

Anderson, C. A., & Dill, K. E. (2001). Video games and aggressive thoughts, feelings, and behavior in the laboratory and in life. *Journal of Personality and Social Psychology*, *78*(4), 772–790. DOI:10.1037//0022-3514.78.4.772

Gee, J. P. (2003). What video games have to teach us about learning and literacy. *Computers in Entertainment (CIE)*, *1*(1), 20–20. DOI:10.1145/950566.950595

Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1999). *Learning together and alone: Cooperative, competitive, and individualistic learning*. Allyn and Bacon. https://www.researchgate.net/publication/284470831_Learning_Together_and_Alone

Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.

Pometun, O., & Pirozhenko, L. (2020). Interactive methods of teaching the humanities in higher education institutions. *International Journal of Management and Humanities, 4*(12), 53–56. Retrieved from IJMH.org

Schank, R. C., & Cleary, C. (1995). *Engines for education*. Lawrence Erlbaum Associates.

THE ROLE OF PROSODIC MEANS IN DIGITAL MARKETING COMMUNICATION OF LUXURY CAR BRANDS

Musiienko Yu. A.
Kyiv National Linguistic University

The prosodic loading of digital marketing communication within the luxury automotive industry serves as a critical determinant of brand perception and consumer engagement. By carefully manipulating intonation, tempo, stress, and timbre, luxury car brands craft a distinctive auditory identity that complements their visual and textual narratives. As digital marketing evolves, the strategic use of prosodic elements will remain an indispensable aspect of brand differentiation, reinforcing exclusivity and fostering deeper emotional connections with target audiences. The prosodic loading of digital marketing communication encompasses the deliberate structuring of these auditory elements to enhance the reception and memorability of brand messages.

Prosody conveys information about a communicative partner's attitude, intentions, and emotion (Scherer, 1994). Listeners utilize variations in prosody as cues to a speaker's emphasis and conversational focus (Cohen, Douaire, & Elsabbagh, 2001; Schaffer, 1984), as well as base their judgments of a speaker's emotional or attitudinal state on changes in the acoustic speech signal (Bachorowski, 1999; Scherer, 1994).

The present linguistic study provides the results of an in-depth analysis of how marketing videos are delivered by speakers, in terms of speech tempo, loudness, pitch variation etc. Commercial advertisements of different luxury car brands 2023-2024: Porsche, Audi, Mercedes, Lamborghini, Ferrari, Maserati, Jaguar, BMW and others, promoted and sold by car retailers, Acklam Car Centre, were considered in this study. It is worth mentioning that prosodic speech attributes such as speech tempo, fundamental frequency, and pitch variation can affect peripheral cues like source credibility, perceived competence, and source trustworthiness, and could be linked to the elaboration likelihood model to persuasion (Kisicek, 2018).

The significant effect of persuasion and manipulation on the suprasegmental level appeals to emotions with its visual components in advertising that is successfully accompanied by a sound as a powerful communicating tool (Zabuzhanska et al 2022). The results of the study (Musiienko & Majerova, 2024) prove that while watching a luxury car brand advertisement 46% of respondents paid attention to the seller's manner of speaking and presenting the car, taking into account the car brand itself (39%) whereas just 15% of respondents focus on the emphatic words that the speaker uses.

Interestingly, all the luxury car brand advertisements have a distinguishing feature of using intensifying words such as *absolutely, really, extremely, so, such, fully, completely* etc. as well as evaluative adjectives such as *magnificent, fantastic, luxurious, unbelievable, brand new, phenomenal* etc. which are mostly characterized by a gradually descending stepping scale, a falling nuclear tone, slowed tempo, and high pitch making an advertisement sound convincing and

expressing a directive intention of a commercial offer. The results of the survey also show that accelerated speech tempo together with large pitch variation and high prominence of key selling words do influence persuasion through peripheral cues such as credibility and trustworthiness.

We would like to point out the specific distribution of sentence stress, where, we observe fragmented syntagmatic division that is interrelated with a big number of nuclear stresses underlining the importance of each element of the advertisement, specification and price of a luxury car brand. On the other hand, we have noticed the shift of the nuclear stress into the middle position of the intonation group. Moreover, numerals tend to be the semantic centers of luxury car brand advertisements, accentuated with special rising tone, increased loudness, wide range and high pitch, usually repeating the intonation pattern in order to draw a recipient's attention and make the advertisement memorable.

Pauses contribute to the effective transfer of dynamism and expressiveness of luxury car brand advertisements. Thus, a distinctive variant feature of a luxury car brand advertisement is a wide use of short pauses accompanied by a regular descending sliding scale that creates a prosodic parallelism and rhythm, making the advertisement sound appealing and persuasive. However, long pauses are used as a way of manipulation primarily in a concluding part of the advertisement and let a potential buyer think over all the specifications and price mentioned before.

We have reached a conclusion that prosodic means can be used as stylistic devices for description of positive emotions or attitude: fractional syntagmatic division, singling out the key word with the help of shift of the nuclear tone position to the beginning of the intonation group, contrastive tempo (accelerated at the beginning and slowed down at the end of the advertisement), expressive high-falling tone to indicate the emotive side of the speech, widening or narrowing the range.

REFERENCES

Bachorowski, J. A. (1999). Vocal expression and perception of emotion. *Current Directions in Psychological Science*, *8*, 53–57.

Cohen, H., Douaire, J., & Elsabbagh, M. (2001). The role of prosody in discourse processing. *Brain & Cognition*, *46*, 73–82.

Kisicek, G. (2018). Persuasive power of prosodic features. *Argumentation and Advocacy*, *54*(4), 1–6.

Musiienko, Yu. & Majerova, J. (2024). Language strategies in branding of luxury cars. In *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*. *University of SS Cyril and Methodius in Trnava, IX*(2), 37–56.

Schaffer, D. B. (1984). The role of intonation as a cue to topic management in conversation. *Journal of Phonetics*, *12*, 327–344.

Scherer, K. (1994). Vocal affect expression: A review and a model for future research. *Psychological Bulletin*, *92*, 143–165.

Zabuzhanska, I., Martovic, M. & Hekelj, M. (2022). Audiobranding in American and Slovak telecommunications advertising: A linguistic standpoint. In *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*. *University of SS Cyril and Methodius in Trnava, VII* (1), 267–304.

EL LENGUAJE DE LA NARRATIVA DEL REALISMO MÁGICO

Navarenko I. A.
Universidad Nacional Lingüística de Kyiv

La narración como tipo de exponer historia y sus formas de exponerla son relevantes e importantes en la investigación de narratología moderna. La narración revela la importancia de identificar tipos de narradores y formas de narración, que últimamente es el objetivo de muchos estudios para identificar y analizar las formas narrativas de las obras modernas del realismo mágico.

Una categoría clave de la narratología de realismo mágico es el concepto de punto de vista del narrador (en otras palabras, "posición", "perspectiva", "aspecto"). Vale señalar que J. Genette propuso su propia tipología para dividir las situaciones narrativas: narración de un autor omnisciente; narración, punto de vista del cual es incierto; informes objetivos; narración en primera persona. En consecuencia, el investigador identificó cuatro tipos de narración: la narración de historias en tiempo pasado; narrativa predictiva, es decir, narración en tiempo futuro; narración simultánea; narración entre momentos del discurso (J. Genette, 1968). Investigador identificó tres tipos de focalización: "focalización cero", "focalización externa" (focalización externa), "focalización interna" (focalización interna). La "focalización cero" se caracteriza por el hecho de que la narración se cuenta desde el punto de vista de narrador omnisciente; la "focalización interna" está representada por una narración de un personaje; la "focalización externa" está representada por el punto de vista de narrador objetivo.

Definiendo la narración como un tipo de estructura narrativa, se basan en la teoría de K. Brooks y R. Warren respecto al concepto de "enfoque narrativo", en el que pueden obtener diferentes componentes de la estructura del texto: (motivos, tiempo, espacio, personajes, etc.). Enfocar la narrativa se determina principalmente por el tipo de narrador (autoral, personal, personificado, homodiegético, heterodiegético, etc.), su punto de vista: narradores o intersección de diferentes puntos de vista. En los estudios se identifican y se analizan las siguientes formas de narrativa según los siguientes criterios: 1) por el tipo de narrador y la forma en que lo narra, manifestación en la obra (formas subjetivas, objetivas y mixtas; homodiegética, heterodiegética; extradiegético, intradiegético; explícito, implícito), 2) por la trama narrativa (es decir, según se anuncie en la obra: lineal, no lineal, fragmentaria, circular, concéntrica, marco, etc.), 3) por tiempo narrativo (es decir, por cómo lo relata y lo experimenta el narrador y el tipo de narrador: cronológicamente secuencial o retrospectivo, discontinuo ya sea continua, subjetiva u objetivada etc.), 4) por el espacio narrativo (es decir, cómo se presenta el espacio en la historia: de un solo plan, de múltiples planes, psicologizado, dramatizado, lírico, etc.), 5) por la implementación de motivos en la narrativa (monocapa, multicapa, leitmotiv, etc.), involucrando personajes en una estructura narrativa (monológica, dialógica, panorámica, polifónica) etc.). Hay que señalar que las formas de narración reflejan las peculiaridades del

estilo individual de escritor, dominantes y constantes características estilísticas y también las tendencias de estilo de la época, así como la interacción, tendencias y géneros literarios.

Isabel Allende es conocida por uso en sus obras la técnica de realismo mágico, que es un estilo literario que combina elementos de fantasía con escenarios y personajes realistas. Esta técnica le permite explorar temas complejos de formas de narración nuevas e innovadoras. Sus obras se encuentran llenas de voces que han sabido combinar con acierto la frontera de lo real con lo fantástico. Éste es el origen del llamado realismo mágico, en el que existen muchísimas escrituras diversas e interesantes.

Novelas que narran acontecimientos que quedan más allá de la realidad y exploran lo siniestro. Los protagonistas hablan sobre su vida, y los temas principales son el amor y la muerte, así como los fantasmas. Los rasgos distintivos de sus obras son el estilo narrativo rico y emocional, así como por su habilidad para mezclar lo mágico con lo real. Sus obras a menudo exploran cuestiones sociales y políticas, y destacan la experiencia de las mujeres en diferentes contextos culturales e históricos.

El lenguaje de obras con su vasta gama de expresiones idiomáticas y su capacidad para jugar con el significado de las palabras, se presta perfectamente para el realismo mágico, es decir 1) *la riqueza léxica*: el español es uno de los idiomas más ricos en términos de vocabulario. Esta riqueza léxica permite a los autores de realismo mágico describir con precisión los detalles más minuciosos de sus mundos imaginarios; 2) *el uso de sinónimos*, metáforas y otras figuras retóricas permite jugar con el lenguaje de una manera que añade profundidad y color a sus narraciones. Esta capacidad de jugar con las palabras es esencial en el realismo mágico, donde la línea entre lo real y lo imaginario es a menudo difusa; 3) la flexibilidad gramatical: la gramática del español ofrece una flexibilidad que es muy útil en la narrativa del realismo mágico. Por ejemplo, el uso del subjuntivo permite expresar deseos, dudas y situaciones hipotéticas de una manera que añade una capa de ambigüedad a la narrativa. Esta ambigüedad es crucial en el realismo mágico, donde los eventos sobrenaturales se presentan como parte de la vida cotidiana; 4) *las expresiones idiomáticas*: las expresiones idiomáticas son una parte integral del idioma español y juegan un papel importante en el realismo mágico. Estas expresiones, que a menudo no tienen una traducción directa en otros idiomas, añaden una capa de autenticidad y profundidad cultural a la narrativa. Por ejemplo, en la obra "La casa de los espíritus" de Isabel Allende, el uso de expresiones idiomáticas chilenas añade una dimensión cultural que enriquece la historia. Estas expresiones no solo ayudan a situar la narrativa en un contexto específico, sino que también añaden un toque de realismo a los elementos mágicos de la historia.

El realismo mágico ha influido en la literatura mundial, inspirando a escritores de otras culturas a explorar la intersección entre lo real y lo mágico en sus propias narrativas. Una de las mejores maneras de aprender un idioma es leer en ese idioma. El realismo mágico ofrece una amplia variedad de obras literarias que son tanto desafiantes como gratificantes. Leer estas obras en su idioma original no solo

mejora la comprensión del vocabulario y la gramática, sino que también ofrece una visión profunda de la cultura hispana.

LITERATURA

Genette, Gérard. (1982). *Gran Enciclopèdia Catalana*: Grup Enciclopèdia.
Allende, Isabel. Casa de los espíritus. Harper Collins.
Allende, Isabel. (1990). *Cuentos de Eva Luna*. Plaza & Janes Editores.
Allende, Isabel. (1991). *El plan infinito*. Plaza & Janes Editores.

THE USE OF EDUCATIONAL ONLINE PLATFORMS AS TOOLS OF MANAGEMENT AND MARKETING IN TEACHING ENGLISH FOR STUDENTS AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Ptukha V. A.
Kyiv National Linguistic University

Nowadays, the process of teaching a foreign language is practically impossible without the use of the latest didactic teaching technologies. It is undeniable that learning a foreign language involves the use of various mobile applications, which improves students' motivation to learn English, stimulates their cognitive activities, and ensures the continuity of the learning process itself (Ptukha, 2025). A. Shevchuk notes that learning that uses mobile technologies is commonly referred to as *mobile learning* or *M-Learning* (p. 192). The theoretical aspects of interactive online learning have been repeatedly studied in the works of such scholars as K. Bugaychuk, V. Zhukovsky, I. Zolotareva, J. Kisil, V. Marchenko, V. Ter-Ovanesyan, V. Tkachuk and A. Shevchuk.

It is with the help of modern technical devices, in particular smartphones, that students can form and improve their language skills and communication competencies not only while working in the classroom, but also anywhere and at any time convenient for them (Ter-Ovanesyan, 2023). At the same time, it is worth noting that the use of digital technologies is impossible without traditional forms of education, namely, in combination with them, it becomes more meaningful, informative and interesting.

Nowadays, there a lot of various online platforms for teaching English, but they have different goals and objectives for teaching students. Moreover, they focus on different aspects of language learning (Kisil, 2015; Ter-Ovanesyan, 2023).

The *LinguaLeo* mobile application is very useful for students, it is available for all devices, and students can practice anytime and anywhere. All training exercises are interactive and based on proven teaching methods. This app also contains original podcasts and clips, videos and articles (Shevchuk, 2018). The LinguaLeo app is designed to help you memorise words and offers four main types of training: word-translation, word-translation, word-builder, and listening. As a young researcher V. Marchenko (2020) mentions, this app is integrated with the website, where you

can learn new vocabulary, read and listen to texts, solve crosswords, and create a personal dictionary. This application is also available offline (p. 14).

The *Duolinguo* mobile application is built in the form of an achievement tree: in order to move to the next level, you need to gain a certain number of points. According to A. Shevchuk (2018), this application trains grammar, spelling, vocabulary, and it provides for comprehensive language learning (p. 194).

LearnEnglishPodcasts is a very useful app that does not require you to complete various tasks and exercises; it contains audio lessons that will help students to better understand the language. This application is ideal for those students who already have a fairly good level of English (Shevchuk, 2018). Its advantage is that it can be used offline, which is a very convenient tool for learning a foreign language.

Quizlet is a learning platform and mobile app which is a specially created learning tools and is based on artificial intelligence (*AI*) that can be used to easily master any subject, including English. It helps you to practice the language using flashcards for specific modules created by a teacher. You can easily memorise new words here, there are various games, and the learner can listen to the correct pronunciation of words, and prepare for various tests.

Word Wall is a universal learning resource that solves one of the most important tasks of the educational process, which is increasing students' motivation to learn. It is possible to organise differential and individual learning by creating various types of exercises, such as printed or interactive ones, taking into account the capabilities of each individual student. The Word Wall learning platform allows teachers to enrich their knowledge and engage students in learning.

It is also worth noting the psychological readiness of students to implement teaching through interactive online platforms, as the vast majority of them have been working with various applications individually for a long time (Ter-Ovanesyan, 2023). However, students are not able to choose an effective programme that is suitable for their level of knowledge and educational goals. Thus, the tutors should explain the content of a particular application to the student in order to use it effectively in the educational process.

ЛІТЕРАТУРА

Кісіль, Я. (2015). Мобільне навчання як засіб удосконалення навчально-виховного процесу. *У Новітні інформаційно-комунікаційні технології в освіті. (ІІСТЕ-2015),* 154–156. http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/5169/1/Kisil.pdf

Марченко, В. (2020). Індивідуальні мобільні пристрої як засіб інтенсифікації навчального процесу. *Сумський державний університет (СумДУ). Бакалаврська робота. Спеціальність 035 "Філологія".* https://core.ac.uk/download/pdf/339162743.pdf

Птуха, В. (2025). Використання мобільних застосунків у викладанні англійської мови у закладах вищої освіти. У *New Information technologies of business management: problems and prospects for development,* 170–172. https://eu-conf.com/en/events/new-information-technologies-of-business-management-problems-and-prospects-for-development/

Тер-Ованес'ян, В. (2023). Використання мобільних додатків при навчанні іноземної мови в закладах вищої освіти. У *Сучасний педагогічний процес: світові тенденції та вітчизняні реалії,* 68–71. https://molodyivchenyi.ua/omp/index.php/conference/catalog/download/27/554/1122-1?inline=1

Шевчук, А. (2018). Використання мобільних технологій у навчанні іноземної мови. *Інноваційна педагогіка, 6*, 192–195. http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/6/41.pdf

LES EMPRUNTS ANGLAIS EN FRANÇAIS ET EN UKRAINIEN : L'ASPECT COMPARATIF

Ruban V. O.
Université nationale linguistique de Kyiv

La fin du XXe et le début du XXIe siècle sont caractérisés par la diffusion intensive dans le monde de la langue anglaise qui, grâce à la puissance économique, technique, militaire et politique des États-Unis, est devenue la langue de la communication internationale et, par conséquent, la principale source d'emprunts pour les langues dans le monde entier qui se sont de plus en plus enrichies de mots et d'expressions anglaises, ainsi que de leurs variantes américaines. L'usage injustifié d'un grand nombre d'éléments anglais a même provoqué une sorte de lutte contre ces emprunts. René Étiemble, célèbre linguiste français, a inventé le terme franglais qui servait à décrire l'état actuel de la langue en France (Étiemble, 1964). Par analogie avec franglais, traduit en anglais comme *Frenglish,* les collègues de René Étiemble des autres pays ont nommé leurs langues *Japglish, Spanglish, Gerglish*, etc., soulignant à l'aide de ces termes formés de manière télescopique le problème d'enthousiasme excessif pour l'emprunt des unités lexicales à la langue anglaise.

La question des emprunts est l'une des questions clés de la linguistique, elle a été envisagée de diverses manières par les linguistes représentant des écoles linguistiques différentes dans le cadre de la recherche sur : les contacts linguistiques et les emprunts dans des conditions de bilinguisme; les principales raisons de l'introduction des lexèmes étrangers dans la langue cible; les principes de la classification des unités lexicales empruntées selon divers critères; le processus de l'intégration et de l'adaptation des éléments étrangers à la langue emprunteuse.

Cependant, il est à noter que le processus d'emprunt, les causes, la pénétration et l'adaptation des anglicismes diffèrent d'une langue à l'autre. Dans ce sens, il paraît intéressant d'analyser et de comparer ce phénomène dans les langues européennes de groupes différents, notamment à travers l'exemple du français en tant qu'une langue romane et de l'ukrainien en tant qu'une langue slave.

Tout d'abord, il faut dire que les premiers anglicismes ont apparu dans les deux langues il y a déjà longtemps, on trouve un certain nombre d'emprunts à l'anglais qui ont pénétré dans ces langues, se sont adaptés à leurs systèmes et sont largement

utilisés de nos jours. Ces mots empruntés servaient le plus souvent à nommer les nouvelles choses et notions (*jazz, film, tramway, комп'ютер, бізнес* тощо), à désigner les objets propres à la culture des locuteurs de la langue source (*bifteck, jogging, smoking*, etc.)

La langue anglaise possède également un grand nombre d'emprunts aux autres langues dans son vocabulaire. Aujourd'hui, nous voyons que très souvent les emprunts ne vont que dans une direction, la langue anglaise représentant principalement la langue source. Mais le processus d'emprunt et l'adaptation des ces éléments dans les langues romanes et dans les langues slaves se caractérisent par un rythme et une vitesse différents.

Généralement, les savants distinguent deux voies de pénétration des emprunts à la langue cible : 1) orale (à l'écoute) et 2) écrite. Les emprunts oraux sont plus instables, car lorsqu'il s'agit des emprunts écrits une certaine forme est déjà fixée pour une unité lexicale, tandis que l'emprunt oral n'acquiert que la conception phonétique appropriée, qui peut différer selon les locuteurs en raison du manque de règles claires pour prononcer les mots étrangers. D'où vient que les emprunts écrits ont plus de chances d'entrer dans le système de la langue emprunteuse.

Donc, la première raison pourquoi nous pouvons observer les différences dans le processus d'emprunt c'est l'alphabet utilisé. Les langues française et anglaise se servent du même alphabet latin ce qui facilite la pénétration des éléments d'une langue à l'autre même s'il est nécessaire d'adapter ces emprunts à la structure grammaticale de la langue cible. Par contre, l'ukrainien fait parti des langues slaves utilisant l'alphabet cyrillique, par conséquent, les mots empruntés doivent tout d'abord acquérir une forme graphique convenable ce qui prend du temps et des efforts.

La deuxième raison se cache dans la structure morphologique des langues. Les langues romanes, les langues slaves et l'anglais appartiennent au groupe des langues flexionnelles, mais représentent des sous-groupes différents. Le français et l'anglais sont plutôt anatyliques, le degré de synthétisme a considérablement baissé au cours de leur évolution, et l'ukrainien est une langue synthétique où le sens grammatical s'exprime à l'aide des terminaisons, des affixes, des alternances (ou tout simplement le changement de son), de la supplétion. Donc, le français adapte plus facilement des emprunts anglais.

Il est tout à fait logique de poser la question pour comprendre si les langues où l'adaptation des anglicismes est plus compliquée ont moins de mots empruntés dans leur vocabulaire. Il s'avère que ce facteur n'est pas déterminant dans ce cas. Ce sont les facteurs extralinguistiques qui entrent en jeu et qui prédominent actuellement dans le processus du développement des langues. Par conséquent, la quantité des lexèmes empruntés à l'anglais en ukrainien ne cesse pas d'augmenter.

Donc, à travers le français et l'ukrainien nous pouvons constater que les langues européennes quelque soit le groupe auquel elles appartiennent, traversent une période particulière de leurs histoires acceptant un grand nombre de lexèmes venus d'anglais. C'est pour cette raison que les linguistes des pays différents ont commencé à se poser la question sur la préservation de ce patrimoine précieux et important pour chaque culture nationale.

LITTÉRATURE
Etiemble, R. (1964). *Parlez-vous franglais.* Gallimard.
Léopold, J. (2021). Sommes-nous [réellement] envahis par les anglicismes ? Deux décennies d'anglicismes. *Lengas*, 89. https://doi.org/10.4000/lengas.5200
Pergnier, M. (1989). *Les anglicismes*. PUF.
Saugera, V. (2017). La fabrique des anglicismes. *Travaux de linguistique*, *75*(2), 59–79. https://doi.org/10.3917/tl.075.0059
Zanola, M. T. (2008) Les anglicismes et le français du XXI siècle: La fin du franglais? *Synergies Italie,* 4, 87–96.

THE POWER OF SOFT SKILLS: ENHANCING FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN HIGHER EDUCATION

Rybakova K.
Kyiv National Linguistic University

In today's globalized world, effective communication across cultures and languages is more important than ever. Traditionally, foreign language education in universities has focused on grammar, vocabulary, and linguistic accuracy. However, in recent years, educators have increasingly recognized the importance of **soft skills –** such as communication, adaptability, empathy, and collaboration. These skills are essential not only for academic success but also for preparing students to work and interact in multicultural environments. Integrating soft skills into language teaching helps students grow both as language users and as individuals.

Soft skills are vital for successful language learning because language is a deeply social phenomenon. Communicating in another language means understanding meaning, navigating cultural norms, and building relationships. Therefore, soft skills are not just add-ons; they are central to the learning process. As Lee and Kennedy explain, "Soft skills such as communication, teamwork, and adaptability are no longer peripheral but central to effective teaching and learning in higher education, especially in disciplines like language education where interaction is key" (Lee & Kennedy, 2022, p.7). This view highlights the importance of creating learning environments where students can interact meaningfully, practice empathy, and build teamwork skills.

Among these soft skills, **time management** is often overlooked in language learning, though it could be crucial for academic success and long-term motivation. Accordingly, language acquisition requires planned and consistent practice over time. That is why students who manage their schedules effectively are more successful working with the program material, completing assignments, and they do participate more actively in class activities. Encouraging students to set language-learning goals, break tasks into manageable chunks, and reflect on their study routines helps them to build self-discipline and autonomy – are the qualities

that would benefit them not just in chosen foreign language courses, but also, throughout their academic and professional lives.

Another fundamental soft skill is **effective planning**. That skill directly supports success in foreign language learning. When students learn to plan their study routines, assignments, and language goals, they are more likely to stay organized, reduce last-minute stress, and track their own progress. In the context of higher education, where learners juggle multiple responsibilities, planning allows them to allocate time effectively to language practice, group work, and self-reflection. Educators can help students develop this skill by introducing tools like study schedules, weekly planners, or goal-setting worksheets. By fostering a habit of planning, academics help learners to take ownership of their learning journey and approach language development with structure and purpose.

Moreover, the development of soft skills supports broader educational goals. As universities aim to equip students for the challenges of the 21st century, emotional intelligence, cultural awareness, and ethical thinking are becoming just as important as academic knowledge. According to Watkins, Marsick, and Yamagata-Lynch, "Educators must become facilitators of soft skill development, guiding learners to build empathy, cultural awareness, and reflective thinking – competencies essential in multilingual and multicultural learning environments" (Watkins, Marsick, & Yamagata-Lynch, 2023, p. 41). Because language classrooms naturally deal with cultural topics, they are well suited for developing these skills.

Next foundational soft skill in language learning is **motivation**. Learning a language takes a long time and usually requires steady effort over many years. Students who are intrinsically motivated are more likely to persist through challenges, engage in meaningful practice, and seek out opportunities for authentic language use. Educators can foster motivation by creating supportive environments, offering meaningful content, and encouraging self-expression. By tapping into students' personal interests and cultural connections, academics can make learning more engaging and relevant, which, in turn, fuels their inner drive to improve.

In addition, the growing use of competency-based education reinforces the value of soft skills. This approach encourages educators to assess not only what students know but also how they apply that knowledge in real-life situations. In language education, this means helping students use their language skills effectively in academic, professional, and social settings. As Goig notes, "Integrating soft skills into foreign language teaching not only enhances linguistic competence but also prepares students for global citizenship and intercultural collaboration" (Going, 2023, p. 113). In other words, students who develop soft skills alongside language skills are better prepared to engage in meaningful global communication.

To support this integration, universities and academics need to adopt teaching methods that develop both language and soft skills. Activities such as group projects, role plays, discussions, and reflective writing can help students work together, express themselves, and see issues from different perspectives. At

the same time, assessment methods should also reflect this shift by evaluating students not only on their language use but also on their ability to collaborate, show empathy, and interact effectively.

In conclusion, soft skills have a powerful role in foreign language education. By focusing on skills like communication, empathy, motivation, planning, and time management, educators can better prepare students for real-world language use. Including time management and motivation in this process is especially important, as these skills help students become more independent and persistent learners. As higher education continues to evolve, integrating soft skills into language instruction is a crucial step toward a more effective, human-centered approach to teaching and learning.

ЛІТЕРАТУРА

Lee, J. C.-K., & Kennedy, K. J. (Eds.). (2022). *Soft skills in higher education: Perspectives from Asia-Pacific.* Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-94950-8

Watkins, K., Marsick, V., & Yamagata-Lynch, L. (Eds.). (2023). *Soft skills and higher education: Rethinking knowledge and skills in the 21st century.* Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003285981

Goig, M. (Ed.). (2023). *Competency-based education and soft skills: Innovations in teaching and learning.* Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-031-08850-1

“远程中文教学项目”实施情况及效果评估：以乌克兰基辅国立语言大学孔子学院为案例*

朱泾涛
法学博士，语言学副博士
天津外国语大学国际教育学院
基辅国立语言大学
史亚军
法学博士，教授
天津外国语大学国际教育学院
基辅国立语言大学

*本文系基辅国立语言大学孔子学院中方合作院校天津外国语大学2024年度科研规划项目重点项目”国际中文教育视域下孔子学院‘远程中文教学项目’实施情况及效果评估案例研究”成果。

“远程中文教学项目”是在2020年前后这一新的历史节点，在孔子学院经历新的发展时期，面临全球范围内新的客观条件和中文供需形势，由中国教育部中外语言交流合作中心（简称”语合中心”）尝试推出并陆续实施的新的中文教学模式。鉴于当地局势和实际情况，自2022年3月基辅国立语言大学孔子学院中方人员回国以来，孔子学院开始申报实行

远程中文教学项目。本课题组中乌双方人员经过对2022年3月至2025年3月大约三年时间远程中文教学项目运行情况的调研，主要依据2024这一完整年度的基础数据，对项目运行情况进行总结评估，并在分析基础上提出相应建议。

一、项目管理。　本项目实行”三级分层管理”：项目主管主办单位为中国教育部语合中心；在学校层面由孔子学院中方合作院校天津外国语大学孔子学院办公室作为项目负责部门，由1名项目主管和1名具体管理人员共2人开展实施及监管；在孔子学院层面由中方院长1人、乌方院长1人、中方教学秘书1人、乌方教学秘书1人共4人对项目实施进行全面管理，包括组织招生、课程设置、课表安排、课时申报、质量检查、总结评估等。

二、人员情况。2024年度春季学期执行远程中文教学项目的教学人员为8人，学员为96人；秋季学期执行远程中文教学项目的教学人员为5人，学员为85人。学员结构的主体为大学生，此外还有一少部分中小学生。其中，秋季学期学员人数有所减少这里主要受两个因素影响：一是进入冬季开始学生要面临陆续准备各自学校的期末考试；二是由于客观情况教学点在秋季学期没有组织远程教学工作。

三、课程类型。目前开设的主要为两类课程：一类是汉语水平考试辅导培训课程，包括HSK-3、4、5、6级，HSKK-初、中、高级。之所以开设这类课程，同以往相比，可以说这类课程是”比较刚性的需求”：参加辅导培训课程——参加汉语水平考试——获得相应等级证书——申请相应类别赴华留学进修奖学金，大体体现为这样一个逻辑链条。第二类是少儿汉语课程，主要为中小学生，其中也包括当地华人华侨（或国际家庭）汉语为非母语的孩子。根据语言水平，一般分为A、B、C三个班级。

四、教学平台。远程中文教学项目优先推荐使用”中文联盟”教学平台，该平台可进行网络直播授课，可在手机端使用，并有大量课程资源可供教师和学习者使用。但鉴于实际情况，一方面，孔子学院作为所在大学组成部分，根据大学统一工作模式，远程教学实践延续大学为孔子学院授课教师统一建立授课平台账号的惯例；另一方面，与此相关，亦考虑学生对学校统一使用授课平台的使用习惯与熟知度因素，如Teams、Zoom等。这一定程度上体现出”因地制宜”的理念。

五、质量评估

（一）课前：教学准备审核

为保障远程中文教学课程规范化高质量开展，根据远程中文教学项目质量审核评估工作组的通知，远程中文教学项目教学人员每月需至少提前3日将当月教学课件提交审核，根据审核意见对课件进行修改，并将修改后版本再次提交审核。而且，工作组会将每月课件审核情况及改进意见、注意事项等在工作联络群中公布反馈，供大家参考借鉴。

（二）课中：教学过程检查

根据事先提交系统的课表计划，远程中文教学项目质量审核评估工作组工作人员一周至少5天进行巡课。工作人员以工作组名字进入课堂，不开启摄像头，不打扰正常授课，巡课可能会在授课期间任意时段，主要关注课程是否按时开课、是否为教师本人上课、是否为直播课、课堂出勤人数、课堂网络情况、摄像头打开情况及课堂整体运行情况等。

（三）课后：教学质量评价

对于远程中文教学人员每月授课情况，根据远程教学人员的教案、课件、一节课的完整课程录屏等3份教学资料，评审专家对其教学质量进行评估，并将评估结果（含改进建议）以评审表书面形式反馈给远程中文教学项目执行单位，供参照此评价意见对远程中文教学工作进行改进完善。评审表中的评估项目涉及3个一级指标8个二级指标16个三级指标。

六、困难挑战。　整体而言，远程中文教学项目适应国际中文教育发展需求，向中文学习者提供便利优质的服务，进一步丰富了中文教学模式。特别是对于当前处于特殊条件时期的乌克兰，作为比较现实的一种授课模式，为中文爱好者、需求者提供了极其宝贵的学习机会。当然，正是受条件所限，项目实行也面临着一定的困难和挑战，或者一些不确定性因素。目前主要体现为：

（一）人员稳定性

1.教学人员

基辅国立语言大学孔子学院第一批远程教学项目人员当初由回到国内的原海外志愿者（在乌中国留学生）转任而来，后根据需要，在规定条件范围内，可以进行相应的申报增补，具有一定的灵活性；但同时鉴于教学人员本人学业毕业、学历提升、职业规划、生活规划等因素，无论是教学人员的整体数量还是个人任期都存在着一定的临时性及不确定性，整体性及连续性尚缺稳定保障。

2.学员

乌克兰目前处于比较特殊时期，学习、工作、生活等都受到一定限制。因而无论是学员的数量、还是连续学习的稳定性都和以往有所不同，存在着一定的不确定性。

（二）课时数量

2024年度，基辅国立语言大学孔子学院远程中文教学批复课时为1000课时。一般情况下每年度分春季学期和秋季学期组织招生和安排授课，大体根据每学期平均500课时，在年度总课时框架内设置班次和授课期限。通俗地讲，批复多少课时，就按这个数量安排多少课时。

（三）技术条件

在远程教学本身即区别于传统教学的特点之上，如前所述，乌克兰国内目前的电力供应、网络供应——时段、时长、连续性、稳定性，以及与此相关的互动交流效果等，都受到一定限制，存在着一定的不确定性。

七、建议规划。　也正是因为目前处于比较特殊时期，同以往常规的面对面的教学活动相比诸多条件受到限制，因此目前的远程中文教学项目——作为由中方教师讲授的主要授课模式——对于乌克兰孔子学院的中文学习者来说更加的弥足珍贵。针对上述主要问题，拟主要提出远程中文教学项目下一步工作规划及建议如下：

第一，增加基辅国立语言大学孔子学院远程中文教学师资的整体数量，未雨绸缪，在教学人员阶段性甚至临时减少的情况下，以较充足储备尽可能保障正常教学活动不受到实质性影响。

第二，同中方合作院校天津外国语大学其他孔子学院的情况有所不同，目前基辅国立语言大学孔子学院无中方派遣的教师和志愿者，唯一现实的由中方教师讲授的课程仅通过此远程教学项目进行。有鉴于此，建议在对基辅国立语言大学孔子学院远程教学课时的批复上，根据孔子学院申报的需求数量，酌情予以考虑。

第三，孔子学院建议每位教学人员对每节课的教学过程进行录屏保存，供因条件受限无法正常上课或无法正常连续上课学员回看备用。如遇临时突发情况，如断电、断网等，由任课教师与项目管理团队中乌双方教学秘书及时沟通，报请中乌双方院长，视情安排相应调整等工作。

ORXON-YENİSEY ABİDƏLƏRİNİN LEKSİK-QRAMMATİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ (AZƏRBAYCAN DİLİ İLƏ MÜQAYİSƏDƏ)

Şıxızadə İ. Ə.
Kiyev Milli Linqvistik Universiteti

Dil ünsiyyət vasitəsi olmaqla yanaşı, hər bir millətin həyatında öz mədəni sərvətini qoruyub saxlamaq, onu sonrakı nəsillərə ötürmək baxımından əvəzedilməz rol oynayır. Qədim tarixə malik Azərbaycan dilinin lüğət tərkibi və qrammatikasının tarixi nöqteyi-nəzərdən, habelə Orxon-Yenisey abidələri ilə müqayisəli şəkildə tədqiqi böyük əhəmiyyətə malikdir.

Müasir Azərbaycan dilindəki sifətlərin, sayların, əvəzliklərin, fellərin böyük əksəriyyəti dilimizin özünəməxsus qədim sözləridir. Orxon-Yenisey yazılı abidələrinin leksikologiyasının təhlili onu göstərir ki, bu abidələrin dilində az miqdarda Çin, Tibet, İran dillərindən alınmış sözlərin olmasına baxmayaraq, onun leksikasının əsasını türk sözləri təşkil edir. Təxminən 732-ci ildə yazılan Kül Tigin abidəsinin mətnində 170-dən çox kök və düzəltmə sözlər vardır ki, onların da demək olar ki hamısı türk mənşələdir. Burada yer alan 20-dən artıq söz öz fonetik quruluşuna görə müasir Azərbaycan dilində işlədilən sözlərə tam uyğundur: *bu, al, oğlan, il, üçün, öz, yarat* və s. Abidədəki 55 söz isə fonetik dəyişmə hadisəsinə məruz qalaraq müasir dilimizdə geniş istifadə olunur: *tenri, tokuz, yok, esid, amtı* və s. Abidədən parçalara diqqət yetirək: "*... tokuz oğuz bəkləri, bodını, bu sabımın edküti esid, katığdı tinlə! (KT c 2) (Tərcüməsi:... doqquz oğuz bəyləri, xalqı, bu sözümü yaxşıca eşit, möhkəmcə dinlə*!)" (Rəcəbov, 1993). "*Udar sənün kəlti, Tabğaç kağanta İsyi Likən kəlti, bir tümən ağı, altun, kümüş, kərgəksiz kəlürti (KT şm 12) (Tərcüməsi: Udar sənün gəldi. Tabğac xaqanından İsyi Likən gəldi, on min pul, hədsiz qızıl, gümüş gətirdi)"* (Rəcəbov, 1993, səh. 83). Göründüyü kimi, 1300 ilə yaxın müddət keçməsinə baxmayaraq *doqquz, bəy, eşit, dinlə, altun, gümüş, gəldi, gətirdi* kimi sözlər hal-hazırda müasir Azərbaycan dilində geniş şəkildə istifadə olunur.

Qeyd etmək lazımdır ki, Orxon-Yenisey abidələrində istifadə olunan sözlər (leksika) yalnız Azərbaycan ədəbi dilində iz qoymayıb. Abidənin bir çox sözləri hal-hazırda Azərbaycan dialekt və şivələrində də geniş istifadə olunur. Məsələn, qədim türk abidəsinin dilində *"yaxın"* mənasındakı*"yağuk", "yağru"* sözləri geniş şəkildə işlənilir: "*Bilik bilməz kisi, ol sabığ alıp, yağru barıp, üküs kişi öltik (KT c 7) (Tərçüməsi: Sadəlövh (bilik bilməz) adam o sözə aldanıb, yaxın gedib, çoxlu adam öldün)"* (Rəcəbov, 1993). Həmin sözlərə eyni mənada, amma

fonetik dəyişikliyə uğrayaraq *"yavıx*" şəklində Naxçıvan dialektində raşt gəlmək mümkündür: *"Əvləri uzax dəyil yavıxdı"* (Quliyev, 2017).

Bundan başqa, Orxon-Yenisey abidələrində *"sərxoş", "kefli"* mənası kəsb edən*"isiqti", "isrik"* sözündən Azərbaycanın Qazax dialektində eyni mənada *"əsrüx"* şəklində işlətifadə olunur. Və ya abidədəki *"ata", "rütbə", "əcdad", "ana"* bildirən *"apa"* sözü *"aba"* şəklində Gədəbəy, Quba, Ordubad, Zəngilan dialektlərində *"ata"* mənasında işlədilir: "*Bizdə hindi aba çox işdəmiyədü, ata diyaduğ (Quba)"* (Axundov, 2007). Cəbrayıl, Qax, Təbriz, Şəmkir dialektlərində isə həmin söz *"ana"* mənasını bildirir*: "Mən abamı görmağ işti:rəm (Qax)"* (Axundov, 2007).

Orxon-Yenisey abidələrinin təhlili sübut edir ki, o, sabitləşmiş ədəbi dildə tərtib olunub. Nitq hissələri müstəqil və köməkçi olaraq iki yerə bölünür. Müasir Azərbaycan dilində olduğu kimi, qədim türk abidələrinin də dilində aşağıdakı nitq hissələri vardır: *1.İsim; 2.Sifət; 3.Say; 4.Əvəzlik; 5.Fel; 6.Zərf; 7.Qoşma; 8.Bağlayıcı; 9.Ədat; 10.Nida; 11.Modal sözlər; 12.Təqlidi sözlər; 13.Predikativ sözlər*.

Orxon-Yenisey abidələrinin dilində sözlər kök və şəkilçidən ibarətdir. Ə.Rəcəblinin (2002) qeyd etdiyi kimi, göytürk dilində kök sözlər bir səsdən *(ö – "öyrətmək", u – "bacarmaq", "yuxu")*, iki səsdən *(at – "ad", ös – "həyat")*, üç səsdən *(taş – "bayır", yir – "yer"),* dörd səsdən (*türk – "türk"*) ibarət olur. Təkhecalı kök sözlər daha çox, üçhecalı köklər isə daha az işlənir. Köklərin metrik uzunluğu bir səsdən (saitdən) doqquz səsədəkdir (səh. 21).

Orxon-Yenisey abilərinin dilində şəkilçilər sözdüzəldici, sözdəyişdirici, formadüzəldici olmaq üzrə 3 qrupa ayrılır. Müasir Azərbaycan dilində olduğu kimi, abidənin dilində də sözdüzəldici şəkilçilər müxtəlif nitq hissələrinə aid sözlər yarada bilir. Burada yer alan leksik şəkilçiləri aşağıdakı kimi qruplaşdırmaq olar: 1.Adlardan isim düzəldən şəkilçilər: *-çı, -çi (yolçı -"bələdçi"), -daş (adaş -"yoldaş"), -lık, -lik, -lak, -luk, -lig (yemişlig -"meyvə bağı")* və s.; 2.Feldən isim düzəldən şəkilçilər: *-ig, -ıg, -uğ, -üg, -g (bilig -"bilik"), -im, -uş, -üş, -iş, -ış (uruş -"vuruş")* və.s.; 3.Adlardan sifət düzəldən şəkilçilər*: -lığ, -lig, -luğ, -lüg (silig -"təmiz"), -sız, -siz, -suz, -süz (tonsız -"paltarsız")* və s.; 4.Sifətdən zərf düzəldən şəkilçilər: *-dı, -di, -tı, -ti (katığdı -"diqqətlə, möhkəmcə");* 5.Adlardan zərf düzəldən şəkilçilər: müasir Azərbaycan dilində *kimi, tək* qoşmalarına uyğun gələn *-ça, -çä (ört çä -"od kimi");* 5.Adlardan fel düzəldən şəkilçilər: *-la, -lä (yerlä -"yerləşmək"), -ad, -äd (başad -"başçılıq etmək")* və s.

Qədim türk abilərinin dilində qrammatik kateqoriyalar sözdüzəldici (qrammatik) şəkilçilərin köməyilə əmələ gəlir. Qrammatik şəkilçilər vasitəsilə ismin hal, kəmiyyət, mənsubiyyət, xəbərlik kateqoriyaları, inkar kateqoriyası, felin şəxs kateqoriyası yaranır. Hal kateqoriyasının şəkilçiləri qədim türk abidələrində olduğu kimi, müasir dildə də qrammatik və semantik vəzifələri yerinə yetirir.

Orxon-Yenisey abidələrinin dilində üçüncü qrup şəkilçilərə formadüzəldici şəkilçilər daxildir. Ə.Rəcəbli (2002) bu şəkilçilər haqda yazır ki, formadüzəldici şəkilçilər elə morfemlərdir ki, bunlar, bir tərəfdən, artırıldıqları sözlərinün leksik mənasını dəyişə bilməsə də, yeni mənalı söz əmələ gətirə bilməsə də, hər halda onlarda müəyyən bir yeni məna çaları əmələ gətirir, digər tərəfdən, bunlar

artırıldıqları sözdə müəyyən bir yeni qrammatık xüsusiyyət əmələ gətirir, onun başqa sözlərlə əlaqələnməsinə, sintaktik əlaqəyə girməsinə kömək edir (səh. 27). Abidədə işlədilən formadüzəldici şəkilçilərə felin məna növləri (*-il, -ıl, -in, -ış, -iş, -us, -üs* və s.), məsdər *(-mak, -mäk),* feli bağlama (*-ip, -ıp, -yın* və s.), feli sifət (*-dık, -dik, -tük* və s.), felin tərzlərini (*-a, -ä, -i, -ı*), felin şəkillərini (*-sar, -sär, -a, -ä* və s.), sifətin dərəcələrini (*-rak, -sığ* və s.), əzizləmə və kiçiltmə mənasını əmələ gətirən şəkilçilər daxildir. Bu şəkilçilərin bir çoxu müəyyən fonetik dəyişikliklərə uğrasa da, hal-hazırda müasir Azərbacan dilində geniş istifadə olunur və dilimizin qədimliyinin əyani sübutudur.

ƏDƏBİYYAT

Axundov, A. A., Kazımov, Q. Ş., Behbudov, S. M. (Red.). (2007). *Azərbaycan dilinin dialektoloji lüğəti.* Bakı: "Şərq-Qərb".

Quliyev, Ə. A., Əliyeva, N. Y. (2017). *Naxçıvan dialekt və şivələrinin lüğəti*. Naxçıvan: "Əcəmi" nəşriyyatı.

Rəcəbli, Ə. Ə. (2002). *Göytürk dilinin morfologiyası.* Bakı: "Bakı Universiteti nəşriyyatı".

Rəcəbov, Ə., Məmmədov, Y. (1993). *Orxon-Yenisey abidələri*. Bakı: "Yazıçı".

Şükürlü, Ə. C. (1993). *Qədim türk yazılı abidələrinin dili*. Bakı: "Maarif".

LES CONCEPTS DU NATURALISME ET DU PSYCHOLOGISME DANS LA LINGUISTIQUE HISTORIQUE COMPARÉE

Sydelnykova L. V.
Université nationale linguistique de Kyiv

L'émergence de l'école naturaliste est due au développement rapide au milieu du XIXe siècle des sciences naturelles. Le fondateur du naturalisme était le linguiste allemand August Schleicher (1821-1868). Schleicher estime que les lois de Darwin pour les espèces animales et végétales peuvent être appliquées dans leurs principales caractéristiques aux organismes des langues. Ainsi, il transfère la classification des plantes et des animaux (genre, espèce, sous-espèce, espèce, individu) empruntée à la taxonomie biologique à la classification des langues. La parole correspond à un genre, à une espèce à une langue d'une certaine ethnie, à une sous-espèce à un dialecte, à une variété à un dialecte, à un individu à la parole des individus (Blanckaert, 2011).

Selon Schleicher, le développement du langage se déroule selon des lois qui ne connaissent pas d'exceptions. Le scientifique transfère au langage la loi de la variabilité des espèces et la loi de la lutte pour l'existence. Selon lui, en linguistique, il est encore plus facile qu'en sciences naturelles de retracer le changement des langues, d'établir l'origine des nouvelles formes à partir des anciennes, car il existe d'anciens monuments d'écriture qui témoignent des faits de langues qui existait il y a plus de deux millénaires. Comme tout le monde organique a évolué à partir d'organismes unicellulaires, les langues du monde proviennent des langues

les plus simples. Les différences entre les langues sont dues aux différences de conditions de vie des peuples qui utilisent une langue. Puisque la langue est un organisme naturel, l'homme est impuissant à y changer quelque chose de manière significative, tout comme il ne peut pas changer la structure du corps humain.

Influencé par les sciences naturelles, Schleicher a développé sa théorie de l'arbre généalogique. Son mérite est d'avoir clairement formé le concept de langue indo-européenne, c'est-à-dire la langue dont sont issues toutes les langues indo-européennes. Il ne considérait pas raisonnablement le sanskrit comme une telle langue, comme on le croyait avant lui, mais une langue qui existait avant l'avènement de l'écriture et a disparu, mais qui peut être reconstituée à partir des langues vivantes et des monuments d'écriture de langues mortes. Selon sa théorie de l'arbre généalogique, une fois qu'une seule langue (discours) s'est divisée en parties en raison de l'installation de locuteurs dans différents territoires, et ces parties se sont à leur tour désintégrées davantage.

Schleicher, contrairement à d'autres linguistes, fait la distinction entre la linguistique et la philologie. La linguistique était liée aux sciences naturelles et la philologie – à l'histoire. Il a comparé le linguiste à un botaniste (étudie tout dans la langue) et un philologue (écrivain) à un jardinier (s'occupe de la langue, cultive mieux tout en elle). Le concept naturaliste a influencé la prochaine génération de comparatistes, les jeunes grammairiens, qui ont adopté sa position sur le développement du langage, y compris le concept de loi du langage (Proust, 2021).

Sous l'influence des idées de Humboldt et en lien avec le développement intensif de la psychologie au milieu du XIXe siècle. Il y avait une direction psychologique dans la linguistique. Dans cette direction, deux concepts se sont imposés à la fois – la psychologie individuelle et la psychologie collective. Les représentants de la psychologie individuelle ont étudié la psychologie de la parole, c'est-à-dire les processus mentaux associés aux actes de langage, et les représentants de la psychologie collective – la psychologie du langage, c'est-à-dire les schémas psychologiques manifestés dans le système linguistique et son développement historique (Fortis, 2021). Le psychologisme est caractéristique de la linguistique comparée et historique tout au long de la seconde moitié du XIXe siècle. Heymann Steinthal (1823–1899) est considéré comme le fondateur du psychologisme dans la science du langage.

Le concept psychologique de Steinthal peut être réduit aux idées principales suivantes: 1) la linguistique appartient aux sciences psychologiques, car le langage est une activité spirituelle; 2) le sujet de la linguistique est la langue comme objet d'observation psychologique. La langue est l'expression de mouvements, d'états et de relations intérieurs, psychologiques et spirituels conscients à travers des sons articulés; 3) "l'esprit du peuple" se reflète dans la morale, les coutumes, les actes, les traditions, le folklore, mais surtout dans la langue, de sorte que la linguistique est la meilleure introduction à la psychologie du peuple; 4) les problèmes de l'essence et de l'origine de la lange sont identiques, puisque la langue est constamment et de la même manière générée par l'âme humaine; 5) on doit faire la distinction entre la pensée substantielle (logique) et la pensée linguistique. La pensée subjective est une idée d'objets et de phénomènes du monde objectif. Pensée linguistique –

idées isolées du domaine de la pensée objective. L'idée qui en résulte est une forme interne. La pensée linguistique est associée à la "conscience de la langue"; 6) la langue en tant que phénomène mental n'exclut pas sa dépendance vis-à-vis de la société. L'individu a des formations mentales, des complexes d'idées qui, sans l'influence d'autres personnes, n'auraient pas surgi ou seraient apparus très tardivement (François, 2013).

Les idées du naturalisme et de la psychologie nourrissent la linguistique jusqu'à nos jours. Ainsi, dans les années 50 du XXe siècle il y avait la psycholinguistique. Les idées psycholinguistiques imprègnent les théories des néo-humboldtiens et constituent une composante importante de disciplines modernes telles que l'ethnolinguistique, la sociolinguistique cognitive et générative.

RÉFÉRENCES

Blanckaert, Cl. (2011). La linguistique naturaliste: de l'exclusion à l'histoire. *Histoire Épistémologie Langage*, *33*(2), 15–31. https://www.persee.fr/doc/hel_0750-8069_2011_num_33_2_3218

Fortis, J.-M. (2021). Linguistique psychologique et sémiotique: le contexte allemand et son influence. *Histoire Épistémologie Langage*, *43*(2), 7–29. https://journals.openedition.org/hel/914

François, J. (2013). Deux pionnier de la formalisation en morphologie linguistique au XIX siècle: Auguste Schleicher et Hugo Schuchardt. *Histoire Épistémologie Langage*, № 35, 111–141. https://www.persee.fr/doc/hel_0750-8069_2013_num_35_1_3430

Proust, J. (2021). Le naturalisme philosophique et les sciences. *Raison présente,* № 219, 53–63. https://shs.cairn.info/revue-raison-presente-2021-3-page-53?lang=fr

MÉTODO DE AULA INVERTIDA EN LA ENSEÑANZA DE IDIOMAS ETRANJEROS

Tehenova Y. A.
Universidad Nacional Lingüística de Kyiv

El modelo de aula invertida es una variante de la tecnología de aprendizaje combinado. Esta metodología fue creada en 2007 por Jonathan Bergmann y Aaron Sams, profesores de química en una escuela estadounidense (Bergmann, J. & Sams, A., 2012). El nombre "aula invertida" o "flipped classroom" no fue elegido al azar; implica que todo es diferente en comparación con una clase tradicional. Según este concepto, los estudiantes estudian la teoría en casa antes de la clase y durante la clase la practican bajo la supervisión del profesor.

La solución que ofrece la clase invertida es diversidad de formatos y tipos de actividades. La teoría puede presentarse en forma de artículos, materiales en video, presentaciones, enlaces a los libros de texto necesarios. Es posible grabar videoclases propias y enviarlas a los alumnos como teoría para que estudien el tema

en casa y lleguen preparados a la clase. La práctica puede realizarse en formato de cuestionarios, juegos, talleres, proyectos, debates, simulaciones, análisis de problemas y casos, experimentos y pruebas.

En el proceso de enseñanza de lenguas extranjeras, se da gran importancia a la formación y desarrollo de habilidades léxicas y gramaticales, ya que sin el conocimiento de unidades léxicas y estructuras gramaticales es imposible desarrollar la capacidad de expresión oral y escrita. Por lo tanto, para que los estudiantes puedan utilizar libremente las estructuras léxicas y gramaticales del idioma extranjero en su discurso, es necesario encontrar métodos y técnicas de enseñanza eficaces, incluso en condiciones de educación a distancia.

Existen múltiples escenarios para organizar el trabajo en una clase invertida, ya que este modelo debe adaptarse a las capacidades de los estudiantes, así como a la especificidad del tema que se estudia. Sin embargo, independientemente de esto, se deben seguir ciertos principios de la clase invertida:

1. Los estudiantes participan de forma activa en el proceso educativo. No solo reciben información en formato listo para usar, sino que también desarrollan la capacidad de aprender de manera autónoma.
2. El profesor actúa como mentor y guía, respondiendo a todas las preguntas que surgen durante el aprendizaje autónomo de los estudiantes.
3. Cualquier material de audio, video, presentación o texto debe estar disponible sin restricciones para que los estudiantes puedan verlo, escucharlo o leerlo tantas veces como lo necesiten.
4. Después del estudio de la teoría y la discusión en clase, el profesor puede asignar tareas prácticas para reforzar el conocimiento adquirido y realizar pruebas de evaluación.

En la enseñanza de una lengua extranjera, la tecnología de la clase invertida puede ser eficaz para la realización de discusiones, debates y presentaciones. Dado que el video es una herramienta poderosa, es recomendable que los estudiantes no solo lo vean en casa, sino que también realicen ciertas tareas, como pruebas para verificar la comprensión del contenido del video. Una estrategia efectiva es tomar notas de conceptos clave en el contexto de una interacción o monólogo al responder preguntas, así como formular preguntas de manera independiente sobre lo visto. Además de los videos, otras herramientas útiles incluyen pódcasts, libros electrónicos, artículos, entre otros. Los estudiantes también pueden aprender reglas gramaticales a través de lecciones en YouTube.

El modelo de aprendizaje invertido tiene ciertas desventajas:

El estudiante no puede hacer preguntas al profesor inmediatamente en el momento en que surgen.

Algunos estudiantes no realizan sus tareas de manera regular, lo que podría afectar su participación en clase y, en consecuencia, la calidad de la asimilación del conocimiento y el desarrollo de competencias.

Limitaciones de acceso a un ordenador e Internet, así como una baja velocidad de conexión, pueden dificultar la visualización de videos, la escucha de audios o la realización de tareas en línea.

Es necesario establecer un sistema de monitoreo y verificación del trabajo de los estudiantes para garantizar un nivel adecuado de motivación. Sin embargo, esta desventaja puede compensarse con el uso de plataformas de aprendizaje a distancia, como Moodle, que permiten evaluar el desempeño en las tareas asignadas.

La integración de esta tecnología en el proceso educativo requiere el desarrollo de competencias digitales por parte del docente, incluyendo la creación y carga de materiales en plataformas educativas y blogs, así como el manejo de herramientas y dispositivos tecnológicos. Por supuesto, para el profesor, esta innovación requiere una inversión significativa de energía y tiempo para crear una base de materiales, pero esto se compensa con el hecho de que luego estos mismos materiales pueden utilizarse de manera dinámica y actualizarse según sea necesario.

Afortunadamente, hay muchas plataformas con recursos listos para usar y bibliotecas digitales con videos educativos. Además, los profesores pueden crear sus propias presentaciones en PowerPoint y convertirlas en formatos accesibles.

La tecnología de la clase invertida permite implementar un enfoque de enseñanza personalizado, adaptado a las capacidades y niveles de los estudiantes. Motiva a los alumnos a ser responsables de su propio aprendizaje y a desarrollar habilidades de análisis y síntesis. Además, contribuye a la mejora del rendimiento académico y facilita la educación a distancia al acostumbrar a los estudiantes a la enseñanza digital.

LITERATURA

Bergmann, J. & Sams, A. (2012). Flip Your Classroom: Reach Every Student in Class Every Day. Washington, DC: ISTE.

LEXICAL AND MORPHOLOGICAL FEATURES OF NEW VERBS IN OED SECOND HALF 2024 ENTRIES

Tyshchenko T. V.
Kyiv National Linguistic University

The constant evolution of mankind is followed by the emergence of new ideas, concepts, realia that are actualized in a language in the form of neologisms. Various definitions of neologisms are based on the idea of the words being new to the lexicon of a language.

A. Rodríguez Guerra (2016) differentiates three basic types of definitions of neologisms and new words:

1. General type relating to formal or semantic neology that determines a neologism as "a new signifier or a new signified appearing in a language by means of internal formal procedures (derivation, composition, syntagmation, abbreviation) or external ones (loanwords), or by means of internal semantic procedures (semantic extensions) or external ones (semantic calques).

2. Explicitly based on a lexicographic criterion where a neologism is considered to be a "form or the use of a form not recorded in general dictionaries".

3. Established on the criterion of use over a specific period of time, a neologism is viewed as any word, phrase, or meaning that began to be actively used in English (p. 530).

Every year dictionaries are enriched with thousands of new words. Newly invented words undergo the process of coming into public usage and being added to the standard language. T. E. Murray (1995) distinguished the following morphological processes of word formation: acronym, affixation, antonomasia, abbreviation, borrowing, blending, clipping, compounding, conversion, reduplication and onomatopoeia.

As J. Simpson (2007), the former chief editor of the Oxford English Dictionary (OED) stated, "Neologisms are a window both on language change and continuity" (p. 147). This study is devoted to lexical and morphological features of 31 new verbs which were added to the online OED in September and December 2024. The online OED (2025) is a living text, updated every three months.

S. Greese (2018), who studied the difference in the approaches and treatment of the British-English neologisms in online editions of the OED and American-English dictionary Merriam-Webster, points out that the OED can be termed as a "historical dictionary", because in J. Algeo's terms it aims "more than any other at comprehensiveness of inclusion rather than at a reportage of current use" (p. 548). S. Greese comes to the conclusion that the OED is "significantly more open to neologisms than Merriam-Webster dictionary" (p. 550).

While most of new words that entered the OED during the second half of 2024 were nouns and adjectives, the attention was focused on 17 new verbs added in September and 14 new verbs added in December.

Out of 31 new verbs 15 new verbs were formed by conversion (48,39 %). 12 new verbs were created from nouns (38,71 %): *backflip* (to perform a backward somersault; to flip over backwards through the air), *billboard* (to announce or advertise (an event, product, etc.) by means of a billboard or billboards; to publicize something), *boop* (to tap or touch (a person or animal) gently, esp. on the nose, usually with one's finger, and typically as a gesture of affection), *boop* (of a mechanical or electronic device, piece of equipment, etc.: to emit or make a low-pitched (often electronic) sound), *cheap shot* (to make a violent, unsporting tackle or blow against an unprepared or defenceless opponent), *crepe* (to cover, clothe, or drape with crepe), *stage* (to undertake an internship as a chef, waiter, etc., in a restaurant or similar establishment, typically without being paid), *windbag* (to talk or write at length in a tedious or pompous manner, without saying anything of interest, substance, or value), *backchannel* (to communicate (a message, information, etc.) by a method that circumvents official channels esp. in order to facilitate informal or clandestine negotiations; to relay something through a back channel); to make use of any various means, such as gestures or short verbal prompts, in order to indicate attention to a speaker and thereby invite continued speech; to use back channels when listening to a speaker), *interrail* (to travel around Europe by train, using an Interrail pass which allows flexible

travel for a certain period of time), *japa* (Nigerian English colloquial, to leave Nigeria for another country (esp. one in Europe or North America) in search of further education, employment), *mod* (to monitor (an online forum, social media platform, etc.), to seek to ensure that its users and content conform to the rules or terms). 3 new verbs were converted from adjectives (9,7 %): *cheap* (to cheap out: to buy something of inferior quality due to unwillingness to spend a lot of money; to spend less money on something than expected), *windproof* (to make (something) impervious or resistant to wind; to make windproof; to protect from the wind), *bland* (chiefly with *out*, to become bland; to make something characterless or insipid: to make food, drink etc. easy to digest or palatable or less flavourful).

8 new verbs turned out to be formed by compounding (25,81 %), while 4 of them consist of noun and verb roots (12, 90 %): *voice chat* (to communicate verbally via the exchange of live audio over a computer network (esp. the Internet); to engage in voice chat), *waka jump* (New Zealand politics colloquial, of a member of Parliament: to move from one political party to another during a parliamentary term), *wind-dry* (to dry (something) by exposing it to the wind; to preserve (food, especially meat or fish) by hanging it up to dry in the wind), *windjam* (to sail, esp. in a merchant vessel). 2 new compound verbs comprise 2 verb roots (6,45 %): *cross-carpet* (of a politician: to move from one political party to another), *speak-sing* (to vocalize or sing (a song) in a style intermediate between speech and singing). 1 new verb is formed by adding and adjectival root to a verb root (3,23 %): *cyberstalk* (to intimidate or harass (a person) online by persistently sending messages or images of an obsessive, threatening, or offensive nature). 1 new verb is created by adding a verb root to a combining form *geo* (3,23 %): *geolocate* (to locate the precise geographical position of (a device, person, target, etc.), typically by means of GPS).

Derivation as a morphological process was characteristic of 5 new verbs (16,13 %). In 2 new verbs (4,12 %) prefixes were added to the roots: *underproduce* (to produce a commodity in less quantity than is required or customary; to cause (an area) to produce less than is customary), *de-age* (to make (a person) appear younger esp. in a photograph, film, etc. by using digital techniques or editing software; to restore (or supposedly restore) a more youthful appearance to (an external part of the body) by the use of cosmetic products or surgery; to reverse (or supposedly reverse) psychological or pathological changes associated with aging (in an individual, tissue, cell); to restore original physical or chemical properties to (an aged substance, material, or part). 3 verbs were created by adding suffixes to the roots (9,67 %): *blandify* (to make (something) bland; spec. to make (something) plain, ordinary, uninteresting, or insipid), *speakee* (representing the pronunciation of a non-native speaker of English: = *speak*, v. (in various senses), *textualize* (to put or express (something, especially speech) in written or printed words; to form into a book or other written or printed work).

3 new verbs appeared due to borrowing (9,67 %): *gaman* (in Japanese culture: to endure hardship or misfortune with dignity, patience, and resilience), *jand* (Nigerian English colloquial, to travel overseas, especially in search of further

education, employment, or economic opportunity), *i-speak* (inherited from Germanic, to express oneself, to speak).

The new verbs that entered the OED in the second half of 2024 were formed mainly by conversion from nouns showing the tendency of adding new meanings without changing the word forms and by compounding of noun and verb roots creating new notions.

REFERENCES

Greese, S. (2018). Neologisms in Online British-English versus American-English Dictionaries. *Proceedings of the XVIII EURALEX International Congress: Lexicography in Global Contex,* 545–557. https://euralex.org/wp-ontent/themes/euralex/proceedings/Euralex%202018/118-4-2985-1-10-20180820.pdf

Murray, T. E. (1995). *The Structure of English: Phonetics, Phonology, Morphology*. Massachusetts: Allyn and Bacon.

Rodríguez Guerra, A. (2016). Dictionaries of Neologisms: a Review and Proposals for its Improvement. *Open Linguistics*, *2*(1), 528–556. https://doi.org/10.1515/opli-2016-0028

Simpson, J. (2007). Neologism: The long view. *Dictionary. Jornal of the Dictionary Society of North America*, *28 (1),* 146-148. https://muse.jhu.edu/pub/153/article/458959/pdf

The OED updates https://www.oed.com/information/updates

A PROPOSAL TOWARDS ARTIFICIAL EMOTIONAL INTELLIGENCE DRIVEN BY LINGUISTIC DATA

Vakhovska O. V.

Kyiv National Linguistic University

This paper is a proposal of how the linguistic grounding of human knowledge about emotions could be handled for the task of affective computing, or artificial emotional intelligence, under the terms of which artificial agents are endowed with the ability to recognize, interpret, process, and simulate human emotions (Picard, 2000).

The issue of emotionality in machines has apparently enriched that of their rationality: if and how artificial agents think and if and how artificial agents feel (Minsky, 2007) are now the two problems of equal importance in artificial intelligence, and in cognitive science that has come to subsume this and other disciplines of modern academic thought. The dependence that artificial intelligence generally has on data must naturally be respected when building artificial emotional intelligence, too. Artificial emotional intelligence requires that human knowledge about emotions together with the emotion qualia that humans have be translated into a database: human emotions must be detected based on the emoters' speech in natural contexts, where one understands that verbal report, i.e. using

words to describe emotions, remains "the most reliable and possibly only window that researchers have on conscious, subjective, emotional experience" (Feldman Barrett, 1996, p. 47). We in this paper work with the word as a sign-symbol in the linguistic worldview, as we assume that words as signs describe emotions (words as signs pertain to human propositional thought), whereas words as symbols depict emotions (words as symbols pertain to human non-propositional thought), which we believe is a panchronic mechanism of meaning-making in humans, whereby a mental image as a symbol is converted to the meaning of the word as a sign (Vakhovska, 2024).

The semiotic passport is the artifact that Prof. Dr. Vasko R.V. (2019) suggests in order to fix the sign-symbolic properties of words in natural language(s). The semiotic passport of an emotion name, as we elaborate it, includes non-propositional thought about this emotion, i.e. the archaic image that motivated this name as a word of language, and propositional thought about this emotion, i.e. the dictionary definition of the emotion name, the intension of the respective emotion concept, and the natural language ontology of this concept in the worldview it belongs to, which is driven by linguistic data, and invariably proves culture-specific. The database that we suggest must be developed could initially contain the semiotic passports of at least 6 pairs of emotion names in English and in Ukrainian, respecting the number of basic emotions (anger, disgust, fear, happiness, sadness, and surprise) distinguished in humans evolutionarily (Ekman, 1980).

We make it important that the database show the diachronic depths of basic emotion concepts in their national worldviews, which we intend to tackle the problem of culture-sensitivity in making machines emotional (q.v. Ojha, Vitale, & Williams, 2021; Suleyman, 2023; Wang et al., 2022; White, & Katsuno, 2022; Yonck, 2017). The diachronic depth of a concept is the mental image that we reconstrue via an etymological interpretation of this concept's name, based on the data of the etymological analyses of this name. The diachronic depth of HAPPINESS in the English worldview, e.g, shows one's movement in a ritual of worship when one bows in veneration of the Deity, their arms and legs bending in a dance of communication with the Deity. This worship is a reverent conversation with the Deity that determines the bending of one's fate as their path in life (Vakhovska, 2024, p. 324). The diachronic depth of HAPPINESS in the Ukrainian worldview, e.g., shows the movement of the Deity Who cuts off and bestows a (good) fate upon a human being. This human being is a creation of the Deity. One's fate is the part that is given to them by the Deity. One's happiness is the piece of the common, universal good that they (are allowed by the Deity to) bite off (Vakhovska, 2024, p. 325). The two archaic images are apparently distinct; they in a unique way transcend the two cultures, and must uniquely be conveyed both to humans and machines.

We intend the database to promote humanism as the imperative of evolutionary survival of the *Homo sapiens* species. Moreover, our intention resonates with the futuristic views on the integral consciousness of humans that are now becoming ever more viable. The database will possibly allow one to capture a human worldview in a computer, as much as it could ease the transition from generative to interactive human-centered artificial intelligence in the future.

REFERENCES

Ekman, P. (1980). *The face of man*. NY: Garland STPM Press.

Feldman Barrett, L. (1996). Hedonic tone, perceived arousal, and item desirability: three components of self-reported mood. *Cognition and Emotion*, *10*(1), 47–68. http://doi.org/10.1080/026999396380385

Minsky, M. (2007). *The emotion machine: commonsense thinking, artificial intelligence, and the future of the human mind*. NY: Simon and Schuster.

Ojha, S., Vitale, J., & Williams, MA. (2021). Computational emotion models: a thematic review. *International Journal of Social Robotics*, *13*, 1253–1279. http://doi.org/10.1007/s12369-020-00713-1

Picard, R.W. (2000). *Affective computing*. MIT Press.

Suleyman, M. (2023). *The coming wave*. Crown.

Vakhovska, O.V. (2024). Happy men and machines: an applied approach to affective computing driven by linguistic data. *Amazonia Investiga*, *13*(82), 317–330. http://doi.org/10.34069/AI/2024.82.10.26

Vasko, R. (2019). Semiotic and culturological passportization of numeric phraseosymbols. *Logos*, *98*, 94–103. http://doi.org/10.24101/logos.2019.10

Wang, Y., Song, W., Tao, W., Liotta, A., Yang, D., Li, X., Gao, Sh., Sun, Y., Ge, W., Zhang, W., Zhang, Wen. (2022). A systematic review on affective computing: emotion models, databases, and recent advances. *Information Fusion*, *83–84*, 19–52. http://doi.org/10.1016/j.inffus.2022.03.009

White, D., & Katsuno, H. (2022). Artificial emotional intelligence beyond East and West. *Internet Policy Review. Journal on Internet Regulation*, *11*(1), 1–17. http://doi.org/10.14763/2022.1.1618

Yonck, R. (2017). *Heart of the machine: our future in a world of artificial emotional intelligence*. US: Arcade Publishing.

KÜNSTLICHE INTELLIGENZ IM TOURISMUS: INNOVATIONEN, CHANCEN UND HERAUSFORDERUNGEN

Vasylchuk L. F.
Nationale linguistische Universität Kyiv

Der Einsatz von Künstlicher Intelligenz (KI) im Tourismussektor bietet weitreichende Möglichkeiten zur Transformation der Branche. Neben der Optimierung betrieblicher Abläufe und Dienstleistungen ermöglicht sie eine individuell zugeschnittene Reiseerfahrung für Kunden. Doch in welchen Bereichen zeigt sich diese Entwicklung konkret? Um dies zu veranschaulichen, werfen wir einen Blick auf aktuelle und zukünftige Einsatzfelder von KI im Tourismus.

KI umfasst zahlreiche Technologien, darunter maschinelles Lernen, natürliche Sprachverarbeitung und automatisierte Systeme. Diese Innovationen tragen dazu

bei, Reiseprozesse effizienter zu gestalten und das Erlebnis der Reisenden zu verbessern.

1. Individuelle Reiseerlebnisse durch KI

- Smarte Hotelbuchungen: Die Suche nach der passenden Unterkunft wird durch KI erheblich erleichtert. Plattformen wie "Booking.com" analysieren vergangene Buchungen und persönliche Vorlieben, um gezielte Vorschläge zu machen. Wer beispielsweise oft Hotels mit Fitnessstudio und zentraler Lage bevorzugt, erhält automatisch passende Empfehlungen.

- Personalisierte Reiseinspiration: Reiseportale wie "Expedia" setzen KI ein, um individuelle Vorschläge basierend auf Suchverhalten und Buchungshistorie zu erstellen. Ob ein Surfer gezielt Strandausflüge vorgeschlagen bekommt oder Wanderfans naturnahe Reiseziele finden – die Technologie sorgt für maßgeschneiderte Empfehlungen.

2. Effizienzsteigerung durch Automatisierung

- Dynamische Preisgestaltung: Airlines und Hotels nutzen KI zur automatisierten Anpassung ihrer Preise in Echtzeit. Faktoren wie Nachfrage, Buchungszeitpunkt oder lokale Ereignisse beeinflussen die Preisgestaltung. So kann ein bevorstehendes Festival in einer Stadt dazu führen, dass Hotelpreise steigen, ohne dass manuelle Eingriffe nötig sind.

- Chatbots für den Kundenservice: Anbieter wie "Airbnb" oder "Delta Airlines" setzen KI-gestützte Chatbots ein, um rund um die Uhr Kundenanfragen zu beantworten. Diese virtuellen Assistenten können Buchungsdetails abrufen, Reiseinformationen bereitstellen und einfache Anliegen effizient lösen, wodurch menschliche Mitarbeiter entlastet werden.

3. Verbesserte Reiseplanung und Navigation

- KI-gestützte Reiseplanung: Apps wie "Google Trips" erleichtern die Reisevorbereitung, indem sie automatisch Reisepläne erstellen. Die Anwendung analysiert Daten aus Gmail, Google Kalender und weiteren Quellen, um personalisierte Routenvorschläge und Erinnerungen an Buchungen bereitzustellen.

- Intelligente Navigation: Navigationsdienste wie "Google Maps" oder "Waze" setzen KI ein, um optimale Routen in Echtzeit zu berechnen. Die Technologie erkennt Verkehrsstaus, berechnet Alternativstrecken und hilft nicht nur Autofahrern, sondern auch Fußgängern und Radfahrern, ihre Wege effizienter zu planen.

4. Virtuelle Reiseassistenten und Echtzeitempfehlungen

- KI als digitaler Reisebegleiter: Virtuelle Assistenten können Reisenden vor Ort wertvolle Hilfe bieten – von Echtzeit-Übersetzungen bis hin zu personalisierten Restaurant- und Sehenswürdigkeitsempfehlungen.

- Standortbasierte Vorschläge: "TripAdvisor" setzt KI ein, um Reisenden basierend auf Bewertungen, individuellen Vorlieben und aktuellen Wetterbedingungen passende Freizeitaktivitäten zu empfehlen.

5. Nachhaltigkeit und Umweltfreundlichkeit

- Optimierte Flugrouten: KI hilft Fluggesellschaften wie "Lufthansa", die effizientesten Strecken zu berechnen, um den Treibstoffverbrauch und CO2-Ausstoß zu minimieren.

- Umweltfreundliche Unterkünfte: Plattformen wie "EcoHotels" oder "Green Key" nutzen KI zur Identifizierung nachhaltiger Hotels, indem Umweltzertifikate und Gästebewertungen analysiert werden.

6. Herausforderungen und ethische Fragen

- Datenschutz: Die Verarbeitung personenbezogener Daten für personalisierte Reiseempfehlungen wirft Fragen zur Datensicherheit auf. Unternehmen müssen sicherstellen, dass Datenschutzrichtlinien eingehalten und Nutzer transparent über die Nutzung ihrer Daten informiert werden.

- Automatisierung und Arbeitsmarkt: Der Einsatz von KI im Kundenservice ersetzt zunehmend manuelle Tätigkeiten, was Auswirkungen auf Arbeitsplätze hat. Während einfache Aufgaben automatisiert werden, steigt der Bedarf an Fachkräften, die KI-Systeme entwickeln und betreuen.

Fazit: KI hat das Potenzial, den Tourismussektor nachhaltig zu verändern, indem sie Reiseerlebnisse optimiert und betriebliche Prozesse effizienter gestaltet. Gleichzeitig müssen Herausforderungen wie Datenschutz und Arbeitsplatzveränderungen berücksichtigt werden. Eine verantwortungsbewusste Integration von KI ist der Schlüssel zu einer zukunftsfähigen Nutzung dieser Technologie im Tourismus.

LITERATUR

Buhalis, D., & Leung, R. (2018). Smart Tourism: The Impact of Artificial Intelligence and Big Data on Tourism. *Tourism Management Perspectives, 26*, 1–9.

Li, X., & Wang, X. (2020). Artificial Intelligence and its Application in Tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Technology, 11*(2), 232–247.

Salazar, J. L., & Ramírez, R. (2021). *AI for Travel and Tourism: Challenges, Opportunities and Practical Applications.* IGI Global.

Tsoukatos, E., & Themistocleous, M. (2020). *Artificial Intelligence in Travel and Tourism.* Springer.

ADAPTING COMISC FOR THE UKRAINIAN AUDIENCE: THE TRANSLATION PROCESS

Vasylenko I. Y.
Kyiv National Linguistic University

Comic book translation is becoming increasingly important due to the growing popularity of this literature form as a global medium of entertainment and storytelling. However, at the same time, unique challenges arise in translating both verbal and visual elements. As comic books gain a wider and more diverse audience, accurate and culturally appropriate translation is essential to preserve their artistic and narrative integrity across languages. The translation of comics is a relatively new field, with significant contributions from scholars like N. Kosmatska, O. Hudoshnyk, D. Bielov, F. Zanettin, and N. Celotti, who emphasize

the multimodal nature of comics. In Ukraine, this area has received less attention, partly because of the limited growth of comics of Ukrainian origin.

The Oxford Dictionary defines a comic book as "*a magazine, usually for children, that tells stories through pictures*". It is "*a magazine or book that contains a set of stories told in pictures with a small amount of writing.*" (Cambridge Dictionary). It is very difficult to define what a comic is because for different people, it can be any image in a cartoonish style, a combination of text and images, or even a sequence of drawings.

Comics have evolved from being traditional print media aimed at children to a respected, diverse art form that appeals to all ages. The rise of digital platforms such as Webtoon has expanded their reach, allowing for global distribution, self-publishing, and creative experimentation.

When translating comics, it's important to adapt cultural elements like jokes, references, and social norms for the target audience. These elements reflect the specifics of the culture in which they were created. For example, in the *Paper Girls* by Brian K. Vaughan the phrase "*Bloopers & Practical Whatever*" is a playful nod to the "*TV's Bloopers & Practical Jokes*" program, which was a popular show that focused on humorous or embarrassing moments. The translation as "*Ляпи і розіграші*" (which roughly translates to "Bloopers and Pranks") feels more direct and focused on the idea of funny jokes rather than the broader, looser cultural reference to the TV show, but it is still effective in conveying the humour of the scene. Otherwise, if localization isn't possible, footnotes can provide context, though they may disrupt the narrative flow.

Comics combine text and pictures, so graphic elements influence the perception of the message. This is where bolding comes in. This technique is often used to emphasize key ideas or to draw attention to certain words or phrases, the way it was used in the "*Am I the only one who actually* ***reads*** *the thing we deliver?*" *(*Vaughan, 2016, p. 35) as "*Чи я одна* ***читаю*** *газети, які ми розвозимо?*" *(*Вон, 2023, p. 35).

Translating onomatopoeia in comics is challenging due to its phonetic and graphic nature, reflecting not only sounds but also emotions, context, and intensity. Different languages have culturally specific sound representations, and translating them may lose emotional connotations if not handled carefully. Translators often use transliteration or find equivalent expressions, but cultural differences can impact accuracy. For example, a sound that describes an explosion or impact in one linguistic context it may be *"bam!"*, *"boom!", "thunk"*, while in another it may be *"quack!"*, *"pop!", "бамк!"*, etc.

O. Syniavska (2023) recognizes calquing as one of the most effective methods for translating proper names, as it allows for the meaning of the name to be conveyed. Ukrainian translators often make good use of various types of translation methods to convey meaning accurately. These approaches include transliteration, such as "*Marc Spector"* becoming "*Марк Спектор*," and transcription, as seen with "*Steven Grant*" translated to "*Стівен Ґрант*" and "*Jake Lockley*" to "*Джейк Локлі*." They also employ equivalent translation, like "*Wolverine*" becoming "*Росомаха*," and calque translation, where "*Spider-Man*"

is translated as "*Людина-павук*." These diverse techniques ensure that the nuances of the original language are preserved while making the content accessible to a Ukrainian-speaking audience.

In Arthur Conan Doyle's *The Dancing Men*, published in December 1903, Sherlock Holmes uncovers a mysterious case involving drawings of dancing men found in a mansion. Holmes cleverly deciphers these images as a code, with each dancing figure symbolizing a letter in a substitution cipher. A similar approach is used in the *Paper Girls* comic series by Brian K. Vaughan, where four newspaper delivery girls are unexpectedly drawn into a bizarre adventure. The series presents an alien text, which might be a substitution cipher for English. The cipher involves the use of letters of the English alphabet, which makes it impossible to decipher this message using Ukrainian letters. To solve this problem, translators would have had to decipher the code and then create appropriate replacements in the text of the comic for each letter based on the Ukrainian alphabet.

Adapting comics for the Ukrainian audience involves more than just translating the text from one language to another. It requires careful consideration of cultural, social, and linguistic differences to ensure the comic resonates with readers while preserving the original intent.

REFERENCES

Cambridge dictionary (2024). Retrieved February 26, 2024: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/comic?q=comic+.

The Oxford English Dictionary. Retrieved February 26, 2024: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/comic_2.

Синягівська О. (2023). Про деякі способи перекладу власних назв (на матеріалі персонажів коміксів). *Вісник науки і освіти*, *9*(15), 188–197.

ILLUSTRATIVE MATERIAL

Doyle A. C. (1908). *The Return of Sherlock Holmes.* Smith Elder & Co.

Ellis, W., Moench, D., & Shalvey, D. (2022). *Moon Knight: From the dead*. Panini Publishing.

Vaughan, B. K., Chiang, C., Wilson, M., & Fletcher, J. K. (2016). *Paper girls*. Image Comics.

Вон. Б. К. (2023). *Газетярки*. Видавництво Богдан.

Шелві Е. (2021). *Місячний лицар: Із мертвих*. МАЛЬОПУС.

ANALYSIS OF CURRENT MARKETING STRATEGIES IN THE SPHERE OF EDUCATION

Vasylenko O. B.
Kyiv national linguistic university

All of us working in a higher education institution can confidently say that in the modern educational environment we cannot be limited to just transferring

knowledge to students. An important aspect of our work is the use of management and marketing tools to increase the effectiveness of teaching and involve students in the active process of learning the material.

In the modern world, not only mastering the subject of teaching is becoming important, but also the ability to effectively manage one's work, since communication and the ability to build relationships with students greatly affect the results of our efforts. Therefore, at the beginning of each academic year, each teacher has to turn to planning and organizing classes and the principle of effective time management – when drawing up a theme plan, drawing up or revising Working Programs, setting priorities and rationally distributing time to optimize work and ensure high-quality learning, defining the goals and objectives of each lesson, developing educational materials and assessment methods.

But this does not mean that during the academic year these plans do not change, because the audience is different each year and it is necessary to individualize tasks – this is already one of the principles of marketing – in order to get students interested, increase motivation and involvement of students in the learning process, use an individual approach to each student, sometimes even create personal study plans for individual students, provide recommendations for additional resources for those who want to study topics in more depth. Using tools such as calendars, checklists and task management applications helps to keep everything under control.

Better assimilation of the material and development of communication skills – this is another management tool (development of teamwork) – is facilitated by creating a favorable environment for students to work together on projects, these are usually presentations, with topics that are worked in class, but students are invited to choose one aspect that they are interested in and study it in more depth with the subsequent presentation of the results of their research. Usually, some presentations are finalized and students participate in the annual conference of our university and publish articles, thus being engaged in scientific work (using a foreign language).

The use of modern technologies has become an integral part of the educational process, so we actively use various online platforms and applications for organizing classes. For example, the Quizlet platform – for working out new terminology; Google Class – for conducting ongoing monitoring of the level of students' knowledge, i.e. testing; the Career Paths for Psychology textbook platform – where you can watch videos and listen to audio recordings on topics of a professional orientation (there are quite high quality and relevant topics). All this is a kind of motivation and encouragement for students to actively learn the material; students also really like the tasks from the English for Psychology and Crash Course websites where they have to complete various tasks on psychological topics in English.

Also, every semester we conduct a survey of students, analyze students' needs, that is, we try to get feedback from them about their needs and preferences, which, in turn, allows us to adapt educational materials in accordance with the expectations of our audience.

The use of management and marketing tools in teaching English for professional purposes, in particular in the field of psychology, allows us to

increase the efficiency of the educational process and the interest of students. We actively use various strategies for planning, motivation, student involvement and technological tools to ensure high-quality learning. This approach helps students not only get new knowledge, but also makes the learning process more interesting and interactive.

REFERENCES

Palacharla, Y. (2025). The Impact of Technology on Student Engagement. *International Journal of Research Publications and Reviews, 6*, 2462–2467.

Razavi, S. (2017). The Role of Educational Marketing in Promoting Incentives for Candidates of Entrance Exam to Study in University. *International Journal of Economics, Commerce and Management, 5,* 575–588.

Saxer, K. (2024). The role of teacher-student relationships and student-student relationships for secondary school students' well-being in Switzerland. *International Journal of Educational Research Open, 6*, 1–12.

TACTICS OF HIDDEN INFLUENCE

Volkova L. M.
Kyiv National Linguistic University

Hidden influence as a linguistic phenomenon presupposes the use of various language and speech means in case the speaker intends to make the hearer act for his desired benefit. In conversational discourse hidden influence is performed by numerous strategies. Realization of the strategies is usually performed by speech tactics, which in their turn, presuppose using different speech acts (Volkova, 2012).

It is a well-known fact the most significant information is often revealed implicitly, therefore, here, we are going to focus on the ways of rendering implicit discourse tactics aimed at performing hidden influence on the interlocutor with the purpose of changing his attitude to some event and therefore making him act in a different way.

Quite often, in dialogical discourse, we may come across cases of hidden influence aimed at realizing an implicit tactic of inducement. In the example to follow discourse marker with the meaning of concession *actually* (Volkova, 2012) signals here the speaker's intention to correct the statement that seems wrong and even offensive to him:

"Guilty as charged," Warren said. " Who told you that?"

"One of the nurse's aides. Patsy something. Lukas, I think her name is."

"The one with the big –" Tyrone began, then broke off, either because he realized such comments might be considered inappropriate, or because he felt no further words were necessary.

"That's the one," Ricardo said.

"She's pretty hot," Tyrone said.

"If you like that type."
"What's not to like?"
*"**Actually**," Warren broke in. "**I've hired Patsy to help take care of my wife**".*
(J. Fielding. Still Life)

In the fragment quoted above *actually* introduces the following implicit information: *though you think I've hired Patsy because of her appearance*. The specific procedural concessive semantics of this discourse marker makes it a component of the tactic of disproving an offensive hint.

Let us to turn to our next example with the same discourse marker *actually* rendering the same tactic of disproving:

A second's pause. "You speak Arabic?"
"Like I told you, I've been in the Sudan"
"Was that a mosque in your apartment?"

The hooded eyes gave nothing away. *"It's **actually** a panic room. And it seemed an ideal place for privacy and contemplation…"*
(H. Fielding. Olivia Jules and the Overactive Imagination).

Discourse marker *after all* may sometimes serve as a perfect means of the implicit inducement tactic as well. Consider the following fragment:

*Mr. Wallaker strode in with an armful of reports." Ah, Mrs. Darcy," he said. "Decided to come along **after all**"?* (H. Fielding. Mad About the Boy).

The use of the discourse marker *after all* in this example suggests the presence of the implicit information *I expected you to be at work a long time ago.* This implicit statement reveals the fact that the boss is angry with Bridget for her being late and wants to correct her behavior. Due to the implicit information introduced by *after all* the discourse marker makes it possible to treat it as realization of the tactic of the hidden reproach. Besides, due to *after all* the utterance acquires ironical meaning.

One of the most effective tools of realizing hidden influence is discourse marker *really*. Due to its implicit semantics of concession (Volkova, 2012), it often turns into a tool of demonstrating the interlocutor's desire to influence the hearer (Ted) in the most effective way in order to make him change his attitude:

*"Ted," Whitman continued with compassion in his voice, Anne and I want you to come to dinner tonight. It's not the end of the world. It's not the end of anything, **really**"* (E. Segal. The Class).

The invariant meaning of concession makes it possible for this discourse marker to correlate the utterance *It's not the end of anything* with the implicit piece of information *though you think it is* thus making it a component of the convincing tactic.

In the following example *really* serves as an indicator of the transposition of the direct speech act into an indirect one thus making it an effective tool in verbalizing the tactic of inducement.

*"I look **really** old for my age, don't I? " I said miserably.*
"No, you look like a five-year-old in your mother's make up," he said.
(H. Fielding. Bridget Jones's Diary).

Bridget's hidden intention is to induce her friend (Tom) to say that she looks young and attractive. Tom, on the other hand, is well aware of the fact that he is manipulated and refuses to compliment Bridget.

Generally speaking, all discourse markers, not only those of concession mentioned here, may serve as means of performing hidden influence on the interlocutors, and for this reason call for a rigorous analysis.

REFERENCES

Fielding, H. (1996). B*ridget Jones's Diary*. London. Picador.
Fielding, H. (2003). *Olivia Joules and the Overactive Imagination.* London. Penguin
Books.
Fielding, H. (2014). *Bridget Jones: Mad About the Boy.* London. Random House.
Fielding, J. (2010). *Still Life.* Doubleday. Seal Books.
Segal, E. (1995). *The Class.* N.Y. Ivy Books
Volkova, L.M. (2012). *Function Words in Language and Speech: Secrets of Felicitous*
Communication. Kiev. Osvita Ukrainy.

BILINGUALISM AND TRANSLATION STUDIES

Yemets N. O.
Kyiv National Linguistic University

Bilingualism is the practice of alternating the use of two languages by an individual or group of individuals for communication purposes (Beardsmore, 1982). A translator, by virtue of mastering at least two languages, is also a bilingual. Therefore, translators are often referred to as trained bilinguals.

Cognitive advantages of bilinguals are studied, not just related to the fact of mastering two languages, but also to their use by translators and the efficiency of translation. Bell argues that "the translator, as a communicator (participant in communication), must possess the knowledge and skills necessary for all communicators, but in two languages." Harris sees the development of translation competence as a result of bilinguals performing "natural translation." Koller (2012) describes translation competence as the "ability to combine language competences in two languages".

There is a viewpoint that bilingualism itself provides the ability to translate, as the study of a foreign language spontaneously develops a range of skills and abilities that have much in common with translation. However, a more prevalent view in translation studies is that translation competence goes beyond language competence in a foreign language and is qualitatively different from it. In the natural translation performed by bilinguals, who are not translators, there is no activation of two language systems necessary for code-switching: a word in one language does not stimulate semantic connections in the system

of another language (Riehl, 2005). Transfer competence, i.e., the ability to convey texts, is not part of bilingual competence and requires special modes of socialization as well as knowledge of translation norms. Additionally, translation competence has a textual character, i.e., it ensures the transmission of complex texts in terms of content and style with the necessary degree of communicative equivalence.

The fundamental differences between ordinary bilingualism and translator bilingualism lie in the role these types of bilingualism play in cross-linguistic communication. Translator bilingualism forms the basis of professional activity. On one hand, bilingual competence is present in all models of translation competence and is regarded as one of the fundamental competencies on which specific translation skills and abilities are developed and operate. On the other hand, in translation activity, the use of language is not an end in itself. A translator does not use languages to express their own personal thoughts. Their main task is to convey the meaning and content of the original text, which they do using two languages.

A translator needs to master the interconnected use of languages, known as "ordered bilingualism." To carry out translation activities, the languages in a translator's mental lexicon must be relatively independent/autonomous. Dependence of one language on another will inevitably have a negative impact on the quality of translation, leading to interference, unjustified borrowings, and literalism. The comparison of languages, their "correlation," necessary for translation, implies their relative independence in a person's mind. Thus, we can characterize the relationship between a translator's languages as "independent interconnection." This relationship should be reflected in the organization of the translator's mental lexicon.

Currently, the most common viewpoint is to consider the bilingual lexicon as a single integrated system for storing multiple languages, hierarchical in nature, and including two levels of representations – conceptual and lexical. The conceptual block is unified and common for both languages, whereas the lexical representation blocks exist separately for each language and contain sets of units corresponding to words in the language.

The relationship between the lexicons of two languages and the conceptual block is reflected in hierarchical three-component models of the bilingual lexicon: the word-association model, the conceptual mediation model, and the hierarchical model. The word-association model is applicable to bilinguals with a low proficiency in the second language. In this model, words in the second language (L2) are associated with their equivalents in the first language (L1) rather than directly with their meanings. The conceptual mediation model describes equal and proficient command of both languages. Words in both languages are directly linked to concepts, allowing for efficient retrieval of meanings without intermediary translations. The hierarchical model combines elements of both the word-association and conceptual mediation models; explains the progression of conceptual access as proficiency in the target language increases; addresses differences in the strength of connections between components of the lexicon as bilingual proficiency develops.

Activation of the lexical representation block in the context of the functioning of translator bilingualism can vary significantly depending on the type of translation, and in many cases, is characterized by considerable complexity. Researchers identify five main groups of conditions affecting activation: 1) the perception of the message text (auditory/visual; single/multiple instances); 2) memory load (significant/insignificant); 3) switching between languages over time (restricted/unrestricted); 4) the format of the translation (oral/written; single/multiple); 5) the timing of the main operations (simultaneous/consecutive).

Bilingualism involves using two languages, but translation requires specific skills beyond basic proficiency. Translation competence goes beyond natural bilingualism, requiring an understanding of translation norms and the independence of the two languages in a translator's mind. The relationship between a translator's languages is considered an "independent interconnection," and models describe how language proficiency affects how words connect to concepts. Various conditions, like memory load and language switching, impact how these systems are activated during translation.

REFERENCES

Beardsmore, H. B. (1982). *Bilingualism. Basic principles.* Clevedon: Multilingual Matters.

Kroll, J. F., Dussias, P. E., Bogulski, C. A., Valdes-Kroff, J. (2012). Juggling two languages in one mind: What bilinguals tell us about language processing and its consequences for cognition. In B. Ross (Ed.) *The Psychology of Learning and Motivation*, 56. Academic Press, 229–262.

Riehl, C. M. (2005). Code-switching in bilinguals: impacts of mental processes and language awareness. *Proceedings of the 4th International Symposium on Bilingualism. Somerville, Cascadilla Press*, 1945–1959.

WORD ORDER IN ENGLISH: A DIACHRONIC VIEW

Zinchenko H. Ye.
Kyiv National Linguistic University

The transition from synthetic Old English to analytic Modern English is marked by the reduction of inflections, introduction of grammatical words (prepositions, auxiliaries, and articles), and changes in word order patterns. Old English word order is traditionally defined as relatively free, i.e. flexible, never totally free and adhering to a set of rules and restrictions (Brinton & Arnovick, 2006; van Gelderen, 2014). Concerning word order patterns, the focus is on the position of key sentence constituents: the subject (S), the verb (V), and the object (O). Declarative sentences normally represent a standard, or unmarked, order for words, while special, or marked, word orders are typical for interrogative, negative sentences or emphatic structures (Brinton & Arnovick, 2006). A number of pragmatic and categorical factors determine the flexibility

of OE sentence word orders. Pragmatically, the distinction between old and new information, topicalisation, and the "heaviness" of a constituent affect the word order. The grammatical category of the clausal element – whether it is a pronoun or a full noun phrase, a simple or a complex verb phrase, a main or a subordinate clause – is also essential (Molencki, 2017). Language contact is another factor that may lead to word order borrowings or alterations through foreign influence (Harris & Campbell, 1995).

OE unmarked word order in main clauses is SVO, similar to ModE, as in (1); however, if the object is represented by a pronoun, the clause may show SOV order (Brinton & Arnovick, 2006), compare (1a) and (2):

(1) a. OE *Hundras*$_{S}$ *bedrifon*$_{V}$ *hyne*$_{O}$ *to me* (Ælfric's *Colloquy*). – The hounds drove him to me.

b. OE *Ic*$_{S}$ *utwyrpe*$_{V}$ [*þa unclænan*$_{O}$] *ut* (Ælfric's *Colloquy*). – I throw the unclean out.

(2) OE [*þæt hors*$_{S}$] [*hine*$_{O}$] [*bær*$_{V}$ *forð*] (Ælfric's *Lives of Saints*). – That horse carried him forth.

In case there is an element in the initial topic position of a clause (3), it attracts the finite verb into a slot to its immediate right, which results in verb-second structure: [TOPIC V_{finite} [SUBJECT rest of clause]] (Fischer & van der Wurff, 2006; van Gelderen, 2017).

(3) OE [*On twam þingum*$_{TOPIC}$] [*hæfde* V_{finite}] *God*$_{S}$ *þæs mannes saule gegodod* (Ælfric's *Homilies*). – In two things had God the man's soul endowed.

Conversely, subordinate clauses do not follow verb-second pattern. Instead, finite verbs take clause-final position, as in (4).

(4) o*þþæt unc*$_{O}$ *flod*$_{S}$ *todraf*$_{V}$ (*Beowulf*). – Until the flood separated us.

In Middle English, enhanced by grammaticalisation process and loss of inflected forms, the word order becomes more fixed, with basic unmarked SVO order for both main and subordinate clauses and samples of remnant OV and V2 patterns occurring until Late Middle English (Brinton & Arnovick, 2006; Fischer & van der Wurff, 2006; van Gelderen, 2014). Early Modern English mostly shows a SV–order with hardly any instances of V2 or V–final positions (van Gelderen, 2017).

(5) ME *Efterward comþ*$_{Vfinite}$ *slacnesse*$_{S}$ *þet comþ of þe defaute of herte…* (*Ayenbite of Inwit*). – After comes slackness that comes from the fault of courage…

(6) EModE *After the childe*$_{S}$ [*hath* learned $_{Vfinite}$] *perfitlie the eight partes of speech* […] *he*$_{S}$ [*shall not vse* $_{Vfinite}$] *the common order in common scholes* (Ascham's *The Scholemaster*).

In present-day English, verb-final order and verb-second have practically disappeared, while inversion patterns are still possible, namely in clauses with negative or restrictive elements like *Never will you realise …* or *Little did I know …*

The syntactic patterns viewed in this paper are not conclusively consistent throughout the history of English. Word order changes gave rise to other developments in English that provide further research objectives, in particular, studying the position of direct and indirect object or variations in the position of particles and adverbs.

REFERENCES

Brinton, L. J., & Arnovick L. K. (2006). *The English language: A linguistic history.* Oxford University Press.

Fischer, O., & van der Wurff, W. (2006). Syntax. In R. Hogg, & D. Denison (Eds.), A *History of the English Language* (pp. 109–198). Cambridge University Press.

Harris, A. C., & Campbell, L. (1995). *Historical Syntax in Cross-Linguistic Perspective*. Cambridge University Press.

Molencki, R. (2017). Syntax. In L. J. Brinton, & A. Bergs (Eds.), *The History of English: Volume 2. Old English* (pp. 127–125). Berlin, Boston: De Gruyter Mouton.
https://doi.org/10.1515/9783110525304

van Gelderen, E. (2014). *A History of the English Language (revised edition)*. Amsterdam: John Benjamins.

van Gelderen, E. (2017). *Analyzing Syntax through Texts: Old, Middle, and Early Modern English*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
https://doi.org/10.1515/9781474420396

ÜBERSETZUNGSTRATEGIEN FÜR PHRASEOLOGISMEN UND FESTE WENDUNGEN AUS DEM DEUTSCHEN INS UKRAINISCHE

Zinchenko O. A.
Nationale Linguistische Universität Kyjiw

Phraseologische Einheiten und feste Wendungen sind ein integraler Bestandteil des Sprachsystems. Sie erfüllen nicht nur nominative und expressive Funktionen, sondern fungieren auch als Marker der national-kulturellen Identität. Sie spiegeln die Besonderheiten des kognitiven Weltbildes, weltanschauliche Orientierungen und soziokulturelle Realitäten der Sprachgemeinschaft wider. In diesem Zusammenhang ist die Übersetzung von Phraseologismen aus dem Deutschen ins Ukrainische ein komplexer Prozess, der mit erheblichen linguistischen und kulturwissenschaftlichen Herausforderungen, insbesondere mit dem Problem der Äquivalenz, verbunden ist. Das Fehlen direkter semantischer Entsprechungen in der Zielsprache erschwert die Wiedergabe des inhaltlichen, stilistischen und emotionalen Gehalts der Ausgangsaussage erheblich und erfordert den Einsatz adaptiver Strategien zur Übertragung phraseologischer Bedeutungen (Ніколаєва, 2018; Готра, 2016).

In diesem Kontext gewinnt die kulturell spezifische Komponente eine besondere Bedeutung, da sie ein wesentlicher Faktor der phraseologischen Semantik ist. Sie akkumuliert historische, ethnografische und soziale Realitäten des deutschsprachigen Umfelds, die in vielen Fällen keine direkten Entsprechungen in der ukrainischen Kultur haben. Dies erfordert eine interkulturelle Anpassung, die transformative Methoden wie die Suche

nach funktionalen Äquivalenten oder semantischen Analogien umfasst. Diese Methoden ermöglichen es, die pragmatische Integrität des Ausdrucks zu bewahren und gleichzeitig seine Verständlichkeit für den Rezipienten zu gewährleisten (Лисенко& Чепурна, 2019).

Ein weiterer wichtiger Aspekt der Übersetzung von Phraseologismen ist die Erhaltung der stilistischen und emotionalen Färbung des Ausgangsausdrucks. Wörtliche Übersetzung verfälscht häufig die kommunikative Intention des Autors, verringert das Maß an Expressivität und neutralisiert die kulturell-symbolische Bedeutung der phraseologischen Einheit. Daher muss der Übersetzer nicht nur die lexikalisch-semantischen Besonderheiten des Ausgangsausdrucks berücksichtigen, sondern auch dessen textuelle Kohärenz und pragmatische Funktion. Dies erleichtert die Integration des Phraseologismus in den Zieltext und dessen adäquate Wahrnehmung durch den Adressaten (Gläser 1990, S. 47).

Dynamik der Übersetzung phraseologischer Einheiten im modernen Kontext wird weitgehend durch Prozesse der kulturellen Interferenz und Annäherung bestimmt, die durch Globalisierungstendenzen und die Intensivierung der interkulturellen Kommunikation verursacht werden. Insbesondere die aktive Übernahme phraseologischer Konstruktionen trägt zu deren teilweiser Universalisierung bei, was einerseits den Übersetzungsprozess erleichtert, andererseits jedoch zu einer Verringerung ihrer idioethnischen Markierung führt und die Authentizität des nationalen sprachlichen Weltbildes beeinflusst.

In der modernen Linguistik werden phraseologische Einheiten als "lexikalisch unteilbare, reproduzierbare sprachliche Konstruktionen definiert, die aus zwei oder mehr Komponenten bestehen, sich durch semantische Ganzheit und syntaktische Stabilität auszeichnen. In engerer Interpretation sind dies feste Redewendungen, die in der Sprachsystematik als untrennbare Ausdrücke fungieren (z. B. бісики пускати)" (Загнітко 2020, S. 851). Dementsprechend bereichern phraseologische Einheiten nicht nur das Sprachsystem durch ihre Expressivität und semantische Tiefe, sondern übernehmen auch die Funktion der Bewahrung und Weitergabe vom kulturellen Gedächtnis. Dies ist ein zentraler Aspekt in der interlingualen und interkulturellen Kommunikation.

Zu den wichtigste Übersetzungsstrategien gehören:

Vollständige Äquivalenz. Diese Strategie wird angewendet, wenn es im Ukrainischen einen inhaltlich und strukturell identischen Phraseologismus gibt. Dieser Ansatz ermöglicht eine möglichst genaue Wiedergabe der Bedeutung und Expressivität des Ausdrucks. *Beispiel: Mit Leib und Seele* – "Всім серцем і душею".

Teilweise Äquivalenz. In diesem Fall hat der Phraseologismus im Ukrainischen eine ähnliche Bedeutung, kann sich jedoch in der lexikalischen Zusammensetzung oder grammatischen Struktur unterscheiden. *Beispiel: Ins kalte Wasser springen* – "Кидатися у вир без підготовки" (Veränderung der bildlichen Komponente).

Umschreibende Übersetzung (Paraphrase) Diese Strategie wird angewendet, wenn es im Ukrainischen keinen entsprechenden Phraseologismus gibt, sodass die Bedeutung umschreibend wiedergegeben wird. Dies kann jedoch die emotionale

und expressive Wirkung des Ausdrucks abschwächen. *Beispiel: Die Katze im Sack kaufen* – "Купувати щось, не перевіривши заздалегідь".

Wörtliche Übersetzung (Lehnübersetzung) Dieser Ansatz wird verwendet, wenn der Phraseologismus in der Zielsprache verständlich ist und die sprachlichen Normen nicht verletzt. Allerdings sind nicht alle wortwörtlichen Übersetzungen akzeptabel, da sie die Bedeutung verfälschen oder unnatürlich klingen könnten. *Beispiel: Jemandem die Daumen drücken* – "Тримати комусь пальці" (statt des natürlichen ukrainischen Ausdrucks "Тримати кулаки").

Adaptation (kulturelle Transformation) Diese Strategie wird angewendet, wenn der Inhalt eines Phraseologismus durch einen analogen Ausdruck wiedergegeben werden muss, der für die ukrainische Sprache und Kultur charakteristisch ist. *Beispiel: Es ist mir Wurst* – "Мені все одно" (wörtlich: "Das ist für mich Wurst").

Übersetzung von Phraseologismen und festen Wendungen erfordert einen umfassenden Ansatz, der sowohl sprachliche als auch kulturelle Besonderheiten berücksichtigt. Die Wahl der Strategie hängt von der Verfügbarkeit entsprechender Entsprechungen in der Zielsprache, dem Kontext und den stilistischen Anforderungen des Textes ab. Die präziseste Übersetzungsmethode ist die Verwendung vollständiger oder teilweiser Äquivalente. Falls solche Entsprechungen fehlen, werden deskriptive Übersetzungen, Lehnübersetzungen oder Adaptationen angewendet. Die Forschung zu diesem Phänomen trägt nicht nur zur Verbesserung der Übersetzungsstrategien bei, sondern vertieft auch das Verständnis der Mechanismen der interlingualen und interkulturellen Interaktion, was für die moderne Übersetzungstheorie und -praxis von großer Bedeutung ist.

ЛІТЕРАТУРА

Ніколаєва Н. М. *Функціонування колоронімів у сучасному німецькомовному публіцистичному тексті* [Автореф. дис канд. філол. Наук, Запорізький національний університет] Інституційний репозиторій Запорізького національного університету. http://phd.znu.edu.ua/page/aref/02_2018/Nikolaeva_aref.pdf

Готра Ю. Ю. (2016). Теоретичні засади аналізу фразеологічних одиниць сучасної англійської мови. *Сучасні дослідження з іноземної філології, 14*, 54–64.

Загнітко А. (2020). Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця: ТВОРИ.

Лисенко Г. Л., Чепурна З. В. (2019). Ідіома як основний носій інформації у німецькомовних заголовках. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія": серія "Філологія", 8*(76), 36–38.

Gläser R. (1990). Phraseologie der englischen Sprache. Leipzig: Enzyklopädie Verlag.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ. ПЕДАГОГІКА

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМ MOODLE І MICROSOFT TEAMS ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМАНДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Бесклінська О. П.
Київський національний лінгвістичний університет

У Київському національному лінгвістичному університеті у навчальному процесі широко використовуються дві програми, а саме Moodle та Microsoft Teams (MS Teams). Moodle – це система управління навчанням (LMS), яка використовується для створення онлайн-курсів і управління ними. Microsoft Teams – це платформа для співпраці, яка дозволяє користувачам спілкуватися, проводити відеоконференції, обмінюватися файлами та працювати разом над проєктами.

Обидві програми мають інструменти для командної роботи, які можна використовувати у режимі реального часу. При такій командній роботі особливу роль відіграють сучасні інформаційні технології для співпраці та взаємодії між студентами.

Так, при вивченні курсу за вибором "Цифрові засоби навчання іноземних мов" щоб ознайомитись зі студентами першого курсу, на початку семестру було запропоновано створити колективну презентацію у **Microsoft Teams** з короткими відомостями кожного студента про себе (з якого міста чи села, які є хобі, чим цікавитись, чому обрали наш університет та інше). Студенти працюють на окремих слайдах і бачать хто що розміщує. Така презентація сприяє знайомству студентів зі своїми одногрупниками. Це було особливо актуально коли заняття проводились в онлайн режимі. Щоб залучити студентів до самостійного пошуку інформації, у системі управління навчанням **Moodle** для командної роботи пропонувалось створити Глосарій, де у режимі реального часу учасники додають до спільних словників або баз знань терміни та їх визначення за призначеною тематикою для кожної команди студентів.

З появою нової версії Microsoft Planner у Teams, яка поєднує в собі найкращі функції програм To Do, Planner і Project та залучає штучний інтелект Copilot, можна керувати завданнями, справами, списками, планами та проєктами в програмах Microsoft 365, які використовуються у командній роботі студентів. Так, при вивчаючи дисципліну "Інформаційні системи та технології в маркетингу", студенти розробляли імітаційні проєкти роботи фірми, де призначались керівники зі складу студентів, які створювали відділи, призначали відповідальних, встановлювали терміни, відстежувати виконання робіт та інше.

Одним з ресурсів для командної роботи є робота студентів на онлайн дошках. Звичайно, в аудиторії працювати на одній дошці всією групою студенти не зможуть, а на онлайн дошках це чудово реалізується.

Використання онлайн дошок у навчальному процесі має багато переваг. Ось деякі з них:

– покращення взаємодії та залучення студентів,
– підвищення ефективності навчального процесу,
– поліпшення зосередженості студентів,
– поліпшення візуалізації навчального матеріалу,
– можливість збереження відео занять.

Для забезпечення ефективної командної роботи студентів важливо чітко визначити постановку цілей та завдань. Кожен член команди повинен розуміти, що саме від нього очікується і які результати потрібно досягти. Це допомагає уникнути непорозумінь і забезпечує злагоджену роботу. Ефективність команди залежить від рівня комунікації між її членами. Відкрите спілкування сприяє обміну ідеями, вирішенню конфліктних ситуацій та прийняттю колективних рішень. Важливим є розподіл ролей і хто за що відповідає. Кожен член команди повинен мати чітко визначену роль, яка відповідає його навичкам і компетенціям. Це дозволяє максимально ефективно використовувати ресурси команди. Також, мотивація і залученість членів команди грають важливу роль. Коли студенти зацікавлені в досягненні спільної мети, вони працюють з більшим ефектом і ентузіазмом. Нарешті, ефективність команди залежить від здатності адаптуватися до змін і розв'язувати проблеми. Гнучкість і креативність допомагають команді долати труднощі та знаходити оптимальні рішення.

Основні принципи командної роботи включають кілька ключових аспектів, а саме:

– Психологічну безпеку. Кожен член команди повинен почувати себе у безпеці, не боятись зробити помилку, а потім разом із командою її вирішити. Важливо бути вільним і не боятись запитати поради або спробувати себе на новій позиції.

– Довіру до інших членів команди. Це сприяє перетворенню команди на більше, ніж сума її частин. Довіра в команді дозволяє відкрито говорити про проблеми та обговорювати речі, які когось не влаштовують.

– Чітке усвідомлення цілей та ролей. Кожен член команди повинен мати чітке розуміння своїх цілей та ролей, а також спільної мети команди.

– Конфліктні ситуації. Конфлікти є неминучими, але важливо підходити до них раціонально. Це означає використовувати дипломатичні інструменти для вирішення конфліктів та знаходити точки перетину думок.

– Колективне виконання завдань. Команда повинна працювати разом для досягнення спільних цілей, що охоплює колективне виконання завдань та прийняття відповідальності.

– Придбання нових знань. Постійне навчання та розвиток є важливими для ефективної роботи команди.

В Moodle доступні різноманітні інструменти для командної роботи, які допомагають покращити співпрацю та ефективність команди (форуми, чати, вікі, глосарії, завдання, анкети, блоги, календарі).

В Microsoft Teams такими інструментами є: чати, канали, зустрічі, файли для сумісної роботи, завдання, вікі, інтеграція з іншими додатками та сервісами, такими як OneNote, Planner, Trello та інші.

Отже, командна робота студентів під керівництвом викладача допомагає студентам розвивати навички співпраці та комунікації, що є важливими для їх майбутньої професійної діяльності.

РОЗВИТОК МЕДІАГРАМОТНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

Борецька Г. Е.
Київський національний лінгвістичний університет

Виклики сьогодення зумовлюють системно займатися розвитком медіаграмотності учнів вже з початкової школи. В старшій школі роботу з підвищення рівня медіаграмотності здобувачів освіти можна здійснювати і на уроках іноземної мови, оскільки сучасне інформаційне середовище вимагає від учнів не лише володіння іноземною мовою, а й уміння аналізувати, інтерпретувати та критично оцінювати інформацію. Для підлітків джерелами інформації слугують як традиційні медіа, функціонування яких регулюється законами, так і месенджери та соціальні мережі, які не підпадають під дію регуляторних норм та можуть бути інструментом маніпуляцій, а надто в умовах війни. Саме тому медіаграмотність стає невід'ємною складовою освітнього процесу, особливо в контексті вивчення англійської мови, яка відкриває доступ до величезного масиву інформації.

Етапи розвитку медіаграмотності на уроці англійської мови ґрунтуються на складових цього поняття: 1) розуміння того, як працюють медіа і усвідомлення, що вони формують суспільну думку; 2) вміння оцінювати англійськомовні повідомлення, використовуючи критичне мислення та інструменти для перевірки фактів; 3) відповідальне створення та поширення англійськомовного контенту.

Так, на першому етапі розвитку медіаграмотності пропонуємо ознайомити здобувачів освіти з новими лексичними одиницями та відповідними поняттями на тему "Стандарти журналістики": multiple credible sources (people in a position to know relevant facts and details, including eyewitnesses, officials and experts); avoidance of bias (presenting the facts and necessary context in a dispassionate manner); documentation (reports, studies, data, videos, photos and audio recordings); verification (the process of checking and confirming all facts and details in a report); balance (representing multiple sides of the issue, event or controversy – but without giving undue weight or legitimacy to one side

or point of view); context (resenting the facts in a way that makes their meaning clear, fair and accurate); fairness (treating sources and subjects with appropriate respect, and giving subjects a chance to share their points of view or respond to any assertions or allegations about them) (https://newslit.org/wp-content/uploads/2020/09/PracticingQualityJournalism-2020.pdf).

Також варто ознайомити учнів старших класів із закордонними медіа, наприклад, з такими всесвітньо відомими якісними медіа, як BBC, The Guardian, Financial Times (Велика Британія), Associated Press, New York Times, Foreign Policy (Сполучені Штати Америки). Для кращого розуміння викладеної у медіа інформації учні мають розуміти політичний устрій та політичну ситуацію у країні цього видання та вміти перевіряти форму власності видання (приватне, державне, суспільне). Слід приділити увагу і месенджерам, які стали особливо популярними та ознайомити учнів з правилами перевірки достовірності каналів у Телеграмі та чатів у Вайбері, а саме: 1) наявність конкретного власника каналу або чату (відсутність власника – показник сумнівності джерела); 2) назва каналу або чату (якщо офіційний канал – має бути покликання на офіційному сайті, фейкові канали часто мають схожу назву і відрізнятися лише однією буквою або знаком); 3) історія каналу (чи не зафіксовано часті зміни назви); 4) наявність жартівливих картинок з підписами (мемів) (можуть бути елементами пропаганди та просувати потрібний наратив); 5) зміст каналу (сумнівні повідомлення, клікбейти, запрошення на інші канали). Зазначені дії сприятимуть досягненню мети першого етапу розвитку медіаграмотності, а саме, формуванню розуміння, як працюють медіа і усвідомлення, що вони формують суспільну думку.

Метою другого етапу розвитку медіаграмотності є формування вміння оцінювати англійськомовне повідомлення, використовуючи критичне мислення та цифрові інструменти для перевірки фактів. На цьому етапі учні навчаються: критично оцінювати джерела інформації через аналіз новин, соціальних мереж, блогів та інших медійних ресурсів; аналізувати рекламні матеріали (відео, оголошення, постери) для визначення цільової аудиторії, прихованих смислів і риторичних прийомів; перевіряти факти та ідентифікувати фейкову інформацію (факт-чекінг); виявляти способи маніпулювання думкою аудиторії через мову та зображення; використовувати цифрові платформи (Snopes, BBC Reality Check, FactCheck.org, PolitiFact) для аналізу інформації. Варто також вчити учнів впізнавати маніпулятивні заголовки англійською мовою, що містять сенсаційні формулювання (sensationalized language) та можуть бути умовно розподілені на такі групи: клікбейти та перебільшення (“You Won’t Believe What Happened Next!”; “This Simple Trick Will Change Your Life Forever!”; “Shocking! Scientists Hate This One Easy Method!”); нагнітання страху та паніки (“Experts Say the End of the World Might Be Closer Than We Thought!”; “New Deadly Virus Spreading Like Wildfire – Are You at Risk?”; “You Could Be in Danger Right Now and Not Even Know It!”; емоційний тиск та сенсація (“Heartbreaking Story That Will Make You Cry!”; “This Adorable Puppy’s Reaction Will Melt Your Heart!”; “Is This the

Biggest Scandal of the Decade?"); апеляція до авторитету та ексклюзивності ("Top Scientists Agree: This Is the Greatest Discovery of the Century!"; "Insider Reveals the Shocking Truth About the Government's Secret Plan!"; "Exclusive! What the Media Isn't Telling You About This Breaking Story!").

Третій етап розвитку медіаграмотності має на меті формування в учнів відповідального створення та поширення контенту. На цьому етапі можуть бути використані проєктні, кейсові, інтерактивні технології навчання. Так, учні можуть створювати власні англійськомовні медіапроєкти (новинні блоги, подкасти, відеоаналізи, канали в месенджерах). Доцільним буде розігрування рольових ситуацій (наприклад, прес-конференція або дебати), написання рецензій на новинні статті. Важливо на цьому етапі формування медіаграмотності враховувати і кроскультурний аспект через дослідження медіаполя аглійськомовних країн та порівняння подання однієї події в медіа різних країнах.

Розвиток медіаграмотності на уроках англійської мови сприятиме свідомому споживанню інформації, розвитку критичного мислення та цифрової грамотності, що є ключовими навичками у сучасному інформаційному суспільстві.

ГЕНЕРАТИВНИЙ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОКРАЩЕННЯ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОРОСЛИХ УЧНІВ

Денисюк В. О.
Київський національний лінгвістичний університет

З віком у дорослих учнів спостерігається погіршення когнітивних функцій та здатності до навчання, особливо це стосується вивчення іноземних мов. Раніше вважалося, що вік може стати серйозною перешкодою для значного прогресу в розвитку мовленнєвих навичок, зокрема аудіювання. Проте сучасні дослідження свідчать про те, що важливо розрізняти різні вікові групи дорослих учнів та враховувати їхні індивідуальні особливості та швидкість навчання.

У дослідженнях виділяють категорію дорослих учнів віком до 30 років, яка характеризується досить високою швидкістю розвитку аудитивної компетентності, тобто здатності сприймати та розуміти мовлення на слух. Водночас, у людей старше 40 років спостерігається збільшення труднощів, пов'язаних з аудіюванням. Це зумовлює необхідність пошуку ефективних методів навчання, які б враховували вікові особливості учнів та сприяли розвитку їхньої аудитивної компетентності (Stankova et al., 2022).

Сучасні технології, зокрема генеративний штучний інтелект (ШІ), відкривають нові можливості для персоналізованого підходу до навчання різних вікових груп. За допомогою цих технологій можна створювати тексти та аудіоматеріали, адаптовані до потреб конкретної вікової групи. Великі

мовні моделі, які є важливий складник генеративного штучного інтелекту, дозволяють генерувати тексти, що містять лексичний, граматичний та інший матеріал, необхідний для учнів різного віку та рівня володіння іноземною мовою. Крім того, існують сервіси на основі ШІ, які дозволяють створювати аудіозаписи, що імітують природне мовлення (ElevenLabs (https://elevenlabs.io/), Speechify (https://speechify.com/), Natural Reader (https://www.naturalreaders.com/) тощо). Ці сервіси використовують передові алгоритми ШІ для високоякісного синтезу мовлення. Вони не просто конвертують текст в аудіо, а й імітують природні риси людського мовлення, синтезують реалістичні голоси та можуть відтворювати різні акценти й діалекти, що важливо для навчання іноземним мовам. Крім того, вони можуть імітувати емоційне забарвлення, регулювати тональність та інтонацію – від спокійного і нейтрального до виразного й емоційного мовлення, що робить синтезоване мовлення схожим на реальне.

Когнітивне навантаження відіграє ключову роль у процесі навчання дорослих, особливо враховуючи потенційне вікове зниження когнітивних функцій (Hartshorne et al., 2018). Традиційні методи покращення аудитивної компетентності, що часто передбачають менший контроль за швидкістю подачі інформації та складністю змісту (лексики, граматики тощо) можуть створювати надмірне когнітивне навантаження для дорослих учнів, особливо старшого віку.

Використання генеративного штучного інтелекту в навчальному процесі дає змогу збагатити навчальну програму різноманітними аудіоматеріалами, які можуть бути створені безпосередньо вчителем. Це створює необхідність дослідження ефективності різних методів розвитку аудитивної компетентності із використанням таких новітніх технологій.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення таких аспектів як когнітивне навантаження під час прослуховування синтезованих голосів порівняно із природним мовленням, розуміння ставлення студентів до використання озвучення ШІ в освітньому процесі, розроблення методичних рекомендацій для інтеграції таких технологій у навчальні програми, оцінка тривалого впливу використання згенерованого мовлення на розвиток мовних навичок, адаптація аудіоматеріалів за темпом, ритмом та наповненням (граматичним, лексичним тощо), вплив регулювання швидкості та темпу подачі аудіоматеріалу на швидкість та якість покращення аудитивної компетентності різних вікових груп дорослих учнів, вплив різниці у швидкості мовлення на покращення аудитивної компетентності дорослих учнів різних рівнів, вплив частоти та обсягу використання аудіоматеріалів створених за допомогою таких новітніх інструментів на розвиток аудитивної компетентності дорослих учнів.

Отримані результати допоможуть розробити ефективні методи навчання, спрямовані на розвиток аудитивної компетентності дорослих учнів, з урахуванням їхніх вікових особливостей, когнітивного навантаження та рівня володіння іноземною мовою. Аналіз впливу згенерованих голосів на сприйняття мовлення дозволить адаптувати навчальні матеріали до потреб

різних категорій учнів, забезпечуючи оптимальний баланс між складністю мовлення та можливостями його розуміння учнями. Крім того, дослідження ставлення учнів до озвучення ШІ допоможе визначити, які фактори сприяють підвищенню мотивації до навчання, а розробка методичних рекомендацій сприятиме ефективній інтеграції технологій у навчальний процес та забезпечить його більшу гнучкість і персоналізацію.

ЛІТЕРАТУРА

Hartshorne, J. K., Tenenbaum, J. B., & Pinker, S. (2018). *A critical period for second language acquisition: Evidence from 2/3 million English speakers.* Cognition, *177*, 263–277. 1.

Stankova, E., Hruby, M., & Hasilova, K. (2022). *Is Listening Comprehension in a Foreign Language Affected by Age?* Journal of Language and Education, *8(1)*, 167–180. Retrieved from https://doi.org/10.17323/jle.2022.11292

ФОРМУВАННЯ У СТАРШОКЛАСНИКІВ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ГОВОРІННІ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМУНІКАТИВНИХ ІГОР

Зєня Л. Я.
Київський національний лінгвістичний університет
Коломінова О. О., Роман С. В.
ПВНЗ "Український гуманітарний інститут"

Пошук ефективних шляхів навчання говоріння завжди залишався одним із пріоритетних завдань методики навчання іноземних мов, оскільки сформованість компетентності в говорінні є не лише ознакою культурної та освіченої людини, але й також забезпечує успішну комунікацію, на що зрештою і націлене оволодіння іноземною мовою.

Наразі формування мовленнєвої компетентності в говорінні (як в рідній, так і в іноземній мові) набуває особливої актуальності, що обумовлено низкою чинників. По-перше, уточненням та оновленням цілей навчання іншомовного говоріння відповідно до реформування змісту іншомовної освіти в нашій державі. По-друге, загальним занепадом в цілому навичок і вмінь говоріння в сучасному суспільстві, коли втрачається "мистецтво спілкування" і стає звичною ситуація в якій: "The art of conversation, once considered the sign of a civilized individual seems less common today" (Roth & Aberson, 2006, с. 7). По-третє, віковими і психологічними особливостями сучасних школярів, так званих "цифрових аборигенів" (Digital Natives) в термінології Марка Пренскі (2001). Йдеться про покоління, якому через суттєві зміни в сприйнятті і засвоєнні інформації, пов'язані із стрімким розвитком цифрових та інформаційних технологій, притаманна

функціональна неграмотність, відсутність понятійного мислення, “кліпове мислення”, зниження рівня мотивації до учіння (“Digital Natives”).

Широкі можливості для активізації навчального процесу і підсилення мотивації в оволодінні іншомовною компетентністю в говорінні надають комунікативні ігри, в основі яких є організоване мовленнєве спілкування учнів відповідно до розподілених між ними ролей і ігрового сюжету (Борін, с. 187).

Комунікативні ігри відносяться до навчальних ігор і мають відповідати таким основним вимогам: 1) вони мають стимулювати мотивацію учіння, викликати інтерес і бажання в учня добре виконати завдання; 2) бути належним чином підготовленими за змістом, формою та бути чітко організованими; 3) мають сприйматися усією групою учнів; 4) проводитись в доброзичливій, творчій атмосфері, викликати в учнів відчуття задоволення, радості; 5) мають сприяти засвоєнню всього виучуваного мовного або мовленнєвого матеріалу.

У процесі підготовки і проведення комунікативної гри функції вчителя як модератора навчальної діяльності поступово змінюються: від контролю діяльності учнів на її початку до фасілітації та спостережень за нею в подальшому. Рефлексія та обговорення типових помилок і визначення шляхів їх виправлення організовується вчителем на наступному занятті.

Перевагою комунікативних ігор, до яких відносять рольові ігри та проєкти, є організація іншомовної мовленнєвої діяльності в соціальному контексті з урахуванням теми розмови, відносин між партнерами в спілкуванні, місця і часу дії, а також тривалості знайомства зі співрозмовником та рівня обізнаності про нього тощо. Застосування комунікативних ігор для моделювання іншомовних мовленнєвих ситуацій сприяє реалізації спроб вийти за рамки обмеженого навчального спілкування і наближенню процесу навчання до реального життя; поліпшенню відносин між учнями і вчителем, оскільки останній виступає в грі учасником іншомовного спілкування; створенню умов для творчої атмосфери і підтримання жвавого інтересу; збільшує час для мовленнєвої практики.

До переваг комунікативних ігор відносимо також їх здатність надавати учням більше, у порівнянні з іншими методами навчання, можливостей висловлювати власну думку; виражати почуття і думки персонажів, ролі яких вони грають; використовувати проблемні завдання, зокрема проєкти, які виконуються спільними зусиллями, що дозволяє набути досвід практичної і творчої діяльності; створювати більш широкі можливості для розширення кругозору учнів шляхом ознайомлення з історією, культурою, традиціями і персоналіями країн виучуваної мови.

Важливого значення набуває етап підготовки до проведення комунікативних рольових ігор, на якому передбачено виконання ситуативно-обумовлених репродуктивно-продуктивних вправ, пов’язаних з реалізацією одного-двох мовленнєвих намірів. В таких ігрових вправах наявність ролей не є обов’язковою, хоча і не виключається. Найчастіше в подібних комунікативних іграх використовуються уявні ситуації, які в методичній

літературі називають симуляційними (simulation), тобто такими, які передбачають наслідування поведінки інших. Творче спілкування, особливо рольове, вимагає розвитку також соціальних умінь. Тому комунікативні ігри на уроках, особливо рольові, часто включають елементи соціального тренінгу (вправи у спілкуванні).

Такими наразі є можливості використання комунікативних ігор у процесі формування у старшокласників компетентності в іншомовному говорінні.

ЛІТЕРАТУРА

Борін, К. А. (2020). Комунікативна гра як метод навчання іноземних мов у вищій школі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах,* 73(1), 187–189.

Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching. Fifth Edition*. Pearson Education Limited.

Prensky, M. (2001). *Digital Natives, Digital Immigrants.* From *On the Horizon* (MCB University Press, 9(5), October 2001.

Roth H.E., Aberson T. (2006). *Compelling Conversations. Questions & Quotations on Timeless Topics.* Chimayo Press.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ООП (НА ПРИКЛАДІ КНЛУ ТА УНІВЕРСИТЕТУ ПУАТЬЄ (ФРАНЦІЯ)

Кириленко В. Г., Писанко М. Л.
Київський національний лінгвістичний університет

Зростання кількості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами передбачає перебудову системи вищої освіти з орієнтацією групу осіб з різними порушеннями розвитку. Ми розуміємо порушення розвитку як складну біо-психо-медико-соціальну проблему, яка викликає порушення функціонування організму на різних рівнях, викликаючи депривацію особистості, ускладнення у задоволенні потреб, порушення адаптації в умовах соціуму. Здобуття вищої освіти, як необхідна умова професіоналізації особистості, супроводжується різкою зміною способу життя, зміною у міжособистісній комунікації та проживанням вікових криз. Саме тому питання психолого-педагогічного супроводу здобувачів вищої освіти з ООП є важливими і потребують особливої уваги.

Співставлення й порівняння визначень поняття "психолого-педагогічний супровід" дозволило Чупіній К. (2021 : 76) сформулювати наступне визначення цього поняття: "психолого-педагогічний супровід осіб з ООП – це системна діяльність психолога та інших спеціалістів, яка спрямована на створення комплексної системи клініко-психологічних, психолого-педагогічних і психотерапевтичних умов, що сприятимуть засвоєнню знань, умінь і навичок, успішній адаптації, реабілітації, особистісному становленню особи, її інтеграції в соціум".

Цікавим в плані організації навчання студентів з ООП є досвід університету Пуатьє (Франція). Варто відзначити, що в університеті діє Студентська служба з інвалідності (Service Handicap Etudiants "SHE"), яка існує з 2009 року, а у 2019 році SHE була приєднана до нового центру "Студентська підготовка та успішність" (FRE). До Служби можуть звернутись студенти з обмеженими можливостями як з постійними, так і з тимчасовими. До цієї категорії здобувачів освіти відносять осіб з розладами сенсорної системи, з руховими, психологічними, когнітивними, мовними та мовленнєвими розладами, розладами аутичного спектру, з низкою хронічних розладів, які можуть призвести до інвалідності, порушеннями нейро розвитку (аутизм, дислексія, РДУГ).

За рахунок спільної діяльності здобувача освіти і працівників "SHE", отримати інформацію про право на корегування навчання, мають можливість зв'язатись з іншими студентами, викладачами та успішно підготуватись до процесу навчання, здійснення підсумкового контролю. Приділяється увага і соціальним аспектам життєдіяльності здобувачів освіти, а саме: ступінь задоволення повсякденних потреб: житло, транспорт, фінанси, необхідні предмети для життєдіяльності і навчання, перенаправлення до інших соціальних інституцій (асоціації "HandiSup Center Ouest", соціального працівника, місцевої структури). Студентська служба для осіб з обмеженими можливостями здійснює супровід здобувачів освіти протягом усього навчання в університеті, співробітники служби пропонують індивідуальну програму підтримки з аналізом життєвої ситуації студента, проводять співбесіди для розуміння навчальних труднощів, здійснюють заходи з інтеграції студентів з обмеженими можливостями, проведення просвітницьких акцій, пошук різноманітних ресурсів та ініціювання інформаційних зустрічей з питань інвалідності і, що особливо важливо, це супровід професійної діяльності викладачів з особливими потребами.

Навчання здобувачів освіти в КНЛУ організовується відповідно до низки нормативно-правових документів. Наразі створено творчу групу з числа викладачів нашого університету, які працюють над створенням теоретико-організаційної моделі інклюзивної освіти у КНЛУ з урахуванням специфіки освітнього закладу, зокрема вивчають досвід організації інклюзивного середовища в інших закладах вищої освіти.

Основними завданнями супроводу здобувачів освіти з ООП в КНЛУ є збір інформації про проблеми студента, надання психологічної підтримки, формування індивідуального плану навчання, проведення психоедукації з питань інклюзії. Важливим елементом є формування контингенту здобувачів освіти, які потребують створення особливих умов для навчання та уникнення сегрегації учасників освітнього процесу. Іншою складовою в організації психолого-соціального супроводу є виявлення соціально-побутових проблем здобувачів вищої освіти: житла (непристосованість житла в гуртожитках), фінансового забезпечення, безбар'єрності архітектурного та освітнього середовища, психолого-педагогічних проблем здобувачів освіти та надання необхідної психологічної допомоги у вигляді психоконсультацій, організації

заходів щодо адаптації до освітнього середовища. Важливим також залишається і питання підготовки викладачів до викладання в інклюзивних та інтегрованих групах.

Отже, створення інклюзивного середовища є можливим за рахунок вивчення досвіду формування і розвитку інклюзивного середовища в інших освітніх закладах та урахування особливостей спрямованості професійної підготовки здобувачів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

Чупіна, К. (2021). Психолого-педагогічний супровід студентів з особливими освітніми потребами в умовах закладу вищої освіти. *Психологічний журнал*, *7,* 74–84. https://doi.org/10.31499/2617-2100.7.2021.234701

ПЕРЕВАГИ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Коваль Т. І.
Київський національний лінгвістичний університет

Швидкий технологічний розвиток в Україні, еволюція і прогрес в освітній галузі, зумовлений появою нових освітніх феноменів – Освіти 4.0 і цифрових технологій, зокрема технологій штучного інтелекту. Вони стали популярними оскільки призводять до швидких змін у житті та навчанні сучасної молоді, зокрема майбутніх учителів іноземних мов (ІМ). Освіта 4.0, за визначенням Дж. Міранди (Miranda J., Rosas-Fernández J., & Molina A., 2020), означає "бажання виховати нове покоління конкурентоспроможних фахівців, які можуть використовувати правильні фізичні та цифрові ресурси для надання інноваційних рішень поточним та майбутнім проблемам суспільства". А штучний інтелект (ШІ, англ. Artificial intelligence, AI) – це "організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи" (Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні, 2020).

На сьогодні ШІ в освіті – це інтеграція технологій, які відтворюють людське мислення і такі вміння, як розуміння складної інформації, здатність вести смисловий та зв'язний діалог та інші. Вони теж роблять навчання мобільним, персоналізованим, мотивованим та адаптованим до реалій сьогодення.

Розглянемо детальніше переваги використання технологій ШІ в навчанні іноземних мов (ІМ).

• **Швидке знаходження та аналіз великих обсягів інформації.** Найпоширеніші системи для знаходження інформації є генеративні інструменти ШІ, наприклад такі як: ChatGPT (https://chatgpt.com), Deepseek

(https://www. deepseek.com/) та Copilot (https://copilot.microsoft.com/), які можуть здійснювати пошук інформації в мережі Інтернет або поточному документі, допомогти знайти інформацію та навчальні матеріали в сучасних електронних бібліотеках, каталогах та наукометричних базах даних.

• **Доступність.** Використання ШІ робить навчання ІМ більш доступним. Онлайн-курси, платформи ШІ, безкоштовні сервіси створення засобів навчання ІМ можуть долати мовні та географічні бар'єри, щоб забезпечити якісну освіту.

• **Підвищення мотивації до навчання ІМ.** Системи ШІ виступають як засіб формування розуміння позитивного мотиву та заохочення до навчання ІМ. Вони можуть допомогти майбутнім учителям у подоланні тривоги, стресу та інших емоційних труднощів. При цьому студенти можуть отримувати насолоду від результатів пізнавальної діяльності, відкриття нового, реалізації здібностей.

• **Генерація ідей, текстів, інтерактивних діалогів.** Генеративний штучний інтелект – це ШІ, здатний генерувати текст, зображення або інші медіа, використовуючи мовні моделі. Студенти можуть спілкуватися з моделлю, ставити питання, висловлювати свої думки і отримувати негайну відповідь. Найпоширенішим генеративним інструментом ШІ є ChatGPT (https://chatgpt.com), який може допомогти студентам, покращити написання текстів та інтерактивних діалогів.

• **Додатковий інтелект.** Системи ШІ як засоби автоматизації сприяють підвищенню продуктивності розумової праці, розширюють можливості для продуктивної іншомовної комунікації, допомагають організувати "партнерство" між здобувачем освіти та ШІ, в якому першість надається людському фактору (Роль штучного інтелекту у вивченні іноземних мов, 2024, с. 8)

• **Розвиток комунікативних навичок з ІМ.** При вивченні ІМ корисними є спілкування з чат-ботами, які дозволяють студентам практикувати мовні навички, що може покращити навички аудіювання, розуміння мови і говоріння. Наприклад, Replika (https://replika.com/) – це ШІ-співрозмовник, що самонавчається. Спочатку він використовує заготовлені шаблони підтримки діалогу. Але згодом починає переймати манеру спілкування співрозмовника.

• **Візуалізація та гейміфікація навчального матеріалу.** У навчанні ІМ доцільно використовувати графічну інформацію у вигляді флеш-карток, інтелект карт, мультимедійних презентацій, що систематизують, упорядковують та візуалізують інформацію, а також комп'ютерні вправи – ігрові, контролюючі, тренувальні задля формування комунікативно-мовленнєвих умінь. Наприклад, Canva (https://www.canva.com/uk_ua/stvoryty/prezentatsii/) і Gamma AI (https://gamma.app/?lng=en) – це сучасні платформи для створення презентацій, які використовують можливості ШІ для візуалізації ідей.

• **Редагування та покращення письма, скорочення помилок.** Технології ШІ можна використовувати для створення віртуальних помічників, які надаватимуть допомогу студентам у покращенні їхніх навичок письма на ІМ. Вони здатні оцінювати письмові роботи студентів, надаючи корисний

зворотний зв'язок. Серед найпопулярніший є сервіс Grammarly (https://www. grammarly.com/), що безкоштовно перевіряє граматику, виправляйте граматичні помилки та неправильно поставлені розділові знаки.

• **Персоналізація навчання.** Системи ШІ створюють більше можливостей для студентів у процесі самонавчання та саморозвитку, а також сприяють створенню розумних платформ, що передбачають індивідуалізацію навчальних матеріалів. Наприклад, SpeakLanguages (https://uk.speaklanguages. com/) – містить матеріали, фрази, тематичні лексичні списки, що дозволять швидко розширити лексичний запас та послухати вимову записаного носія мови.

• **Адаптивне навчання та автоматичне оцінювання мовних навичок.** Технології адаптивного навчання сприяють індивідуалізованому підходу до навчання. ШІ може допомогти створити індивідуальну траєкторію навчання з ІМ, що відповідає особистим цілям кожного студента, зокрема проаналізувати їхні здібності та адаптувати матеріали до особливостей кожного; здійснити аналіз відповіді на основі автоматичного оцінювання, надати індивідуальний миттєвий зворотний зв'язок. Knewton (http://blog.ed-era.com/knewton/) – одна з найвідоміших адаптивних платформ, що використовує ШІ для аналізу освітніх даних здобувачів і надання персоналізованих рекомендацій щодо навчання.

• **Швидкий та якісний переклад.** У процесі вивчення ІМ, коли постає необхідність швидкого перекладу, незамінним помічником стає сервіс Deepl Translate (DeepL.com), популярність якого постійно зростає. Він широко використовується студентами у навчанні ІМ, оскільки його програмне забезпечення здобуло чудову репутацію завдяки точним перекладам.

Отже, переваги ШІ у процесі навчання ІМ незаперечні, але для досягнення помітних результатів недостатньо використовувати лише технології ШІ. Цифрові технології пропонують платформи і сервіси в мережі Інтернет, які на сьогодні експериментально перевірені та широко використовуються у процесі вивченні ІМ. Важливо знайти баланс між використанням уже перевірених на практиці цифрових технологій та технологій ШІ, які на сьогодні лише починають впроваджуватися у навчання ІМ.

ЛІТЕРАТУРА

Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні. (2020). *Кабінет міністрів України розпорядження. № 1556-р.* https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text

Роль штучного інтелекту у вивченні іноземних мов. (2024). [Тези доп. Міжвуз. наук.-метод. Семінару. Відп. ред. А. Г. Латигіна]. https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/8ec07421aea461af97c7205780d580f8.pdf https://doi.org/10.31617/k.knute.2024-02-15

Miranda J., Rosas-Fernández J., & Molina A. (2020). Achieving innovation and entrepreneurship through the application of education 4.0 and open innovation. *In Proceedings of the 2020 IEEE International Conference on Engineering. Technology and Innovation (ICE/ITMC)*, 1–6.

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ АДАПТИВНИХ НАВЧАЛЬНИХ СИСТЕМ

Кожевін І. І.
Київський національний лінгвістичний університет

Уміння аудіювання відіграють фундаментальну роль при вивченні іноземних мов. Особливо важливими вони стають у професійно-орієнтованій підготовці, адже є основою успішної комунікації.

Традиційний розвиток аудитивної компетентності передбачає підхід, орієнтований на викладача, при якому учні опрацьовують раніше записані аудіо-фрагменти або вправи на аудіювання в реальному часі, які часто доповнюються запитаннями для перевірки розуміння. Цьому підходу бракує адаптації до індивідуальних потреб у режимі реального часу, що робить його менш ефективним для учнів з різним рівнем підготовки або спеціальними потребами (Rosť, 2011).

Адаптивні навчальні системи – це освітні платформи, які забезпечують персоналізований навчальний процес через динамічне налаштування контенту та оцінювання відповідно до індивідуальних потреб учня. Ці системи використовують аналітику даних і алгоритми для забезпечення зворотнього зв'язку в режимі реального часу, адаптації навчальних траєкторій і оптимізації результатів навчання (Learning.com, 2023).

Найважливіші характеристики адаптивних систем навчання.

Персоналізація навчального плану. Навчання проходить за унікальним, індивідуальним навчальним планам, що дозволяє уникати зайвих матеріалів і зосередитись на тих сферах, які потребують вдосконалення.

Оцінювання у режимі реального часу та відстеження прогресу. Адаптивні навчальні системи постійно аналізують відповіді учнів, коригують рівні складності та надають миттєвий зворотний зв'язок, що дозволяє одразу виправляти помилки (Kosharna et al., 2023).

Автоматичне регулювання складності завдань. Технічні особливості дозволяють системі збільшувати або зменшувати складність матеріалу на основі рівня розуміння учня, забезпечуючи оптимальний рівень складності, не перевантажуючи учня (Bilous, 2019).

Інтеграція систем адаптивного навчання в процес викладання іноземної мови призвела до значного прогресу в персоналізованому навчанні, зокрема в розвитку навичок аудіювання та вимови. Різні платформи на базі штучного інтелекту успішно впроваджують адаптивні механізми для підвищення зацікавленості учнів і покращення засвоєння мови. Одним із широко поширених прикладів є Duolingo, який використовує алгоритми машинного навчання (Machine Learning) для відстеження прогресу користувачів і відповідної адаптації лексичного наповнення курсу та відповідних граматичних вправ. Постійно аналізуючи типи помилок і час відповіді, платформа змінює складність

завдань, забезпечуючи взаємодію учнів з матеріалами, які відповідають їхньому рівню володіння мовою.

Інша категорія адаптивних навчальних систем фокусується на фонетичній стороні мови: програми SpeechAce та Elsa Speak використовують технологію розпізнавання мовлення для аналізу вимови учнів і надання корекції в режимі реального часу. Ці платформи оцінюють інтонацію, плавність і артикуляцію, надаючи конкретні рекомендації для покращення вимови і розуміння на слух. Використання автоматизованого виявлення помилок дозволяє учням самостійно коригувати свою вимову, роблячи процес навчання більш ефективним та індивідуалізованим (Sudarmaji, 2022).

Ці адаптивні стратегії аудіювання не лише підвищують залученість учнів і покращення розуміння, а й сприяють розвитку навичок саморегульованого навчання, дозволяючи учням просуватися в індивідуальному темпі, отримуючи підтримку в режимі реального часу, адаптовану до їхнього рівня володіння мовою, що змінюється.

Отже, адаптивні системи трансформують навчання аудіювання, забезпечуючи індивідуалізоване навчання на основі даних. Здатність адаптувати аудіоматеріали, надавати зворотній зв'язок у реальному часі та підбирати вправи забезпечує більш ефективне формування навичок і розвиток умінь. Ці системи відповідають принципам мультимодального та диференційованого навчання, що робить їх придатними для сучасної освіти в сфері іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

Bilous, V. (2019). Basic principles for developing an adaptive learning system. *Open Educational E-Environment of Modern University*.

Cambridge ELT. (2017). Personalization of language learning through adaptive technology. *Cambridge Papers in ELT*.

Kosharna, N., Petryk, L., Sytnyk, O., Rudnik, Y., & Hapon, L. (2023). An adaptive system of teaching a foreign language to pedagogical students: European experience. *Multidisciplinary Science Journal, 5*(e2023ss0512).

Learning.com. (2023). What is adaptive learning & why does it matter? *Learning.com*. Retrieved from https://www.learning.com/blog/what-is-adaptive-learning-why-does-it-matter/

Rost, M. (2011). *Teaching and researching listening*. Pearson Education.

Shute, V. J., & Zapata-Rivera, D. (2012). Adaptive educational systems. *ResearchGate Publication*.

Sudarmaji, S. (2022). Adaptive learning for improving German-speaking skills in the digital age. *Eralingua: Jurnal Pendidikan Bahasa Asing dan Sastra, 6*(1).

ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЗДОБУВАЧАМ ОСВІТИ З ООП НА ЕТАПІ АДАПТАЦІЇ

Копил Н. В.
Генеральний директор ТОВ "ЭфАйЭм Груп Компані"

Психологічна допомога особам з інвалідністю та особам з ООП передбачає необхідність здійснення реабілітаційних заходів, соціальної підтримки, психоедукації та реалізації інклюзивних практик. При цьому інклюзивні практики в українських соціальних інститутах мають включати індивідуалізовані плани підтримки, спрямовані на реабілітацію, соціальну адаптацію та інтеграцію в суспільство, спрямованість на самообслуговуючу та трудову діяльність, підвищення самосприйняття та психологічне благополуччя осіб з інвалідністю та осіб, які потребують додаткових освітніх умов. В такому контексті можна говорити про повну інклюзію, яка націлена на створення таких умов, за яких особи з інвалідністю, незалежно від віку, мають рівний доступ до психологічної підтримки, освіти та соціальних послуг.

Складання інклюзивних освітніх програм при їх реалізації дозволяють особам різного вікі, які потребують додаткових освітніх умов, не тільки навчатися разом з іншими, але й отримувати при цьому індивідуальну психологічну та педагогічну підтримку. Особливий акцент варто робити на адаптацію навчальних планів і використання спеціальних технологій, що сприяє максимальному розвитку потенціалу дитини. При цьому, для дорослих осіб з інвалідністю переважає медико-соціальний підхід, в якому велика увага приділяється реабілітації після травм чи захворювань, але бракує широкого впровадження індивідуалізованих планів психологічної допомоги, яка має носити характер довготривалої підтримки, спрямованої не тільки на емоційне відновлення, а й на розвиток самостійності та професійної реалізації. Для реалізації свого потенціалу в професійній діяльності, для дорослих осіб з інвалідністю розробляються і впроваджуються програми професійної перекваліфікації, що дозволяє їм повертатися до активної трудової діяльності. Ці програми часто включають психологічне консультування, спрямоване на зниження рівня тривожності та стресу, пов'язаного з інвалідністю, а також допомогу в адаптації до нових життєвих умов.

Організація психологічної допомоги дітям з інвалідністю є частиною загальної інклюзивної освітньої системи, що дозволяє здобувачам освіти з ООП отримувати освіту разом із своїми однолітками. Такий підхід сприяє не тільки освітньому процесу, а й психологічному розвитку дітей з інвалідністю, допомагаючи їм адаптуватися до суспільства і розвивати комунікативні та соціальні навички, орієнтуючись на рекомендації, які розроблені командою інклюзивно-ресурсного центру.

Українські дослідники (Дуля, А. В., Лехолетова, М. М., & Лях, Т. Л., 2024) вказують на необхідність проведення низки психологічних заходів, які дозволять особи адаптуватись до свого фізичного стану та до умов

соціуму. Діяльність психолога з особами з ООП спрямована на подолання психологічних бар'єрів, пов'язаних з прийняттям власної інвалідності, формуванням адекватного самосприйняття і самооцінки, а також адаптацією до соціального середовища, у підтримці емоційної рівноваги і допомозі в подоланні негативних емоційних станів, таких як депресія, тривожність, відчуженість або страх перед майбутнім; допомагає зрозуміти і прийняти свою ситуацію, побачити нові можливості для розвитку і самореалізації. Другим напрямком є сприяння формуванню позитивного самосприйняття та підвищенню самооцінки осіб з інвалідністю, подолання невпевненості у собі та своїх можливостях; виконує важливу роль у процесі соціальної адаптації, допомагаючи особам з інвалідністю налагодити ефективні комунікативні навички, вчити їх взаємодіяти з оточуючими та інтегруватися у соціальні групи. Соціальна ізоляція є однією з головних проблем, з якими стикаються люди з інвалідністю, і психолог працює над тим, щоб зменшити її вплив, сприяючи розвитку соціальних зв'язків і підтримки.

Кравченко, І. П. (2021), Іванова, Н. В. (2018) зазначають, що психологічна підтримка може включати тренінги соціальних навичок, навчання ефективному вирішенню конфліктів, формуванню здатності до самостійного життя та впевненості у своїх можливостях і готовності брати на себе відповідальність за своє життя, а також консультування щодо побудови і підтримки взаємовідносин, надання підтримки родичам і близьким осіб з інвалідністю та формування стійкості осіб з інвалідністю до життєвих викликів та адаптації до змінних умов навколишнього середовища, допомога у створенні та підтримці позитивного бачення майбутнього. Психолог допомагає не тільки справлятися з фізичними обмеженнями, але й адаптуватися до нових умов життя. Психологічна підтримка на етапі становлення особистості є вирішальною для розвитку у дітей і молоді з інвалідністю впевненості у своїх силах, що дозволяє їм ефективніше інтегруватися у суспільство і досягати успіхів у різних сферах життя.

Загалом, роль психолога в адаптації осіб з інвалідністю до соціуму є невід'ємною частиною процесу їхнього особистісного зростання, соціальної інтеграції та реалізації життєвих цілей. Психолог виступає як посередник між особою з інвалідністю і суспільством, допомагаючи знайти шляхи до взаєморозуміння, підтримки та співпраці.

ЛІТЕРАТУРА

Дуля, А. В., Лехолетова, М. М., & Лях, Т. Л. (2024). Особливості соціальної роботи з особами з інвалідністю внаслідок війни. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, *98,* 42–46. https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series5.2024.98.08

Кравченко, І. П. (2021). Психологічна допомога особам з інвалідністю у контексті соціальної адаптації. Львівський національний університет імені Івана Франка.

Іванова, Н. В. (2018). Психологічні підходи до роботи з дітьми з інвалідністю. Тернопільський національний педагогічний університет.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Лягіна І. А.
Київський національний лінгвістичний університет

Створення інклюзивного освітнього середовища у системі вищої педагогіки є відображенням об'єктивних вимог, які висуваються перед сучасним українським суспільством. В основу інклюзивної освіти покладено ідеологію, яка виключає будь-яку дискримінацію і забезпечує рівне ставлення до всіх людей, але створює умови для студентів, які мають особливі освітні потреби (Кольченко & Нікуліна, 2007, с. 8).

Сучасна освіта має бути гнучкою, здатною адаптуватися до потреб суспільства, які постійно змінюються, а також відповідати потребам тих, хто навчається в межах різноманітних соціально-культурних норм (Терпелюк & Лякішева, 2011, с. 107).

Метою даного дослідження є висвітлення особливостей впровадження інклюзивної освіти у вищих навчальних закладах України відповідно до реалізації права на вищу освіту осіб з особливими потребами.

Питання інтеграції та інклюзії осіб з особливими потребами, їх соціалізації й адаптації вже тривалий час розглядаються вітчизняною науковою спільнотою. Різні аспекти цієї проблеми розкрито в наукових працях і дослідженнях багатьох українських вчених (В. Бондар, І. Іванова, А. Капська, А.Колупаєва, К. Кольченко, В. Ляшенко, Г. Нікуліна, А. Осадчих, Л. Савчук, Т. Сак, П. Таланчук, О.Таранченко, В. Тесленко, О. Федоренко, А. Шевцов, Л. Шумна та ін.). Національна система вищої освіти функціонує у правовому полі, що ґрунтується на Конституції України, законах України "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про наукову і науково-технічну діяльність", "Про охорону дитинства", "Про професійно-технічну освіту", "Про реабілітацію інвалідів в Україні", "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні", іншими нормативно-правовими актами, в яких зосереджена певна специфіка адміністративно-правових норм щодо вищої освіти для осіб з інвалідністю (Таланчук, 2014, с. 346). Останнім часом в Україні відбулися значні зрушення у сфері соціалізації людей з особливими потребами. Було прийнято низку законодавчих актів, які формують умови для полегшення їх життєдіяльності. Досягненням в демократизації українського суспільства є те, що в Законі України "Про вищу освіту" (2014) з'явився термін "особа з особливими освітніми потребами". Відповідно, збільшилася кількість вищих навчальних закладів, що приймають на навчання студентів з особливими потребами. (Кольченко & Нікуліна, 2008, с. 11).

Ратифікація Україною Конвенції ООН про права інвалідів та затвердження Державної цільової програми "Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів" на період до 2020 року поставили перед вітчизняними вищими навчальними закладами низку завдань, які стосуються забезпечення відкритості і доступності освіти для людей будь-якого віку, стану здоров'я

і матеріального становища, усунення будь-яких проявів дискримінації, створення рівних можливостей для отримання якісної освіти, запровадження інклюзивної освіти на всіх рівнях. Інклюзивна вища освіта в Україні базується на таких принципах: повага до прав та свобод людини; відкритість та гнучкість освіти, здатність оперативно реагувати на зміни та виклики; інноваційність, аналіз, пошук та впровадження кращих зразків інклюзивної політики та практики; формування толерантності та взаєморозуміння в освітньому середовищі, відсутність дискримінації; забезпечення архітектурної, інформаційної, освітньої та соціальної доступності освітнього середовища; дотримання стандартів якості освітніх послуг та науково-методичного забезпечення; узгодженість та координованість дій підрозділів та учасників навчально-виховного процесу; безперервність та наступність інклюзивної освіти на всіх рівнях навчання: школа – коледж – університет – аспірантура – післядипломна та курсова освіта; індивідуалізація навчання та гармонійний розвиток особистості; залучення до суспільного життя, соціалізація, підготовка до працевлаштування (Кольченко & Нікуліна, 2013).

Потреба інтеграції людей з обмеженими можливостями у суспільство, де на рівні зі здоровими людьми вони зможуть приймати участь у всіх сферах суспільного життя, обумовлює зміни у навчанні таких осіб у ВНЗ (Терпелюк & Лякішева, 2011, с. 108). Інклюзивне навчання у вищій школі ми визначаємо як комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної вищої освіти студентам з інвалідністю шляхом організації навчання з урахуванням індивідуальних особливостей їхньої навчальнопізнавальної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

Кольченко, К. О., & Нікуліна, Г. Ф. (2007). Вища освіта в Україні: від інтеграції до інклюзії. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: збірник наукових праць*, *4*(6).

Кольченко, К. О., & Нікуліна, Г. Ф. (2008). Інклюзивне університетське середовище як запорука якісної і доступної вищої освіти. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: збірник наукових праць*, *4(6)*.

Кольченко, К. О., & Нікуліна, Г. Ф. (2013). Концептуальні підходи до впровадження інклюзивної освіти у вищих навчальних закладах. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: збірник наукових праць*, *10*(12), 13–16.

Таланчук, І. В. (2014). Загальна характеристика вищої освіти інвалідів як об'єкту адміністративно-правового регулювання. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації Конвенції ООН про права інвалідів*, 346.

Терпелюк, С. І., & Лякішева, А. В. (2011). Реалізація людьми з інвалідністю права на отримання освіти. *Сучасний світ і незрячі: людина з інвалідністю у правовій державі – матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції*, 107–109.

СТРУКТУРА ЗМІСТУ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ГАЛУЗІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І КУЛЬТУР ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Ніколаєва С. Ю.
Київський національний лінгвістичний університет

Проблема інноваційної компетентності (ІК) здобувачів освіти різних рівнів цікавить науковців протягом багатьох років. Під *ІК в освіті* ми розуміємо систему мотивів, знань, умінь та навичок, особистісних якостей здобувачів освіти, що забезпечує ефективність використання новітніх технологій в освітній діяльності. Актуальність дослідження зазначеної проблеми влучно сформульована Сю-Мей Чен (Xiu-Mei Chen) та його співавторами, які стверджують, що ІК є важливою ключовою навичкою загальної грамотності студентів 21 століття.

За останні п'ять років (2020 – 2024) свої праці з зазначеної проблеми опублікувало багато *вітчизняних* науковців. Наведемо приклади прізвищ: Шерудило А., Штефан Л., Тюріна В., Данченко І., Атрощенко Т., Вєнцєва Н., Бурчак Л., Кириленко С., Грицай Н., Попельницька О., Скоролітня А. та інші.

Закордонні науковці також приділили та приділяють зазначеній проблемі належну увагу. Вважаємо правомірним акцентувати на наукових розвідках 2020 – 2024 років таких авторів, як T. H.-K. Yu, K.-H. Huarng, D.-H. Huang, R. Ferreras-Garcia, J. Sales-Zaguirre, E. Serradell-Lopez, F. J. Fernández-Cruz, F. Rodríguez-Legendre, K. S. Ojo, Hua Chen, Xing-Yong Jiang, Xu-Dong Li, Jeffrey Hugh Gamble та інших.

В основному дослідниками висвітлено такі питання: сутність, визначення та складові ІК; модель ІК; місце та роль ІК у підготовці фахівців різних профілів; вплив освітнього середовища на формування ІК; фактори впливу на формування ІК; методи формування ІК; створення мотивів для оволодіння ІК; значущість ІК у підготовці вчителів/викладачів та деякі інші.

Щодо проблеми змісту ІК, то єдиного погляду на його склад досі не існує. Відносно змісту ІК у навчанні ІМіК, то він майже не розглядався. У публікації "Prospective foreign languages teaching professionals' innovation competence structure" (Nikolaeva, 2024) ми обґрунтували структуру ІК. Доведено, що зазначена компетентність має складатися з чотирьох підкомпетентностей: знання про інноваційну діяльність у галузі навчання іноземних мов і культур; уміння реалізувати інновації у галузі навчання іноземних мов і культур; комунікація з питань, що стосуються інновацій у навчанні іноземних мов і культур; автономність та відповідальність у реалізації інновацій у навчанні іноземних мов і культур.

Отже, вважаємо, що згідно з реалізованими науковими розвідками зміст ІК раціонально укладати за наступними блоками.

БЛОК 1. Знання про інноваційну діяльність у галузі навчання ІМіК у закладах освіти. Наприклад:

• Знання провідної мети інноваційної діяльності в галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

• Знання предмета інноваційної діяльності в галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

• Знання загальних принципів забезпечення інноваційної діяльності у галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

БЛОК 2. Уміння реалізувати інновації у галузі навчання ІМіК у закладах освіти. Наприклад:

• Уміння досягати провідної мети інноваційної діяльності в галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

• Уміння досліджувати предмет інноваційної діяльності в галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

• Уміння додержуватися загальних принципів забезпечення інноваційної діяльності у галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

БЛОК 3. Комунікація про інновації у галузі навчання ІМіК у закладах освіти. Наприклад:

• Знання вимог до усної комунікації про інновації у галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

• Знання вимог до письмової комунікації про інновації у галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

• Знання основ міжкультурної комунікації про інновації у галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

БЛОК 4. Автономність та відповідальність у реалізації інновацій у навчанні ІМіК у закладах освіти. Наприклад:

Автономність

• Автономне набуття знань про провідну мету інноваційної діяльності в галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

• Автономне набуття знань про предмет інноваційної діяльності в галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

Відповідальність

• Відповідальність за набуття знань провідної мети інноваційної діяльності в галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

• Відповідальність за набуття знань про предмет інноваційної діяльності в галузі навчання ІМіК у закладах освіти.

Наступним етапом дослідження має стати відбір змісту ІК для студентів бакалаврату, магістратури та аспірантури.

ЛІТЕРАТУРА

Nikolaeva S. (2024). Prospective foreign languages teaching professionals' innovation competence structure. *Culturology, upbringing and education as components of pedagogical and philological activity* (pp. 440–455). International Science Group. https://isg-konf.com/culturology-upbringing-and-education-as-components-of-pedagogical-and-philological-activity/

МІЖНАРОДНІ РЕЙТИНГИ УНІВЕРСИТЕТІВ ЯК МЕХАНІЗМ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Рижук Я. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Забезпечення якісної освіти відноситься до пріоритетних завдань держави (Рязанов, 2022). Загалом, розвиток країни та добробут суспільства залежать від рівня підготовки висококваліфікованих працівників. В умовах глобалізації вищу освіту варто розглядати як один із ключових факторів міжнародної конкурентоспроможності держави. Тому якість освіти є важливим елементом державної політики. Разом з тим, оцінка якості освіти може бути досить суб'єктивною за відсутності чітких та структурованих критеріїв. Для того, щоб забезпечити об'єктивне оцінювання, ми пропонуємо виокремити міжнародні рейтинги університетів, як один із критеріїв оцінювання якості освіти. На сьогодні вони надають суспільству зрозумілий індикатор успішності закладів вищої освіти (далі – ЗВО). Дані рейтингів широко використовуються абітурієнтами для прийняття рішень щодо вступу (Hazelkorn, 2019). Зокрема, позиції у світових рейтингах впливають на репутацію ЗВО та їх здатність залучати абітурієнтів і викладачів, а також на обсяги фінансування і підтримку з боку держави чи інвесторів. Таким чином, рейтинги стали важ ливим механізмом зовнішнього оцінювання якості освіти. Вони мотивують ЗВО підвищувати показники своєї діяльності.

Наголосимо, що "репутаційний" критерій оцінювання якості освіти є одним із загальних у науковій літературі (Єсіна, 2012; Медведовська, 2016; Васецька, 2020). А оскільки рейтинги ЗВО побудовані, серед іншого, і на їхній міжнародній репутації, можемо стверджувати, що цей критерій входить до частини більш ширшої концепції "репутац ійності", що підтверджує тезу про можливість розгляду міжнародного рейтингу як критерію оцінки якості вищої освіти.

Варто відмітити, що рейти нги засновуються на низці об'єктивних показників. Вони здійснюю ть порівняльний аналіз ЗВО у глобальному масштабі. Рейтинги врахов ують комплексну сукупність факторів, що характеризують якість освітнього процесу. Такі фактори можуть варіюватись, проте, вони дозволяють мі німізувати суб'єктивність при оцінюванні ЗВО, оскільки засновуються на чітких стандартизованих критеріях та методиках.

Важливість рейтингів можемо спостерігати і у контексті освітньої політики Європейського Союзу. За о станні п'ять років ЗВО у ЄС продемонстрували певний прогрес у міжнарод них рейтингах, хоча лідерство традиційно утримують університети США та Великої Британії. Згідно з даними Times Higher Education за 2022, серед топ-100 ЗВО сві ту 19 представляли країни ЄС (European Comission, 2022). Це робить Союз другою за представленістю регіональною групою після США. Подібна картина і в Academic Ranking, де до сотні найкращих увійшов 21 університет з ЄС (Academic Ranking of World Universities, 2024). Приклади окремих країн свідчать про вплив рейтингів на освітню політику. У Франції реалізовано серію реформ та об'єднання ЗВО з

метою підвищення конкурентоспроможності. Це принесло свої плоди, адже у топ 100 увійшли 4 французькі ЗВО. Такі позиції дали змогу Франції обійти Німеччину та Нідерланди за числом ЗВО у сотні найкращих. Ці успіхи пов'язані з цілеспрямованою державною політикою, які були частково мотивовані бажанням покращити рейтингові показники. В цілому ЗВО Західної Європи, зокрема з Німеччини, Нідерландів, скандинавських країн, стабільно входять до топ-100–200. Разом з тим, деякі ЗВО Східної Європи поступово піднімаються в рейтингах, залучаючи більше міжнародних проєктів та публікацій. За даними рейтингових аналітиків, у 2023 році в загалом 36 університетів з Європи (включно з Великою Британією та Швейцарією) потрапили до світової сотні найкращих (European Comission, 2022). Це свідчить про високий, хоча й нерівномірний, рівень конкурентоспроможності європейської вищої освіти. Таким чином, глобальні рейтинги стимулювали в ЄС процеси вдосконалення: університети впроваджують міжнародні стандарти якості, нарощують дослідницький потенціал та активніше змагаються за талановитих студентів і науковців на світовому ринку освіти.

Так им чином, міжнародні рейтинги університетів доцільно використовувати як один із критеріїв оцінювання якості вищої освіти, адже оскільки вони засновуються на сукупності об'єктивних, стандартизованих та порівнянних показників. Такі показники охоплюють ключові аспекти діяльності ЗВО. Загалом, міжнародні рейтинги не лише відображають позицію ЗВО у глобальному освітньому просторі, а й виконують функцію зовнішнього незалежного індикатора якості. З урахуванням цього, вони є вагомим механізмом оцінки якості освіти та стимулом до підвищення конкурентоспроможності закладів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

Васецька, Л. І. (2020). Критерії якості навчання у медико-фармацевтичному закладі вищої освіти. Організація й проведення контролю у процесі навчання. Методичні рекомендації. https://surl.li/wltucs

Єсіна, О. Г. (2012). Критерії оцінки якості підготовки сучасних фахівців. *Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі*, *7,* 84–90.

Медведовська, Д. О. (2016). Основні критерії якості вищої освіти: досвід Великої Британії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 48–55.

Рязанов, М. Р. (2022). Кадровий аспект забезпечення якості вищої освіти. *Економіка та суспільство*, 42. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-13

Academic Ranking of World Universities (2024). https://www.shanghairanking.com/rankings/arwu/2024

European Higher Education Sector Observatory (2025). https://www.che.de/en/project/european-higher-education-sector-observatory-eheso/

ДІЯЛЬНІСТЬ ІРЦ: ЗМІСТ, НАПРЯМИ, ХАРАКТЕРИСТИКА

Розка А. А.
директорка ІРЦ №5, м.Київ

Зростання кількості здобувачів освіти з інвалідність та осіб з особливими освітніми потребами потребує і нового розуміння у створенні умов для їх навчання у закладах освіти: дошкільних закладах освіти, закладах загальної освіти, у закладах вищої освіта та закладах позашкільної освіти.

У Положенні "Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр" (2017) в п.п. 1. Загальної частини подано визначення ІРЦ яким ми будемо послуговуватись в наших роботах і яке звучить наступним чином: "ІРЦ є установою, що утворюється з метою забезпечення права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, в тому числі у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та інших закладах освіти, шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи (далі – комплексна оцінка) та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу".

Як зазначено в посібнику за загальною редакцією Софій К. З. (2015), загальна концепція інклюзивно-ресурсних центрів, як у світовій, так і в українській освітній практиці продовжує розвиватись, оскільки змінюються погляди суспільства на освітні можливості дітей з інвалідністю, що в свою чергу підвищує їх активність в соціумі. І якщо на початку свого створення ІРЦ здійснювали лікувальну або реабілітаційну діяльності, то вже сьогодні їх діяльність здійснюється за багатьма новими напрямами, в яких співпрацю здійснюють і з батьками дитини, і з педагогічним персоналом освітнього закладу.

Основними напрямами діяльності ІРЦ можна вважати:

- Експерно-діагностичну та інформаційно-аналітичну роботу: здійснення комплексної оцінки розвитку дитини, виявлення її особливих освітніх потреб, розробка рекомендацій до освітніх програм для здобувачів освіти з ООП, аналіз і обробка інформації, ведення відповідних реєстрів, тощо;

- Методична і консультативна робота з педагогами й батьками: консультування з питань надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових занять дітям з ООП, організації інклюзивного завчання; консультування з питань розвитку і навчання осіб з ООП, формування освітньої і розвивальної мотивації;

- Надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг дітям з ООП раннього та дошкільного віку в ситуації, якщо вони не мають можливості отримувати ці послуги в закладах освіти; дітям шкільного віку, які перебувають під педагогічним патронажем;

- Психолого-педагогічний і логопедичний супровід дітей з особливими потребами: моніторингу динаміки розвитку дітей з ООП через взаємодію з їхніми батьками, закладами освіти в яких вони навчаються, участь

педагогічних працівників ІРЦ в командах психолого-педагогічному супроводу дитини з ООП в закладах освіти, де навчаються діти;

- Інформаційно-просвітницька діяльність: взаємодія з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, соцзахисту, службами у справах дітей, громадськими організаціями, закладами освіти.

В основі діяльності ІРЦ лежить соціальна модель розуміння інклюзивного навчання, при якій упор робиться на сильні сторони дитини, пошук її ресурсів.

Кадровий потенціал ІРЦ забезпечується директором центру, логопедами, дефектологами, сурдопедагогами, тифлопедагогами, реабілітологами, практичним психологом, соціальним педагогом, бухгалтером, медичним працівником та технічним персоналом, відбір яких відбувається через конкурс на заміщення вакантних посад.

ЛІТЕРАТУРА

Каменщук, Т. Д., Скляр, С. В., Шагай, Н. І., Заєркова, Н. В., Полякова, О. М., Софій Н.З. (заг.ред.), (2015). Інклюзивний ресурсний центр: досвід проекту. ТОВ "Видавничий дім "Плеяди".

Порошенко, М. А. (заг.ред.), Колупаєва, А. А., Ярошук М. В., Таранченко, О. М., Прохоренко, Л. І., Гудим, І. М., Федоренко, О. Ф., Данілавічюте, Е. А., Рібцун, Ю. В., Мельник, А. Ю., Воробей, О. В., Ярова, Г. О., Заруденко, Ю. В., Болкун, М. О., Новосад, В. Є., Макарук, О. О., Самойленко, Л. А. (2018). Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посібник. Київ.

Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр" від 12 липня 2017 №545 зі змінами внесеними згідно Постановам МК №1491 від 24.12. 2024. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМИ З LEGO-КОНСТРУЮВАННЯ З ІНТЕГРАЦІЄЮ ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Силенок К. Г., Супрун Н. О., Сергієнко І. М.
ПШ "Турбота" м.Київ,

В умовах постійного стресу та емоційного навантаження шкільне навчання учнів початкової школи, позашкільної освіти потребує від педагога пошуку нових, цікавих для здобувача освіти технологій навчання. При цьому значна увага має приділятись учням з особливими освітніми потребами. На нашу думку, доцільним в таких ситуаціях є використання STEAM-освіти, основною складовою якої є використання технік Lego. Використання Lego дозволяє сформувати у здобувачів освіти практичним шляхом ключові компетентності

у галузі науки, технологій, інженерії, математики, природничих дисциплін, а також розвинути творчі здібності і фантазію.

В нашій педагогічній практиці використовується авторська програма "Інноваційна навчальна програма з LEGO-конструювання науково-технічного напряму з інтеграцією інклюзивного підходу для початкової школи та позашкільної освіти". Мета програми: створення умов для вивчення наукових основ природничих та математичних дисциплін через ігрову діяльність з використанням наборів Lego Education Community Starter Set, Lego Classic, Lego City, Lego Education, тематичних наборів конструктора Lego, а також розвитку науково-технічного та творчого потенціалу особистості дитини шляхом організації її діяльності в процесі інтеграції початкового інженерно-технічного конструювання та організації дозвілля школярів у позаурочний час. Реалізація вказаної програми здійснювалась протягом двох років, ґрунтуючись на принципах співробітництва, свободи, творчості та успіху. Особлива увага приділяється інклюзивному підходу, що дозволяє адаптувати навчальні завдання відповідно до можливостей кожної дитини. Lego-конструювання – це потужний інструмент розвитку для дітей із ЗПР, який допомагає покращити когнітивні, моторні, соціальні та мовленнєві навички.

Основною характеристикою цієї програми є те, що її практична реалізація передбачена протягом чотирьох років у різних вікових групах та для різних за станом соціального та психофізичного здоров'я здобувачів освіти. Варто зазначити, що реалізація вказаної програми здійснювалась в гуртку науково-технічного спрямування "Lego-конструювання". Такий підхід до її реалізації дозволив зацікавити гуртківців сучасними технологіями конструювання та моделювання. Особливу цікавість викликало конструювання у школярів, які потребують додаткової педагогічної уваги, у зацікавленні дітей шкільними науковими дисциплінами. Використання в роботі з Lego природніх життєвих ситуацій сприяє закладанню для здобувача освіти уміння учитись протягом життя, оскільки в конструюванні є можливість змінити задумане, а не зупинитись і кинути розпочате.

Отримані результати підтверджують ефективність Lego-конструювання як методу інклюзивної освіти, що сприяє гармонійному розвитку всіх учнів. Ми дійшли думки, що використання конструктора Lego сприяє розвитку дрібної моторики, просторового та конструктивного мислення, уяву, мислення, креативності, бажання експериментувати, досліджувати та вмінню працювати в команді, можливості досліджень, експериментів й винаходів, здатності співпрацювати з партнером, почуття впевненості у собі, що особливо важливо для учнів молодшого шкільного віку. Заняття з конструктором Lego виступають способом дослідження, експериментування та методом дослідження навколишнього світу, орієнтації дитини в реальному часі та просторі. При цьому здобувач освіти має свободу і самостійність у процесі пошуку шляхів вирішення поставлених вчителем задач.

Аналіз праць Панченко Є. (2024), дозволяє підтримуватись ідеї, що основним засобом в реалізації вказаної програми є конструктори фірми LEGO, оскільки

саме вони є педагогічним засобом, який дозволяє учителю забезпечити інтеграцію різних видів навчальної діяльності, сприяє сенсорному й психомоторному, логічно-математичному розвитку, розвитку дисциплінованості, уважності і посидючості, просторової уяви і орієнтації. І здійснити це можна через провідну діяльність – гру, особлива цінність, якої полягає у формуванні пізнавальних процесів і навчальної мотивації у дітей з ООП.

Гладуш В.А., Коменко А.В. (2021) зазначають, що в сучасній педагогічній практиці використання інтеграційної моделі LEGO сприяє розвитку когнітивної сфери дітей з особливими освітніми потребами та створює можливість комплексного розвитку процесів сприймання і вищих психічних функцій у цієї групи здобувачів освіти.

Отже, LEGO-конструювання виступає одночасно простою, але ефективною педагогічною технологією у розвитку особистості здобувача початкової освіти незалежно від стану психофізичного здоров'я. Як зазначають сучасні дослідники, LEGO виступає однією з розповсюджених педагогічних систем, які використовують тривимірні моделі реального життєвого світу та через предметно-ігрове освітнє середовище сприяють розвитку здобувача освіти і формують основи для майбутньої професії.

ЛІТЕРАТУРА

Панченко, Є. С. (2024). Використання Lego-технологій як інноваційного інструменту на заняттях у ЗДО. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти: зб. наук. праць, ХГПА,* 501–505.

Гладуш, В. А., Коменко, А. В. (2021). Інтеграційна модель розвитку пізнавальних процесів дітей з ООП засобами LEGO. *Наукові перспективи. Серія "Педагогіка", 6*(12), 237–248. https://doi.org/10.52058/2708-7530-2021-6(12)-243-254

ПРАКТИЧНІ ЦІЛІ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ

Сова А. О.
Київський національний лінгвістичний університет

На початковому етапі (1–1,5 років) формування іспанськомовної компетентності в монологічному мовленні (КММ) майбутні вчителі мають опанувати її на рівні B2 (Тарнопольський, 2006, с. 17). У Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти зазначено, що на цьому рівні КММ студент має представляти чіткі, детальні висловлювання та презентації із широкого кола питань, пов'язаних зі сферою їхніх інтересів, та підкріплюючи ідеї додатковими аргументами та відповідними прикладами (Council of Europe, 2020, с. 62).

З погляду практичної організації освітнього процесу таке визначення є недостатнім, оскільки виникає потреба в уточненні складу КММ. Тому ми окреслимо практичні цілі формування іспанськомовної КММ майбутніх учителів через призму її складників. Заздалегідь зазначимо, що ці складники формуються інтегровано.

Навчання іспанськомовного монологічного мовлення (ММ) неможливе без сформованих *усномовленнєвих навичок*, які включають фонетичні, лексичні, граматичні та навички вживання засобів міжфразового зв'язку (як-от адвербалій часу, причини або наслідку). Чим краще вони сформовані, тим більш автоматизованими є мовленнєві операції, які забезпечують мовне оформлення монологу. Це дає мовцю змогу краще сфокусуватися на змісті мовлення (Устименко, 2011, с. 96).

На сформованих навичках базуються такі *мовленнєві уміння* іспанськомовної КММ, які мають опанувати майбутні вчителі: лаконічно висловлювати свою думку щодо поглядів співрозмовників, надавати прості настанови й інструкції, узагальнювати здобуту інформацію з відповідними коментарями, складати описи людей, місць, об'єктів та процесів, оповідати короткі історії, розкривати деталі несподіваних випадків і пригод, детально висвітлювати набутий досвід, поглиблювати аргументацію, робити коротку підготовлену презентацію (Тарнопольський, 2006, с. 17).

Варто зазначити про *компенсаторні вміння*, які дають мовцю змогу виходити зі складної ситуації, коли йому не вистачає певних мовних засобів. До них належать уміння: повернутися до попереднього висловлювання, перефразування або замінити слово, яке не вдається згадати, утворювати нові слова на базі знайомих, використовувати відповідні невербальні засоби та ін. (Устименко, 2011, с. 95).

Також майбутнім учителям важливо розвивати *професійно орієнтовані* вміння, як-от: проводити етапи уроку іспанською мовою, презентувати учням завдання, давати відповіді на поставлені запитання тощо.

Знання іспанськомовної КММ поділяються на декларативні та процедурні. До *декларативних* відносять знання про типологію монологів, їх типову тематику в житті носія мови, значення засобів міжфразового зв'язку, різницю між мовними регістрами тощо (Устименко, 2011, с. 96).

До *процедурних* належать знання про особливості вербальної та невербальної поведінки носіїв мови під час ММ і про особливості підготовки, реалізації, корекції власного монологічного висловлення та ін. (Устименко, 2011, с. 96).

Знання ММ не існують автономно, а формуються автоматично під час комунікації і є імпліцитними, оскільки студенти ними володіють, не замислюючись над цим (Устименко, 2011, с. 96).

Останнім складником іспанськомовної КММ є *комунікативні здібності*, які розвиваються в майбутніх учителів у процесі опанування ММ: мотиваційна готовність до спілкування, здібність розподіляти власне висловлювання на логічні частини, здібність коригувати під час ММ як форму, так і зміст висловлювання, здібність оцінювати власне мовлення та порівнювати сказане із запланованим тощо (Устименко, 2011, с. 97).

ЛІТЕРАТУРА

Тарнопольський, О. Б. (2006). *Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти*. Фірма "ІНКОС".

Устименко, О. М. (2011). Зміст і цілі формування в учнів середніх навчальних закладів іншомовної компетентності у монологічному мовленні. *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*, *20*, 93–102.

Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume.* Council of Europe Publishing.

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОВЕДЕННЯ ІТЕГРОВАНИХ ЗАНЯТЬ З ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО

Стельмах Д. О.

Національний університет "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка

Інтегроване навчання не є новим явищем у освіті. Важливість міждисциплінарних зв'язків розглядалася різними методистами ще на початку минулого століття. На сучасному етапі інтегративний підхід є основою для реалізації STEM – освіти та активно впроваджується в Новій українській школі. (Підгорна & Твердохліб, 2023). Великі можливості для інтегрованого навчання дає іноземна мова (ІМ) на мовних спеціальностях, яка може виступати не лише метою навчання, а і засобом отримання знань з інших предметів. Крім того ІМ, на думку дослідників , є засобом пізнання світу та іншомовних культур (Горбань та ін., 2020).

Проблема інтегрованого навчання розглядалася такими науковцями, як БорискоН.В.,ЗєняЛ.В.,КотковецьА.Л.,ПідгорнаТ.,ПисьменнаІ.І.,СажкоЛ.А, Твердохліб І. та багатьма іншими. Втім, імплементація інтегрованого навчання у підготовку майбутніх учителів ІМ та зарубіжної літератури потребує детальнішого вивчення. Відтак, метою цього дослідження є вивчення перспектив проведення інтегрованих занять з історії зарубіжної літератури (ІЗЛ) та ІМ в закладах вищої освіти (ЗВО), що готують таких фахівців.

Перш ніж розглянути перспективи інтегрованих занять з ІЗЛ та ІМ, звернемося до робочих програм цих дисциплін та проаналізуємо вміння, якими мають оволодіти студенти на цих предметах. Так, основними вміннями на практичних заняттях з ІЗЛ у ЗВО науковці виокремлюють такі: виконувати науковий аналіз явищ художньої літератури: аналізувати своєрідність стилю, жанру, композиції окремих творів; характеризувати систему образів; виявляти національну своєрідність певного літературного періоду, її традиції та зв'язок із іншими літературами, зокрема – українською; вільно оперувати основними фактами біографії письменників, історіями написання творів, що вивчаються; аналізувати історичні джерела різноманітного характеру;

логічно висловлювати і обґрунтовувати свої думки; провадити самостійний науковий пошук (Свіца, 2024).

Аналіз робочих програм з практики усного та писемного мовлення ІМ передбачає удосконалення вмінь в чотирьох видах МД у межах іншомовної комунікативної компетентності, серед яких зокрема виокремлюються і такі, як читати художню англомовну літературу в оригіналі, демонструвати розуміння різних типів текстів, газетних та журнальних статей, бути спроможними їх обговорювати; володіти розмовними навичками необхідними для висловлення власної позиції, обговорення проблемних питань, участі в дебатах.(Тарнавська & Верещак, 2024). Як бачимо, багато умінь, що прописані у робочих програмах є спільними для обох предметів, зокрема вміння вільно висловлюватися, критично аналізувати тексти та обґрунтовувати свої думки. Це створює надійне підґрунтя для проведення інтегрованих занять.

Спробуємо тепер визначити перспективи проведення інтегрованих занять для обох предметів. Розглянемо спочатку переваги організації таких занять для вивчення ІЗЛ. Так, до них належить знайомство з певними творами або частинами творів в оригіналі. Читання оригінальної літератури дає можливість оцінити майстерність художнього слова напряму, без посередництва перекладача. Використання ІМ дозволяє також провести порівняння оригіналів з перекладами. До того ж, студенти і самі можуть спробувати себе у ролі перекладача. Ще однією перевагою для аналізу художніх текстів буде ознайомлення з критичною думкою зарубіжних літературознавців, а також ширший доступ до різноманітних історичних джерел, необхідних для вивчення біографії письменника, доби того часу чи певної літературної епохи. Використання ІМ дає змогу брати участь в різних міжнародних літературних проектах чи конференціях.

Що стосується переваг інтегрованих занять для вивчення ІМ, спробуємо виокремити їх для кожного виду мовленнєвої діяльності окремо. Так, читання художніх творів в оригіналі покращує пам'ять студентів, збагачує їх словниковий запас, дозволяє знайомитися з культурою, побутом чи звичаями певної країни. Художні твори виступають прекрасною мотивацією для розвитку умінь говоріння, адже обговорення образів, сюжету, композиції певного твору чи порівняння його з іншим допомагають удосконалювати, як вміння діалогічного так і вміння монологічного мовлення в залежності від обраного прийому. Уміння писемного мовлення ІМ можна розвивати за допомогою написання різноманітних есе, творів чи за допомогою літературних проектів, таких як, наприклад, зміна кінцівки твору, написання власних віршів, оповідань тощо. Аудитивні уміння студентів будуть удосконалюватися під час обговорень ІМ або під час прослуховування аудіоверсій художньої літератури.

Таким чином, організація інтегрованих занять з історії зарубіжної літератури та ІМ в ЗВО дає можливість розвивати уміння студентів з обох дисциплін, зокрема: вміння читання та аудіювання творів ІМ в оригіналі, вміння аналізувати сюжет і образи та вміння висловлюватися,

щодо прочитаного, вміння писати есе на літературну тематику. До того ж, інтегровані заняття створюють можливості для розвитку пам'яті, уяви, креативності та аналітичного мислення студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горбань, О. Д., Письменна, І. І., & Щербицька, В. В. (2020). Інтегрований підхід до вивчення іноземної мови у ЗВО. *Bulletin of Alfred Nobel University. Series "Pedagogy and Psychology"*, *1*(19), 144–148. https://doi.org/10.32342/2522-4115-2020-1-19-16
2. Підгорна, Т., & Твердохліб, І. (2023). Особливості підготовки майбутніх учителів до впровадження інтегративного підходу в освітній процес. *Ukrainian Educational Journal*, *3*, 132–143. https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-3-132-143
3. Свіца, Т. (2024). *Силабус навчальної дисципліни Історія зарубіжної літератури 2*. https://dspace.bdpu.org.ua/server/api/core/bitstreams/fea86505-4a99-477f-b520-558ae6cb7a7a/content

Тарнавська, М., & Верещак, Ю. (2024). *Робоча програма навчальної дисципліни ОК 21 Практика усного та писемного мовлення*. ЦДУ імені В. Винниченка. https://cusu.edu.ua/images/filology/Kaf_perekl/OPP/bakalavr/035.10_prykl_ling/2023/РП_ПУПМПрикладна_24-25_2К.pdf

ЦІЛІ І ЗМІСТ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ "СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ"

Устименко О. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Дисципліна "Сучасні технології навчання іноземних мов" пропонується в якості нормативної або вибіркової навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта на першому (бакалаврському) або на другому (магістерському) рівнях. Цілями вивчення дисципліни є ознайомлення майбутніх учителів іноземної мови з теоретичними основами та методикою використання сучасних технологій навчання іноземних мов задля формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти, зокрема формування у студентів професійно-методичних знань та вмінь аналізу, відбору і самостійного розроблення навчальних матеріалів з використанням сучасних технологій навчання іноземних мов, у тому числі цифрових.

У процесі викладання цієї дисципліни розкриваються основи використання сучасних технологій навчання іноземних мов для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти. У майбутніх учителів іноземної мови формується професійно-методичне

мислення, відбувається оволодіння професійно-методичними знаннями про роль, місце, типи і види сучасних технологій навчання іноземних мов, типи і види навчальних матеріалів з використанням сучасних технологій навчання іноземних мов та оволодіння професійно-методичними вміннями аналізу, відбору і самостійного розроблення навчальних матеріалів з використанням сучасних технологій навчання іноземних мов задля формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти.

Зміст дисципліни "Сучасні технології навчання іноземних мов" розкривається в двох змістових модулях. У першому модулі подаються теоретичні основи використання в освітньо-виховному процесі сучасних технологій навчання іноземних мов учнів закладів загальної середньої освіти, в другому – розкриваються практичні аспекти методики використання сучасних технологій навчання іноземних мов у формуванні іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти.

Здобувачі вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни опановують знання про роль і місце, типи і види сучасних технологій навчання іноземних мов, типи і види навчальних матеріалів з використанням сучасних технологій навчання іноземних мов та критерії їх аналізу і відбору, вимоги до розроблення навчальних матеріалів та методику використання сучасних технологій навчання іноземних мов для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти і для контролю за її сформованістю.

У результаті вивчення цієї дисципліни майбутні вчителі іноземної мови здатні демонструвати знання та розуміння методики використання сучасних технологій навчання іноземних мов для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів, аналізувати, добирати, самостійно розробляти навчальні матеріали і засоби з використанням сучасних технологій навчання іноземних мов, реалізовувати професійно-методичну цифрову діяльність щодо аналізу, добору, самостійного розроблення електронних ресурсів навчального призначення з використанням сучасних технологій навчання іноземних мов задля формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти та контролю за її сформованістю.

Наведемо тематику змістових модулів дисципліни "Сучасні технології навчання іноземних мов".

Змістовий модуль 1. Тема 1: "Теоретичні основи використання сучасних технологій навчання іноземних мов для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти"

Загальна характеристика сучасних технологій навчання іноземних мов. Типи і види навчальних матеріалів з використанням сучасних технологій навчання іноземних мов учнів закладів загальної середньої освіти. Теоретичні передумови відбору, створення і використання навчальних ресурсів з використанням сучасних технологій навчання іноземних мов

для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти і контролю за її сформованістю.

Змістовий модуль 2. Тема 2: "Методика використання сучасних технологій навчання іноземних мов для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти"

Технологія "портфоліо" для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти і контролю за її сформованістю. Ігрові технології навчання іноземних мов учнів закладів загальної середньої освіти. Технології організації іншомовної проєктної діяльності учнів закладів загальної середньої освіти. Кейсові технології формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти. Цифрові технології формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти і контролю за її сформованістю.

Навчання студентів за програмою цієї дисципліни здійснюється із залученням проблемних, кейсових, інтерактивних, групових, ігрових, проєктних, комп'ютерних, технологій, а також технології самонавчання і технології "портфоліо". Методами оцінювання процесу і результатів навчання можуть бути усні співбесіди й опитування, обговорення, дебати, колоквіуми, електронне тестування, студентські презентації результатів виконання завдань різних рівнів складності, презентації виконаних професійно-методичних завдань, презентації і захисти результатів виконаних індивідуальних або групових проєктних завдань.

Програма дисципліни "Сучасні технології навчання іноземних мов" ураховує вимоги професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти" (2024) щодо мовно-комунікативної, предметно-методичної, інформаційно-цифрової, психологічної, прогностичної, оцінювально-аналітичної компетентностей, а також компетентності педагогічного партнерства і безперервного професійного розвитку вчителя закладу загальної середньої освіти.

ПЕРСПЕКТИВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ АНГЛІЙСЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ СЛУХАЧІВ МОВНИХ КУРСІВ

Шабатура А. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Формування професійно орієнтованої англійськомовної компетентності у монологічному мовленні (ПОАКММ) є важливим для підготовки слухачів мовних курсів для дорослих, оскільки сучасні вимоги до професійної діяльності

передбачають володіння іноземною мовою на рівні не нижче B1 (CEFR, 2020), що дозволяє ефективно взаємодіяти в професійному середовищі.

Упродовж останніх років проблема формування ПОАКММ, зокрема для фахівців немовних спеціальностей, знайшла широке висвітлення у працях таких науковців, як Синекоп О., Баб'юк О., Бойко Г., Малота А. та інших. Однак, питання ефективності мовних курсів для формування цієї компетентності досліджено, як свідчать публікації, недостатньо.

Сьогодні попит на мовні курси, зокрема у контексті воєнного стану на території України та потреби в адаптації фахівців для роботи в міжнародних компаніях, постійно зростає. Згідно з даними EF English Proficiency Index (2024), позиція України в рейтингу володіння англійською мовою за останні роки не змінювалася на краще, про що свідчать результати дослідження, наведені в таблиці.

Таблиця

Результати дослідження EF English Proficiency Index

Рік	Місце України у світовому рейтингу	Місце України у рейтингу країн Європи
2022	35 з 111	14 з 35
2023	45 з 113	29 з 35
2024	40 з 116	24 з 35

Вважаємо необхідним зауважити, що хоча у нормативно-правових актах МОН України відсутнє чітке визначення терміну "курси", він широко використовується для позначення форм неформальної освіти. Керуючись рекомендаціями МОН України, вважаємо обґрунтованим підкреслити важливість удосконалення стандартів й освітніх програм мовних курсів відповідно до сучасних вимог з метою забезпечення високої якості професійно орієнтованої мовної підготовки слухачів.

Ознайомившись з теоретичними засадами організації роботи професійно орієнтованих мовних курсів Британської Ради (British Council), виділяємо наступні аспекти:

- фокус на практичному використанні мови (communicative approach);
- рольові ігри (role-plays) та кейс-стаді (case study);
- використання галузевої лексики (industry-specific vocabulary);
- підготовку до реальних робочих ситуацій (real-life workplace scenarios);
- використання сучасних технологій у навчанні (technology-enhanced learning).

Вважаємо доцільним спиратись на ці аспекти при розробці моделі професійно орієнтованих мовних курсів.

На нашу думку, перспективним буде укладати освітні програми мовних курсів згідно з методичними рекомендаціями Міністерства освіти і науки

України (2023), які містять вказівки для керівництва закладів вищої освіти, викладачів англійської мови за професійним спрямуванням та для академічних цілей, а також викладачів фахових дисциплін англійською мовою.

Проаналізувавши наукову літературу з даної проблеми та правові документи й рекомендації МОН, а також вивчивши сучасний стан формування ПОАКММ англійськомовної професійно орієнтованої компетентності у монологічному на мовних курсах вважаємо за необхідне: виявити особливості формування цієї компетентності на мовних курсах для дорослих; уточнити структуру зазначеної компетентності; конкретизувати цілі формування ПОАКММ на мовних курсах цього типу; визначити її зміст відповідно до запропонованої структури; описати типи монологу, яких правомірно навчати на мовних курсах для дорослих; деталізувати етапи формування обраної компетентності; виявити ефективний сучасний засіб формування ПОАКММ; розробити систему вправ і завдань для формування ПОАКММ з використанням обраного засобу навчання; запропонувати види контролю сформованості ПОАКММ слухачів курсів.

Плануємо це зробити на наступних етапах нашого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

Міністерство освіти і науки України (2023, 25 липня). *Наказ № 898 "Про затвердження методичних рекомендацій для викладачів англійської мови за професійним спрямуванням".* Міністерство освіти і науки України. https://zakononline.com.ua/documents/show/520471___756651

EF English Proficiency Index (2024). *The world's largest ranking of countries and regions by English skills.* https://www.ef.com/wwen/epi/

CEFR (2020). *Companion volume to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment.* Council of Europe. https://rm.coe.int/cefr-companion-volume-with-new-descriptors-2018/1680787989

CHALLENGES IN LEEARNING FOREIGN LANGUAGES ENCOUNTERED BY STUDENTS DURING WAR TIME

Pyzh N. M.
National Linguistic University of Kyiv

Learning a foreign language in times of conflict presents various obstacles that can significantly hinder students' educational progress. The challenges faced by students in conflict zones go beyond the typical difficulties of language learning, as the stress and instability of war directly affect their ability to acquire new skills. Research on English as a Foreign Language (EFL) teaching in conflict zones highlights numerous psychological, pedagogical, and logistical barriers that

impede language learning. This essay explores these challenges, drawing upon insights from key studies by Alzahrani (2017) and Bajunaid and Hussin (2020), and discusses potential strategies to mitigate these difficulties.

War has a profound psychological impact on students, which severely disrupts their ability to focus on language acquisition. As Alzahrani (2017) points out, students in conflict zones often experience trauma, anxiety, and displacement, which can make it challenging to concentrate on their studies. The emotional burden of witnessing violence, losing family members, or living in constant fear can reduce students' motivation and engagement in learning. Furthermore, the stress of war can lead to cognitive overload, leaving students unable to process new information effectively.

Bajunaid and Hussin (2020) also emphasize that the emotional distress caused by conflict leads to a lack of concentration and engagement in the classroom. In the context of language learning, this stress can hinder students' ability to absorb new vocabulary, understand grammatical structures, or practice speaking and listening skills. For many students, the psychological strain of war takes precedence over academic achievements, making it difficult to prioritize language learning.

Another major challenge is the disruption of the educational system itself. Schools are often closed or destroyed during conflict, and students may be displaced, making it difficult to maintain a regular schedule of language instruction. As highlighted by Bajunaid and Hussin (2020), the instability and insecurity that comes with war can prevent students from attending school for long periods. This interruption in education leads to gaps in language learning, which can be particularly detrimental for foreign language learners who need consistent practice to make progress.

Additionally, the lack of a stable educational infrastructure during wartime limits the availability of trained teachers and resources. Alzahrani (2017) discusses how the absence of trained teachers, particularly those specialized in language instruction, further compounds the difficulty of learning a foreign language in conflict zones. Teachers may be forced to improvise or teach outside of their area of expertise, resulting in less effective language instruction.

In conflict zones, access to educational materials becomes a critical issue. War-related damage to infrastructure can prevent students from obtaining textbooks, dictionaries, or other essential learning resources. Furthermore, the disruption of internet services and electricity may limit access to online learning platforms, language apps, or virtual language exchanges that are crucial for foreign language acquisition in modern education.

Bajunaid and Hussin (2020) highlight that teachers in conflict zones often struggle to provide students with adequate learning materials. Without textbooks, audio resources, or multimedia tools, it is difficult to engage students in the dynamic and immersive language-learning activities necessary to develop speaking, listening, and writing skills. The lack of resources further exacerbates the difficulty of teaching English or other foreign languages in conflict zones, as students are left with minimal opportunities for practice outside the classroom.

Wartime conditions often foster social and cultural divisions that can further complicate language learning. As Alzahrani (2017) notes, foreign language acquisition is not just about learning vocabulary and grammar but also about understanding cultural contexts and interacting with native speakers. However, in conflict zones, the possibility for such intercultural exchange is often severely limited. Tensions between conflicting groups can create a hostile environment, making it difficult for students to form positive attitudes toward the language and culture they are learning.

The social isolation that many students experience during wartime also limits their ability to practice the language outside the classroom. Bajunaid and Hussin (2020) discuss how students in conflict zones may have fewer opportunities for real-world language practice, such as interacting with native speakers or engaging in cultural immersion activities. This lack of exposure to the language in authentic contexts can delay the development of fluency and make language learning seem distant and irrelevant to students dealing with the immediate pressures of survival.

Conclusion

Learning a foreign language during wartime is fraught with challenges, including psychological stress, disrupted education, limited resources, and social isolation. However, by adopting trauma-informed teaching practices, leveraging technology, and fostering a supportive community, these barriers can be mitigated. The work of Alzahrani (2017) and Bajunaid and Hussin (2020) demonstrates that with the right strategies and support, it is still possible for students to continue learning foreign languages, even amidst the chaos and uncertainty of conflict. By prioritizing emotional well-being, flexibility in teaching methods, and access to technology, educators can help students maintain their language learning progress despite the challenges posed by war.

ЛІТЕРАТУРА

Alzahrani, A. (2017). EFL teaching in confl ict zones: The role of the teacher. International Journal of Applied Linguistics & English Literature, *6*(6), 127–134.

Bajunaid, A., & Hussin, N. (2020). Challenges of teaching English language in confl ict zones: Teachers' perspectives. English Language Teaching, *13*(7), 47–58.

ENFOQUE PRAGMÁTICO DE AL ALGUNOS COMPONENTES LINGÜÍSTICOS EN LA ENSEÑANZA DE ELE

Ruban A.
Universidad nacional lingüística de Kyiv

Según el enfoque convencional el fomento de la competencia comunicativa se basa en tres *pilares* fundamentales: las habilidades comunicativas, conocimientos y destrezas lingüísticos. Pero el dominio de un idioma no es solo la capacidad hábil

de manejar, montar y combinar un cierto volumen de la normativa herramienta adoptada y establecida en diferentes fuentes lingüísticas.

Como seres sociales y con experiencias previas que influyen en los pensamientos y el entendimiento, surgen situaciones en las que no solo importa el enunciado a transmitir sino también toda aquella información que se aporta mediante los gestos, la entonación, el lugar en el que se produce el mensaje, experiencias de los interlocutores, etc. Esto da lugar a *la pragmática del lenguaje*, un área de estudio que tiene en cuenta el contexto, los interlocutores, la intención comunicativa o las normas sociales cuando lanzamos un mensaje (Educación, 2022).

Según Pérez Porto (2023) la pragmática es un área de la lingüística que se dedica al análisis del lenguaje en su vínculo con las personas que lo hablan, considerando las distintas circunstancias que forman parte del proceso comunicativo y los enunciados que se emiten en él. Dicho de otro modo, la pragmática investiga cómo en términos generales el contexto, o mejor decir la mentalidad, influye en el contenido.

La pragmática estudia cómo se utiliza el lenguaje teniendo en cuenta la relación que se desarrolla entre los hablantes, el contexto y los enunciados. De este modo, examina la forma en que los seres humanos elaboran e interpretan mensajes en situaciones concretas (Pérez Porto, 2023).

Esto hace que la pragmática vaya más allá de la lingüística ya que presta atención a factores como las intenciones y los conocimientos que tienen los interlocutores acerca del mundo. Existe, en este marco, una competencia que disponen los individuos para usar la lengua con fines comunicativos considerando elementos que trascienden los signos lingüísticos (Pérez Porto, 2023).

Según Zacarias Ramírez (Lingüística) existen diferentes tipos de pragmática que se enfocan en aspectos específicos de la comunicación. A continuación, se presentan algunos de ellos.

1. Pragmática *conversacional*. Se enfoca en el análisis de cómo las personas utilizan el lenguaje en conversaciones cotidianas para intercambiar información y establecer relaciones sociales. Se centra en la identificación de los elementos que intervienen en la comunicación, como el lenguaje corporal, el tono de voz y los silencios.

Ejemplo: Uno está en una fiesta y alguien le pregunta si le gusta la música que está sonando. Si bien la respuesta más obvia sería "sí" o "no", la pragmática conversacional le invita a considerar otros factores, como el contexto en el que se está llevando a cabo la conversación y la relación que tienes con la persona que le hizo la pregunta. Pues, si se encuentra en una fiesta donde todos los demás parecen estar disfrutando de la música, puede ser más adecuado responder "sí" incluso si no le gusta la música en particular.

2. Pragmática *textual*. Se enfoca en el análisis de cómo los hablantes organizan el lenguaje en textos para transmitir significados. Se centra en la identificación de las estructuras textuales, como las oraciones, párrafos y secciones, y en cómo se relacionan entre sí para crear significado.

Ejemplo: Uno está leyendo un artículo sobre política y se encuentra con una oración que dice: "El presidente dijo que no tenía intenciones de presentarse a la reelección".

La pragmática textual le invita a considerar el contexto en el que se está utilizando esta oración, para determinar si el presidente está negando su intención de presentarse a la reelección en un futuro inmediato o si simplemente está afirmando que no tiene planes para hacerlo en ese momento.

3. Pragmática *intercultural*. Se enfoca en el análisis de cómo los hablantes de diferentes culturas utilizan el lenguaje en situaciones interculturales. Se centra en la identificación de las diferencias culturales en la comunicación, como las normas de cortesía, las expresiones idiomáticas y el uso de los gestos.

Ejemplo: Uno está en una reunión de negocios con un cliente de otra cultura. Si bien puede ser común en su cultura saludar con un apretón de manos, la pragmática intercultural le invita a considerar que esta acción puede no ser apropiada en otras culturas. Por ejemplo, en algunas culturas asiáticas, puede ser más adecuado saludar con una inclinación de cabeza o una reverencia.

Así pues, la pragmática se define como una parte de la lingüística que centra su estudio en la relación existente entre la lengua, los hablantes y las situaciones en las que se produce la comunicación. Abarca todos aquellos campos no lingüísticos como tal, pero que sí interfieren en la comunicación (Educación, 2022).

La pragmática en la enseñanza de ELE es importante para interpretar correctamente los mensajes en una conversación. Para aprender español no solo hay que tener en cuenta el vocabulario, la gramática o la pronunciación, sino también la influencia de los aspectos socio-culturales y aquellos elementos que rodean la comunicación e influyen en la interpretación del mensaje. Es por ello que en la enseñanza de ELE se trabajan también los aspectos pragmáticos que van a permitir al alumnado mejorar su comunicación, uso y comprensión de dicha lengua.

El análisis del contexto aporta información valiosa sobre el mensaje, como el uso de: frases hechas, refranes, locuciones, colocaciones, perífrasis, tropos etc. propios del español y cuyo significado no siempre es claro (Educación, 2022).

Además, en el aprendizaje del español es muy importante tener en cuenta los aspectos culturales, como por ejemplo saber *cuándo se trata de usted o tú a otra persona* ya que esta cuestión difiere por países (o incluso comunidades), así como el tono de voz utilizado. Estos aspectos forman parte de la pragmática del lenguaje y deben ser trabajados en la enseñanza de ELE ya que repercutirá en una mejor comunicación y, además, evitará posibles conflictos o discusiones (Educación, 2022).

BIBLIOGRAFÍA

Educación (2022). La importancia de la pragmática del lenguaje en la enseñanza de ELE. https://www.unir.net/revista/educacion/pragmatica-lenguaje/

Pérez Porto, J. (2023, octubre 19). Pragmática – Qué es, orígenes, definición y concepto. https://definicion.de/pragmatica/

Ramírez, Z. Lingüística. Descubre la pragmática: tipos y ejemplos. https://linguistica.gea.lat/descubre-la-pragmatica-tipos-y-ejemplos/

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРЕДИКТОР АДАПТАЦІЇ ДО ХРОНІЧНОГО СТРЕСУ

Бабатіна С. І. , Зінченко О. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Хронічний стрес є серйозним викликом для психічного здоров'я, спричиняючи емоційне виснаження, зниження когнітивних функцій та соціальну ізоляцію. Фокусування уваги на значенні формування і вивчення емоційної компетентності на часі є вкрай важливим. Одним із провідних ресурсів ефективного подолання стресових ситуацій є емоційний інтелект, який визначає здатність особистості усвідомлювати власні та чужі емоції, регулювати їх і використовувати у повсякденній взаємодії. Емоція – це система контролю реальності, яка не піддається прямій регуляції. Регуляція можлива лише через самоусвідомлення. Дослідження і обґрунтування важливості розвитку емоційної компетентності як потужного психологічного інструменту, спрямованого на зниження рівню негативного впливу стресу акцентовано у працях сучасних вчених. Розвинена система саморегуляції, емоційна аутокомпетентність включає здатність ефективно набувати, закріплювати і контролювати нові знання, мобілізуватись в ситуації потрясіння, розвивати вміння та навички високого суб'єктивного контролю, що сприятиме адаптації та вибудові ефективних стратегій долання в складних життєвих ситуаціях. Емоційна регуляція можлива тільки через самоусвідомлення. Система саморегуляції особистості як властивість зберігати внутрішній баланс, підтримувати функціональну стабільність при взаємодії із зовнішніми впливами (ситуації з якими стикається особистість) і стимулами імпульси і тригери).

Будь яке спілкування і взаємодія у соціумі реалізується через блок особистісних і соціальних навичок. Структура емоційної компетентності включає: самосвідомість (розуміння власних емоцій, сильних і слабких сторін), самоконтроль (здатність управляти імпульсами та поведінкою в різних життєвих ситуаціях), соціальна обізнаність (розуміння і співпереживання емоціям інших), управління стосунками (комунікація), емоційний інтелект (здатність вербалізувати і розпізнавати емоції власні та при комунікації). Будь-яка емоція, як реакція має бути проявлена конгруентно ситуації. Формувати емоційну аутокомпетентність, де емоційний інтелект є лише частиною – означає підвищувати якість життя особистості як інтегративної індивідуальності.

Адаптація до хронічного стресу – це складний процес, що передбачає залучення когнітивних, емоційних та поведінкових ресурсів. Емоційний інтелект сприяє адаптації через кілька механізмів: забезпечує рівень емоційної усвідомленості (аутокомпетенція), що дає змогу швидше ідентифікувати

стресові стани, мобілізувати усі системи реагування і запобігати їхній ескалації; розвинені навички емоційної регуляції дозволяють особистості регулювати афективні реакції, зменшуючи імпульсивність і прояви деструктивної поведінки; емоційна компетентність сприяє формуванню адаптивних когнітивних стратегій, переосмислення ситуації, профілактує "тунельність мислення", спрямовує на фокусування та розгляд варіантів дії у ситуації стресового навантаження.

Емоційний інтелект (Goleman, D. (2024) входить у ТОП-5 навичок успішної особистості майбутнього. Емоційний інтелект має розглядатись при формуванні особистості у нерозривній єдності з соціальним інтелектом і когнітивним розвитком. Усі три інтелекти IQ-EQ-SQ є динамічною цілісністю, нерозривною єдністю для формування самоусвідомлення і системи саморегуляції. Самосвідомість – є скарбом для людини, коли ти розумієш хто ти, чого хочеш.

Розвинена емоційна компетентність є чутливим параметром формування стресостійкості. Люди з високим рівнем EQ краще регулюють власні емоції, що беззаперечно сприяє зниженню тривожності і повернення контролю в ситуації "тут і зараз". Ефективними інтервенціями психолога у розвитку емоційної компетентності є когнітивно-поведінкова терапія, травмофокусована кпт, арт-терапевтична взаємодія – зазначені підходи сприяють формуванню стресостійких переконань і властивостей особистості; практики усвідомлення спрямовані на розвиток навичок рефлексії та регуляції емоцій; здатності до ефективної комунікації та прояву емпатії. Використання цих підходів сприяє не лише індивідуальній адаптації до стресу, а й загальному підвищенню психосоціальної стійкості суспільства. Але потрібно враховувати, що при формуванні навичок емоційної компетентності та регуляції емоцій маємо спиратись на інтегративну модель втручання, яка дозволяє поетапно пропрацьовувати рівні проблеми (тіло-емоції-когніції-сенс). Регуляція стану і емоційна регуляція можлива лише після відчуття себе і валідації емоції, що виникла внаслідок потрясіння. Якщо ми не розуміємо власних реакцій (емоцій) ми не здатні ними керувати, а отже в ситуації стресового навантаження обрати ефективну зарадну поведінку буде недоступно для особистості.

Щоб виживати і продовжувати функціональне життя, особистість має розвивати систему саморегуляції, яка є механізмом самозбереження і активності. Бути стійким до складних життєвих обставин, означає займати активну життєву позицію, а отже бути резильєнтним. Механізм емоційної аутокомпетенції та емоційної регуляції є базовими компонентами, що будуть профілактувати дистрес та формувати здатність адаптації до хронічного стресу.

Формування емоційної аутокомпетенції відіграє ключову роль у процесі розвитку і інтеграції зарадних стратегій в ситуації тривалого стресу, на когнітивному, емоційному і поведінковому рівнях життєздійснення особистості. Стресів уникати не потрібно – стреси мають бути керовані.

ЛІТЕРАТУРА

Goleman, D. (2024). *Emotional intelligence* (S.-L. Humецька, Trans.). Vivat. (Original work published in English). ISBN-978-966-942-827-1.

РЕЗИЛЬЄНС-ПІДХІД ЯК ОСНОВА АКТИВНОЇ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ТРИВАЛОГО СТРЕСУ

Бабатіна С. І., Стоянова К. Д.
Київський національний лінгвістичний університет

У сучасному світі, що характеризується економічною, політичною та соціальною нестабільністю, все більше людей опиняються у стані тривалого стресу та складних умовах життєздійснення. Виснаження ресурсів адаптації може призводити до пасивної життєвої позиції, втрати мотивації, вигорання та навіть формування деструктивних копінг-стратегій. Саме тому актуальним стає питання розвитку резильєнс-орієнтованої особистості, яка здатна не лише відновлюватися після кризи, а й перетворювати виклики на можливості.

Резильєнс (Southwick, S. M., Charney, D. S., & DePierro, J. M. 2024), або психологічна стійкість, визначається як динамічний процес інтеграції особистості до несприятливих умов з позиції долання, а не уникнення і споглядання. На відміну від класичного підходу до вивчення стресостійкості, що акцентує увагу на протидії стресовим факторам, резильєнс-підхід зосереджується на трансформації кризи у ресурс і зміни якості себе. Він передбачає гнучке поєднання когнітивних, емоційних і поведінкових механізмів, що сприяють не лише збереженню психологічної рівноваги, а й формуванню активної життєвої позиції. Якщо сказати мовою метафори то, резильєнс-підхід це "Дерево яке обрізали до стовбуру, воно відновлюється, але може змінити форму". Розмірковуючи на рівні символічного мислення, маємо триєдину систему резильєнтності у якій кожен елемент є важливою частиною структури вітальної резилієнтності – в природі виживає все!, а отже: біологічна резильєнтність – встаємо зранку попри тривогу всю ніч і виконуємо справи дня; саморегуляція організму – якщо хочемо спати будемо спати, їсти – шукатимемо їжу; ми ВСІ – Люди, Друзі, Колеги (підтримка тих об'єктів які перебувають в такому ж як ти середовищі для виживання).

Резильєнтність це сила змін (свідомі думки, а думка є початком вчинку) і це не адаптація! Будь яку життєву ситуацію маємо розцінювати з двох позицій: Як Я можу в цій ситуації зберегтись; Як я можу відновитись= в гострій ситуації стресу, в кризових умовах – це головна ідея! Спираючись на маленькі власні перемоги, рухаємось далі – Бо іншого варіанту не маємо!

Ключовим аспектом резильєнсу є когнітивна рефлексія, яка допомагає осмислювати кризові ситуації не як загрози, а як точки зростання. Усвідомлене ставлення до власного досвіду дає змогу людині знаходити сенс у труднощах та використовувати їх для особистісного розвитку. Важливим є також вміння регулювати емоції, що дозволяє уникати деструктивних реакцій на стрес та знижувати рівень тривожності.

Соціальна підтримка є одним із визначальних факторів розвитку резильєнс-орієнтованої особистості, оскільки взаємодія з іншими людьми

допомагає формувати довіру до світу та відчуття контролю над життєвими подіями. Разом із цим важливою є особиста активність – здатність ухвалювати рішення та діяти, незважаючи на невизначеність. Люди з високим рівнем резильєнсу демонструють проактивність, прагнуть розширювати межі можливого, що робить їх більш адаптивними до змін.

Якщо розглядати коло резилієнтності, або акцентувати увагу на складових, то маємо зазначити складові структури, зокрема: цінності особистості – що важливо мені; ефективні дії (ми всі втомлені, але маємо діяти і рухатись). Обирати кожен день ефективну дію, яка буде нас наближати та відновлювати психічне здоров'я; регуляція емоцій – свідома регуляція з розвинутою емоційною компетентністю; комунікація – збереження балансу "віддаю-отримую", залучення і співдія – усі зазначенні частини системи активної резильєнтної поведінки, мають бути виключно у взаємодії. Коли ми усвідомлюємо власну резильєнтність ми можемо щось змінити!

На сьогодні, продовжуючи функціонувати у ситуації тривалого травматичного стресу, резильєнс-підхід – це підхід життєзбереження і переходу на якісно новий рівень особистості – особистості Борця, а не пасивного спостерігача життєвих змін. Резильєнтність=Стійкість=Ефективні дії (не дати себе знищити) – головна формула вижити у складних життєвих обставинах .

У психологічній практиці для розвитку резильєнс-компетентності застосовуються різні методики, зокрема когнітивно-поведінкова терапія, що сприяє формуванню адаптивних переконань та ефективних стратегій долання труднощів. Методи майндфулнес допомагають підвищити рівень усвідомленості та навчитися керувати емоціями, а наративний підхід дозволяє переосмислити життєвий досвід і вибудувати цілісну ідентичність.

Резильєнтність – мистецтво долати найбільші виклики життя, це оптимізм у сьогоденні з вірою і баченням майбутнього, може змінюватись впродовж життя, залежно від обставин і готовності долати особистості (Bhatnagar, S. 2021).

Резильєнтність – комплексне поняття – зберегтись і відновитись – набуття регулятивних форм поведінки. Бути резильєнтним – це рішення, яке приймає кожна зріла особистість, яка займає дорослу і відповідальну позицію у зрушеній життєвій системі. Таким чином, резильєнс-підхід є фундаментом для формування активної життєвої позиції, що особливо важливо в умовах тривалого стресу. Він дозволяє людині не просто виживати у кризових обставинах, а й активно впливати на своє життя, використовуючи труднощі як ресурс для зростання.

ЛІТЕРАТУРА

Southwick, S. M., Charney, D. S., & DePierro, J. M. (2024). *Resilience: The art of overcoming life's greatest challenges* (3rd ed., I. Kuryshko & O. Antoniyshyn, Trans.). Manuscript Publishing. (Original work published in English).

Bhatnagar, S. (2021). Rethinking stress resilience. Trends in Neurosciences, *44*(12), 936–945.

ЕТАПИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЛОГІЇ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Васильчук В. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Сьогодні невід'ємними складовими життєдіяльності людини є праця і відпочинок. Великий інтерес викликає питання, чому у структурі споживання жителів промислово розвинутих країн видатки на відпочинок і освіту на 18% перевищують затрати на купівлю продуктів харчування і у 2,3 рази – видатки на купівлю одягу і взуття? (Антонюк, 2001, с. 115–122).

Перші кроки становлення рекреалогї як самостійної галузі наукового пізнання починаються в 90-х роках XX ст. Так, цьому сприяло те, що численні проблеми рекреації вже не можна було вирішити в межах географії, соціології, медицини або валеології та ін.

Отже, рекреація є одним з основних об'єктів дослідження таких наук, як рекреалогія, рекреаційна географія, рекреаційне природокористування та ін. Так, рекреалогія – 1) міждисциплінарна наука про рекреаційні системи, заснована на парадигмах екології людини; 2) наука про процеси і методи відновлення життєвих сил людини (Влащенко, 2012, с. 147–150). Отже, рекреалогія (лат. recreo – відновлюю та грец. logos – вчення) як галузі знань про причини та спроби здійснення рекреаційної діяльності як невід'ємної складової життя кожної людини та суспільства, соціально-культурні, економічні, антропоекологічні механізми організації цієї діяльності та її наслідки. (Муромцева, 1985). Домінуючу групу в термінології туризму складають терміни, утворені з елементів класичних мов – грецької та латинської та їх комбінуванням між собою, а також з елементами різних європейських мов. Наприклад: рекреалогія (лат. – гр.); дендрарій (лат. – гр.); картографія (лат. – гр.), курортологія (нім. – гр.) та ін. (Сажнєва & Арсененко, 2007).

У 1960-ті роки почав закладатися у вітчизняній науці інтерес до діяльності людини в неробочий період. У зв'язку з цим зросла роль соціальних факторів у житті суспільства, намітилася можливість задоволення не тільки елементарних біологічних, але й нових, більш високих соціальних, культурних і духовних потреб.

У цей період у країнах намітилася тенденція до поділу відпустки на дві частини, що дозволяє протягом року здійснити дві подорожі: одну – взимку, другу – влітку. Наступний крок – зниження віку виходу на пенсію, що з врахуванням збільшення тривалості життя призвело до появи туристів так званого "третього віку". Це все активізувало туристичні фірми, які почали спеціалізуватися на організації поїздок для осіб "третього віку" (Юрьев, 2001).

У 1970-ті роки розпочався процес теоретичного осмислення рекреаційно-туристичної діяльності. При визначенні соціально-географічної системи підкреслювалося, що вона складалася із взаємопов'язаних елементів: груп відпочиваючих, природних та культурних комплексів, технічних споруд, обслуговуючого персоналу та органів управління. За характером цієї

проблеми, головною фігурою даної системи виступала людина, населення. Таким чином, розвиток рекреаційної системи розглядався через призму потреб людей у відновленні їх здоров'я і працездатності.

1975 року відбулося створення Всесвітньої туристичної організації (ВТО).

1991 рік став новим етапом у розвитку рекреаційно-туристичного господарства України. Сьогодні об'єкт туризму включає в себе три основні складові – туристичний регіон, туристичну організацію і туристичне підприємство.

Сучасний енциклопедичний словник-довідник з туризму наводить таку трактовку туристичного регіону: "туризм регіональний – туристська діяльність, характерна для конкретного регіону: сукупності країн чи територій з однотипними умовами розвитку туризму і схожим рівнем туристського освоєння. Слід зазначити непропорційність у розвитку міжнародного туризму по регіонах, зумовлену розходженнями в суспільно-економічному і політичному житті окремих країн" (Смолій та ін., 2006).

Таким чином, рекреалогія є досить прогресуючою галуззю знання. Отже, на сучасному етапі розвиток рекреаційних ресурсів України має важливе значення для розвитку туристичної індустрії та економіки України в цілому. Тому їх вдосконалення на основі впровадження державно-приватного партнерства дасть поштовх для залучення нових інвестицій.

ЛІТЕРАТУРА

Антонюк, Я. (2001). Сфера побутових послуг для населення: стан розвитку і засади державного регулювання на місцевому рівні. *Регіональна економіка, 4*, 115–122.

Влащенко, Н. М. (2012). Нормативно-правове забезпечення санаторно-курортної діяльності в Україні. *Бізнес Інформ, 4*, 147–150.

Муромцева, О. Г. (1985). *Розвиток лексики української літературної мови в другій половині XIX – на початку XX ст*. Вища школа.

Сажнєва, Н. М., & Арсененко, І. А. (2007). *Рекреаційна географія та туризм (словник-довідник сучасних термінологічних понять)*. Люкс.

Смолій, В. А., Федорченко, В. К., & Цибух, В. І. (2006). *Енциклопедичний словник-довідник з туризму*. Слово.

Юрьев, А. П. (2001). *Безопасность жизнедеятельности в туризме*. ДИТБ.

КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНСЬКИХ МІСТАХ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Гедін М. С.

Київський національний лінгвістичний університет

Культурно-пізнавальний туризм один із найпривабливіших видів відпочинку серед туристів, оскільки забезпечує їм не лише фізичне відновлення, але й дозволяє збагатитися духовно та розширити світогляд.

Культурно-пізнавальний туризм має величезну кількість ресурсів, серед яких різноманітні матеріальні та духовні об'єкти минулої та сучасної культур різних народів, які здатні задовольнити духовні потреби екскурсантів і викликати мотивацію та інтерес до подорожей. Займаючись культурно-пізнавальним туризмом, мандрівники часто мають можливість відвідати історичні місця, музеї, художні виставки, визначні архітектурні пам'ятки та місцеві культурні події. Вони також можуть брати участь у таких заходах, як навчання готувати місцеві страви, малювати народні картини, брати участь у традиційних фестивалях або відвідувати села традиційних ремесел. По своїй суті, цей вид туризму передбачає взаємодію різних культур, сприяє розширенню контактів між різними національностями, формує світогляд туриста. Само собою, цей напрямок туризму також дає людям можливість пізнавати світ і впливати на своє життя і поведінку в тій чи іншій ситуації.

Культурно-пізнавальний туризм постійно розвивається завдяки попиту на нього, появі нових об'єктів для відвідування та поступової популяризації. Під час реалізації цього виду туризму, людина досліджує та пізнає навколишню природу та знайомиться з історичними, культурними та етнографічними фактами. Крім того, відвідування різних міст сприяє вихованню толерантності, оскільки людина бачить, що люди інших рас національностей та віросповідань нічим не відрізняються від її звичного соціального кола. Незважаючи на всі катастрофи останніх років в Україні, все ж розвиток туристичної сфери не припинився. Окрім людського горя та масштабних руйнувань, війна суттєво вплинула на історико-культурну складову нашої держави.

Руйнування величезної кількості архітектурних споруд, церков, музеїв, втрата мистецьких шедеврів – все це справило катастрофічний вплив на перспективи розвитку культурно-пізнавального туризму в Україні. Незважаючи на це, цей вид туризму все одно залишається однією з найбільш популярних форм організації дозвілля. Дійсно, культурно-пізнавальний туризм суттєво впливає на світогляд людини та сприяє збагаченню її розуму та ерудиції. В будь якому випадку, цей вид туризму ніколи не втратить своєї актуальності в Україні, оскільки наша держава має грандіозний історико-культурний потенціал. Українські міста унікальні своїм колоритом і самобутністю, концентрують значну кількість музеїв, архітектурних споруд та інших культурних пам'яток, які приваблюють туристів з усього світу (Роїк & Недзвецька, 2022, с.12–13).

Щоправда, організовувати культурно-пізнавальні туристичні поїздки стало в рази важче. Це пов'язано, як із проблемою забезпечення безпеки туристів, так і з погіршенням матеріального становища більшості українців, небажанням іноземців відвідувати нашу країну, проблемами в сфері логістики, закриттям туристичних фірм.

У 2022 році громадська організація "Visit Ukraine" (Visit Ukraine. Today) запропонувала тури містами Київської області, які постраждали під час нападу росії. На розробку таких програм цю організацію надихнули візити іноземних зарубіжних політиків і культурних діячів в Ірпінь, Бучу та Гостомель. Ключовою метою таких програм і турів визначали

поширювати правдиву інформацію щодо злочинів російських загарбників, а також стимулювати бажання туристів відвідувати відповідні туристичні локації Київської області. До реалізації проєкту були залучені екскурсоводи та керівники туристичних кампаній, а зібрані кошти були направлені у благодійні фонди. Щоправда, діяльність "Visit Ukraine" також зустрілася з критикою, оскільки представники інших організацій вважали це неповагою до жертв трагедії (Гурова, 2024, с.146–147).

Протягом 2022–2023 років були сформовані такі тури – "Сильна та непереможна Буча та Ірпінь", "Непорушний Харків", "Нескорений Миколаїв". Натомість, туристам в Одесі пропонується відвідати оновлений Одеський аеропорт, Оперний театр та інші архітектурні пам'ятки. В процесі реалізації туристичної діяльності подорожуючі мають змогу відчути атмосферу міст, які переживали окупацію, поспілкуватися з місцевим населенням, спостерігати за процесами відбудови зруйнованих архітектурних пам'яток.

Занепад і уповільнення темпів розвитку культурно-пізнавального туризму може бути серйозним викликом. Втім, для того, щоб не допустити такої ситуації, необхідно рухатися в напрямі постійної популяризації ресурсів цього виду туризму. Туризм у повоєнних містах може відкривати можливості підкреслення унікальності таких локацій, які до війни не користувалися популярністю і попитом у туристів.

Таким чином, незважаючи на повномасштабну війну, перспективи розвитку культурно-пізнавального туризму в Україні є значними. Цей вид туризму по суті є однією з можливостей підкреслення національної ідентичності українців, підтвердженням унікальності нашої культурної спадщини. Ось чому туристичний попит та кількість турів до міст-героїв неодмінно зростатимуть.

ЛІТЕРАТУРА

Гурова, Д. Д. (2024). Український туризм під час війни. *Українські студії в європейському контексті, 8,* 144–148.

Роїк, О. Р., & Недзвецька, О. В. (2022). Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*, *46,* 11–15.

Visit Ukraine. Today.
https://visitukraine.today/

ОСВІТНЄ ЗНАЧЕННЯ ЗИМОВИХ ПОЛЬОВИХ ШКІЛ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гнатяк І. С., Сухорська Н. І., Гнатяк О. І.
Львівський національний університет імені Івана Франка

Чорногірський географічний стаціонар (ЧГС) Львівського національного університету імені Івана Франка через унікальність свого розташування

і багаторічний досвід наукових спостережень та досліджень, має значний потенціал у закріпленні теоретичних фахових знань та формуванні практичних навичок учнів загальноосвітніх шкіл, студентів вищих навчальних закладів регіону та країни загалом (Лаврук, Мельник, 2017, с. 152–171).

Програма наукових досліджень стаціонару, яку реалізовують співробітники створеної у 2004 році Лабораторії ландшафтного моніторингу, охоплює кілька напрямків: стаціонарні режимні круглодобові круглорічні спостереження за функціонуванням природних територіальних і аквальних комплексів на обладнаних приладами майданчиках і постах; напівстаціонарні різносезонні спостереження на дослідницьких полігонах і трансектах та експедиційні маршрутні польові дослідження.

Накопичити великий обсяг практичного матеріалу у зимовий період дали змогу щоденні спостереження за зміною висоти снігового покриву (здійснюються по трьом постійним снігомірним рейкам на відкритому та лісовому метеомайданчиках), періодичне снігомірне знімання на лісовому маршруті (проводиться щомісячно на лісовому метеомайданчику і його околицях 5, 10, 15, 20, 25 та 30 числа), сезонні напівстаціонарні дослідження на трансектах і полігонах (мікрокліматичні дослідження та комплексне снігомірне знімання), наукові дослідження аспірантів та студентів, що проходили виробничу практику на базі ЧГС (Гнатяк та ін., 2019, с. 47–49).

Щорічно, на території Чорногірського географічного стаціонару відбуваються 2 – 3 конференції та наукові семінари, зимова та літні школи гірського ландшафтознавства. Програма польових шкіл-семінарів передбачає поєднання наукових засідань та радіальних виходів з дослідницькою метою в околиці ЧГС. Заходи відбуваються за підтримки Карпатського національного природного парку, на території якого знаходиться Чорногірський географічний стаціонар, за участю викладачів і науковців вищих учбових закладів та науково-дослідних установ України (Мельник, 2014, с. 133–143).

Проведення таких шкіл-семінарів – це нагода для науковців, студентів та аспірантів поділитися теоретичним досвідом і ознайомитися з методикою стаціонарних досліджень зимових станів природних комплексів, які ведуться на ЧГС; набути практичних навичок снігомірного знімання на двох дослідницьких трансектах (малий трансект простягається від стаціонару до гребеня хр. Озірний, великий – від КПП Говерлянського природоохоронного науково-дослідного відділення до вершини г. Говерла); ознайомитися з роботою спеціалізованої сніголавинної метеостанції "Пожижевська" (Гнатяк та ін., 2019, с. 47–49).

Відтак, ще одним завданням, що реалізовується під час проведення польових шкіл-семінарів, є набуття досвіду перебування у різновисотних природно-територіальних комплексах найвищого гірського масиву Українських Карпат – Чорногірського. Через візуалізацію знань та розуміння небезпеки порушення стійкості снігового покриву, відбувається практична реалізація принципу "не заборонити, а пояснити" – причинно-наслідкові

зв'язки між чинниками лавиноутворення та непродуманістю маршрутів руху і небезпекою монопоходів.

Проведені дослідження та накопичений досвід набувають особливої актуальності в останні роки, коли почастішали летальні випадки серед відвідувачів високогір'я Українських Карпат у зимовий період. Це стосується як активної молоді так і ветеранів збройних сил, що перебувають на реабілітації. Медитаційне усамітнення, фотофіксація краєвидів чи екстремальних погодніх явищ в поєднанні з недооцінкою правил безпеки чи відсутністю елементарного досвіду зимових мандрівок у високогір'ї часто стають основними причинами травмування.

В цьому контексті Чорногірський географічний стаціонар міг би стати платформою для співпраці між науковцями географічного факультету ЛНУ імені Івана Франка та фахівцями рятувальної служби Міністерства надзвичайних ситуацій. Це стосується не тільки зимового пішохідного туризму, а й гірськолижних трас, оскільки несприятливі природні умови (відлиги, лід, недостатній сніговий покрив), а також задовільне розчищення деяких переважно приватних трас, є одними з головних причин високого травматизму серед гірськолижників. Високій травматичності та потенційній деградації (трансформації) рельєфу сприяє те, що на тих самих схилах з'їжджають і лижники, і саночники. Доцільним є імплементування отриманих даних у практичні розробки щодо інформування про можливі небезпеки та подальшого регулювання процесів відвідування рекреаційних територій.

Для Українських Карпат дана проблема потребує розробки науково-обгрунтованих підходів та методик, організаційно-правових механізмів та технологічних заходів щодо попередження негативних наслідків. На локальному рівні можливе використання ЧГС як бази для інструктажу та контрольованої апробації навичок школярів та студентів.

ЛІТЕРАТУРА:

Гнатяк І. С., Євтушок, О. В., Гнатяк, О. І. (2019). Управління інфраструктурними об'єктами рекреаційних територій та спеціалізоване снігомірне знімання. У *Довготермінові спостереження довкілля: досвід, проблеми, перспективи* (с. 47–49). ЛНУ імені Івана Франка.

Лаврук, М. М., Мельник, А. В. (2017). Роль Чорногірського географічного стаціонару у формуванні геопросторових компетентностей та профорієнтації школярів. *Фізична географія та геоморфологія*, *3*, 152–171.

Мельник, А. В. (2014). Польові школи-семінари гірського ландшафтознавства. *Проблеми гірського ландшафтознавства*, *1*, 133–143.

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ ФАХІВЦЯ ТУРИЗМУ

Зінченко В. А.
Київський національний лінгвістичний університет

Про важливість опанування нових мов, у тому числі для професійного росту, висловлювались чимало відомих діячів світового масштабу. Goethe (n.d.) писав: "Скільки мов ти знаєш, стільки разів ти людина". Smith (n.d.) зазначав: "Знання однієї мови дозволяє ввійти в коридор життя, знання двох мов – відкриває вам усі двері у цьому коридорі". Mandela (n.d.) писав: "Якщо ти розмовляєш з людиною мовою, яку вона розуміє, ти говориш з її головою. Якщо ти розмовляєш з людиною її рідною мовою, то ти говориш з її серцем".

За матеріалами науково-практичних досліджень, проведених Академією Педагогічних Наук України в останні роки – чи не найбільшого використання іноземних мов потребують виробничі спеціальності сфери ІТ, медицини, туризму, маркетингу, менеджменту.

У свою чергу, представляють інтерес та підтверджують результати вищевказаного дослідження практичні висновки Всеукраїнської асоціації туристичних операторів України.

В їх числі:

– 80% туристичних фірм України при прийомі на роботу нових працівників надають перевагу спеціалістам із знанням іноземних мов;

– з числа працюючих в індустрії туризму успішними, як правило, стають фахівці із знанням іноземних мов (співвідношення 80% до 20%).

Традиційно під поняттям "іноземні мови в сфері туризму" ми маємо на увазі англійську, німецьку, французьку, іспанську мови. Водночас набувають значимості та актуальності практичного використання в туризмі східні мови, в тому числі турецька. Вони віддзеркалюють тенденції розвитку сучасного туризму.

Про дані питання знаходимо наукові розробки, зокрема в роботах науковця Сорокіна С.В, а саме в "Читаймо та розмовляймо турецькою" (2005) та "Практичній граматиці турецької мови. Початковий курс" (2023).

Логічним являється питання якісного здобуття навиків іноземних мов фахівцем туристичної індустрії. В даному контексті, з числа інших, доречно звернути увагу на досвід Київського національного лінгвістичного університету, на його традиції якісної освіти, а в останнє десятиріччя – на досвід функціонування факультету туризму, бізнесу і психології.

Студенти даного факультету мають можливості вивчати кілька іноземних мов залежно від обраної спеціальності. Основна увага приділяється англійській, німецькій, французькій та іспанській мовам, які є найпоширенішими у міжнародному туризмі. Навчання передбачає не лише вивчення граматики та лексики, а й розвиток комунікативних навичок, ділового спілкування, ведення переговорів та ознайомлення з культурними особливостями країн, мова яких вивчається.

У процесі опанування іноземними мовами студенти вивчають матеріал, який демонструє функціонування мови у природному середовищі. Це відбувається за допомогою автентичних матеріалів.

Студентам – майбутнім фахівцям туризму важливо знати національно-культурні особливості поведінки іноземця, щоб уникнути можливих конфліктів.

Важливою роллю для вивчення іноземних мов являються різні за змістом практики для здобувачів вищої освіти. Вони максимально організуються таким чином, щоб студент, перебуваючи на практиці, використовував знання тієї чи іншої іноземної мови. Для цього постійно вдосконалюються бази практик. В останні роки перелік стейкхолдерів доповнили такі знані суб'єкти підприємницької діяльності індустрії гостинності, як готель "11 MIRRORS", готель "Holiday In", готель "Opera", туристичний оператор TPG, туристичний оператор "Супутник", ресторан "Веранда". Усе це свідчить про важливість опанування іноземними мовами майбутніми фахівцями туристичної сфери.

ЛІТЕРАТУРА

Максименко, С. Д., Тарнавська, О. В., Зінченко, В. А., Касинець, М. М., Данько, Я. П., & Цехмістер, Я. В. (2023). Особистість і професія: застосування диференційного підходу у допрофесійній та професійній підготовці фахівців. У С. Д. Максименко (Ред.), *Диференційна психологія* (с. 487). Людмила.

Сорокін, С. В. (2005). *Читаймо та розмовляймо турецькою*. Вид. центр КНЛУ.

Сорокін, С. В. (2009). *Турецька й українська мови в системі координат "Вид – Час – Модальність"*. Вид. центр КНЛУ.

Сорокін, С. В. (2023). *Практична граматика турецької мови. Початковий курс*. Вид. центр КНЛУ.

ОРГАНІЗАЙЦІЙНІ Й МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ СТУДЕНТСТВА

Зінченко О. В., Бабатіна С. І.
Київський національний лінгвістичний університет

Вивчення особливостей певних соціальних категорій і вікових груп завжди було актуальним завданням психологічної науки. Наукові дослідження студентської молоді стали більш інтенсивним зі становленням української Незалежності, що пов'язано з підвищеною увагою суспільства до проблеми реформування вищої освіти. Організація таких досліджень супроводжується низкою методологічних суперечностей, теоретичних проблем і методичних труднощів. З'ясування цих аспектів відкриває шляхи до конструювання якісних емпіричних й експериментальних досліджень здобувачів вищої освіти.

Аналіз теоретичних джерел з проблеми дослідження психологічних показників розвитку студентів дає підстави до виділення низки суперечностей і труднощів організації цих наукових розвідок.

Недостатня визначеність базової термінології дослідження. Зокрема, потребує уваги подальше уточнення поняття "студентський вік". Традиційно межі цього періоду ототожнюють з юнацьким і раннім дорослим віком (18 – 25 років). У цьому контексті Л. Жданюк (2017) виділяє такі риси цього проміжку: ключова роль рефлексії, орієнтація на самовизначення, отримання нового соціального досвіду, остаточне формування світогляду. Проте вивчення студентів як вікової категорії викликає низку запитань. Зокрема, це стосується того, що здобуття вищої освіти не має верхньої межі й статус "студента" може набувати будь-хто, незалежно від віку. На нашу думку, методологічно доцільно буде використовувати не абстрактне поняття, а конкретизувати його у контексті дослідження. Такий підхід дозволяє більш чітко описати вибірку й отримати точніші результати.

Врахування специфіки процесу здобуття вищої освіти при організації психологічного дослідження. Типовим прикладом порушення цієї вимоги може бути зосередження уваги науковців на студентах денної форми навчання, тоді як здобувачів освіти заочної форми часто ігнорують. Також проблемним є вивчення психологічних особливостей студентів залежно від напряму підготовку. Означена методологічна проблема дослідження студентства може стосуватися різних параметрів: дистанційної й традиційної форми освіти, освітніх закладів з великих міст і провінційних населених пунктів, соціального стану студентів тощо. Врахування цієї позиції у процесі організації дослідження дозволить отримати чіткіші емпіричні дані щодо психологічного портрета сучасного студентства.

Відсутність методологічного зв'язку вітчизняних досліджень у галузі вікової психології з міжнародними науковими розвідками. Методологія психологічного вивчення студентства у Незалежній Україні має радянське коріння і базується на діяльнісному підході. З огляду на це, у полі зору дослідників в основному знаходяться питання впливу діяльності на трансформації психіки здобувачів. Водночас закордонна психологія в основному фіксується на добробуті й психічному здоров'ї учасників освітнього процесу (Dowes et al., 2023). Слід зазначити, що цей напрям почав розроблятися у вітчизняній психології після початку повномасштабної війни, що, зокрема, передбачає увагу до емоційної сфери студентів.

Крім актуальної проблематики спостерігаються й інші аспекти відірваності вітчизняної й закордонної психології, що можна узагальнити у таких позиціях: різні методологічні й термінологічні підходи до тлумачення студентства; відмінності у методах і методиках збору емпіричної інформації; мовленнєві й психологічні бар'єри, що заважають ознайомленню психологів з результатами міжнародних наукових досліджень; відсутність ґрунтовних кроскультурних досліджень студентської молоді.

Наступною методологічною проблемою психологічних досліджень студентів є *формування репрезентативної вибірки.* Досить часто процедура

рандомізації не використовується, а вибірки студентів формуються на основі адміністративної зручності. Справді, легше створити групу студентів на основі ЗВО, де працює науковець, а не збирати емпіричні дані орієнтуючись на різні заклади освіти України. Проте, така стратегія формування вибірки спотворює емпіричні тенденції й порушує зовнішню валідність. Таким чином, виявлені закономірності, що розповсюджують на все студентство можуть мати низку обмежень і бути істинними лише для окремих спільнот. Для розв'язання цієї проблеми слід виділити обмеження отриманих результатів у наукових висновках. Наприклад, використовувати формулювання "отримані дані відображають психологічні особливості студентів педагогічних спеціальностей", а не "студентів у цілому".

Наш огляд не вичерпує усіх організаційних і методологічних аспектів психологічного вивчення студентства. Проте врахування означених позицій дозволить оптимізувати відповідні наукові дослідження й отримати більш об'єктивні результати.

ЛІТЕРАТУРА

Жданюк, Л. (2017). Соціально-психологічні особливості студентського віку. *Вісник післядипломної освіти. Серія "Соціальні та поведінкові науки"* : зб. наукових праць, *4*(33), 28–40.

Douwes, R., Metselaar, J., Pijnenborg, G. H. M., & Boonstra N. (2023). Well-being of students in higher education: The importance of a student perspective. *Cogent Education*, 10(1). https://doi.org/10.1080/2331186X.2023.2190697

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІК ПОЗИТИВНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ У РОБОТІ З ОСОБАМИ ХВОРИМИ НА ІНСУЛЬТ

Кириленко В. Г.
Київський національний лінгвістичний університет

Статистика хворих на мозкові інсульти невпинно зростає і як вказують дослідники, зростає і кількість осіб, які отримують інвалідність і втрачають працездатність внаслідок цього захворювання. І цілком природньо що питання лікування і профілактики залишаються актуальними.

Козьолкін, О. А. та інші (2021) вказують, що мозкові інсульти відносяться до найбільш тяжких форм цереброваскулярних захворювань та пропонують під мозковим інсультом розуміти гостро виникаючий дефіцит мозкових функцій, що викликаються нетравматичними пошкодженнями головного мозку внаслідок гіпоперфузії, оклюзії або розриву церебральних кровоносних судин та характеризуються розладами свідомості, руховими, мовними і когнітивними порушеннями (Козьолкін, О. А., Мєдвєдкова, С. О., Ревенько А. В., 2021, с.5).

Можна виділити ішемічні та геморагічні інсульти, спільним для яких є необхідність раннього проведення заходів з відновлення функціональної активності непостраждалих нейронів та фізичної активності хворого. Разом з тим, в клініці мозкових інсультів особливе місце займає психічний стан хворої людини, який часто називають як пригнічений, депресивний (Бондаренко Н. О., 2022).

Як зазначає Чорна, Д.О. (2019), робота психолога і психотерапевта з хворими на інсульт спрямована на відновлення психічного здоров'я, відновлення, порушених внаслідок захворювання, соціальних контактів, відновлення психічної діяльності.

Така відновлювальна робота передбачає дотримання чіткої поетапності дій психолога. Перший етап психокорекції спрямований на відновлення інтеграційного образу "Я", корекцію самоставлення та самосприйняття. На етапі інтерперсональної корекції особистості (другий етап) передбачена робота над проблемою взаємин у сім'ї, найближчому оточенні, відновлення соціальних ролей, соціальної підтримки, усвідомленням соціальних норм, власної самооцінки. На третьому етапі психологічної допомоги у методі позитивної психотерапії, а це етап стабілізації відносин і постінсультного зростання особистості, допомога спрямована на стабілізацію стосунків і відносин пацієнта, формування нової життєвої стратегії, формування здатності протистояти стресу, пошук нового сенсу життя.

Аналіз низки робіт Н. Пезешкіана, серед яких і "Психосоматика і позитивна психотерапія" дозволяє виділити три рівня допомоги: вузьке, широке, всеохоплююче, що дозволяє відповідним чином спрямувати і зміну внутрішнього самосприйняття пацієнтом свого захворювання.

Для реалізації завдань кожного з рівнів та етапів допомоги здійснюється використання різних психотерапевтичних методів. Засобами (афірмація, позитивна інтерпретація і реінтерпретація, та стимули-запитання) позитивної психотерапії ми формуємо надію та здійснюємо пошук ресурсу, зниження депресивної симптоматики та тривоги, психологічні інтервенції, які дозволяють пацієнту зрозуміти глибину кожного з симптомів хвороби та глибину страждань. Використання метафор, міфів, історій, притч, аналіз прислів'я, різних сентенцій, дають можливість розвинути життєстійкість пацієнта, розкрити ресурси для самовідновлення.

В стратегію роботи з інсультними хворими входять: спостереження, інвентаризація, ситуативне підбадьорювання, вербалізація, прийняття рішень.

Аналіз первинних здібностей любити, а це емоційна сфера людини, дозволяє зрозуміти прояви певних емоцій та скоректувати здібність знати себе, що знижує прояв негативним симптомів: використання засобів гігієни за власним тілом і приміщенням, комунікативні зв'язки з близькими, пошук нових моделей адаптації.

Робота з моделлю балансу дозволяє сформувати уміння слухати своє тіло і правильно реагувати на певні його запити (наприклад, підвищення тиску, розуміння ознак епісиндрому). У роботі з тілом ми виходили з думки,

що тілесні прояви відкривають і розширюють розуміння мозкової недуги, побачити зміщення базового конфлікту у бік мобілізації реінтеграційних сил фізичної, соціальної і психічної сфер пацієнта, та розуміння способів вирішення конфлікту між чемністю й відвертістю. Акцент зміщується на формування позитивної життєвої перспективи з урахуванням індивідуальних фізичних і психосоціальних можливостей.

ЛІТЕРАТУРА

Козьолкін, О. А., Мєдвєдкова, С. О., Ревенько , А. В., (2021). *Реабілітація хворих на мозковий інсульт: навч. посіб. для самостійної роботи лікарів-інтернів за спеціальністю "Неврологія", "Загальна практика – сімейна медицина", лікарів-неврологів, сімейних лікарів*. Запоріжжя : ЗДМУ.

Чорна, Д.О. (2019) Психологічна реабілітація хворих після інсульту. *Актуальні питання фізичної терапії та ерготерапії: збірник матеріалів студентської науково-практичної конференції,* 38–39

Карамушка, Л. (2023). Можливості використання методу позитивної психотерапії для реалізації концепції "Healthy Organizations". *ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ. ЕКОНОМІЧНА ПСИХОЛОГІЯ*, *29*(2-3), 25–38. https://doi.org/10.31108/2.2023.2.29.3

Бондаренко, Н.О. (2022) Попередження інсульту як психологічна проблема. *Психіатрія, неврологія та медична психологія*. 20. 31–38. https://doi.org/10.26565/2312-5675-2022-20-05

ДЕКОМУНІЗАЦІЯ МУЗЕЙНОГО ПРОСТОРУ В УКРАЇНІ

Комова О. С.
Київський національний лінгвістичний університет

Після відновлення державного суверенітету України у серпні 1991 року перед музейною спільнотою постало чимало нагальних завдань. Усвідомлюючи вагому роль музеїв у національно-патріотичному вихованні громадян, збережені, досліджені, популяризації історико-культурної спадщини українського народу, працівники музейних установ розгорнули реформи, одним зі складників яких стала декомунізація музейного простору. Сама ж декомунізація сприймалась ними як тривалий політичний й соціокультурний процес викорінення наративів радянської епохи з публічного простору та суспільної свідомості українців. Вона відбувалася на тлі суперечливих процесів національно-державного будівництва в Україні на межі XX–XXI ст. та зустрічала чимало перешкод на своєму шляху. Процес декомунізації музеїв мав супроводжуватися застосуванням критичного переосмислення української історії, творчого аналізу позитивних здобутків українців на різних етапах розвитку, правдивим висвітлення раніше табуйованих тем,

ініціюванням відкритого діалогу з суспільством. Однак без ідеологічної, нормативно-правової, фінансової, організаційної підтримки з боку держави та громадянського суспільства впровадження реформи декомунізації усіляко гальмувалося аж до перемоги Революції Гідності у 2014 році.

Тому не варто дивуватися, що перші успішні проєкти створення нових чи докорінна перебудова вже існуючих музеїв, вільних від радянського ідеологічного тягаря, стали заслугою невеликої групи ентузіастів музейної справи, підтриманих національно-патріотичними організаціями, як то створення Затурецького меморіального музею В. Липинського командою однодумців під орудою В. Кушніра або розбудова Музею Гетьманства під керівництвом Г. Яровой. У деяких випадках успішна діяльність наших музеїв стала можливою за підтримки міжнародних гуманітарних організацій, які послідовно сприяли ліквідації тоталітарного комуністичного спадку.

Лише після перемоги демократичних сил у 2014 році в Україні почали відбуватися перші позитивні зміни, які безпосередньо сприяли впровадженню реформ, що стосувалися діяльності музеїв, зокрема й проблем декомунізації музейного простору. На тлі поширення революційних настроїв тема декомунізації стала мейнстрімом 2015 року. З'являється ціла низка ґрунтовних наукових публікацій з цієї проблематики. Під впливом громадської думки 9 квітня 2015 року Верховна Рада прийняла чотири т. зв. "декомунізаційних закона": "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті", "Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 рр.", "Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років", "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки" (Гриценко, 2019, с. 7). Їх впровадження сприяло прискоренню процесів декомунізації усього публічного простору в Україні, включно з музейними експозиціями. Упродовж 2015–2022 років з фондів музеїв активно вилучалася радянська символіка, оновлювалися музейні фонди за рахунок долучення новітніх документів, світлин, що висвітлювали діяльність видатних представників національно-визвольного руху, відомих дисидентів, представників заборонених культурно-мистецьких організацій; з'являлися нові тематичні експозиції, присвячені подіям Помаранчевої Революції, Революції Гідності, оборонцям України часів російсько-української війни. Ці заходи цілком відповідали проєкту декомунізації України (Котович, 2025). Співробітники музеїв все частіше перетворювали свої заклади на відкриті дискусійні платформи для розвінчування радянських міфів стосовно національної історії, духовних традицій. Чимало музеїв у цей час почали активно вивчати досвід міжнародних партнерів у сфері реалізації європейської політики декомунізації в країнах колишнього "соціалістичного табору". До 2022 року в Україні з'явилися сучасні музейні простори, діяльність яких є взірцем декомунізації та протидії дезінформації. Першим серед них став Комунальний заклад культури "Музей пропаганди" Хмельницької обласної ради, відкритий 6 грудня 2016 року.

Проте з початком широкомаштабної агресії рф проти України стали очевидними суттєві прогалини у проведенні політики декомунізації. Реалії війни спонукали усі патріотичні сили в державі прискорити розробку єдиної теоретичної бази та практичних кроків застосування "декомунізаційних законів". Нині українські музеї координують таку діяльність з Міністерством культури та інформаційної політики України, іншими владними інституціями, Інститутом національної пам'яті, експертним середовищем. Фахівці музейної справи в Україні гуртуються навколо таких професійних спільнот, як Фундація OBMIN, яка восени 2024 року ініціювала серію вебінарів, об'єднаних тематикою деколонізації музеїв. Вони переконані, що об'єднаному навколо спільних національних цінностей українському суспільству під силу не тільки звільнитися від колоніального комуністичного спадку, але й закласти підвалини щасливого майбутнього для наступних поколінь вільних українців.

ЛІТЕРАТУРА

Гриценко, О. А. (2019). *Декомунізація в Україні як державна політика і як соціокультурне явище*. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України; Інститут культурології НАМ України.

Котович, С. (2025, 28 січня). Деколонізація в Україні: з чим зайшли у 2025 рік. *Ucraïner.* https://www.ukrainer.net/dekolonizatsiia-2025/

Український інститут національної пам'яті. (2015, 25 травня). *Володимир В'ятрович: Декомунізаційні закони були відображенням настроїв суспільства*. http://www.memory.gov.ua/news/volodimir-v-yatrovichdekomunizatsiini-zakoni-buli-vidobrazhennyam-nastroiv-suspilstva

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ ЯК КЛЮЧОВА СКЛАДОВА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Кучай О. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Сьогодення створює дуже багато викликів для підприємств, і для того, щоб ефективно розвиватися і функціонувати, вони мають бути, в першу чергу, конкурентоздатними. Це стосується підприємств абсолютно всіх форм власності, не залежно від галузі, на якій вони спеціалізуються, і туристична галузь не є виключенням.

Конкуренція в туризмі – це своєрідна боротьба між підприємствами туристичного бізнесу за найбільш вигідні умови виробництва і збуту туристичного продукту. Для сфери туризму характерний досить високий

рівень конкуренції, що зумовлює постійну необхідність вишукувати нові і підтримувати вже існуючі конкурентні переваги.

Одним з визначальних факторів конкурентоспроможності туристичної галузі є привабливість туристичного продукту, а до основних факторів, що визначають конкурентоспроможність туристичного продукту, відносяться корисність для потенційного споживача, ціна та інноваційність. Так, при застосуванні саме цінової конкуренції підприємства готельного та ресторанного бізнесу прагнуть досягти успіху шляхом зниження ціни на свій продукт за рахунок зниження загальних витрат на виготовлення даного продукту.

Однак слід зазначити, що не кожне підприємство готельно-ресторанного бізнесу спроможне використовувати саме цінову конкуренцію. У такому випадку підприємством застосовується нецінова конкуренція, яка ґрунтується на реалізації туристичної продукції більш високої якості, а також застосуванні різноманітних інноваційних методів та інформаційних систем і технологій для вдосконалення своєї діяльності.

Саме зараз ми спостерігаємо дуже великий вплив інформаційних систем і технологій на процеси управління готельно-ресторанним бізнесом, оскільки застосування цих систем дозволяє значно підвищити ефективність роботи персоналу і, як наслідок, всього підприємства готельно-ресторанної сфери. Активне використання комп'ютерних мереж, Інтернету, Інтернет-технологій, систем онлайн-бронювання, автоматизованих систем управління, CRM, а також платформ соціальних медіа для маркетингу сьогодні дозволяють підприємству стати лідером, створивши абсолютні конкурентні переваги на туристичному ринку.

Інформаційні системи – це сукупність взаємопов'язаних інформаційних елементів, методів, засобів, спеціалістів, які приймають участь у процесі оброблення інформації будь-якого характеру.

Інформаційні технології – основа організації та функціонування інформаційних систем; сукупність прийомів, методі та засобів послідовного, якісного перетворення інформації на наступних етапах інформаційних процесів: збирання, накопичення, оброблення, зберігання та передача (Скопень та ін., 2020).

Інформаційним технологіям притаманні певні ознаки, а саме:

– комп'ютерна обробка інформації за обраними алгоритмами;

– зберігання великих об'ємів інформації на різноманітних носіях;

– передача та обмін інформацією на будь-якій відстані в обмежений час із збереженням всіх її властивостей.

Варто відмітити, що більшість підприємств готельно-ресторанного бізнесу вже активно використовують такі інформаційні технології, як автоматизована система управління.

Впровадження автоматизованих систем управління забезпечує збільшення прибутку шляхом оптимізації бізнес-процесів, що зумовлює зменшення кількості помилок і підвищення якості обслуговування, а також збільшує обсяг продажів і залучає нових споживачів. Дані системи

дозволяють ефективно використовувати ресурси та зменшувати витрати на оплату праці, що, безумовно, сприяє збільшенню прибутку підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Ще одним з позитивних аспектів використання сучасних інформаційних технологій є забезпечення безпеки даних, яке можливо завдяки використанню сучасних інформаційних систем і технологій.

Використання сучасних інформаційних систем і технологій забезпечують, у першу чергу, ефективне планування та контроль за процесом виробництва туристичного продукту (товару або послуги) і його обліком, управління персоналом, надають швидкий інформаційний зв'язок між всіма відділами підприємств готельно-ресторанного бізнесу та дають можливість отримати точну і достовірну інформацію про фінансовий стан даного підприємства.

Хоча інформаційні системи і технології в більшості випадків мають корисний ефект, проте їм також притаманні деякі недоліки, до основних відносяться: високі витрати на впровадження та обслуговування, технічні неполадки, дороговартісне навчання персоналу і т. ін.

Незважаючи на перераховані недоліки, активне впровадження та використання інформаційних систем і технологій на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу сприяють збільшенню прибутку, підвищенню якості обслуговування, і, як результат, виступають ключовою складовою формування конкурентоздатності підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

Жилінський, О. О., Гейдарова, О. В. (2023). Інформаційні технології в управлінні закладами індустрії гостинності. У *Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи і сьогочасні тренди розвитку* (с. 45–46). ФОП Паляниця В.А. https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/41713/2/KhI_VNPK_2023_Zhilinsky_O-Information_technologies_45-46.pdf

Скопень, М. М., Сукач, М. К., Будя, О. П., Артеменко, О. І., & Хрущ, Л. А. (2020). *Інформаційні системи і технології в готельно-ресторанному та туристичному бізнесі* (М. К. Сукач & М. М. Скопень, Ред.). Ліра-К.

ВЗАЄМОДІЯ В ДІАДІ "МАТИ-ДИТИНА" В ПЕРІОД РАННЬОГО ВІКУ ЯК ЧИННИК ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ

Кучеровська Н. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Вивчення взаємодії в діаді "мати-дитина" пройшло шлях від психоаналітичних концепцій до сучасних нейробіологічних досліджень. Міждисциплінарні дослідження, що проводяться на перетині нейробіології, психології розвитку, генетики та інших наук аргументовано доводять, що

рання взаємодія є критично важливою для психічного здоров'я, соціального розвитку та нейропсихологічного функціонування дитини.

Перші значні дослідження ранньої взаємодії в 1960-1980 роках реалізовані Д. Штерном і Р. Спіцем. Вивчення мікровзаємодії між матір'ю та дитиною дозволило розкрити провідне значення емоційного налаштування матері на дитину для формування її суб'єктності, емоційної саморегуляції, когнітивного та соціального розвитку. Дослідження Рене Спіцем наслідків емоційної депривації дітей, які перебувають в дитячих будинках, показали, що брак материнського тепла та турботи має руйнівні наслідки для психічного здоров'я дитини.

Теорія прив'язаності, сформульована в роботах Джона Боулбі, акцентує ключову роль безпечної прив'язаність до матері для подальших соціальних та емоційних навичок дитини. Подальші дослідження прив'язаності, проведені Мері Ейнсворт, довели, зокрема, що високий рівень чутливості значущого дорослого сприяє формуванню довіри та впевненості у дитини, що є запобіжником розвитку тривожних і депресивних станів. Наслідками дефіциту якісної взаємодії між матір'ю та дитиною стають порушення емоційної регуляції та труднощі у взаємодії з однолітками, високий рівень стресу та схильність до емоційних розладів у дорослому віці.

З 1990-х років починається етап нейропсихологічних і біоповедінкових досліджень впливу ранньої взаємодії на розвиток мозку дитини, її емоційного та психосоціального благополуччя. Нейробіологічні дослідження соціальних стосунків, зокрема роботи Луіса Козоліно та Деніела Сігела, займають важливе місце в сучасній психології та нейронауках. Обидва автори акцентують увагу на ролі соціальної взаємодії для розвитку мозку в ранньому віці.

Л.Козоліно підкреслює, що дитина адаптується до соціального середовища через прив'язаність, яка є основою для формування емоційних та когнітивних структур мозку. Нейропластичність мозку, тобто здатність змінювати свою структуру та функцію під впливом досвіду, є ключовою у розвитку прив'язаності і означає, що емоційно позитивні або негативні зв'язки з батьками можуть змінювати будову мозку дитини на протязі її розвитку (Cozolino, 2014).

Д.Сігел популяризує концепцію "мозок-в-стосунках" (Brain-in-Relationship), підкреслюючи, що розвиток мозку не відбувається ізольовано, а в контексті соціальних відносин. Це означає, що здоровий розвиток мозку залежить від підтримки і безпечних емоційних зв'язків між дитиною та її опікунами. Д.Сігел підкреслює важливість соціальних зв'язків для розвитку мозку дитини та його здатності до адаптації. Автор розглядає інтеграцію як здатність різних частин мозку працювати разом для досягнення когнітивної та емоційної рівноваги. Прив'язаність є основою цієї інтеграції, оскільки емоційні зв'язки допомагають різним частинам мозку взаємодіяти. Заспокійлива та чутлива взаємодія з батьками сприяє інтеграції мозком різних функцій, таких як пам'ять, увага та емоційна регуляція. Через прив'язаність і відповідне реагування на потреби дитини, батьки впливають

на її здатність до регуляції стресу та розвитку здорових емоційних стратегій (Siegel & Bryson, 2020a; Siegel, 2020b).

Завдяки безперервному контакту з дитиною на першому році життя мати формує у неї відчуття безпеки та стабільності. Основні механізми, які забезпечують гармонійний розвиток дитини у взаємодії з матір'ю: емоційна прив'язаність как основа формування довіри до світу; здатність заспокоювати дитину через фізичний і невербальний контакт; інтенсивна сенсорна стимуляція; наслідування моделей поведінки через спостереження за матір'ю. У сучасних умовах важливо підвищувати рівень обізнаності батьків про значущість ранньої взаємодії та забезпечувати підтримку сімей у цьому процесі через психологічні консультації, освітні програми та соціальні ініціативи.

ЛІТЕРАТУРА

Cozolino, L. (2014) *The Neuroscience of Human Relationships: Attachmentand The Developing Social Brain* (2nd Ed.). W. W. Norton & Company.

Siegel, D. & Bryson, T.P. (2020a) *The Power of Showing Up: how parental presence shapes who our kids become and how their brains get wired*. Published by Scribe. UK.

Siegel, D. (2020b) *The Developing Mind. How Relationships and the Brain Interact to Shape Who We Are.* The Guilford Press.

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ

Кучерява Г. О.
Київський національний лінгвістичний університет

Останнім часом під впливом глобальних подій та розвитку технологій цінності туристів помітно трансформувалися. Подорожі стали персоналізованими та більш усвідомленими. Туристи прагнуть не просто побачити нові місця, а й відчути їхню енергетику, унікальність та автентичність. Відтак все більшої популярності набуває креативний туризм, що є важливою тенденцією сучасного світового туризму.

Концепція креативного туризму сформувалася на початку XXI ст. Підґрунтям для розвитку креативного туризму є культурний туризм. Проте ідея креативного туризму полягає у безпосередньому залученні туристів до творчої та активної діяльності, результатом чого є набуття ними унікального автентичного досвіду. На відміну від культурного туризму, креативний туризм дозволяє туристам отримати незабутні враження, мати можливість через творчу діяльність відчути історію та культуру певного регіону.

Особливостями креативного туризму є: навчання через досвід, культурне занурення, особисте зростання, спілкування з місцевими мешканцями,

підтримка місцевого бізнесу, екологічна та етична відповідальність (Миронов & Свидрук, 2023).

Основними ресурсами для розвитку креативного туризму є нематеріальна культурна спадщина. Популярними формами креативного туризму є: майстер-класи (гончарство, живопис, кулінарія тощо), фестивалі та культурні заходи, екскурсії з елементами квесту або театралізовані програми, взаємодія з місцевими митцями та ремісниками (Сеньків & Мох, 2022). Розвиток креативного туризму створює синергію між культурою, бізнесом та місцевими громадами, що в довгостроковій перспективі сприяє як економічному зростанню, так і збереженню самобутності.

Креативний туризм відіграє значну роль у формуванні та розвитку туристичних дестинацій. Завдяки креативному туризму відбувається збереження та популяризація культури та традицій, що надає можливість містам та регіонам створити неповторний образ, який відрізняє їх від конкурентів. Ефективна маркетингова стратегії дозволяє збільшувати туристичні прибуття та розширювати аудиторію зацікавлених мандрівників. Окрім цього, активний розвиток креативного туризму сприяє формуванню впізнаваного туристичного бренду дестинації, що має довгостроковий економічний і культурний ефект.

Сьогодні в Європі сформувалися креативні туристичні дестинації, які завдяки впізнаваним мистецьким і культурним особливостям привертають увагу міжнародних туристів. Ось деякі з них:

✓ Барселона – відома унікальним поєднанням модерністського мистецтва з історичною архітектурою, креативність якої пов'язана з ім'ям Антоніо Гауді. Саграда Фамілія, Парк Гуель, Каса Батльо роблять місто одним із найвпізнаваніших у світі, райони Ель-Раваль і Борн приваблюють художників та любителів графіті.

✓ Берлін – столиця креативної молодіжної культури, альтернативного мистецтва та стріт-арту. Берлін є хабом для молодих підприємців, що суттєво позначається на туристичній сфері. Тут набули поширення нестандартні хостели, коворкінги та концептуальні кафе. Берлін знаний техно-культурою. Так, клуб "Berghain" визнаний одним із найкращих у світі, що приваблює любителів електронної музики. Поєднання андеграундної культури, сучасного мистецтва та високих технологій робить Берлін одним із світових туристичних напрямів;

✓ Амстердам – туристичний центр, де активно впроваджується концепція smart city, представлені музеї нового формату, як то Moco Museum – один із перших музеїв сучасного мистецтва, та розвивається фестивальна культура. В місті набули поширення креативні готелі та арт-кафе, коворкінги на воді. NDSM Wharf – колишня верф, перетворена на креативний простір з графіті. Особливістю Амстердаму є гармонійне поєднання історичної архітектури, творчих просторів та екологічного способу життя.

Останнім часом набули популярності креативні туристичні дестинації Азії. Токіо, Сеул Гонконг – міста, де традиції переплітаються з ультрасучасними технологіями та яскравою поп-культурою.

Рейтинг найпопулярніших культурних столиць творчості та технологій Америки очолює Нью-Йорк – місто мрій, мистецтва та інновацій. Бродвей та театральні перформанси, архітектурні арт-простори, креативні хаби, виставки цифрового арту та графіті-мурали роблять Нью-Йорк одним із найдинамічніших центрів креативної економіки у світі. Також до креативних дестинацій американського регіону слід віднести Мехіко та Буенос-Айрес.

Отже, креативні туристичні дестинації активно розвиваються у світі, пропонуючи унікальні концепції. Такі міста створюють новий формат туризму, де головне – творчий досвід і занурення у культурне середовище, та стають світовими центрами культурного тяжіння.

ЛІТЕРАТУРА

Миронов, Ю. Б., & Свидрук, І. І. (2023). Теоретичні та практичні аспекти розвитку креативного туризму. *Підприємництво і торгівля*, *36*, 19–24. https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-36-03

Сеньків, М. І., & Мох, Р. Н. (2022). Ремесла як основа розвитку креативних туристичних дестинацій. *Економіка та суспільство*, *36*. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-5

ТРАДИЦІЙНІ НАЦІОНАЛЬНІ СВЯТА ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ КИТАЮ

Лебедєва І. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Відновлення туристичної галузі Китаю після закінчення пандемії э одним з найважливіших завдань держави, особливо з огляду на місце, яке займає ця галузь в економіці КНР. Важливим елементом системи заходів, спрямованих на стимулювання подорожей, є кампанія з рекламування нематеріальної культурної спадщини Китаю, до яких належать національні свята, соціальні практики та традиційні ремесла. Керівництво КНР зробило наголос на них як на потужні туристичні ресурси, здатні зацікавити іноземних туристів і сприяти поверненню Китаю до групи найбільших туристичних держав світу.

За "Законом про нематеріальну культурну спадщину Китайської Народної Республіки" від 25 лютого 2011 року, традиційні свята є важливим елементом національної духовної культури китайського народу. У китайців свят багато, майже всі вони мають тисячолітню історію і міцно вплелися у культурний код нації. Найбільш шанованими є чотири: Свято весни, тобто Новий рік (січень-лютий), Цінмін (квітень), Свято човнів-драконів (травень-червень) і Фестиваль середини осені (вересень-жовтень).

Для туристичної галузі Китаю важливе значення має фестиваль Дуань-у, що припадає на п'ятий день п'ятого місяця за місячним календарем, і тому його ще називають святом "подвійної п'ятірки". Як і решта китайських календарних свят, Дуань-у має давню історичну традицію та включає

кулінарну складову. Фестиваль пов'язаний з ім'ям поета Цюнь Юаня, що жив у III ст. до н.е. Гастрономічним супроводом свята є цзунцзи – конвертики з листя бамбука чи лотоса з начинкою з рису і різноманітних добавок, схожі на невеличкі голубці.

Центральною подією свята, заради якого китайці полюбляють цей день, а туристи прагнуть відвідати країну, є перегони на човнах-драконах – довгих каное, прикрашених головами і хвостами драконів. У сучасному Китаї ці змагання перетворилися на вид професійного спорту, яким опікується національна федерація. Але у святкові дні вони проходять усюди, де є річки та озера. Подекуди перегони відбуваються з ініціативи місцевих громад, і тоді у змаганнях беруть участь самі мешканці на побудованих власноруч драгонботах. Команди веслярів великі, складаються найчастіше з двадцяти гребців, на носі сидить барабанщик і відбиває ритм. Родичі та друзі стоять на березі й підтримують учасників змагань. Фестиваль "подвійної п'ятірки" проходить яскраво, гучно, весело і є одним з найулюбленіших свят китайців. З 2008 року він отримав офіційний статус: усі установи і компанії на цей час припиняють роботу, а населення отримує три вихідні дні для святкування, відпочинку і розваг.

2009 року свято Дуань-у увійшло до списку Нематеріальної культурної спадщини людства. Наприкінці 2024 року до цього престижного списку ЮНЕСКО включило ще один китайський фестиваль – Свято весни. На сьогодні Китай найбільше за інші держави світу представлений у Списку (44 елементи). Влада КНР спрямовує значні зусилля на рекламування культурної спадщини, у тому числі національних свят, як важливого туристичного ресурсу. Завдяки своїй оригінальності та колоритності Фестиваль човнів-драконів перетворився на одну з візитівок китайської культурної спадщини.

Змагання на десяти- або двадцятимісних драгонботах відомі далеко за межами Китаю, і навіть за межами континенту. Цим видом спорту опікується Міжнародна федерація веслування на драгонботах (IDBF), учасниками якої є багато країн, у тому числі й Україна. На двох останніх літніх Олімпіадах – у Токіо (2020) і Парижі (2024) – були організовані показові змагання з цього виду спорту (Breast cancer survivors among paddlers in Dragon Boat demonstration at Paris 2024, 2024). Китай намагається реалізувати амбітну мету включення цього виду спорту до олімпійської програми.

Інформуванням світової спільноти про унікальну та самобутню культуру китайського народу займаються не лише урядові установи та громадські організації, але й бізнес-спільнота. Так, на сайтах багатьох китайських компаній разом з повідомленням для клієнтів про триденні вихідні з нагоди Дуань-у, можна знайти більш або менш докладні відомості про саме свято, його історію, традиції святкування. Деякі компанії намагаються так подати інформацію, щоб зацікавити клієнтів, а можливо, викликати бажання відвідати Китай у ці дні.

Для китайських фахівців індустрії гостинності Фестиваль човнів-драконів є важливим індикатором літнього туристичного сезону. Як звітувало Міністерство культури і туризму КНР, після скасування антиковідних

обмежень за три святкові дні 2023 року китайці здійснили 106 млн подорожей своєю країною, а прибуток галузі виріс на 45% порівняно з попереднім роком (Дохід Китаю від туризму через Фестиваль човнів-драконів зріс майже на 45%, 2023). Наступного року під час Дуань-у зафіксовано 110 млн подорожей, що перевищило показники "доковідного" 2019 року (У Китаї в період вихідних з нагоди свята Дуаньу було здійснено 110 млн внутрішніх туристичних поїздок, 2024). Таким чином, національні культурні традиції перетворилися на вагомий чинник відновлення туристичної галузі Китаю після завершення пандемії.

ЛІТЕРАТУРА

China Radio International. (2024, Червень 11). *У Китаї в період вихідних з нагоди свята Дуаньу було здійснено 110 млн внутрішніх туристичних поїздок*. https://ukrainian.cri.cn/2024/06/11/ARTIYu3N13X63jsREwfkl9CI240611.shtml

International Canoe Federation. (2024). *Breast cancer survivors among paddlers in Dragon Boat demonstration at Paris 2024*. https://www.canoeicf.com/news/breast-cancer-survivors-among-paddlers-dragon-boat-demonstration-paris-2024

TTW. (2023, Червень 26). *Дохід Китаю від туризму через Фестиваль човнів-драконів зріс майже на 45%.* https://surl.li/rncwcu

ДІАГНОСТИКА РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЛОГІСТИЧНОЇ СФЕРИ

Литовка Д. І.
Національний транспортний університет
Каряка І. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Сучасна логістична галузь вимагає високої продуктивності та стійкості до стресу від працівників. Висока інтенсивність роботи, дедлайни та відповідальність сприяють професійному вигоранню. Вигорання включає емоційну та фізичну втому, зниження мотивації, що впливає на продуктивність підприємства (Бовдир О.С. & Вельдбрехт, О.О. & Самкова О.М., 2021). Це явище призводить до зниження працездатності, зростання кадрових витрат і плинності кадрів. Діагностика рівня професійного вигорання є необхідною для підтримки здоров'я працівників та ефективності роботи.

Аналіз наукових досліджень говорить про те, що вигорання є наслідком організаційних та індивідуальних факторів. Основними чинниками даного явища є: високі вимоги до ефективності, перевантаження інформацією, низька соціальна підтримка, нестабільність умов праці (Карамушка, Л.М.

& Гнускіна, Г.В., 2018). Аналіз сучасних досліджень показує, що рівень вигорання прямо корелює з психологічними особливостями працівника та рівнем його адаптації до робочого середовища (Федоришин Г.М. & Кицмен Н.З., 2020). Порівняльний аналіз міжнародних досліджень підтверджує, що впровадження програм підтримки психічного здоров'я значно знижує ризики вигорання. Комплексний підхід до проблеми допоможе знизити рівень стресу та підтримати психоемоційне здоров'я працівників (Шандова, Н.В., 2018).

Відтак, можна сказати, що основними факторами професійного вигорання є:

- індивідуальні характеристики працівників (самоконтроль, емоційна лабільність, тривожність, депресивність);
- організаційні фактори (нераціональна організація праці, надмірне навантаження, низький рівень соціальної підтримки, монотонна робота, відсутність можливостей кар'єрного зростання).
- психосоціальні фактори (недостатня підтримка з боку колег та керівництва, конфліктні ситуації, відсутність балансу між роботою та особистим життям);
- економічні чинники (нестабільна заробітна плата, низькі бонуси та відсутність фінансової мотивації).

Відповідно до цього, було розроблено авторську анкету для оцінки вигорання, яка включає в себе 4 рівні:

1. Особистісний (емоційна стійкість, баланс роботи та життя, мотивація).
2. Професійний (робоче навантаження, відповідальність, кар'єрні перспективи).
3. Колективний (міжособистісні стосунки, командна атмосфера, конфлікти).
4. Організаційний (умови праці, підтримка керівництва, мотиваційні програми).

Анкета дозволяє комплексно оцінити чинники вигорання та розробити ефективні заходи щодо його зменшення. Використання методу кластерного аналізу допоможе визначити групи працівників із найбільшою схильністю до вигорання та адаптувати програми підтримки відповідно до їхніх потреб.

Відповідно до цього, можна зробити висновки про те, що професійне вигорання логістів є багатофакторним явищем, що потребує системного підходу.

Виявлення домінуючих чинників дозволяє розробити стратегії профілактики. Важливим є створення комфортного робочого середовища, підтримка керівництва та соціальні взаємодії в колективі. Дослідження підтверджують, що запровадження програм зниження рівня стресу та навчання методам подолання вигорання сприяє покращенню робочої атмосфери. Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку інноваційних методів моніторингу стану працівників та вдосконалення заходів підтримки в логістичних компаніях.

ЛІТЕРАТУРА

Бовдир О.С. & Вельдбрехт, О.О. & Самкова О.М. (2021). Психопрофілактика та подолання синдрому емоційного вигоряння. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. Прикладна психологія. Професійна й організаційна психологія, 6*, 32–38. https://doi.org/10.32838/2709-3093/2021.6/06

Генрі Форд (2015). *Моє життя та робота*. Наш формат.

Карамушка, Л. М. & Гнускіна, Г. В. (2018). *Психологія професійного вигорання підприємців*. Логос.

Федоришин Г. М. & Кицмен Н. З. (2020). Соцільно-психологічні чинники професійного вигорання персоналу Державної служби України з надзвичайних ситуацій. *Соціально-правові студії, 2*(8), 178–185. https://sls-journal.com.ua/web/uploads/pdf/S&LS_2020_Vol.%203,%20No.%202_178-185.pdf

Шандова, Н. В. (2018). Випереджальний аналіз факторів ризику розвитку промислових підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, *1*, 317–326.

Maslach C. & Jackson S. (2018). The measurent of experienced burnout. *Jornal of occupational behavior*, *2*, 99–113. https://www.researchgate.net/publication/227634716_The_Measurement_of_Experienced_Burnout

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Мельниченко С. В.
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Позитивна динаміка розвитку екологічного туризму у світі, спрямована на спільне використання природної та культурної спадщини, у тому числі звільнених територій, та передбачає зростаючу роль національних парків у розвитку цього сектору. Важливим є розроблення стратегії перетворення територій у зони зеленої енергетики з плануванням "розумних" поселень в гармонійному поєднанні з природою, відкриття нових коридорів екологічного туризму, що сприятиме зростанню попиту на нього (Vuqar, Dargahov, Mammadov, Nuriyeva, & Ahmadov, 2023).

Європейська інтеграції України передбачає дотримання визнаної урядами країн ЄС пріоритетності екологічної політики. Враховуючи багаторівневість екологічної політики важливим є реалізація її напрямів у тісній співпраці учасників даного процесу усіх рівнів. Поступова реалізація екологічної політики України передбачала суттєве покращення стану довкілля до 2030 року, розвиток екологічно-ефективного партнерства суб'єктів державного,

регіонального та локального рівнів, досягнення принципів функціонування "зеленої" економіки.

Однак, окупація частини територій України рф у 2014 році та повномасштабне вторгнення на початку 2022 року, внесло свої негативні корективи у життя суспільства та реалізацію стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку держави, у тому числі й її екологічної складової. Значно підвищився ризик пошкодження об'єктів природно-заповідного фонду, забруднення ґрунтів, лісів, повітря. У зоні бойових дій та тимчасової окупації опинилось 51% територій природних заповідників. У наслідок військових дій постраждали лісові насадження, що пов'язано з пожежами від вибухів боєприпасів, умисних підпалів, а також механічне пошкодження територій під час маневрування військової техніки та безпосередньо ведення боїв (Volokhatyi, 2022).

Війна не дала можливості реалізувати в повному обсязі визначені стратегічні завдання, а в деяких напрямах значно погіршила екологічну ситуацію в країні відтермінувавши запровадження європейських екологічних норм і стандартів.

За результатами соціологічного опитування у 2024 році, понад 26 % українців розуміють важливість екологічних проблем під час війни, а саме: замінування територій (80,5%), утворення відходів війни (71,8%), можливість радіаційного забруднення (34,8%) та ін. Разом з тим, кількість громадян, що вважають цю проблему серйозною залишається нижчою порівняно з іншими проблемами. Саме, тому тільки 31,8 % респондентів підтримують прагнення використовувати кошти на екологічні цілі (DiXi Group, 2024).

Нині весь світ переймається екологічними проблемами і збереженням навколишнього середовища. Найкращим і доступним напрямом поєднання екологічної освіти, раціонального використання та охорони природних ресурсів є розвиток екологічного туризму. Оскільки переміщення екологічними стежками в супроводі гідів, які є співробітниками (наприклад, природних заповідників), несе не тільки просвітницьку функцію, але є наочним досвідом "спілкування" з природою.

Для поширення попиту на екологічний туризм, необхідно кардинально змінити свідомість людини, а особливо молоді, щодо прийняття деяких обмежень і заборон продиктованих законами природи. Важливим в цьому напрямі є запровадження екологічного просвітництва шляхом підвищення екологічної компетентності науково-педагогічних працівників спеціальних дисциплін у непрофільних закладах вищої освіти і формування освітньо-професійних програм підготовки здобувачів за різними спеціальностями з урахуванням введення як обов'язкової, так і вибіркових компонент. Запровадження екологічних дисциплін в освітній процес спрятиме формуванню екологічно культурної особистості, яка знає і вміє поводитись з природними ресурсами.

Екологічний туризм виконує такі функції, як: дбайливе ставлення до природи, розумне використання природних ресурсів; екологічне виховання громадян; підвищення привабливості відпочинку на "свіжому повітрі";

повага до культурних звичаїв місцевого населення; поліпшення добробуту окремих регіонів країни.

Крім того, він ґрунтується на засадах: науковості – вивчення природних явищ в експедиціях здобувачами вищої освіти та науковцями; історичності – вивчення історії (еволюції) природи – знайомство туристів з природними ресурсами та культурою місцевого населення (тематичні, навчальні, пізнавальні екскурсії); реалізації елементів пригодницького (активне пересування з відпочинком на природі: дайвінг, скелелазіння та ін.) та екстремального туризму; знайомства з маловідомим – подорожі до природних резерваций з метою пізнання "секретних" природних об'єктів для одержання естетичного задоволення.

Отже, для реалізації сталого розвитку через дотримання принципів екологізації необхідно застосовувати комплексний підхід через запровадження та розповсюдження екологічних турів, виховання екологічної свідомості та культури поведінки у населення, активізації руху щодо захисту навколишнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА

Vuqar, S., Dargahov, Q., Mammadov, V., Nuriyeva, I. F., & Ahmadov, R. I. (2023). Prospects of using the tourism potential of the liberated territories from the point of view of ecotourism. *Journal of Geology, Geography and Geoecology, 32*(2). https://doi.org/10.15421/112321

Volokhatyi, S. (2022, December 27). Власний ЕКО-бренд, розвиток туризму та підтримка бізнесу – як живе Синевирська громада на Закарпатті? *U-LEAD with Europe*. https://u-lead.org.ua/news/93

DiXi Group. (2024, March 12). Україна майбутнього: Вступ до ЄС, повоєнна відбудова, екологічні проблеми та енергетична незалежність очима пересічного українця. DiXi Group. https://dixigroup.org/analytic/ukrayina-majbutnogo-vstup-do-yes-povoyenna-vidbudova-ekologichni-problemy-ta-energetychna-nezalezhnist-ochyma-peresichnogo-ukrayinczya/

ПСИХОДІАГНОСТИКА В HR: ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ОСОБИСТІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК

Федько С. Л.
Київський національний лінгвістичний університет

Особистісні якості співробітників чинять неабиякий вплив як на продуктивність їх професійної діяльності, так і на успішність організацій в цілому. Саме особистісними якостями, мотивацією, цінностями визначається

взаємодія в колективі, вміння будувати позитивний клімат, а відтак – досягнення цілей компанії.

У сучасній HR-галузі застосування психодіагностичних процедур відіграє ключову роль, забезпечуючи не лише об'єктивну оцінку особистісних характеристик кандидатів на посади або вже існуючих співробітників, а й прогнозування їх професійного потенціалу. Ігнорування цього аспекту, а тим більше помилки при недостатньо точній оцінці працівників може призвести до значних фінансових витрат і втрат (Гуцуляк, 2019).

Таким чином, на сьогодні компанії використовують психодіагностичний інструментарій з метою: відбору персоналу (оцінка відповідності вимогам посади); оцінки лідерських якостей (як при відборі керівників проектів, та і при пошуку керівників вищої ланки); побудови проектних команд на основі сумісності особистісних якостей; оцінки емоційного стану працівників та ризику вигорання; попередження конфліктних ситуацій у колективі.

У сфері HR використовуються різноманітні підходи до оцінки особистісних характеристик кандидатів і працівників, кожен з яких має свої переваги та обмеження. Нижче наведені найбільш поширені підходи до оцінки особистісних характеристик в HR.

Класичний психометричний підхід базується на використанні стандартизованих тестів. Серед них особливо популярними є особистісні опитувальники, такі як MMPI (зокрема його скорочені версії), 16PF та модель Big Five, які дозволяють оцінити основні риси характеру. Також широко застосовуються тести інтелекту та креативності, що допомагають визначити рівень когнітивних здібностей кандидата.

Аналіз соціальної поведінки. Надзвичайно важливим у даному аспекті є концепція емоційного інтелекту, розроблена Д. Гоулманом, який вказував, що здатність до ефективного спілкування, управління емоціями та соціальних взаємодій є не менш важливою, ніж професійні навички (Гоулман, 2023). Його ідеї отримали подальший розвиток у дослідженнях Р. Бар-Она, який створив інструменти для вимірювання емоційного інтелекту (Bar-On, 1997). Ці ідеї забезпечують HR-фахівцям добір кандидатів із розвиненими соціальними навичками, що є критично важливим для командної роботи та лідерства.

Проективні техніки, які спрямовані на дослідження глибинних особистісних особливостей. Широко популярними на даний час є метод портретних виборів Л. Сонді та колірний тест М. Люшера. Проте дані методи вимагають неабиякої кваліфікації від діагноста.

Компетентнісний підхід, який передбачає оцінку кандидата через аналіз його поведінки у змодельованих робочих ситуаціях. У цьому контексті одним із найефективніших методів є ситуаційне інтерв'ю, під час якого кандидат відповідає на кейсові запитання, що відображають реальні виклики – як професійні, так і побутові.

Незважаючи на ефективність і широку популярність психодіагностичних методів в HR, їх використання стикається з низкою складнощів, що можуть обмежити їх ефективність. По-перше, це спірна точність результатів

діагностики. Більшість психодіагностичних інструментів є чутливими до умов проведення тестування. Наприклад, умови стресу, втоми чи схильність респондента давати соціально бажані відповіді можуть викривити результати діагностики. По-друге, це необхідність навичок інтерпретації результатів. Процес інтерпретації результатів психодіагностичних досліджень є складним і вимагає відповідних компетенцій (здатність аналізувати множину факторів; враховувати побічні впливи тощо). По-третє, це етичні питання, зокрема проведення глибинних тестів особистості, конфіденційність і захист персональної інформації від несанкціонованого доступу. По-четверте, це фінансові та організаційні труднощі. Більшість адаптованих українською мовою комп'ютеризованих методик є дороговартісними, що може бути перепоною для використання для малих і середніх компаній. Те саме стосується і залучення аутстаф-працівників (психологів, діагностів) для професійних консультацій.

Психодіагностика є важливим інструментом у HR-галузі, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення щодо добору та розвитку персоналу. Поєднання різних методів оцінки особистісних характеристик є найбільш доцільним підходом, оскільки жоден із них не дає вичерпної картини особистості сам по собі. Використання різних підходів у комплексі підвищує точність прогнозу професійної ефективності, мінімізує ризики помилкових рішень та сприяє формуванню продуктивного колективу, що відповідає як професійним, так і етичним вимогам компанії.

ЛІТЕРАТУРА

Гоулман, Д. (2023). *Емоційний інтелект*. Вид-во: Віват.

Гуцуляк, Н. П. (2019). Застосування сучасних технологій оцінювання та діагностики персоналу. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*, *2*(40), 29–38.

Bar-On, R. (1997). *Emotional Intelligence Inventory* (EQ-i). Multy Health System

ЦИФРОВА МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ: МЕТРИКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ

Афанасьєв К. М.
Київський національний лінгвістичний університет

Питання правильного підбору показників, які необхідно аналізувати під час реалізації цифрової маркетингової стратегії, є досить важливим для маркетингових директорів та CEO компаній. Збільшення кількості та якості програмних продуктів, які збирають необхідні дані для маркетологів, створило значні можливості як для розробки ефективних маркетингових стратегій у цифровому середовищі, так і для їх вдосконалення в процесі впровадження. Розуміння та аналіз метрик цифрового маркетингу є критичним для ведення успішного бізнесу, а правильна їх інтерпретація приводить до покращення цифрової присутності бренду того чи іншого бізнесу, що в свою чергу створює зростання кількості клієнтів.

Під час розробки цифрової маркетингової стратегії важливо правильно поставити цілі, які мають узгоджуватися з цілями бізнес-стратегії компанії та зрозуміти, хто є цільовою аудиторією. Далі в межах виділеного бюджету на маркетинг в цифрових каналах розробляється стартова версія розподілу коштів між рекламними кампаніями та каналами просування в рамках цих кампаній. В тестовому режимі запускається рекламні кампанії та накопичується статистика з даними, на основі яких можна зробити висновки та більш оптимально розподілити раніше виділений бюджет. По кожному цифровому каналу визначаються декілька метрик, за якими буде відслідковуватися результативність рекламної кампанії.

Метрики дають можливість сформувати чітке бачення ефективності рекламних компаній і відповідно виділити підходи які працюють, а також ті, які потрібно оптимізувати чи вдосконалити. Ключем до якісного маркетингового аналізу є використання принципів найкращих практик в галузі або конкурентів-лідерів ринку.

Для компаній в епоху швидкого розвитку цифрових технологій у багатьох сферах важливо розробити власне стратегічне бачення відповідно до чотирьох ключових компонент (Гупта, 2020):

- переосмислення власного бізнесу;
- переоцінка власного ланцюга створення вартості;
- перегляд існуючих підходів до зв'язків з клієнтами;
- перебудова організації.

На першому кроці (переосмислення власного бізнесу) компанія має поміркувати над суттю свого бізнесу, розглянувши три складові: сферу

діяльності, бізнес-модель та екосистему. Саме бізнес-модель компанії і є одним з визначальних чинників, які впливають на маркетинг з використанням цифрових каналів. Також компанія може експериментувати з різними моделями доходів для пошуку найбільш оптимальної, яка може привести до росту кількості клієнтів.

Організаціям, які знаходяться в процесі цифрової трансформації, необхідно мати топ-менеджера, який зможе взяти на себе відповідальність і буде працювати над зростанням ефективності від інвестицій в цифрові ініціативи. Це передбачає наявність фокусу на масштабованих проєктах, здатних суттєво покращити роботу компанії, а також оцінювання, контроль результативності і створення цінності цифрових ініціатив.

Виконавчий директор з розвитку цифрових проєктів повинен орієтуватися на п'ять наступних показників (Fitzpatrick, Strovink, 2021):

- доходність цифрових інвестицій;
- відсоток річного технологічного бюджету, витраченого на проривні цифрові ініціативи;
- час, необхідний для створення цифрової програми;
- відсоток стимулів для бізнес-лідерів, пов'язаних із цінними цифровими конструкціями;
- залучення, просування та утримання найкращих технічних талантів.

З метою максимізації віддачі цифрових інвестицій топ-менеджери компанії можуть трансформувати один бізнес-домен за раз і розширювати його. В даному контексті "бізнес-домен" означає критичний процес або шлях клієнта. Наприклад, сфера маркетингу для компанії споживчих товарів може включати залучення клієнтів, ціноутворення, перехресні продажі та утримання.

Іншим способом максимізації віддачу від інвестицій є спрямування достатньої кількості ресурсів на впровадження нових цифрових інструментів. Також слід відмітити, що організація повинна запровадити ініціативи щодо управління змінами, які заохочують прийняття рішень. Розподіл витрат на технології є індикатором, який повинен контролюватися, щоб переконатися, що організація здатна створювати цифрову цінність. Якщо компанії витрачають лише невелику частину своїх технологічних бюджетів на реалізацію стратегічних цифрових ініціатив, навряд чи вони зможуть максимізувати доходність від цифрових інвестицій. Швидкість, зокрема швидке втілення ідей в цифрові інструменти, які можна використовувати, має теж вирішальне значення в цифровій організації.

Таким чином, цифрова трансформація компанії має здійснюватися відповідно до розробленого стратегічного бачення, бізнес-цілі та маркетингові цілі мають узгоджуватися, а метрики результативності цифрової маркетингової стратегії дають можливість оцінювати успішність впровадження маркетингових кампаній з використанням необхідних цифрових каналів.

ЛІТЕРАТУРА

Ґупта С. (2020). *Цифрова стратегія. Посібник із переосмислення бізнесу.* КМ-Букс.

Fitzpatrick M., Strovink K. (2021). How do you measure success in digital? Five metrics for the digital CEO. Отримано з https://www.mckinsey.com/capabilities/mckinsey-digital/our-insights/how-do-you-measure-success-in-digital-five-metrics-for-ceos#/

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРА

Глівінська Ю. В.
Київський національний лінгвістичний університет

У сучасних умовах бізнес-середовища, де швидкість змін, конкуренція та необхідність прийняття оперативних рішень зростають, важливість ефективного управління часом для менеджера є надзвичайно великою. Тайм-менеджмент – це сукупність методів та стратегій, спрямованих на раціональне використання часу для досягнення цілей, підвищення продуктивності та зниження стресу. Застосування принципів тайм-менеджменту дозволяє менеджеру максимально ефективно використовувати свій робочий час, досягати кращих результатів у коротший термін і зменшувати рівень стресу в процесі роботи (Глівінська, 2023).

Менеджер у своїй діяльності стикається з багатьма викликами, серед яких – організація роботи колективу, прийняття важливих рішень, координація між різними підрозділами та виконання численних завдань. Без ефективного управління часом ці функції можуть виконуватися з низькою якістю і на великому етапі вимагатимуть додаткових ресурсів. Використання методів тайм-менеджменту дозволяє вирішувати ці проблеми, роблячи робочий процес більш структурованим і зменшуючи ймовірність виникнення стресу через надмірний обсяг роботи або непередбачуваних ситуацій.

Найголовнішою задачею для менеджера є не тільки досягнення поставлених цілей, а й забезпечення ефективної координації усіх процесів. Впровадження методів тайм-менеджменту дає змогу оптимізувати використання ресурсів, підвищити якість управлінських рішень, уникнути перевантаження та забезпечити належний баланс між професійним та особистим життям.

Існують різні методи та техніки тайм-менеджменту, які допомагають менеджерам організовувати свою роботу. До основних принципів, які можуть бути ефективно застосовані в управлінні часом, відносяться:

• **Принцип Парето (80/20)**: 80% результатів часто отримуються від 20% зусиль. Це означає, що менеджер повинен зосередитися на важливих завданнях, які мають найбільший вплив на досягнення цілей, і намагатися

делегувати або відкладати менш важливі завдання (Ратушняк, Бадя, Гірник, 2022).

• **Метод "ABCDE"**: Це техніка пріоритетності, за допомогою якої менеджер може класифікувати завдання відповідно до їхньої важливості та терміновості. "A" позначає найбільш важливі завдання, тоді як "E" – найменш важливі.

• **Метод "Помодоро"**: Згідно з цим методом, робота поділяється на інтервали по 25 хвилин (помодоро), після чого слідує коротка перерва. Це допомагає зберігати високу концентрацію протягом дня.

• **Матриця Ейзенхауера**: Ця матриця допомагає розподіляти завдання за двома критеріями – терміновістю та важливістю. Це дозволяє чітко визначити, що потрібно зробити негайно, а що можна відкласти.

• **Техніка "Time Blocking"**: Визначення конкретних часових блоків для виконання певних завдань допомагає зберегти концентрацію на одному питанні та зменшити ризик багатозадачності, що може призводити до зниження продуктивності (Ратушняк, Бадя, Гірник, 2022).

Основними перевагами використання тайм-менеджменту для менеджера є *підвищення продуктивності; зниження рівня стресу* – коли завдання чітко розподілені і є план дій на кожен день, менеджер відчуває більше контролю над ситуацією, що призводить до зниження стресу; *поліпшення якості прийняття рішень; баланс між роботою і особистим життям* – зрозуміле планування дозволяє уникнути перевантаження і залишити час для відпочинку, що є важливим для підтримки високого рівня ефективності на довгий період; *використання тайм-менеджменту в реальному бізнес-середовищі* – тайм-менеджмент має безпосередній вплив на ефективність менеджерів у різних сферах діяльності. Наприклад, у компаніях, що займаються проектним управлінням, методи управління часом допомагають оптимізувати розподіл ресурсів, визначити пріоритети та досягти своєчасного завершення проєктів. У організаціях, що мають великий обсяг роботи, стратегічне планування часу допомагає знизити рівень стресу у працівників і уникнути витрат на неефективну діяльність.

Таким чином, ефективне використання тайм-менеджменту є важливим інструментом для підвищення ефективності діяльності менеджера. Застосування методів і технік тайм-менеджменту дозволяє менеджерам не тільки оптимізувати робочий процес, але й знижувати стрес, підвищувати продуктивність і покращувати якість прийняття рішень. Інтеграція принципів управління часом в управлінську практику є необхідною для досягнення успіху в сучасному динамічному бізнес-середовищі.

ЛІТЕРАТУРА

Глівінська Ю. В. (2023) Порівняльний аналіз організації управління підприємством в Україні та світі. *Академічні візії, 23.* https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/571

Череп О., Калюжна Ю., Михайліченко Л. (2023) Особливості управління персоналом в умовах воєнного стану в Україні. *Економіка та суспільство*, *48*. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-24
Ратушняк О. Г., Бадя Я. В., Гірник М. І. (2022) Тайм-менеджмент як основна складова ефективної діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання. *Innovation and Sustainability*, *3,* 186–192.

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В СФЕРІ ОСВІТИ

Новікова Н. Л.
Київський національний лінгвістичний університет

Цифровізація сфери освіти – це достатньо широке поняття, яке передбачає використання інформаційних технологій не тільки в навчальному процесі, а й в організаційному аспекті. Для впровадження новітніх цифрових технологій та диджіталізації сфери освіти деякі країни об'єднують державні органи освіти та технологій. Прикладом такого злиття є Японія та Єгипет.

Міністерство освіти, культури, спорту, науки та технологій (MEXT) у Японії є одним із одинадцяти міністерств країни. Воно утворилося шляхом об'єднання Міністерства освіти, науки, спорту та культури та Науково-технічного агентства. Міністерство працює над підвищенням рівня освіти в Японії та забезпеченням того, щоб кожен громадянин мав до неї доступ. Серед досягнень: Японія постійно у топі рейтингу PISA: Японія посіла 15 місце у світі з читання; у школах Японії активно працюють роботи: держава інвестувала понад 2 мільйона доларів у те, щоб роботи з'явилися у 500 класах (Коваль, 2023). Роботи допомагають дітям під час уроків STEM, у вивченні англійської мови та навіть як двійники вчителя для дітей, що через хвороби змушені навчатися у лікарнях; із 2020 року поглиблене вивчення англійської мови є обов'язковим для учнів 5-6-их класів: таку новацію запровадили замість звичних уроків іноземної мови, де діти лише базово знайомилися з розмовною англійською. Нині стратегічна мета Японії в освіті: просувати японські освітні цифрові технології по всьому світу.

Прикладом диджіталізації у навчанні є Південна Корея, яка запроваджує цифрову освітню реформу. У межах цифровізації Міністерство освіти на початку 2023 року провело реорганізацію – передало під керівництво місцевих відділів освіти понад 300 провідних шкіл цифрового навчання (Góralczyk, 2022). Також у планах скоординувати роботу вчителів та штучного інтелекту як асистентів для персоналізованого навчання, адаптованого до потреб студентів. Із 2026 року у Південній Кореї планують впровадити цифрові підручники з математики, англійської мови та інформатики з технологіями штучного інтелекту.

Серед досягнень: Південна Корея вже давно має статус освітньої супер держави: у рейтингу PISA 2018 вона входить у топ-3 з усіх компетентностей – читання, математика та природничі науки; Південна Корея останніми

роками все більше фокусується на дослідженнях штучного інтелекту, інтернету речей та великих даних: станом на 2021 рік країна налічувала понад 500 тисяч дослідників (Коваль, 2023). Як результат – численні патенти на винаходи всередині країни та за її межами; Індекс людського розвитку (інтегральний показник для вимірювання рівня життя, грамотності, освіченості та довголіття) Південної Кореї невпинно зростає: від 34 місця серед 130 країн у 1990 році до 19 місця серед 191 країни у 2022 році (Sherman, Puhovskiy, Kambalova & Kdyrova, 2025). Відтак у Південній Кореї людський капітал вважають ціннішим і важливішим за природні ресурси чи виробництво, а розвиток інноваційних культурних продуктів визнають провідним у Південній Кореї.

Потужну цифрову трансформацію освіти провела Данія. І наразі вона є однією з найбільш оцифрованих країн. У 2016 році уряд країни спільно з муніципалітетами профінансував закупівлю цифрових засобів навчання для шкіл. Із 2012 року муніципалітети самостійно інвестували у цифрові засоби навчання. Найбільше уваги приділялося їхній інтеграції у початкову школу. Таким чином, з 2012 по 2016 рік кількість відповідних цифрових засобів навчання зросла з 129 до 500. У 2012–2017 роках держава виділила 500 мільйонів данських крон на розширення використання ІТ у початкових школах. Це було частиною угоди про професійну модернізацію початкової школи від 2013 року, а також є частиною спільної громадської стратегії цифровізації на 2011–2015 роки (Коваль, 2023).

Ці зусилля сприяли більшій інтеграції ІТ та цифрових засобів навчання у шкільні рутини. Зараз уряд Данії працює над реалізацією Стратегії цифрового зростання. Вона розроблена, щоб сприяти процесам цифрової трансформації на національному рівні та підтримувати розвиток кваліфікованих фахівців. Також серед цілей стратегії – покращення цифрових навичок у дітей. Це відбуватиметься через тестування нового предмету з технологій у початкових та середніх класах. Які досягнення: результати данських учнів у тестуванні PISA є стабільно вищими за середній показник країн OECD: Данія у топ-20 з навичок читання та математики серед 79 країн, що брали участь у дослідженні; нині майже 90% данських дітей віком до 7 років мають доступ до комп'ютера чи планшета вдома. Більшість дитячих садків Данії широко використовують цифрові технології для адміністрування процесів та помірно залучають гаджети у навчальні рутини. Данія ще у 2014 році запровадила обов'язковий Digital post: комунікація кожного громадянина Данії з державними установами почала здійснюватися виключно через електронне листування (Коваль, 2023). Такі офіційні листи від держави данці починають отримувати з 15 років і зобов'язуються їх читати.

В Україні, як і в усьому світі, цифровізація розпочалась задовго до пандемії. Вже в нульових роках були заняття з інформаційних технологій, а педагогічні працівники почали використовувати високотехнологічні пристрої у своїй роботі. Але лише приблизно з 2018 року цифрові технології стали впроваджувати в усі освітні процеси, і сьогодні ми вже з важкістю уявляємо освіту без них.

Сучасна освіта стрімко еволюціонує разом із розвитком цифрових технологій. Однією з найбільш значущих і впливових цифрових технологій у цій галузі є цифрові медіа-інструменти, з використанням яких відкриваються унікальні можливості для створення інтерактивних навчальних матеріалів, поліпшення комунікації між викладачами та студентами, що сприяє більш ефективному засвоєнню знань.

Таким чином, цифровізація є важливим елементом розвитку сучасної освіти та підготовки молоді до майбутньої професійної діяльності. Із розвитком онлайн-навчання та штучного інтелекту важливо впроваджувати цифровізацію у всіх напрямках освіти. Адже це значно підвищить і якість освіти, і розвиток інноваційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

Góralczyk N. (2022). Identity and Attitudes Towards The Past, Present and Future of Student Teachers in The Digital Teacher of English Programme. Отримано з *Teaching English with Technology*.

Sherman M., Puhovskiy E., Kambalova Y. & Kdyrova I. (2025). The future of distance education in war or the education of the future Отримано з Futurity Education. https://doi.org/10.57125/FED/2022.10.11.30

Коваль, О. (2023). *Коли освіта та цифрові технології — одне ціле: Що нового чекає на українську освіту.* Отримано з Освіторія. https://osvitoria.media/experience/koly-osvita-ta-tsyfrovi-tehnologiyi-odne-tsile-shho-novogo-chekaye-na-ukrayinsku-osvitu/

РОЗВИТОК В УКРАЇНІ ФІНТЕХ ЕКОСИСТЕМИ

Решетник Н. І.
Київський національний лінгвістичний університет

Фінансові технології (фінтех) є однією з найдинамічніших сфер економіки в Україні, попри її складний економічний стан. Зростанню цієї сфери сприяють висока технологічна грамотність населення, попит на цифрові фінансові послуги та підтримка стартапів. Фінтех інтегрується в різні сектори економіки, спрощуючи доступ до фінансів для фізичних та юридичних осіб.

За останні роки спостерігається зростання впливу фінтеху на різні галузі. У 2023 році 24% компаній використовували фінтех-послуги (проти 22% у 2021 та 20% у 2020 році). Частка платіжних сервісів та переказів зросла на 14%, персонального кредитування – на 12%, необанків – з 4% до 7%, а блокчейн/криптовалют – з 3% до 5% (Дюк, 2023). У 2024 році структура фінтех-компаній розподілилася таким чином: технології та інфраструктура – 36%, платежі – 15%, кредитування – 7%, маркетплейси – 7%, іншуртех – 3%, діджитал та необанки – 4%, управління фінансами – 5%, мобільні гаманці –

2%, блокчейн/крипта – 2%. (Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній [УАФІК], 2024)

Фінтех-екосистема представляє взаємопов'язану сукупність установ, регуляторних органів, компаній, методів, технологій та інструментів які взаємодіють з метою надання інноваційних фінансових послуг споживачам різного рівня. Вона функціонує за принципами природних систем, використовуючи ресурси, створюючи продукти та розширює конкуренцію. Взаємодія фінтеху з традиційною банківською системою, зокрема через відкритий банкінг (API), розширює можливості користувачів та посилює фінансову інклюзію.

Безпосередньо на фінтех-екосистему впливає розвиток електронних платіжних засобів. Зростає кількість карток із чипом та тонізованих платіжних рішень. Це сприяє підвищенню безпеки платежів, зростанню конкуренції між традиційними та цифровими банками, а також стимулює інновації у сфері фінансових послуг.

Фінтех сприяє також цифровізації фінансових послуг, розвитку малого та середнього бізнесу, інтеграції штучного інтелекту, блокчейну та Big Data. За два роки проєкту "єРобота" держава інвестувала 10 млрд грн у розвиток МСБ, а гранти отримали 21 000 підприємців. Крім того, впровадження е-гривні, відкритого банкінгу та правового режиму Дія.City сприяє розширенню фінтеху в Україні (Fintech Insider, 2025).

Як зазначено в Стратегії розвитку фінтеху в Україні до 2025 року, фінтех екосистеми відкривають нові можливості як для традиційного бізнесу, клієнтів, так і для самих фінтехів, а також мають глибокий економічний та соціальний вплив, оскільки посилюють стійкість фінансової системи через підвищення ефективності витрат та оптимізацію господарських процесів, створюють умови для резилентності, гнучкості та адаптації до непередбачуваних подій. Соціальний аспект виявляє себе у формі фінансової інклюзії, а саме включення до фінансових екосистем населення, яке раніше перебувало поза їхніми межам (т.з. unbanked population) (Національний банк України [НБУ], 2020, с. 4)

Фінтех підтримує сталий розвиток через гармонію між економічним зростанням, соціальною справедливістю та екологічною відповідальністю. Він стимулює "зелені" інвестиції, цифрові платежі та екологічний фінансовий моніторинг. Малий та середній бізнес сприяє регіональному розвитку та інноваціям у бізнес-моделях.

Попри значні перспективи, фінтех стикається з такими викликами як кіберзагрози, шахрайство, регуляторна невизначеність, низький рівень довіри серед консервативних споживачів. Окрім цього, традиційні банки інвестують у власні фінтех-рішення, що ускладнює конкуренцію незалежних стартапів. Фінансування стартапів на ранніх етапах залишається складним, що може уповільнювати розвиток нових проєктів та технологій.

Фінтех трансформує зайнятість оскільки автоматизація зменшує потребу в банківських працівниках, але з іншого боку збільшує попит на фахівців з IT, кібербезпеки, аналітики даних. Завдяки фінтеху стимулюється

розвиток фрілансу та самозайнятості через інвестиційні платформи та P2P-кредитування. Водночас скорочення робочих місць у традиційному банківському секторі вимагає перекваліфікації кадрів.

Отже, створення сталої фінансово-технологічної екосистеми потребує ефективного регулювання, фінансової інклюзивності, кібербезпеки та відповідальності. Баланс між інноваціями та регулюванням є ключовим для розвитку фінтеху. Його екосистема сприяє економічній, соціальній та екологічній стійкості, змінюючи підхід до фінансових послуг та стимулюючи сталий розвиток. Водночас фінансова грамотність та доступність цифрових технологій залишаються важливими факторами успішної інтеграції фінтех екосистеми у більш широку соціально-економічну екосистему.

ЛІТЕРАТУРА

Дюк, Р. (2023, 7 липня). *Український фінтех у 2023 році: стан, виклики і перспективи.* Speka – онлайн-медіа про підприємництво та технології. https://speka.media/ukrayinskii-fintex-u-2023-roci-stan-vikliki-i-perspektivi-p1r1dv

Національний банк України. (2020, 16 липня). *Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року – курс на сталий розвиток інновацій, кешлес та фінансову грамотність.* https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-fintehu-v-ukrayini-do-2025-roku--kurs-na-staliy-rozvitok-innovatsiy-keshles-ta-finansovu-gramotnist

Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній. (2024, 25 липня). *Каталог фінтех компаній України*. https://fintechua.org/download_catalog2024

Fintech Insider. (2024, 7 жовтня). *Україна інвестувала 10 млрд грн у розвиток малого й середнього бізнесу через "єРобота".* https://fintechinsider.com.ua/ukrayina-investuvala-10-mlrd-grn-u-rozvytok-malogo-j-serednogo-biznesu-cherez-yerobota/

ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Тарасюк М. В.
Київський національний лінгвістичний університет

В умовах цифрової трансформації бізнесу впровадження штучного інтелекту (ШІ) в управління підприємством стає ключовим чинником підвищення ефективності, конкурентоспроможності та адаптивності до змін ринкового середовища. Сучасні ШІ-технології дозволяють автоматизувати процеси прийняття рішень, оптимізувати операційну діяльність, аналізувати великі обсяги даних для прогнозування та мінімізації ризиків. Використання штучного інтелекту сприяє розробці персоналізованих бізнес-стратегій,

покращенню взаємодії з клієнтами та підвищенню продуктивності персоналу. Враховуючи глобальні тренди цифровізації та необхідність швидкої адаптації підприємств до нових викликів, дослідження впровадження ШІ в управління бізнес-процесами є надзвичайно актуальним та має вагоме практичне значення.

Впровадження штучного інтелекту (ШІ) в управління підприємством є ключовим фактором підвищення ефективності бізнес-процесів та оптимізації ресурсів (Орєхов, 2024). Одним із основних напрямів застосування ШІ є управління виробництвом, що включає прогнозування попиту, планування запасів, оптимізацію виробничих процесів, автоматизацію контролю якості та використання роботизованих виробничих ліній. Це дозволяє знизити витрати, підвищити продуктивність та мінімізувати ризики браку продукції.

ШІ активно використовується у сфері інвестиційного менеджменту для аналізу та прогнозування ризиків, фінансового моделювання, оцінки кредитних ризиків і прогнозування фінансових показників. Використання алгоритмів машинного навчання дає змогу ухвалювати обґрунтовані інвестиційні рішення, зменшувати невизначеність і підвищувати прибутковість підприємств.

В управлінні маркетинговою діяльністю та продажами ШІ дозволяє автоматизувати аналіз поведінки клієнтів, створювати персоналізовані маркетингові кампанії, використовувати чат-боти та віртуальних асистентів для обслуговування клієнтів, а також здійснювати аналіз настроїв споживачів. Це сприяє підвищенню рівня задоволеності клієнтів, зростанню продажів і зміцненню конкурентних позицій підприємства.

Фінансовий менеджмент також значною мірою виграє від застосування ШІ, зокрема в автоматизації фінансових процесів, прогнозуванні фінансових показників та оцінці ризиків. Завдяки ШІ можливе підвищення точності фінансових рішень, зниження ймовірності помилок і шахрайських дій, що позитивно впливає на фінансову стабільність компанії.

ШІ відіграє важливу роль у сфері управління людськими ресурсами, де він використовується для автоматизації рекрутингових процесів, персоналізації навчальних програм, оцінки продуктивності персоналу та формування індивідуальних стратегій розвитку співробітників. Це сприяє ефективному управлінню кадрами, підвищенню рівня залученості працівників та створенню комфортного робочого середовища.

Крім того, штучний інтелект застосовується для оптимізації ланцюгів постачання, автоматизації інвентаризації, моніторингу робочих процесів та аналізу ризиків. Він забезпечує ефективне управління складськими запасами, мінімізацію витрат на логістику та покращення безпеки на виробництві. Використання ШІ у безпілотному транспорті, автономних системах відеоспостереження та обслуговуванні клієнтів дозволяє підприємствам зменшувати операційні витрати та підвищувати якість сервісу.

Окрім основних напрямів застосування, таких як управління виробництвом, фінансами та маркетингом, ШІ активно інтегрується в управління проєктами, командною роботою, автоматизацію рутинних

завдань, аналіз ключових показників ефективності (KPI), розвиток персоналу та прийняття управлінських рішень (Смоляк & Холодницька, 2024).

Одним із перспективних напрямів є оптимізація управління проєктами. ШІ дозволяє покращити процес планування, розподілу ресурсів, прогнозування термінів виконання та виявлення потенційних ризиків. Використання алгоритмів машинного навчання для аналізу історичних даних проєктів сприяє виявленню закономірностей та підвищенню ефективності майбутніх ініціатив. Завдяки автоматизованому аналізу проєктних даних менеджери отримують інструменти для прийняття більш обґрунтованих рішень.

Важливу роль відіграє управління командами, яке передбачає аналіз продуктивності співробітників, виявлення проблемних зон та розробку персоналізованих програм розвитку. ШІ сприяє підвищенню рівня комунікації в команді через автоматизовані системи зворотного зв'язку, прогнозує потреби в навчанні та допомагає оптимізувати ресурси відповідно до завдань проєкту.

Ще одним вагомим напрямом є автоматизація рутинних завдань, яка дозволяє значно підвищити продуктивність управлінців. Алгоритми ШІ можуть виконувати рутинні адміністративні процеси, зокрема автоматизацію документообігу, формування звітів та обробку великих обсягів даних. Це дає змогу менеджерам зосередитися на вирішенні стратегічних питань, мінімізуючи втрати часу на механічні завдання.

Ефективне управління підприємством неможливе без аналізу KPI. Використання ШІ дозволяє автоматизувати моніторинг ключових показників ефективності, що дає можливість не лише відстежувати поточні результати, а й прогнозувати їх на основі історичних даних. Інтелектуальні системи допомагають виявляти кореляції між різними показниками, оцінювати їхній вплив на загальну ефективність підприємства та оперативно реагувати на зміни.

Також важливим є розвиток персоналу за допомогою технологій ШІ. Алгоритми можуть ідентифікувати прогалини в навичках співробітників, формувати персоналізовані навчальні програми та оцінювати їхню ефективність. Це сприяє підвищенню рівня кваліфікації працівників, що позитивно впливає на продуктивність підприємства в цілому.

Останнім, але не менш значущим напрямом є підтримка прийняття управлінських рішень. Завдяки аналізу великих обсягів інформації ШІ може моделювати різні сценарії розвитку подій, прогнозувати наслідки управлінських рішень та пропонувати оптимальні варіанти дій. Це дає змогу керівникам приймати більш виважені стратегічні рішення та підвищувати конкурентоспроможність підприємства.

Використання штучного інтелекту (ШІ) в управлінні підприємствами в Україні, особливо в період післявоєнної відбудови та інтеграції до Європейського Союзу, може стати ключовим чинником для підвищення ефективності бізнес-процесів та прискорення адаптації до нових економічних умов. ШІ дозволить українським підприємствам оптимізувати виробничі та фінансові процеси, зменшити витрати, підвищити продуктивність, а також

покращити якість продукції та сервісу через персоналізацію бізнес-стратегій і взаємодії з клієнтами. Завдяки застосуванню алгоритмів машинного навчання, підприємства зможуть ефективно управляти ризиками, прогнозувати економічні зміни та забезпечити конкурентоспроможність на європейських ринках. У контексті інтеграції до ЄС, ШІ сприятиме відповідності міжнародним стандартам та сприятиме залученню інвестицій, а також розвитку інноваційної діяльності, що є критично важливим для стабільного економічного зростання та розвитку країни після війни.

ЛІТЕРАТУРА

Орєхов, Д. (2024). Застосування штучного інтелекту в управлінні сучасним підприємством. Економіка та суспільство, (64). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-143

Смоляк, Ю. Ю., & Холодницька, А. В. (2024). Штучний інтелект в управлінні підприємством: Трансформація ролі менеджера в індустрії 4.0. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-04-12

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Шульпіна Н. В.
Київський національний лінгвістичний університет

Сьогодні штучний інтелект (ШІ) став трансформуючою силою в різних галузях, зокрема, і у вищій освіті, яка перебуває на переломному етапі запровадження інновацій та адаптації. Новітні рішення прискореними темпами інтегруються в навчальні методики, що істотно трансформує освітній процес, інтегруючи в нього сучасні технології. Цей процес одночасно створює як безпрецедентні можливості, так і серйозні проблеми, тому дослідження перспектив інтеграції ШІ у вищу освіту через призму Цілей сталого розвитку (ЦСР) ООН, зокрема ЦСР 4 (Якісна освіта) вигдядає актуальним.

Серед численних можливостей використання ШІ в освіті важливе місце посідає перспектива індивідуалізації навчання завдяки спрощенню налаштування освітньої програми під потреби конкретного студента. Теоретично це може забезпечити різну швидкість навчання окремим студентам залежно від їхніх здібностей, здатності до концентрації уваги, кількості вільного часу та інших обставин. Студенту може бути надано той тип і кількість освітніх ресурсів, які відповідають його поточній ситуації. Дослідження (How does personalized learning impact) показують, що підходи до персоналізованого навчання можуть підвищити рівень залученності на 25-30% і суттєво покращити результати навчання, зокрема, у студентів з особливими потребами. В результаті середній рівень залученості та

опанування навчального матеріалу підвищиться, а викладачі зможуть переключити свою увагу на інші аспекти навчання, наприклад, зосередитись на розвитку критичного мислення у студентів, або присвятити більше часу оновленню навчальної програми.

Оскільки алгоритми ШІ здатні аналізувати дані учнів, стилі навчання та успішність, вони не тільки відкривають можливості для створення індивідуальних навчальних маршрутів, а й дають змогу викладачам адаптувати зміст курсу, рекомендувати навчальні ресурси та регулювати рівень складності відповідно до індивідуальних потреб. Особлива роль у цьому процесі належатиме системам управління навчанням, що забезпечують централізовану платформу для ефективного надання, відстеження та управління (Arika, 2024).

Інструменти штучного інтелекту, окрім цього, здатні допомогти автоматизувати рутинні завдання викладання, такі як виставлення оцінок і надання зворотного зв'язку. Цей процес також може включати аналіз даних про успішність учнів, що дає змогу викладачам виявляти прогалини в навчанні та швидко змінювати підходи й методики. Крім того, ШІ можна використовувати для прогнозування результатів навчання і приділення особливої уваги студентам із групи ризику на ранній стадії (Talgman-Rostron, 2924).

Об'єктивність виставлених оцінок іноді викликає сумніви у студентів. Щоб забезпечити об'єктивність і академічну доброчесність, під час іспитів можна використовувати системи контролю на основі штучного інтелекту.

Перспективи впровадження чат-ботів, асистентів та агентів зі штучним інтелектом можуть допомогти студентам знайти відповіді на багато запитань, розвинути здатність працювати в команді та рівень залученості. Інтелектуальні навчальні системи можуть надавати студентам негайний зворотний зв'язок, відповідати на основні запитання та пропонувати індивідуальні практичні завдання. Це компенсує брак уваги викладача в переповнених аудиторіях. Ці ж системи, як уже йшлося вище, дають змогу персоналізувати навчання і надавати зворотний зв'язок з урахуванням індивідуальних особливостей студентів.

Вплив ШІ на професійний розвиток науково-педагогічних працівників не менш значущий, ніж інші його напрями. Він надає академічному персоналу можливість удосконалювати свої методи викладання за рахунок аналізу даних і доступу до різноманітних освітніх ресурсів. Крім того, ШІ сприяє взаємодії та співпраці, що забезпечує обмін досвідом та взаємне навчання.

Серйозною перешкодою для активного впровадження штучного інтелекту в освіту може стати відсутність необхідних навичок. Щоб подолати її, низці викладачів доведеться докласти значних зусиль. Завдання керіництва ЗВО зводиться до того, щоб забезпечити адекватну підготовку, систематичне підвищення кваліфікації та особистісний розвиток достатньої кількості викладачів, щоб вони могли відповідати новим технологічним умовам.

Оскільки інтелектуальні навчальні системи можуть надавати студентам миттєвий зворотній зв'язок, відповідати на основні запитання і пропонувати

індивідуальні практичні завдання, це компенсує брак уваги викладача в переповнених аудиторіях. Ці ж системи, як уже зазначалося вище, дають змогу персоналізувати навчання і надавати зворотній зв'язок з урахуванням індивідуальних особливостей студентів.

Узгодження розвитку технологій ШІ та цілей сталого розвитку забезпечує міцне підґрунтя для переосмислення системи вищої освіти, яка має стати більш інклюзивною, ефективною та відповідати майбутнім потребам у робочій силі. Безумовно, постійно виникатимуть нові форми застосування ШІ в освітній практиці, тож, викладачам та освітнім установам загалом, доведеться адаптуватися до цієї нової реальності, щоб скористатися усіма перевагами прогресу. Ідея персоналізованого навчання виглядає привабливою, так само як і ідея ШІ-помічників, керованих даними, як для студентів, так і для викладачів. Якщо все буде зроблено правильно, освітній процес може зробити відчутний стрибок у поліпшенні якості, підвищуючи рівень задоволенності та корисності процесу набуття навичок і знань, і сприяючи досягненню цілей сталого розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

How does personalized learning impact the effectiveness of training programs? (б. д.). Psicosmart-Software para recursos humanos, en la nube para empresas. Available at: https://surl.li/mphmqs (Accessed: 18.03.2025)

Arika, R. (2024). *Learning Management Systems*. 1st ed. Independently published

Talgman-Rostron, M. (2024). *How Will Artificial Intelligence Affect Jobs 2024-2030*. Available at: https://www.nexford.edu/insights/how-will-ai-affect-jobs (Accessed: 18.03.2025)

ЗМІСТ

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО. ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО. ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ

Авдєєв Я. І. Фразеологія в контексті лінгвокультурології . . 3

Аліменко О. С. Засоби відтворення стратегій ввічливості у корейських етикетних формулах подяки 4

Алімова А. Ю. Відтворення засобів невербальної комунікації персонажів із когнітивними порушеннями та ментальними розладами у перекладі художніх текстів 6

Ан Дон Головні та другорядні морфеми у китайському словосполученні: структура та функції 8

Анохіна Т. О. Робота лабораторії з синхронного перекладу . . 11

Бастун М. В. Риторика та наративи арабських змі у контексті висвітлення російсько-української війни 13

Березенко В. М. Репрезентація модальності в сучасному англомовному дискурсі 14

Бєсєдіна В. В. Лексико-скмантичні паралелі в прислів'ях української мови і мови гінді 16

Бігич О. Б., Єган Т. О. La niña de seis años celebra su sexagésimo cumpleaños. 18

Бондар М. В. Турецька художня література в українських перекладах 2017–2024 років: персоналії та жанрово-стильове розмаїття 20

Борис Д. П. Підходи до дослідження емоцій у сучасній лінгвістиці. 22

Бостанджи О. В., Потапенко С. І. Моніторинговий жанр BBC: характеристики 24

Бугайчук о. В. Французькі запозичення військових термінів в німецькій мові 26

Буднікова Г. В. Культурні упередження та переконання як проблема при формуванні лінгвосоціокультурної компетентності 28

Валігура О. Р. Синергетичний підхід до аналізу мовленнєвих явищ. 30

Василевська Т. В. Соціолінгвістика цифрового простору: роль сленгу соціальних мереж у розвитку лексичних новацій в англійській мові. 32

Васько С. Р. Семантична модуляція квантитатива Twelve у фраземах англійської мови 35
Висоцька Н. О. Американські "Макбети": новосвітні драматургічні версії шекспірового архетипу . . 37
Вітомська Н. М., Гольцова М. Г. Особливості відтворення оказіоналізмів у французькому та українському перекладах роману К. С. Льюїса "Срібне крісло". 39
Водоп'ян Г. В. Вивчення сленгу іноземних мов як складова освітнього процесу 41
Водяницька Т. С. Промови до пам'ятних дат у навчанні перекладу: на прикладі щорічних промов президента до річниці першоберезневого руху 43
Вознюк Г. А. Особливості японського художньо-стилістичного прийому Ута-макура 43
Гавриленко А. В. Використанняі штучного інтелекту у вивченні японської мови: переваги та недоліки 45
Геворгян К. Л. Когнітивний аспект значення фразеологічних одиниць у викладанні китайської мови 47
Герасімова І. А. Когнітивно-сенсорна природа синестезійних метафор: варіативність моделей у поезії українських та грецьких символістів 49
Голдинська К. Ю. Вплив соціальних мереж на мову (на прикладі порівняння англійської та української мов) . . . 52
Голець О. Я. Принцип емерджентності в сучасній філософії науки 54
Голінко А. М. Віртуальна реальність (VR) та розширена реальність (AR) для занурення у мовне середовище: як штучний інтелект формує сучасні методи вивчення англійської. 56
Гонський А. В., Баган М. П. Актуальні аспекти вивчення мікротопоніміки 58
Гориленко І. С., Чхетіані Т. Д. Прагмалінгвістичний вимір гіпнотичного впливу в комунікації 60
Грикун Ю. О. Японська культура як висококонтекстуальна: деякі особливості комунікації. 62
Громко Т. В. Лінгварій говірки як дискурсивний феномен: когнітивний та соціокультурний аспекти 65
Гутник В. М., Паршикова О. О. Труднощі навчання другої іноземної мови (німецької на базі англійської) 67
Даліда А. В. Фразеологізми в професійному дискурсі перської мови: структура та функції 69
Далте О. Ю. Причиново-наслідкові відношення в межах функційно-семантичного поля каузативності у сучасній китайській мові 72

Данилич Ю. О. Прислів'я і приказки в міжкультурній комунікації носіїв італійської та української мов 74
Дейкун О. П., ***Потапенко С. І.*** Реперспективізація в українському перекладі транзитивних конструкцій заголовків англійськомовних інтернет-новин 76
Дейкун П. В. Лексико-граматичні особливості сучасних англійських заголовків новинного дискурсу. . . 77
Декало О. О. Комунікативні девіації у сучасному німецькомовному діловому дискурсі. 79
Деркач І. В. Визначення терміну як лінгвістичне явище . . . 81
Джавад А. Г. Загальноарабські та загальносирійські діалектизми у лексичному складі арабського діалекту латакії. 82
Дружнова А. Ю. Особливості функціонування дієслів напрямку 来 і去 у сучасній китайській мові. 84
Дубровська І. Б. Фразеологізми у п'єсі Бертольда Брехта "Матінка кураж та її діти": перекладознавчий аспект 86
Дурда О. В. Перехід між дискурсами як складова розвитку мовленнєвої компетентності індивіда 88
Євенко Д. С. Аніміалістичні образи в українських фразеологізмах та засоби їх відтворення корейською мовою. 91
Єльнікова Н. І. Особливості мовної гри в соціальних мережах 93
Єнько С. В. Особливості перекладу англомовних текстів військового дискурсу українською мовою 95
Єсипович К. П. Поліваріативність фольклорем у французькому фольклорному дискурсі. 97
Жалко Д. Д., ***Ізотова Н. П.*** Імпліцитна інтертекстуальність в англійськомовному художньому дискурсі: маркування та інтерпретація. 99
Задорожна А. І. Синтагматичне членування китайськомовної політичної промови 101
Залєснова О. В. Термінологія і спеціалізований переклад 103
Зіневич В. В. Цифровізація освіти як елемент маркетингу у навчанні 105
Ігнатенко В. Д. Сучасні системи термінологічного менеджменту як важлива складова підготовки перекладача. 107
Ільюченко М. О., ***Висоцька Н. О.*** Нелінійні темпоральні структури у романі until forever джоанни ліндсей 108
Калиновська О. В. Мовний ландшафт Києва воєнного періоду . . . 110
Калінін В. С. особливості використання емодзі для вираження мови ворожнечі в китайськомовному медіадискурсі 112

Каратєєва Г. М., Особливості французької мови
Кромбет О. В. в Бельгії, Швейцарії і Квебеку 115
Кишеня Ю. В. Системи автоматизованого перекладу:
оптимізація процесів чи конкуренція? 117
Князь Т. М. Функціонально-прагматичні особливості
фразеологізмів української мови в медійному
дискурсі 119
Козловська Л. С. Мовно-культурна адаптація вебсайту
підприємства 121
Коломієць І. А. Інноваційні підходи до маркетингу та
менеджменту в освітньому середовищі 123
Коломоєць Ю. Л. Асиміляційні процеси у корейській мові
та їхній вплив на транскрипцію українською . . 125
Комірна Є. В. двочленного речення у французькій мові
у підготовленному мовленні 127
Кононенко В. Г. Лексичні особливості поняття “Реклама”
в арабській мові 129
Копчак О. І. Глютоніми в перському молодіжному
сленгу 130
Корсун М. Ю. Роль it-індустрії у формуванні сучасного
корейського суспільства 133
Кравець О. І., Каламбури як форма реалізації мовної гри
Мороз А. Є. в японській мові та механізми їхнього
творення 135
Краснов Є. С. Сутність поняття узгоджене означення (ідафа)
в класичній арабській мові 137
Кривошеєв Л. Д. Категорія персуазивності в сучасній
китайській мові: метапрагматичний аспект . . . 138
Кулешір М. М. Способи використання фільмів та серіалів під
час навчання англійської мови як іноземної . . . 140
Лисиченко О. Б. Функції ІТ-термінології в проєктному
управлінні: проблеми цифрового перекладу . . . 142
Луценко Р. І. Критерії відбору суспільно-політичних реалій
у сучасних британських політичних текстах
у галузі перекладознавства 145
Луценко Р. І. Мультимодальність у сучасній комунікації
та перекладі 147
Любимова Ю. С. Актуальність корпусних досліджень
в контексті вивчення діахронічних змін
у реалізації модальних значень в сучасній
китайській мові 149
Мазуренко Л. І. Взаємодія синхронічного та діахронічного
підходів до лексико-семантичних досліджень . 151
Малинюк І. В. Специфіка трансформованих фразеологізмів
китайської мови в інтернет-дискурсі 153

Марченко І. С. Ономатопеїчна лексика в ізраїльських медіа та рекламі 155
Маслова Л. О. Роль чат-ботів на базі штучного інтелекту у вивченні іноземних мов на прикладі Character AI 156
Мелешкевич Л. М. Семантико-прагматичний аспект ідіоматичності сучасного англійськомовного газетного дискурсу 159
Мінєнкова Н. Є. Польські різдвяні фільми на заняттях польської мови як іноземної 162
Мороз М. Ю. Гендерна упередженість у штучному інтелекті: проблема машинного перекладу 164
Мудринич С. Ю. Аналіз маніпуляційних технологій в інавгураційній промові чинного Президента США Дональда Трампа 167
Насакіна С. В. Власні назви у діахронічному аспекті 168
Настенко С. В. Формування емотивних синтаксичних структур в іспанськомовній поезії XII–XX століть 170
Наумова Ю. С. Автентичні публіцистичні тексти як чинник активації мовленнєво-мисленнєвої діяльності майбутніх перекладачів 172
Нечипоренко І. В. Етикетні мовні формули в арабському дипломатичному дискурсі 174
Нижегородцева А. О. Функціонування мовних компонентів в китайськомовному рекламному дискурсі 177
Ніколаєску Е. В. Синхронія та діахронія: дві парадигми функціонування мовних одиниць 178
Образцова Т. В. Лексична варіативність в арабській мові:методичні виклики 180
Охріменко В. О. Вплив корейської ономатопеїчної лексики на формування культурних образів 182
Охріменко М. А. Прагматичний аспект емотивних фразеологічних одиниць сучасної перської мови 183
Охріменко Т. В. Особливості вербалізації феномену ставлення до грошей в українській і польській студентській аудиторії 185
Падалко Я. В. Роль сучасних інструментів менеджменту та маркетингу в підготовці вчителів іноземних мов 187
Палатовська О. В. Синтаксична синонімія у когнітивно-дискурсивному висвітленні 189
Пасічник Т. Д. Аналіз сучасних цифрових інструментів менеджменту та маркетингу для забезпечення якості освіти 191

Пашинська Л. М. Неофраземи в сучасному українському політичному дискурсі (на матеріалі масмедіа) 193
Петрова Г. Л. Специфіка перекладу заголовків англомовних художніх творів українською та новогрецькою мовами 196
Петрова Ю. І. Ісламські терміни в арабо-християнських стародруках XVIII століття 198
Пілик В. В. Структурні особливості політичних колокацій у турецькій мові 200
Поварчук О. А. Жанрова репрезентація китайськомовного інтернет-дискурсу 202
Подзигун А. С., Харебіна М. М. Проблема перекладу лексики на позначення кольорів у японській мові 204
Подкур І. В. Гендерний вимір у перекладі наукових текстів 206
Поліщук І. Д. Функціювання сполучників у сучасній китайській мові: синтаксичний і семантичний аспект 208
Полозок Д. С. Полімодальність і невербальні аспекти мовної репрезентації 210
Полонський М. Д. Семантичні та фонографічні особливості асиміляції галицизмів в англійській мові 212
Польова О. С. Метафорична концептуалізація жінки у промовах турецьких політиків 214
Попова О. А. Формування культури роботи із штучним інтелектом у майбутніх учителів 216
Пророченко Н. О. Гуманітарна політика Японії щодо українських біженців в контексті українсько-російської війни 218
Рибалкін В. С. Іншомовна лексика в Корані: походження, типологія 220
Рибалкін С. В. Специфіка наративу у романі “Святиня” К. Сабера 224
Рибачківська Л. Є. Вплив сучасних політичних, економічних та культурних подій на утворення нових відонімних та словотвірних моделей на основі телесопії 225
Родзінська О. Ю. Еволюція інтернет-сленгу в сучасній японській мові 227
Романенко О. П. Граматична комбінаторика демінутивів новогрецької, сербської та української мов (на матеріалі колискових пісень) 229
Руденок О. О. Роль модальності в сучасній корейській мові: вираження ставлення мовця та комунікативні особливості 231

Сабалаєв Д. М., Васько Р. В. Термінотворення у галузі розробки програмного забезпечення в українській та англійській мовах 233
Сабо О. А. Особливості пунктуації у сучасних англомовних текстах 235
Самойлов Є. О. Діахронічний підхід до дослідження еволюції концепту “війна/战争” в китайській мові 237
Серебрянська Т. М. Типологічний аналіз визначення граматичних категорій іспанської мови 239
Сидоренко Т. В. Вербальне вираження смаків як маркерів спогадів (на матеріалі роману “The restaurant of lost recipes” Хісаші Кашіваї) 241
Сидяченко Н. Г. Поняття знака у курсі загального мовознавства 243
Силованюк Ю. В. Стратифікація економічних термінів за критерієм абстрактності 244
Ситенька О. В. Лінгвокультурологічний вимір міфологічної інтертекстуальності в сучасній англійськомовній прозі 247
Сіленко Н. В. Мовні засоби маніпулятивного впливу в турецькомовноому рекламному дискурсі 249
Слаба О. В. Переваги впровадження маркетингових і управлінських інструментів у навчальному процесі 251
Сорокін С. В. Сталі словосполучення з дієсловом uğramak у сучасній турецькій мові 254
Сотников А. В. Підвищення рівня мотивації до вивчення іноземної мови 256
Стратілат Ю. В. Особливості термінології перукарського мистецтва в японській мові 258
Субота С. В. Фонемний інвентар давньоскандинавської мови 259
Судорженко Г. П. Моделювання деривaційних процесів у сучасній іспанській мові (на матеріалі періодичного дискурсу) 261
Талавіра Н. М. Реформатор чи популіст: лінгвоконцептуальний аналіз інаугураційних звернень Дональда Трампа 263
Терехова С. І. Особливості навчання англійської мови як іноземної в ЗВО у сучасних умовах 265
Терещенко С. І. Правописна адаптація новітніх запозичень в освітньому дискурсі 267
Тимченко О. В. Становлення латиноамериканської літератури XX століття 269
Тімкова Т. М. Особливості перекладу назв англомовних кінофільмів українською і турецькою мовами . . . 271

Товстенко В. Р. Роль міжмовної інтерференції у формуванні економічної термінології. 273
Тогобицька А. І. Граматична структура підрядного речення в корейській мові. 275
Тронь Т. В. Мова сучасного англійськомовного інтернет-дискурсу: виклики та можливості для навчання 276
Урядова В. Д. Порівняльна характеристика ієрогліфічних фразеологізмів китайського походження у китайській та корейській мовах. 278
Фабрична Я. Г. Визначення навчальних цілей студентами: шлях до підвищення мотивації та відповідальності за результати навчання. 280
Філоненко Н. Г. Семантика і функції метафор у французькомовному економічному медіатексті 282
Хамрай О. О. До можливості універсальної класифікації єврейських мов 284
Хода А. О. Комунікативні стратегії маніпуляції у французькомовному політичному дискурсі (на матеріалі промови Марін ле Пен). 286
Хоменко О. В. Інноваційна лінгвопрофесійна модель іншомовної підготовки майбутніх фахівців . . . 288
Циган Л. В. Штучний інтелект в освіті. 290
Чалапчій І. В. Особливості перекладу авторських власних назв німецькою мовою 292
Чаюн І. О. Інтермедіальність: перетин та взаємодія суміжних понять. 294
Черкас О. О. ***Баган М. П.*** Вербоцентризм українського молодіжного сленгу: причини, вияви, наслідки. 297
Чорноус О. В. Збереження етнокультурної самобутності через особові імена в умовах збройної агресії . . 298
Шебуняєв О. О. Теоретичні основи перекладу бізнес-дискурсу: лексичні особливості та стратегії адаптації турецького бізнес-середовища 300
Шевченко К. В. Порівняльний аспект та адаптація концептів 仙 та 神 при перекладі українською сучасних китайських новел жанру 仙侠сянься 302
Шепельська І. Ю. Діяльність японської інформаційної агенції Kyodo News в Україні 304
Щербаков я. І. “Ачар’я （阿阇梨） та чародій: культ “справжнього слова” у традиції середньовічного Китаю в контексті кросс-культурних філологічних студій” 306
Юрчук О. О. Література в епоху цифрових технологій: текст і контекст. 308

Янчук О. В. Ефективне застосування методів маркетингу та менеджменту в освітній діяльності 310
Ярошевич І. А., ***Краснопольська Н. Л.*** До питань відновлення і збереження граматичних рис української мови в контексті аналізу сучасних правописних змін 312
Berezovska N. Transferring cultural images: the translator as mediator 314
Bobchynets L. I. Los verbos “amar” y “querer” en el español y su traducción al ucraniano 316
Bokhun N. V. La metáfora como mecanismo de valoración de los últimos eventos en el mundo 319
Bokova P. M. Las peculiaridades de la traducción de las realias gastronómicas españolas 321
Chernenko O. V. Types of linguistic personalities in intrapersonal conflictives 323
Chkhetiani T. D. Speech events in interactional pespective 325
Diachenko N. L. Procédés stylistiques des jeux de mots dans les comptines pour enfants 327
Dorduka Y. A. Comparative analysis of terminological units of the tourism industry in English and German . . . 329
Fil O. R. Características semánticas de los colorónimos en los idiomas español y ucraniano 331
Formaniuk O. L. Zu den Phasen der literarischen Übersetzung 332
Ishchuk N. Yu. Functions of parentheses in Henry Ford’s book *My Life and Work* 334
Khodakovska N. G. Rhetorische Mittel der Gedichte von Andreas Gryphius 336
Kim choi anna 우크라이나 한국어 교사들의 지시어 활용 use of Korean directives by teachers in Ukraine . . . 338
Kravchenko O. The impact of digital tools on English language acquisition 340
Kulyk N. D. Märchensammlung von den brüdern Grimm: quellen der überlieferungen 341
Lysenko N. Y. Euphémismes et dysphémismes comme outils de réinterprétation de la réalité. 343
Lysenko O. A. Efficiency of didactic games in philology education 345
Musiienko Yu. A. The role of prosodic means in digital marketing communication of luxury car brands 348
Navarenko I. A. El lenguaje de la narrativa del realismo mágico . . . 350
Ptukha V. A. The use of educational online platforms as tools of management and marketing in teaching English for students at higher educational institutions 352
Ruban V. O. Les emprunts anglais en français et en ukrainien : l'aspect comparatif 354

Rybakova K. The Power of Soft Skills: Enhancing Foreign Language Teaching in Higher Education. 356
朱泾涛 “远程中文教学项目”实施情况及效果评估：以乌克兰基辅国立语言大学孔子学院为案例* . 358
Şıxızadə ï. Ə. Orxon-yenïsey abïdələrïnïn leksïk-qrammatïk xüsusïyyətlərï (Azərbaycan dilï ilə müqayïsədə) . . . 361
Sydelnykova L. V. Les concepts du naturalisme et du psychologisme dans la linguistique historique comparée 363
Tehenova Y. A. Método de aula invertida en la enseñanza de idiomas etranjeros 365
Tyshchenko T. V. Lexical and morphological features of new verbs in oed second half 2024 entries 367
Vakhovska O. V. A proposal towards artificial emotional intelligence driven by linguistic data 370
Vasylchuk L. F. Künstliche Intelligenz im Tourismus: Innovationen, Chancen und Herausforderungen . . . 372
Vasylenko I. Y. Adapting comisc for the Ukrainian audience: the translation process 374
Vasylenko O. B. Analysis of current marketing strategies in the sphere of education 376
Volkova L. M. Tactics of hidden influence 378
Yemets N. O. Bilingualism and translation studies 380
Zinchenko H. Ye. Word order in English: a diachronic view 382
Zinchenko O. A. Übersetzungstrategien für Phraseologismen und feste wendungen aus dem Deutschen ins Ukrainische. 384

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ. ПЕДАГОГІКА

Бесклінська О. П. Використання програм Moodle і Microsoft Teams для підвищення ефективності командної роботи студентів 387
Борецька Г. Е. Розвиток медіаграмотності на уроках англійської мови в старшій школі 389
Денисюк В. О. Генеративний штучний інтелект як інструмент покращення аудитивної компетентності дорослих учнів 391
Зєня Л. Я., Коломінова О. О., Роман С. В. Формування у старшокласників іншомовної компетентності в говорінні з використанням комунікативних ігор. 393
Кириленко В. Г., Писанко М. Л. Психолого-педагогічний супровід здобувачів освіти з ООП (на прикладі КНЛУ та Університету Пуатьє (Франція) 395

Коваль Т. І. Переваги технологій штучного інтелекту в навчанні іноземних мов майбутніх учителів . . 397
Кожевін І. І. Індивідуалізація навчання аудіювання за допомогою адаптивних навчальних систем . . . 400
Копил Н. В. Характеристика психологічної допомоги здобувачам освіти з ООП на етапі адаптації . . . 402
Лягіна І. А. Особливості впровадження інклюзивної освіти у вищих навчальних закладах України 404
Ніколаєва С. Ю. Структура змісту інноваційної компетентності у галузі навчання іноземних мов і культур здобувачів освіти 406
Рижук Я. О. Міжнародні рейтинги університетів як механізм оцінювання якості освіти 408
Розка А. А. Діяльність ІРЦ: зміст, напрями, характеристика 410
Силенок К. Г., Супрун Н. О., Сергієнко І. М. Використання програми з Lego-конструювання з інтеграцією інклюзивного підходу для початкової школи та позашкільної освіти 411
Сова А. О. Практичні цілі формування у майбутніх учителів іспанської мови компетентності в монологічному мовленні 413
Стельмах Д. О. Перспективи проведення ітегрованих занять з історії зарубіжної літератури та іноземної мови у ЗВО 415
Устименко О. М. Цілі і зміст викладання дисципліни “Сучасні технології навчання іноземних мов” 417
Шабатура А. С. Перспективи формування професійно орієнтованої англійськомовної компетентності у монологічному мовленні слухачів мовних курсів 419
Pyzh N. M. Challenges in leearning foreign languages encountered by students during war time. 421
Ruban A. Enfoque pragmático de al algunos componentes lingüísticos en la enseñanza de ele. 423

ПСИХОЛОГІЯ І ТУРИЗМ

Бабатіна С. І., Зінченко О. В. Розвиток емоційного інтелекту особистості як предиктор адаптації до хронічного стресу. 426
Бабатіна С. І., Стоянова К. Д. Резильєнс-підхід як основа активної життєвої позиції особистості в умовах тривалого стресу. 428
Васильчук В. М. Етапи розвитку рекреалогії в Україні та світі . . 430

Гедін М. С. Культурно-пізнавальний туризм в українських містах в умовах повномасштабної війни 431
Гнатяк І. С., Сухорська Н. І., Гнатяк О. І. Освітнє значення зимових польових шкіл для туристичної діяльності 433
Зінченко В. А. Роль та значення іноземних мов у професійному становленні фахівця туризму. . . 436
Зінченко О. В., Бабатіна С. І. Організайційні й методологічні аспекти психологічних досліджень студентства. 437
Кириленко В. Г. Використання технік позитивної психотерапії у роботі з особами хворими на інсульт 439
Комова О. С. Декомунізація музейного простору в Україні 441
Кучай О. В. Інформаційні системи і технології як ключова складова конкурентоздатності підприємств готельно-ресторанного бізнесу. 443
Кучеровська Н. О. Взаємодія в діаді “мати-дитина” в період раннього віку як чинник психічного здоров’я дитини 445
Кучерява Г. О. Світові тенденції розвитку креативних туристичних дестинацій 447
Лебедєва І. М. Традиційні національні свята як фактор розвитку туристичної галузі Китаю 449
Литовка Д. І. Каряка І. В. Діагностика рівня сформованості професійного вигорання працівників логістичної сфери. 451
Мельниченко С. В. Екологічний туризм під час війни та у повоєнний період 453
Федько С. Л. Психодіагностика в HR: підходи до оцінки особистісних характеристик 455

МЕНЕДЖМЕНТ І МАРКЕТИНГ

Афанасьєв К. М. Цифрова маркетингова стратегія: метрики результативності. 458
Глівінська Ю. В. Тайм-менеджмент як інструмент ефективної діяльності менеджера. 460
Новікова Н. Л. Цифрові технології в сфері освіти 462
Решетник Н. І. Розвиток в Україні фінтех екосистеми 464
Тарасюк М. В. Впровадження штучного інтелекту в управління підприємством 466
Шульпіна Н. В. Перспективи застосування штучного інтелекту в освітній сфері в контексті реалізації цілей сталого розвитку. 469

Підписано до друку 01.05. 2025 р. Формат 60х84 1/16
Обл. вид. арк. 40,38 Умов. друк. арк. 40,49
Зам. № 25-015

Видавничий центр КНЛУ
Свідоцтво: серія ДК № 1596 від 08.12.2003 р.